

Д
Р
У
Г
И
Й

СВІТОВИЙ
КОНГРЕС
ВІЛЬНИХ
УКРАЇНЦІВ

Д
Р
У
Г
И
И

СВІТОВИЙ
КОНГРЕС
ВІЛЬНИХ
УКРАЇНЦІВ

29. XI. 1986

Дорогому другу
Олексію Дюговалові на згадку
згадку Вірвіди Сікабо, з
побажаннями здоров'я йому,
і всім його родинам -
Керо Саварин
Голова СКВУ

WORLD CONGRES OF FREE UKRAINIANS
CONGRES MONDIAL DES UKRAINIENS LIBRES
CONGRESO MUNDIAL DE UCRANIOS LIBRES
WELTKONGRESS DER FREIEN UKRAINER

SECOND WORLD CONGRESS
OF FREE UKRAINIANS

PROCEEDINGS — RAPPORT — TRANSACCIONES
— KONGRESSBERICHTE —

Published by
The Secretariat of The World Congress of Free Ukrainians

Toronto — New York — London

1986

СВІТОВИЙ КОНГРЕС ВІЛЬНИХ УКРАЇНЦІВ
CONGRES MONDAL DES UKRAINIENS LIBRES
CONGRESO MUNDAL DE UCRANIOS LIBRES
WELTKONGRESS DER FREIEN UKRAINER

ДРУГИЙ СВІТОВИЙ КОНГРЕС ВІЛЬНИХ УКРАЇНЦІВ

МАТЕРІЯЛИ — RAPPORT — TRANSACCIONES
— KONGRESSBERICHTE —

Видання

Секретаріату Світового Конгресу Вільних Українців

Торонто — Нью-Йорк — Лондон

1986

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

**Іван Базарко, Ігнат Білінський, Василь Дідюк,
Микола Плав'юк, Петро Саварин**

Редактор Василь Дідюк

Мовний редактор Іван В. Манастирський

EDITORIAL BOARD:

**Ivan Bazarko, Ihnat Bilynsky, Wasyl Didiuk,
Mykola Plawiuk, Petro Savaryn**

Обкладинка Романа Ковалю

Library of Congress Catalog Card Number:

ISBN 0-920365-22-1

Printed by

HARMONY PRINTING LIMITED

123 Eastside Drive, Toronto, Ontario M8Z 5S5

ВСТУПНЕ СЛОВО

Від другого Світового Конгресу Вільних Українців відділяє нас уже довгий проміжок часу. Дехто вже навіть сумнівався, чи залишені поконгресові матеріяли побачуть світ у книжковій формі, як це було у випадку першого Конгресу СКВУ.

На цю тему були різні міркування, а між ними і такі, що не добавували в цьому якоїсь спеціальної потреби, мовляв, це не конечне, бо друк книжки дорогий, а чи буде з неї якась користь?... Але не різні на цю справу погляди, а таки брак фінансових засобів стримував появу книжки-збірника, та й не тільки другого, але і наступних Конгресів СКВУ.

Президія Секретаріату СКВУ уважає, що „все, що зроблено, хоч би і найкраще, коли воно не записане, залишається невідомим”, а всі ми переконані, що майбутній історик, списуючи колись „життя-буття” української діаспори у вільному світі, напевно буде шукати за джерельним матеріалом.

І в результаті цього, поконавши всі труднощі, даємо до рук читача книгу-збірник, а читач навіть і не припускатиме, скільки труду треба було вкласти, щоб побачила вона світ.

В книзі-збірнику матеріяли Конгресу надруковано повністю, без жадних змін. Редакція подбала лише про стилістичне й мовне оформлення. Всі матеріяли англійською мовою надруковані в оригіналі.

На зміст книжки-збірника, окрім загального перебігу Конгресу, списаного в об'ємистому протоколі, складається: „Маніфест до українського народу в Україні і поза її кордонами”, „Звернення до українців поза Україною суцix”, резолюції, привіти-промови визначних представників урядових чинників окремих країн, звіти референтів Секретаріату СКВУ, дві доповіді: „Положення в Україні і завдання української національної спільноти у вільному світі” — сл. п. проф. Івана Вовчука і „Методи збереження української національної субстанції і розвиток культурно-суспільного життя українців в країнах їхнього поселення” д-ра Петра Саварина — теперішнього президента СКВУ. Обі доповіді — перша про стан в Україні, друга — про стан української діаспори, глибокі змістом і думками, залишаються ще надовго як дороговказ для нашої дії тут, щоб допомогти Україні там.

Чотирнадцять студійних семінарів на різні актуальні теми дії української діаспори, світові з'їзди, конференції та сесії внесли багато свіжих думок, оформлених як окремі постанови і резолюції.

З великим зрозумінням насичених повними симпатії до змагань українського народу за визволення були виступи кол. прем'єр-міністра Канади Дж. Діфенбейкера, міністра національного здоров'я і суспільної опіки М. Лельонда, міністра багатокультурності д-ра С. Гайдаша, прем'єра Онтарійського уряду В. Дейвіса, міністра Р. Белша та інші. Всі вони надруковані оригінально англійською мовою, „як дух часу”.

Велике історичне значення мають окремі меморіяли до Об'єднаних Націй, до міністра закордонних справ Канади М. Шарпа, які також надруковані в книзі. Подано короткі замітки і про зовнішні вияви Конгресу, як численний конгресовий бенкет, багатотисячна маніфестація за волю України, зустріч з урядовими чинниками в Оттаві і Торонті, полуденки та інше. Перебіг Конгресу, рішення і постанови внесені до протоколу. Всі інші матеріали подаємо тематичними розділами. Окремий розділ займають фотографії.

У Збірнику поданий список делегатів та учасників Конгресу, який ми старалися зібрати і в міру можливостей подати якнайдокладніше. Всеж таки могли трапитися деякі пропущення чи неточності через брак точних інформацій про деяких делегатів, які при реєстрації не подали всіх потрібних даних про себе та організацію, яку вони репрезентують, про що згадує також Верифікаційна комісія у своєму звіті.

Хоч від другого Конгресу СКВУ пройшов уже деякий час, однак він ще закороткий, щоб з історичної перспективи дати належну оцінку цій важливій події, бо немає сумніву, що був він історичною подією в житті української діаспори. Він привернув увагу вільного світу та викликав гістеричну лютю Москви. Правдиву оцінку, напевно, зробить майбутній історик. Але вже й тепер успішне відбуття Конгресу можна uważати за неабияке досягнення, в якому також взяла численну й активну участь українська молодь з майже всіх країн українського поселення.

Редакційна колегія висловлює щиро подяку перш за все всім членам Секретаріату СКВУ за їхню співпрацю у підготовці матеріалів до цього збірника, всім установам, організаціям та окремим людям, які вможливили появу цієї книги. Сподіваємося, що українська спільнота, свідомо поважного фінансового вкладу на видання книжки, щедро відгукнеться своїми щирими пожертвами і закупленням книжки і тим допоможе появі дальших збірників із третього та четвертого Конгресів.

Василь Дідюк

ПЕРЕДКОНГРЕСОВЕ

НАРАДА ПІДГОТОВЧОГО КОМІТЕТУ

ДРУГОГО СВІТОВОГО КОНГРЕСУ ВІЛЬНИХ УКРАЇНЦІВ

У днях 28 і 29 серпня 1973 року відбулася в Торонті чергова нарада Підготовчого Комітету Другого Конгресу СКВУ. В нараді взяли участь: о. прелат д-р Василь Кушнір — голова, Йосип Лисогір — заступник голови, які проводили нарадою, ред. Ігнат Білинський і Микола Плав'юк — секретарі, ВПресов. митрополит Максим Германюк, проф. д-р Петро Кондра, проф. д-р Богдан Гнатюк, проф. д-р Матвій Стахів і мгр. Іван Іванчук.

Після відкриття і прийняття порядку нарад звітували: голова Програмової Комісії ред. І. Білинський і голова Організаційної Комісії М. Плав'юк, про дотеперішню діяльність і плян праці на майбутнє очолюваних ними комісій та підкомісій, що входять в склад цих двох головних підготовчих конгресових комісій.

Обговорено та ще раз уточнено програму II Конгресу СКВУ, що вже була частинно темою наради Підготовчого Комітету, яка відбулася в Торонті 7 і 8 липня ц. р., і про неї була докладна інформація в комунікаті, який недавно помістила наша преса.

Безпосередньо перед II Конгресом відбудеться в Оттаві у вівторок, 30 жовтня ц. р., пленарна сесія Секретаріату СКВУ. В середу, 31 жовтня, відбудеться в Оттаві заходом українських федеральних парламентаристів під проводом сенатора д-ра Павла Юзика гостина Секретаріату СКВУ для амбасадорів країн українських поселень, представників канадського федерального уряду, канадських політичних партій, як також представників преси, радія і телевізії. Постановлено також відбутися в Оттаві того ж самого дня пресову конференцію в справі II-го Конгресу СКВУ.

У четвер, 1 листопада, представники Секретаріату СКВУ відвідають уряд провінції Онтаріо та міський торонтський уряд, який з нагоди відкриття II-го Конгресу СКВУ проголосить в Торонті день 1 листопада ц. р. "Українським днем".

Святкове відкриття II-го Конгресу СКВУ відбудеться в Торонті в четвер, 1 листопада, о 7-ій год. увечорі, в готелі "Фор Сізонс — Шератон Готель" (вул. Квін Захід ч. 123) де будуть проходити всі наради Конгресу від четверга до суботи (1—3 листопада). У святковому відкритті Конгресу візьме участь міністер федерального уряду для справ багатокультурности, дост. д-р Станислав Гайдаш. Почесними гістьми Конгресу будуть ВПресов. Владики українських Церков, генерали колишніх українських військових формацій, представники українського політичного світу при масовій участі членів українських ветеранських організацій та організацій української молоді, які на відкриття II-го Конгресу відбудуть святковий апель, щоб тим способом відзначити 55-ті роковини Листопадового Зриву в 1918 р.

Як уже було згадано в попередньому повідомленні Підготовчого Комітету, на пленумі Конгресу будуть виголошені дві основні доповіді:

1. У п'ятницю, 2 листопада, доповідь проф. Івана Вовчука з Нью-Йорку на тему: "Положення в Україні і завдання української національної спільноти в вільному світі".

2. В суботу, 3 листопада, доповідь адвоката Петра Саварина з Едмонтону на тему: "Методи збереження української національної субстанції і розвиток культурно-суспільного життя українців у країнах їхнього поселення".

Після цих доповідей учасники Конгресу працюватимуть у студійних семінарах (6 семінарів до першої доповіді, та 8 семінарів до другої доповіді), на яких будуть виголошені коротші доповнюючі доповіді про актуальні проблеми нашого національного життя в Україні, в країнах поза залізною заслонкою і в країнах нашого поселення в вільному світі. Після цих доповідей, теми яких були докладно подані в попередньому повідомленні, заінтересовані учасники матимуть змогу ставити доповідачам питання чи брати участь у дискусії. Висновки виголошених доповідей і відбутої дискусії будуть основою до схвалення II-им Конгресом відповідних резолюцій.

У суботу, 3 листопада, о 7-й год. увечорі в готелі, де відбуватиметься II-ий Конгрес, у найбільшій бенкетовій залі Торонта ("Гренд-Балрум" на 1800 місць) відбудеться конгресовий бенкет.

У неділю, 4 листопада, о 12-й год. полудня, в найбільшій залі Торонта "Мейпл Ліф Гарденс" (16,000 місць) відбудеться на закінчення II-го Конгресу СКВУ всенародня маніфестація. До участі в маніфестації запрошено: Блаженнішого Архiepіскопа Кир Йосифа, Голову Помісної Української Католицької Церкви, Високопреосвященніших Владик Української Православної Церкви і Української Католицької Церкви, ВШ. Представників наших Євангельських Церков, представників федерального, провінційного та муніципального урядів і представників українського політичного світу. Головним доповідачем на маніфестації буде Дост. Джан Діфенбейкер, голова міжнародної комісії оборони прав людини. У мистецькій частині маніфестації виступлять Капеля Бандуристів ім. Тараса Шевченка з Дітройту та хорові й танцювальні ансамблі молодечих організацій МУНО, ОДУМ і СУМ з Торонта.

На голов поодиноких конгресових комісій намічено: 1. верифікаційна — мін. Юліян Ревай; статутова — д-р Юліян Пелех; 3. фінансово-бюджетова — проф. д-р Богдан Гнатюк; 4. резолюційна — ред. Антін Драган; 5. пресово-інформаційна — ред. Василь Солонинка.

Розглянено останній проєкт зміненого статуту СКВУ, виготовлений статутною підкомісією, та зауваги й доповнення до теперішнього статуту СКВУ, одержані від складових організацій.

Після дискусій у цій справі прийнято новий проєкт статуту СКВУ, який буде переданий делегатам II-го Конгресу до схвалення.

Учасники наради прийняли до відома фінансовий звіт канцелярії Організаційної Комісії в Торонті за час від 1 січня до 28 серпня ц. р. та з признанням схвалили дотеперішню діяльність фінансової підкомісії в Торонті, що працює від лютого ц. р. під проводом її голови, д-ра Осипа Бойка. Вона досі збрала на організаційні потреби II-го Конгресу з одержаних датків і прибутків з відбухтих імпрез понад 12,000.00 дол. (в тому 5,020.00 дол. як датки від 6-ти українських Кредитових Спілок в Торонті) і 10,000.00 дол. урядових дотацій, разом понад 22,000.00 дол. Одначе ця квота становить заледве 25% запланованих фінансовою підкомісією в бюджеті II-го Конгресу найконечніших видатків, разом на суму 100,000.00 дол.

У зв'язку з цим представники Централі КУК у Вінніпезі і Централі УККА в Нью-Йорку повідомили учасників наради Підготовчого Комітету про започаткування на терені Канади й ЗСА широко закроєної збіркової акції датків на організаційний фонд II-го Конгресу СКВУ. Докладніше повідомлення про цю збіркову акцію на орг. фонд СКВУ появиться у нашій пресі.

Підготовчий Комітет розглянув проєкт УГПЦеркви в Канаді створити Раду Українських Християнських Церков. Намічено плян дальших заходів у цій справі. Постановлено передати згаданий проєкт Блаженнішому Верховному Архиспископові Кир Йосифові, Голові Синоду УКЦеркви, і Вш. Представникам Українських Євангельських Церков та поробити потрібні заходи, щоб позитивно зреалізувати згаданий проєкт УГПЦеркви в Канаді.

У другій половині вересня ц. р. відбудуться в Нью-Йорку чергові наради Програмової Комісії, щоб м. і. остаточно оформити тексти маніфесту II-го Конгресу СКВУ до Українського Народу в Україні й в країнах поза залізною заслоною та звернення II-го Конгресу СКВУ до українців у вільному світі.

Чергову нараду Підготовчого Комітету намічено на початок жовтня ц. р. На закінчення наради стверджено, що серед української організованої спільноти дозріло переконання, щоб II-ий Конгрес СКВУ обрав президію Секретаріату СКВУ з постійним місцем осідку в тій самій країні на цілу каденцію (4 роки), бо це забезпечить потрібну тяглість та кращу й ефективнішу діловість у праці Секретаріату СКВУ.

ЗВІТ ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ КОМІСІЇ 2-ГО КОНГРЕСУ СКВУ

Згідно з постановою пленарної сесії Секретаріату СКВУ на початку 1973 р. вирішено створити в Торонто Організаційну Комісію 2-го Конгресу СКВУ. Вже на початку березня 1973 р. започатковано її працю в такому складі: Микола Плав'юк — голова, mgr. Євген Мастикаш — секретар, д-р Осип Бойко — фінансові, справи, Юрій Карманін — зовнішні зв'язки, д-р Богдан Стебельський — мистецькі імпрези, д-р Юліян Пелех — статутіві справи, о. Тимо-

фій Міненко — церковно-релігійні справи, ред. Василь Солонинка — пресово-інформаційні справи, Петро Микуляк — конгресовий бенкет і полуденки. В цьому складі започатковано працю, яка тривала приблизно до кінця червня. Найважливішими осягами того часу слід уважати започаткування збірки на Фонд 2-го Конгресу СКВУ, яка вже до половини квітня принесла 10,000 доларів. На неї склались пожертви українських кредитових кооператив, підприємств і поодиноких осіб з Торонто. Підкреслюю цей момент тому, бо хоч дальшу збірку на Фонд проводили централі КУК, УККА і інші громадські організації та церковні громади, то завдяки цій першій збірці ми могли почати підготовчу працю. В тому ж часі нав'язано зв'язок з тими організаціями, які брали участь у 1-му СКВУ, і запрошено їх до співпраці з Організаційною Комісією.

Підкомісія статуткових справ виголовила перший проєкт статуткових змін, який розіслано до різних організацій з проханням подати їхні замітки. Хоч той перший проєкт викликав багато критичних заміток, але важливість його в тому, що він вийшов своєчасно, і згідно з статутом, схваленим в 1967 р., ми дотримали речення, в якому можна і треба було провести процес змін статуту СКВУ.

Від липня 1973 р. ми заангажували до праці пп. Омеляна Тарнавського і Андрія Бандеру, як постійних працівників Організаційної Комісії. Вони і ними кермовані двоє працівників бюро від початку жовтня виконали левину частину праці, пов'язаної з цілим рядом деталей, без яких жодного конгресу не можна підготувати.

В цьому другому етапі включено до активної праці Організаційної Комісії Юрія Даревича як заступника голови, д-ра Миколу Кушпету як організатора Маніфестації в Мейпл Ліф Гарденс, ред. Лева Коссара як керівника комісії інформації неукраїнського світу і Богдана Бігуса як керівника розпродажу квитків на імпрези.

Сен. Павло Юзик оформив комітет українських парламентаристів в Оттаві, які займаються організацією прийняття для Секретаріату СКВУ і представників уряду, політичного і дипломатичного світу в канадському Парламенті 31 жовтня ц. р.

Голова Відділу КУК Торонто, д-р Петро Глібович, голова Провінційної Ради КУК, адвокат Богдан Онищук, і д-р Петро Кондра, президент Централі КУК (Вінніпег), взяли на себе справу запрошення міського провінційного і федерального урядів Канади. Якщо ми маємо всебічну підтримку урядових чинників Канади для цього Конгресу, до речі в дуже несприятливій політичній атмосфері — то в цьому немала їхня заслуга.

І остаточно поза складом Організаційної Комісії, але дуже помітну допомогу в її працю внесли представники Українських Церков. Зокрема торонтонський єпископ, Кир Ісидор, брав особисто участь у праці нашої комісії, піддержав її фінансово і заохотив все духовенство своєї Епархії активно піддержати підготовчу працю до 2-го Конгресу СКВУ. Ми мали повне зрозуміння і підтримку від Української Православної Церкви та від Українських Євангельських і Баптистських Об'єднань.

Наші молодечі організації і студентська молодь активно підтримували працю Організаційної Комісії. Слід також відмітити підтримку, яку ми отримали від української преси, та моральну і матеріальну допомогу від Спілки Українських Журналістів Канади.

Було б невластиво мені на самому початку Конгресу твердити, що всі організаційні заходи, пов'язані з ним, завершені. Є низка важливих справ, які члени Організаційної Комісії виконуватимуть як в часі тривання Конгресу, так і після його закінчення. Але поза всяким сумнівом є те, що найважливіші завдання, накладені на Організаційну Комісію, виконано:

Наш Конгрес був належно розголошений серед української спільноти, про що свідчить многочисельна участь делегатів і делегаток в ньому, не лише від наших громадських організацій, але й від Українських Церков.

Наш Конгрес ми організуємо так, щоб дати у ньому багато активнішу участь делегатам, зокрема в дискусії у так званих студійних семінарах, яких намічено 14.

Наш Конгрес ми підготовляли так, щоб взяли в ньому багато більшу участь представники неукраїнського світу. Це зумовило відбування частини передконгресових нарад в Оттаві, де ми мали дуже успішний відгук і прихильну поставу широкого гурту канадських парламентаристів та урядових представників. Ми на Конгресі очікуємо багато ширшої участі представників заприязнених нам народів. І врешті ми поробили всі заходи, щоб наша Маніфестація була справді соборною і могутньою.

Ми не маємо в цій хвилині ще із самозрозумілих причин повного звіту із збірки фінансових засобів на Фонд 2-го Конгресу СКВУ. Але на терені Канади вона перейшла квоту збірки на 1-ий конгрес, і наша громада в Канаді перевиконала бюджетову суму, накладену на Канаду Ми віримо, що й інші країни є в подібній ситуації.

Все це ми виконали завдяки невтомній праці малого гурту працівників нашого бюро, які в дуже невідрадних умовах виконували свою працю. Але їхня праця була б напевно не увінчалась успіхом, якщо б нам не вдалось включити в склад Організаційної Комісії понад 60 осіб, які поза своїми професійними обов'язками віддали справді багато труду і зусиль підготовці цього Конгресу. Від мене, як голови Організаційної Комісії, належить їм усім щире признання і подяка. Але вони і я будемо вдоволені лише тоді, коли цей Конгрес пройде справно, успішно та ділово, і коли Ви, делегати і гості, будете справді вдоволені. Бюро Організаційної Комісії працює в часі цього Конгресу, і ми будемо більш ніж раді допомогти Вам у тих справах, які Вас турбують.

Микола Плав'юк

голова Організаційної Комісії 2-го Конгресу СКВУ

КОНГРЕС

ВІДКРИТТЯ КОНГРЕСУ

1 - 4 листопада 1973 року, в приміщеннях готелю „Фор Сізон — Шератон”, Торонто, Канада.

Відкриття II-го Конгресу СКВУ почалось дефілядою Українських Молодечих Організацій міста Торонта перед учасниками Конгресу та внесенням прапорів на залю нарад.

Конгрес відкрив голова СКВУ в останній каденції, мгр. Антін Мельник з Мюнхену, Німеччина, о год. 7:30 ввечері і попросив Впреосвященного Митрополита Мстислава провести молитву. В короткому слові, після молитви, Митрополит Мстислав проголосив радісну вістку про об'єднання Українських Православних Церков у вільному світі. Після офіційного відкриття обрано Президію Конгресу в складі:

ГОЛОВА —

Ярослав Білак (УНО)

СЕКРЕТАРІ —

Мирослава Підгірна (СУМ)

Христина Болюбаш (Пласт)

Тетяна Вовк (ОДУМ)

Ярослав Лозовчук (СУМК)

На почесних членів Президії і рівночасно як заступників голови Конгресу були запрошені такі особи:

Мгр. Микола Цюрак, (СУОА) Австралія

Д-р Петро Кондра, (КУК) Канада

Йосиф Лисогір, (УККА) США

Микола Гец, (УБКК) Бразілія

Степан Мудрик, (КОУГЦУ) Європа

Василь Косюк, (УЦР) Аргентіна

Стефанія Савчук, (СФУЖО) Канада

МОЛИТВА НА ПОЧАТКУ КОНГРЕСУ, ЩО ЇЇ ПРОВІВ

Впреосв. Митрополит Мстислав:

Царю Небесний, Утішителю, Духу Істини, що всюди єси і все наповняєш, Скарбе добра і життя Подателю, прийди і оселися в нас і очисти нас від усякого зла і спаси, Милосердний, душі наші!

З цією молитвою, що лине до Тебе з глибини наших сердець, звертаємось у страсні дні всього людства і в найчорнішу добу існування українського народу. Молимо Тебе, Многомилостивого, поблагослови тут зібраних синів і дочок Твоїх, що зібралися з чистою метою — виконати Твій заповіт про любов до ближнього та чесно і нелукаво послужити нашому найближчому, Тобою нам визначеному ближньому — многострадальному народові українському. Допоможи, щоб спільний труд наш був Тобі вгодним, а поневоленій сьогодні Україні корисним і пожиточним.

Обдаруй нас, Всесильний, святим горінням і чистою любов'ю до всіх у теперішньому світі скривджених і поневолених. Зійди до них, Милосердний, та втихомир їхні муки і страждання, бо вони понад міру немічних людських сил.

Так, як колись у храмі Єрусалимському, розігнав Ти торгашів, так і тепер розпорош людоненависників і унерухом тих нечистих правителів, що обсіяли сьогоднішній світ базарами невільників, на яких продають уже не окремих рабів, а торгують цілими народами. Онови, Довготерпеливий, світ і людей в ньому та обдаруй їх провідниками з Твого допущу.

Ти, що немічне лікуєш і недостаюче поповнюєш, зглянься і на побожний та від віків відданий Тобі народ український. Вилікуй нас і провідників наших від присущих людині немочів та не допусти нас до сваволі і марнування скарбів Твоїх. Зроби нас кращими і достойними Тебе!

Прискори наше крокування до дня Воскресіння, до дня перемоги Правди над Злом, до дня, коли всі народи світу, а з ними і народ український, поклоняться Тобі і єдиними устами та єдиним серцем прославлять Тебе — Творця і Вседержителя нашого.

Нехайже благодать Господа і Спаси нашого Ісуса Христа, і любов Бога Отця, і присутність Святого Духа перебуває з усіма нами! Амінь!

УСНІ ПРИВІТИ ЗЛОЖИЛИ:

Високопреосвященний Владика Митрополит Максим (Українська Католицька Церква), пастор д-р Лев Жабко-Потапович (Українське Бapтистське Об'єднання), добродій Володимир Багрій (Українське Евангельське Об'єднання Північної Америки), мгр. Микола Цюрак (Союз Українських Організацій в Австралії і Новій Зеландії), Василь Косюк (Українська Центральна Репрезентація в Аргентині), Микола Гец (Українсько-Бразилійський Координаційний Комітет), Степан Мудрик (КОУГЦУ) в Європі, Йосиф Лисогір (УККА) в США, д-р Петро Кондра (КУК) в Канаді.

Всі вони підкреслювали важливість єдності і велику надію, яку наш народ на рідних землях покладає на нас і на наше маніфестаційне зібрання, з переконанням, що наступний Конгрес відбудеться вже у суверенній, ні від кого незалежній українській державі.

ПРИВІТ УКРАЇНСЬКОЇ КАТОЛИЦЬКОЇ ІЄРАРХІЇ

для II Світового Конгресу Вільних Українців,

Світлий Конгресе,

Кожна доба історій народів видвигає нові проблеми й вимагає від своїх сучасників їхньої належної розв'язки. Сучасна історія Українського Народу ставить перед наші очі в новій формі вже давнє й жорстоке питання відносно самого його існування як окремої й незалежної нації. Тією новою силою, що її сьогодні імперіялістична Москва додає до своїх традиційних засобів нищення Українського Народу, є матеріялістичний атеїзм, звернений проти самої його душі, тобто проти його рідної Української Церкви, зі всіма формами її релігійно-національного життя. Бо тут вся глибина української душі, зі всіма силами її мистецької й культурної творчости, враз із повнотою її національної й державницької життєздатности, знайшла свій природний і історичний вислів, Тим то значення Христової Церкви в Українському Народі було б рівнозначним з його духовою смертю.

Тому Христова Церква, що від часів святих наших князів Володимира й Ольги так тісно й нерозривно злучилась з душею Українського Народу, завжди стояла, стоїть і невідклично стоятиме не тільки на сторожі прав Божих, але теж в постійній обороні суверенних прав нашого Українського Народу.

Світовий Конгрес Вільних Українців, це не тільки найповніша форма всього зорганізованого українського громадського життя у вільному світі; це не лише ясний вияв нашої громадської й державницької зрілості. Але це передовсім свідоме й невідкличне рішення Українського Народу в діяспорі об'єднати всі свої релігійні, національні й політичні сили в одно всеукраїнське бажання, щоб, враз із Українським Народом на землях України, продовжати зтяжну боротьбу — аж до остаточної й повної перемоги — в обороні свободи Христової Церкви й суверенних прав нашого гнобленого, але нескореного Українського Народу.

Тому Українська Католицька Церква, яка завжди хотіла всеціло служити Господу Богу й своєму Українському Народові, дуже радіє цим черговим, II Світовим Конгресом Вільних Українців, якнайщиріше вітає його Світлу Президію, всіх делегатів і гостей та просить Всевишнього щедро поблагословити його й всі його постанови, а опісля допомгти його Екзекутиві вповні їх виконати для більшої Божої слави й загального добра всього Українського Народу. Дай Боже, щоб на нашому наступному, тобто III Світовому Конгресі, ми могли привітати наш Український Народ вже в своїй власній українській, ні від кого незалежній, суверенній державі, що в своїй рідній Христовій Церкві свобідно прославляє

Всевишнього. Нехай Всемогуча Десниця Всевишнього нас усіх поблагословить і провадить до нашої спільної релігійної й національної мети...

Слава Ісусу Христу! — На віки слава!

† Максим
Митрополит

ДРУГОМУ СВІТОВОМУ КОНГРЕСОВІ ВІЛЬНИХ УКРАЇНЦІВ

Високодостойна Президіє,
Вельмишановні Делегати й Гості 2-го СКВУ!

В іменню Всеукраїнського Євангельсько-Баптистського Братства у Вільному Світі, яке репрезентує євангельсько-баптистські Церкви всієї Канади, З'єднаних Стейтів Америки, Австралії та Європи, мені приємно привітати Другий Світовий Конгрес Вільних Українців і побажати Господніх благословень і якнайкращих успіхів у всіх ділянках праці Конгресу. Очі мільйонів українців у вільному світі і — саме головне — очі поневоленої Москвою України сьогодні скеровані на Вас, на 2-й СКВУ, очікуючи, що на ньому буде сказане сильне слово в оборону поневоленої України, в оборону скованих, але не скорених борців за віру, за волю, за правду.

Тисячі українських баптистських пасторів, православних і католицьких священників саме тепер ув'язнені за їхні глибокі переконання віри, за їхні героїчні виступи в обороні справедливості. І вони чекають від організованої української спільноти вільного світу, від найвищого її репрезентанта, яким, без сумніву, є Світовий Конгрес Вільних Українців, слова й чину в їх захист. Тому на шлях Великих Завдань — плянкової праці в користь визволення поневоленої України.

Палкий привіт і найкращі побажання успіхів 2-му СКВУ від Головної Ради баптистських Об'єднань у вільному світі.

З щирим привітом і молитвами за 2-гий СКВУ,

Щиро Ваш —

Пастор **Олекса Гарбузюк**
Голова Всеукраїнського
Баптистського Братства

ДРУГИЙ СВІТОВИЙ КОНГРЕС ВІЛЬНИХ УКРАЇНЦІВ

Світлий Конгресе! Дорогі у Христі і Народі Брати і Сестри!

Саме в цьому році, коли український нарід обходить жакливу пам'ять 40-ліття штучно створеного кремлівськими комуністами голоду в Україні — та коли там і сьогодні все ще щораз то нові християни та українські патріоти йдуть свідомо на жакливі москов-

ські тортури в боротьбі за релігійну свободу та національні права свого народу, — зібрався на свої дуже важні і відповідальні наради наш Другий Світовий Конгрес, щоб вільними устами сказати всьому світові, а передусім кремлівським тиранам, потрібну правду в захист поневолених і фізично та морально тортурованих наших братів і сестер в Україні та всьому Советському Союзу.

Від нас там цього сподіваються, на нас там покладають великі надії, і це є наш святий обов'язок і наша велика відповідальність. Ми на це є тут у вільному світі. Однак ми також свідомі того, що не все залежить тільки від наших зусиль, яких, правда, ніяк не вільно легковажити. Ми на те все також у першу чергу потребуємо Божого благословення та допомоги.

Всеукраїнське Євангельсько-Баптистське Братство і Українське Євангельське Об'єднання в Північній Америці, вітаючи найщиріше Світлий Другий Світовий Конгрес Вільних Українців, бажаючи Йому Божого благословення, успішних нарад і постанов на добро нашому й іншим поневоленим народам, а славу Божу.

Нехай нашою основною підпорою буде наша надія на вірність Богу та Його допомогу, але це також вимагає від нас і нашої беззастережної вірності Йому. Тому ми кінчаємо цей наш привіт словами псалмиста: „Бог нам приближище і сила, — поміч скоро в нещастях! Тому не злякаємось, хоч би земля тряслася, і гори захитались серед моря” (Псальма 46:1-2).

За Всеукраїнське Єванг.-
Баптистське Братство
почесний голова, пастор
д-р **Лев Жабко-Поталович**

За Українську Єванг.-Бапт.
Конвенцію Канади, пастор
И. Іваськів

За Головну Управу
Українського Євангельського
Об'єднання
в Північній Америці,
Володимир Багрій, Президент

Паст. **Володимир Боровський**,
Секретар Консисторії
Української Євангельсько-
Реформованої Церкви в екзилі

ПРИВІТ ВІД УКРАЇНСЬКО-БРАЗІЛЬСЬКОГО
КООРДИНАЦІЙНОГО КОМІТЕТУ
І 150.000-ої УКРАЇНСЬКОЇ ГРОМАДИ В БРАЗИЛІЇ

Високодостойні Владики, Достойний Репрезентанте Федерального Уряду Канади, Світла Президіє, Вельмишановні Делегати і Гості!

Українсько-Бразилійський Координаційний Комітет, в якому є заступлені всі громадсько-культурні установи, а це: Т-во Прихильників Української Культури, Українське Товариство „Соборність”, Хліборобсько-Освітній Союз із своїми братніми організа-

ціями, обидві українські Церкви — католицька і православна — передає усім учасникам і учасницям цього другого Світового Конгресу Вільних Українців свій щирий і гарячий привіт і сердечні побажання добрих успіхів.

Оцим привітом 150-тисячна українська спільнота в Бразилії, зложена з 95% зі старої еміграції, її нащадків і вже третього й четвертого покоління, бажає засвідчити не лише свій кровний, але й живий духовий зв'язок з вільними українцями в діаспорі і з нескореним українським народом на рідних землях.

Оцим привітом українська спільнота в Бразилії бажає засвідчити також, що вона серцем і душею, свідомо, або й підсвідомо сприймає все те, що діється в українським вільним світі, і все те, що веде до здійснення найвищого українського ідеалу — віднови Української Незалежної Держави.

Українська спільнота в Бразилії радіє своїми, може силою обставин не великими успіхами з порівняючо великими осягами братніх спільнот в інших країнах поселення. Вона боліє й над власними неспроможностями крокувати в парі з іншими та над нашими загальними невдачами. Але не зважаючи на всякі труднощі і перепони, вона повна надій на краще майбутнє, не лиш для себе і братніх спільнот вільного світу, але зокрема для великого українського народу. Дякую.

Микола Гец

ПРИВІТ ЧЛЕНА ПРЕЗИДІЇ КОУГЦУ

Преосвященні владыки, преподобні отці, дорогі провідники і керівники нашого політичного, громадського і всього організованого українського життя на чужині. Дорогі делегати, дорогі пані і панове!

Громадські організації Європи вложили багато праці перед першим Конгресом СКВУ для створення потрібної централі громадського життя, також наш поважний вклад праці є вложений перед другим Конгресом СКВУ.

СКВУ є громадське найвище тіло на чужині, яке має дбати, щоб зберегти українське громадське життя на чужині, зберегти підстави українства, виховати потрібних людей для священничого стану, для допомоги нашим Церквам та діячів політичного і громадського життя, для праці і боротьби за незалежність нашого народу.

Щасти нам Боже!

Степан Мудрик

ДРУГИЙ СВІТОВИЙ КОНГРЕС ВІЛЬНИХ УКРАЇНЦІВ

Листопад 1 - 4 1973 року, Торонто, Канада

ПРОГРАМА

Середа, 31-го жовтня

Год. 1:00 — 9:00 — Реєстрація в готелі

Четвер, 1-го листопада

Год. 1:00 — 9:00 — Реєстрація в готелі

Год. 7:00 увечорі — 1-ша Пленарна Сесія (Grand Ball Room)

1. Відкриття — Президент СКВУ, мгр. Антін Мельник
2. Відзначення Листопадового Чину — хори Українського Національного Об'єднання: „Боян” і „Калина”, диригенти: Зенон Лавришин, Параня Гарасимчук
3. Прийняття програми Конгресу
4. Вибір Президії Конгресу
5. Привіти
6. Прийняття правильника нарад
7. Вибір Конгресових Комісій: а) Верифікаційної, б) Статутової, в) Фінансово-бюджетової, г) Резолюційної, г) Пресово-інформаційної, д) Номінаційної
8. Звіти: а) Президентів Секретаріату СКВУ, б) Голови Контрольної Комісії, в) Голови Програмової Комісії, г) Голови Організаційної Комісії
9. Запити й дискусія над усіма звітами
10. Уділення абсолюторії.

П'ятниця, 2-го листопада

Год. 8:30 вранці — II-га Пленарна Сесія (Grand Ball Room)

Доповідь проф. Івана Вовчука, Нью-Йорк, на тему: „Положення в Україні і завдання української національної спільноти у вільному світі”

Год. 9:30 — 12:00 — Студійні семінари:

- 1) „Оборона прав людини в Україні на форумах міжнародних організацій” — доповідач: сенатор Павло Юзик (Канада), керівник семінара: д-р Денис Квітковський (США)
- 2) „Аналіза руху спротиву в Україні” — доповідач: проф. Петро Потічний (Канада), керівник семінара: ред. Осип Зінкевич (США)
- 3) „Церковно - релігійні проблеми України” — доповідач: проф. Богдан Боцюрків (Канада), керівник семінара: мгр. Іван Базарко (США)
- 4) „Роля молодого покоління в русі спротиву в Україні і його вплив на українську молодь у вільному світі” — доповідач: проф. Константин Савчук (США), керівник семінара: проф. Василь Янішевський (Канада)
- 5) „Русифікація університетів і вищих навчальних установ України” — доповідач: проф. Микола Богатюк (США), керівник семінара: представник Європи
- 6) „Колоніальний визиск України Московією” — доповідач: проф. Зенон Мельник (США), керівник семінара: проф. Петро Стерчо (США)

Год. 12:00 — 2:00 — Полуденок для делегатів

Спонзорує уряд провінції Онтаріо

Год. 2:00 — 6:00 — III-я Пленарна Сесія (Grand Ball Room)

- 1) Звіт Верифікаційної Комісії
- 2) Звіт Статутової Комісії і прийняття нового статуту СКВУ
- 3) Звіти керівників семінарів

Субота, 3-го листопада

Год. 8:30 вранці — IV-та Пленарна Сесія (Grand Ball Room)

Доповідь адвоката Петра Саварина (Едмонтон) на тему: „Методи збереження української національної субстанції і розвиток культурно-суспільного життя українців у країнах їхнього нового поселення”

Год. 9:30 — 12:00 — Студійні семінари:

- 1) „Проблема збереження української мови в молодому поколінні” — доповідач: проф. Данило Струк (Канада), керівник семінара: д-р Едвард Жарський (США)
- 2) „Учительський доріст і методика навчання української мови” — доповідач: мгр. Христина Кульчицька (США)

- 3) „Проблеми розвитку культурного життя української спільноти” — доповідач: д-р Богдан Стебельський (Канада), керівник семінара: проф. Микола Степаненко (США)
- 4) „Збереження української національної субстанції в діаспорі” — доповідач: д-р Ісидор Глинка (Канада), керівник семінара: представник Австралії
- 5) „Участь молодого покоління, зокрема професіоналістів, в українському громадському житті” — доповідач: мгр. Ярослав Лозовчук (Канада), керівник семінара: мгр. Омелян Коваль (Бельгія)
- 6) „Наша участь в політичному житті країн нашого поселення” — доповідач: проф. Мирон Куропась (США), керівник семінара: д-р Василь Іваницький (Аргентина)
- 7) „Розбудова української і чужомовної інформації в країнах нашого поселення” — доповідач: д-р Михайло Сосновський (США), керівник семінара: д-р Роман Олійник (Канада)
- 8) „Українська наука у вільному світі” — доповідач: проф. Володимир Янів (Німеччина), керівник семінара: проф. Василь Омельченко (США)

Год. 12:00 — 2:00 — Полуденок для делегатів —
спонзорує Управа Метрополітального Торонта

Год. 2:00 — 5:00 — V-та Пленарна Сесія

- 1) Прийняття правильника Секретаріату СКВУ
- 2) Прийняття бюджету СКВУ
- 3) Вибір керівних органів СКВУ.
— Слово новообраного Президента Секретаріату СКВУ
- 4) Звіти керівників семінарів
- 5) Схвалення резолюцій

Год. 6:30 — Конгресовий бенкет (Grand Ball Room)

**

Год. 8:00 — Молодеча забава в залі Українського Дому,
вул. Крісті, ч. 83

Неділя, 4-го листопада

Год. 8:00 вранці — Богослуження

Год. 11:30 — Маніфестація в арені „Мейпл Ліф Гарденс”

ПРАВИЛЬНИК НАРАД КОНГРЕСУ СКВУ

I. ПЛЕНАРНІ СЕСІЇ КОНГРЕСУ СКВУ

1. Наради Конгресу СКВУ відкриває уступаючий президент СКВУ.
2. Конгрес СКВУ має почесну і ділову президію.
3. До почесної Президії Конгресу СКВУ входять:
 - а) присутні Ієрархи Українських Церков і представники Українських Протестантських Віросповідних Централь,
 - б) члени уступаючого Секретаріату СКВУ,
 - в) запрошені Президією Секретаріату СКВУ особи, українці та неукраїнці.
4. Щоб проводити і керувати нарадами Конгресу, на пропозицію уступаючої Президії СКВУ Конгрес обирає ділову президію, яка складається з голови Конгресу, його 6-ох заступників і 3-ох секретарів.

Поодинокими пленарними сесіями Конгресу проводить голова або на його прохання один з його заступників.
5. Секретарі Конгресу СКВУ списують протоколи сесій Конгресу. Вони узгоджують свої записки й матеріали, щоб виготовити кінцевий протокол Конгресу, який опісля підписують разом з головою Конгресу і його заступниками.
6. Делегати, що зголошуються до слова, подають своє ім'я та прізвище і характер, в якому вони виступають на Конгресі СКВУ.
7. Ділова президія приймає письмові привітання і заяви, одержані в часі пленарної сесії Конгресу.

II. ДЕЛЕГАТИ І УЧАСНИКИ КОНГРЕСУ СКВУ

8. Повноправними учасниками-делегатами на Конгресі СКВУ є ті особи, які згідно із статутом СКВУ — стаття V, §7, точки: а), б), в), г) — є умандатованими делегатами на Конгрес СКВУ.
9. Особи, які не є делегатами на Конгрес СКВУ і належать до організацій, що за статутом СКВУ не є членами СКВУ, можуть бути учасниками нарад Конгресу СКВУ як члени-гості.
10. Президія СКВУ може запросити чи допустити до участі в нарадах Конгресу СКВУ українців чи неукраїнців в характері гостей.

III. КОМІСІЇ

11. В рамках Конгресу діють комісії: верифікаційна, номінаційна, статутова, резолюційна і фінансова. Конгрес може покликати до життя також і інші комісії.
12. Верифікаційна комісія СКВУ має право й обов'язок провирити мандати делегатів і запрошених учасників Конгресу СКВУ та, після перевірки, видати кожному з них відповідні виказки.
13. Номінаційна комісія, згідно із статутом СКВУ, пред'являє Конгресові до схвалення склад Секретаріату і Контрольної Комісії

СКВУ, як подано у статуті СКВУ, у §16, точки: а) і б) та у §22, точка а).

14. Резолюційна комісія Конгресу опрацьовує і виготовляє загальні конгресові резолюції та переглядає передані до схвалення на Конгресі СКВУ проєкти резолюцій різних світових конгресів, з'їздів, конференцій і зустрічей, які відбулися в рамках Конгресу СКВУ. Резолюційна комісія може поставити пропозицію включити ці проєкти резолюцій у резолюції Конгресу СКВУ або передати їх до розгляду Секретаріатові СКВУ з такими передумовами:

- а) якщо в цих з'їздах, конференціях, зустрічах тощо брали участь делегати організацій, що є членами СКВУ,
- б) якщо ці резолюції своїм змістом відповідають основним принципам СКВУ.

Після узгодження Резолюційна комісія передає ці резолюції пленарній сесії Конгресу до прийняття.

15. Статутова комісія пред'являє пленарній сесії Конгресу СКВУ до схвалення проєкт змін і доповнень до статуту та проєкт правильника нарад Конгресу СКВУ.

16. Голови конгресових комісій або їх секретарі звітують пленарній сесії Конгресу про виконану працю своїх комісій.

17. Конгрес СКВУ, на пропозицію уступаючої президії СКВУ, обирає голов і членів конгресових комісій.

Уступаюча президія Секретаріату СКВУ повинна взяти до уваги побажання центральних репрезентацій усіх країн та виконану працю передконгресових комісій при уформуванні особового складу конгресових комісій.

18. В нарадах конгресових комісій можуть брати участь, крім членів комісій, також делегати на Конгрес і учасники-гості Конгресу з дорадчим голосом.

IV. УХВАЛИ КОНГРЕСУ СКВУ

19. а) Всі проєкти і пропозиції, зголошені конгресовими комісіями або уступаючою президією СКВУ, Конгрес приймає звичайною більшістю голосів присутніх делегатів. Якщо якісь проєкти чи пропозиції не одержать на Конгресі звичайної більшості голосів, тоді дані справи повертаються до відповідної комісії до поновного розгляду.
- б) Проєкти і пропозиції поодиноких делегатів на Конгрес ділова президія Конгресу спрямовує до відповідної конгресової комісії.
- в) Всі порядкові-формальні пропозиції щодо ведення нарад Конгресу полагаджуює президія Конгресу.

V. ЗАГАЛЬНІ ПОСТАНОВИ

20. Цей правильник схвалив 2-ий Конгрес СКВУ на своїй останній пленарній сесії 3-го листопада 1973 року на пропозицію

статуткової комісії, і він (правильник) обов'язує до часу його зміни на черговому Конгресі СКВУ.

Торонто, 3 листопада 1973 р.

За Статутову Комісію СКВУ.

д-р **Ю. Пелех**, в. р. мгр. **В. Кліш**, в. р. мгр. **Є. Мاستикаш**, в. р.
голова секретар секретар

За Президію 2-го Конгресу СКВУ

Ярослав Білак, М.А., в. р. **Мирослава Підгірна**, в. р.
голова секретар

СКЛАД КОМІСІЙ 2-го СВІТОВОГО КОНГРЕСУ ВІЛЬНИХ УКРАЇНЦІВ

Верифікаційна Комісія:

Голова — д-р Ярослав Кальба (Канада)

Члени —

мгр. Іван Базарко (США)
мгр. Іван Геврик (Канада)
інж. Северин Григорців (Австралія)
д-р Омелян Кушпета (Голляндія)
Оксана Микитюк (Канада)
д-р Сергій Наклович (Австралія)
інж. Микола Сліпченко (Аргентина)
Любослава Шандра (США)

Статутова Комісія:

Голова — д-р Юліян Пелех (Канада)

Члени —

Ярослав Гаврилів-Бояр (США)
інж. Роман Галібей (США)
адв. Іван Карасевич (Канада)
інж. Андрій Качор (Канада)
мгр. Володимир Кліш (Канада)
мгр. Євген Мاستикаш (Канада)
ред. Степан Мудрик (Німеччина)
Христина Навроцька (США)
д-р Матвій Стахів (США)
інж. Микола Цюрак (Австралія)
Євгенія Янківська (Канада)

Фінансово-бюджетова Комісія:

Голова — д-р Богдан Гнатюк (США)

Члени —

д-р Осип Бойко (Канада)
мгр. Уляна Дячук (США)
мгр. Іван Іванчук (Канада)
мгр. Омелян Коваль (Бельгія)

інж. Роман Кравців (США)
Лев Куделя (США)
Ірина Павликовська (Канада)
Теодор Пасічинський (Австралія)
дир. Омелян Плешкевич (США)
дир. Іван Равлюк (Велика Британія)
Олекса Сергійчук (Канада)
дир. Василь Ситник (Канада)
д-р Петро Стерчо (США)

Пресово-інформаційна Комісія:

Голова — ред. д-р Михайло Сосновський (Канада)

Члени —

ред. Юрій Венгльовський (Австралія)
інж. Леоніда Вертипорох (Канада)
ред. Василь Дідюк (Канада)
ред. Ілля Дмитрів (Велика Британія)
ред. Володимир Леник (Німеччина)
Марія Полоз (Аргентина)
Віра Смерека (Велика Британія)
д-р Богдан Футей (США)

Резолюційна Комісія:

Голова — ред. Антін Драган (США)

Члени —

проф. Іван Вовчук (США)
Микола Гец (Бразилія)
д-р Ісидор Глинка (Канада)
Галина Гринь (Канада)
Роман Зінько (Аргентина)
Богдан Зорич (Канада)
Юрій Коваленко (Франція)
ред. Мирон Королишин (Канада)
ред. Зенон Пеленський (Німеччина)
Микола Свідерський (Австралія)
мгр. Уляна Целевич (США)

Номінаційна Комісія:

Голова — Юрій Гвоздулич (Канада)

Члени —

ред. Петро Башук (Канада)
ред. Ігнат Білинський (США)
Мирослав Болюх (Австралія)
мгр. Микола Дідович (Німеччина)
ред. Володимир Косик (Франція)
Василь Косюк (Аргентина)
Йосиф Лисогір (США)
Стефанія Савчук (Канада)

**МАНІФЕСТ ДРУГОГО СВІТОВОГО КОНГРЕСУ
ВІЛЬНИХ УКРАЇНЦІВ
ДО
УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ В УКРАЇНІ Й ПОЗА ЇЇ КОРДОНАМИ**

У к р а ї н с ь к и й н а р о д е !

У слід за відбутим Першим Світовим Конгресом Вільних Українців у 1967 р. в місті Нью-Йорку, США, — Другий Світовий Конгрес Вільних Українців зібрався в Торонті, в Канаді, в 55-ті роковини Листопадового Зриву та в сорокову річницю голодової облоги України. Сорок років тому Москва, борючись з українською національною ідеєю, щоб перервати розвиток української культури, припинити зростання національної свідомости в усіх шарах українського народу, організувала штучний голод в Україні, яким виморено понад сім мільйонів українського населення. Сталось це в десятиріччя після включення української держави до ССРСР. Не в силі припинити національно-політичного становлення української нації в її боротьбі за державну незалежність, московський уряд організував нечувану в історії людства голодову акцію.

В історії змагу української нації за державно-політичну свободу то була друга Полтава. Тільки страхіття і жах голодової акції були далеко більші від звірств, учинених царем Петром після перемоги під Полтавою. Дика розправа над українським селянством, загнання у колгоспи, а перед тим погром національно-культурних сил, як висловився Сталін, „була абсолютно необхідною акцією для Росії”. В ній плянувалося знищити соціально-економічне коріння українського селянства в ім'я збереження імперії, розваленої в національних революціях, яку більшовики відновили 1922 року у формі ССРСР.

Ледве живим піднявся український народ після 1933 р. і в міру своїх спроможностей продовжував змаг за здійснення національної ідеї в Українській Суверенній Державі, яку після московсько-більшовицької війни проти України було включено до ССРСР. З самого початку Другої світової війни було проголошено відновлення незалежної Української Держави, а на репресії німецького окупанта нація, вилонивши збройно-політичну силу — Українську Повстанську Армію — під проводом Української Головної Визвольної Ради стала до боротьби за державну незалежність України, проголошену з волі народу 22 січня 1918 р. Сатанинські розправи московського більшовизму над українськими силами національної ідеї після перемоги в Другій світовій війні не спинили національно-визвольної боротьби нації за державно-політичну волю.

Посіченою, порубаною ставала нація після війни. Голос її кращих людей, засланих до північних півостровів ССРСР, пролунав по всьому імперському царстві ССРСР, а відлуння його дійшло й до вільного світу. Завдяки невтомній праці і боротьбі найшляхетніших українських людей, які своїми творчими ділами і гідною поведінкою підтримували енергію національного духу народу,

...що тіло рве до бою,
Рве за поступ, щастя й волю...

нація з повною силою піднялася до змагу проти більшовицьких задумів і плянів московського великодержавства.

**
*

Творчі іскри шестидесятників — людей, одержимих національною ідеєю — роздмухали під окупаційною кригою більшовизму вогнища національно-політичного становлення України. Нація стала до спротиву московській політиці, обороняючи національно-культурні надбання від наступу уніфікаторів єдиногодержавства. Після 24 з'їзду КПСС всевладна партія у своїй політиці до советських народів загострила курс єдиногодержавства. За новим курсом посиленої ніби „інтернаціональної” політики проголошено, що замість націй, включених в імперський комплекс ССРСР, вже буцімто створено „советський народ — нову історичну спільність людей”. Над обґрунтуванням неіснуючої „спільноти” працює багато псевдонауковців, створено дикунську теорію, за якою мови інших советських народів ніби то втратили рацію існування.

Відновлення імперського комплексу ССРСР більшовицький уряд вважав „тріумфом” нової Росії. За півстолітню будову соціалізму в ССРСР ніколи не припинялася боротьба великодержав'я московського більшовизму проти української нації. В тій боротьбі Україна зазнала великих втрат. Нищено її національно-культурних діячів і творчі інтелектуальні сили нації, знищено Українську Автокефальну Православну Церкву і Українську Греко-католицьку Церкву, а дозволене православ'я перетворено на філіял російського православ'я. Записані в Конституції ССРСР і в Конституції УРСР права України скасовано, а республіканські органи влади перетворено на адміністративні колоніальні відділи ССРСР. Великодержавний централізм ЦК КПСС контролює все життя в Україні. Гучними святкуваннями 50-ліття створення ССРСР в минулому році всевладний ЦК КПСС намагався показати перед світом, що створенням т. зв. „нової історичної спільноти людей” в ССРСР розв'язано національну проблему. А в створенні неіснуючої „спільноти”, нібито інтернаціональної, особливу роль відіграв „глибокий інтернаціоналізм великого русского народу”.

За отим „інтернаціоналізмом” ЦК КПСС здійснює політику зближення націй, щоб злити їх з російським народом. Політику московського єдиногодержавства з її національно-культурним винародовленням України ЦК КПСС прикриває інтернаціональною дружбаю з російським народом. Русифікація України, як і нищення національно творчих сил її, стали генеральною лінією політики партії. В Україні, де й за советською статистикою 86% населення вважає рідною мовою українську, в урядах, установах і в партії панівною урядовою мовою заведено російську. Те саме в науково-дослідних іституціях та навчальних закладах.

Називаючи мову „великого русского народу” неперевершеним зразком світової культури, скрізь підкреслюється, що тільки через

російську мову український народ може пізнати світову культуру. В єдинокоржавній політиці ЦК КПСС далеко жорстокіший, ніж був царат. Урядова політика забороняє українцям мати свою батьківщину як національно історичну категорію в її культурно історичному розвитку. Замість Батьківщини — України прищеплюється поняття „Отечества” із т. зв. всенароднім патріотизмом „советського народу”. „Серцем вітчизни („отечества”) є Москва, серцем братерства — Росія”. Також політичною формулою окреслено нинішню політику єдинокоржавства в 50-ту річницю створення ССРСР. Україну, що Конституцією УРСР є „суверенною державою”, перетворено на адміністративну колонію в московському царстві — ССРСР.

**
*

Із „суверенної” колонії Москва випомповує природні багатства України для розбудови імперських просторів на сході та для світової інвазії, марячи про здобуття світу. Величезний відсоток українського бюджету забирається на це. В пляні ліквідації залишків союзності плянується нове економічне районування: замість 15 економічних районів передбачається 7. Запляноване економічне районування має на меті зліквідувати економічні кордони т. зв. республік, тому економічними районами охоплюється декілька республік. Україна в новому проєкті має стати „півднем ССРСР”, а за царату вона була „півднем Росії”.

Більше півстоліття московська влада ССРСР, централізуючи до безумства економіку країни, поліпшує її. Десятки років наздоганяли США і не наздогнали, а з кожним роком все більше від них відставали. Сколективізоване сільське господарство в ССРСР доведено до такого стану, що воно не спроможне задовольнити потреби країни і забезпечити хлібом населення. Десятки мільйонів тонн зерна уряд ССРСР змушений купувати в США й інших країнах для прохарчування населення, дбайливо ховаючи це від нього. В промисловості виявилися загрозливі ознаки розладу і відставання.

Економіка „розвиненого соціалізму”, як називають офіційно нинішній стан в ССРСР, з кожним роком більше відстає від економіки США і Західної Європи. Імперський централізм єдинокоржав'я скував економіку України, як й інших поневолених націй, він убиває творчу ініціативу людей, перетворюючи їх на роботів. У провалі колективного сільського господарства, як і в кризовій ситуації, що витворилася в імперській промисловості, керованій з московського центру, уряд і партія не можуть признатись.

**
*

В останні два роки, після 24-го з'їзду партії, ведеться посилений курс в політиці т. зв. зближення націй з російським народом для ліквідації поневолених націй. Український патріотизм, любов до України, її героїчної історії, самобутніх традицій і культурних осягів духа національного переслідують і карають як „буржуазний націоналізм”. Українську історичну науку спотворюють і перетворюють в дусі московського централізму. З особливою наполегли-

вістю працює імперський апарат єдинодержавства над тим, щоб викреслити, стерти з пам'яті українського народу події Національної революції 1917—1920 років, коли українська нація утвердила свою суверенну державу в формі Української Народної Республіки.

З ким тільки не пов'язують слуги „отечества” діяльності людей національно-визвольної боротьби, щоб применшити й оклеветати славні діла перед українським народом. З особливою наполегливістю працює московський апарат великодержавної машини над спотворенням боротьби УПА під керівництвом УГВР і ОУН в сорокових і п'ятидесятих роках. ЦК КПСС намагається запевнити світ, що в СРСР національну проблему розв'язано. А в той же час в Україні за останні два роки посилено боротьбу проти українського націоналізму; його чомусь звать „буржуазним”.

Вже й П. Шелест, перший секретар ЦК КПУ, цього філіялу ЦК КПСС, який довгі роки наполегливо боровся з українським націоналізмом, втратив критерії єдинодержав'я і, вгрузивши в український національний ґрунт, попав у Кремлі на списки „буржуазних націоналістів”. А він же завзято і послідовно викорінював націоналізм у літературі, мистецтві, щоб перешкодити, спинити національно-політичне становлення нації в останньому десятилітті.

В плані боротьби з національним піднесенням за вимогами ЦК КПСС у 1965 році було проведено розгром українських культурних сил. Сотні людей опинилися за ґратами „отечественних” в'язниць, у спеціальних психіатричних закладах КГБ і в Концентраційних таборах. У 1968 році з українських вищих шкіл було звільнено 7 тисяч студентів за „ідеологічні ухили”. А в 1972 році, з посиленням курсу великодержав'я, вчинено черговий погром національно-культурних сил. Понад сто національно-творчих діячів запроторено до в'язниць і таборів. Вся їхня вина в тому, що люблять свій народ і Батьківщину — Україну! Вони працювали над зміцненням національної культури, обороняючи націю від московлення, домагалися національно-політичних прав українському народові згідно з конституцією. Але в СРСР, де всевладна партія ЦК КПСС у своїй великодержавній політиці шукає опертя на видуманому „інтернаціоналізмі великого русского народу”, покликання на конституцію вважають неабиякою провинною. Окупаційна влада України боїться покликання на конституцію, вбачаючи в тому „націоналістичні тенденції” з намаганням відірвати Україну із складу СРСР, як то дозволяє конституція.

Драконські розправи з людьми, які чинять спротив пляновій асиміляційній політиці єдинодержавства, видно, не дають сподіваних наслідків, тому новий намісник на Україну, перший секретар ЦК КПУ В. Щербичський на квітневому пленумі дорікав партійній знаті, що вона не добачає проявів націоналізму в навітленні історичних подій минулого.

Окупант дуже боїться героїчного духу вчорашніх боїв, боїться тьмниць героїзму, що вони мали таку чудодійну силу, яка переміняла людей у лицарів. Тому то від керівників ідеологічних закладів вимагають перебудувати роботу так, щоб забезпечити

створення атмосфери непримиренности до будь-яких проявів української національної ідеї. В боротьбі з нею дошкульних ударів зазнає українська культура. Москва свідомо того, що ліквідувати поневолену націю можна, тільки знищивши її культуру, тому так безоглядно переслідують і нищать прояви самобутнього духу в творах української культури.

**

*

Другий Світовий Конгрес Вільних Українців, задумуючись над важким станом, в якому перебуває поневолена більшовицькою Москвою українська нація, схиляє голови перед національними силами, які, обороняючи національну ідею, чинять спротив московському великодержавству в його політиці ліквідації нації. З глибоким признанням Другий Світовий Конгрес Вільних Українців відзначає велику діяльність культурних діячів нашої Батьківщини-України, які оминають опартійнені шаблони т. зв. соцреалізму, шукають власних творчих виявів національного духа в усіх галузях культури, протиставляться політиці обмосковлення. Конгрес з радістю і гордістю підкреслює, що як не переслідують творчі сили в Україні, окупантові не вдається перервати національно-культурної творчості, вона й під тиском великодержавности живе і розвивається. Це, як і значні науково-технічні осяги підневільних українських наукових сил та й значні національно-культурні й матеріальні здобутки українців у вільному світі, свідчить про велику вітальну силу нації. Який же могутній вклад дасть українська нація в світову скарбницю людства, коли позбудеться неволи більшовицького єдинодержав'я і здобуде свободу.

Важкий стан української науки і національної культури на Батьківщині кладе на українську спільноту в вільному світі великий обов'язок: зміцнити і посилити оборону української культури і посиленою працею українських культурних діячів у вільному світі заліковувати рани, завдані великодержавним більшовизмом. Учасники Другого Світового Конгресу Вільних Українців обіцяють посилити працю серед народів вільного світу та урядів країн нашого поселення в обороні переслідуваних культурно-національних діячів України.

Занепокоєні тим, що в час загостреного курсу великодержавної політики ЦК імперської партії КПСС, скерованої на знищення української і інших поневолених Москвою націй, уряди Західної Європи й США лишаються байдужими до злодіянь московського імперіалізму перед людством, учасники Конгресу апелюють до сумління тих, кому дорога свобода, стати в обороні національних і людських прав України і всіх поневолених Москвою націй. Пасивна постава не є шляхом до миру в світі. Мир у світі невід'ємний від свободи поневолених Москвою націй.

Цю істину усвідомлюють щораз то ширші кола свободолобних політичних і культурних діячів у поодиноких країнах вільного світу, стаючи активно в обороні Богом даних прав української та інших поневолених націй. Зокрема допомагає цьому процесові

послідовна інформаційна й політична діяльність українських громад у країнах їхнього поселення — масові протестаційні демонстрації в обороні людських і національних прав українського народу в Україні, інтервенції в ООН та урядах поодиноких держав, публікації джерельних матеріалів про стан в Україні тощо.

До творчої наполегливої праці закликає СКВУ українські спільноти в країнах їхнього поселення, щоб наблизити час визволення України. Одним з головних завдань української спільноти в вільному світі СКВУ вважає зберегти і зміцнити українську окремішність у країнах нашого поселення, заактивізувати суспільно-громадське й культурне життя спільноти. Творча праця, громадська активність, сперта на високий рівень суспільної поведінки, будуть сприяти розбудові громадського життя і разом з допомогою політичній боротьбі будуть моральною підтримкою героїчній діяльності українських патріотів у їхній боротьбі з поржавілою системою московської тиранії.

У к р а ї н с ь к и й н а р о д е !

Не одне лихоліття пережив Ти після того, як окупант з півночі поневолив Тебе, завоювавши здобуту в Національній Революції Українську Державу. Поневолений, Ти не упокорився і не припинив боротьби, а продовжуєш її за державно-політичну незалежність і людську свободу. На запрограмоване КПСС намагання ліквідувати українську націю, як і інші, Ти через шляхетних синів своїх — героїв відповів душителям свободи національної і людської, катам великодержавства, що даремні їхні марення про ліквідацію українського народу.

„Народ мій є! Народ мій вічно буде!
Ніхто не перекреслить мій народ!”

Героїчна постава Твоїх вірних синів і дочок до затій ворожих окупантів, боротьба з ними викликає подив у народів світу і що далі то знаходить зрозуміння у них. І прийде час, коли —

„Поцезнуть всі перевертні й прибуду
І орди завойовників — заброд”.

Ми, Твої брати і сестри в вільному світі, горді Твоєю невгнутістю у боротьбі та осягами на полі науки й культури, які намагається привласнити окупант, обкрадаючи Тебе. Схиляємо голови перед героїчною поставою національно-визвольних сил української нації, що в спротиві і боротьбі перекреслюють ворожі пляни, спрямовані через асиміляційну політику і національно-культурне винародовлення на ліквідацію націй.

Вітаючи Тебе на Рідній Землі — Батьківщині, ми свято віримо в Твою перемогу. Зібравшись на Другому Світовому Конгресі Вільних Українців у місті Торонті в Канаді, запевняємо Тебе і обіцяємо Тобі працювати, не шкодуючи сил, щоб наблизити день визволення України!

4 листопада 1973 року

ЗВЕРНЕННЯ

ДРУГОГО СВІТОВОГО КОНГРЕСУ ВІЛЬНИХ УКРАЇНЦІВ ДО УКРАЇНЦІВ ПОЗА УКРАЇНОЮ СУЩИХ

У к р а ї н ц і й У к р а ї н к и !

Шість років проминуло від часу, коли на першому українському світовому з'їзді в Нью-Йорку, США, покладено основи під загально-українську громадську установу у вільному світі — Світовий Конгрес Вільних Українців — та покликано до життя його Секретаріат. З нагоди Другого Світового Конгресу Вільних Українців ми, зібрані на цьому Конгресі представники українських Церков та всього зорганізованого українського громадського життя в усіх країнах нашого поселення, хочемо подати Вам оцінку дотеперішньої праці Секретаріату СКВУ і сказати про пляни на майбутнє, враховуючи досвід минулого та актуальні потреби наших поселень у світі.

За минулих шість років багато дечого нового сталося в нашому збірному житті. Ми мали осягти й мали невдачі, багато провідних діячів відійшло від нас у вічність, а в нашу працю включилися представники молодшого покоління. В деяких країнах значно піднялася питома вага нашого поселення. Багато наших зусиль ми відвели на те, щоб допомогти нашим Братам і Сестрам в Україні, які в умовах щораз зростаючого терору ставлять героїчний спротив насильному російщенню, окупаційній експлуатації і змагаються за повернення українському народові основних людських, релігійних і національних прав.

Початки діяльності Секретаріату Світового Конгресу Вільних Українців не були легкі. Треба було праці нового й вищого типу, яка своїм засягом повинна була охоплювати всі наші поселення в країнах вільного світу, спроваджувати до спільного знаменника різні організаційні системи, різні потреби та вимоги, зумовлені різницями в побуті, життєвому стилі та політичній дійсності. Кожний почин, кожний проєкт мусів бути випробуваний на практиці в щоденному житті.

На кожному з відтинків нашого збірного життя Секретаріат СКВУ намагався з'ясувати якнайдокладніше наші потреби та устійнити наші реальні можливості. На деяких відтинках пощастило розгорнути досить активну й успішну діяльність та покласти підвалини для розгорнення праці в майбутньому.

Досвід останніх шести років підтвердив, що ідея Світового Конгресу Вільних Українців себе цілком оправдала, і сьогодні нам не треба думати над його доцільністю, а треба працювати над тим, щоб зробити його найбільш ефективним та успішним. Українська спільнота у вільному світі — це не переходове явище, а тривалий

...що тіло рве до бою,
Рве за поступ, щастя й волю...

нація з повною силою піднялася до змагу проти більшовицьких задумів і плянів московського великодержавства.

**
*

Творчі іскри шестидесятників — людей, одержимих національною ідеєю — роздмухали під окупаційною кригою більшовизму вогнища національно-політичного становлення України. Нація стала до спротиву московській політиці, обороняючи національно-культурні надбання від наступу уніфікаторів єдиногодержавства. Після 24 з'їзду КПСС всевладна партія у своїй політиці до советських народів загострила курс єдиногодержавства. За новим курсом посиленої ніби „інтернаціональної” політики проголошено, що замість націй, включених в імперський комплекс ССРСР, вже буцім то створено „советський народ — нову історичну спільність людей”. Над обґрунтуванням неіснуючої „спільноти” працює багато псевдонауковців, створено дикунську теорію, за якою мови інших советських народів ніби то втратили рацію існування.

Відновлення імперського комплексу ССРСР більшовицький уряд вважав „тріумфом” нової Росії. За півстолітню будову соціалізму в ССРСР ніколи не припинялася боротьба великодержав'я московського більшовизму проти української нації. В тій боротьбі Україна зазнала великих втрат. Нищено її національно-культурних діячів і творчі інтелектуальні сили нації, знищено Українську Автокефальну Православну Церкву і Українську Греко-католицьку Церкву, а дозволене православ'я перетворено на філіял російського православ'я. Записані в Конституції ССРСР і в Конституції УРСР права України скасовано, а республіканські органи влади перетворено на адміністративні колоніальні відділи ССРСР. Великодержавний централізм ЦК КПСС контролює все життя в Україні. Гучними святкуваннями 50-ліття створення ССРСР в минулому році всевладний ЦК КПСС намагався показати перед світом, що створенням т. зв. „нової історичної спільноти людей” в ССРСР розв'язано національну проблему. А в створенні неіснуючої „спільноти”, нібито інтернаціональної, особливу роль відіграв „глибокий інтернаціоналізм великого руского народу”.

За отим „інтернаціоналізмом” ЦК КПСС здійснює політику зближення націй, щоб злити їх з російським народом. Політику московського єдиногодержавства з її національно-культурним винародовленням України ЦК КПСС прикриває інтернаціональною дружбаю з російським народом. Русифікація України, як і нищення національно творчих сил її, стали генеральною лінією політики партії. В Україні, де й за советською статистикою 86% населення вважає рідною мовою українську, в урядах, установах і в партії панівною урядовою мовою заведено російську. Те саме в науководослідних іституціях та навчальних закладах.

Називаючи мову „великого руского народу” неперевершеним зразком світової культури, скрізь підкреслюється, що тільки через

Ми свідомі того, що проведення в життя такого пляну вимагатиме багато зусиль Секретаріату та всього зорганізованого українського громадянства у вільному світі. На щастя, ми маємо для цього потрібні матеріальні і людські ресурси і коли зуміємо їх належно використати, тоді безумовно зробимо великий крок уперед на шляху нашого росту і розбудови нашої сили.

Здійснення наміченого пляну вимагатиме зокрема значних фінансових засобів. Українська спільнота неодноразово дала докази своєї великої жертвенності на церковні, культурні, громадські й політичні потреби українських поселень у вільному світі. Дальший розвиток і успіх праці Секретаріату СКВУ залежатиме насамперед від виконання поодинокими складовими центральними репрезентаціями і крайовими організаціями своїх фінансових повинностей до СКВУ, а теж від жертвенності всієї української спільноти на Фонд СКВУ.

Ми живемо в окремих країнах як зорганізована українська національна спільнота вже коло сотні років. Наші поселення в різних країнах вільного світу вже добре загосподарились та устатбувались і мають широко розбудоване церковне, культурне, наукове, громадське й господарське життя. Розбудова фінансової бази СКВУ — це підтримка заходів, спрямованих на наше власне національне самозбереження! Це підтримка заходів, спрямованих для добра наших поселень та прийдешніх поколінь. Наші пожертви — це творення сили, яка матиме вплив і на розвиток подій в Україні.

Світовий Конгрес Вільних Українців буде існувати, діяти й розвиватися так довго, як довго українська спільнота буде його всебічно підтримувати; не занедбуючи теж і фінансової підтримки. Пам'ятаймо, що СКВУ базується виключно на жертвенній праці вільної української людини та на фінансовій підтримці вільних українців у світі. Тому то й діє СКВУ цілковито самостійно й незалежно від будь-яких сторонніх чинників.

Другий Світовий Конгрес Вільних Українців звертається з гар'ячим закликом до всіх українців країн нашого поселення в усьому світі усвідомити обсяг наших національних завдань і обов'язків та тягар історичної відповідальності за наше майбутнє. Тому хай не буде між нами ні одного, хто не хотів би прикласти своїх зусиль, свого знання і своїх матеріальних засобів для того, щоб ми підняли наше громадське життя в усіх ділянках на можливо найвищий рівень у тій свідомості, що таким способом робимо вклад у наше збереження за кордонами України і на відгинку допомоги нашому народові в Україні.

4 листопада 1973 р.

CULTURAL AND LINGUISTIC GENOCIDE IN UKRAINE

How Moscow Violates the U.N. Universal Declaration of Human Rights in
Ukraine in Pursuance of its Colonial and Imperialist Policies

MEMORANDUM

To the Honorable

KURT WALDHEIM

Secretary General of the United Nations

and

All the Member-States of the U.N.

Submitted by
WORLD CONGRESS OF FREE UKRAINIANS
New York — Toronto — London
November, 1973

AN OUTLINE

Introduction

Brief synopsis: How Ukraine lost its independence and how it became a member of the USSR

I. RUSSIAN IMPERIALISM IN THE GUISE OF COMMUNISM IN UKRAINE

1. Soviet Federalism in Theory
2. Soviet Russian Drive to “Merge” All Non-Soviet Nations in the USSR.

II. RUSSIFICATION: INSTRUMENT OF RUSSIAN IMPERIALISM IN UKRAINE

1. The Status of the Ukrainian Language in Ukraine
2. Education in Ukraine: Linguistic Genocide

III. RESISTANCE AND PROTEST AGAINST ATTEMPTS OF NATION-KILLING BY MOSCOW

1. Origin of Intellectual Protest in Ukraine
2. Defense of the Ukrainian Language and Culture Against Russification
3. Defence of U.N. Principles of Human Rights

IV. INHUMAN PERSECUTION AND PUNISHMENT OF UKRAINIAN INTELLECTUALS

1. Prominent Cases of Ukrainian Intellectuals
2. Their Appeals to the U.N. and the World At-Large

V. APPEAL TO THE U.N.: UPHOLD JUSTICE AND HUMAN RIGHTS IN UKRAINE

Conclusion

Importance of Ukraine: Its Human and Economic Resources are Necessary for World Peace with Freedom

SUMMARY OF THE CKBY BRIEF TO THE U.N.

We, the delegates, representing citizens of Ukrainian descent in countries outside the U.S.S.R., meeting in Convention of World Congress of Free Ukrainians wish to draw attention of our respective governments to the following abuses of the rights of Ukrainians in U.S.S.R.

I. U.S.S.R. claim that Ukraine is a sovereign state but the fact is that according to the Constitution of U.S.S.R., Ukraine like other republics sends deputies to the "Soviet of the Union" and to the "Soviet of Nationalities", both Chambers comprise the Supreme Soviet of U.S.S.R. in Moscow. Article 14 of the Constitution sets out the jurisdiction of the Union of Soviet Socialist Republics. At the same time Article 14 is proof that in the particular fields the constituent republics have no jurisdiction and are subordinate to the Supreme Soviet of U.S.S.R. in Moscow. It is even ludicrous to suggest that the Supreme Soviet of U.S.S.R., Moscow is equal in jurisdictions to that of the Supreme Soviet of Ukraine in Kiev. Thus the ultimate seat of power to govern the republic is in Moscow and not in the capitals of the constituent republics. For this reason our complaints are directed against the Government in Moscow and not Kiev.

II. The constitution of U.S.S.R. recognizes "Freedom of speech", "Freedom of the press" and ". . . civil rights are ensured by placing at the disposal of the working people and their organizations printing presses, stocks of paper, public buildings . . .". The fact is that Ukrainian leaders and intellectuals are not allowed to express their views freely neither are they allowed to publish what they feel should be published. This applies to both political and literary fields. They are incarcerated without just cause or open court trial and others are intimidated.

There is a deliberate policy to suppress the development of Ukrainian culture and literature which are to be supplanted by Russian. Ukrainian culture is being used for foreign propaganda purposes. Ukrainian books and publications exported gratis or for sale are not available in Ukraine. Likewise publications published in Ukrainian outside the Soviet Union are not permitted into the country unless they are clearly pro-Soviet. The people in Ukraine get a distorted concept of the living conditions outside the Soviet Union and the propaganda publications exported by the Soviet Union do not present the true living conditions in the Soviet Union. This fact should be of direct concern to all countries.

III. The Constitution of U.S.S.R. recognizes "Freedom of religious worship and freedom of anti-religious propaganda". This section in fact does not imply the "freedom of religious worship" but an expression of tolerance of religion, the real freedom being to "conduct anti-religious propaganda." The net result of this section of the Constitution is that there is a deliberate policy to let the church buildings deteriorate or in the alternative to convert them for material utilitarian purposes like stores, warehouses, anti-Christian Museums, etc. Ukrainians, in every respect, enjoy far greater freedom of religion and freedom to build their religious institutions in countries outside Ukraine than those remaining in their native land.

We, the delegates, meeting in Convention of World Congress of Free Ukrainians appeal to our respective governments to take steps, both individually and/or jointly, directly with the U.S.S.R. or through United Nations

that U.S.S.R. as signatory of Universal Declaration of Human Rights take immediate steps to correct the following abuses:

(a) That Ukraine be permitted to become a sovereign nation in accordance with the International Law concept of "sovereignty" and that the Ukrainian people be given the right to make the decision. This should give an opportunity for Ukraine to decide what its relations should be with the U.S.S.R.

(b) That the government of U.S.S.R. release all Ukrainian political prisoners who have been sentenced illegally having committed no crimes against the Soviet Constitution;

(c) That the government of U.S.S.R. end their mass and indiscriminate arrests of Ukrainian intellectuals;

(d) That the government of the U.S.S.R. give recognition in fact to "Freedom of the press", not only to export its publications but to allow publications to enter Ukraine freely from other countries.

(e) That the government in fact recognize the "Freedom of religious worship";

(f) That the government of the U.S.S.R. recognize in fact the right to travel to its citizens and also those who enter the Soviet Union on visits.

We believe that if peace is to prevail then all the nations in the world must accept Universal Declaration of Human Rights as a way of life and U.S.S.R. is not entitled to any exceptions.

* * *

Signed:

Should be signed by at least one delegate from each of the countries represented at the Convention.

Resolution on Human Rights to the Secretary General of the United Nations

WHEREAS The Convention on the Prevention and the Punishment of the Crime of Genocide was adopted by the General Assembly of the United Nations at its 179th session on December 9, 1948, and;

WHEREAS the relevant articles of this Convention state that,

Article 1:

The contracting parties confirm that genocide, whether committed in time of peace or in time of war, is a crime under international law which they undertake to prevent and to punish.

Article 2:

In the present convention genocide means any of the following acts committed with intent to destroy, in whole or in part, a national, ethnical, racial or religious group as such by

- (A) Killing members of the group;
- (B) Causing serious bodily or mental harm to members of the group;
- (C) Deliberately inflicting on the group conditions of life calculated to bring about its physical destruction in whole or in part;

Article 3:

The following acts shall be punishable:

- (A) Genocide;
- (B) Conspiracy to commit genocide;
- (C) Direct and public incitement to commit genocide;
- (D) Attempt to commit genocide;
- (E) Complicity in genocide.

Article 4:

Persons committing genocide or any of the other acts enumerated in Article 3 shall be punished, whether they are constitutionally responsible rulers, public officials or private individuals, and;

WHEREAS the General Assembly of the United Nations adopted at its 183rd session on December 10, 1948, a "Universal Declaration of Human Rights", which states that,

Article 3;

Everyone has the right to life, liberty and security of person.

Article 4:

No one shall be held in slavery or servitude.

Article 5:

No one shall be subjected to torture or to cruel, inhuman degrading punishment.

Article 9:

No one shall be subjected to arbitrary arrest, detention or exile.

Article 13:

1. Everyone has the right to freedom of movement and residence within the borders of each state.
2. Everyone has the right to leave any country, including his own, and to return to his country.

Article 15:

1. Everyone has the right to a nationality.
2. No one shall be arbitrarily deprived of his nationality nor denied the right to change his nationality. and;

WHEREAS since the adoption of the aforementioned there are sovereign states which refuse to implement the aforementioned Convention and the Universal Declaration of Human Rights in territories ruled by them, and;

WHEREAS under the terms of the Charter of the United Nations no one other than sovereign states may apply to the United Nations for redress, and;

WHEREAS it is impossible for a state to be its own judge and jury when dealing with citizens in territories ruled by it,

THEREFORE BE IT RESOLVED that the General Assembly of the United Nations create a special tribunal which would be empowered to hear petitions for redress from organizations and individuals who feel aggrieved against their own state or the state occupying their territory, and;

BE IT FURTHER RESOLVED that such tribunal report its findings and recommendations to the General Assembly of the United Nations which would recommend remedial action to be taken in the state or states concerned.

MEMORANDUM
to the Honorable
MITCHELL SHARP, Q.C., P.C.
Secretary of State for External Affairs
by the
Ukrainian Canadian Committee
on the occasion of the
Second World Congress of Ukrainians
November 1-4, 1973 Toronto, Canada

October 31, 1973

During this week, October 29 to November 4, 1973, over 600 representatives of the Ukrainian communities from twenty-two countries of the free world will convene in Toronto for the Second Ukrainian World Congress.

One of the major topics of deliberation at the Congress will be the continued cultural development of Ukrainian communities throughout the world. The host Ukrainian Canadian community feels proud that Canada has adopted the policy of multiculturalism which is the one best suited for all Canadians. The Congress considers this policy as an example which many countries can emulate.

The Congress will also deal in depth with the extremely difficult situation presently facing the Ukrainian people in Ukraine. The current detente and increased economic cooperation between the western democracies and the Soviet Bloc countries has not resulted in any discernible internal democratization within the Soviet Bloc. Quite to the contrary, there has been further suppression of fundamental human rights by the present Soviet government.

There are a number of concerns that the World Congress would like to bring to the attention of the Canadian Government in the hope that progress towards a solution of these concerns will be achieved in multilateral discussions with the Soviet Union and the Soviet Bloc countries.

Of fundamental importance is the continuing relentless effort of the Soviet authorities to impose Russian culture and language and in doing so suppress the free development of Ukrainian culture and language and those of other nationalities.

Foremost Ukrainian intellectuals, such as Moroz, Karavanskyj and others, on whose behalf numerous representations have been made to the Canadian Government, are still among the many people unjustly incarcerated for openly and peacefully defending the linguistic, cultural and national rights of the Ukrainian people, rights allegedly guaranteed by the Soviet constitution. Recently, their numbers have increased with the addition of many other prominent Ukrainian scholars and writers, such as Dziuba, Chornovil and Kalynets. (Attached is a partial list of prominent Ukrainian literary people presently held in Soviet prisons, "detention" camps, and "mental institutions".)

The Canadian Government can do much to rectify this grave injustice in a number of ways.

- (a) Canadian representatives at the United Nations Assembly and Human Rights Commission should bring up the matter of the abrogation of fundamental human rights by the USSR as well as the matter of the continued denial of freedom of worship to its citizens.
- (b) The Secretary of State for External Affairs in his forthcoming visit to the Soviet Union should raise this matter in discussions with the Soviet leadership.

Canada has in the past taken a strong and open stand in regard to the denial of fundamental human rights by such regimes as those of South Africa and Rhodesia. We question why a similar stance should not be taken in connection with the deplorable actions in Ukraine of the Soviet Government, which is a signatory of the U.N. Charter on Human Rights.

At this time, other important issues should also be directly raised with the Soviet authorities:

- (a) The question of restrictions on Canadian and other visitors to the USSR, which denies them any meaningful possibility of visiting relatives and friends, pursuing research and cultural development;
- (b) The question of the Soviet restrictions on a meaningful reciprocal exchange of information and literature, even though the Soviet Union enjoys complete freedom in this regard.
- (c) The question of prohibitive duties (amounting to over 100% in most instances) imposed by the Soviet authorities, on gift parcels sent by Canadians to relatives in the USSR. This is a costly and inhumane hindrance to many Ukrainian Canadians who feel an obligation to help out relatives.
- (d) The question of excessive "inheritance taxes" levied by the Soviet government on beneficiaries resident in the Soviet Union, depriving them of the vast majority of any bequest left by a deceased Canadian relative, which is a matter of current concern and even litigation in the Canadian courts.
- (e) The question of the right of Ukrainians in Ukraine to emigrate, which would be a natural extension of the Canadian Government's laudable efforts of Soviet Jewry.

We trust that the Canadian Government will give serious thought to the suggestions and requests contained in this memorandum in its quest to seek a truly meaningful and lasting world peace with liberty and justice for all.

Msgr. Basil Kushnir, O.C.
Canadian Vice-President
Ukrainian World Congress
and
Honourary President
Ukrainian Canadian Committee

Professor Peter A. Kondra
President,
Ukrainian Canadian Committee

MEMORANDUM
to the Honorable
MITCHELL SHARP, Q.C., P.C.
Secretary for External Affairs
Government of Canada

Submitted by
THE NATIONAL EXECUTIVE
OF THE
UKRAINIAN CANADIAN UNIVERSITY STUDENTS' UNION
Toronto, Ontario
November 10, 1973

Sir:

The Ukrainian Canadian University Students' Union is a national coordinating body for 3,000 university students of Ukrainian descent, members of 27 Ukrainian students' clubs on 22 university campuses across Canada.

One of our major concerns during the twenty years of our activity has been the question of human rights. In this regard the Ukrainian student community in Canada feels proud of the fact that the Canadian Government throughout the years has chosen a policy of external affairs for the defence of human and national rights in many parts of the world. Canada, as a member of the United Nations, pledged itself "to take joint and separate action in cooperation with the Organization (the United Nations) for the promotion of universal respect for, and observance of, human rights". (Arts. 55, 56; UNO Charter). The Ukrainian student community considers this policy a worthy example to which governments of other countries must aspire. Not only other governments but also Canadian citizens, following their government's example must take an active interest in the question of human rights, both in Canada and elsewhere.

In this regard, there are a number of concerns that the National Executive of the Ukrainian Canadian University Students' Union would like to bring to your attention, in the hope that the Canadian Government, in its bilateral discussions with the Soviet Union, would help to alleviate these concerns.

Whereas international law has not been able to handle the situation of intellectual dissidents in the Soviet Ukraine, and since it has been stated that Canada's foreign policy is based on introducing constructive innovations where international law is not sufficiently responsible to present needs, we ask that during your trip to the U.S.S.R. you raise the following matters with the Soviet leadership in your discussions.

- 1) The relentless efforts of the Soviet authorities to suppress the free development of Ukrainian culture and language, and the cultures and languages of other nationalities in favour of an imposed Russian language and culture, is a matter of fundamental importance as expressed in the preamble of the Universal Declaration of Human Rights.

Ukrainian intellectuals, such as Valentyn Moroz, Sviatoslav Karavansky and others, on whose behalf numerous representations have been made to your Government, are among many of those who have been unjustly incarcerated for openly and peacefully defending the national, cultural and linguistic rights of the Ukrainian people, guaranteed by the constitution of the U.S.S.R. (Article 125).

Furthermore, the U.S.S.R. is party to the Universal Declaration of Human Rights, but nevertheless has violated the basic principles of that declaration as outlined by Articles 5, 9, 12, 19.

We request that the Secretary for External Affairs bring up this matter of the imprisonment of Ukrainian intellectuals during the course of private discussions with the Soviet leadership and that a case be made for the return of their basic human rights. Canada

has in the past taken a strong and open stance in regard to the denial of fundamental human rights, by such regimes as those of South Africa and Rhodesia. We believe a similar stance in connection with the even more deplorable actions of the Soviet Government would be both timely and effective.

- 2) In October, 1971, this Students' Union approached the Canadian Government with respect to the imprisonment of the Ukrainian historian, Valentyn Moroz. At that time, Premier Kosygin denied all knowledge of this particular case.

We request that the Secretary for External Affairs once again bring up the matter of the imprisonment of Moroz, during the course of discussions with the Soviet leadership.

- 3) Foremost Ukrainian intellectuals, most notably Valentyn Moroz and Ivan Dziuba, have been unjustly incarcerated and treated inhumanely. Ivan Dziuba is dying of tuberculosis and has been denied proper medical attention in prison. Valentyn Moroz has been physically attacked several times and has suffered serious bodily harm as a result. He has not been afforded protection by prison authorities. We request that the Secretary for External Affairs in his forthcoming visit to the Soviet Union raise this matter in private discussions with the Soviet leadership, and ask that the International Red Cross be allowed to investigate the charges of mistreatment of all intellectuals in the Soviet Union.

Separate member nation intercession cannot be construed as interference in the internal matters of any nation. National courts have held that the pledge of members in Article 56 of the UNO Charter constitutes a "self-executing" treaty obligation or declaration of public policy and should be enforced above national or local legislation (Drummond Wren case, Ontario, Canada).

This Students' Union is very pleased with the cultural and academic exchanges between Canada and the U.S.S.R. *However, we believe that the present programme can be expanded.* One of the most important of these exchanges is the university student exchange programme as set forth in the joint communique signed by Premier Kosygin and Prime Minister Trudeau in 1971. We believe that the restrictions imposed on the U.S.S.R. should be removed, to enable more students from Canada to study in the U.S.S.R.

Our final request is that the Secretary for External Affairs include in his press corps a reporter representing "Student", the periodical of the Ukrainian Canadian University Students' Union. We firmly believe that the Secretary for External Affairs should include at least one representative from the ethnic press. A representative from "Student" would be best suited as this periodical does carry with it the connotation that much of the other ethnic press does in regards to the U.S.S.R.

On submitting this brief memorandum we feel certain that the suggestions and requests contained herein will be given serious thought by our government and will form part of the continuing effort of the Canadian Government in its quest to seek a truly meaningful and lasting world peace with liberty and justice for all.

Respectfully submitted,
Ukrainian Canadian Univesity
Students' Union,
Suite 4 – 394 Bloor Street West,
Toronto, Ontario, M5S 1X4

Yuri Daschko,
President.

MEMORANDUM
to the Honorable
MITCHELL SHARP, Q.C., P.C.
Secretary of State for External Affairs
Government of Canada

Submitted by
WORLD CONFERENCE OF UKRAINIAN STUDENTS
November 10, 1973

I. HUMANITARIAN ISSUES

During the month of September last, the USSR announced its ratification of two international covenants on human rights: the International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights, and the International Covenant on Civil and Political Rights. Both covenants, as well as the Optional Protocol to the International Covenant on Civil and Political Rights, had been adopted by the United Nations General Assembly on 16 December 1966.

Whereas divergent views exist regarding the binding character of the Universal Declaration of Human Rights, there is no uncertainty with respect to the power of the two covenants. Covenants are instruments having undoubted legal force as treaties for the parties to them. Once ratified, covenants have a force equal to that of multilateral treaties, which are binding on all signatories.

Thus, the binding force of the two covenants establishes an international obligation for each state party to them. The covenants legally obligate states that become parties to accord specific rights to all individuals. The international obligation entered into by states parties to the covenants has the effect of placing the specific rights accorded by the two covenants beyond the scope of the internal affairs of a state party; likewise, the guarantee of these specific rights rests not only with the separate action of each state party, but also with joint action of all states parties. Should abuses of these rights occur within a state party, it is then incumbent on the other states parties to the covenants to use all available means to ensure that the situation be rectified with the aim of the observance of the letter and spirit of the international law set forth by the covenants.

Guided by the premises stated above, and recognizing that Canada is not at this time party to the Covenants, we request you:

- (1) to use your executive position within the Government of Canada to ensure Canada's speedy ratification of the International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights, the International Covenant on Civil and Political Rights, and the Optional Protocol to the International Covenant on Civil and Political Rights.

Until such time as Canada ratifies these Covenants, and specifically in discussions with members of the Soviet government during your forthcoming visit to the USSR, we request that you use your good offices in order to communicate the following matters to the government of the USSR on humanitarian grounds:

- (2) that the government of the USSR observe the letter and spirit of two international covenants on human rights which it has ratified:
- (3) that the USSR show its good faith regarding the two covenants by granting immediate amnesty to all persons arrested and sentenced in contravention of the provisions of these covenants; specifically, the following individuals must be released from imprisonment or other forms of forcible confinement:

1. Iryna STASIV-KALYNETS
2. Nina STROKATA-KARAVANSKA
3. Stefania SHABATURA

4. Yuri SHUKHEVYCH
5. Svyatoslav KARAVANSKY
6. Valentyn MOROZ
7. Ihor KALYNETS
8. Ivan HEL
9. Ivan DZYUBA
10. Vyacheslav CHORNOVIL
11. Leonid PLYUSHCH
12. Rev. Vasyl ROMANYUK
13. Danylo SHUMUK
14. Yevhen SVERSTYUK
15. Mykhailo OSADCHYI

(A longer list is enclosed as document # 4)

II. RECIPROCAL ISSUES

In pursuance of the objectives of detente and greater international cooperation, we urge you to use all available means in regard to the following issues:

(1) *Emigration*

We view positively Canada's efforts to increase the rate of emigration from the Soviet Union, especially through the government's program of reunification of families. However, the initiatives taken by Canada's use of quiet and personal diplomacy should be intensified, with the aim of achieving a complete freedom of emigration, which exists in Canada. The Ukrainian community is prepared to shoulder any financial responsibilities that may ensue in this regard. The freedom of emigration is guaranteed by the International Covenant on civil and political rights, Article 12, #2: "Everyone shall be free to leave any country, including his own".

(2) *Cultural and Academic Exchanges*

Canada has made substantial initiatives towards creating a climate of free cultural and academic exchanges. These efforts have not been reciprocated on par by the USSR, which still largely controls and orchestrates any such exchanges. Here again, Canada must strive for equal reciprocity. Specifically, it should be possible to initiate unrestricted exchanges of:

- (1) Particular guest lectures on speaking tours of Canadian Universities while sending our own representatives on tours of the USSR.
- (2) Specific cultural ensembles.
- (3) Students from Canadian and Soviet Universities.

(3) *Unrestricted Tourism*

- (1) Freedom of tourism within the USSR must be equal to that in Canada. This issue is of particular concern to the large population of Ukrainian-Canadians. Yearly, growing numbers are visiting Ukraine, only to meet far reaching restrictions on the freedom of movement. Areas restricted to

tourists abound everywhere within the USSR. In most instances, these restricted zones extend even to ordinary villages, where many of the tourists had been born. Any efforts at circumventing the restrictions are often answered by summary expulsion, with the resulting financial loss. The Canadian Government must insist upon:

- (1) The total abolition of the restricted areas.
 - (2) The removal of time restrictions on visits to specific cities.
 - (3) The abolishment of itineraries of travel for tourists.
 - (4) The abolishment of the Intourist Guide System which impinges upon free travel both within cities and between cities.
- (2) It should be the right of Soviet citizens to visit Canada or any other country when it is their desire to do so. To date, only officially sanctioned visits have been allowed by the Soviet government.
- (4) *Succession*
Canada must insist upon a reciprocal non-interference in the succession arrangements made for estates, particularly, on passing on of bequests.
- (5) *Excessively High Duties on Parcels Sent Into the USSR*
Canada does not levy high duties on packages sent to Canadians. Yet, the USSR makes it a practice to tax incoming parcels by imposing prohibitively high duties, which sometime amount to more than 100% of the value of the packages. This places a great and totally unjustifiable burden on hundreds of thousands of Canadian citizens, who periodically help out their kin in the USSR by means of packages. Here again, reciprocity is at issue. Canada must insist that the Soviet Union reduce its duty rates to the Canadian level. This point must be part of any existing and future Canadian-Soviet trade agreements.
- (6) *Exchange of Consular Officials*
The compelling necessity for a Canadian Consular Office in Kiev has been demonstrated on many occasions:
- (1) Canadian tourists, when faced with difficulties, are unable to readily contact Canadian officials. This situation is aggravated by the constantly increasing numbers of tourists travelling to the Ukrainian SSR.
 - (2) Such a consulate would facilitate:
 - (1) The processing of future emigrants to Canada.
 - (2) The various exchange programs.
 - (3) Succession arrangements.

We are confident that you will give careful and full consideration to the enclosed memorandum and documentation and will inform us of the results of your endeavours in this matter.

All of which respectfully submitted,
World Conference of Ukrainian Students.

ЗВІТИ

ЗВІТ

Генерального секретаря Секретаріату СКВУ, Миколи Плав'юка,
з праці Президії Секретаріату СКВУ за 1968 р.

Вступні замітки

Ні статут СКВУ, ні постанови першого Конгресу не визначили точно обов'язків поодиноких членів Секретаріату СКВУ. Тому ді-

яльність генерального секретаря СКВУ була нормована рішеннями кожночасних засідань Президії СКВУ. За час від створення СКВУ відбулося шість засідань Президії Секретаріату СКВУ, і на них було схвалено такі постанови, які доручено до виконання генеральному секретареві СКВУ:

1. Матеріали I-го СКВУ і публікації Секретаріату СКВУ

Постанову першого засідання Секретаріату в цій справі виконано частинно. Видруковані ред. І. Білинським у Філядельфії і Нью-Йорку матеріали розіслано до всіх наших громадських надбудов. В це включено резолюції, постанови, маніфест, звернення I-го СКВУ та інші програмові матеріали. Знайшли вони частинно шлях і в Україну. Секретаріат СКВУ видрукував статут СКВУ і розіслав його всім громадським надбудовам.

На жаль, дотепер ще не полагоджена справа протоколу Першого СКВУ, як також не виконано постанову про видання збірника матеріалів I-го СКВУ. Вправді за редакційне оформлення тих матеріалів відповідає редактор І. Сирник, але, допомагаючи йому, пороблено ряд заходів, щоб як документи, так і пресові відгуки на I-ий СКВУ він мав до диспозиції. Комплекти знімок із СКВУ зберігає архів УККА, так що Секретаріат СКВУ не закупив їх окремо.

Секретаріат СКВУ не прийняв пропозиції п. Солука про відкуплення копії його фільму, натомість є в засаді домовлення з п. Кулиничем, що Секретаріат СКВУ може кожночасно одержати від нього до архіву копію його фільму. Виконання цієї домови, якщо мова про СКВУ, не проведено через брак впорядкування фінансових справ Секретаріату СКВУ.

Крім матеріалів I-го СКВУ Секретаріат за останній рік видав заклики чи матеріали:

- а) заклик у справі 50-ліття Універсалу;
- б) заклик, пов'язаний з акцією Солідарности з Українським Народом в дні 28 квітня 1968 р.;
- в) меморіал до Генерального Секретаріату ООН з нагоди тегеранської конференції в справі Прав Людини англійською та французькою мовами;
- г) інформаційну брошуру про СКВУ англійською мовою;

г) закуплено й використано в нашій пропагандивно-інформаційній акції англомовний текст книжки В. Чорновола “Лихо з розуму”, І. Коляски “Освіта в УРСР” та серію статей П. Вортінгтона з торонтського щоденника “Торонто Телеграм”, пов’язаних з подіями в Україні.

Крім названих друкованих матеріалів, списано та розіслано всім членам Секретаріату і Контрольній Комісії СКВУ шість протоколів засідань Президії та ряд інформаційних обіжників і матеріалів, пов’язаних з працею Секретаріату.

2. Правильник праці Секретаріату СКВУ

Проект правильника праці Секретаріату СКВУ своєчасно передано на розгляд Президії і членів Секретаріату СКВУ. Відгуки на нього були поважно спізнені так, що в домовленому реченні правильник не міг увійти в силу, хіба що постановою Президії Секретаріату. Президія Секретаріату СКВУ стала на становище, щоб відкласти цю справу аж до пленарного засідання. Тому ми маємо на пленум два проекти правильника. На їх основі треба конечно устійнити обов’язуючий всіх правильник праці, який мусить з’ясувати точно права та обов’язки поодиноких членів Секретаріату СКВУ і вирішити спосіб практичної діяльності Секретаріату СКВУ. Дотеперішній стан не може далі продовжуватися, бо немає основ для планування праці на довшу мету, немає апарату для виконання тієї праці. Дотеперішня практика виконання праці у висліді постанов кожného засідання має позначки доривочности і є далеко невистачальною.

3. Справа біора генерального секретаря СКВУ

У висліді І-го СКВУ у нас заіснував стан, що не лише в цій каденції, але і в дальших каденціях осідки президентів і генеральних секретарів СКВУ є в інших місцевостях.

Мої намагання переконати Президію Секретаріату СКВУ про необхідність створити біора СКВУ в Торонті — не мали успіху. Хоча ми мали зголошених низку кваліфікованих осіб перебрати працю в такому біорі — ця справа не була поладнана. І вийшов такий курйоз, що офіційною адресою СКВУ є Вінніпег, в якому дотепер немає фактично ділового працівника, який ладнав би справи СКВУ, а в Торонті мені призначено бюджет 100.00 дол місячно на допоміжну канцелярйну силу. Ясно, що в рамках такого бюджету я виконував лише найконечнішу працю, пов’язану з контактами з нашими громадськими Централями, Комісіями СКВУ та членами Секретаріату СКВУ. Справи репрезентації назовні, фінансові, видавничі залишено за Вінніпегом. Наслідки такого поділу зовсім незадовільні.

Про працю канцелярйної сили в Торонті я звітував на кожному засіданні Президії, і по-моєму вона зовсім себе виправдала. Мусимо ствердити, що від 7 червня 1968 р., коли то запала постанова про такий поділ праці, я робив усі зусилля, щоб вдержати

контакт в ділянках, переданих мені. Але в нас зовсім припинилася систематична праця на зовнішньому відтинку, не продовжуємо ми того, що започатковано акцією в Тегерані. Ба що більше, виходять такі неприємні справи, як листи в терен з одним підписом, брак своєчасних відповідей на листи, напр. з Австралією вийшов курйоз, що на останній З'їзд СУОА переслали привіти всі українські центральні, крім КУК і СКВУ. Перевірка виявляє, що на вінніпезьку адресу прийшло запрошення, але нема кому там тих справ ладнати.

Я ілюструю цим прикладом ситуацію, яка існує вже тепер і яка може мати і на майбутнє неприємні наслідки, якщо ми не вирішимо раз і назавжди справ ділового виконання працездатним апаратом постанов, схвалених Президією Секретаріату СКВУ.

4. Акція 50-ліття IV Універсалу УЦРади

Короткий час після I-го СКВУ до тієї дати не дав нам змоги виконати рекомендацій проф. Л. Добрянського про “акцію підписів”. Але в дуже короткому часі на всіх теренах поселення української спільноти відбулися величаві відзначення 50-ліття Проголошення Української Народньої Республіки. Чи не найбільш зорганізовано пройшли вони на терені Австралії. Важливість тієї акції в тому, що вона допомогла зберегти серед нашої спільноти дух єдності та координованість виступів. Використання, при нагоді тих святкувань, нових матеріалів з України підсилювало переконання, що державницькі та самостійницькі традиції 50 років від проголошення IV Універсалу живі та атракційні як в Україні, так серед української діаспори.

5. 20-ліття проголошення Хартії Прав Людини — пов'язане з датою Конференції ООН в Тегерані — стало центральною подією діяльності не лише Секретаріату СКВУ, але й цілої нашої спільноти.

Для нашої делегації в Тегерані ми мали приготовані матеріяли чужими мовами, які були використані не лише в Тегерані, але і в ООН та в урядах країн нашого поселення. Нам відомо, що у зв'язку з тією акцією перед урядами США, Канади, Бразилії, Аргентини, Австралії, Німеччини, Вел. Британії, Бельгії, Голляндії, Франції робили заходи наші представники.

Двововний матеріял СКВУ, як і ряд матеріялів українських Церков, наших Крайових Надбудов і складових організацій дехто назвав надмірним пересиченням. Не є тут місце на дискусію над тим, але я особисто волюю погляд, що може в нас тих матеріялів було забагато, ніж те, що їх в минулому зовсім не було.

На внутрішньому відтинку дата 28 квітня 1968 р. стала символом солідарності нашої спільноти та її позитивного наставлення до дії, ініційованої Секретаріатом СКВУ. Сотні телеграм, віч, зборів, маніфестацій, які проведено в усіх країнах нашого поселення, були черговим успіхом. Найбільш організовано пройшли вони в США. Треба одначе ствердити, що важливість тієї акції ще й в

тому, що вона успішніше, ніж будь-які акції перед тим, включила до активної участі в нашій дії українську молодь, яка доволі скептично і байдуже, звичайно, сприймала наші т. зв. патріотичні виступи, пов'язані з традиційними історичними святкуваннями.

Сильне наголошення нами з нагоди Тегеранської конференції і дня 28 квітня 1968 р. Прав Людини та відносин в Україні здалося широкий відгук серед т. зв. табору прогресистів на терені нашого поселення. Важко було б дати точні дані про те, але є наявні голоси про те, що саме тими акціями ми посилили фермент у рядах збаламучених наших братів, а це не маловажна справа.

З жалем треба ствердити, що нам не вдалось знайти розуміння серед заінтересованих українських політичних чинників, щоб СКВУ видав українською мовою ряд матеріалів, які за посередництвом різних політичних організацій прийшли з України. Але треба радіти тим, що в Тегерані знайдено спільну базу в формі однієї української делегації, яка включала усі репрезентовані там сили нашого життя. Це знайшло відгук не лише в нашій і чужій пресі, але це змусило навіть голову делегації ССРСР на ту конференцію в офіційних публікаціях ССРСР розправлятися з нашою делегацією.

6. Ради і Комісії при Секретаріаті СКВУ

На другому засіданні Президії Секретаріату СКВУ доручено мені зайнятися справою Рад і Комісій. На тому ж засіданні ми стали на становищі, щоб не творити окремих Комісій для студентських і жіночих справ, визнаючи права таких Комісій за Управами ЦЕСУС і СФУЖО. Дотепер дієть при Секретаріаті СКВУ:

а) **Комісія церковно-релігійних справ** оформилась у складі: митрополита Кир Максима, архієпископа Метислава і пастора Яцентія.

б) **Комісія мирян** була предметом гарячих дискусій в часі I-го СКВУ і ще дотепер не знайшла свого оформлення. Я був у контакті з головою Українського Християнського Руху, д-ром В. Яневим, який очолює Комісію мирян-католиків. Наші рекомендації, щоб поширити її на представників інших конфесій та узгодити характер дії тих комісій з ієрархами Українських Церков не можна було успішно провести в Європі через брак людей. На північно-американському континенті є ще менш сприятливі обставини для оформлення і її дії. В тому напрямі залишається ще багато до зроблення.

в) **Рада Суспільної Служби** — була створена в згоді з резолюціями I-го СКВУ. Докладний звіт про цю справу подала Управа Ради Суспільної Служби. Пленарна Сесія Секретаріату СКВУ мусить знайти полагодження справи несприятливого стилю у відношенні президента ЗУАДК-у до Ради Суспільної Служби і Секретаріату СКВУ. Найменш бажаною під сучасну пору є атмосфера ударів чи конфліктів із ЗУАДК-ом. Але рівночасно з тим ми всі мусимо усвідомити собі, що ЗУАДК, без уваги на його великі зас-

луги, ніколи не вичерпував і не зможе в майбутньому задовольнити всіх потреб на відтинку суспільної служби для цілої нашої спільноти. Він був, є і зостанеться лише однією з інституцій на тому відтинку, і як такий повинен бути прикладом та ініціатором для координації зусиль всіх інституцій, а не розріблювання їх.

г) **Комісія інформаційних справ** — почала свою працю під проводом д-ра М. Сосновського. Звіт з її праці окремо залучений.

г) **Комісія виховних справ** — остаточно на пленарній сесії у травні 1968 р. оформилася, і її звіт також окремо долучений.

д) **Наукова Рада** — не оформлена дотепер при Секретаріаті СКВУ. Ми свідомі того конфлікту, який заіснував напередодні СКВУ між нашими науковими установами. Ми не могли визнати своєрідно створеної Наукової Ради перед СКВУ. Але ми не хочемо творити і другої Наукової Ради часу, поки взаємовідносини між нашими науковими установами не дозріють до такого стану, в якому створення Наукової Ради за участю представників усіх наших наукових установ стане реальністю.

е) **Комісія фінансових справ** — не була створена, бо дотепер у нас було переконання, що Секретаріат СКВУ може діяти в рамках фінансових вplat поодиноких Крайових Надбудов. Думаю, що досвід хоч би останнього року каже нам перевірити це становище. Від того, яка буде постанова пленарного засідання, буде узагальнене створення тієї комісії. Я особисто обстоював її потребу негайно після відбуття I-го СКВУ. Тоді її було легко створити. Сьогодні є важче, але ще можливо. Однак ми не можемо зволікати з тією справою в безконечність, бо чим далі відтягаємо її, тим складнішим буде фінансовий стан Секретаріату СКВУ і тим трудніше буде нам створити цю комісію.

є) **Комісія кооперативних і господарських справ.** Її ініціатори з терену США звернулися через СКВУ, щоб створити в Канаді Крайову Кооперативну Раду, як підготовчий крок для створення світового Кооперативного Осередку. При нагоді 9-го Конгресу КУК це питання поладнано так, що може і цю комісію оформити.

ж) На відтинку наших ветеранських організацій не було жадної ініціативи, щоб оформити таку комісію.

з) **Комісії міжнародньої акції** покищо не оформлено, і працю її веде Президія Секретаріату СКВУ.

7. Контакт з Крайовими Надбудовами й іншими українськими установами засадничо задовільний. Є побажання з поодиноких європейських країн, щоб Секретаріат СКВУ був з ними в прямому контакті, а не через КОУГЦУ. На терені Австралії є негодування, що до Контрольної Комісії обрано представника, який не був делегатом СУОА. Заходами п. С. Плахтина відновлено нашу громадську надбудову в Парагваю. Трохи слабший контакт з Венесуелею, але поза тим всі члени Секретаріату в різних країнах є в тісному контакті зі мною і навпаки.

Крім кореспонденційного шляху, ми підтримували контакт, використовуючи поїздки, напр.: о. д-р В. Кушнір, президент Секретаріату СКВУ, відвідав ряд наших країн в Європі (Італія, Німеччина, Англія), а п. Ю. Карманін, на прохання Президії Секретаріату СКВУ, відвідав наші організації в Аргентині, Бразилії і Венесуелі.

Крім крайових централей, до СКВУ зверталися поодинокі люди, українці й неукраїнці, в різних справах. Малі наші осередки в Данії, Швеції, Швейцарії, Італії, Іспанії шукають за зв'язком з нами і допомогою.

У комплексі справ зв'язку мені доручено провести розмови як з УККА, так і КГЄ щодо можливості полагодження наявного на тому терені конфлікту. Екзекутива УККА мала застереження формального порядку в цій справі, а голова КГЄ, д-р Т. Сендзік, також не вважав, що ініціатива СКВУ була на часі. Це було в березні 1968 р. Несповна 3 місяці після того виявилось, що на терені США постала Асоціація Українців в Америці (АУА), яка стала вважати себе другою централею українців Америки. Вправді всі ці справи не мають такої гостроти, як два роки тому, але тим менш слід сподіватися, що Х-ий Конгрес УККА може стати нагодою полагодження тієї справи.

З усіх країн приходять відомості, які вказують на ускладнення у нашому громадському житті. Відхід ряду діячів старшої генерації, очевидно, важко заповнити, бо молодша генерація не включається до життя нашої спільноти і шукання за новими формами вияву нашої діяльності — це необхідне завдання Секретаріату СКВУ. На заклик про потребу надіслання інформаційних даних про життя в наших країнах є відгук лише з Великобританії і Австралії. Інші громадські централі, включно з КУК і УККА, не подали жадних інформацій. За останній рік довелося мені держати контакти з нашими деякими політичними організаціями. І так, з УРДП та ОУНЗ як листуванням, так і безпосередніми зустрічами я пробував домовитись про те, щоб вони не продовжували пресової кампанії проти СКВУ. І хоч відкрита кампанія припинена, але в них не видно бажання піти крок вперед і включитися до співпраці із Секретаріатом СКВУ.

З ініціативи ВО УНР відбувся ряд зустрічей між представниками ДЦ УНР і мною. У висліді того я подаю під розгляд Секретаріату СКВУ пропозиції "Устійнення співпраці і контакту поміж ВО УНР і Ген. Секретаріатом СКВУ".

8. Інші справи

В додатку до названих справ за час від Першого СКВУ мені довелося, крім 6-ох поїздок на засіданні Президії Секретаріату, відбувати 8 поїздок в різні місцевості США й Канади з доповідями про СКВУ.

Все це переконує мене, що існує дуже добре наставлення нашої спільноти до Секретаріату СКВУ. Але вона очікує від нас і

надалі постійної усистематизованої діяльності, вона вимагає від нас ініціативи і координації таких переважливих ділянок, як: шкільництво, культурна дія, молодь, інформація.

Спільнота наша очікує від нас активізації наших пропагандивно-політичних акцій в 1969 році, поглиблення співпраці з церковним сектором, допомоги українцям у сателітних країнах і на Рідних Землях. Авсе це справи, які в звіттовому часі ми лише мимохідь заторкали і які слід далеко основніше в найближчому часі зв'ясувати .

Успіхи чи невдачі дальшої праці Секретаріату СКВУ узалежені в моїй опінії від виразного з'ясування напрямних нашої діяльності в тих діляках на 1969 рік від створення працездатного апарату, який буде могли ті напрямні виконати.

Микола Плав'юк, в. р.
генеральний секретар СКВУ

ЗВІТ

Генерального Секретаря СКВУ, Миколи Плав'юка, з праці Президії Секретаріату Світового Конгресу Вільних Українців за 1969 р.

Праця Президії Секретаріату СКВУ в 1969 р. була нормована постановами статуту СКВУ, правильника праці та постановами пленарної сесії Секретаріату СКВУ з 1968 року. Починаючи цей звіт з виконання постанов останньої пленарної сесії Секретаріату СКВУ, слід підкреслити такі справи в нашій діяльності:

1. Заангажування до праці виконавчого директора СКВУ та уруччювання праці бюро Секретаріату СКВУ в Вінніпезі.

З днем 1 березня 1969 року Президія Секретаріату СКВУ прийняла д-ра Михайла Сосновського на становище виконавчого директора СКВУ. Звіт з його діяльності окремо видрукований і вказує на те, яку працю він виконав в останньому році. На цьому місці хочу підкреслити, що досвід останнього року слід уважати зовсім задовільним. Підкреслюю це не лише тому, щоб тим відзначити вклад праці д-ра Михайла Сосновського, але щоб підкреслити необхідність не лише збереження, але і дальшої розбудови праці бюро СКВУ під проводом виконавчого директора.

Дотеперішня праця Президії Секретаріату СКВУ розвинулась до тієї міри, що ми не можемо повертатися до стану, коли вибрані члени Президії Секретаріату, у вільний час від інших обов'язків, займаються справами СКВУ! Нам потрібно зберегти постійне бюро СКВУ і надалі. В opinіі уступаючої Президії Секретаріату СКВУ це бюро повинно і надалі діяти на терені Канади. Це забезпечить безперервність дотеперішньої праці СКВУ і допоможе новій Президії Секретаріату СКВУ зайнятися плануванням і унапрямлюванням праці СКВУ, а рівночасно з тим заощадить їй багато трудощів, які довелося нам перебороти до часу призначення виконавчого директора СКВУ.

Очевидно, що дотеперішній досвід слід би оформити і в правильнику праці Секретаріату СКВУ так, щоб не було жадних сумнівів про права й обов'язки виконавчого директора.

За провадження праці бюро СКВУ на терені Канади промовляє ще й той факт, що того роду діяльність не натраплює на жадні легально-правні перепони з боку канадської державної влади і що за останні два роки на терені Канади створено ряд комісій чи рад при Секретаріаті СКВУ, які відіграють дуже важливу роллю в праці Секретаріату СКВУ. Здається мені, що ця ділянка праці, принаймні дотепер, не знайшла належного зрозуміння на терені США, і тому може заісувати така ситуація, що праця комісій чи рад з перенесенням осідку до США може зазнати нових ускладнень. Цього нам не можна легковажити, бо до того роду праці не легко знайти заінтересованих осіб.

2. Полагодження справи фінансових розрахунків, пов'язаних з I-им СКВУ, і проголошення того звіту до загального відома.

З прикрістю доводиться ствердити, що без уваги на те, що Президія Секретаріату СКВУ робила всі намагання, щоб у схвалених останнім пленарним засіданням реченнях цю справу поладнати, вона досі остаточно не поладжена. Про цю справу напевно звітуватиме окремо скарбник СКВУ. Я про цю справу згадую тому, що Президія Секретаріату одержала ряд листів у цій справі від жертводавців на фонд I-го СКВУ, про цю справу поширено серед нашої спільноти брошури чи летючки, критичні до Секретаріату СКВУ, і неполагодження цієї справи напевно від'ємно відбивалося на жертвенності громади на цілі діяльності СКВУ. Сподіваємося, що голова Контрольної Комісії подасть вияснення в цій справі, але Президія Секретаріату СКВУ змушена ствердити, що відповідальність за недодержання реченців, схвалених у цій справі, спричинена не нами. Хоч були кількакратні намагання, ми не могли одержати від Контрольної Комісії провіреного звіту, який ми могли б подати до загального відома. Тому ми свідомі того поважного недомагання в нашій праці, але рівночасно з тим ми не можемо за те недомагання нести жадної відповідальности.

3. Розбудова праці комісій і рад при Секретаріаті СКВУ

І цю постанову пленарної Сесії Секретаріату СКВУ ми виконали. В додатку до Світової Координаційної Виховно-Освітньої Ради, Світової Ради Суспільної Служби, Комісії церковно-релігійних справ та Комісії пресово-інформаційних справ, які створено в 1968 році, впродовж останнього року створено такі додаткові комісії (подаємо назви комісій і їхніх голів):

- а) Прав Людини — сенатор д-р Павло Юзик,
- б) Кооперації — інж. Андрій Качор,
- в) Студентських справ — д-р Богдан Футей,
- г) Ветеранських справ — полк. Іван Липовецький,
- г) Діяльності українських жіночих організацій — покійна пані Олена Залізник, а тепер п-і Ольга Лотоцька,
- д) Комісія для справ української культури — проф. Микола Степаненко.

Роблено у звіттовому часі ряд намагань створити Українську Наукову Раду. Всі заходи д-ра Володимира Яніва в цій справі, одначе, не довели до успішного завершення.

Президія Секретаріату одержала згоду д-ра Івана Теслі очолити статистично-довідкову комісію, але вона ще не оформлена.

Найбільші труднощі у своїй праці має Комісія ветеранських справ та згадана нами перше ініціатива у справі створення Української Наукової Ради. Треба сподіватися, що новий склад Президії Секретаріату матиме більше щастя в ладнанні тих справ, ніж ми мали в останньому році. Наш оптимізм ми опираємо на виразному запевненні з кіл НТШ, що новий склад Президії Секретаріату напевно зможе справу Наукової Ради довести до успішного завер-

шення. Очевидно, що ми лише можемо побажати, щоб це сталося в найкоротшому часі. Якщо мова про завершення координації ветеранського сектора, то і тут потрібно, щоб назріло переконання серед українських ветеранських організацій цілого світу, а зокрема на терені США, що така координація є на часі і що її слід завершити.

На маргінесі цих справ слід знайти спосіб зберегти постійність праці наявних комісій і рад. Підкреслюю це тому, бо з терену США ми мали дуже мало зрозуміння і підтримки у праці комісій, які діяли досі. Вже в часі нашої каденції ми робили намагання, щоб проводи комісій чи рад були в руках осіб з різних країн. Цей принцип рекомендуємо залишити і на майбутнє. Іншими словами, життя радше підказує підходити до тієї справи не формалістично, тобто щоб із зміною Президії Секретаріату СКВУ автоматично вводили зміни у проводах комісій і рад. Думаю, що доцільніше розглядати ці справи поодинокі і проводити евент. зміни лише тоді, коли вони є природні і належно приготовані.

Президія Секретаріату СКВУ не приготувала правильника праці комісій чи рад, про що була мова на останньому пленарному засіданні. Сталося, це в першу чергу тому, що в нашій опінії треба б змінити дотеперішню постанову, за якою ради чи комісії діють поза Секретаріатом СКВУ. Життя вказує, що такий стан не завжди виправдує себе. І так: комісія пресово-інформаційних справ фактично вела свою працю через апарат бюро СКВУ, комісія прав людини — це окрема форма для акцій і виступів на міжнародньому форумі, які не завжди доцільно ставити від імені СКВУ, тим не менше працю тієї комісії мусить вести практично апарат СКВУ, і тому вона не може бути поза Секретаріатом СКВУ. Те саме можна б сказати про СКВОР, Світову Раду Суспільної Служби й інші комісії. Іншими словами, комісії чи ради є додатковими співробітниками — спеціалістами до поодиноких ділянок, які повинні б діяти при Секретаріаті СКВУ, також їм ми повинні дати до диспозиції апарат бюро, а то й фінансову допомогу, і тим способом ми зможемо фахово поширити і поглибити діяльність Секретаріату СКВУ.

Може, приклад Комісії церковно-релігійних справ найкраще зілюструє доцільність такого взаємовідношення. Факт, що в складі тієї комісії є високопоставлені авторитети нашого церковного життя, давав нам можливість мати завжди потрібну консультацію в тих справах. І якщо постава Секретаріату СКВУ не зійшла на жадну із скрайностей, які зарисувались серед життя нашої спільноти на тлі відомих подій нашого церковного життя, якщо Секретаріат СКВУ провадив певну продуману акцію і не впав жертвою тиску не завжди продуманої до кінця опінії маси — то в тому велика заслуга згаданої комісії. Думаю, що таке взаємовідношення мусить заіснувати і на інших відтинках нашого життя, така співпраця мусить заіснувати з усіма іншими комісіями.

Тому наша рекомендація на майбутнє — не відділяти комісій і рад від апарату Секретаріату СКВУ, а радше зблизити і затіснити

співпрацю з ними, бо це вийде на користь як Секретаріатові СКВУ, так і поодиноким комісіям чи радам.

4. Акція проти посилення русифікації

Точний проєкт такої акції розпляновано на цілий 1969 рік. Він був схвалений на лютневому засіданні Президії Секретаріату, і ексекутивному директорові доручено у співпраці з поодинокими секторами нашого життя ту акцію проводити. Постава до тієї акції була різна. Найкраще її налаждали наші церковні чинники, знайшла вона зрозуміння серед жіночих організацій, студентства, Ради Суспільної Служби та наших крайових громадських централей. При нагоді різних з'їздів схвалено належні резолюції, поміщено багато інформаційного матеріалу в чужомовній пресі різних країн про русифікацію України. Передано ряд меморіалів чи то прямо від Секретаріату СКВУ, чи крайових громадських централей до урядів країн нашого поселення в цій справі. На жаль, дуже холодно до тієї справи віднеслися наші політичні чинники, які, на диво, не вважали за доцільне висловитися в серії загальних виступів проти русифікації політичного життя України. Ба що гірше, саме ця акція стала притокою для деяких дуже різких і необоснованих виступів представників ДЦ УНР і інших політичних середовищ проти Секретаріату СКВУ.

Знову і в цій справі Президія Секретаріату рекомендує під розгляд пленарній сесії проєкт далі йдучої постанови про відносини між Секретаріатом СКВУ і ДЦ УНР та українським політичним світом. Саме життя підказує необхідність цього, всі наші політичні чинники ствердили, що наша постанова з пленарної сесії в 1968 р. не вистачає, і тому нам слід зревідувати чи точніше поширити ту постанову так, щоб вона дала змогу новій Президії Секретаріату СКВУ уникнути тих труднощів, з якими стрічалися в останньому році.

5. Постанова в справі пам'ятника Т. Шевченкові в Буенос-Айресі в Аргентині.

Виконуючи її, Президія Секретаріату СКВУ видала в тій справі відповідний заклик до наших крайових централей. Тільки, здається, КОУГЦУ позитивно відгукнулось на той заклик. Всі інші центральні не зареагували на нього. Це викликало деяке огірчення серед організованої української спільноти в Аргентині. Слід нам і на цьому засіданні відзначити, що наша спільнота в Аргентині зробила черговий крок у тому напрямі, закінчивши конкурс на проєкт і входить тепер в остаточну фазу — побудови пам'ятника в 1971 р. В загальноукраїнському інтересі є використати цю подію для відповідного заманіфестування української справи в країнах латинської Америки. Роля тих країн важлива, а між ними Аргентина зокрема є дуже ключовою для ряду різних українських акцій. Але важко нам буде відігравати якусь ролю в тих святкуваннях з нагоди відкриття пам'ятника Т. Шевченкові, впливати на їхній зміст

і характер, якщо ми так холодно відносимось до акції побудови того пам'ятника. Рекомендую позитивніше відношення до тієї справи, зокрема тепер, коли вони звернулися через Секретаріат СКВУ до наших кредитових кооператив і господарських установ з проханням допомогти їм у закінченні збірки фондів на ту справу. Ми мусимо подбати про те, щоб і ця справа не завмерла так, як наш заклик з початку 1968 р., бо це буде таки компромітувати нас перед українською спільнотою в Аргентині.

6. Постава у справі патріярхату Української Католицької Церкви та в справах тієї Церкви на терені Польщі.

Заклик Президії Секретаріату в цій справі мав багато кращий відгук, ніж у попередній справі. Можемо ствердити, що в цій ділянці зроблено поважний поступ, з'ясовано чітко поставу нашої громади і доведено до того, щоб заіснувала співзвучність між поставою ієрархів Української Католицької Церкви та нашою громадою. Це, однак, ми не можемо приймати як звільнення нас від дальшого ведення тієї акції. Вона ще не завершена створенням Патріярхату Української Католицької Церкви, і тому і наша роль не закінчена. Може, саме в теперішньому етапі роль СКВУ більша, ніж досі. Нам конечно подбати про те, щоб дальша акція в цій справі перейшла із внутрішніх фронтів на зовсім інший, себто туди, де вона буде вирішуватися. Остаточо для нас не є такою важливою справою ствердити, хто з ієрархів Української Католицької Церкви більше стати на становищі, що в сі ієрархи УКЦеркви висловилися за ту справу, а тепер треба нам шукати шляхів, щоб ті сили, які вирішуватимуть справу, остаточно вирішили її так, як цього собі наша спільнота бажає.

Така постава, правдоподібно, не надто популярна серед нашого широкого загалу, але тим не менше її слід зайняти, бо інакше не ми, а нас будуть вести в цій справі!

Ведення цієї справи вказує, яку роль може відограти громадський сектор в житті нашої Української Католицької Церкви. Очевидно, що його роль зовсім не менша і у відношенні до інших Українських Церков, і ми мусимо подбати про те, щоб Комісія церковно-релігійних справ спрецизувала нашу поставу до процесів, які проходять як в Українських Православних Церквах, так і серед наших Євангельсько-баптистських об'єднань.

7. Студійна Сесія з нагоди пленарної Сесії СКВУ

На жаль, ця постанова не виконана, хоч останнє пленарне засідання доручило нам її виконати. Причин на це є декілька. Для вужчої тематики, яка була схвалена — немає готових сил, трохи поширена тематика, яку ми пропонували, викликала хоч спізнєні, але гострі застереження від членів Президії з терену США. В наслідок того ми не маємо фактично жадної студійної сесії, хоч є зібрані матеріяли від різних доповідачів чи авторів.

Так виглядає справа з виконанням тих постанов, які перед роком були прийняті на останній пленарній сесії Секретаріату СКВУ. Крім них були й інші справи, які, крім поточної праці бюро, виконували члени Президії Секретаріату.

8. Справа збірника матеріалів I-го СКВУ

Президія Секретаріату СКВУ після основної аналізи того питання вирішили таки видати ті матеріали, хоч ми свідомі того, що дехто з членів Секретаріату не поділяє тієї думки. Момент, який перерішив цю справу для нас остаточно — це відсутність в архівах СКВУ ленти із записом протоколу чи повного перебігу нарад I-го СКВУ в 1967 р. Намагання відтворити перебіг нарад на основі пресових звідомлень вказали нам на те, що тільки частина матеріалів I-го СКВУ не лише видрукована, але навіть зреферована на сторінках української преси. Натомість основна маса матеріалів, зокрема із світових з'їздів і сесій, не були видруковані в українській пресі, а без них I-ий СКВУ зовсім неповно віддзеркалено в українській пресі.

В Президії Секретаріату СКВУ тією справою займався ред. Іван Сирник, всі матеріали були узгіднені з секретарями I-го СКВУ, а д-р М. Сосновський опрацював передісторію I-го СКВУ. Львину працю при оформлюванні матеріалів виконала працівниця бюро СКВУ п-і Г. Мужин. У висліді тих зусиль ми на цій сесії маємо змогу бачити перші примірники того збірника, який буде в розпродажу на початку 1970 р. Наш скарбник подасть інформації про кошти друку збірника. Розглядаючи фінансовий аспект тієї справи, все ж таки просимо мати на увазі той факт, що на видання збірника ми зужили гроші, які українська спільнота склала на Перший Світовий Конгрес Вільних Українців, так що цей видаток аж ніяк не ущерблює фінансових ресурсів СКВУ на поточну діяльність. Нам боржні майже всі громадські центральні за бюджети на 1969 р., тому пропоную, щоб справу збірника розглядати окремо від фінансових справ, бо сподіваюся, що при відповідній рекламі він буде розпроданий, і якщо не всі, то поважна частина його коштів буде звернена з продажу.

9. Поїздки членів Президії Секретаріату для затіснення контакту з нашими громадськими центральними чи співробітниками Секретаріату СКВУ.

В хронологічному порядку слід би відмітити такі поїздки в 1969 р.:

1. Поїздка виконавчого директора СКВУ, д-ра М. Сосновського, до Європи в червні-липні. Безпосередньою причиною тієї поїздки був Світовий Конгрес Українського Студентства в Мюнхені, організований д-ром Богданом Футеем, президентом ЦЕСУС і головою Комісії студентських справ при Секретаріаті СКВУ. Крім доповіді, виголошеної на тому Конгресі, д-р М. Сосновський відвідав майже всі наші громадські центральні в Європі та наші політичні чинники, і про це він окремо звітував.

2. При кінці вересня і на початку жовтня, у зв'язку з поїздкою до Риму, президент СКВУ, о. д-р В. Кушнір, відбув розмови з європейськими членами Секретаріату СКВУ та іншими громадськими центральними. Про його контакти з офіційними ватиканськими колами подано окреме звітження.

3. В місяці жовтні я відвідав Аргентину, Бразилію і Венесуелю. Крім загальних відомостей, поданих на сторінках преси, хочу вказати на такі додаткові моменти тієї поїздки:

а) На терені Аргентини злагіднилась атмосфера. Принаймні вдалось довести до того, що Т-во "Просвіта" взяло участь у Сесії Головної Ради Української Центральної Репрезентації 26 жовтня 1969 р. і заявило через своїх відпоручників, що "Просвіта" і надалі залишається в складі УЦР Аргентини і буде в характері опозиції на тому терені проводити акцію проти теперішнього голови УЦР д-ра В. Іваницького. Не є це найкраща ситуація, але треба пам'ятати про те, що на тому терені існували пляни, що "Просвіта" виступить з УЦР, або її з УЦР усунуть. Думаю, що тепер ні одна, ані друга можливість не до зреалізування.

б) В Бразилії вдалось довести до створення Українсько-Бразилійського Координаційного Комітету, в склад якого увійшли представники обидвох Українських Церков та трьох центральних організацій. 2 грудня 1969 р. відбулося остаточне уконституювання органів створеного в моїй присутності УБКК. І так, владики Йосиф Мартинець і Іов Скакальський стали почесними членами Президії УБКК, до 8-ми членної Екзекутиви обрано: о. В. Ганейко — голова, інж. О. Чечко — 1-ий заступник, інж. О. Шиманський — 2-ий заступник, інж В. Галат — 1-ий секретар, д-р Магас — 2-ий секретар, Ілля Горачук — 1-ий скарбник, інж. Скульський — 2-ий скарбник, Ю. Семчук — член.

Рада УБКК (Контрольна Комісія): о. М. Іванів — голова, В. Чмир, Г. Безручко, інж. Р. Кульбіцкий, М. Дзюра — члени. На тій же нараді призначено о. В. Ганейка їхнім відпоручником до Секретаріату СКВУ. Цією постановою введено певну ясність і правопорядок у справі представництва терену Бразилії до Секретаріату СКВУ, яка на 1-му СКВУ в 1967 р. лише провізорично була полагоджена. Слід підкреслити багато доброї волі, яку виявив при ладнанні тих справ теперішній їхній відпоручник до Секретаріату СКВУ, інж. Олександр Чечко, та дуже позитивну поставу до тієї справи обидвох владик, без яких ледве чи вдалось би було ту справу довести до успішного завершення.

в) У Венесуелі українське життя не надто буйно процвітає. Є багато причин того стану, але чи не найважливіша — це факт неучасті в праці Української Громади молодих наших професіоналістів. Є надія, що дуже відкриті дискусії над цією справою принесуть позитивні розв'язки при нагоді чергових Загальних Зборів Української Громади в 1970 р.

г) Крім тих внутрішніх справ, під час моєї поїздки я мав змогу відвідати і навіязати контакти з урядовими чинниками Аргентини.

Меморіал до президента Республіки, міністра закордонних справ, внутрішніх справ, посадника Буенос-Айресу, як також контакти з поодинокими діячами їхнього політичного світу вказують на позитивне відношення аргентинців до української справи. Вони ведуть чітку антикомуністичну й антисоветську лінію. Не можна цього сказати ні про Бразилію, ні про Венесуелу, де існував чи навіть подекуди ще існує дивний альянс між католицькими і комуністичними колами. Це ставить наші спільноти в доволі делікатну позицію, але не замикає нам шляхів до співпраці з іншими антикомуністичними силами, які в обидвох країнах доволі сильні.

Нам прямо необхідно звернути увагу на систематичність контакту з урядами та політичними силами того континенту, бо з українського боку фактично ніхто систематично тією справою не займається, а можливості там дійсно великі.

Мою поїздку коментувало 10 різних часописів і журналів, а між ними "Пренза" в Буенос-Айрес і "Семана" в Каракасі, які помістили ширші інтерв'ю і докладніший огляд праці СКВУ.

4. В листопаді відвідала терен Аргентини і Бразилії голова Світової Ради Суспільної Служби, мгр. Ольга Даниляк, і при тій нагоді нав'язала тісний контакт з своїми співробітниками на тому терені.

5. Подібну роллю по лінії Комісії для справ культурної діяльності виконує, саме в місяці грудні, проф. Микола Степаненко, який повідомив нас, що в часі своєї поїздки до Німеччини, Бельгії і Великобританії увійде в контакт з тамошніми відпоручниками до його комісії

6. Запляновану чи точніше пропоновану поїздку до Австралії, на жаль, не вдалося виконати, з уваги на брак часу.

Потреба поїздки на той терен більше ніж очевидна. Ми, може, не усвідомляємо собі як слід прямо критичности тих відносин, які витворились між Союзом Українських Організацій Австралії і СКВУ. Вони посуджують нас у втручання в їхні внутрішні справи та в порушенні засади громадського правопорядку. Все це є вислідом того, що на I-му СКВУ до Контрольної Комісії СКВУ не прийнято кандидата СУОА. Хоч відповідальність за цей крок є, очевидно, поза Президією Секретаріату СКВУ, все ж таки не вистачає нам ствердження, що ми за те не відповідальні. Багато важливішим є те, що всі намагання, роблені в станні двох роках, щоб перекопати п. М. Шегедина і Українську Антибольшевицьку Лігу Австралії, щоб вони вступили до СУОА, не дали жадних успіхів. Тому ми не маємо іншої пропозиції, як рекомендацію, щоб негайно прийняти до відома рекомендацію СУОА про те, щоб у склад Контрольної Комісії СКВУ прийняти делегованого ними кандидата. Це стримає СУОА від виступлення із СКВУ і дасть новій Президії Секретаріату СКВУ новий аспект для ладнання взаємовідносин із СУОА. Тим не менше потрібна поїздка на той терен, щоб у контакті з ширшою українською громадою в'яснити позиції СКВУ та включити їх до тіснішої співпраці з СКВУ.

10. Політичність СКВУ — підозріння українського політичного світу.

Заторкую цю проблему в звіті не лише тому, що вона стала предметом невірних наświetлень на сторінках української преси, але й тому, щоб для всіх членів СКВУ ми могли, поза всякий сумнів, чітко і ясно з'ясувати це питання. Я переконаний в тому, що справді ні ДЦ УНР, ні інші політичні українські чинники серйозно не допускають навіть думки про те, що СКВУ мав чи має характер, який може з цього робити чи конкурента тих чинників, чи просто є доказом дуплікації їхньої діяльності. Думаю, що всі вони усвідомляють собі, що ми в згоді з нашим статутом ні не претендуємо стати другим ДЦ УНР, ані ще однією українською політичною організацією чи партією. Тому в цій площині немає і не може бути жадної неясності.

Є вона, одначе, в іншій площині. Є голоси, що СКВУ не повинен мішатися до "політичної діяльності", бо це, мовляв, домена українського політичного світу чи ДЦ УНР. Тут справді є делікатність, яку треба з'ясувати. Ніде правди діти, що СКВУ створено між іншим і на те, щоб таку діяльність проводити, зокрема у відношенні до нашого поневоленого народу в Україні та у відношенні охорони інтересів наших осілих спільнот. Наші члени, такі як: КУК, УККА, УЦРА тощо є не лише громадськими, але і політичними речниками наших спільнот у тих країнах. Вони займаються також і політичними справами, а в парі з тим у світовому масштабі є потреба, щоб і СКВУ такими справами займався чи їх координував. Це мусимо виразно з'ясувати і довести до загального відома. Як би ми зрезигнували з такого роду політичної діяльності, то це був би крок назад, це був би занепад нашого життя у вільному світі. Плекання мови, культури, зберігання традицій є душе важливими справами, але не лише ми ними займаємося. В Канаді напр. навіть українські канадські т. зв. "прогресисти" тими справами займаються. Ми організовану українську спільноту хочемо двигнути вперед, ставивши перед нею нові завдання, підтягаючи її на вищий рівень дії. Отже політична діяльність є нашим обов'язком, але наша політична дія є від імені осілих у країнах вільного світу українських спільнот, а не від імені українського народу на Рідних Землях. Ми мусимо довести до чіткого з'ясування, що від імені українського народу діють у вільному світі українські політичні партії і організації та Державний Центр УНР. Ми приймаємо це до відома і бажаємо їм успіхів у їхній праці. Але ми мусимо вимагати, щоб і вони приймали до відома, що СКВУ має не лише право, але і обов'язок займатися політичними справами від імені української спільноти, осілої в країнах вільного світу, дуже часто громадян тих країн свого поселення.

Таке уточнення повинно стати базою для співпраці, а не конкуренції чи взаємного поборювання, як цього дехто собі бажає. Постанова в цій справі необхідна, бо немає сумніву, що це питання стоятиме перед новою Президією Секретаріату СКВУ.

В останніх 10-ти справах я подав доповнюючі інформації про

працю бюро Секретаріату СКВУ, Комісій і Рад та членів Президії Секретаріату.

Не подаю окремого перегляду праці поодиноких членів Секретаріату СКВУ, які діяли в різних країнах поза осідком Президії. Вони або надіслали письмові звіти, або є присутні і зможуть скласти їх

На закінчення я хотів би просити пленарну сесію Секретаріату СКВУ розглянути всі мої рекомендації, які я зробив, обговорюючи названі вище справи, і вирішити їх для того, щоб удосконалити дальшу діяльність Президії Секретаріату СКВУ. Роблю це в переконанні, що наш досвід треба якслід вивчити і зробити з нього належні висновки.

Понад всі справи, які вимагають вирішення, є одна, по-моєму найважливіша — це питання діловости і безперервности праці Секретаріату СКВУ.

За останні два роки ми були не раз поставлені в таку ситуацію, що нам здавалось, що дехто з членів Секретаріату не відчуває того, що не лише Президія, але й усі Члени Секретаріату є відповідальні за працю Секретаріату СКВУ. Не вистачає вислати листа з голосом спротиву — і то дуже часто із спізненням: треба подумати, як Президія СКВУ може в світлі такої постави вести діяльність. Бо якщо ця справа не буде в нас вияснена, тоді з певністю можна сказати, що Секретаріат СКВУ мусить перемінитися в перманентну асамблею, щось у роді ООН, яка постійно радитиме над тим, як вияснити застереження, які завжди хтось буде мати. На цій сесії ми мусимо уточнити, що ми розуміємо під засадою узгіднення, до яких справ ця засада стосується.

Якщо це не станеться — то ми прямо спаралізуємо всяку діяльність Секретаріату. Очевидно, що нам слід зберегти засаду узгіднення в засадничих справа. Але коли напр. схвалено основний бюджет для діяльності Президії Секретаріату, то не вважаю за доцільне, щоб ми через брак однозгідности щодо одної чи двох позицій видатків стали на становищі, що немає схваленого бюджету. Не вважаю за можливе вимагати однозгідности в такій справі, як напр. друкування тієї чи іншої статті чи матеріалу. Ясно, що офіційні документи, декларації треба узгіднити, але не можна стосувати цього до дрібниць, які ніхто при найкращій волі не може дослівно виконати. Тому обстоюючи засаду єдности праці Секретаріату СКВУ: себто, що всі члени Секретаріату, а не лише Президія, партиципують в основних постановах Президії Секретаріату, — я пропоную, щоб ми на цій пленарній сесії узгіднили інтерпретацію поняття “узгіднення”, щоб було ясно всім нам, де і як її стосувати. Також техніка зв'язку, відповіді на листи Президії мусять бути своєчасними, бо інакше не буде можливо Президії вчас виконати будь-який намічений плян.

Постійність праці Секретаріату вимагає, щоб ми зберігали дотеперішні осяги в праці й доповняли їх новими, а не що два роки починали наново. Іншими словами, мені здається, що на терені США в чергових двох роках ми повинні не новою чергою починати

організувати те, що було зорганізоване за останні два роки в Канаді. По-моєму, те, що вже тут осягнено, слід продовжувати й далі на цьому терені. За чергові два роки треба розбудувати нові ділянки праці Секретаріату СКВУ. Тоді, коли Канада має, може, більше пригожі обставини для належного ставлення ряду внутрішніх справ життя українських спільнот у вільному світі, то терен США багато краще надається для ширшої розбудови різних аспектів міжнародньої, політичної та пропагандивно-інформаційної діяльності, зокрема маючи на увазі терен ООН. Якщо б ми домовились до такого поділу праці, то вже й тепер черга думати про навантаження для європейського осередку. Чи не було б можливим на базі українського наукового осередку в Мюнхені думати про поширення його на студійний центр проблем українського народу в Батьківщині, українських спільнот у т. зв. сателітних чи соціалістичних країнах та врешті наукової студії нашої діаспори у вільному світі.

Таким чином ми могли б зберегти постійним наш організаційний осередок СКВУ в формі постійного бюро СКВУ в Канаді, розбудувати осередок політичної дії СКВУ в США та студійної дії СКВУ в Європі. Ясно, що кожний з тих осередків завжди діятиме під наглядом урядуючої Президії Секретаріату, яка ротаційним способом змінятиметься що два роки, але ця зміна не порушить основного поділу праці між тими осередками, не заторкне постійности праці Секретаріату СКВУ.

Всі члени Президії Секретаріату СКВУ, яка працювала в останніх двох роках, переконані, що ідея СКВУ має своє глибоке закорінення в бажаннях і потребах нашої спільноти, розкинутої по всіх континентах. Ми свідомі того, що ця ідея знаходить, без уваги на різні труднощі, практичні шляхи.

Ми дякуємо всім членам Секретаріату СКВУ, головам Комісій і Рад за їхню співпрацю в останніх двох роках, дякуємо за піддержку, яку ми одержали від крайових громадських централей, а зокрема дякуємо за тісну співпрацю, яку ми мали з представниками наших Церков. Це на ділі доказало, що Церква і громада наша творять одну, нерозривну цілість, і ми переконані, що співпраця останніх двох років продовжуватиметься і на майбутнє.

Участь у праці Секретаріату владик — митрополитів Максима Германюка, Мстислава Скрипника і пастора Івана Яцентія може служити зразком для інших секторів життя нашої спільноти і для всіх нас членів Секретаріату.

На закінчення я від імені уступаючих членів Президії Секретаріату хочу подякувати Контрольній Комісії СКВУ, яка через свого відпоручника в особі д-ра Михайла Марунчака була в постійному контакті з нами і завжди не лише контролювала, але й допомагала в нашій праці.

За Президію Секретаріату СКВУ

Микола Плав'юк, в. р.
генеральний секретар

ЗВІТ

Генерального секретаря СКВУ, Ігната М. Білінського, з праці Президії Секретаріату Світового Конгресу Вільних Українців за 1970 рік

Продовжуючи започатковану в першій каденції працю Секретаріату СКВУ та поширюючи й поглиблюючи її зміст і форми, нова Президія Секретаріату СКВУ у США здійснювала намічені статутіві завдання в рамках схваленого 3-ою пленардною сесією Секретаріату пляну праці. Праця Президії Секретаріату була ведена в таких аспектах:

- а) організаційному;
- б) внутрішньому — з наголосом на координацію різногранних ділянок праці українських центральних громадських надбудов у поодиноких країнах поселення українців та ініціювання загальноукраїнських починів;
- в) інформаційному — серед української спільноти й чужого світу;
- г) зовнішньому — з метою розбудувати зв'язки на форумі відповідних секцій ООН та в поодиноких країнах українського поселення, а теж скріплювати акцію в обороні українського народу в Україні.

Успішне здійснювання намічених завдань натрапляло на деякі труднощі як внутрішнього, так і зовнішнього характеру. Проблема збереження української національної субстанції в розсіянні, збереження і розвитку наших культурних надбань, конечність концентрації громадських сил і координації дій збірного життя української спільноти в вільному світі, а зокрема потреба розбудови таких всегромадських інституцій, що могли б знайти зрозуміння серед молодого покоління і закріпитися серед нього на майбутнє, — усе те стало більше самозрозуміле по трьох роках існування і дії Секретаріату СКВУ, не зважаючи на міцно закоріненний в нашому суспільстві громадський партикуляризм та недооцінку координації дії.

З перспективи пройдених у праці трьох років можна впевнено сказати, що без існування і дії Секретаріату СКВУ без цієї конструктивної психологічної настанови, що її започаткував СКВУ і яку опісля окреслено терміном “дух СКВУ”, в нашому громадському житті в розсіянні була б наступила прогалина.

І. Організаційна ділянка

По перебранні діловодства Секретаріату СКВУ з днем 1 січня 1970 року нова Президія Секретаріату в особах: Йосип Лисогір — президент, Ігнат Білінський — генеральний секретар, д-р Богдан Т. Гнатюк — скарбник і д-р Матвій Стахів — член, подбала про бюрове приміщення в будинку НТШ в Нью-Йорку, в якому

діяв виконавчий директор СКВУ, д-р Михайло Сосновський, і щомісяця відбувала свої засідання Президія Секретаріату.

В січні й лютому 1970 р. перенесено архів Секретаріату з Вінніпегу до Нью-Йорку, і з приїздом до США виконавчого директора бюро Секретаріату СКВУ почало функціонувати з початком березня 1970 р.

Президія Секретаріату вела постійно заходи для організаційного упорядкування співвідношення поодиноких крайових організацій до своїх центральних репрезентацій, хоча ці зусилля, при все ще існуючих поділах і упередженнях в українському громадському житті, не завжди мали успіх.

Для нав'язування тіснішого зв'язку з центральними представництвами в поодиноких країнах, в міру фінансових спроможностей, використовувано поїздки виконавчого директора СКВУ, д-ра М. Сосновського, до Європи і п. Петра Башука, члена Президії КУК, до країн Південної Америки.

1. Членські справи

Коли мова про центральні крайові репрезентації чи їх надбудови, то за минулий рік ніяких змін у цьому відношенні не було. Президія Секретаріату була в контакті з усіма центральними репрезентаціями, інформуючи їх засобом обіжників та листування про поточну діяльність Секретаріату.

2. Австралія

Не пощастило розв'язати конфлікту на терені Австралії, де досі не дійшло до узгодження співпраці між центральною крайовою репрезентацією — Союзом Українських Організацій Австралії (СУОА) і "Українською Антибольшевицькою Лігою" (УАЛ) яка, не визнавши постанови 3-ої пленарної сесії Секретаріату СКВУ, зголосила в серпні 1970 р. свій вихід з членства СКВУ, мотивуючи це своє рішення порушенням статуту СКВУ з боку Секретаріату. В цій справі було листування між Президією Секретаріату СКВУ і Управою УАЛ і будуть дальші заходи для позитивного полагодження конфлікту.

Союз Українських Організацій Австралії об'єднує в дії під цю пору 19 крайових організацій. В 1970 р. в члени СУОА вступило Об'єднання Українських Католицьких Організацій Австралії (ОУКОА), що діє в усіх стейтах Австралії та репрезентує низку церковно-релігійних і світських формацій.

СУОА подбав про систематичне друкування на сторінках місцевої української преси комунікатів, звернень та повідомлень про діяльність СКВУ. Започатковано збірку періодичного "Фонду СКВУ" та оформлено статистичну комісію для проведення перепису українців в Австралії. На заклик Секретаріату СКВУ проведено збірку на допомогу втікачам з Чехо-Словаччини і потерпілим від землетрусу українцям у Югославії.

3. Європа

Центральне Представництво Українців в Європі — “Координаційний Осередок Українських Громадських Центральних і Крайових Установ” (КОУГЦКУ) в склад якого входить 16 організацій в поодиноких країнах у західній Європі, відбув свою сесію в жовтні 1970 року, у висліді якої не було персональних змін у Президії КОУГЦКУ. Головою КОУГЦКУ на чергову каденцію є mgr. Антін Мельник (Мюнхен), а секретарем д-р Святомир Фостун (Лондон).

КОУГЦКУ розгортає замітну діяльність в різних ділянках громадського життя, зокрема на культурно-освітньому, шкільному, молодечому, профспілковому й зовнішньому відтинках.

Із проблем у поодиноких країнах не розв'язано досі питання спільної репрезентації українських поселень в Австрії і Великій Британії. У Франції реорганізовано керівництво Координаційного Громадського Комітету. В Італії ведуться заходи для оформлення місцевої української громади. Активізується українська громада в Іспанії. Найактивнішими на терені Європи є українські поселення в Німеччині, Вел. Британії і Бельгії.

4. Південна Америка

Не зважаючи на заходи Секретаріату СКВУ, щоб налагодити міжорганізаційні взаємини на форумі Української Центральної Репрезентації в Аргентині (УЦРА), що її очолює д-р Василь Іваницький, дотепер не дійшло до співпраці між УЦРА і Товариством “Просвіта” та організаціями, які гуртуються при “Просвіті”. УЦРА всі свої зусилля віддає справі побудови пам'ятника Тарасові Шевченкові.

Краще є в Бразилії, де продовжує діяти Український Бразилійський Координаційний Комітет під керівництвом о. Володимира Ганейка.

Про українські поселення в Парагваю і Уругваю не маємо конкретних даних.

Українська громада в Венесуелі мало активна. Враховуючи потенціал і потреби українських поселень в Південній Америці, на ці поселення в поодиноких країнах треба звернути більше уваги та присвятити їм більше активного заінтересування.

5. Північна Америка

Українське життя на теренах США й Канади виявило за минулий рік велику активність у різних ділянках.

У США відбувся успішний 10-ий Конгрес Українців в Америці, у висліді якого не було основних персональних змін у проводі керівництва УККА, що його далі очолює проф. Лев Добрянський. Зорганізовано й проведено через ЗУАДК допомогу потерпілим від землетрусу українцям у Югославії та заплановано допомогу українцям у країнах Південної Америки. Активну діяльність розвиває

УККА, зокрема в ділянці політичної інформації чужого світу про українську справу та нав'язування зв'язків з політичними діячами різних країн на міжнародних конференціях. Замітну діяльність веде Шкільна Рада при УККА.

В Канаді відбулася передконгресова крайова конференція Комітету Українців Канади. Конгрес Українців Канади запланований на 1971 рік. Можливим є персональні зміни в керівництві у зв'язку з публічною заявою дотеперішнього президента КУК о. д-ра Василя Кушніра, що більше не кандидуватиме на голову Централі КУК.

В Канаді українська громада активізується у зв'язку із загальноканадською конституційною дискусією, розпрацьовуючи власні проєкти щодо дальшого свого організаційного життя. Одним із замітних виявів цього була активна участь українців у праці конференції "Етнічна мозаїка Манітоби". Пожвавлена праця ведеться також на відтинку організації українського шкільництва.

6. ЦЕСУС

У серпні 1970 р. відбувся в Монреалі, Канада, Другий Світовий Конгрес Українського Студентства, на якому схвалено нові напрямні діяльності цієї студентської централі та обрано нове керівництво у проводі з Олегом Романишиним з Торонта, Канада.

Президія Секретаріату підтримала організацію цього Конгресу та делегувала до участі в ньому ексекютивного директора СКВУ, д-ра М. Сосновського, який виголосив під час нарад Конгресу основну доповідь.

II. Внутрішня ділянка праці Секретаріату СКВУ

1. Діяльність Комісій і Рад при Секретаріаті СКВУ

Виконуючи постанову 3-ої пленарної сесії Секретаріату СКВУ та зберігаючи постійність праці ділових комісії і рад з минулої каденції Секретаріату, звершено в 1970 р. організаційний етап комісій і рад при Секретаріаті СКВУ створенням підготовчого Комітету для оформлення Світової Ради Української Вільної Науки з участю представників УВУ, НТШ, УВАН. Комітет очолює проф. Володимир Янів. У зв'язку з 50-літтям УВУ заплановано світовий з'їзд українських науковців, під час якого буде створена Світова Рада Української Вільної Науки.

Оформлено також Світову Координаційну Раду Українських Ветеранських Організацій з осідком у США, яку очолює д-р Володимир Галан, та покликано інж. Миколу Семанишина на референта Комісії Молодечих Організацій.

Під цю пору при Секретаріаті СКВУ діють такі Комісії і Ради:

а) Комісія прав людини, голова — сенатор д-р Павло Юзик, Канада.

б) Комісія церковно-релігійних справ, голова — митрополит Максим Германюк, Вінніпег, Канада.

- в) Комісія студентських справ, голова — Олег Романишин, Торонто
- г) Комісія вивчення українських поселень у сателітних країнах, голова — д-р Михайло Марунчак, Вінніпег, Канада
- г) Світова Рада Суспільної Служби, голова — мгр. Ольга Даниляк, Торонто, Канада
- д) Світова Координаційна Виховно-Освітня Рада, голова — д-р Б. Білаш, Вінніпег, Канада
- е) Комісія для справ культури, голова — проф. Микола Степаненко, США.
- є) Комісія для справ кооперації, голова — Омелян Плешкевич, США
- ж) Світова Координаційна Рада Українських Ветеранських Організацій, голова — д-р Володимир Галан, США
- з) Комісія пресо-інформаційна, голова — д-р Михайло Сосновський, США
- и) Комісія координації діяльності жіночих організацій, голова — Ольга Лотоцька, США.
- і) Комісія для справ української науки, голова — проф. Володимир Янів, Німеччина.

Не зважаючи на те, що Секретаріят СКВУ не був спроможний фінансувати у минулому році всіх потреб діяльності поданих вище комісій і рад у наслідок невиконання поодинокими крайовими центральними репрезентаціями своїх бюджетових дотацій на працю. Секретаріату, поодинокі комісії і ради розгортали свою діяльність у міру спроможностей. Зокрема багато уваги присвячено справам українського шкільництва, культури, церковній проблематиці та допомоги українцям у потребі.

2. Культурний відтинок

У намаганні визначити й унапрямити українську культурну політику в розсіянні в аспекті ставлення до різних культурних процесів, визначення форм, завдань, змісту і діяльності та взаємодіяння між різними установами, організаціями і культурними діячами, голова Комісії для справ культури, проф. М. Степаненко, опрацював вичерпну програму дії комісії, визначивши низку практичних завдань. Відбуто наради культурних діячів у Вашингтоні й Нью-Йорку та заплановано конкретні заходи, зокрема щодо ревіндикації присвоєних чужинцями наших культурних цінностей, створення центрального музею, культурного обміну між поодинокими українськими поселеннями в вільному світі тощо.

Голова комісії відбув теж зустрічі з діячами культури на європейському терені та обговорив з ними справи, зв'язані з діяльністю комісії. Комісія збрала дані про головніші установи культурної дії на американському терені і виготовила адресар установ, тоوارиств і діячів культури.

Є всі підстави сподіватися, що при збільшенні складу комісії та забезпечення її фінансових потреб вона відіграватиме в системі СКВУ важливу ролью.

3. Виховно-освітня проблематика

Чи не найактивнішу працю в системі СКВУ проявила Світова Координаційна Виховно-Освітня Рада (СКВОР), яка займалася справами українського шкільництва й виховання молоді в країнах нашого поселення. В поодиноких країнах діють, як члени СКВОР, Координаційні Виховно-Освітні Ради і Шкільні Центри для координації виховних дій, а теж розбудови дошкілля.

З метою пропагувати і здійснювати виховання української молоді згідно із схваленим на 1-му Конгресі СКВУ “виховним ідеалом українця”, СКВОР подбала про нове обґрунтування виховного ідеалу і української виховної системи засобом публікації праць проф. В. Янова і д-ра Б. Стебельського. Узгоднено ввести одну нomenклятуру для українських шкіл в діяспорі з назвою “Рідна Школа” і Курси Українознавства. Зорганізовано курси для вчителів шкіл українознавства, видано друком “Хрестоматію для навчання української мови й літератури” та правописний підручник, а також програми навчання для Рідних Шкіл. У Видавництві ОУПК вийшов модерний буквар. У Вел. Британії видано “Методику навчання української мови”, а в Німеччині “Граматику української мови”. В Австралії, заходом Шкільної Ради, появилися дві ілюстровані книжечки для дітей, а ОПДЛ випустило 5 книжечок для української дітвори.

Брак фондів зупиняє, на жаль, важливу й корисну працю СКВОР, зокрема проблему становить видання допоміжної літератури для молоді, без якої виховання українських поколінь нездійсненне. Діяльність СКВОР наглядно сприяє упорядкуванню і координації дій українського шкільництва та систематизації української виховної системи в діяспорі.

4. Церковні справи

В останніх роках особливо порушила емоції наших громад церковна проблематика. Приїзд у вільний світ Верховного Архiepіскопа, Блаженнішого Кардинала Йосифа та зв'язані з цим сподівання завершити структуру УКЦеркви патріярхатом стали предметом не завжди доцільних і корисних для справи патріярхату виявів у нашому суспільстві, зокрема в наслідок браку скоординованості дії і плянового їх унапрявлення в окремих країнах.

Діючи в дусі постанов 3-ої пленарної сесії Секретаріату СКВУ, Президія робила всі можливі заходи, щоб на цьому відтинку допомогти в намаганнях завершити структуру УКЦ патріярхатом. Проведено заходи на форумі Ватикану, а теж докладено зусиль, щоб забезпечити однодушну поставу українських католицьких владик до справи Помісности УКЦеркви. З тою метою відбуто зустріч представників Президії Секретаріату з ВПреоєв. митрополитами Максимом Германюком і Амвросієм Сенишином в Оттаві, Канада, в квітні 1970 р., у висліді якої митрополит А. Сенишин поінформував Ватикан про те, що він приєднується до заходів всієї української ієрархії щодо створення патріярхату УКЦеркви.

У справі патріярхату УКЦ Президія робить дальші заходи. Зокрема Президія зареагувала відповідним листом до кардинала Тіссерана на його помилкові твердження щодо історії українського народу і патріярхату УКЦ в опублікованому листі.

З метою унапрямити й скоординувати акції в справі патріярхату на загально-громадській базі, Президія Секретаріату підтримала координаційні зусилля Комітету Українських Організацій Канади і США за здійснення Патріярхату УКЦеркви, а представники Президії взяли участь у маніфестаційному святкуванні Дня Помісної Української Католицької Церкви в Торонті, зорганізованому Комітетом Організацій в червні 1970 р.

5. Суспільна Служба

Проблеми суспільної служби та допомоги українцям у потребі були предметом розгляду й координаційної дії Світової Ради Суспільної Служби (СРСС).

У зв'язку з епідемією холери в Україні Світова Рада СС робила заходи через канадські урядові чинники і Червоний Хрест, щоб подати допомогу ліками, одначе уряд УРСР від такої допомоги відмовився.

Багато уваги й зусиль присвячено скоординуванню допомоги потерпілим від землетрусу українцям у Югославії. Справу пересилання допомоги й практичного її здійснювання Президія Секретаріату передала ЗУАДК як харитативній установі, визнаній урядом США.

З дотеперішніх звідомлень про успішну допомогу через ЗУАДК переслано 320,000 фунтів одягу, як також медикаментів на суму 26,000,00 дол. і готівкою 3,000.00 дол. Допомога з Канади дала 50,000 фунтів одягу і 7,000.00 готівкою, а теж організовано допомогу з Англії, Німеччини й інших країн.

Світова Рада СС натрапляла у своїй праці на деякі організаційні труднощі в наслідок браку належної співпраці із США, через припізнене оформлення тут Координаційної Ради Суспільної Служби.

Під цю пору треба узгіднити місце осідку Екзекутиви Світової Ради СС та повести дальші координаційні заходи для проведення допомоги українцям у потребі і скріплення суспільної служби в поодиноких громадах нашого поселення.

6. Перепис українців у розсіянні

Обміркувавши практичні можливості та організаційні труднощі проведення обліку українців у країнах вільного світу, Статистично-довідкова комісія виготовила проєкт анкети — обліку, який розіслано поодиноким крайовим громадським центральям з проханням зайнятися проведенням перепису українців у дотичних країнах. Облік повинен був бути зроблений впродовж 1971 року.

7. В обороні прав людини України

У слід за іншими акціями Секретаріату СКВУ в обороні українського народу в Україні, Комісія прав людини розіслала в звіттовому році державним представникам при ООН і різним чужинним діячам інформаційні матеріали про порушення прав людини в Україні, переслідування українських культурних діячів і русифікацію України. Зокрема проведено успішну інформаційну акцію проти відзначування Леніна гуманістом на форумі ООН.

Останньо, згідно з доручення Президії Секретаріату, Комісія робить відповіді заходи в обороні поновно засудженого в Україні Валентина Мороза та інших українських в'язнів.

8. Ювілейний Рік Лесі Українки

З уваги на те, що в 1971 р. припадають соті роковини з дня народження Лесі Українки, Президія Секретаріату, на пропозицію Комісії координаційної діяльності жіночих організацій і СФУЖО, проголосила 1971 рік — Ювілейним роком Лесі Українки. Святкування відбудуватимуться за пляном і проєктами СФУЖО.

9. Вивчення українських поселень

Замітну працю в цій ділянці веде голова Комісії вивчення українських поселень у сателітних країнах, д-р М. Марунчак з Вінніпегу, який відбув поїздки по окремих сателітних державах, а опісля виготовив і опублікував вартісні матеріали про життя українців у дотичних країнах. Він є теж автором опублікованої недавно великої "Історії Українців Канади".

Праця цієї комісії вимагає особливої уваги і всебічної підтримки Секретаріату СКВУ.

10. Організаційну працю вели також комісії студентських і ветеранських справ та для справ кооперації.

III. Інформаційна ділянка

Упродовж звітного року діяла також активно Комісія пресово-інформаційна, яка постачала пресу й радіопрограми інформацією про діяльність Секретаріату СКВУ і про події з українського життя, випустивши за рік 20 пресових звідомлень. Підготовлено проєкт і пороблено заходи щодо організації Української Пресової Служби Секретаріату СКВУ та постачання української преси аналітичними відомостями з життя українців в Україні.

IV. Зовнішній аспект праці Секретаріату

На зовнішньому відтинку Президія зробила підготовчі заходи в справі членства СКВУ, як неурядової організації в секції т. зв. неурядових організацій ООН.

Виготовлено й переслано до Секретаріату ООН у цій справі аплікацію. Пороблено також заходи, щоб одержати підтримку в тій справі від урядів поодиноких країн нашого поселення.

Справа членства СКВУ в ООН важка з уваги на ролю СССР в ООН, і не можна покищо передбачити виглядів чи можливостей її успішного здійснення. У випадку, коли б не пощастило таке членство одержати, треба буде використати належно обмежені можливості ЗУАДК та інші форми дії.

V. Бюро Секретаріату СКВУ

Успіх праці Секретаріату СКВУ, зокрема кожночасної Президії Секретаріату, у великій мірі залежить від справно діючого бюро Секретаріату, яке повинно мати постійний осідок. В загальному плані координації дій українського громадського життя в поодиноких країнах поселення важливим фактором є співпраця з бюро СКВУ всіх членів Секретаріату СКВУ.

У звітному році бюро очолював і вів його працю ексекутивний директор д-р М. Сосновський. Замітні перепони у справній дії бюро спричинював брак відповідних фондів. Були теж труднощі з переїздом ексекутивного директора на постійний побут до США. На майбутнє проблема фінансів та безперебійної постійності праці бюро СКВУ мусить бути всебічно розв'язана, якщо великі завдання, визначені статутом і схвалені Конгресом СКВУ, мали б бути успішно здійснені.

VI. СКВУ і центральні крайові репрезентації

Діяльність Президії і Секретаріату СКВУ має координаційний характер. Щоб належно вив'язуватися із своїх завдань, Секретаріат і його Президія мусять бути в постійному діловому зв'язку з усіма центральними організаціями чи репрезентаціями, а теж у міру потреби і з крайовими організаціями. Це можливе лише тоді, коли згадані репрезентації чи організації систематично інформували б Президію Секретаріату СКВУ про свою діяльність, плани, труднощі й потреби. На жаль, дотепер не пощастило такої повної ділової співпраці встановити. Ця співпраця має — можна б сказати — односторонній характер в тому змислі, що Президія Секретаріату надсилає від себе матеріали, робить пропозиції тощо, але від центральних репрезентацій немає належного відгуку. Практично Президія не має відповідних інформацій про діяльність і проблеми членів СКВУ, бо вони про це Секретаріату не інформують. Як досі, то найкращі під тим оглядом взаємини були з КОУГЦУ в Європі.

Якщо праця Секретаріату і Президії має бути успішна, це треба виправити і треба, щоб члени СКВУ втримували з Президією Секретаріату живий і постійний контакт, надсилали свої інформації, протоколи, в обмін за такі ж матеріали від Президії Секретаріату СКВУ.

У цьому плані крайові центральні репрезентації мають теж належно і своєчасно вив'язуватися з своїх бюджетових внесків на діяльність Секретаріату, бо це становить основну передумову справної дії Секретаріату, зокрема бюро Секретаріату СКВУ.

У висновку, вказуючи на осяги й недостачі у праці Секретаріату і його Президії, треба наголосити принцип спільної відповідальності всіх членів Секретаріату СКВУ за прийняті постанови і працю Секретаріату, з чого випливає обов'язок усіх членів Секретаріату систематично співдіяти в місцях свого осідку з Президією Секретаріату, а зокрема допомагати в праці поодиноким комісіям чи радам Секретаріату СКВУ на теренах їхньої дії.

Ігнат М. Білинський

генеральний секретар СКВУ

ЗВІТ

генерального секретаря СКВУ, Ігната М. Білинського, з праці Президії Секретаріату Світового Конгресу Вільних Українців за 1971 рік

Закінчуючи дворічну каденцію праці Президії СКВУ на американській землі, на п'ятому році існування і дії Секретаріату СКВУ, можна не тільки накреслити аналізу й дати оцінку успіхам і причинам недоліків у дії Секретаріату СКВУ в аспекті досвіду минулої праці, але теж зробити висновки в перспективі життєвих потреб української спільноти в розсіянні та визвольних процесів українського народу в Україні.

Немає хіба потреби підкреслювати сьогодні важливість і значення координації громадських сил і дій в процесі збереження національної і культурної самобутності української людини поза кордонами України. Самозрозумілими і виправданими у цьому процесі є теж статутіві завдання СКВУ та впливаючі з них ділові почини Секретаріату СКВУ. Одначе протягом дотеперішньої діяльності Секретаріату СКВУ можна було завважити брак належного розуміння і зацікавлення поодиноких центральних крайових громадських представництв справами СКВУ, а вслід за цим помітний був брак належної підтримки дій Секретаріату СКВУ, зокрема в площині виконання прийнятних фінансових зобов'язань, що, в свою чергу, унеможливило плянову працю Президії, Рад і Комісій Секретаріату СКВУ. Не без впливу на загальну атмосферу залишалося також і здержливе відношення до СКВУ поодиноких українських політичних середовищ.

Каденція праці Секретаріату СКВУ і його Президії в США припала на час помітних зрушень і розладу в нашому церковному і громадському житті, що створювало значні труднощі в праці деяких крайових громадських представництв, а вслід за цим у діяльності Президії Секретаріату СКВУ. Не зважаючи на такі несприятливі передумови для розгорнення успішної діяльності, Президія Секретаріату СКВУ намагалася вдержувати діловий зв'язок з поодинокими крайовими громадськими представництвами та

здійснювати найнеобхідніші почини в інтересі всієї української спільноти в діаспорі й українського народу в Україні.

На своїх засіданнях в 1971 р. Президія розглядала й вирішувала такі проблеми і справи:

1. Відзначення сторіччя з дня народин Лесі Українки, для проведення якого в країнах нашого поселення покликано з ініціативи СФУЖО і під патронатом Секретаріату СКВУ Ювілейний комітет та проголошено звернення до українського громадянства в вільному світі.

2. Проведення акції в обороні арештованих і ув'язнених українських патріотів в Україні, зокрема культурних діячів — В. Мороза, І. Кандиби й інших, та переслання документальних матеріалів до Комісії прав людини при ООН.

3. Відзначення роковин Василя Стефаника і Миколи Леонтовича на пропозицію Комісії для справ культури і проголошення закликів в цій справі.

4. Акція в справі помісности і патріархату УКЦеркви та зв'язана з цим поїздка членів Президії Секретаріату СКВУ до Риму для узгодження плану дії з Блаженнішим Верховним Архиспископом Кардиналом Йосифом Сліпим, та інтервенції і передачі меморіалу Ватиканським чинникам у справі патріархату УКЦеркви.

5. Виготовлення і опублікування “Становища Секретаріату СКВУ до окремих церковних і громадських справ”.

6. Відзначення 50-річчя існування Української Автокефальної Православної Церкви.

7. Відзначення 50-річчя існування Українського Вільного Університету.

8. Заходи у справі створення Світової Ради Української Науки та покликання підготовчого комітету.

9. Виготовлення і переслання до Ватикану меморандуму в обороні Української Католицької Церкви й українського населення на Пряшівщині.

10. Акція з приводу становища Синоду Російської Православної Церкви до Української Католицької Церкви і Української Автокефальної Православної Церкви.

11. Підготовка і переслання меморандуму Синодові Католицьких Єпископів у Ватикані у справі положення Української Католицької Церкви в Україні і в діаспорі, а теж опротестування політики Ватикану щодо Російської Православної Церкви.

12. Акція в Державному Департаменті США, американській Амбасаді при ООН та Секретаріаті ООН для придбання СКВУ статусу неурядової організації при ООН.

13. Заходи для проведення обліку українських поселень у країнах вільного світу.

14. Підготовка і проведення акції в обороні поновно арештованих в Україні українських інтелектуалістів, між ними В. Мороза, В. Чорновола, І. Світличного, І. Дзюби і Є. Сверстюка.

Усі справи, які вимагали безпосередньої інгеренції Секретаріату СКВУ, здійснювано силами Президії і бюро Секретаріату СКВУ,

інші передавано для координованого здійснювання крайовим громадським Централям.

II. Ситуація на відтинку поодиноких країн

Не маючи змоги вдержувати зв'язку з громадськими представництвами українських громад у країнах нашого поселення за собом відвідування їх членами Президії чи керівником бюро Секретаріату СКВУ, бо на це не було фінансових спроможностей, Президія вдержувала інформаційний зв'язок листуванням.

В загальному громадське життя в поодиноких країнах проходило, між іншим, під знаком проблематики церковного життя УКЦеркви і УПЦеркви. У звітньому 1971 році відбувся П'ятий Архiepіскопський Синод Владик УКЦ в Римі, у висліді якого прийшло до закріплення помісности й унормування співпраці між владиками, духовенством і мирянами УКЦ, а також відбувся Сьомий Собор УПЦеркви в Філядельфії, США, на якому митрополитом цієї Церкви обрано владика Мстислава — митрополита УАПЦ і створено Собор Єпископів УАПЦ і УПЦ.

1. Австралія

Українське громадське життя в Австралії репрезентує Союз Українських Організацій Австралії (СУОА), в склад якого входять українські стейтові і місцеві громади та 9 крайових організацій. На праці СУОА в минулому році позначилася підготовка до з'їзду і перевибору керівництва СУОА. У червні відбувся Другий з'їзд українців Австралії, який пройшов з повним успіхом. Новим головою

СУОА обрано мгр. Миколу Цюрака, а секретарем мгр. Мирона Лапку. Попередній голова СУОА, інж. Мирослав Болюх, який не погодився поновно кандидувати, став головою Контрольної Комісії. Хоча поділ громадського сектора ще не вповні ліквідований, загострення між СУОА і Українською Антибольшевицькою Лігою (УАЛ) проминуло. У висліді заходів Президії Секретаріату СКВУ УАЛ відкликала свою постанову вийти із системи СКВУ і повернулася до співпраці. Нове керівництво СУОА робить заходи, щоб УАЛ включилася в систему СУОА, що завершило б повне об'єднання громадського сектора в Австралії.

2. Європа

В європейських країнах українського поселення не сталися в минулому році якісь помітніші зміни чи події. Центральне Представництво Українців в Європі — Координаційний Осередок Українських Громадських Центральних Установ (КОУГЦУ) — відбуло свій з'їзд, на якому головою перебрано мгр. Антона Мельника, а секретарем д-ра Святослава Фостуна. Громадська репрезентація виконує успішно свої функції, зокрема на відтинку культурно-вишкільному й освітньому.

У зв'язку з деякими змінами в політиці Західної Німеччини українська громада в цій країні, зокрема її організації, найшлися під загрозою, однак згодом справи уклалися позитивно. Це стосується також і українських наукових інституцій у цій країні. З Управою КОУГЦУ Президія Секретаріату СКВУ мала постійний і добрий зв'язок.

3. Південна Америка

Українське громадське життя у Венесуелі слабо розвивається. Контакт Секретаріату СКВУ з громадою незначний. У Бразилії діє Український Бразильський Координаційний Комітет на чолі з о. Володимиром Ганейком. Активність Комітету мала, зокрема через віддалення о. В. Ганейка від центру. Зв'язки з УБККомітетом незначні.

В Аргентині подібно, як і в минулому, не пощастило довести до співпраці між Українською Центральною Репрезентацією (УЦР) і Товариством "Просвіта" та організаціями, які біля неї гуртуються. Конфлікт продовжується і ледве чи буде полагоджений, поки не прийде до персональних змін у керівництві УЦД. Українське громадське життя в цій країні проходило під знаком підготовки відкриття пам'ятника Т. Шевченкові в Буенос-Айресі і непорозумінь у громаді. Відкриття пам'ятника в грудні 1971 р. було імпульсним подією в житті української громади в Аргентині, в якій взяли участь теж делегації українців з різних країн.

4. Північна Америка

На терені Канади українське громадське життя розвивалося під знаком підготовки до 10-го Конгресу Українців Канади, з чим в'язався плян структурних змін в організації центральної репрезентації Комітету Українців Канади. Одночасно ведено заходи з метою вплинути на догідне для українців спрямування політики канадського уряду. У зв'язку з новою політикою уряду українське життя в Канаді найшлося в інших і догідніших умовах, і від нас залежатиме, у якій мірі ми зможемо скористати з догідної ситуації. Широкого розголосу набрала справа відвідин прем'єра Трудо в Україні, що значно заактивізувало українську громаду в Канаді, зокрема молодь. В загальному в Канаді помітний рух серед молоді, яка активізується в українському громадському житті, що знайшло свій вислів на Конгресі Українців Канади, під час якого прем'єр Трудо проголосив нову політику федерального уряду щодо етнічних груп, зокрема українців. Коли мова про відношення Президії КУК до СКВУ, то практично не було майже ділового контакту.

У Сполучених Штатах Америки українське громадське життя проходило в атмосфері розладу в наслідок подій в церковному житті УКЦеркви. Після відбуття успішного П'ятого Архисинодального Синоду Владик УКЦ в Римі, а зокрема встановлення ієрархії, громада повертається до рівноваги і поживляється громадське життя. Висліди збірок на катедру Українознавства при Гарвардському Університеті, на УВУ, на УНФонд УККА, який в 1971 р. до-

сягнув найвищої за минулих 17 років суми, вказують на те, що стан загострення емоцій проминув і громада бажає позитивних розв'язок проблем.

В поточному році українське громадське життя проходитиме в плані підготовки й проведення чергового Конгресу Українців в Америці.

Опозиційні до УККА елементи, які гуртуються довкола Асоціації Українців в Америці (АУА), не проявляють будь-якої діяльності в громадському житті.

III. Праця Рад і Комісій Секретаріату

Внаслідок неспроможности Президії Секретаріату СКВУ задовольнити фінансові потреби Рад і Комісій, їхня праця проходила в обмежених рамках. Все ж таки поодинокі Ради, ексекютиви, яких знаходиться в США, були активними, і їхня діяльність позначилася менше, чи більше видними осягами. Треба відзначити як позитив упорядкування організаційних труднощів на відтинку Світової Ради Суспільної Служби та СКВОР.

1. Світова Координаційна Виховно-Освітня Рада.

Праця цієї найактивнішої в системі СКВУ Ради, у склад якої входять представники із США, Канади, Німеччини, Вел. Британії, Аргентини, Бразилії, Австралії і яку тепер очолює д-р Едвард Жарський, зосереджувалась головню на координації праці в дошкільному, шкільному, молодечому та громадських секторах.

На зовнішньому відтинку праця Президії СКВОР, яка діє в США, проходила в тісному контакті з поодинокими крайовими виховно-Освітніми Радами — (КВОР), що діють у США, Канаді, Бразилії, чи їх відповідниками в Європі (КОУГЦУ) та Австралії. В Аргентині ведуться заходи для створення КВОР.

2. Світова Рада Дошкільля уклала новий правильник для секторів дошкільного виховання, який розіслано українським організаціям у вільному світі. Згідно з останніми даними стан українських дошкільних осередків у країнах нашого поселення такий:

США — 34 українознавчі світлички, 500 дітей і близько 50 учительок. Крім світличок, є ще 10 садочків (цілоденних) при українських католицьких парафіях та 17 підготовчих клас. Усіх дітей в них є близько 700.

Канада — 28 світличок, понад 500 дітей.

Європа: Німеччина — 12 світличок; **Англія** — 10 садочків і 23 підготовчі класи. Дітей разом — 308.

Австралія — 4 світлички і 1 підготовча класа, дітей — 142.

Світова Рада Дошкільля співпрацювала з виховними комісіями СФУЖО і комісіями Осередку Дошкільля США, а теж з фірмою "Освіта", яка видала низку цінних виховних посібників. Ведуться заходи для поширення мережі світличок в поодиноких країнах.

3. На відтинку шкільництва СКВОР вела систематично координацію виховно-освітньої праці шкільних секторів крайових

Шкільних Рад шкіл українознавства. В Європі є можливість оснувати центральний інтернат у Німеччині із школою українознавства.

4. Організування крайових педагогічних Об'єднань та народніх університетів включило у плян своєї дії Світове Об'єднання Українських Педагогів.

5. Сектор т. зв. громадських справ (позашкільних) СКВОР, під проводом мгр. Ярослава Рака, зосередив свої зусилля головно на проблемах плекання національної індивідуальности української еміграційної спільноти. Для тієї цілі створено науково-дослідчу комісію, яка організує конференції, присвячені цьому питанню. Матеріяли конференції заплановано надрукувати.

6. Президія СКВОР відбувала окремі наради з членами поодиноких виховних секторів у Канаді й США. Розіслано крайовим КВОРадам і координаційним осередкам Шкільних Рад проєкти навчальних програм для шкіл українознавства, а теж низку матеріалів для використання у праці з молоддю чи вишколу виховників.

7. Контакт з членами вдержує СКВОР шляхом бюлетеня Шкільної Ради УККА "Рідна Школа", в якому друкуються поточні матеріяли. У своїй корисній праці СКВОР натрапляє на поважні фінансові труднощі, які мусять бути розв'язані в майбутньому, якщо СКВОР має успішно здійснити свої важливі для виховання молодого українського покоління завдання.

IV. Світова Рада Суспільної Служби (СРСС)

У квітні 1971 р. відбувся в Торонто, Канада, з'їзд Світової Ради Суспільної Служби, у висліді якого оформлено нову Екзекутиву СРСС під проводом д-ра Володимира Галана. Осідок Екзекутиви перенесено до США.

В пляні своєї дії Екзекутива Світової Ради СС нав'язала контакт з усіма крайовими допомогивими організаціями, при чому узгіднено, що країни, які можуть дати допомогу — це: США, Канада, Вел. Британія і частинно Австралія, а ті країни, яким треба допомагати — це: Європа і Південна Америка.

Повне скоординування допомогивих акцій натрапляє на труднощі хоч би тому, що УМХС в Німеччині вважає себе центральною допомогивою установою, що діє в усьому світі, де цього вимагає українська національна потреба, і для співпраці в координації допомогивих акцій не виявляє зацікавлення.

Світова Рада СС вирішила використовувати міжнародні зв'язки ЗУАДК, що виправдало себе в успішному проведенні допомоги українцям у Югославії, потерпілим від землетрусу.

V. Світова Рада Українських Комбатантських Організацій (СРУКО)

Діяльність СРУКОрганізацій проходила в чотирьох аспектах:

1. Плекання військової традиції і безперервности збройної визвольної боротьби.

2. Організування допомоги комбатантам, якими опікується Суспільна Служба Комбатантів. В минулому уділено допомоги понад 300 кол. українським воякам на суму 14,000.00 дол.

3. Видавнича діяльність з військової проблематики.

4. Забезпечення призьбраних комбатантськими організаціями архівальних матеріалів української визвольної боротьби.

Праця Ради натрапляє також на поважні труднощі з фінансових причин, зокрема коли мова про придбання приміщення та влаштування музею архівальних матеріалів визвольної боротьби України.

VI. Комісія для справ культури

Комісія, що її очолює проф. Микола Степаненко, намітила загальний план праці з бюджетом 3,770.00 дол. Фінансові труднощі Секретаріату СКВУ не сприяли приділенню такої суми, тому члени комісії, виконуючи свої обов'язки, насамперед полагаджуючи найнеобхідніше листування, а також подорожуючи для участі в ювілейних імпрезах чи для зв'язку з діячами культури, покривали відповідні видатки з власного бюджету.

Комісія взяла під свій протекторат і виготовила відповідні звернення у справі святкувань ювілеїв Лесі Українки, Василя Стефаника і Миколи Леонтовича. Голова Комісії прочитав на сесіях НТШ доповіді про Л. Українку і В. Стефаника. Він взяв також участь у величавому відзначенні 100-ліття з дня народження Л. Українки в Клівленді та ювілейному концерті, присвяченому пам'яті М. Леонтовича і К. Стеценка в Дітройті.

Під час своїх подорожів до європейських країн у 1971 р. голова комісії провів розмови з діячами культури в Італії, Німеччині й Швейцарії. Члени Комісії брали активну участь у всіх важливіших культурних імпрезах на терені США.

VII. Світова Конференція Молоді

Під час каденції Секретаріату СКВУ в Канаді молодечий сектор не оформив себе у самостійне тіло. Зате поодинокі представники світових молодечих організацій були членами управи СКВОРади, з рамени якої проявляли деяку діяльність на відтинку координації дій молодечих організацій. З переходом Президії Секретаріату СКВУ до США питання координації дій молодечих організацій виринуло в повній ширині. З доручення Президії Секретаріату СКВУ оформлення Світової Конференції Молоді провів інж. Микола Семанишин, координатор молоді при Екзекутиві УККА.

Представники світових молодечих організацій відбули спільні наради 20 січня 1972 р., у висліді яких прийнято правильник Світової Конференції Молоді, завданням якої є, між іншим, змагати до того, щоб молодь поза кордонами України зберегла свою українську національну приналежність, і через те приготувати її до свідо-мої служби для українського народу.

Членами Конференції є світові молодечі організації і надбудови крайових товариств. Конференція діє згідно з наміченим планом.

VIII. Комісія преси й інформації

У звітвому році Комісія, яку очолює д-р Михайло Сосновський, обмежувалась до інформування про працю Секретаріату і Президії СКВУ. Видано 21 пресовий комунікат, їх використовувала вся наша преса й радіо. Голова комісії дав два радіо-інтерв'ю про працю Секретаріату СКВУ: в Торонті і в Нью-Йорку для "Голосу Америки", яке було передане в Україну. Плану організації Пресової Служби не можна було здійснити з уваги на брак фондів.

IX. Комісія прав людини

Головна увага у праці комісії, що її очолює сенатор д-р Павло Юзик з Канади, була звернена на підготову матеріалів про порушення прав людини в Україні. Ці документальні матеріали, зокрема в обороні Валентина Мороза й інших українських інтелектуалів в Україні, а теж з наведенням даних про переслідування і заперечення прав свободного практикування віровизнань в УРСР, переслано до Комісії Прав Людини при ООН.

У зв'язку з новою хвилею арештів в Україні намічено чергову акцію в обороні переслідуваних і ув'язнених українських патріотів в Україні на форумі ООН і відповідних міжнародних організацій. Опубліковано звернення до українських крайових громадських репрезентацій в країнах нашого поселення негайно повести заходи перед урядами своїх країн в обороні арештованих, а також організувати протестаційні акції. Виготовлено також документальну брошуру англійською мовою про переслідування і знищення українських Церков в Україні.

X. Комісія для справ української науки

Підготовча Комісія для створення Світової Ради Української Вільної Науки, у провіді з проф. д-ром Володимиром Яневим, відбула засідання в Нью-Йорку і намітила створити Світову Раду Української Науки з нагоди відзначування 50-річчя Українського Вільного Університету. Плану не здійснено покищо з уваги на брак узгоднень між окремими науковими інституціями. В цій справі ведуться дальші заходи.

XI. Комісія координації діяльності жіночих організацій

Комісія, що її очолює п-і Ольга Лотоцька, головну увагу в праці у звітвому році звернула на підготовку і проведення ювілейного року Лесі Українки в країнах нашого поселення. Величаву імпрезу з нагоди 100-річчя народин Л. Українки влаштовано зокрема в США.

XII. Статистично-довідкова комісія

Не зважаючи на підготовчі заходи Комісії, яку очолює д-р Іван Тесля з Канади, і виготовлення переписної анкети та розіслання її поодиноким крайовим громадським центральям, які мали зайнятись проведенням перепису українських поселень у країнах вільного світу, не пощастило дотепер здійснити цього задуму. Спроба включити до співпраці Український Соціологічний Інститут у США не увінчалася успіхом, бо УСІнститут зрезигнував із свого проєкту. Тільки Канада може похвалитися успіхом у цій ділянці, зокрема окремою публікацією д-ра М. Марунчака про українців у Канаді.

Справа перепису українських поселень є важливою для нас проблемою, і крайові громадські центральні повинні докласти всіх зусиль, використовуючи свої людські й матеріальні засоби, щоб довести її до успішного здійснення.

XIII. Церковна проблематика

Проблеми нашого церковного життя, яке становить важливий компонент в аспекті збереження української духовності і національної самобутності, були предметом активного зацікавлення в плані дій Секретаріату СКВУ.

Зокрема час, коли визріла справа утвердження помісности та створення патріархату УКЦеркви, Секретаріат СКВУ активно підтримав ініціативу в цій справі Блаженнішого Верховного Архiepіскопа, Кардинала Йосифа Сліпого та здеклярував повну підтримку заходів ієрархії УКЦ. З метою узгіднити доцільні способи дії в справі патріархату члени Президії Секретаріату СКВУ відбули наради в Римі з Блаженнішим верховним архiepіскопом і при цій нагоді відбули також розмови з керівними чинниками Ватикану, яким передано меморандум у справі УКЦеркви і її патріархату.

Заступаючи погляд, що здійснення помісности і патріархату УКЦеркви можливе насамперед при передумові єдності й узгіднення дії ієрархії УКЦ, Президія Секретаріату СКВУ робила всі можливі заходи для зміцнення цієї єдності. У цьому плані відбуло, між іншим, розмови з митрополитами США і Канади в Оттаві, а теж ряд розмов з поодинокими владиками УКЦ.

Згідно з постановою Четвертої пленарної сесії Секретаріату СКВУ, Президія Секретаріату підтримувала акції за здійснення помісности й патріархату УКЦ, ведені на громадській базі крайових організацій в системі СКВУ, зокрема на форумі Координаційного комітету українських організацій, в плані розсудливої церковної політики, зберігаючи одночасно рівновагу в громаді і діючи для злагіднення і поалагодження внутрішніх труднощів на церковному відтинку.

У світлі успішно відбутото П'ятого Архiepіскопського Синоду Владик УКЦ в Римі в 1971 р. та закріплення помісности УКЦеркви, така постава Секретаріату СКВУ до потреб церковного життя, у

змагу за завершення УКЦеркви патріархатом, вповні себе виправдала.

У практичних виявах підтримки справи патріархату УКЦ Президія Секретаріату кожноразово реагувала на неприхильні для УКЦ твердження чи дії керівних чинників Ватикану, висилаючи відповідні листи і меморіяли, а також ініціюючи на форумі ООН протестні акції в обороні УКЦеркви в Україні і ув'язнених владик і духовенства.

Зокрема Президія Секретаріату зареагувала публічною декларацією проти становища Синоду Російської Православної Церкви до УКЦ і УАПЦ, а теж виготовила й переслала до Ватикану меморіал в обороні УКЦеркви на Пряшівщині. Між іншим, теж переслано меморіал усім учасникам Синоду Католицьких Єпископів у Римі у справі положення в Україні й діяспорі, з одночасним опротестуванням політики Ватикану щодо Російської Православної Церкви.

З нагоди 50-річчя оформлення УАПЦеркви Президія Секретаріату опублікувала окреме звернення до української спільноти у вільному світі з закликом належно відзначити ці ювілейні роковини.

Усі акції в справах українських Церков були узгоднені з дотичними представниками наших Церков у Секретаріаті СКВУ. У своїй дії на церковному відтинку Секретаріат СКВУ повністю піддержував і піддержуватиме всі заходи ієрархії УКЦеркви в справі патріархату, а теж заходи владик УПЦ для об'єднання православних українців в одній Українській Автокефальній Православній Церкві.

XIV. Бюро Секретаріату СКВУ

Праця Президії Секретаріату СКВУ в звітному періоді натрапляла теж на труднощі в наслідок комплікацій з бюро СКВУ, яке не могло безперервно працювати, не диспонуючи потрібними фондами. В такій ситуації ексекютивний директор, д-р М. Сосновський, виконував функції в міру часу і можливостей, зголосивши свою резигнацію в березні 1971 р. Заступлення його іншою особою на пості керівника бюро було утруднене з причин непевності щодо продовження праці бюро в Нью-Йорку в черговій каденції Секретаріату та з неспроможности Президії Секретаріату розв'язати фінансові труднощі в ситуації, коли крайові громадські Централі не вплачували своїх бюджетово-фінансових зобов'язань на працю Секретаріату СКВУ.

Структура СКВУ, в основі координаційної установи, не дозволяла на збірку окремих фондів у поодиноких країнах поза системами крайових громадських Централь, тому й справа збірки запасного фонду СКВУ не могла бути здійснена, хоч і зроблено початкові заходи. Для збірки такого фонду потрібні: апарат людей і грошові витрати, тому таку збірку могли б проводити тільки крайові Централі в країнах нашого поселення. На ділі, вони самі мусять

переборювати фінансові труднощі у здійснюванні власних програм праці, і тому важко сподіватися зміни їхньої настанови в майбутньому. Таку дійсність треба враховувати в праці Секретаріату СКВУ в наступній каденції, і тому під цю пору найкраще буде, щоб Президія Секретаріату СКВУ діяла із своїм бюро в Європі, а у випадку здобуття для СКВУ статусу неурядової організації при ООН треба буде підшукати для дії на форумі ООН відповідну особу й затруднити її в міру потреби в Нью-Йорку.

XV. Справа членства СКВУ в секції неурядових організацій при ООН

Згідно з дорученням Четвертої пленарної сесії Секретаріату СКВУ Президія Секретаріату вела заходи для добуття для СКВУ статусу неурядової організації при ООН. В цій справі подано аплікацію до керівництва дотичної секції в ООН, однак прийшли труднощі в наслідок інтерпретації окремих постанов статусу СКВУ, яких Президія не могла змінити.

По проведенні розмов з керівництвом секції неурядових організацій ООН та представниками американської амбасаді при ООН, а теж у Державному Департаменті США, узгіднено подати вимагані інформації не пізніше 1 червня 1971 р., і тоді аплікація СКВУ буде остаточно розглянена акредитаційним комітетом. При першому розгляді аплікації СКВУ в акредитаційному комітеті представник СРСР запротестував проти розгляду цієї аплікації. Члени Президії Секретаріату СКВУ в США робитимуть дальші заходи, в узгідненні з новою Президією Секретаріату, в справі статусу неурядової організації при ООН, при чому враховуємо і можливість використання міжнародного статусу ЗУАДК.

XVI. Заклучні завваги

Наглядним позитивом у праці Секретаріату СКВУ треба відмітити гармонійну співпрацю усіх членів Секретаріату в поодиноких країнах і громадських Централь у системі СКВУ. Наявні труднощі в громадському житті наших поселень не були того порядку, що могли б спричинювати щілини в одностайній будові СКВУ

В рядах Секретаріату СКВУ ми зазнали важкої втрати із смертю голови Контрольної Комісії СКВУ, д-ра Миколи Івановича з Австрії і члена Секретаріату, пастора Івана Яцентія з Канади, які спільно з іншими членами Секретаріату клали основи для завершення громадського життя української спільноти в розсіянні верховною надбудовою — Світовим Конгресом Вільних Українців — для справи якого вони з посвятою трудилися. Їхня пам'ять залишиться в анналах СКВУ як піонерів громадської єдності на шляху до світлого майбутнього українського народу.

У спробі прогноз із перспективи досвіду в минулому та практичних можливостей дальшої дії Секретаріату СКВУ не можна поминути потреби переоцінки доцільности збереження сучасної структури СКВУ.

Із дотеперішньої практики праці Секретаріату СКВУ стає наглядним, що ротаційна система дії Президії Секретаріату створює труднощі у безперебійному плануванні й здійснюванні завдань СКВУ. Доцільніше було б обрати на черговому Конгресі СКВУ постійну Президію, яка діяла б упродовж повної каденції Секретаріату СКВУ в одній країні. Членами Секретаріату могли б бути представники крайових громадських Централей з поодиноких країн нашого поселення. Фонди на працю Секретаріату доцільно було б організувати безпосередньо в громадах.

У збірному житті української спільноти не бракує прикладів, коли то сконцентрованим зусиллям започатковано великі діла, але опісля зацікавлення ними маліло, бракувало витривалости, приходили внутрішні труднощі, і з великих задумів залишилися тільки нездійснені концепції. Нашою спільною відповідальністю і перед усією українською спільнотою в розсіянні і перед українським народом в Україні є подбати про те, щоб подібна доля не припала СКВУ.

Передаючи агенди Секретаріату СКВУ новій Президії в Європі, бажаємо висловити подяку від імени діючої Президії Секретаріату СКВУ всім членам Секретаріату СКВУ та всім крайовим громадським Центральям, а зоркема Достойним Представникам наших Церков у Секретаріаті СКВУ, за дружню і лояльну співпрацю з Президією Секретаріату СКВУ та побажати новій Президії якнайкращих успіхів у дальшому здійснюванні важливих завдань Світового Конгресу Вільних Українців.

Ігнат М. Білинський

генеральний секретар СКВУ

ЗВІТ

Президії Секретаріату Світового Конгресу Вільних Українців з діяльності в 1972—1973 роках

Вступ

Діяльність Секретаріату Світового Конгресу Вільних Українців упродовж 1972-1973 років була багатогранна й охоплювала різні ділянки українського організованого громадського життя. Президія Секретаріату, як його виконний орган, присвячувала багато уваги як організаційній діяльності, так і зовнішньо-інформативній, культурно-освітній, і, загальній, стежучи з неослабленою увагою за процесами, які проходили в Україні, виступала в обороні переслідуваних українських патріотів, діячів культури, письменників, поетів, інтелектуалістів та молоді і протестувала проти нищення надбань української культури та посиленого москосько-комуністичного режиму на землях України.

Проводячи свою діяльність, керівні чинники СКВУ наголошували координацію українського багатогранного громадського життя, ініціювали окремі загальноукраїнські дії і акції для збереження національної і культурної самобутності української діаспори в вільному світі, діючи по лінії статуткових завдань СКВУ.

Праця Секретаріату і його Президії проходила в звітному часі в умовах не зовсім сприятливих для української проблематики. Зовнішня політична кон'юнктура, такі чи інші розхитання в українському житті у країнах вільного світу, посилений наступ Москви на український духовний ренесанс на землях України й намагання ворога розкласти та інфільтрувати українську спільноту поза межами України — все це мало посередині чи безпосередній негативний вплив на розгортання діяльності СКВУ як найвищої української громадської надбудови.

Проте, не зважаючи на труднощі, ця українська найвища громадська надбудова у вільному світі не послабила своєї діяльності у звітному часі, а представлено Президією Секретаріату звітлення з таких головних ділянок праці, як організаційної, культурно-освітньої, зовнішньо-інформативної та загальної, дає проглядну характеристику цієї діяльності.

I. Організаційна діяльність

1. Члени Секретаріату

Упродовж звітного ділового року члени Секретаріату СКВУ виконували обов'язки та завдання як ділового, так і репрезентативного характерів. Члени Секретаріату в США, Канаді, Південній Америці й Австралії репрезентували Секретаріат і Президію у своїх країнах. Вони також брали участь у діяльності Рад і Комісій СКВУ. Члени Секретаріату із США й Канади відбули у звітному часі одне спільне засідання для обговорення підготовки чергового Конгресу СКВУ.

21 травня 1972 р. помер член Секретаріату, бл. п. ред. Іван Сирник, і восени того ж самого року до складу Секретаріату СКВУ увійшов д-р Петро А. Кондра, теперішній президент Централі Комітету Українців Канади.

У складі Контрольної Комісії Секретаріату наступило її доповнення. На місце бл. п. д-ра Миколи Івановича Президія Координаційного Осередку Українських Громадських Центральних і Крайових Установ у Західній Європі, за узгодженням з Президією Українського Центрального Громадського Комітету в Франції, виділила до Контрольної Комісії СКВУ, як її члена, інж. Осипа Мельниковича.

2. Президія Секретаріату

Згідно з постановами статуту СКВУ і прийнятою настановою п'ятої пленарної сесії Секретаріату, керівництво СКВУ перебрала на чергову дворічну каденцію європейська Президія у складі:

мгр. Антін Мельник, Мюнхен — президент, д-р Святомир М. Фостун, Лондон — генеральний секретар, мгр. Омелян Коваль, Брюссель — скарбник, о. митр. протопресвітер Іван Бачинський, Брюссель — член.

Унедовзі, після перебрання діловодства о. митр. прот. Івана Бачинський важко захворів і не міг брати активної участі у працях Президії. 8 червня 1972 р. він помер, і Президія Секретаріату СКВУ залишилася у тричленному складі і в такому складі вела свою діяльність упродовж звітного часу. У згаданому часі Президія відбула дев'ять засідань у різних столицях Західньої Європи. На тих засіданнях Президія обговорювала в цілій ширині діяльність Секретаріату, розглядала різні актуальні справи та приймала потрібні постанови. Зважаючи на те, що члени Президії проживають у різних країнах, вони втримували між собою тісний листовий і телефонічний зв'язок, з допомогою якого полагоджували пильні справи.

Про свої постанови та діяльність, окремі акції чи актуальні справи Президія інформувала постійно членів Секретаріату СКВУ, як також централі, організації, громади — членів СКВУ та українську пресу й радіовідділи, висилаючи їм постійно комунікати і повідомлення.

У своїй діяльності Президія звертала особливу увагу на втримання тісного зв'язку з усіма централіями, організаціями і громадами-членами СКВУ, як також із Радами й Комісіями, що діють у системі СКВУ. На жаль, так само, як і в минулій каденції, треба ствердити, що відчувався брак такого ж тісного контакту з боку членів СКВУ, себто центральних крайових громадських представництв. Треба відмітити з признанням тісну співпрацю Союзу Українських Організацій Австралії з Президією СКВУ, який не тільки втримував тісний діловий зв'язок, але теж і виконував усі доручення Президії Секретаріату та проводив різні акції, згідно з її напрямними. Коли б інші члени СКВУ втримували такий же самий постійний контакт з Президією СКВУ, виконували її доручення і надсилали потрібні інформації, то немає сумніву, що вся діяльність СКВУ була б значно краще поставлена в усіх її багатограних ділянках.

3. Бюро Секретаріату

Після перебрання діловодства Секретаріату ОКВУ європейською Президією бюро Секретаріату перейшло також до Європи, і його осідком став Лондон. Бюро приміщувалося в будинку Централі Союзу Українців у Великобританії. При передачі аґенд бюро були залишені в Нью-Йорку матеріали архівного характеру й велика частина документації, і все це зберігається в попередньому місці осідку бюро Секретаріату. Праця бюро почалася 15 лютого 1972 р. і була зосереджена в перших тижнях на заходах, необхідних для урухомлення бюро та встановлення потрібних контактів. Прикрі фінансове положення не дало ніякої можливості мати постійного працівника в бюро, а всю працю постійно виконував генеральний

секретар з частинною допомогою п. ред. Микола Вереса. Не зважаючи на брак постійного працівника, бюро діяло безперервно й усі справи полагоджувано своєчасно, як також точно і в належному часі полагоджувано всю ділову кореспонденцію.

4. Членство СКВУ

Члени СКВУ — це українські суспільно-громадські надбудови, крайові центральні, організації і громади. Дуже багато різних крайових установ, організацій, об'єднань і товариств належать до СКВУ по через Ради й Комісії, які діють у системі СКВУ.

а) Члени СКВУ за країнами в алфавітному порядку:

Австралія — Союз Українських Організацій Австралії (СУОА) і Українська Антибольшевицька Ліга (УАЛ).

Аргентина — Українська Центральна Репрезентація (УЦР) з своїми складовими організаціями.

Австрія — Координаційна Рада Українських Організацій в Австрії (КРУОА).

Бельгія — Громадська Рада Українських Громадських Організацій Бельгії (ГРУГОБ) із своїми складовими організаціями.

Бразилія — Українсько-Бразильський Координаційний Комітет (УВБК) із своїми складовими організаціями.

Великобританія — Союз Українців у Великобританії (СУБ) із своїми складовими організаціями. Об'єднання Українців у Великобританії (ОУуВ) з Братніми Організаціями.

Венесуела — Українська Громада у Венесуелі із своїми складовими організаціями.

Еспанія — Українська Громада в Еспанії.

Італія — Українська Громада в Італії.

Канада — Комітет Українців Канади (КУК) із широкою мережею своїх складових організацій.

Люксембург — Об'єднання Українців у Люксембурзі.

Німеччина — Центральне Представництво Української Еміграції в Німеччині (ЦПУЕН) із своїми складовими організаціями.

Франція — Український Центральний Громадський Комітет у Франції (УЦГКФ) із складовими організаціями.

США — Український Конгресовий Комітет Америки (УККА) з мережею складових організацій.

Чілі — Об'єднання Українців у Чілі.

Швайцарія — Українська Громада у Швайцарії.

Швеція — Українська Громада у Швеції.

б) Члени СКВУ — Організації світового характеру:

Об'єднання Української Демократичної Молоді (ОДУМ).

Організація Української Молоді "Пласт".

Спілка Української Молоді (СУМ). (Ці три молодечі організації входять у склад Світової Конференції Об'єднань Української Молоді).

Світова Федерація Укр. Жіночих Організацій (СФУЖО).

Центральний Союз Українського Студентства (ЦЕСУС).

5. Загальна характеристика організаційної діяльності членства СКВУ

Австралія: Союз Українських Організацій Австралії (СУОА) унапрямує і координує українське організоване життя в тій країні. У його складі є українські стейтові й місцеві громади, як також дев'ять крайових організацій. Українська Антибольшевицька Ліга (УАЛ) не включилася в систему СУОА. Загально українське організоване життя розвивається добре в усіх ділянках. СУОА, як уже було згадано, співпрацював дуже прикладно з Президією СКВУ. У згаданому часі відвідав Австралію ВПреоєв. влади митрополит УАПЦ Мстислав, і його відвідини в тій країні мали будучий вплив не тільки на церковному, але й на суспільно-громадському відтинках.

Австрія: Діяльність Координаційної Ради Українських Організацій в Австрії зосереджується головню в самому Відні, вона після смерти бл. п. д-ра Миколи Івановича помітно послабла. Паралельно до згаданої Ради розвиває свою діяльність друга суспільно-громадська організація крайового характеру, Об'єднання Українців в Австрії" з осідком у Зальцбурзі.

Аргентина: Українське організоване життя в цій країні очолює Українська Центральна Репрезентація (УЦР). У звітному часі, крім традиційних відзначень Свята Державности та інших національних річниць, відбулося урочисте відзначення 75-ліття українського поселення у провінції Міссіонес, де й була вмурована пропам'ятна таблиця у пам'ять перших українських піонерів у Міссіонес. Успішними були маніфестації в обороні українських переслідуваних і ув'язнених патріотів в Україні. З вересня 1972 р. примас Аргентини, кардинал Антоніо Каджано, відправив у заслуженні священників поневолених народів Службу Божу за звільнення їхніх країн і виголосив патріотичну промову, виступаючи в ній гостро проти Москви та присвячуючи особливу увагу українському народові і його боротьбі за права й визволення. 10 вересня 1972 р. відбулася в Буенос-Айресі велика маніфестація в обороні нескорених, яку попередила пресова конференція. У вересні того ж року почала працювати окрема Комісія для підготовки дев'ятого конгресу українців в Аргентині.

Бельгія: Українське громадське життя в Бельгії розвивається добре. Брюссель, де є осідок Центральної Управи СУМ, стає важливим центром європейської економічної спільноти, що й позначуватиметься теж відповідним впливом на розвитку українського суспільно-громадського життя в Західній Європі.

Бразилія: Українсько-Бразильський Координаційний Комітет охоплює наявні українські організації і товариства, що існують і діють на терені Бразилії, за винятком новопосталого Бразильського Осередку Українських Студій. УБК очолює о. Володимир Ганейко. УБК займається координацією діяльності та проводить усі потрібні зовнішні акції.

Великобританія: Союз Українців у Великобританії (СУВ) є центральною суспільно-громадською установою, у складі якої діють автономні секції-організації. Друга суспільно-громадська організація — це Об'єднання Українців у Великобританії (ОУуВБ) із своїми Братніми Організаціями. Зі СУВ тісно співпрацює Об'єднання колишніх Вояків Українців у Великобританії, найчисленніша українська комбатантська організація у вільному світі. Українське суспільно-громадське життя у Великобританії відзначається своєю організованістю в усіх ділянках. Із важливіших подій за звітний період слід згадати відбутий у Лондоні Третій Собор Української Автокефальної Православної Церкви з участю ієрархів, численного духовенства й делегатів; відзначення 80-ліття Берховного архієпископа, кардинала Кир Йосифа Сліпого; проведення відзначень 50-ліття Українського Вільного Університету з участю ректора УВУ проф. д-ра Володимира Янева; широкі акції в обороні переслідуваних і ув'язнених українських патріотів, письменників, поетів, інтелектуалістів і молоді в Україні; сьому сесію Української Національної Ради і концертне турне трьох сумівських ансамблів з Торонта.

США: Розвиток українського організованого життя у США дуже широкогранний. Є дуже велика кількість різних установ, організацій і товариств, які своєю діяльністю зміцнюють і збагачують цілість українського організованого життя у США. Центральна репрезентація української спільноти в США — це Український Конгресовий Комітет Америки (УККА), до складу якого входить 51 установа й організація. У звітному часі відбувся в Нью-Йорку XI Конгрес українців в Америці з участю 502-ох акредитованих делегатів, у тому 50-ох репрезентантів молоді. Конгрес обрав керівні чинники УККА, збільшивши їх кількісний стан до 127 осіб, і намітив пляни дальшої діяльності. Упродовж звітного року сам УККА, а також і чимало його складових організацій проводили широку зовнішньо-інформаційну діяльність, використовуючи для того різні можливості і зв'язки, зокрема коли мова про ООН та їхні ради й комісії. Українська молодь, згуртована в молодечих і студентських організаціях, визначилася своєю участю і дією в різних протестних акціях і маніфестаціях в обороні нескорених, як також треба відмітити її бажання включатися активно в українське громадське життя. Значно злагіднилася гострота, викликана подіями в церковному житті Української Католицької Церкви, в порівнянні до попередніх років. Зовсім зрозуміло, що в такому широкогранному зрізничкованому житті великої української спільноти, крім досягнень та успіхів, були також недоліки, невдачі і труднощі.

Канада: Розбудову і закріплення стабільності українського

організованого життя в Канаді можна задячувати не тільки самому відчуженню потреб організованого життя, вимогам часу чи ко-нечности, але теж і сприятливим умовам, якими втішаються українці в Канаді. У цій країні вони становлять сильну етнічну групу, яка, завдяки своїй працьовитості та підприємчivosti, здобула і здобуває щораз більший вплив у майже всіх ділянках державного життя Канади. В такому щасливому положенні не є ніяка українська громада у вільному світі. Збереження українського духу поколіннями дає надію на збереження української спільноти в Канаді в перспективі далекого майбутнього.

Центральна репрезентація канадських українців — це Комітет Українців Канади (КУК), який об'єднує цілість українського організованого життя в тій країні, гуртуючи у своїй системі широку мережу установ, організацій, громад і товариств різного характеру. Є міцні і впливові Українські Церкви. Суспільно-громадське життя розвивається в усіх ділянках. Українська молодь, подібно, як і в США визначилася у звітному році своєю активною участю у влаштовуваних нею протестних акціях і маніфестаціях в обороні переслідуваних і в'язнених українських патріотів в Україні. Так само, як і в США, українська спільнота в Канаді мала гарні досягнення та здобутки у звітному році, але поруч із цим мала також і різні невдачі, труднощі та недоліки.

З важливіших подій треба відмітити: відзначення 50-ліття Українського Євангельського Руху в Північній Америці: прибуття до Канади ВПреоєв. ахриспископа Василя Величковського; зміну на становищі президента і Президії КУК, згідно з постановою відбутого Конгресу; згоду дост. Джана Дж. Діфенбейкера, на запрошення КУК в імені СКВУ, створити й очолити Міжнародний Комітет Оборони Прав Людини; акції в обороні українських патріотів в Україні та широку й активну зовнішньо-інформативну дію.

КОУГЦУ — Коли мова про українське суспільно-громадське життя в Західній Європі, то його координує і унапрямує Координаційний Осередок Українських Громадських Центральних і Крайових Організацій, який, як суспільно-громадська надбудова, охоплює цілість українського суспільно-громадського життя в Західній Європі, маючи в своєму складі:

Центральне Представництво Української Еміграції в Німеччині з його складовими організаціями; Союз Українців у Великобританії з складовими організаціями; Громадську Раду Українських Громадських Організацій у Бельгії із складовими організаціями; Український Центральний Громадський Комітет у Франції із складовими організаціями; Координаційну Раду Українських Організацій в Австрії із складовими організаціями; Конфедерацію Українських Вільних Професійних Спілок із складовими організаціями; Українську громаду в Швеції; Українську Громаду в Італії; Об'єднання колишніх Вояків Українців у Великобританії; Спілку Молоді — Європейську Раду; Українську Громаду в Іспанії; Об'єднання Українців у Великобританії з Братніми Організаціями; Об'єднання Українців в Австрії; Українську Громаду в Швейцарії;

Об'єднання Українців у Голляндії; КоДУС; Об'єднання Українців у Люксембурзі.

Німеччина: Українське суспільно-громадське життя в тій країні розвивається теж успішно. Його координатором є Центральне Представництво Української Еміграції в Німеччині (ЦПУЕН) з осідком у Мюнхені. Там у звітному часі набуто великий будинок для використання на студентський гуртожиток і розглядаються серйозно плани реалізації української гімназії. Широку діяльність розгортає Український Вільний Університет. Загально відчувається брак людей в усіх ділянках організованого життя, а у звітному році українська громада в Західній Німеччині мала чималі втрати в наслідок відходу в вічність багатьох діячів. У звітному часі в Західній Німеччині відбувалася Світова Олімпіада; Український Олімпійський Комітет та українська молодь використали її для проведення багатьох відповідних акцій.

Франція: В Українському Центральному Громадському Комітеті, як і також у проводах його складових організацій відчувається гострий брак діяльних осіб для ведення суспільно-громадської праці. Такий стан погіршується з кожним роком і спричинює послаблення суспільно-громадської діяльності. Наукове життя зосереджується в осідку НТШ в Сарселі, недалеко Парижу. У столиці Франції гарно розвивається бібліотека ім. Симона Петлюри. Важливою подією в житті української громади у Франції був відбутий у Парижі 29, 30 червня і 1 липня 1973 р. Надзвичайний Собор Української Автокефальної Православної Церкви з його постановами про заходи для зміцнення єдності окремих частин Української Православної Церкви, про активніше її включення у православний світ і розглядання багатьох ділових питань та проблем внутрішньо-організаційного характеру.

Інші країни: Українські малі громади в Голляндії, Еспанії, Швейцарії, Італії, Люксембурзі, Парагваю, Венесуелі й Чіле проводили у звітньому часі лише незначну суспільно-громадську діяльність.

6. Діяльність Рад і Комісій Секретаріату СКВУ

При Секретаріату СКВУ діють і розгортають свою діяльність Ради і Комісії, які займаються координацією праці окремих ділянок українського організованого життя, як, напр.: шкільництва, культурно-освітньої діяльності, суспільної опіки, зовнішньої інформації, молоді тощо.

У звітному часі при Секретаріаті СКВУ діяли такі Ради й Комісії: Світова Координаційна Виховно-Освітня Рада — голова проф. Едвард Жарський (США); Світова Рада Суспільної Служби — голова д-р Володимир Галан (США); Світова Координаційна Рада Жіночих Організацій — голова Лідія Вурачинська (США); Світова Координаційна Рада Українських Ветеранських Організацій — голова д-р Володимир Галан (США); Рада для справ культури — голова проф. Микола Степаненко (США); Світова Кон-

ференція Об'єднань Української Молоді — голова інж. Микола Семанишин (США); Комісія Прав Людини — голова сенатор д-р Павло Юзик (Канада); Комісія вивчення українських поселень у сателітних країнах — голова д-р Михайло Марунчак (Канада); Комісія статистично-довідкова — голова проф. д-р Іван Тесля (Канада); Комісія української кооперації — голова Омелян Плешкевич (США).

Труднощі в діяльності Рад і Комісій позначилися головно браком фінансових засобів, і фактично праця Рад і Комісій базувалася у звітному часі на добрій волі як голів, так і керівного складу Рад і Комісій, щоб ці агенди СКВУ втримати і щоб вони виконували свої важливі і відповідальні завдання.

Президія відмічує з признанням, що голови Рад і Комісій співпрацювали з нею прикладно і дружньо та виконували солідно її напрямні і доручення.

В звітному часі Президія Секретаріату розв'язала Світову Координаційну Раду Жіночих Організацій, що не була діяльною, а її компетенції виконуватиме в дальшому Головна Управа Світової Федерації Українських Жіночих Організацій. Постанову розв'язати згадану Раду прийнято на засіданні Президії 28 травня 1973 р. в Роттердамі, на пропозицію Головної Управи СФУЖО. У липні того ж року в Мюнхені відбулися наради у справі оформлення Української Наукової Ради, яка мала б бути надбудовою українських наукових інституцій у вільному світі та координувати українську наукову діяльність. Ініціативні заходи для створення такої надбудови започатковано ще в 1967 році. Вони продовжувалися в наступних роках. Їх підтримував Секретаріат СКВУ, що визнаючи потребу і важливе значення української наукової діяльності, постійно сприяв згаданим заходам. У висліді нарад у Мюнхені ректор УВУ, проф. д-р Володимир Янів, приступив до праці над оформленням Української Наукової Ради.

В цьому нашому звітному огляду діяльності Рад і Комісій, бо такий огляд надруковано окремо в розділі про діяльність Рад і Комісій СКВУ впродовж цілої шестирічної каденції.

II. Зовнішня діяльність

Особлива увага Секретаріату та його Президії була звернена впродовж звітного часу на події в Україні й оборону переслідуваних на Рідних Землях і засуджених українських патріотів, письменників, поетів, діячів культури й інтелектуалістів. Коли ж брати до уваги, що наступ Москви на українських патріотів тривав в Україні з неослабленою силою на протязі цілого звітного часу, тим самим і відповідні акції Секретаріату та Президії охоплювали весь цей згаданий час.

Схвалене попередньою сесією звернення Секретаріату до вільного світу в обороні людських прав в Україні було розіслане державним урядам і вислане до ООН.

Як уже згадувалося в попередньому розділі про діяльність членства СКВУ, на запрошення Президії Комітету Українців Канади, що діяв в імені СКВУ, колишній канадський прем'єр-міністр дост. Джан Дж. Діфенбейкер погодився покликати Міжнародній Комітет Оборони Прав Людини та його очолити. Завдання згаданого Комітету простудіювати окремі випадки політичних ув'язнень і перевірити присуди, видані советськими судами в Україні та в інших поневолених Москвою країнах, щоб опісля представити вільному світові безсторонню юридичну опінію Комітету щодо таких багаточисленних присудів. Дотт. Дж. Дж. Діфенбейкер зобов'язався запросити до співпраці видатних міжнародних правників та державних діячів, і в цій справі він робив відповідні заходи.

У серпні 1972 р. дост. Дж. Дж. Діфенбейкер вислав меморандум в обороні репресованих українців до Амнестії Інтернаціональної (Лондон, Великобританія), до Комісії Прав Людини ООН (Нью-Йорк), до Міжнародної Комісії Юристів (Женева) та до Міжнародного Бюро Робітництва (Женева). Відповіді від цих установ були справді прихильні — протести були вислані до советського уряду, але СРСР не дозволяє цим установам вислати адвокатів на оборону арештованих у суді або навіть обсерваторів.

Восени дост. Дж. Дж. Діфенбейкер, разом з дост. сенатором Павлом Юзиком, головою Комісії Прав Людини при Секретаріаті СКВУ, відбув поїздку до Великобританії, де мав зустріч і наради з британськими державними діячами та визначними особистостями у справах очолюваного ним Комітету.

Коли наспіла вістка про засудження Юрія Шухевича, сина сл. п. генерал-хорунжого Романа Шухевича, Головного Командира УПА, Президія Секретаріату звернулася негайно до Українських громадських репрезентацій, організацій і громад із закликом повести протестні акції та вислати протестні меморандуми до відповідних міжнародних чинників. Президія вислала в тій справі меморандуми до Комісій Прав Людини при ООН, Міжнародної Федерації Прав Людини, Емнесті Інтернешел і Міжнародної Комісії Юристів.

У відповідь на меморандуми секретаріат Емнесті Інтернешел повідомив, що справою Юрія Шухевича займаються два філіяли цієї міжнародної організації у Швейцарії та Ірландії. Центральна Міжнародної Федерації Прав Людини, яка має свій осідок у Парижі та є акредитована статусом "Б" при ООН, нав'язуючи до меморандуму Президії Секретаріату СКВУ, внесла протест советському урядові проти варварської поведінки з Юрієм Шухевичем і домогалася його звільнення. У листуванні до Президії Секретаріату СКВУ Центральна згаданої Федерації підкреслила своє схвилювання з приводу брутального переслідування Юрія Шухевича тоталітарним советським режимом.

Окремий меморандум Президії Секретаріату СКВУ був поданий Раді Голландських Церков у зв'язку з приїздом до Голландії делегації московського патріархату. У своєму меморандумі Президія Секретаріату вказала на релігійне переслідування в Совет-

ському Союзі, знищення в Україні Українських Церков — Української Автокефальної Православної Церкви й Української Католицької Церкви — та підкреслила, що Російська Православна Церква — це знаряддя сучасного безбожного й тоталітарного комуністичного совєтського режиму, а вістря її зовнішньої політики звернене головним чином проти згаданих Українських Церков, які існують і розвиваються у вільному світі.

У рамках зовнішньої діяльності Президія Секретаріату СКВУ відвідала в червні 1972 р. Рим, де відбула своє чергове засідання і зробила візиту Верховному архієпископові, Кир Йосифові Сліпому. У часі цієї довшої візити Президія Секретаріату СКВУ поінформувала Його Блаженство про працю Секретаріату СКВУ та заторкнула цілий ряд справ, зв'язаних із проблематикою українського церковного і громадського життя.

Президія Секретаріату зробила візити також Високопреосвященнішому архієпископові Кир Іванові Бучкові, Високовсечеснішому о. монсеньйорові М. Марусинові, апостольському візитаторові в Західній Європі, видатним чужинецьким церковним і світським особистостям, ВПР протоархимандритові Афанасієві Великому, відвідала Український Католицький Університет і Малу Семінарію та відбула зустріч із д-ром В. Федорончуком, головою Української Громади в Італії.

Упродовж звітнього часу втримувано різні ділові контакти з урядовими чинниками не тільки в країнах осідку членів теперішньої Президії, але теж у всіх країнах, де проживають члени Секретаріату СКВУ, які також займалися справами зовнішньої діяльності СКВУ, відбували зустрічі з різними урядовими чинниками та особистостями й полагоджували різні ділові справи, зв'язані із зовнішньою діяльністю СКВУ.

Члени Президії Секретаріату СКВУ — д-р Святомир М. Фостун і мгр. Омелян Коваль, а також ред. Володимир Косик (КОУГЦУ) — брали участь у неофіційному характері в міжнародньому симпозіумі, що відбувся в Брюсселі 18, 19 і 20 грудня звітнього року. Його влаштував Міжнародій Комітет Оборони Людських Прав у Совєтському Союзі й він проходив під патронатом нобелівського лауреата Рене Касена — великого гуманіста й почесного президента згаданого Комітету — і під науковим керівництвом проф. Гендріка Бругмана з Гаги — почесного ректора Коледжу Європи, і проф. Георгія Горієлі із Брюсселю.

У симпозіумі, влаштованому з приводу 50-річчя постанови Совєтського Союзу, брали участь інтелектуалісти з десятиох країн (майже 100 осіб), у тому теж з Канади і США. Симпозіум проходив на високому інтелектуальному рівні, коли брати до уваги персональний склад його учасників. Проте доповідачі промовчували питання поневолених народів у Совєтському Союзі, так якби такі народу не існували й не ставили ніякого спротиву Москві. Лише проф. д-р Богдан Боцюрків наголосив питання уярмлених Московною націєй, приділивши більше уваги Україні, як також в обороні

поневолених народів, зокрема надбалтицьких, виступив адвокат Зігмас Буткус, затаврувавши російський імперіялізм і брутальну колонізаційну політику советського режиму супроти них.

У дискусійних виступах проф. д-р Богдан Боцюрків, мгр. Омелян Коваль і ред. Володимир Косик звернули увагу симпозіуму на промовчування ним проблематики поневолених Москвою народів, на спротив тих народів та їх чільних діячів, на підпільну літературу та потребу цей спротив підтримати. Також була роздана література англійською і французькою мовами, випущена в обороні українських патріотів, діячів культури, письменників та інтелектуалістів, переслідуваних і ув'язнених, а зокрема в обороні поновно ув'язненого Юрія Шухевича.

Із приводу 50-річчя Советського Союзу, що його так шумно відзначувала Москва, Секретаріат СКВУ вніс при кінці грудня меморандум до генерального секретаря Організації Об'єднаних Націй, д-ра К. Вальдгайма, за підписами президента СКВУ і генерального секретаря. У меморандумі Секретаріат СКВУ, розкриваючи облудну й підступну політику Москви супроти волелюбних народів, з'ясував як вона, здійснюючи свою імперіялістичну політику в новій формі, завоювала молоді національні держави, що постали на руїнах царської імперії, і їх поневолила та систематично захоплювала й поневолювала десятки свободолюбних народів, заганяючи їх примусово в так званій ССРСР.

Схарактеризувавши злочинну геноцидну московську політику супроти поневолених народів упродовж минулих 50-років існування советської імперії, Секретаріат СКВУ звернувся до ООН, щоб вона вимагала від Москви пошанування основних принципів Деклярації Людських Прав, припинення переслідування та звільнення ув'язнених українських письменників, поетів, патріотів, інтелектуалістів, молоді й віруючих, що караються у в'язницях, концтаборах і шпиталях для умовохворих.

Секретаріат СКВУ домагався, щоб Організація Об'єднаних Націй вимагала рішуче від московсько-комуністичного режиму ліквідації його імперіяльно-колоніальної системи в усіх її формах і повернення повної волі та незалежності всім європейським і азійським народам, поневоленим у комуністичній імперії, що їй ім'я ССРСР. Зокрема Секретаріат СКВУ апелював до ООН вимагати звільнення України й виводу Советських військ з українських земель. Копії згаданого меморандуму були розіслані багатьом урядам держав-членів ООН.

На вістку про те, що з початком лютого 1973 р. советський суд у Львові засудив Вячеслава Чорновола, відомого письменника й літературного критика, на сім років таборів суворого режиму і п'ять років заслання, а літератора й публіциста Івана Дзюбу на п'ять років ув'язнення, Президія Секретаріату СКВУ і Комісія Прав Людини при СКВУ внесли меморандум в обороні обидвох засуджених до Комісії Прав Людини при ООН, як також до інших міжнародних чинників та інституцій.

16 лютого того ж року Комісія Прав Людини Секретаріату СКВУ передала удокументований меморандум Комісії Прав Людини ООН у справі запероторення до закладу для божевільних українського науковця Леоніда Плюща, який, згідно з інформаціями дисидентських кіл у ССРСР, належав до групи, що зорганізувала Комітет Прав Людини в Советському Союзі, і який активно виступав проти порушення прав людини советським режимом. У цій справі делегація Комісії Прав Людини СКВУ мала зустріч з керівником відділу зв'язків та інформації Комісії Прав Людини ООН, п. Я. Т. Мюллером. Незалежно від того голова Комісії Прав Людини СКВУ, сенатор д-р Павло Юзик, був у контакті з директором Комісії Прав Людини ООН п. М. Шрайбером. У розмові з п. Я. Т. Мюллером делегація додатково з'ясувала справу Леоніда Плюща й інших арештованих та засуджених на довголітнє ув'язнення українських наукових і культурних працівників, вимагаючи конкретних заходів у їх обороні з боку Комісії Прав Людини ООН. Я. Т. Мюллер звернув увагу на труднощі процедурального порядку при покладженні того роду скарг і вияснив, як такі скарги тепер лагодить Комісія Прав Людини ООН.

Користаючись з побуту в Нью-Йорку сенатора д-ра Павла Юзика, делегація Комісії Прав Людини Секретаріату СКВУ склала візиту канадському амбасадорові в ООН, п. С. Ресві. Амбасадор прийняв делегацію в товаристві свого дорадника п. Г. Герна. У довшій розмові делегація з'ясувала пляни Комісії Прав Людини СКВУ на відтинку оборони українського народу в умовах советсько-московського поневолення і передала амбасадорові потрібну документацію.

З початку липня 1973 р. Секретаріат СКВУ вніс меморандум за підписами президента СКВУ мгра Антона Мельника і ген. секретара д-ра Святомира М. Фостуна до генерального секретаря ООН, д-ра Курта Вальдгайма. Цей меморандум був поданий з приводу 40-річчя великого голоду в Україні в 1932-1933 рр. Покликаючися на документацію та джерельні матеріали того часу, Секретаріат СКВУ схарактеризував, як Москва викликала штучно жажливий голод в Україні, знищуючи мільйони людей, представив міжнародні та українські дії, а також широкі допомогіві акції, які відбувалися у згаданих роках, і вказав, що Москва зумисне відмовлялася прийняти будь-яку допомогу голодуючим українцям, бо, мовляв, ніякого голоду в Україні немає.

Осудивши цей потворний геноцид, Секретаріат СКВУ звернув увагу генерального секретаря ООН на той факт, що Москва й далі продовжує свою імперіялістичну загарбницьку політику супроти України, експлуатує природні багатства її надр, визискує українських робітників і селян, нищить пам'ятки української культури, проводить в Україні насильну русифікацію і переслідує та ув'язнює українських патріотів.

Копії згаданого меморандуму розіслано кільком десяткам урядів європейських, азійських і африканських держав, важливішим міжнародним інституціям, визначним особистостям і пресі.

III. Загальна діяльність

У рамках загальної діяльності керівних чинників Секретаріату СКВУ у звітному часі, крім схарактеризованої праці в попередніх розділах цього звітномлення, була пророблена ще й інша праця та проведені такі заходи чи дії:

1. Президія обміркувала пропозицію Світової Конференції Об'єднань Української Молоді у справі видавання загального нового журналіка для української дітвори віком від шести до дванадцяти років у вільному світі й повела вступні заходи для реалізації цього задуму.

2. Весною 1972 р. Президія Секретаріату СКВУ була поінформована про можливість українських релігійних передавань в Україну через потужню радіовисильню в Монако. У програмі таких радіовисилань повинна бути наголошена ідеалістична християнська філософія та навітлення вчення західних християнських філософів, невідоме в Україні, головно студіюючій українській молоді, яка спрагнено шукає чогось нового. Реалізація цієї справи натрапила на різні труднощі, головно через брак відповідних редакційних сил українських, як теж і брак фінансових засобів.

3. Президія Секретаріату ставилася з особливою увагою до проблем та питань Українських Церков і на своїх засіданнях обміркувала уважно ситуацію на українському церковному відтинку. Констатуючи факт, що Українська Католицька Церква під теперішню пору має труднощі в її організаційному завершенні і такий стан вимагає об'єднаної дії її ієрархів, духовенства й вірних, керівні чинники СКВУ сприяли такій дії і її підтримували.

З великою увагою Президія Секретаріату ставилася в звітному часі до проблем Українських Православних Церков і завжди підтримувала почини й заходи ієрархії для об'єднання їх у спільному Соборі Української Православної Церкви в вільному світі. Президент і ген. секретар СКВУ відвідали в звітному часі Савт Бавнд-Брук і зробили візити Високопреосвященнішому владиці митрополитові Мстиславові, а теж ген. секретар відвідав Первоієрарха Української Греко-Православної Церкви в Канаді, Високорпеосвященнішого владику архієпископа Михаїла та відбув з ними розмови у справах СКВУ. У часі перебування владики митрополита Мстислава в Європі члени Президії мали можливість обговорити з владикою різні питання і проблеми українського церковного і громадського життя. Президія Секретаріату брала участь у характері почесних гостей у закінченні Надзвичайного Собору УАПЦ у Парижі.

Сприяючи розвитку Українського Євангельського Об'єднання в Північній Америці, Президія Секретаріату привітала тепло 50-річчя Українського Євангельського Об'єднання та втримувала з Головною Управою Об'єднання добрі тісні зв'язки, а з окремим признанням відмітила Деклярацію Головної Управи Українського Євангельського Об'єднання у сорокоріччя великого голоду в Україні в 1932-1933 роках.

4. Президія Секретаріату апробувала проєкт відкрити в системі Суспільної Служби СКВУ бюро посередництв українських подруж із засягом на всі країни вільного світу, в яких живуть українці, і таке бюро оформлено при Суспільній Службі СКВУ, а його постановня українське громадянство зустріло дуже прихильно.

5. У зв'язку з відміченням 40-річчя великого голоду в Україні в 1932-1933 рр., викликаного окупаційним московським режимом, Президія проголосила неділю 25 березня 1973 р. початком відмічення цієї сумної річниці. Треба підкреслити, що в усіх країнах вільного світу річниця була відмічена Богослужбами, Панахидами, жалобними маніфестаціями, академіями, зібраннями і знайшла широкий відгомін в українській у чужомовній пресі. Секретаріат СКВУ видав окреме звернення до українського громадянства з приводу згаданих роковин.

6. Від 26 до 28 січня 1973 р. відбулися в Торонті триденні наради шостої пленарної сесії Секретаріату СКВУ. Вони почалися в пополуудневих годинах 26 січня, в готелі "Кінг Едвард Шератон". Після відкриття, молитви і вшанування бл. п. членів Секретаріату, що померли в 1972 р. — о. митр. прот. Івана Бачинського (Бельгія) і ред. Івана Сирника (Канада) — сесія прийняла порядок нарад, схвалила протокол попередньої сесії Секретаріату і заслухала вичерпне звітлення з діяльності Секретаріату та Президії в діловому році, що його подав ген. секретар, д-р С. М. Фостун, і фінансове — мгр. О. Коваль, скарбник СКВУ.

Другого дня продовжувалося обговорення звідомлень з діяльності й фінансового господарства, а опісля приступлено до обговорення підготовки чергового Конгресу СКВУ.

Секретаріат вирішив, що Другий Конгрес СКВУ відбудеться в Торонті від 1 до 4 листопада 1973 р. Конгрес матиме діловий характер; особлива увага буде приділена обговоренню таких основних проблем, як положення в Україні й завдання української спільноти у вільному світі; метода збереження української національної субстанції і розвиток культурно-суспільного життя українців у країнах їхнього поселення.

Секретаріат апробував принцип участі делегатів у Конгресі й покликання підготовчого комітету в такому складі: о. митрат д-р Василь Кушнір — голова, Йосип Лисогір — заступник голови, ред. Ігнат Білінський і Микола Плав'юк — секретарі. Згаданий підготовчий комітет матиме дві головні комісії: організаційну з осідком у Канаді (голова — Микола Плав'юк) і програмову з осідком у США (голова — ред. Ігнат Білінський). Ці комісії матимуть іще різні підкомісії. До складу комісій входитимуть представники суспільно-громадських централей та організацій — членів СКВУ.

Обидві комісії приступлять негайно до праці, а проголошення скликання Другого Конгресу СКВУ буде своєчасно опубліковане в українській пресі, як також подане до відома всім централям та організаціям — членам СКВУ. Текст такого проголошення обговорила і схвалила шоста пленарна сесія.

27 січня 1973 р. Світова Координаційна Виховно-Освітня Рада відбула свою ширшу нараду з участю великої кількості її діячів. Її речник подав описля на пленарій сесії Секретаріату звідомлення перебігу праці та її постанови і пропозиції.

Світова Конференція Об'єднань Української Молоді відбула також у рамках пленарної сесії Секретаріату свій панель, що його відкрив голова тієї Конференції, інж. Микола Семанишин, а модератором панелю був д-р Всеволод Ісаїв. У панелю брали участь: Андрій Бандера — СУМ, Микола Мороз і Віктор Духнай — ОДУМ, Юрій Клюфас — Пласт, Андрій Семотюк — СУСК, Ярмо Макогон — МУНО. Панель обговорив окремі питання, що торкалися не тільки проблематики української молоді, але теж сучасних подій та процесів в Україні, збереження українських національних традицій серед чужого оточення, національної приналежності чи національної ідеології, питання освіти і професій та їхнього вибору в аспекті самозбереження українськості тощо.

З ініціативи Торонтоńskiego Відділу Комітету Українців Канади в суботу, 27 січня увечорі, в приміщеннях згаданого вже готелю, відбулася зустріч учасників шостої пленарної сесії Секретаріату СКВУ з представниками українського організованого життя Торонта. Цю зустріч вшанували своєю достойною участю Високопреосвященніші владыки митрополит Максим Германюк, архиепископ Гавриїл Букатко з Югославії, єпископ Ізидор Борецький, Всеч. о. митрат д-р Василь Кушнір і Всеч. о. протопресвітер Артем Селепина — Голова Консисто́рії Української Православної Церкви у США.

Зустріч відкрив президент Централі Комітету Українців Канади, д-р Петро А. Кондра, а провадив нею д-р О. Бойко. Він, вітаючи Високопреосвященнішого владыку—гостя Гавриїла Букатка, поінформував присутніх, що саме того дня припадає 60-ліття владыки, і тоді всі присутні відспівали йому многоліття. У часі зустрічі промовляли Високопреосвященніший митрополит Максим Германюк і Всеч. о. протопресвітер Артем Селепина.

З доповідним словом про ролю і значення СКВУ в житті українців у вільному світі виступив на зустрічі ген. секретар СКВУ д-р Святомир М. Фостун. Характеризуючи загально осяги і здобутки української спільноти у вільному світі, доповідач вказав при тому на труднощі, недоліки та окремі специфічні процеси, які впливають негативно на розвиток українського організованого життя та послаблюють самозбереження українства в умовах його проживання в різних країнах.

Він підкреслив, що СКВУ у своїй діяльності звертав завжди особливу увагу на здійснення потрібних дій в аспекті двох основних завдань, чітко визначених статутом СКВУ — координації українського громадського життя та допомоги українському народові в його змаганнях за волю і незалежність. Брутальна реакція російського комуністичного режиму, жорстоке переслідування українських патріотів в Україні та нищення пам'яток української куль-

тури — виявили негайну потребу виступати в обороні нескорених українських патріотів, письменників, поетів, інтелектуалістів, молоді і протестувати проти посиленого російщення, проти нищення пам'яток української культури. У такому аспекті ведеться і буде вестися дальша діяльність СКВУ, бо ця наша світова суспільно-громадська надбудова власне ставить своїм завданням допомагати нашим братам і сестрам, виступати в їхній обороні й підтримувати визвольну боротьбу українського народу.

Ген. секретар також поінформував присутніх про постанову Секретаріату проголосити скликання Другого Конгресу СКВУ у часі від 1 до 4 листопада 1973 р. в Торонті.

Заключне слово на зустрічі виголосив президент СКВУ, мгр. Антін Мельник, і наприкінці, прощаючи присутніх, висловив сподівання, що вітатиме їх усіх на Другому Конгресі СКВУ.

Ділові наради шостої пленарної сесії Секретаріату СКВУ, що їх попередило засідання Комісії Прав Людини, продовжувалися в неділю 28 січня 1973 р. в пополудневих годинах. Їх відкрив мгр. А. Мельник, президент СКВУ, а молитву провів ВПреосвященніший митрополит Максим Германюк. Проєкт бюджету Секретаріату на 1973 р. подав мгр. Омелян Коваль. Продискутувавши бюджетовий проєкт, у рамках якого запланована реалізація окремих важливих завдань, а в тому теж і фінансування підготовки чергового Конгресу, учасники нарад схвалили бюджет на діяльність Секретаріату в 1973 р.

З черги пленарна сесія заслухала й схвалила резолюції і пропозиції, що їх представили речники Рад і Комісій, які відбували наради в п'ятницю 26 і суботу 27 січня 1973 р.

Ми приділили більшу увагу звідомленню про шосту пленарну сесію Секретаріату, бо на ній прийнято важливі постанови й ухвали: скликати Другий Конгрес СКВУ; відзначувати кожного року 22 січня як День Української Незалежності; унапрявлено реалізацію окремих завдань СКВУ.

7. Згідно з постановами шостої пленарної сесії Підготовчий Комітет і його Комісії — організаційна й програмова — розгорнули працю впродовж звітного 1973 р., проводячи інтенсивну підготовку Другого Конгресу СКВУ. Ця підготовка абсорбувала також дуже багато часу й самої Президії Секретаріату, що була також поважно в ній заангажована.

8. У 1972 р. Президія випустила "гривні" й вислала їх до всіх країн поселення українців у вільному світі, за відповідним розподілом, видала звернення до українського громадянства в справі поширення гривень на потреби й цілі Секретаріату. Наступного року "гривні" знову випущено й проголошено збірку на громадський фонд СКВУ шляхом розпродажу "гривень".

9. Упродовж звітного часу члени Секретаріату виконували в країнах свого проживання різні ділові та ререзентаційні обов'язки, зокрема коли мова про північноамериканський, південноамериканський та австралійський континенти. На європейському континен-

ті згадані обов'язки виконувала сама Президія. Наше звітження не включає різних ділових дрібних справ, однак хочемо підкреслити, що кожному навіть найдрібнішу справу, з якою хтонебудь звертався до Секретаріату чи Президії, трактовано з увагою і полагоджено в такому чи іншому характері.

Закінчення

Закінчуючи наше звітження з діяльності Секретаріату СКВУ в 1972—1973 рр., відчуваємося до обов'язку скласти щиро подяку ієрархам і пасторів Українських Церков за їхнє доброзичливе ставлення до СКВУ: ВПреосвященнішим владикам митрополитам — Максимові Германюкові і Мстиславові С. Скрипникові та Всеч. пасторові Володимирові Боровському—Достойним Представникам Українських Церков у Секретаріаті СКВУ, за їхню активну і прихильну співпрацю з нами впродовж звітного часу.

Щиро дякуємо всім Достойним Членам Секретаріату за співпрацю й належне та зразкове виконання їхніх обов'язків. Щиро дякуємо також і Достойним Членам Контрольної Комісії Секретаріату, які, крім своїх функцій контролерів, також працювали в різних ділянках СКВУ.

Наша особлива подяка належить всім українським суспільно-громадським надбудовам, централам, крайовим організаціям і громадам-членам СКВУ — за добру співпрацю та виконання напрямних і закликів як Секретаріату, так і Президії СКВУ.

Особливо сердечно дякуємо Головам, Проводам і Членству всіх Рад і Комісій, які діють у системі СКВУ, за вклад їхньої жертвенної праці для розбудови й закріплення СКВУ. Коли ж брати до уваги, що діячі — працівники Рад і Комісій працюють для СКВУ віддано і без ніякої винагороди, тоді тим більша належить їм подяка і признання.

Щиро дякуємо всім тим чужинецьким установам, організаціям, інституціям та індивідуальним діячам, які в звітному часі співпрацювали із Секретаріатом.

Висловлюємо сердечну подяку всьому українському організованому громадянству за моральну й матеріальну підтримку Секретаріату в його діяльності.

З присмістю стверджуємо, що незважаючи на труднощі та різні ускладнення, загальна діяльність Секретаріату СКВУ не послабла в звітному часі — 1972—1973 рр., а йшла згідно з найосновнішими завданнями нашої світової суспільно-громадської надбудови — координацією українського організованого життя і активною допомогою українському народові в його змаганнях за волю і незалежність.

За Президію Секретаріату СКВУ

мгр. Антін Мельник
президент

д-р Святомир М. Фостун
секретар

ЗВІТ

Світової Координаційної Виховно-Освітньої Ради за 1968—1973 рр.

В 1968—1970 рр. Управа СКВОР діяла в такому складі:

голова	— д-р Б. Н. Білаш, Вінніпег, Канада
1-ий заступник голови	— мгр. З. Зелений, Торонто, Канада
2-ий " "	— д-р Б. Стебельський, Торонто, Канада
3-ий " "	— проф. д-р Е. Жарський, Нью-Йорк, США
4-ий " "	— мит. прот. о. О. Мицик, Бавнд-Брук, США
5-ий " "	— О. Кузьмич, Буенос-Айрес, Аргентина
6-ий " "	— проф. д-р І. Марченко, Дербі, Великобританія
секретар	— К. Паліїв, Торонто, Канада
"	— ред. В. Леник, Мюнхен, Німеччина
"	— Р. Франко, Саскатун, Канада
скарбник	— Б. Гнатиків, Ст. Кетерінс, Канада
Контрольна Комісія:	— Н. Когуська, Вінніпег, Канада
	— В. Верига, Торонто, Канада
	— В. Педенко, Ст. Кетерінс, Канада

В 1971 р. Управа СКВОР діяла в такому складі:

голова	— проф. д-р Е. Жарський, Нью-Йорк, США
члени Управи:	— мгр. З. Зелений, Торонто, Канада
" "	— д-р Б. Стебельський, Торонто, Канада
" "	— д-р Б. Н. Білаш, Вінніпег, Канада
" "	— Р. Франко, Саскатун, Канада
" "	— Б. Гнатиків, Ст. Кетерінс, Канада
" "	— ред. В. Леник, Мюнхен, Німеччина
" "	— мгр. Б. Шкандрій, Великобританія
" "	— О. Кузьмич, Буенос-Айрес, Аргентина
" "	— Р. Драган, Австралія
" "	— Л. Самагальська, Бразилія
" "	— мгр. І. Пеленська, США (Дошкілля)
" "	— мгр. В. Волицький, Торонто, Канада (СОУП)

В 1972 і 1973 рр. Управа СКВОР працювала в такому складі:

голова	— проф. д-р Е. Жарський, Нью-Йорк, США
заступник голови	— мгр. Я. Рак, США
" "	— о. прот. Т. Міненко, Грімсбі, Канада
" "	— ред. В. Леник, Мюнхен, Німеччина
" "	— дир. В. Шкандрій, Великобританія
" "	— О. Кузьмич, Буенос-Айрес, Аргентина
" "	— Р. Драган, Австралія

члени Управи:	—	мгр. З. Зелений, Торонто, Канада
”	”	— д-р Б. Стебельський, Торонто, Канада
”	”	— Р. Франко, Саскатун, Канада
”	”	— Б. Гнатиків, Ст. Кетерінс, Канада
”	”	— М. Цюрак, Австралія
”	”	— мгр. В. Волицький, Торонто, Канада (СОУП)
”	”	— мгр. Б. Голинський, Торонто, Канада (СОУП)
”	”	— мгр. І. Пеленська, США (С. Р. Дошкілля)

Президія СКВОР діяла в такому складі:

голова	—	проф. д-р М. Жарський, США
заступник голови	—	митр. прот. о. О. Мицик, США
секретар	—	дир. С. Стецик, США
скарбник	—	мгр. О. Генгалло, США
дошкілля	—	мгр. І. Пеленська, США
шкільництво	—	інсп. Ю. Бобровський, США
молодечі організації	—	інж. М. Семанишин, США
громадський сектор	—	мгр. Я. Рак, США

II. Організаційні справи

Згідно з рішенням Світової Виховно-Освітньої Сесії, що відбулася в рамках СКВУ в листопаді 1967 р. в Нью-Йорку, Тимчасова Координаційна Освітня Рада скликана до Торонто, Канада, 18 і 19 травня 1968 р. Пленум, в якому взяло участь 65 осіб, в тому 39 відповідників крайових, міжкrajових і світових установ та 26 гостей, що репрезентували такі установи:

Австралія: Союз Українських Організацій Австралії — уповноважений заступник М. Плав'юк.

Аргентина: Українська Центральна Репрезентація в Аргентині — Центральний Рідношкільний Комітет в Аргентині — Українські Педагогічні Громади в Аргентині, письмова заява, підписана головою УЦРА, д-ром В. Іваницьким.

Бразилія: Український Бразильський Клуб — уповноважений заступник мгр. Є. Мастикаш.

США: Український Конгресовий Комітет Америки — проф. д-р Е. Жарський; Наукова Рада Ф.К.У. — проф. д-р О. Прицак; Об'єднання Українських Педагогів в США — уповноважена заступниця п-і І. Кучер; Центральна Опікунів “Рідних Шкіл” в США — інж. Д. Березовський; Шкільна Рада УККА — проф. д-р Е. Жарський; Шкільна Рада УПЦеркви — письмова заява з дорученням списку Олександра, підписана митр. прот. о. О. Мициком.

Європа: Координаційний Осередок Українських Громадських Центральних і Крайових Установ в Європі — Спілка Вчителів та Виховників у Великобританії — Т-во “Рідна Школа” в Німеччині — Шкільна Рада ЦЕПУН — всі європейські організації заступав ред. В. Леник, Німеччина.

Канада: Комітет Українців Канади — ред. Н. Когуська; Молодь Українського Національного Об'єднання — М. Вавришин; Наукова Рада Канади — проф. д-р Є. Вертипорох; Об'єднання Українських Педагогів у Канаді — М. Федак; Рада Української Школи в Канаді — п-і Рома Франко; Союз Українок Канади — пані К. Сакалюк; Рада Шкільництва й Освіти КУК — п-і Н. Когуська; Шкільна Кураторія Вінніпезької Архиепархії — д-р Б. В. Білаш.

Головніші рішення цього Пленуму були такі:

- а) обрано першу Екзекутиву СКВОР у складі, поданому раніше,
- б) намічено напрямні для координації праці членів,
- в) заплановано протидію культурній, а зокрема мовній асиміляції.

Третій Пленум СКВОРади, що відбувся 16 січня 1971 р. в Нью-Йорку (спільно з Пленумом СКВОР), переніс осідок СКВОР до США і рішив:

- а) організувати працю на базі Крайових Виховно-Освітніх Рад,
- б) Пленум СКВОР повинен займатися лише тими питаннями з ділянки збереження національної ідентичности, які є спільними для всіх виховних чинників.

в) СКВОРада повинна розпрацьовувати матеріали в цій справі. Четвертий Пленум СКВОРади, що відбувся 29 і 30 січня 1972 р. в Нью-Йорку, в готелі Коммодор, одобрив працю Науково-Дослідної Комісії СКВОРади, головою якої є проф. д-р І. Головінський, і прийнято запропоновані зміни правильника СКВОРади, що його долучується до цього звіту.

III. Крайові Виховно-Освітні Ради

Не в усіх країнах вдалося скоординувати виховно-освітню працю в Крайових Радах; в деяких країнах їх працю виконують чи то центральні крайові установи, чи вчительські громади. У прилозі подасмо звіти з їхньої праці в США, Канаді, Австралії, Великобританії, Аргентині і Європі.

В загальному треба ствердити, що координація виховної ідеї не ввійшла ще на такий шлях, щоб вповні відповідати своїм завданням; тому цю справу треба основно передискутувати на II-му Конгресі СКВОРади та найти відповідні методи для її реалізації.

IV. Науково-Дослідна Комісія СКВОРади

Президія СКВОРади доложила всіх зусиль для зорганізування Науково-Дослідної Комісії СКВОРади, яка працює в складі: голова — проф. д-р І. Головінський (Ратгерс університет); заступник голови — проф. д-р Я. Гарасимів (Бостон університет); секретар д-р Т. Самоулка (Прінстон інститут).

Комісія відбула ряд засідань, присвячених організації праці, питанням виховного ідеалу, ідентичності й т. п. та науковим конференціям, а саме:

1) наукова конференція Дослідно-Плянувальної Комісії Головної Пластової Булави в рамках Сесії СКВОРади в січні 1972 р. з трьома доповідями;

2) наукова конференція Соціологічного Інституту в червні 1972 р. з 4-ма доповідями;

3) доповіді й панель молоді в рамках XI Конгресу Українців США;

4) наукова конференція Н-Д Комісії СКВОРади у травні 1973 р. в Нью-Йорку;

5) заплановано на 1974 р. наукову конференцію у Гарвардському університеті при співучасті й співпраці Центру Українських Студій у Гарварді.

Матеріали цих конференцій дуже допоможні в плануваннях виховної праці СКВОРади та КВОРад. Намаганням СКВОРади є видати друком праці Комісії; проте на перешкоді для виконання цього плану є недостача відповідних фінансів.

V. Виховний Ідеал і Виховна Система

Праця Н-Д Комісії розпрацьовує питання національної індивідуальності, виховного ідеалу, виховної системи і сполучених з тим питань. У питанні національної індивідуальності стверджено, що спосіб пристосування до подвійного довкілля вказує на чинники, які є засадничі в задержанні стічної індивідуальності на довшу мету. Можливість селекції поміж елементами своєї культури є конечною для розвитку української культури на еміграції. Творчий розвиток культури повинен стати засадою будь-якої виховної програми. Якщо спадщина має мати будь-яку доречність у житті людей, тоді потрібно її постійно розвивати, щоб її задержати. Творчий розвиток — це перетворення старого в нових рамках. Тому творчий розвиток тим самим означає афірмацію безперервності поміж старим і новим.

Якщо ми маємо задержати нашу українську індивідуальність і субстанцію як групи на довшу мету, наші виховні напрями мусять взяти до уваги відношення українського суспільства до американського, канадського чи іншого. На довгу мету виховної програми, які цього не візьмуть до уваги, не зроблять українській справі на еміграції великої послуги. Тут потрібні наукові дослідження для способів пристосування української молоді до подвійного довкілля, метод праці і т. п., що і є предметом праці Н-Д-Комісії СКВАРади.

Якщо ми думаємо про виховний ідеал, опрацьований СКВОРадою, то в першу чергу треба подумати, чи має це бути ідеал тільки для діаспори, чи ідеал, який віддезркалював би все, що найкраще в українській людині в загальному. На ці й подібні питання не дадуть відповіді одна чи дві конференції. На ці проблеми існують по-

важні різниці поглядів, хоча початок вже зроблено і є обширний матеріал, опрацьований впродовж минулих 10 років (Конференції Шкільної Ради УККА. Об'єднання Українських Педагогів Канади, Пластові Конгреси, Українського Соціологічного Інституту і т. п.). Потрібно постійної виміни думок поміж нашим духовенством, педагогами, соціологами і суспільними працівниками. Проблема збереження національної тотожності в діаспорі є такої ваги, що нею напевно цікавляться чи повинні б цікавитись такі наші установи, як НТШ, УВАН, УКУ, УВУ чи поодинокі науковці. Виміна думок на тему виховного ідеалу і збереження національної тотожності у формі наукових конференцій чи статей у пресі будуть відповідним матеріалом для дальшого пленуму СКВОР. В загальному — виховний ідеал українця в діаспорі повинен спиратися на: 1) християнській толеранції як антитезі клясової боротьби марксизму-ленінізму; 2) етично-моральних вартостях як антитезі сучасним течіям діалектичного матеріалізму, атеїзму, беґевірризму, нігілізму; 3) любові до матірньої мови і культурних надбань; 4) пошанівку національної і особистої гідності інших українців у діаспорі; 5) пошанівку й толеранції до культур країн нового поселення.

Виховний ідеал українця в діаспорі можна б з'ясувати так: "Українець народжений поза межами України — це рівноправний громадянин країни поселення його батьків. Хоча "де юре" й "де факто" він є льюальним громадянином цієї країни, то в духовому й етнічному аспектах він є в першу чергу українцем, пов'язаним історичними вузлами з країною своїх предків

З цією метою він буде в першу чергу зберігати і плекати українську мову як видимий знак і лучник національної ідентичності. Він доложить усіх зусиль, щоб його особистість і характер розвивалися на основних християнських вартостях і традиціях у протизагу деструктивним течіям діалектичного матеріалізму, клясової ненависти й боротьби нігілізму та анархізму.

В ім'я загальнолюдьської справедливости і в обороні гідности людини він буде докладати всіх зусиль, щоб український нарід мав змогу свобідно розвиватися на своїх рідних землях у своїй власній незалежній державі.

Щоб допомогти Україні, він доложить усіх зусиль, щоб зберегти сильною українську національно-етнічну субстанцію поза кордонами України".

VI. Світовий Осередок Шкільних Рад

Своєрідні умови праці Крайових Шкільних Рад не завжди дозволяють створити надкрайову організаційну систему, яка змогла б керувати шкільним життям. Тому й Світовий Осередок Шкільних Рад при СКВОРаді обмежився тільки до виготовлення загальної програми праці шкіл українознавства чи загальних напрямних праці.

Крайові Шкільні Ради, спираючись на цих програмах, опрацьовують свої пляни праці, стосовуючи їх відповідно до тих умов, серед яких приходиться працювати в даній країні.

СВІТОВА РАДА ДОШКІЛЛЯ

звіт за час 1965 — 1973 роки

Світову Раду Дошкілля покликано до життя на першій Сесії Дошкілля в Торонті, Канада, яка відбулася 15 і 16 травня 1965 р. з рамени Комісії для Проєкту Української Виховної Системи в Діяспорі.

Світову Раду Дошкілля очолила св. п. К. Паліїв, Канада, як голова, І. Пеленська (США) як заступниця, М. Мельник як секретарка. Як члени увійшли пп-і: Богданна Гнатиків, Олена Климишин і Марія Завадівська. При Світовій Раді створено дві Комісії: програмову у Філядельфії і посібників у Торонті. Програмова комісія дала між. ін. ініціативу до піврічного курсу вчительок дошкілля у Філядельфії під проводом п-і Ярини Грабовенської-Телепко і видала матеріяли цього курсу; дала ініціативу до створення Крайових Осередків Дошкілля США і була організатором основуючих зборів Крайової Виховно-Освітньої Ради Америки.

В такому складі президія працювала до часу смерти К. Паліїв, тобто до листопада 1968 р.

На 2-му пленумі СКВОР у грудні 1968 р. схвалено постанову, що Президія Ради Українського Дошкілля залишається далі в Торонті до часу викінчення розпочатих нею праць, і тоді на місце пок. К. Паліїв була обрана головою Президії п. Б. Гнатиків.

Праця велася в такому напрямі:

1. викінчення програми для дошкілля,
2. остаточне оформлення дошкільного словника,
3. доповнення матеріялів для дошкільних виховниць,
4. співпраця з ОПДЛ (добір матеріялів до дитячої хрестоматії),
5. оформлення комісії для розбудови українського дошкілля,
6. перевірнення дитячої советської літератури.

З переходом Світової Ради Дошкілля до США з днем 30 січня 1970 р., Управа Крайового Осередку Дошкілля США і СРД працювала в складі пп.: мгр. Ірина Пеленська — голова, мгр. Олена Климишин, мгр. Оксана Генгало і проф. Мотря Богатюк — заступниці голови, Осипа Грабовенська — секретарка, Стефанія Бернадин — вільний член Управи.

Ця Управа працювала до жовтня 1971 р., до других загальних зборів Осередку Дошкілля США, які відбулися 23 жовтня 1972 р. в рамках Українських Дошкільних Днів у Філядельфії. Тоді Управу Осередку Дошкілля США очолила мгр. Оксана Генгало, а Управа Світової Ради Дошкілля залишилася у своєму складі, доповненому пізніше представницями Крайових Жіночих Централь з секторами дошкільного виховання. Тим самим туди ввійшли: мгр. Оксана Генгало — голова Осередку Дошкілля США, Марія Завадівська — голова дошкільного сектора Крайової Освітньої Ради Канади, Ярослава Філь — представниця Шкільної Референтури КОУГЦУ Європи, Уляна Андрущенко — представниця Спілки Вчителів і Ви-

ховників у Великобританії, Христина Пастернак — представниця й виховна референтка Ліги Українських Католицьких Жінок Канади, Лідія Гасвська-Денес — представниця Української Центральної Шкільної Ради Австралії.

Не подано представниць країн Південної Америки, можливо тому, що під тодішню пору не було там систематичних установ українського дошкільного виховання, лиш спорадичні дитячі зустрічі та імпрези. Світова Рада Дошкілля почала свою діяльність від укладання нового статутного правильника, бо попередній, укладений в 1965 р. перед постановням СКВУ і СКВОР, не був пристосований до нових організаційних, координаційних форм української виховної системи в рамках СКВУ.

Новий правильник розіслано до українських організацій у світі, які мають сектори дошкільного виховання, і апробований. Цей правильник і обіжник Світової Ради Дошкілля видрукований у бюлетені Шкільної Ради УККА “Рідна Школа” в числі за жовтень 1971 р. Обіжник із складом СРД і проєктами співпраці з організаціями в вільному світі теж розіслано, і відгук на нього був у загальному позитивний, так як і на “Анкетний листок” з запитаними про стан українського дошкільного виховання в поодиноких країнах поселення.

Стан Українського Дошкілля у вільному світі

На основі відповідей на анкетний листок стан українських дошкільних установ у вільному світі є такий:

США: Союз Українок Америки	світлички	— 26
“Рідної Школи”	”	— 1
Український Золотий Хрест	”	— 1
Об’єднання Жінок ООЧСУ	”	— 2
Спілка Української Молоді	”	— 2
Музичні садочки при УМП (мабуть)	”	— 2
	разом	” — 34

Союз Українок США має в журналі “Наше Життя” постійну сторінку “Наші Світлички”, редаговану вих. реф. СУА mgr. О. Климишин. Світлички в Філядельфії, Чикаго й Дітройті мають зайняття більше як один раз у тижні. Кількість дітей у світличках 10-20. Загальна кількість дітей коло 500 і коло 50 учительок.

Новим почином були українські світлички СУА для дітей, які не знають української мови.

Крім цих українознавчих світличок є ще садочки (цілоденні) при католицьких парафіях. Їх за даними з 1967 р. є 10, а підготовчих клас (кіндергартен) — 17. Усіх дітей у них є коло 700. Вони в більшості ведені англійською мовою, деякі двомовні, але в усіх учать української молитви й пісень.

Канада: Союз Українок Канади	світлички—	3
Організація Українок Канади	"	— 7
Об'єднання Жінок Ліги Визвол. України	"	— 3
Ліга Укр. Католич. Жінок (при церквах)	"	— 14
Пласт	"	— 1
	разом	" — 28

Кількість дітей 10—40. Усіх дітей є понад 500.

Європа:

Німеччина: Об'єднання Укр. Жінок Німеччини садочки		2
інших	"	10
	разом	" 12
Великобританія: Орг. Укр. Жінок В.-Британії	"	10
	підготовчі кл.	23
	разом	33

Кількість дітей в поодиноких установах 4 — 27. Усіх дітей 308. Від 1 січня 1971 р. садочки і підготовчі класи приналежні до Спільки Вчителів і Виховників у Великобританії, але працю ведуть членки ОУЖВ-Британії.

Австралія, по стейтах: Вікторія	світлички —	4
Нова Півд. Валія	"	— 2
Півд. Австралія	"	— 1
Квінсленд	"	— 1
Півд. Австралія, підготовча класа		— 1
	разом	9

Дітей в поодиноких установах 5 — 22. Усіх дітей 142.

Підсумовуючи загально, світличок і садочків у вільному світі	—	81
	підготовчих клас	— 31
	разом	112

Дітей: США	—	500
Канада	—	550
Європа	—	308
Австралія	—	142
разом		1500

Програми й матеріали

При Світовій Раді Дошкілля не створено окремих комісій праці, але постановлено користати з наявних Виховних Комісій СФУЖО та Комісій Осередку Дошкілля США, що узгіднено з обидвома установами. Доповнено лиш склад Комісій програмової і посібників при осередку Дошкілля США.

Комісія співпрацює з фірмою "Освіта", яка видала низку цінних виховних посібників, таких як: українські складанки, книжку до малювання, мапу України тощо. Авторками цих посібників є пп. Я. Телепка і мистець Софія Лада. Комісія запроєктувала також видання взірців кількох зразкових виховних іграшок для світличок.

Всіма працями і випусками обидвох комісій користуються через Світову Раду Дошкілля світлички й виховниці в різних країнах поселення.

Контакти

За час своєї каденції СРД веде листування з поодинокими країнами з метою поширення з них мережі світличок, створення крайових осередків дошкілля і засоблення їх світличок навчальними матеріалами. Комісія висилає постійно обіжник з інформаціями про дошкільні прояви і веде сторінки, присвячені ділянці дошкільного виховання, в бюлетені Шкільної Ради УККА "Рідна Школа", редаговані реф. дошкілля цієї Ради в "Америці" та "Свободі".

Осідок Світової Ради Дошкілля перенесено в серпні 1972 р. з Філядельфії до Дітройту, США.

Склад Управи: І. Пеленська — голова, О. Климишин, О. Генгало, С. Бернадин — заступниці голови в США; І. Тарнавська — секретарка; В. Мушинська, О. Бегета, В. Андрушків — членки в США: представниці країн: М. Завадівська — Канада; Я. Філь — Шкільна Реф. КОУГЦУ Європи; У. Андрущенко — Спілка Вчителів і Виховників Великобританії; Х. Пастернак — Ліги Укр. Католического Жіночого Канади; Л. Гасвська-Денес — Укр. Центральна Шк. Рада Австралії.

Організаційна діяльність

Створено Крайові Координаційні Осередки Дошкілля в США і Канаді та відповідні комісії. Крайовий Осередок Дошкілля США, зложений з представниць жіночих організацій СУА, УЗХ, ОЖ ООЧСУ під головуванням мгр. І. Пеленської, провів дводенні Українські Дошкільні Дні у Філядельфії в жовтні 1971 р. у крайовому обсягу, в програму яких входили:

- а) практичні лекції місцевого вчительства дошкілля,
- б) дошкільна конференція,
- в) зустріч учительок і діячок дошкілля різних місцевостей США,
- г) загальні збори Осередку Дошкілля США,
- г) доповіді визначних виховників-спеціалістів з дискусією.

Другою більшою акцією Осередку була організація окремої цілоденної сесії Дошкілля на виховній комісії XI Конгресу УККА в Нью-Йорку в жовтні 1972 р. з доповідями, панелем і внесенням пропозицій для українського дошкілля в Америці на пленумі Конгресу УККА.

Третьою акцією були Українські Дошкільні Дні в Рочестері, Н. Й., зразково проведені Окружною Радою СУА з окремою вибраною для цієї мети комісією. Перший Дошкільний День відбувся 11 листопада 1972 р., чергові заплановані.

При Осередку Дошкілля США і водночас Світовій Раді Дошкілля діють дві комісії: програмова і посібників.

Програмова комісія — виготовила низку програмових матеріалів, таких як: програма праці у світличці, лекції для світличок, інструкції для поодиноких ділянок праці та ін., які були видрукувані на циклостилі, а частинно друковані в бюлетені Шк. Ради УККА “Рідна Школа”, де Світова Рада Дошкілля має свою сторінку. Останньо там видруковано бібліографічний покажчик наявних тепер матеріалів для українських світличок з цінами й адресами, так що їх можуть замовляти поодинокі дошкільні установи й особи (його помножено й розіслано до інших країн).

Комісія посібників. Працю і добрі почини цієї комісії, яка співпрацює з фірмою “Освіта”, зупинив брак фінансів, бо виконання навіть найменшого посібника (напр. виховної іграшки), складанки й ін. вимагає коштів, яких українські дошкільні установи, навіть у США, не мають. Про доставку фахової літератури дбають mgr. Лада Прокоп і mgr. Віра Андрушків.

Окремою одиницею дії дошкілля в США є Виховна Референтура СУА, яка має осяги в ділянці організації світличок, з такими починами, як триденні світлички, останньо світлички для дітей, які не знають української мови, для яких виготовлені окремі матеріали. Далі має ця референтура видавничу ділянку, книжечки для дітей, співаник “Рідна пісня”, у підготовці посібник ігор і забав, а теж видання поодиноких Відділів СУА (пластинки для дітей, книжки для малювання і т. п.). Добре заступлена в СУА є теж пресова дошкільна ділянка.

Осередок відбув двоє загальних зборів, і його очолює тепер mgr. О. Генгало з Філядельфії, з Управою: Олена Климишин — заступниця, Стефанія Бернадин — заступниця, Мирослава Прокопович — секретарка, Анна Зуб — скарбничка; вільні члени: Осипа Грабовенська, Анна Богачевська, Марія Сенейко, Оксана Гной. Пресова референтура: Ірина Пеленська — голова, Олена Климишин, Андрій Витвицький. Комісія посібників: Ірина Телепко — голова, Тетяна Левицька, Софія Лада, Надія Бігун — члени. Програмова комісія: Анастасія Смеречинська, Ірина Тарнавська, Віра Андрушків, Ірина Пеленська, Олена Климишин, Валентина Мушинська.

Контрольна Комісія: Лідія Бурачинська, Софія Гарасимович, Антоніна Змій. Представник ОПЛДМ — п. В. Мацьків з Філядельфії.

Осередок одержав у 1973 р. субсидію від СКВОР в сумі 1,500.00 дол. Крайовий Осередок Дошкілля Канади, оснований з кінцем жовтня 1972 р. організаційно, як і в США, пов'язаний з Кординаційною виховно-Освітньою Радою Канади. Голова Осередку є референткою дошкілля КВОР. До Крайового Осередку Дошкілля Канади ввійшли представниці 4-ох жіночих організацій: ОУК, ЛУКЖ, ОЖ ЛВУ, СУК. Очолює цей Осередок Марія Завадівська. Осередок має свій правильник і плян праці. Поле праці в Канаді є велике — в ділянці організації світличок, нав'язання контактів з учительством, піднесення рівня світличок, зв'язку з громадянством і вкінці еwent. видавничий.

Майже в усіх згаданих тут установах і акціях давала ініціативу Світова Рада Дошкілля і співдіяла в їхньому проведенні.

Наші заходи започаткувати дошкілля на терені Півд. Америки, головню Бразилії і Аргентини розбивається з браку фондів, бо там треба таку акцію піддержати фінансово, а Світова Рада Дошкілля не має на це фондів.

З нагоди Конгресу СКВУ 1—4 листопада в Торонті, Канада, покликала Світова Координаційна Виховно-освітня Рада між іншими комісіями Комісію Дошкільного Виховання, яку доручила організувати Світовій Раді Дошкілля.

Запрошено до складу цієї Комісії Екзекутиву Світової Ради Дошкілля і членів, представниць країн, або їх заступниць та ОПЛДМ.

У програмі праці Комісії Дошкілля, яка діятиме лише на час Конгресу СКВУ, є влаштування сесії дошкільного виховання, що відбудеться у Торонті в п'ятницю, 2 листопада 1973 р., від 6 до 9-ої год. увечорі. У програмі коротка офіційна частина і панель з такими темами: 1. "Українське дошкілля на рідних землях"; 2. "Технологія у світличці"; 3. "Можливості координації і співпраці українського дошкілля у вільному світі"; 4. Дискусія, висновки, постанови.

З рамени ОПЛДМ відбудеться виставка літератури молоді й дитячої з окремим відділом дошкільної.

Організаційний стан українського дошкілля:

всіх дітей в українському дошкіллі у вільному світі в 112 українських світличках і дошкільних клясах є 1500, з того

- 500 у США,
- 550 у Канаді,
- 308 в Європі,
- 142 в Австралії.

Ірина Пеленська

голова

Ірина Тарнавська

секретар

ЗВІТИ КРАЙОВИХ ОСЕРЕДКІВ

Крайові Координаційні Виховно-Освітні Ради чи їх відповідники діяли в таких країнах: Австралія, Аргентина, Бразилія, Великобританія, Європа, США, Канада.

Австралія — Українська Центральна Шкільна Рада

Українська Центральна Шкільна Рада Австралії — це центральна всього українського шкільництва в усіх стейтах Австралії. УЦШР в Австралії організовано в грудні 1956 р. на першому все-

австралійському вчительському з'їзді, який відбувся в Мельбурні, хоч школи почали працювати в Австралії вже в 1951 році.

Учительські з'їзди відбуваються що три роки. Досі відбуто шість з'їздів: чотири в Мелбурні і два в Аделайді. Першим головою УЦШР був п. Дмитро Нитченко, від кінця грудня 1946 р. до квітня 1963 р. Другий голова УЦШР п. Іван Бронницький очолював шкільну централю від 6.4.1963 р. до 27.12.1965 р. Від 27 грудня 1965 р. по сьогодні головою УЦШРади Австралії є п. Теодор Пасичинський, осідком УЦШР є Аделайда в Південній Австралії.

Інформуємо про стан шкільництва від 1968 р., тобто за час від першого СКВУ.

В Австралії,	в році:	було	шкіл:	учнів:	учителів:	практикантів:
"	1968	"	31	1944	135	—
"	1969	"	33	1430	193	6
"	1970	"	32	1411	149	5
"	1971	"	19	1280	123	10
"	1972	"	20	1271	143	(з учителями релігії включно)
"	1973	"	22	1349	153	разом з практикантами.

Зменшення числа шкіл треба пояснити тим, що декілька меншчисельних шкіл зліквідувалися, а учні перейшли до більших скупчень. Найчисленнішою українською школою за весь час нашого поселення в Австралії була і є Рідна Школа ім. І. Франка в Аделайді. Всі українські школи в Австралії є в системі єдиної централі, якою є Українська Центральна Шкільна Рада. УЦШР є членом Союзу Українських Організацій Австралії (СУОА).

УЦШР видає "Інформативно-Методичний Листок", у якому, побіч повідомлень та розпоряджень шкільної централі, подається програмовий, методичний і т. п. фахові матеріали. Цей Листок дістають всі вчителі безкоштовно. Всю шкільну документацію, як: свідоцтва, учнівські щоденники тощо, видає УЦШР всім школам. УЦШР діє в поодиноких стейтах через Стейтові Шкільні Ради або представників УЦШР.

У загальному наше шкільництво користується фінансовою допомогою українських громад, які доплачують до зібраних від батьків шкільних оплат суму, потрібну на втримання школи.

Наше шкільництво працює за програмою навчання, яку прийняв і затвердив учительський з'їзд 1971 р. Наші школи користуються читанками Марії Дейко. Шкільництво охоплює такі ступені: садочок, дошкілья, сім років школи, два роки школи українознавства та два роки педагогічної школи.

До дошкілья приймаємо 5-літніх дітей, а молодших у дитячий садок. Діти 6-літні вже йдуть до першої класи Рідної Школи. Шкільний рік триває від першої суботи лютого до другої суботи грудня.

Теперішній склад УЦШРади: Теодор Пасічинський — голова, проф. М. Німців — заст. голови, Софія Ваврик — секретар, д-р І. Ващишин — орг. реф., І. Полатайко — фін. реф., М. Цапюк — дошк. реф.

Контрольна Комісія: інж. С. Григорців — голова, М. Кошик, інж. Р. Федевич — члени. Методична Комісія: проф. М. Німців — голова, інж. Лідія Олесницька, Тетяна Сліпецька, Ю. Слободян, В. Валига — члени.

При всіх школах працюють Батьківські комітети, які займаються адміністративними справами шкіл.

На терені шкільництва працюють наші молодечі організації: Пласт і СУМ. Танцювальні групи шкільної молоді є прикрасою громадських імпрез. Кожного року щораз то більше стає молодь до вчительської праці, що сама колись ходила до наших шкіл, а закінчивши австралійські вчительські колегії та українську педагогічну школу, є корисною в праці Рідної Школи.

Попри всі позитиви — є в нас і негативи. Одначе ці спираються на справах, яких не бракує ніде. З них найголовніші — це національно мішані подружжя та певні прояви байдужности. Одначе згадані негативи не знеохочують наш загальний учити своїх дітей українознавства, в чому українська школа відограє першорядну роль.

Аргентина

В Аргентині існують суботні школи українознавства, зорганізовані при Товариствах: “Просвіта”, “Відродження” і при церквах: католицькій, православної, євангеліцькій. При двох школах є курси українознавства. Крайову Шкільну Раду очолює п. О. Кузьмич.

Рік-річно число шкіл і дітей міняється — зменшується або збільшується, залежно від свідомости батьків і від енергії голови Батьківського комітету і взагалі від людей доброї волі, які взяли б на себе обов'язок ходити до українських родин та переконувати батьків, що Рідна Школа на чужині є дуже важлива інституція, від якої залежить наше національне життя і наша майбутність тут.

Батьки в своїй несвідомості викинули з хати матірню мову, забуваючи, що вживання рідної мови в родині дасть змогу дитині опанувати без труду рівночасно дві мови — рідну, яку дитина ніколи не забуде, і державну мову вивчиться при забаві з дітьми, а згодом у школі. Знання двох мов піднесе дитину в очач її ровесників, які знають тільки одну мову — свою рідну. До двомовної дитини й вчителі державних шкіл ставляться з більшою увагою та повагою. Це знаємо з практики, живучи вже пару десятків літ на чужині.

Загальний звіт з діяльності Рідної Школи за час від 1967 до 1972 років:

1. При Товариствах "Просвіта" є 8 Рідних Шкіл.
2. " " " "Відродження" є 3 Рідні Школи.
3. " Українській Католицькій Церкві є 3 Рідні Школи.
4. " Українській Автокеф. Православній Церкві є 2 Рідні Школи.
5. " Українській Єванг.-Баптист. Церкві є 2 школи.

Всіх Рідних Шкіл є 17, і в двох школах є Вищі Курси Українознавства, а це: при УКЦеркві і при Централі "Просвіта".

До 1. Рідні Школи при Товариствах "Просвіта":

а) Рідна Школа в Валентин Альсіна, вчительює Я. Прус, а її помічниці: Л. Захара, В. Лібухорська, М. Ваврисюк. Батьківський комітет очолює Михайлів, який для добра школи не жаліє ні труду, ані пожертв. Допомагають працювати: Управа Т-ва під головуванням Й. Кривіцького, А. Бреуса і Організація Жінок при "Просвіті".

б) Рідна Школа в Візя Аделіна під керівництвом учительки Е. Кропельницької. Помічниці: М. Пац, О. Жибак, О. Чолій, І. Качор, В. Каплун. Батьківський комітет очолювали: І. Богайчук, М. Лилик, І. Донкевич, Д. Пришляк, Д. Дзямара.

в) Рідна Школа в Вільде. У звітному часі вчителювали інж. П. Лех і А. Гривняк. Помагали в навчанні: Д. Гошовська, А. Катеринюк, М. Сташків, С. Кривіцька, П. Маслюк, П. Сташків, П. Маркович, К. Дорошук. Імпреди підготовляти помагали: Ріпецький, Дрозд. Батьківський комітет очолювали: Гошовська, яка вчила дітвору вишивати та писати писанки. Тепер Комітет є під управою В. Каспрука.

г) Рідна Школа в Гудсоні. Навчання в цій школі від ряду ліс веде М. Караульна. Дотепер звіту не маємо.

г) Рідну Школу в Дяважоль заснував 1957 р. гурток патріотів, до якого входили: П. Юрчишин, Лабич, П. Футей, Нагірняк та інші. Першою вчителькою була Новаківська. За звітний час учителювали: Т. Мосора, О. Боднар, Гулька, О. Човган, а допомагали: А. Парій, В. Каплун. Батьківський Комітет очолює вже довший час і ревно опікується школою П. Крижанівський. Зі школою співпрацюють В. Королук і П. Футей.

д) Рідна Школа в Сан Мартін, в якій учителювали: М. Винницька, К. Курілець, О. Дмитрів, допомагали: Є. Яросевич, О. Дмитрів, О. Верета. У Батьківським комітеті працюють: Д. Тимочко і М. Винницька.

е) Рідна Школа в Сан-Ісідро-Касанова. Першим учителем і засновником був Баранюк. У звітному часі вчителює Л. Побідинська, а допомагають: Лилик, О. Боднар, С. Жичковська. Рідною Школою опікувався голова Товариства Жичковський і Р. Лилик. В 1970 р. зорганізовано Батьківський комітет, а його головою є Бумба. Крім школи, запроваджено голосне читання під опікою: І. Боднар, П. А. Дудко, К. Лилик. е) Централь Т-ва "Просвіта" по 15-тилітній перерві відновила науку в Рідній Школі 1968 р. Вчи-

телювала Я. Прус, а допомагала М. Полоз. Школа посилилась і прибули нові вчительські сили: Л. Побідинська, О. Жибак і помічниця Савчук. При школі є Вищі Курси Українознавства. Батьківський комітет очолював В. Колодій, а тепер Жибак.

До 2. Рідні Школи при Товариствах “Відродження”:

а) Рідна Школа в Буенос-Айресі перестала існувати після виїзду вчительки В. Мушинської до Півн. Америки. В цьому році відновлено навчання в Р. Ш., яке провадить О. Міщенко.

б) Рідна Школа на Авежанеді. За звітний час учительювали: К. Атаманюк, Л. Атаманюк, Т. Мосора, допомагали: Савчук, М. Лисюк. Опікувалися школою Пина, О. Міщенко, Голуб, Черняхівський, Рубінець, Сірлям. Тепер голова Жіночої Секції К. Лисюк щиро опікується школою.

в) Рідна Школа в Мунро. Навчання в школі веде учителька К. Курінець. Помічниця: Л. Сокіл, С. Деркач, М. Зінько. Опікуються школою: Р. Зінько, В. Кравець, І. Рудик, Крижанівський.

До 3. Рідні Школи при українських католицьких церквах від 1965 р. перетворились на парафіяльні школи.

До 4. При українській автокефальній церкві в Буенос-Айресі є Рідна Школа при парафії в Рока-Саенс-Пеня, провін. Чако, але ця остання відмовилася вдержувати зв'язки з Рідною Школою в Буенос-Айресі!. В Рідній Школі при православної церкві навчає дітей українознавства вчителька О. Міщенко. Релігію вчать о. прот. Арійчук і о. Д. Яценко. Членами Батьківського комітету є: В. Щербина, Грабар, Т. Сікорський, І. Міщенко, А. Созоник.

До 5. Рідна Школа при євангельських громадах жадних звітів не подає. Навчання ведуть за власною програмою.

За звітний час у 20-ти Рідних Школах (5 шкіл не подали звітів) навчалася учнів: в 1967 р. — 188, в 1968 р. — 191, в 1969 р. — 189, в 1970 р. — 162, в 1971 р. — 161, в 1972 р. — 149.

Учителі Рідної Школи зорганізовані в Українській Педагогічній Раді. Крім навчання в школах — в літній час організуються для шкільної дітвори вакаційні оселі.

Також у звітному часі Українська Педагогічна Громада видавала неперіодичний журнал “Рідна Школа”.

Бразилія

Розсіяні скупчення українських поселенців, коли брати до уваги великі простори Бразилії та невідрадли умови існування при дуже малій кількості працівників — не дозволяють як слід розгорнути виховно-освітню працю в такій мірі, як цього вимагала б така важлива справа, якою є виховання української молоді на тутешньому терені.

Створена Крайова Координаційна Виховно-Освітня Рада, що її очолює о. П. Бальцар, ЧСВВ, докладає усіх зусиль, щоб розгорнути працю по всіх осередках, але в існуючих умовах — це дуже важ-

ке завдання. У школах дається відчувати недостача українських книжок для молоді. Завдяки пожертвам Шкільної Ради США частинно покрито ці недостачі.

Українознавче шкільництво ведеться у школах під проводом Сестер Служебниць.

На терені Бразилії існує 29 шкіл, і кожна з них має чотири класи (роки) навчання. Найвище число учнів у всіх класах школи 111, а найнижче 16

Великобританія

У Великобританії працюючі школи українознавства координує Спілка Українських Учителів і Виховників (СУУВ). СУУВ є секцією Союзу Українців у Великобританії (СУБ). СУУВ відбуває загальні збори щороку, і вони є найвищим вирішальним чинником. Кожнорічні збори СУУВ обирають голову й членів управи, а також контрольну комісію і товариський суд.

В системі СУУВ працюють Школи Українознавства зорганізовані по більших місцевостях і скупченнях українських поселень. Школам Українознавства технічно допомагають батьківські комітети. Матеріальною базою шкіл в більшості є вплати батьків, але бувають випадки, що деякі Відділи СУБ, крім приміщення і влаштування, допомагають ще й фінансово.

У великих скупченнях українців діють Школи Українознавства, в яких крім садочку й передшкілля, дитина проходить десять клас. Мережу українського шкільництва контролюють інспектори, які підлягають голові СУУВ як головному інспекторові Спілки. Кожний інспектор намагається вдержувати тісний зв'язок з школами українознавства своєї округи і по можливості старається якнайчастіше відвідувати їх з метою методичного обстеження та дає поради і вказівки вчителям.

1. Чисельний стан шкіл українознавства, дитячих садочків, учнів, учителів і виховниць у Великобританії в 1967/1968, 1972/1973 шк. рр.

шк. рік:	шкіл:	дит. садочків:	дітей:	учителів і виховниць:
1967/68	36	18	2158	298
1968/69	36	16	2149	206
1969/70	40	9	2159	206
1970/71	39	8	2048	199
1971/72	41	5	1832	199
1972/73	41	5	1828	199

2. Провід Спілки Українських Учителів і Виховників у Великобританії очолювали: в 1967/68 рр. проф. д-р І. Марченко; від 1968/69 р. до 1971/72 р. Б. Шкандрій; в 1972/73 р. Б. Марченко. До кожної Управи СУУВ крім голови входило 9 членів, 3 члени Контрольної Комісії і 3 члени Товариського Суду.

3. Інспекторат шкіл українознавства у Великобританії 1967/68 шк. рік. На початку цього навчального року відвідування всіх шкіл українознавства ще вів довголітній голова СУУВ та інспектор проф. д-р І. Марченко. Після його смерті мережу шкіл поділено на три округи: південну, середню і північну, для яких покликано окремих інспекторів, що у своїй діяльності пов'язані з головним інспектором, тобто головою СУУВ.

4. Організаційна референтура СУУВ

Від багатьох років при СУУВ діє організаційна референтура, і її очолював М. Бахмат. До діяльності організаційного референта входять, між іншими, такі ділянки:

- а) реєстрування і оформлювання членства вчителів,
- б) інформування управителів шкіл українознавства про діяльність і постанови Управи СУУВ,
- в) опіка над майном СУУВ,
- г) забезпечення шкіл українознавства денниками, каталогами, свідоцтвами, конспектами історії і географії України, зошитами, розрізною азбукою і т. п.

Крім того, організаційний референт провадить картотеку членства СУУВ, відмічує вплати членських внесків, видає нові й вимінює старі членські виказки. М. Бахмат виконує функцію скарбника СУУВ.

5. Референтура дитячих садочків СУУВ.

Спілка Українських Учителів і Виховників завжди змагала до того, щоб наші діти якнайраніше були охоплені українською виховною системою. Такою першою виховною системою поза домом є дитячі садочки, до яких приймається дітей, коли їм сповниться чотири роки. Садки є великою допомогою нашим батькам і є тою першою інституцією, з якою дитина знайомиться поза рідною хатою і де вона приучується бути членом суспільства однолітків. Крім того, дитина звикає до шкільного порядку, привикає до розваг у товаристві інших дітей та починає розуміти значення гурту.

Високо оцінюючи значення дитячих садочків, СУУВ упродовж свого існування призначує референток дитячих садків, якими бувають досвідчені жінки, які в цій ділянці мають теоретичний і практичний досвід. Після кожної візитації референтки дитячих садочків, познайомившись з місцевими обставинами й проблемами, дають виховницям практичні поради. На жаль, число дитячих садочків з кожним роком меншає. Причиною цього є мале число дітей дошкільного віку. В майбутніх роках така ситуація зможе перенестися і на школу, але сподіваємося, що незадовго до шкіл українознавства прибуватимуть діти українців, що вже народилися в Великобританії.

6. Рух членства СУУВ

Стан членства СУУВ в 1967/68 рр. начисляв 238 зареєстрованих членів і послідовно кожного року збільшувався, і в 1972/73 рр. є вже 272 зареєстровані — члени СУУВ.

Наводячи стан членства, приємно відзначити, що в останніх роках членство СУУВ доповнюється молодими, часто кваліфікованими, вчителями. СУУВ широко вітає їх у своїх рядах та висловлює вдячність за бажання працювати в українському шкільництві.

7. Учительські курси, конференції і показові лекції

Основна проблема українського шкільництва у Великобританії — це брак достатньо кваліфікованих учителів і виховниць. Для частинного налагодження цієї проблеми Спілка УУБ постановляла організувати і відбувати в терені вчительські конференції, показові лекції і методичні курси, які на практиці виказалися успішними. Крім того, всі вони були дуже корисною платформою для виміни думок, для конфронтації поглядів і досвіду та для обговорювання пекучих проблем.

З цією метою організовано:

1967/68 — дводенний вчительський курс з участю 51 слухачів,
1968/69 — дводенний курс виховниць дитячих садків під загальним керівництвом інж. Ганни Сесь;
1969/70 — відбуто чотироденний вчительський курс-семінар з участю 110 слухачів; курс відбувся під патронатом Шк. Реф. КОУГЦУ;
1970/71 — відбуто чотири окружних конференцій вчителів, яких основою була доповідь голови СУУВ Б. Шкандрія на тему: “Підготовка вчителя до лекції”. Відбуто дві показові лекції в англомовних клясах, метою яких було зосередити увагу вчителів на методиці викладання української мови в англомовних клясах.

З уваги на те, що з кожним роком число англомовних дітей постійно зростає і що вони є “Ахіллевою п'ятою” по школах українознавства, виникла потреба приділити особливу увагу методиці викладання української мови для англомовних дітей, тим паче, що підручників, по яких можна було б вчити цих дітей, на жаль, майже немає. В такій ситуації проблему викладання української мови впродовж 1971/72 рр. СУУВ вирішила розв'язати посередніми засобами — у виді показових лекцій. Для цього уможливлено якнайбільшому числу вчителів познайомитися з головними принципами викладання чужої мови з метою фундації Нуффілда, впровадженної і пристосованої при навчанні англомовних дітей у школі українознавства в Лестері під керівництвом Б. Марченка.

1972/73 рр. відбуто спільно з УВУ триденний вчительський курс-семінар під патронатом КОУГЦУ з участю сто слухачів.

На засіданнях Управи СУУВ і на загальних зборах постійно приділялося особливу увагу проблемі навчання англомовних дітей. В свою чергу вчителі застосовують весь свій хист і виявляють максимум ініціативи, наполегливості й посвяти.

8. ВАЖЛИВІШІ ПОДІЇ В ІСНУВАННІ СУУВ (за час звітнього періоду)

До важливіших подій з діяльності СУУВ поза її внутрішньою многогранною працею належить врахувати участь голови СУУВ проф. д-ра І. Марченка в засіданнях СКВУ та СКБОР, де він виголосив доповідь про підручники в школах українознавства і був обраний одним з заступників голови СКБОР — восени 1967 р.

Участь представника СУУВ М. Ревіляка на конгресі КОУГЦУ з доповіддю про стан українського шкільництва в Великобританії— 1967 р. Участь представника СУУВ В. Попадинця на педагогічному курсі для вчителів Німеччини, Австрії, Бельгії і Англії — з весною 1969 р. Крім наведеного, члени Управи СУУВ, поза виконанням своїх безпосередніх завдань, відбували організаційні й репрезентативні поїздки по терені Великобританії, брали участь у різних комісіях і комітетах теренового характеру.

9. Видання СУУВ

Взявши до уваги, що методики викладання української мови немає, а більшість наших некваліфікованих учителів не має доступу до методичних джерел, Б. Шкандрій виготовив “Нарис методики викладання української мови”, який видано друком. Поява такої методики була великим успіхом для СУУВ і користю для вчителів.

Крім того, впродовж років друковані шкільні денники, каталоги та інші речі, потрібні для шкільного вжитку.

Від січня 1973 р. в тижневику “Українська Думка” появляється (що-другий місяць) сторінка СУУВ “Логос” під редакцією Ніни Марченко.

10. Закінчення

Подаючи короткий, загальний звіт з діяльності СУУВ у Великобританії за останніх 6 років, належить підкреслити, що багато в ньому пропущено або скорочено. Однак можна мати образ про муравлину діяльність Управи СУУВ і всього вчительства у Великобританії, присвячену виключно для виховання і збереження рідної субстанції. СУУВ була і є свідомо того, що наша протидія буде більш ефективною тоді, коли наші діти будуть якнайраніше і якнайчисленніше охоплені українською виховною і навчальною системою, якою в наших умовах життя, поруч хати й церкви, є школи українознавства і дитячі садки при них.

Як було сказано, найбільшою проблемою по наших школах є т. зв. англомовні діти, що в більшості походять з мішаних подруж і вступають до школи без найменшого знання української мови. Англомовність наших дітей — явище дуже невідрадне й болюче, і такому станові треба безупинно протиставитися усім нашим громадським організаціям і установам. Треба, і то конче, усвідомляти батьків, що на чужині таки вони є тою найбільш надійною греблею проти асиміляції дітей. Тригодинне навчання у школі не може бути цілковитим заборолом проти поглинаючого оточення.

Найбільш надійною греблею-заборолом може бути рідна хата, де ніколи не гасне і не повинен гаснути вогонь українства, а наші школи хоч і мають у цьому відношенні дуже важливий вплив, стають собою лише допоміжний чинник.

За Управу СУУВ у Великобританії

В. Марченко, в. р.

голова

М. Білинський, в. р.

секретар

ЗВІТ

Координаційної Виховно-Освітньої Ради в США

Координаційна Виховно-Освітня Рада в США існує від 1968 р. (спочатку під назвою Крайової Виховної Ради) як орган УККА і на його бюджеті, на правильнику схваленім з'їздом КВОР. Членами КВОР є установи й організації, які в будь-якій мірі займаються виховними справами. Тепер у КВОР є 14 членів: 4 установи і 10 організацій.

Праця Управи КВОР ішла по лінії:

1. випрацювання форм праці та співпраці як відділів УККА, так і місцевих установ та організацій,
2. засоблювання тих клітин інструкціями і матеріалами до праці,
3. нав'язання співпраці з школами українських католицьких епархій,
4. активізування громадянства на полі клопотання про вишкіл учителів українознавства,
5. репрезентація ідей координації виховної дії нашої громади на загальногромадському форумі.

Незважаючи на те, що ради збереження самоуправних прав своїх членів у КВОР прийнято засаду координації дій, в практиці члени КВОР до координації не виявляють належної охоти, а деякі навіть зрозуміння. У КВОР координація праці має бути реалізована як поміж усіма членами КВОР, так і лише поміж деякими групами членів, заінтересованих у спеціальних питаннях.

На терені КВОР у США діють два групові координаційні центри: осередок Шкільних Рад і осередок дошкілля. Обидва ці осередки координують свою педагогічну і видавничу діяльність у своєму власному колі, на якому вирішують свої справи. Поза осередком Шкільних Рад фактично ще застаються цілоденні й доповнюючі парафіяльні школи українських епархій. Формально філіядельфійська і стемфордська епархія були прислали своїх делегатів на сесію Ради СКВОР, що відбулася в Нью-Йорку, і були за координацію співпраці з світським шкільництвом, але до фактичної співпраці ще не дійшло. Тут треба з жалем ствердити, що батьки дітей парафіяльних шкіл переважно байдуже ставляться до акції клопотання про плекання української тотожності в таких школах.

Та незважаючи на труднощі включення парафіяльних шкіл і їх катехитів в акцію вирощування етнічної тотожності нашої дітвори, ця акція мусить далі залишитися одним з наголовніших завдань КВОР. В теперішньому стані наших громад церковна проповідальниця має найбільший засяг впливу, бо до церкви приходять найширші кола нашої громади, і тому вона варта найбільших зусиль.

В загальному координаційна праця центральних установ у найширшому розумінні дії КВОР була дуже малою, бо фактично ні одна з центральних установ не має ні пляну такої дії, яку можна б скоординувати з іншими центральними виховними організаціями, ані навіть уяви, як це мало б виглядати. Вони подекуди признають konieczність протидіяти затраті етнічної totoжності наших дітей, вони може прийняли б готові опрацьовані ідеї та матеріяли, коли б це хтось зробив, але посвятити для цієї справи час чи енергію, вони не мають ніякої охоти. Зокрема молодечі організації уважають, що реалізування їхніх специфічних партикулярних метод і програм є для них важливішою справою, чим загальна проблематика збереження етнічної totoжності, яку вони залишають батькам і школі.

Все ж таки, щоб активізувати справу координації виховної дії, Управа КВОР видала останньо:

а) збірку найкращіших організаційних матеріялів для праць місцевих осередків КВОР у формі друкованої книжечки, коштом Екзекутиви УККА,

б) бібліографію праць з ділянки проблематики етнічної totoжності, зладжену Науково-Дослідною Комісією СКВОР,

в) матеріяли з сесії виховного ідеалу I-го СКВУ (проекти формулювання та дискусія).

Для засоблювання низових клітин матеріялами, вияснючими проблематику totoжності і засоби її збереження, КВОР плянувала користуватися працями Н-Д Комісії СКВОР, яка діє на терені США і об'єднає майже всі наукові, компетентні в тій ділянці сили США. Та на жаль, ці праці публікуються в дуже різних формах і місцях, так що їх використання в терені дуже утруднене, бо на нісцях немає відповідних бібліотек, а копіювання всіх поміщених в бібліографії праць не оплачується задля їх нерівності та фрагментаричности. Тут єдиною радою було б видавання вибраних з різних праць фрагментів, децю усистематизованих у збірники, які можна б мати кожнoчасно до диспозиції. З рaмени КВОР появляється в щоденнику "Америка" місячний додаток "Виховання і навчання" за редакцією д-ра В. Мацькова.

Другою проблемою, яку життя поставило перед КВОР і яка вимагає координації дії різних громадських чинників, є питання доросту вчителів українознавчих дисциплін. Для того питання треба активізувати батьків, вчителів-українців в американських школах, наукові та фінансові установи.

Управа КВОР наразі заініціювала професійне об'єднання вчителів, з'їзд якого відбувся в червні ц. р. на Союзівці.

Так Управа КВОР нав'язала контакт з Українським Католицьким Університетом у Римі в справі організації спеціального курсу студій для вчителів, які володіють дуже слабо українською мовою і мусіли б посвятити на закінчення такого курсу кілька вакацій.

Вкінці треба підкреслити, що питання етнічної totoжності українських поселенців, збереження тої totoжності і її плекання повинно бути актуальним не лише у площині виховання, воно є пи-

танням, яке сягає в основи організації наших поселень і їх майбутности. Воно дуже тяжке до розв'язання, бо вимагає дуже холодного підходу та зрілої оцінки ситуації, відважної постави до прикрої дійсности і відповідальности за рішення.

Тому теж до його розв'язки мусять взятися наші найвищі керівні чинники.

ЗВІТ

Координаційної Виховно-Освітньої Ради Канади за 1968—1973 роки

Координаційна Виховно-Освітня Рада Канади була покликана до існування постановою Виховно-Освітньої Конференції, що відбулася 12—13 жовтня 1968 р. в рамках 9-го конгресу Комітету Українців Канади 22 листопада 1968 р. відбувся перший пленум КВОР з участю таких організацій, заступлених їх представниками: Президія КУК і СКВУ — М. Плав'юк, Крайова Екзекутива УНО — Є. Мاستикаш і В. Верига, Ліга Українських Католицьких Жінок — М. Завадівська, Об'єднання Українських Педагогів Канади — К. Паліїв, ОЖ Ліги Визволення України — Б. Гнатиків, Організація Українок Канади ім. О. Басараб — О. Максимів, Пласт — Т. Горохович, Рада Української Школи УГПЦ — Н. Кокусська, Союз Українок Канади — Л. Хороша-Грегори, О. Гамара, В. Шевчук, МУС — І. Бонк, Спілка Образотворчих Мистців Канади — Г. Новаківська. На цьому пленумі обрано першу президію КВОР в складі: голова — З. Зелений, Торонто; 1-ий заступник голови — Н. Кокусська, Вінніпег; 2-ий заступник голови — І. Бонк, Торонто; секретар — К. Паліїв, Торонто; скарбник — А. Фігус, Торонто.

В наслідок смерті К. Паліїв в 1969 р. на становище секретаря було кооптовано д-ра Б. Стебельського. 19 грудня 1970 р. з президії вибув І. Бонк, а на його місце було кооптовано Б. Гнатиків. Президія в цьому складі відбула 11 засідань, на яких обговорювалися в більшості організаційні справи, 4 наради, 2 сесії та ряд учительських конференцій в більших осередках українського поселення.

24—25 грудня 1971 р. відбувся пленум КВОР Канади з участю делегатів усіх складових виховно-освітніх одиниць. Заслухано та схвалено звіт президії КВОР і прийнято плян праці на майбутнє. Обрано нову президію КВОР, до якої увійшли:

почесний голова — З. Зелений, Торонто; голова — о. Т. Міненко, Грімсбі; 1-ий заступник голови — В. Верига, Торонто; 2-ий заступник голови — Н. Кокусська, Вінніпег; 3-ій заступник голови — Б. Стебельський, Торонто; 4-ий заступник голови — О. Каліцінський, Вінніпег, голова Крайового Центру УШРад.

секретарі: — Я. Зорич, Торонто; І. Кузів, Торонто.

скарбник — К. Малецька, Торонто.

Члени президії: — Я. Чумак, О. Тарнавський, Торонто.

Контрольна Комісія:

голова — Є. Мاستикаш, Торонто.

Члени: — В. Волицький, Торонто; Б. Гнатиків, Ст. Кетерінс .

Мировий суд: — Д. Манило, Монреал; Б. Білаш, Вінніпер; Н. Закидальська, Торонто.

Представником до Централі КУК делеговано О. Каліцінського. Зі створенням Крайової Ради Дошкілля М. Завадівська як голова ввійшла до Президії КВОРади.

Президія відбула 4 засідання, на яких були обговорені поточні справи координації виховно-освітньої праці: педагогічні курси, видавання Бюлетеню КВОР, конференції вчителів і виховників, справи приготування нових шкільних підручників, справи структури координаційної виховно-освітньої праці та можливості її упрощення.

Шкільництво Канади

Одночасно з створенням КВОР Канади на Виховно-Освітній Конференції в рамках 9-го конгресу Комітету Українців Канади 12-13 жовтня 1968 року створено Крайовий Центр Українських Шкільних Рад. Завданням цього шкільного центру є координувати українське шкільництво в Канаді. До Шкільного Центру ввійшли: Рада Української Школи УГПЦеркви, Шкільна Кураторія Української Католицької Митрополії, Шкільна Референтура УНО, Шкільна Референтура СУМ, Об'єднання Українських Педагогів Канади. У склад президії Крайового Центру УШРад були обрані:

О. Каліцінський — Шкільна Кураторія Української Католическої Митрополії, І. Качор — Об'єднання Українських Педагогів Канади, О. Назаркевич — Рада Української Школи, І. Панас — Шкільна Референтура СУМ, І. Севериненко — Шкільна Референтура УНО. Головою Крайового Центру є О. Каліцінський.

Шкільні програми

На засіданні президії КВОР 3 липня 1969 р. обговорено справу перегляду наявних шкільних програм. Покликано окрему програмову комісію, до якої ввійшли: Я. Козловський — голова, М. Кінасевич, А. Ліщина, Д. Струк — члени. Шкільні програми для початкових клас (від 1-ої до 7-ої) української школи були опрацьовані, устійнені і в 1970 р. видані накладом 1000 примірників. На засіданні президії КВОР 19 грудня 1970 р. доручено опрацювання програми Курсів Українознавства. Програми навчання і для курсів були опрацьовані і в березні 1971 р. були видрукувані.

На основі рекомендації вчительської конференції в Торонті 15 вересня 1970 р. та інших міст Канади президія КВОР видала в 1971 р. уніфіковані шкільні журнали і свідоцтва для початкових клас і Курсів Українознавства за проектом о. Т. Міненка.

На засіданні президії КВОР 14 квітня 1970 р. затверджено пропозицію наради директорів українських шкіл, щоб у початкових

клясах навчання провадилося в усіх школах одностаينو від 1-ої до 7-ої кляси. Цебто перейти з шестиричного навчання до семиричного навчання в Рідній Школі. А на засіданні 15 вересня прийнято рішення запровадити одностаиність навчання на Курсах Українознавства і щоб воно тривало п'ять років. Також рішено, щоб Рідні Школи і Курси Українознавства у шкільній структурі поєднати й уважати як одну цілість і нумерацію курсів рахувати як вищі кляси. Рішено з 11-тиричного навчання перейти на 12-тиричне. Ці рішення постановлено провадити в 1970/71 шк. році.

1969 р. в порозумінні з Крайовим Центром УШРади та з фінансовою допомогою Централі КУК вислано інспектора І. Боднарчука на відвідини всіх шкіл у Канаді. Він об'їхав всю Канаду двічі, а в деяких осередках був і більше разів. Таким чином запроваджено інспекцію українських шкіл у Канаді. Вона є більш систематична в Східній Канаді, де вислалося й інших інспекторів. Ця справа ще краще налагоджена з постановням Провінційних Рад КУК та в наслідок зацікавлення шкільними справами в окремих осередках.

На засіданні президії КВОР 14 квітня 1970 р. затверджено правильник координаційних шкільних осередків. Такі шкільні осередки для координації шкільництва на місцях були створені в Торонті, Вінніпезі, Саскатуні, Едмонтоні, Монтреалі, Ванкувері, Гамілтоні.

Заходом координаційного шкільного осередку в Торонті 5 березня 1970 р. був zorganizований педагогічний курс для вишколу вчителів українських шкіл. Цей курс підготував цілий ряд вчителів, які тепер працюють в українських школах.

Розпорядженням КВОР у співпраці з координаційними шкільними Осередками відбувалися вчительські конференції в Торонті, Тандер-Бей, Вінніпезі, Едмонтоні, Саскатуні, Гамілтоні й інших осередках.

У 1969 р. президія КВОР у співпраці з ОУПК постановила видати "Буквар" М. Дейко для чого була створена окрема видавнича комісія в складі: М. Федак — голова, Ю. Кузан, Я. Елиїв, С. Гела, З. Зелений — члени. "Буквар" появился друком в 1970 р. накладом 10,000 примірників, який повністю розійшовся, і цього року його знову перевидано. Також заінційовано видавання вчительського журналу "Українська школа", спочатку як бюлетень Крайового Центру УШРади, який пізніше мав стати бюлетенем КВОР. Видання оплачувала Централья КУК, але з браку призначених для цього фондів перервано його видання. Редактором цього вчительського журналу був І. Боднарчук.

Дошкілля

Дошкільним вихованням головно займаються жіночі організації. Для координації та унапрямування цієї важливої праці 16 березня 1970 р. скликано нараду представників жіночих організацій з президією КВОР, на якій створено комісію для розбудови дошкільного виховання. До комісії увійшли:

М. Завадівська (ЛУКЖК) — голова, В. Шевчук (СУК) — заступниця голови, М. Шкамбара (ОЖЛВУ) — секретарка, Я. Зорич (ОУК) — член.

Рішено робити заходи для організування світличок, садків, передшкільних клас там, де є для цього сприятливі умови. Створено теж комісію для збирання і слідкування за дитячою літературою для дошкілля, до якої увійшли: Б. Стебельський, М. Завадівська, Н. Пенцак.

28 жовтня 1972 р. за ініціативою президії КВОР та участю голови Світової Ради Дошкілля І. Пеленської створено Крайову Раду Дошкілля Канади, до якої увійшли:

М. Завадівська (ЛУКЖК) — голова, С. Луцик (ОЖ ЛВУ) — заступниця голови, Л. Шуст (ОЖ ЛВУ) — секретарка, Л. Мельник (СУК) — скарбник, В. Шевчук (СУК) — реф. дошкільних клас, Р. Келембет (Пласт) — орг. референтка; члени: М. Максимець (Пласт), І. Лещиншин (ЛУКЖК), Л. Заплітна (Пласт), Н. Пашковська (ОУК), І. Шкільник (ОУП), І. Курман (ОУП).

Праця Крайової Ради Дошкілля проходить в двох площинах — організаційній і програмово-методичній. В організаційній ділянці пороблено заходи для з'ясування стану дитячих садків у Канаді. Точних відомостей ще не досягнуто, але є коло 40 дошкільних одиниць у Канаді. КРД виготовила список дошкільного матеріалу і вислала всім жіночим організаціям. В ділянці програмово-методичній організовано доповіді про дошкільне виховання, головню на терені Торонта, і показові лекції. Приступлено до опрацювання підручника дошкільного виховання та посібника для праці з дітьми в садках. Для опрацювання підручника створено також окрему комісію. Перша частина підручника має появитися під кінець 1973 р.

Молодь

Для координації виховної праці в молодечих організаціях 22 квітня 1869 р. президія КВОР скликана нараду з представниками молодечих організацій. На цій нараді устійнено, що членами мають бути поодинокі молодечі організації, постійні делегати яких беруть участь у пленумі КВОР, як також в окремих нарадах. На основі поданих відомостей число молоді в молодечих організаціях було 5500 юнаків і юначок. Молодь ОДУМ, Пласт, СУМ, МУНО згуртована в 55 відділах, де провадять працю 434 виховники. В час літа в цих трьох найбільш активних молодечих організаціях провадиться 30 літніх виховних таборів. Було домовлено на цій нараді спосіб співпраці молодечих організацій в ділянці вишколу нових кадрів виховників. Одначе у співпраці не досягнуто сподіваних наслідків.

Очевидним є, що найкраще стоїть справа координації українського шкільництва. Прийнята та видрукована програма навчання від 1-ої до 7-ої клас і від 8-ої до 12-ої вищих клас впроваджується в життя. Також з кожним роком все більше й більше шкіл

приймають підручники, запроєктовані КВОРадою. Цим упроваджується однастайність навчання в усіх школах Канади.

Точні статистичні дані про шкільництво і дошкілля в Канаді в даному часі ще неможливо подати, бо це вимагає ведення постійної адміністрації. Скоординування виховної праці молодечих організацій та інших одиниць, що займаються виховно-освітньою працею, належить до майбутньої праці КВОР в Канаді.

Найбільшою потребою в сучасну пору є затруднення хоч однієї особи для постійної праці КВОРади, яка б могла систематично і повсякчасно провадити діловодство. Для цього потрібно фондів. Сподіваюся, що на наступному конгресі Комітету Українців Канади ця справа буде належно поставлена і знайде позитивну розв'язку.

о. Т. Міненко

голова КВОРади Канади

Завваги й рекомендації

1. Недостача комунікації поміж КВОРадами поодиноких країн поселення і СКВОРадою не сприяє найважливішому завданню — однастайності виховних дій для скріплення особової, гуртової національної ідентичности, вимін думок у всіх ділянках діяльності — в секторі дошкілля, шкільництва, молоді, громадської дії і т. д. Тому Конгрес повинен зобов'язати всі КВОРади втримувати більший як досі зв'язок як з СКВОРадою, так і з КВОРадами поодиноких країн поселення і посилення дії як у теоретичній, так і в практичній площинах.

2. Недостатня виміна думок не сприяє також остаточному устійненню основних тез виховного ідеалу. Запроєктований 1-им Конгресом Виховно-Освітньої Сесії зміст виховного ідеалу не найшов загального признання. Сталося це може тому, що він не включав тих усіх вартостей чи цінностей, що віддзеркалювали б потреби й завдання української громади в діяспорі, які повинні бути одною з основних підстав ідеалу виховання; українець в діяспорі має добитися того ідеалу, беручи до уваги і свій власний розвиток і добро, і також розвиток і добро українського зорганізованого суспільства в діяспорі.

Дискусійність запроєктованого змісту ідеалу виховання викликають також і різниці перебування української громади серед різних суспільств чи устроїв, а з тим і ставлення загальних чи часткових вимог для змісту виховного ідеалу; це з черги викликає потребу взяти до уваги низку психологічних чи соціологічних передумов, які не завжди можуть відповідати потребам української спільноти в діяспорі.

Беручи до уваги ці різномодні застереження щодо запроєктованого на I-ій СВОСесії змісту виховного ідеалу — Науково-Дослідна Комісія СКВОРади запропонувала ширшу інтерпретацію виховного ідеалу, зміст якого розіслано всім членам СКВОРади (див. "Рідна Школа" ч. Бюлетень Шкільної Ради УККА — Н. Йорк, США).

Найбільш загальна характеристика виховного ідеалу могла б бути зведена до “національно зідентифікованого в діяспорі члена української спільноти”.

Завданням II-ої СВОСесії буде розглянути запроєктований Н-Д Комісією СКВОРади зміст виховного ідеалу і прийняти чи змінити його інтерпретацію.

3. Українська Виховна Система (УВС), прийнята і затверджена на I-му СКВУ, прецизує певні загальні виховні норми, ствердження, засоби, організацію та реалізацію. Проте різnorodність умов праці в різних країнах нашого поселення не завжди і не всюди дає можливість провести її вповні в практиці. Найбільшу її не-ефективність запримічується в недостатній координації виховних дій; може й тому треба приписати незадовільне охоплення виховними установами чи організаціями всієї української молоді; дуже загальний підрахунок виявляє, що наші школи чи організації молоді охоплюють тільки 10—15% української молоді, при чому з кожним роком цей відсоток зменшується. Яких ужити засобів, щоб запобігти цьому сумному явищу — важлива проблема нарад II СВОСесії. У зв'язку з УВС — Сесія повинна також передискутувати, чи всі прийняті УВСистемою норми, засоби і т. п. не вимагають змін, доповнень, уточнень. Тут на перше місце висувається постійно дискутована проблема мети виховання. Постійні процеси, що їх спостерігається серед українського суспільства, і пов'язані з тим вимоги, потреби чи постави вимагають постійної ревізії змісту виховних цілей. Ми маємо до діла з молоддю, яка має певну поставу, молодь з різними переживаннями, з моральними та інтелектуальними кваліфікаціями і т. п.; цій молоді маємо поставити перед очі зразок людини, що має жити та діяти в ім'я добра і свого власного, і добра українського суспільства в країнах поселення.

Часова перспектива вимагає такого виховного плянування, яке — сягаючи в ближчу чи дальшу майбутність — враховувала б всю проблематику майбутности. Щоб знати, як і з якою метою виховувати молоде покоління, треба проаналізувати теперішні і майбутні умови життя молоді та загально-суспільні завдання, які воно матиме виконати. Виховна проблематика приготування молодого покоління для завдань у майбутньому мусить враховувати різні ступені еластичности, як також і згадані раніш чинники місця і часу. Молоді треба представити зразок людини, яка не тільки знає, чим вона має бути, але й якою має вирости, щоб було заповнене існування і суть українського суспільства. Відповідно глибока мотивація повинна допомогти молоді досягнути намічену мету.

4. Виховні кадри — одна з проблем, що вирішує майбутність української громади в діяспорі. Не в усіх країнах поселення розв'язано її задовільно. У 1968—1973 рр. у близько 25 коледжах чи університетах США й Канади були річні чи піврічні курси, лекторати чи катедри українознавства з викладами української мови, літератури чи історії України; в Західній Європі звернено увагу на літні курси (Мюнхен, Рим); Південна Америка чи Австралія залишається на разі без університетських кафедр з українознавства.

Зокрема треба підкреслити існування Педагогічного Інституту Українознавства при НТШ, який при співпраці Шкільної Ради УККА — Нью-Йорк — вишколює практично вчителів для шкіл українознавства всіх ступенів навчання, звертаючи особливу увагу на дидактичну й методичну підготовку слухачів до практичної праці в школах. З такою настановою працюють і різні коротко- чи довшереченцеві курси, що їх улаштовують учительські організації в Європі, Бразилії, Аргентині чи Австралії (див звіти даних країн). Педагогічний Інститут Українознавства НТШ веде також і позаочні курси.

Для дошкілля коротко- чи довшереченцеві курси влаштовує СРДошкілля при співпраці жіночих організацій даних країн.

В майбутньому працю в ділянці вишколу вчителів та виховників треба дуже скріпити; в першій мірі треба захопити молодь для цієї праці, бо — як досі — лиш дуже малий відсоток молоді цікавиться цією справою.

Ініціатива в цій ділянці вповні за КВОРадами.

Курси забезпечені частинно відповідною дидактичною і методичною літературою, що її видали: Педагогічний Інститут Українознавства НТШ (Історичні основи виховання, психологічні основи виховання, загальна педагогіка, методика й ін.), УВУ — Мюнхен, СУУВ — Лондон.

5. II В-О Сесія повинна розглянути також і проблеми, пов'язані з засобами для успішного проведення УВС. Виховно-освітня система творить певну цілість, функціонування якої залежить від якості і вправності її поодиноких складових елементів. Було б дуже важким завданням зладити вичерпний список елементів виховно-освітньої системи (під цим розуміємо не так статичну кількість інституцій, як радше цілість виховних дій, проведених у широкій скалі і відповідно зорганізованих) і подрібно їх розглядати; проте Сесія повинна призадуматися над організацією освітньо-виховних станиць, їх структурою, вивінуванням, фінансуванням, змістом праці (програма, її реалізація, уточнення засобів і т. п.).

Організування таких станиць, інтернатів тощо нам дуже потрібне для ширшого охоплення цієї молоді й громадян, які не є пов'язані з організаціями молоді чи школами українознавства, основними — на сьогодні — інституціями для збереження національної ідентичности.

З низки засобів заслуговують на увагу резолюції Світового Конгресу Українського Студентства, в яких підкреслено:

- а) важливість вдержання української мови,
- б) навчання українознавства,
- в) зорганізованість життя української громади,
- г) особисті контакти між українською молоддю та інформативні зв'язки з чужинецькою молоддю,
- г) включення всієї зорганізованої і незорганізованої молоді до ширшої співдії (творення різних культурних, наукових і розвагових товариств і клубів, влаштування студентських з'їздів, збірних

культурних чи спортових імпрез, поширювання можливості навчання українознавства).

д) модифікування або шукання нових способів передавання українознавства новим поколінням, пристосовуючись до сучасних методів,

е) інформування, інфільтрування особистими контактами і зорганізованими акціями свого і чужого оточення,

є) впливання на те, щоб наша студіююча молодь зацікавилася і студіювала такі науки, які є корисні для української справи, і передала рівночасно це знання наступним поколінням,

ж) поширювання творів “захальявної літератури”,

з) здобування в даних країнах і суспільствах провідних позицій в науковому, державному, суспільному й господарському житті, зберігаючи при тому свою українськість.

За Управу

проф. д-р **М. Жарський**
голова

проф. **С. Стецик**
секретар

КОМІСІЯ ДОСЛІДІВ УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В САТЕЛІТНИХ КРАЇНАХ

Комісія дослідів українського життя в сателітних країнах мала за завдання слідкувати за розвитком суспільного життя українських спільнот у Польщі, Румунії, Чехо-Словаччині та Югославії.

Склад комісії був різний, а очолював її впродовж каденції, між конгресами, д-р Михайло Марунчак.

Поодинокі члени комісії студіювали проблеми поодиноких країн та вдержували постійний контакт з культурними установами та суспільними товариствами цих країн, як теж з діячами суспільного життя та науки. Основним студійним джерелом була преса (і не тільки українська), тижневики, журнали, а також книжкові публікації.

Результатом праці цієї комісії був опублікований в 1968 р. огляд культурних осягів українців після Другої світової війни п. н. “Українці Румунії, Чехо-Словаччини, Польщі та Югославії” авторства М. Г. Марунчака. Частково ця праця була піддержана фінансами СКВУ.

В 1972 р. подібні підсумки з доручення комісії зробив Михайло Григор. Вони були друковані в українській щоденній та тижневій пресі вільного світу майже всіх континентів.

Праця комісії була утруднена не тільки наслідком політичної контролюючої ситуації в заінтересованих країнах, але теж і тим, що поодинокі члени жили в різних країнах і не мали змоги безпосереднього персонального контакту.

Був час, що комісія стримала свою працю з уваги на те, що було намагання скомасувати працю комісії з комісією, яка мала студіювати підсоветську дійсність. На жаль, запланована комісія для підсоветської дійсності ніколи не вийшла поза стадію свого

оформлення і тим самим така злука не наступила. Якщо б у майбутньому комісія підсоветських дослідів стала працювати, то члени комісії дослідів українського життя в сателітних країнах не бачать доцільности зв'язувати досліди цілі комісії з запланованою, бо життя українців у СРСР і життя в соціалістичних країнах основно різняться не тільки з причини свого державного пов'язання, але теж з причини інших політичних ускладнень в цих країнах. Це однак не означає, що співпраця таких комісій не була б побажаною в майбутньому.

В загальному треба підкреслити, що життя українських спільнот у Польщі, Румунії, Чехословаччині та Югославії помимо великих труднощів знаходять форми вияву. Українці в цих країнах інтересуються культурним життям свого народу на Батьківщині, як також пильно слідкують за проявами українських національних спільнот у вільному світі. Зв'язки зі Заходом утруднені із-за строгої часописної і книжкової цензури та дебюту. Значний виняток становить Югославія, але й тут є свої ускладнення. Значно кращі могли б бути зв'язки цих українських спільнот з Києвом, якщо б останній цікавився більш культурним життям цих спільнот і ніс їм допомогу в культурному відношенні, а зокрема в ділянці українського шкільництва, студійної виміни, відвідування мистецьких ансамблів тощо.

д-р Михайло Марунчак

ЗВІТ КООРДИНАЦІЙНОЇ РАДИ УКРАЇНСЬКИХ КОМБАТАНТСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

Українські комбатантські організації у вільному світі завжди однозгідно підтримували всі заходи, що йшли в користь єднання нашої спільности, з радістю привітали ідею скликання I-го Світового Конгресу Вільних Українців, який зарисовав проломові зміни серед нашого роз'єданого громадянства, а ми, кол. українські вояки, теж змагаємо до знищення самопоборювання і заведення правопорядку в нашому громадському житті, щоб тим скріпити нашу визвольну боротьбу.

З ініціативи ОвБУА постановлено в рамках Світового Конгресу Вільних Українців відбути 14 листопада 1967 р. з'їзд кол. Українського Вояцтва із завданням:

1. Усталити стан кол. українського вояцтва,
2. узгіднити напрямні праці українських комбатантських організацій і
3. оформити координаційний центр для успішного дальшого плекання військової традиції і визвольної боротьби.

Намічені завдання однодушно на з'їзді схвалено. Безпосередньо по з'їзді кол. Українського Вояцтва президія того з'їзду переслала на адресу генерального секретаря СКВУ, п. М. Плав'юка в Вінніпезі, однодушно схвалені постанови з'їзду і подала як призначеного представника комбатантських організацій до Секретаріату СКВУ голову Головної Управи Братства к. Вояки I-ої УД

УНА,, д-ра М. Малецького з Торонта. З невідомих причин Секретаріят його не визнав, а назначив представником полк. І. Липовецького; від того часу аж до липня 1970 р., не з вини українських комбатантських організацій, не устійнено координаційної співпраці з Секретаріатом СКВУ.

Між тим Головна Управа ОбВУА, виконуючи доручення з'їзду Українського Вояцтва під час СКВУ, нав'язала контакт з усіма центральними комбатантськими організаціями в вільному світі, довела до створення координаційних осередків УКО в США, Аргентині й Європі; на жаль, всі спроби оформити координаційний осередок у Канаді не мали успіху. У порозумінні з усіма діючими координаційними комбатантськими осередками 10 травня 1970 р. завершено організаційне оформлення створенням Координаційної Ради Українських Комбатантських Організацій з осідком у США і устійнено склад комісії Комбатантів при Секретаріаті СКВУ, що Секретаріат затвердив 1 липня 1970 р. у складі: д-р Володимир Галан — голова; полк. І. Липовецький — заст. голови; Іван Поритко — секретар; члени — д-р С. М. Фостун з Європи й інж. Б. Яжно з Півд. Америки.

Екзекутива Координаційної Ради УКО проводить заплановану працю через чотири комісії, які її намічують, а саме: а) Комісію плекання військової традиції і постійности збройної боротьби, в складі якої є: д-р Іван Козак (ОбВУА) — голова; Михайло Острроверха (Б-во УСС), д-р Роман Дразньовський (Б-во к. в. І-ої УД УНА), Іван Хома (О к. в. УПА) Лев Футала (Т-во к. в. УПА), Іляріон Поліщук (СВУР) з осідком у Нью-Йорку. б) Суспільна Служба Комбатантів: Іван Поритко — голова, Іван Данківський, Степан Кондра (Б-во УСС) — секретарі, Степан Мазурок — заст. голови і Роман Стеблій (Б-во к. в. І-ої УД УНА), Степан Гула-Шеремета (О к. в. УПА), Михайло Ковальчин (Т-во к. в. УПА), Микола Ящик (СВУР), осідок у Філадельфії. в) Комісія видавництва і публікації — Іван Кедрин (ОбВУА) — голова, Петро Постолук (Б-во УСС), Юрій Лопатинський (О к. в. УПА), Микола Грицьков'ян (Т-во к. в. УПА), Володимир Гриньох (Б-во к. в. І-ої УД УНА), М. Скорупський (СВУР), осідок у Нью-Йорку. г) Архівально-музейна комісія — д-р Степан Ріпецький (Б-во УСС) — голова, д-р Сава Никифорук (ОбВУА), Ярослав Гриневиц (Б-во УСС), Роман Глушко (Б-во к. в. І-ої УДУНА), Лев Куделя (СВУР), осідок Нью-Йорк.

У двох перших комісіях намічена праця проходить нормально й успішно. Комісія плекання військової традиції і постійности збройної боротьби дає велику допомогу на видаваний засобами ОбВУА і Б-ва к. в. І-ої УД УНА періодичний журнал "Вісті Комбатанта", який оживлює наші ветеранські організації, чим і спричиняється великою мірою до плекання військових традицій і безперервности визвольної боротьби. Заходами ОбВУА виходить неперіодичний журнал "Сурмач".

Суспільна Служба Комбатантів, виконуючи успішно важливе завдання опіки та допомоги нашим інвалідам, кол. учасникам

збройної боротьби за визволення України, впродовж 20 років уділила допомоги на понад 200 тисяч доларів. З допомоги користало 485 осіб, а це: 145 ветеранів з Армії УНР і УГА, 101 з I-ої УДУНА, 10 з УПА, 12 з Українського Резистансу, 11 з Карпатської Січі, 11 вдів по українських військовиках, 24 з інших армій. В Європі проживає ще коло 200 осіб, якими треба опікуватися. У США і Півд. Америці ССК допомагає ще коло 150 українським ветеранам. За роки 1971—1972 уділено допомоги 235 к. воякам, а це: 18 за залізною заслоною, 163 в Європі, 3 в Бельгії, 5 в Півд. Америці і 46 у США, на загальну суму 27,032.20 дол. Тут годиться підкреслити з признанням, що наші кол. вояки і їх організації у своїй зосередженій праці в СССК гідно виконують свої зобов'язання супроти кол. товаришів зброї, не словами, але ділом, і осягнули значні успіхи, жертвним трудом кожного року проводять листопадові збірки на Дар Українського Воєнного Інваліда і тим допомагають кол. учасникам нашої збройної боротьби прожити останні роки їх життя.

Дві інші комісії, а це видавництва і публікації та архівально-музейна, хоч опрацювали подрібний плян діяння, однак його не можуть виконувати з браку потрібних фондів, яких не спроможні придбати наші ветеранські організації зі своїми старшими віком членами.

Кілька разів Екзекутива Координаційної Ради Українських Комбатантських Організацій зверталася до наших центральних громадських організацій, а зокрема до Секретаріату СКВУ — допомогти забезпечити призначені комбатантами історичної вартости архівальні матеріали з нашої визвольної боротьби новішої доби, зокрема прецінний архів Братства Українських Січових Стрільців. Однак досі не знайдено зрозуміння для цієї переважливій справи, а тимчасом ці архівальні скарби для нашої історії підлягають постійному знищенню, і хто за це буде відповідати? Наші прохання, якими ми звертали увагу на забезпечення архіву, а в тім історичної вартости документів, не удостоїлися навіть відповіді!

Світова Рада Українських Комбатантських Організацій працює на основі окремого правилника і подрібно зложеного пляну з завданням координувати діяльність усіх наших ветеранських організацій.

Стан кол. українських вояків у співпрацюючих комбатантських організаціях:

ВЕТЕРАНИ

Країни:	УСС: УНР—УГА: I-ша УД УНА: УПА:				Разом:
США	52	752	685	100	1589
Канада	36	645	575	50	1306
Півд. Америка	8	50	100	10	168
Європа	2	220	1820	10	2052
Разом:	98	1667	3180	170	5115

У звітньому періоді співпрацюючі комбатантські організації розгортали свою статуту діяльність так, як у попередніх роках, влаштовуючи на місцях всякі імпрези самі або в співпраці з іншими організаціями, відзначували різні національні чи державницькі і військові роковини. Організували реферати-доповіді для членства чи для ширшого загалу. Брала також участь у різних акціях, що відбувалися на їх теренах, головню в обороні переслідуваних і ув'язнених українських патріотів в Україні.

У зовнішній діяльності Екзекутива Світової Ради УКО 16 березня 1972 р. вислала лист-меморандум го генерального секретаря ООН Курта Вальдгайма в справі варварсько-дикунського плюндрування могил українських вояків в Україні, а зокрема стрілецьких могил на Янівському цвинтарі у Львові. Відписи листа до ООН післано до відома американського амбасадора при ООН з проханням підтримки. Амбасадор Н. Буш відповів з великим зрозумінням справи і її знанням. Також одержано відповідь від ген. секретаря ООН із повідомленням, що справу спрямовано до Комісії Охорони Прав Людини.

Світова Рада УКО у звітньому часі відбула 6 пленарних засідань і 8 засідань Екзекутиви, на яких відчитувано важливішу кореспонденцію, обговорювано різнородні справи і їх вирішувано, м. ін. багато часу присвячено обговоренню справи військових студій нашої молоді та придбанню фондів на стипендії на ті студії.

Закінчуючи загальний огляд комбатантських дій, Екзекутива з радістю стверджує, що праця по всіх наших ветеранських організаціях не послабла, а кол. українські вояки, хоч вже старшого віку, з відданістю виконують свій обов'язок і далі є корисні для справи визволення українського народу.

д-р Володимир Галан

СВІТОВА КОНФЕРЕНЦІЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ

У звітньому часі Екзекутива Світової Конференції Української Молоді діяла в такому складі: інж. Микола Семанишин — голова, Павло Дорожинський і мгр. Євген Гановський — заступники голови, Антін Філімончук — секретар.

Вона опрацювала правильник Світової Конференції Української Молоді, який розглянула Президія Секретаріату і затвердила пленарна сесія Секретаріату. Цілість праці в початковій стадії була в напрямі координації дії всіх крайових молодечих центрів. Екзекутива опрацювала й вислала проєкт правильника дії для них, інформаційний запитник та супровідного листа для встановлення зв'язку з крайовими молодечими радами чи організаціями в усіх країнах.

Дійсність показала, що крім СУМ-у, Пласту та ОДУМ-у, які діють у світовому масштабі, і Конференції Центральних Молодечих Організацій у США, в інших країнах молодечі центри є недіяльними або колись ними були, а на теперішній час перестали діяти (Канада).

Красві Централі мусять собі усвідомити потребу координованої дії молодечих організацій в їх системі. Лише схрещення досвіду старших та ентузіязм молоді запевняць безперервність праці у всіх ділянках українців у діаспорі.

Світова Конференція Української Молоді виявила була теж ініціативу видати у світовому маштабі журналік для дітей віком від 6 до 12 років, опрацьовати детальний запитник і т. д., та брак фінансових засобів викликали затримку в продовжуванні початих заходів.

Під час Шостої Пленарної Сесії Секретаріату СКВУ в січні 1973 р. в Торонті Світова Конференція Української Молоді відбула свій Панель, що його відкрив главо цієї Конференції М. Семанишин, а модератором Панелю був д-р Всеволод Ісаїв. У панелі брали участь: Андрій Бандера (СУМ), Микола Мороз і Віктор Дужнай (ОДУМ), Юрій Клюфас (Пласт), Андрій Семотник (СУСК) і Ярмо Макогон (МУНО). Панель обміркував окремі питання, що торкалися не тільки проблематики української молоді, але теж і сучасних подій та процесів в Україні, збереження українських національних традицій серед чужого оточення, національна приналежність чи національна ідеологія, питання освіти й професій та їхнього вибору в аспекті самозбереження українськості та інше.

СПОЛУЧЕНІ ШТАТИ АМЕРИКИ

Найкраще молодечий сектор є оформлений в США при УККА. Діючи як автономне тіло у формі Конференції, воно виявило себе динамічним у всіх ділянках праці. До Конференції Українських Центральних Молодечних Організацій у США входили через своїх представників товариства і організації:

1. Організація Української Молоді "Пласт".
2. Спілка Української Молоді Америки (СУМА).
3. Об'єднання Демократичної Української Молоді (ОДУМ).
4. Союз Укр. Студентських Товариств Америки (СУСТА).
5. Товариство Української Студіючої Молоді (ТУСМ).
6. Об'єднання Укр. і Академічних Товариств "ЗАРЕВО".
7. Союз Укр.-Амер. Спортових Товариств (СУАСТ).
8. Молоді Українські Націоналісти (МУН).
9. Студенти в Обороні Людських прав у Советському Союзі.

На протязі звітного часу координатором Конференції до листопада 72 р. був інж. Микола Семанишин (СУМА), а від XI Конгресу УККА мгр. Христина Кульчицька (ТУСМ).

Засіданням Конференції по черзі проводили представники кожної Організації — члени Конференції, виготовляючи протокол із засідання українською мовою.

Метою Конференції було змагати до того, щоб українська молодь у США зберегла свою національну приналежність, і через те приготувати її до праці серед української етнічної групи в США для збереження її ідентичности, а теж для визволення України з комуністичного поневолення.

Засобами для досягнення цієї мети були:

1. Координація спільної діяльності молодечих і студентських організацій в рамках УККА.

2. Співпраця з усіма Товариствами, комітетами чи комісіями в справах молоді в рамках УККА.

3. Творення форуму для виміни поглядів і розв'язки спільних проблем.

4. Нав'язування дружнього контакту між Товариствами на всіх щаблях організаційної структури.

Беручи до уваги ці завдання та постанови і резолюції Конгресів УККА, виготовлено рамовий плян дії Конференції, який зводився до таких 3-х більших спільних імпрез:

а) Фестиваль Молоді. Раз на три роки в одному з більших міст повинен бути влаштований фестиваль Української Молоді, в якому взяли б участь першуні з кожної округи з різних ділянок самодіяльність, змагаючись за першенство країни. Такий Фестиваль повинен бути на високому рівні, відбуватися в кращих концертних залах, мати широкий розголос не тільки серед українців, але також серед інших національностей. До співпраці в організації таких Фестивалів мали б бути запрошені наші найкращі знавці окремих ділянок мистецтва.

б) Олімпіада Молоді: що три роки повинна відбуватися Спортова Олімпіада Молоді в одному з більших міст поселення українців. Фахову допомогу в організуванні Олімпіади повинен дати Союз Українсько-Американських Спортових Товариств. Така Олімпіада повинна відбуватися на одному з кращих стадіонів і в час, коли наша молодь є вільна від навчання чи інших зайнять в своїх організаціях. Олімпіада повинна по змозі включати всі роди спорту, що їх наша молодь вправляє в організаціях, спортових товариствах, школах чи самотужки.

в) Здвиг Молоді: що три роки повинен відбутися на одній з осель, що їх власниками є поодинокі молодечі організації, загальний Звиг Молоді з цілого терену США.

З наміченого пляну започатковано спортову імпрезу, яка відбулася з нагоди 30-тиліття УККА 24-го жовтня 1970 року у Філадельфії, і з успіхом проведене Спортове Свято Молоді в червні 1973 р. на оселі СУМА в Еленвілі.

Цей плян, разом з Правильником дії Конференції, був розісланий усім Відділам УККА для використання та застосування на місцях. Відповідь ми одержали лише від кількох Відділів УККА, хоч знаємо, що в осередках більшого скупчення українців успішно працюють та діють молодечі конференції, комітети чи комісії. Включення молоді у працю Відділів УККА залишається ключовою проблемою до розв'язки для успішного росту на місцях, а тим самим і в крайовому засягу.

В 1970-му році вживання наркотиків молоддю досягло епідемічного розміру. Зрозуміло, що українська молодь не була імунізована від цього налогу, і тому Конференція заохотила всі молодечі орга-

нізації відбули панелі про шкідливі наслідки наркотиків. Крім цього, через канцелярію УККА вислано до всіх Відділів УККА письмові реферати в цій справі, а саме: о. Я. Дибка, ЧНІ, з Нью-Йорку, д-ра А. Тершаковця і І. Раковського, обидвох з Нью-Йорку.

В тому ж році повинь навістила наших братів в Югославії. Серед потерпілих було багато молоді. Згідно з рішенням Конференції дано публічний заклик, щоб молодь у США включилася в допомогову акцію, організовану нашими харитативними організаціями і допомоговими комітетами.

Вліті 1970 року делегація Екзекутиви УККА відвідала молодечі табори-оселі: Оселю ПЛАСТУ відвідав заст. президента УККА о. шамб. М. Харина і голова Політичної Ради П. Дорожинський, а Оселю СУМА, ОДУМ і курси українознавства на Союзівці — екзекутивний заст. президента УККА Йосиф Лисогір. До обидвох делегацій належали екзекутивний директор УККА мгр. І. Базарко, голова Шкільної Ради при УККА д-р Е. Жарський і координатор молоді при Екзекутиві УККА. Делегація прийшла до висновку, що в усіх тих таборах проводиться дуже велика праця над вихованням молодого покоління. Щоб допомагати бодай у малій мірі продовжувати цю корисну працю, на пропозицію координатора молоді Екзекутива УККА 19-го лютого 1971 року вирішила призначити з свого бюджету 2.150.00 дол. молодечим організаціям.

7-го квітня 1971 року відбулася в Нью-Йорку зустріч представників Екзекутиви Українського Конгресового Комітету Америки, голів двох найбільших Відділів УККА (Нью-Йорку і Філадельфії) з делегатами Конференції Молодечих Організацій. На цій зустрічі представники Екзекутиви ствердили, що понад 20 років наші молодечі групи і її ідентичности в американському житті. В часі тієї зустрічі екзекутивний заст. президента УККА Йосип Лисогір передав чек молодечим організаціям, як пожертву на їхню працю.

Так, як прикметою Конференції в 1970 році була праця на внутрішньому відтинкові, так 1971 та 1972 роки — це час вияву молоді назовні — це час демонстрацій. Молодь в Україні стала в авангарді боротьби проти русифікаційної політики Москви. Брутальні засуди культурних діячів в Україні відбилися відгомонам тут, а це скріпило свідомість в українській молоді поза межами України. Подібно, як українська молодь там стоїть в авангарді боротьби, так молодь тут стала в авангарді протестаційних акцій.

Започатковані попередньо демонстрації організаціями Визвольного Фронту, а зокрема ТУСМ-ом, знайшли перший спільний вияв у демонстрації, влаштованій Конференцією Молоді 1-го травня 1971 року під Об'єднаними Націями та в марші вулицями Нью-Йорку під більшовицьку амбасаду. Ця демонстрація була в першу чергу в обороні засудженого Валентина Мороза. Меморандум з підписами всіх молодечих і студентських організацій був доручений українській та російській советським місіям. Також відвідано відповідні агенції Об'єднаних Націй в цій справі.

В жовтні 1971 року Конференція Молоді, спільно з організаціями Визвольного Фронту, влаштувала чергову демонстрацію під

Об'єднаними Націями і під більшовицькими місіями в Нью-Йорку. Посилени арештування в Україні скріпили протестаційні акції тут. В річницю "КРУТ" 20 січня 1972 р. відбулася багаточисельна демонстрація з ініціативи ТУСМ при співпраці Конференції під Об'єднаними Націями і знову похід вулицями Нью-Йорку до більшовицьких місій. В дальшому демонстрації під Об'єднаними Націями за узгідненим календарем влаштували: СУМА, ОДУМ і "ЗАРЕВО" до спілки з ПЛАСТОМ. Організація СУСТА до спілки з Відділом УККА у Вашингтоні влаштували демонстрацію під більшовицькою амбасадю у Вашингтоні 19 березня.

Дуже цікавою та продуманою акцією було переривання виступів Е. Євтушенка. Згадати б: Нью-Йорк і Міннеаполіс. Та акція студентської молоді попала була на шпальти тижневика "ЛАЙФ" і на екрани телевізії.

Завершенням демонстрацій в цьому часі була спільна маніфестація і демонстрація у Вашингтоні 13-го травня 1972 року. Окрема делегація УККА передала петицію для Президента США з нагоди його запланованої поїздки до СРСР.

На маргінесі цієї маніфестації треба проаналізувати цікавий момент, який можна було теж спостерігати і попередньо, але тут він знайшов своє завершення. Мирні демонстрації не приносять бажаного наслідку. В таких містах ,як Вашингтон чи Нью-Йорк, де немає дня, щоб там не відбувалось по-декілька демонстрацій, — вони перестають бути атрактивними. Телевізія і радіо перестають про них навіть згадувати. Це викликає невдоволення у деяких молодих людей, які шукають розголосу у нелегальних формах демонстрацій. Такою спробою, щоб звернути увагу на себе, був "марш" групи молодих людей на Білий Дім 13 травня цього року.

За час своєї праці Конференція не диспонувала жодними фінансовими засобами.

Почуваюсь до обов'язку висловити щире подяку членам Екзекутиви Конференції за співпрацю, а майбутній Управі Конференції бажаю кращих успіхів у праці.

інж. Микола Семанишин

КОМІСІЯ ПРЕСИ ТА ІНФОРМАЦІЇ СЕКРЕТАРІАТУ СКВУ

Пресово-інформаційну Комісію покликала до життя Президія Секретаріату Світового Конгресу Вільних Українців в Канаді 10 лютого 1968 року, призначивши на голову д-ра Михайла Сосновського. Осідок Комісії початково був в Оттаві, Канада. Свою діяльність у ширшому засягу Комісія розвинула щойно із організуванням бюро Секретаріату СКВУ у Вінніпегу, де був осідок Комісії до кінця січня 1970 р. Згідно з наміченим пляном Пресово-інформаційна Комісія мала завдання:

1. Систематично інформувати про працю і пляни Секретаріату СКВУ та його Президії;

2. Поширювати матеріяли та інформації, що мали загальноукраїнське значення, і заторкували такі чи інші аспекти українського життя в діаспорі чи на українських землях.

Коли мова про техніку праці Комісії, то вона зводилася до виготовлювання пресових комунікатів і бюлетенів чи спеціальних матеріялів для преси та україномовних радіопересилань. Всі ці матеріяли пересилано на адреси українських періодиків (газет і журналів), керівництв українського радіомовлень у всіх країнах українського поселення, а також таким радіостанціям з українськими відділами, як “Голос Канади”, “Голос Америки”, Радіо “Свобода”, Радіо в Римі та Мадриді. Ці матеріяли використовувано або повністю, або у відповідно до потреб того чи іншого видання у зредатованій формі. Починаючи з 1969 р., матеріяли Пресово-інформаційної Комісії Секретаріату СКВУ стали нормальним явищем на сторінках української преси в усіх країнах українського поселення.

У 1969 р. Комісія оформилася в такому складі: д-р Михайло Сосновський — голова, Ростислав Шульгин — заступник, Галина Мухина — секретар. У тому ж часі були спроби поширити Комісією членами з інших країн поселення. У погодженні з центральними репрезентаціями та на їх рекомендацію до співпраці запрошено таких осіб: Зенон Пеленський (Німеччина), Володимир Косик (Франція), Володимир Микула (Великобританія), д-р Тарас Яськевич (Австралія), Степан Кобилянський (Бразилія), Оксана Драган (США), д-р Володимир Душник (США). З Комісією в Канаді весь час активно співпрацював ред. Іван Сирник, а у Великобританії д-р Святомир Фостун — обидва члени Секретаріату СКВУ.

Комісія опрацювала плян створення при Секретаріаті СКВУ Українського Пресового Агентства. Цей плян був пересланий у вересні 1970 р. до розгляду та завваг всім українським газетам і журналам, а також керівництвам україномовних радіопередач. Більшість наших редакцій позитивно висловилися про цей плян, висловлюючи бажання одержувати матеріял, а навіть його оплачувати. Зенон Пеленський підготував два випуски інформаційного матеріялу, що його переслано нашим газетам як зразок пропонованої інформаційної служби. Плян передбачав також виготовлювання інформаційного матеріялу чужими мовами, порядком зовнішньої інформації. Хоч плян у принципі був апробований Президією Секретаріату СКВУ в США, то провести його в життя не пощастило з уваги на фінансові труднощі, в яких тоді знайшовся Секретаріат. У висліді Комісія мусіла обмежитися до діяльності виключно на відтинку інформування про поточну працю Секретаріату СКВУ.

Такий стан тривав до кінця діяльності Президії Секретаріату СКВУ в США, а відтак в Європі в рр. 1972-1973. Ані в США, ані в Європі не пощастило поширити засягу діяльності Комісії, яка на своєму рахунку має понад сотню різного змісту пресових комунікатів та декілька випусків основного матеріялу англійською мовою, в тому збірку документів про порушення основних прав людини в Україні в рр. 1968—1970, а також спеціальне видання з

приводу відзначування 100-річчя з дня народин творця більшовицької імперії В. Леніна — також англійською мовою.

Треба також відзначити ініціативу Комісії щодо поновленого видавання німецькомовного журналу у співпраці з Німецько-Українським Товариством. В 1969-70 рр. було підготовано та видано за редакцією Зенона Пеленського два числа цього журналу під назвою “Україніше Рундшав”, але з уваги на брак фондів треба було дальшу публікацію перервати. Комісія прийняла активну участь у зібранні матеріалів першого Світового Конгресу Вільних Українців у НьюЙорку та в опублікуванні їх окремою книгою за редакцією ред. І. Сирника, Галини Мухиної та Михайла Сосновського, при співпраці генерального секретаря Миколи Плав’юка і його заступників, Ігната Білинського та д-ра Святомира Фостуна. Редакційну і технічну роботу виконувала Галина Мухина.

Матеріяли Пресово-інформаційної Комісії передавано також в Україну за посередництвом таких радіомовлень, як “Голос Канади”, “Голос Америки”, Радіо “Свобода” і римської та мадрідської радіостанцій. Голова Комісії в рр. 1969-1971 мав змогу декілька разів виступати на згаданих радіостанціях з інформаціями про Світовий Конгрес Вільних Українців, а також давав інтерв’ю, інформуючи про поточну працю Секретаріату СКВУ.

З досвіду за останніх шість років доводиться зробити висновок про необхідність у нас добре поставленої та належно розбудованої пресово-інформаційної служби у формі окремого пресового агентства при Секретаріаті СКВУ. Розбудова такої пресово-інформаційної служби повинна йти під кутом наших внутрішніх та зовнішніх потреб на відтинку поселень, а також під кутом потреб українського народу в Україні. У дотеперішній праці зроблено початок, здобуто потрібний досвід, який треба буде повністю використати у черговій каденції нового Секретаріату СКВУ.

д-р Михайло Сосновський

голова

КОМІСІЯ ПРАВ ЛЮДИНИ СЕКРЕТАРІАТУ СКВУ

Комісію Прав Людини (КПЛ) при Секретаріаті Конгресу Вільних Українців зорганізовано в часі діяння Президії Секретаріату в Канаді, в половині 1969 р. Коли ж мова про початок акції Секретаріату СКВУ в обороні основних прав людини в Україні, то вона в’яжеться з діяльністю представників Секретаріату СКВУ в час відзначування 20-річчя з дня схвалення Об’єднаними Націями Загальної Деклярації Прав Людини у Тегерані 1968 р. Секретаріат СКВУ у Тегерані репрезентували президент СКВУ, о. митрат д-р Василь Кушнір, і голова Пресово-інформаційної Комісії СКВУ, д-р Михайло Сосновський. Комісію Прав Людини очолив сенатор Павло Юзик.

З уваги на те, що якраз у тому часі в Україні посилювалися переслідування українських культурних працівників та інтелектуалістів, КПЛ відразу почала займатися збиранням матеріалів, які свідчили б про політику репресій в Україні та порушенні основних прав людини, щоб відтак на базі достовірних документів провести відповідну інформативну та оборонну акцію на міжнародньому форумі.

На початку 1970 р. Комісія опублікувала англійською мовою зібрані матеріали про порушення прав людини в Україні. Ці матеріали передано з відповідними супровідними листами до Комісії Прав Людини ООН, до генерального секретаря ООН У Танта, Емнесті Інтернешенел, а також переслано на адреси урядів держав, де є українські поселення, і на адреси всіх представництв держав в Об'єднаних Націях. Окремі заходи провела Комісія у зв'язку з апелем засудженого Лева Лукіяненка та спів'язнів до Комісії Прав Людини ООН, які просили охорони перед знущанням совєтської поліції в концтаборах з політичних в'язнів та інформували про систематичне затроювання харчів.

На п'ятій пленарній сесії Секретаріату СКВУ в січні 1972 р. КПЛ реорганізовано, і вона уконституювалася в такому складі: сенатор Павло Юзик — голова, Йосип Лисогір — заступник, д-р Михайло Сосновський — секретар, митрополит Максим Германюк, митрополит Мстислав Скрипник, пастор Володимир Боровський, Ігнат Білинський, інж. Мирослав Болюх, д-р Василь Іваницький, проф. д-р Петро Кондра, Микола Плав'юк, д-р Святомир Фостун, о. Володимир Ханейко — члени. Спеціальним дорадником Комісії став о. митрат д-р Василь Кушнір. У тому часі вирішено оформити постійне бюро Комісії у Нью-Йорку, вважаючи конечним поширити працю Комісії.

Упродовж 1972 р. Комісія продовжувала діяти в загальному пляні оборони прав людини в Україні. На жаль, з уваги на брак фондів не можна було зорганізувати праці Комісії відповідно до наміченого пляну, і в висліді організаційної роботи не вийшли поза вступну початкову стадію. Все таки, у висліді особистих заходів голови Комісії, сенатора Павла Юзика, та з допомогою Комітету Українців Канади заініційовано організацію Міжнароднього Комітету Оборони Прав Людини, що його очолив кол. канадський прем'єр міністр Джон Діфенбейкер. Цей Комітет включився в акцію оборони українських в'язнів у ССРС, тісно співпрацюючи з КПЛ Секретаріату. Комісія втримувала безпосередні контакти з окремими міжнародними установами, а в першій мірі з Комісією Прав Людини ООН, представникові якої не тільки передано відповідні документи, але й окремо з'ясовано випадки порушення прав людини в Україні.

Широку інформативну і протестну акцію проведено в половині 1972 р. на міжнародньому форумі в обороні українських в'язнів. Зібрану документацію переслано 10 липня 1973 р. Емнесті Інтернешенел, Міжнародній Асоціації Юристів, Міжнародньому Бюро Праці і Комісії Прав Людини ООН. Одночасно акцію провів із сво-

го боку Комітет під головуванням Джона Діфенбейкера, інтерв'юючи в різних державних чинників та на міжнародньому форумі в справі арештованих. Крім того, голова Комітету Джон Діфенбейкер і сенатор Павло Юзик провели в Європі заходи, щоб нав'язати ділову співпрацю з видатними діячами західноєвропейських країн і Великобританії на відтинку оборони основних прав людини.

Праця КПЛ була предметом ширшої дискусії на шостій пленарній сесії Секретаріату СКВУ в січні 1973 р. Розглянувши звіт доповіді голови, сенатора Павла Юзика, сесія визначила окремий бюджет для Комісії і схвалила такі напрямні її праці:

1. Комісія має продовжувати свою працю по лінії оборони прав українського народу на форумах міжнародних організацій, підтримуючи акції Міжнародного Комітету Прав Людини, організованого дост. Джоном Діфенбейкером.

2. КПЛ заініціює у співпраці з центральними крайовими репрезентаціями окремих країн нашого поселення організацію крайових комісій прав людини, які діятимуть у загальній системі Комісії Прав Людини Секретаріату СКВУ.

3. КПЛ у своїй діяльності має звертати також увагу на факти порушення прав української людини в країнах поселення та ініціювати у погодженні з центральними репрезентаціями потрібні акції.

4. КПЛ має провести всю потрібну підготовку для використання відзначування 25-річчя проголошення Загальної Деклярації Прав Людини під кутом оборони прав українського народу в СССР.

5. КПЛ має розглянути можливість видання англійською мовою повного перекладу всіх випусків самвидавного "Українського Вісника".

Намічений плян тільки частинно був реалізований, бо також і в 1973 р. не пощастило розв'язати питання фінансування праці Комісії, яка мусіла обмежитися до спорадичних реагувань в міру можливості на такі чи інші факти порушення прав людини, зокрема на засуди цілого ряду українських дисидентів на довголітнє ув'язнення і заслання. Не втримувано, однак, ніяких безпосередніх контактів з міжнародніми організаціями тому, що не маємо відповідного апарату.

Комісія вважала, що оборонна акція, ведена установою Смоло-скип (розповсюдження летючок і петицій англійською мовою), заслуговує на підтримку; на цю широку акцію призначила суму 2,000 доларів. Професор Пітер Реддавей у Лондоні, Англія, погодився зредагувати тематично перші 4 томи "Українського Вісника" для публікації англійською мовою, і йому вислано 350 британських фунтів на переклад і редагування; та сума покриває тільки частину всіх видатків. Ухвалено дати фінансову допомогу для поширення книжки англійською мовою "Фермент в Україні" Майкела Бравна (Лондон, Англія).

Даючи до відома українського громадянства це звіт доповіді із своєї діяльності, Комісія свідомо того факту, що воно далеко неза-

довільне і що не використано тих можливостей, які має до розпорядження українська спільнота за межами України, щоб справу систематичної оборони прав української людини поставити на належній висоті. Програма праці не була виконана з незалежних від Комісії причин. Реакція на дотеперішні заходи Комісії з боку позаукраїнських чинників, позитивне наставлення до таких чи інших оборонних починів Комісії на відтинку тих міжнародних установ, які безпосередньо цікавляться справами пошанування у світі основних прав людини та поборюють порушення цих прав, засвідчують, що для того роду діяльності є місце і потреба, не зважаючи на не надто сприятливий для нас політичний клімат у світі під сучасну пору. Найважливіший фактор те, що у всіх країнах є люди та організації, які болять незадовільним станом на відтинку прав людини у світі, і з цими людьми та організаціями нам треба якнайтісніше співпрацювати. За весь час своєї діяльності КПЛ трохи промостила шлях на цьому відтинку, і започаткувану працю треба продовжувати.

За Комісію прав людини секретаріату СКВУ:

сенатор **Павло Юзик**

голова

д-р **Михайло Сосновський**

секретар

ЗВІДОМЛЕННЯ ВЕРИФІКАЦІЙНОЇ КОМІСІЇ

2-го КОНГРЕСУ СКВУ

2 листопада 1973 року Комісія відбула 2 засідання в присутності таких членів:

Д-р С. Яр. Кальба, Канада; мгр. Іван Геврик, Канада; п. Северин Григорців, Австралія; д-р Омелян Кушпета, Голляндія; п-і Любослава Шандра, США; д-р Яр. Бернадин, США; мгр. Іван Базарко, США; інж. Микола Сліпченко, Аргентина; п-і Оксана Микитюк, Канада; (д-р Сергій Наклович з Австрії не брав участі у працях комісії)

Комісія уконституювалася в такому складі:

Д-р С. Яр. Кальба, голова; д-р Яр. Бернадин, заст. голови; д-р Омелян Кушпета, секретар.

— Ознайомившись з висланими до Організаційної Комісії 2-го Конгресу СКВУ уповноваженнями делегатів, Комісія переглянула всі реєстраційні картки для проведення уточнення числа делегатів і гостей.

— Комісія ствердила, що реєстрація делегатів 2-го Конгресу СКВУ не була проведена у повній згоді з постановами Пленарної Сесії з січня 1973 р. бо крім делегатів Крайових громадських організацій і Крайових громадських централей, зареєстровано теж як делегатів представників деяких місцевих відділів тих організацій

— Комісія устійнила число делегатів, зареєстрованих на кінець 2 листопада 1973 року.

Канада	— 189
США	— 168
Велика Британія	— 19
Аргентина	— 20
Австралія	— 13
Німеччина	— 11
Франція	— 5
Бельгія	— 3
Бразилія	— 2
Голляндія	— 1
Венесуела	— 1
Нова Зеландія	— 1

Разом: 433

Крім того зареєстровано як учасників студентів:

З Канади	— 23
Із США	— 12
Інші країни	— 7

Разом: 42

Представників української преси зареєструвалося:

З Канади	—	7
Із США	—	3
Разом:		10

Всіх зареєстрованих учасників у характері гостей разом з Канади і з США та інших країн зареєстровано 531.

Загальне зведення:

Делегати	—	471
Гості	—	489
Студенти	—	42
Преса	—	10
Разом:		1012

За Верифікаційну Комісію:

С. Яр. Кальба
голова

Омелян Кушпета
секретар

ДОПОВІДІ

**ДО ПОЛОЖЕННЯ В УКРАЇНІ І ЗАВДАНЬ
УКРАЇНСЬКОЇ СПІЛЬНОТИ У СВІТІ**

(Доповідь виголошена на Другому СКВУ)

В імперському комплексі ССРСР Україну, як і інші неруські національні республіки, силою включені в нього, перетворено на суверенну колонію у формі УССР. На папері ніби існує державність, а в політичному житті націю позбавлено всіх елементів державного життя, відчужується від нього. Державність на показ стала знаряддям в руках імперської влади більшовиків для боротьби з національною окремішністю і самобутністю.

В якійсь мірі України нагадує дерево, яке чомусь не розвивається так, як мало б бути, а корчиться. Про людське око коло нього піклуються державні садівничі, відпускаються кошти на різні товариства охорони етнографічної творчості. На показ чужинцям зберігається бездіяльне міністерство зовнішніх справ, є і представник від України в міжнародній організації — ОН, в створенні якої Україна була навіть одним з основоположників. Коли заходить потреба, то, за нотами “старшого брата” з Москви, представник України виступає на міжнародному форумі проти колоніалізму і національного поневолення. А в т. зв. Українській державі політичних в’язнів, а їх там дуже багато, на “лікування” від державницького політичного думання посилають в сибірські простори,—дуже далеко від України, під опіку “старшого брата”.

Кваліфіковані садівничі працюють і опікуються, а дерево не розвивається. Імперська сторона і вчені різних рангів і титулів, а з ними й слизькохвостні малороси та перекінчики вмовляють в людей, що спад національний зумовляють закони історії, така, мовляв, історична закономірність. Таж “марксизм і ленінізм, кажуть яничари, відкрив світову історичну тенденцію до зближення, а в майбутньому до відмирання націй...¹⁾. Безсовісні відступники від свого народу запевняють про несучасність, несумісність і неправомірність національної ідеї і свідомости національної з марксизмом і ленінізмом. А разом з тим, щоб довести видуману “закономірність”, підрубуються коріння національного дерева, використовуючи для цього сучасну землерийну техніку. Наполегливо і жорстоко руйнуються культурно-історичні надбання українського народу, предки якого всією історією виробляли національний хребет на різних етапах становлення нації як культурно-історичної категорії, в якій лущаються “мертві, живі і ненароджені”.

**

¹⁾ М. І. Куліченко “Національні відносини в ССРСР і тенденції їхнього розвитку” стор, стор. 13.

Півстоліття після відновлення більшовиками імперського комплексу, в який силою зброї включено українську державу, ведеться боротьба двох протиставних сил: московсько-більшовицького великодержавства і національної ідеї, — животворної сили у становленні нації. За останнє десятиліття ханат всевладної партії ЦК КПСС, посилив ту боротьбу, ведучи курс наступальної політики нівелювання неруських націй, щоб злити їх з руським народом. Перед вченими і науковими силами імперії поставлено вимогу: довести історичну “закономірність відмирання націй за зрілого соціалізму”, як там звать брежнєвське вгадування.

І вони в поті чола доводять, що “нації в порівнянні з племенами і народностями, з яких формується нація, є найменш стійкою етнічною спільнотою, вона кінець кінцем відмирає”²⁾. Проте, за теперішньою псевдонаукою, дуже поширеною за брежнєвського вгадування, видуманій “історичній закономірності” підлягають не всі нації. Партійна псевдонаука відкрита нацією з магнетичною силою, до якої з давніх давен буцім то тягнуться всі інші. “Все передує, справді народне, що народжувалось на національних окраїнах, тяглося до Росії, до русско-го народу”³⁾.

Отак глумлячись з історії, карлівський малорос з титулом ніби президента СССР — М. Підгорний лоскотав національну гордість “великорусского” народу, нагороджуючи РСФСР “ордером дружби”, встановленим у 50-ту річницю створення імперського комплексу. А в Києві, Алма Аті — столицях української і казахської республік, Л. Брежнєв, нагороджуючи названі республіки тим же орденом, встановив для кожної по одному мільярдів пудів хліба річно постачити у “отечественні” елеватори. Вродить чи не вродить, а постачати мусять. — Різні рубежні “отечественної” дружби заведено за брежнєвської політики, з її курсом уніфікації єдинодержавства. Ханат ЦК КПСС ту політику називає “клясовою”, “інтернаціональною” з додатком пролетарського, а вдійсності, в моєму розумінні, вона є політикою більшовицького расизму. Її лозунгом, після захоплення влади більшовиками, була ліквідація ворожих клясів, який тепер перетворено на ліквідацію націй в клясовій боротьбі. Гітлерівський расизм ліквідовано, а більшовицький ще живе при пустительстві, а то й опіці ОН.

Після захоплення влади більшовиками тяга не-русских націй до русского народу збільшилась і набула окресленої цілеспрямованости, стала закономірною — доводять на замовлення псевдонауковці. “З перших днів перемоги жовтневої революції, — твердить М. Куліченко і інші — тяга до єдности з великим русским народом серед трударів національних окраїн значно посилилася”⁴⁾. Міт про “тягу” до “великого русского народу” створено в 50-річчя СССР, прославляючи єдинодержавство на те, щоб ним заперечувати розвал царської Росії в національних революціях і стерти в па-

²⁾ Там же, стор. 34.

³⁾ “Ізвестія”, 8. 1. 1973.

⁴⁾ М. І. Куліченко “Національні відносини...”

м'яті народів завойовницьку та окупаційну політику більшовиків при оперті на русский народ.

М. І. Куліченко, заперечуючи твердження меншовика С. Семковського і більшовика Й. Сталіна, які доводили наявність розпаду Росії, говорить, що коли б розпад справді мав місце, то тоді б “треба константувати успіх сепаратистичних плянів буржуазно-націоналістичної контрреволюції”. А відновлення завойованої української держави, за що веде змаг український націоналізм (“сепаратистичні пляни”), дуже непокоїть і лякає кремлівських володарів імперського царства.

Недавно в “Українському Історичному журналі” ч. 8. за 1973 р., що є органом Інституту Історії АН УССР, надруковано статтю: “Проти буржуазно-націоналістичних перекручень спільного історичного минулого російського, українського та білоруського народів (X-XV)”. Автор намагається заперечити історичну схему академіка М. С. Грушевського, який довів, що український н а р о д є спадкоємцем давньоруської історії, культури і мови, з давніх давен посідає свою національну територію. На тій території він створив державну формацію Київську Русь-Україну — українську за етнічним змістом.

Орган Академії Наук УССР, лаючи буржуазних націоналістів, бо вони оборняють українськість Київської Русі, пробує довести, що Русь була спільною землею і русского народу. В люті на націоналістів, бо вони обороняють давню українську територію від нинішньої захланности, автор статті похоронив живого проф. М. Чубатого. Він бо, обороняючи правду історичну, науково доводить, що предки нинішніх українців були творцями Київської Русі-України. М. Ф. Котляр нинішнє маячення, запрограмоване в Кремлі, про створення єдиного советського народу, переносить на ті давні часи і твердить, що “формування давноруської народности супроводжувалося процесом складання єдиного для всіх слав'ян державного об'єднання”. Так відчужується історичне минуле, історію українського народу від нації.

Як не дивно, а подібну науковість про Київську Русь розвивають і в Гарвардському центрі на Українському студійному семінарі з історії творення української нації. Початки її встановлюють на семінарях для майбутніх науковців не від Київської держави і навіть не за литовської чи козацької доби, а від Шевченка. “Тарас Шевченко був першим, що поставив українське питання в його повному розмірі... Він дав етнографічній масі, яка досі називалася різними назвами, спільне ім'я..., об'єднав їх спільним ідеалом вільної незалежної України”. Ці далекі від науковости думки “перцеплюють” англійською мовою на семінарі історії⁵⁾.

**

Великодержавний більшовизм ніколи не мирився з розитком національно-політичної свідомости нерусских націй, включених в

⁵⁾ Гарвард Юкрениен Стаді Нюслеттер 77, 1973, 3—4—1972.

імперський комплекс ССРСР. Властиво це імперське твориво, найбільший парадокс 20 століття і видумане було більшовиками (В. Леніном) на те, щоб урятувати імперію від розпаду на національні держави. Ніхто інший, а Й. Сталін в 1924 році ствердив, що партія погодилась на федерацію, щоб запобігти розпадові імперії.

Півстоліття триває боротьба більшовицького великодержавства з українською національною ідеєю. На 24-му з'їзді КПСС (1971) партія постановила посилити унітарну політику до української й інших нерусских націй, повести наступ на них, щоб зліквідувати залишки союзности і під прикриттям "національної державности" з союзними вивісками утвердити єдинодержавство, спираючись на руский народ. Тому народові більшовики завжди надавали особливої ролі в т. зв. будові соціалізму. В. Ленін, не раз підкреслюючи особливу стать руского народу, бачив його майбутнє не тільки у власному розвитку, а й у міцності його пов'язання з іншими націями, загарбаними Росією.

В брежнєвському курсі нівеляції націй, щоб через злиття їх ліквідувати, як ніколи досі підноситься роля руского народу в формуванні советського народу — В. Ленін завжди підкреслював видатну роллю руского народу в соціалістичній революції, називаючи його робітничу клясу "головним двигунм комуністичної революції". А Л. Брежнєв на 24-му з'їзді КПСС, накреслюючи нинішню політику посилення єдинодержавства, посиляючись на Леніна, з особливим притиском наголосив "революційну енергію, самовідданість, працездатність і глибокий інтернаціоналізм великої руської нації, яка заслужила належного признання в усіх народів" ⁶⁾.

Після з'їзду партії відновлено вживання термінів "старший брат" і його "опіки", підкреслюючи велику "саможертву" і "подвиг" "великого руского народу" з його пролетаріатом в допомозі "меншим братам" — поневоленим нерусским націям. Мітотворення дуже поширене в "будові" москоського соціалізму. Багато мітів було створено за півстоліття імперії. За Брежнєвського володіння, затверджуючи курс єдинодержавства, створено ще один міт про "нову історичну спільність народів, якою є советський нарід". Мітичну спільність видуману в імперському штабі велено називати реальністю властивою для "зрілого соціалізму", як називають теперішній етап в будові соціалізму.

Замість націй як культурно-історичних категорій, кожна з яких має своє обличчя, барви, культуру, історію, національну психологію та традиції, за партійним маячним програмуванням проголошено абстрактний міт як існуючу реальність. Вирішальним у формуванні мітичного творива є "дружба народів, пройнята інтернаціоналізмом" (а він же глибокий у руского народу), "отечественний патріотизм" замість національного з його любов'ю до своєї батьківщини. А політичною формулою того творива — советський народ став лозунг: "Серце вітчизни (отечества — імперського комп-

⁶⁾ Доповідь Л. Брежнєва на 24-му з'їзді КПСС.

лексу ССРСР) — Москва, серце братерства — Росія”. В цій політичній формулі, як у фокусі вбрано суть (ідеологію, політичну скерованість) і підвалини, на яких будується советський нарід як нова історична спільність, в формуванні якої неруські нації зіллються з руським народом, бо це тільки його вважається великим з “його глибоким інтернаціоналізмом”. Шукаючи опертя руського народу, кремлівська політика брежнєвського керівництва ставить знак рівності між російським й інтернаціональним. В нинішній пресі посилено підкреслюється величезний вклад вибраного народу в будову соціалізму й “інтернаціональної спільности”.

“Ми знаємо, якою значною була і є в нашому соціальному й економічному співжитті роля руського народу, як багато зробив він для перемоги ідеї рівности і дружби народів. Той не інтернаціоналіст, хто не розуміє і не цінить цього”⁷⁾). Коли досі вважалося, що соціалістична культура може виявитись в національній формі, то в нинішньому курсі єдинодержавства до української культури, як і до інших неруських, ставиться вимога, щоб вона була советською не тільки за ідейним змістом та політичною скерованістю, але й за приналежністю. Посиленою боротьбою проти націоналістично-буржуазних виявів в історії, літературі та інших галузях національної культури їх втискується в єдине русло т. зв. советської інтернаціональної за назвою культури.

**
*

На Шостому З’їзді Письменників України проголошено анатему національній ідеї, наказуючи письменникам, що їм “абсолютно неприпустимо повторення безглузкого, засудженого марксистською наукою міта про національну ідею”⁸⁾). Видно дошкулую національна ідея, коли, підробляючи марксизм, через літературних яничарів і проголошується їй анатема. Справді ж марксизм не за суджує і не заперечує її. Найбільший великодержавник, формотворець більшовицької імперії ССРСР, В. Пенін вважає національну ідею важливим фактором у формуванні націоналістичної свідомости.

В політиці обмосковлення мова руського народу відіграє дуже поважну ролю. Русифікація України стала генеральною лінією партії в боротьбі проти національної ідеї. Хоч 91% українського населення УССРСР вважає рідною мовою українською (згідно з советською статистикою), але в урядах, установах панівною мовою заведено руську мову, вона ж є викладавою мовою в переважній більшості вищих учбових закладів і науково-дослідних установ. Уніфікатори називають руську мову неперевершеним зразком світової культури.

Брежнєвська доктрина, за якою здійснюється політика єдинодержавства — дволика. Партія про людське око нібито остерігає

⁷⁾ М. Шамота — “Почуття сім’ї єдиної”, “Ізвестія”, ч. 78-73.

⁸⁾ П. Загребельний “Нові обрії української радянської прози”, “Літературна Україна”, 5. 20. 1973.

проти форсування зближення націй, підкреслюючи, що само життя, а воно ж плянове, диктує зближення. Висловлюючись проти вживання (прямих) адміністративних заходів для зближення, Л. Брежнев підкреслює, що партія “вважає за неприпустиме будь-які спроби стримувати зближення націй..., закріплювати національну окремішність, бо це протирічить генеральному напрямкові у розвитку нашого суспільства”⁹⁾).

Марення кремлівських уніфікаторів про зближення і злиття націй не обмежується на ССРСР. “Советський нарід — перша спільність, яка прокладає шляхи розвитку багатьом іншим міжнародним спільностям, які ще неминуче виникнуть в майбутньому в процесі формування єдиної інтернаціональної спільности”¹⁰⁾).

На здійснення отого маячення, що в ЦК КПСС вважають “неминучістю” та ще й “закономірністю”, скерована і зовнішня політика володарів московського царства.

А в імперському царстві наполегливо працюють вчені і наукові установи, щоб обґрунтувати “закономірність”, “неминучість” політики унікального єдинодержавства. За останні роки скликували багато наукових конференцій в столицях т. зв. республік, на яких розроблялася теорія про зближення націй за будови соціалізму. Про нову “історичну спільність” і способи її творення написано багато монографій і наукових дисертацій. В економічному плянуванні, за брежневською доктриною, для здійснення абсурдальної “неминучости” злиття націй плянується знищити економічні межі республік, поділити ССРСР на сім економічних районів (Північний центр, Урал і Надволлжжя, Сибір, Далекий Схід, Південь, Середня Азія. Україна за цим пляном буде включена до Півдня. В царській імперії був південь Росії, а за брежневською доктриною плянується Південь — ССРСР.

В багатьох виданнях, що появилися в п'ятидесяту річницю створення ССРСР, чимало уваги приділюється українському націоналізмові, що його обов'язково чомусь звать там “буржуазним”. Видно, що націоналізм непокоїть володарів імперії, з її перестарілою, трухливою ідеологією. ССРСР — країна ідеократична, де ідеологією пройняте все життя, без посилання на неї нічого не робиться. Нею годують маси, що будують соціалізм, в якому “закономірно” за маренням всевладної партії нації витіснить мітична “нова історична спільність”. Будуючи її за давніми законами марксизму, імперський ханат ЦК КПСС не хоче бачити, що в нинішньому світі високорозвиненої технології пролетарі втратили своє соціальне значення, на надмірному перебільшенні якого побудована марксо-ленінська ідеологія, за якою ведеться боротьба з націоналізмами.

Великим парадоксом у будові “нової історичної спільности народу” є те, що керманічі тієї будови, застосовуючи здобутки новітньої технології, переслідують для самого збереження інтелекту-

⁹⁾ Доповідь Л. Брежнева на урочистостях 50-ліття ССРСР, “Правда”, 12. 22. 1972.

¹⁰⁾ М. І. Куріченко, “Національні відносини в ССРСР і тенденції їхнього розвитку”.

альну свободу, поборюючи творчу національну думку. Бернард С. Морріс у своїй праці про інтернаціоналізм приходять до висновку, що “комуністичний інтернаціоналізм зупинився ще на ранній стадії свого розвитку, і тільки випадковістю можна пояснити, що це явище існує досить довгий період”¹¹⁾.

**
*

Російське великодержавство царату понад два століття боролось з націоналізмом українським, прибалтійських народів, польським, грузинським та іншими. А в національних революціях, під ударами націоналізмів розпалась імперія — Росія. Большевицьке великодержавство продовжує політику царату. За нинішнього курсу брежнєвської політики націоналізм є найбільшою проблемою в СРСР, який вважається інтернаціональним “отечеством”. В Україні, Прибалтійських країнах, Грузії, націоналізм має історичні коріння.

За більшовицького великодержавства, зокрема за брежнєвського володарювання з його політикою посиленого єдинодержавства, національний фронт в імперії поширився, націоналізм тисне на імперські обручі також і в Азійських республіках далеко сильніше, як раніше. Носіями його є виплекані в “інтернаціональному” дусі московського великодержавства фахові сили азійських націй. Значна частина їх мають партійні квитки в кишенях.

В кінці грудня 1972 р. на урочистостях 50-ліття створення СРСР генеральний секретар всевладної партії не міг обминути того, що націоналізм є великою перешкодою в будові великодержавства з його більшовицьким соціалізмом. Л. Брежнєв ствердив, що національну проблему в СРСР розв'язали тільки “в тих її аспектах, в яких її одержали від революційного минулого”. Але національні відносини, ствердив Л. Брежнєв, і “взрілому соціалізмові — це реальність, яка постійно розвивається і ставить нові проблеми і завдання”.

А проблеми ті не малі, бо, як заявив генеральний секретар, під “отечественним” інтернаціоналізмом “національні пересуди”, “тенденції”, “зберігаються навіть в умовах, коли об'єктивні передумови для якихось антагонізмів у відносинах між націями давно перестали існувати”. Л. Брежнєв, згадуючи про антагонізми, мабуть, мав на увазі ставлення українців, грузинів, литовців і інших до старшобратньої опіки з її чванством, що часто переходить у хамство розперзаного міщуха. Отака “опіка” спричинює відносини далекі від “братерських”.

Антагонізм у відносинах української людини до старшобратньої опіки Л. Брежнєв пояснив націоналістичними тенденціями, а вони дуже живучі і інтераціональна барабанщина не проймає глибин народного життя. А найгірше для влади імперської те, що “націоналістичні тенденції переплітаються з місництвом, яке є роди-

¹¹⁾ Бернард С. Морріс, “Інтернаціоналізм, комунізм і американська політика”, 14. 11. 1966.

чем націоналізмові”. Тому, заявив Л. Брежнєв, “не можна легко важити” того переплітання. На урочистостях в 50-річницю переможнього будівництва московського соціалізму знайдено ще одного ворога — родича націоналізму.

Нове соціальне явище ще не має окресленого означення, а воно вже дошкуляє імперському керівництву. Виявляється, “родич націоналізму”, як назвав генеральний секретар місництво, в тому, що партійне дворянство, яке керує всім життям у суверенних колоніях, під назвою республік, під впливом і тиском національного клімату їх вгрузає в національний ґрунт, втрачаючи партійні критерії єдинодержавного централізму. Таке сталося в Україні з її московським намісником П. Шелестом, першим секретарем ЦК КПУ. Роками П. Шелест слухняно і пристрасно, як найпослідовніший ленінець, боровся з українським буржуазним націоналізмом, а торік, як виявили в імперському штабі ЦК КПСС, втратив чіткість партійних критеріїв і не добачив, як в історично-літературних працях автори “прикрашують “минуле української історії, протиставляючи його сучасному”.

Більше того, у своїй книжці “Україна наша Радянська” П. Шелест, подаючи “сторінки історії” українського народу, сам відступив від партійної догматики і насвітлив козацьку добу правдиво. “Запорізька Січ, твердив автор, відіграла велику прогресивну ролю в історії українського народу”. Вдалекій давнині в цьому центрі військової сили, яким була Січ на протязі тривалого часу, панував дух рівності, свободи, спертої на народоправство. “Тут порядкувала громада, товариство. Всі справи — військові, господарські, покарання і помилування винних, вибору січової старшини, зовнішні зносини і т. д. — вирішувала Січова рада, а якій всі козаки користувались рівним правом”.

Подавши правдиво уклад життя на Січі, автор робить закид діячам української культури за недостатнє насвітлення героїчного минулого Запоріжжя. Він пише, що “на жаль, у нашій сучасній історичній і художній літературі недостатньо відображають прогресивну ролю і значення Запорізької Січі, цієї славної сторінки в героїчному літописі визвольної боротьби українського народу”. Посилаючись на Т. Шевченка, М. Гоголя, І. Рєпіна, які показували патріотизм, відвагу в боротьбі до тих, хто зазіхав на землю і волю нашу, автор запитує: “Хіба не здатні наші митці продовжувати згадані традиції?” І відповідає, заохочуючи: “здатні і повинні це робити”.

Дуже бояться кривди історичної нинішні володарі царства російського більшовизму, тому і вбачали в написаному П. Шелестом велику небезпеку для імперської системи сваволі, беззаконства і потоптання прав людини і спільноти. Автор захоплений досягати “радянського будівництва” вважає, що воно є здобутком українського народу, зовсім не згадує про допомогу “старшого брата”. В патетичному заголовкові “Україно наша Радянська” підкреслюється гордість народу, а до того в тексті часті звороти: “погляньмо”, “пригляньмося”, “спинімося”. А вся ж політика брежнєвщини

скерована на те, щоб убити національну гордість українського народу, прищепити йому почуття меншого, що не сміє виходити з-під опіки старшого брата — “великого русского народу з його глибоким інтернаціоналізмом”. П. Шелест, захоплений здобутками в будівництві соціалізму, не показав у книзі “які переваги здобув український нарід, вступивши до єдиної централізованої Російської держави” і не висвітлив “багатотворного впливу російської культури на формування і розвиток української літератури, мистецтва, музики”¹²⁾.

Книгу Шелеста прихильно оцінювали на сторінках “Літературної України”. Навіть літературний яничар Ю. Смолич і В. Козаченко з захопленням писали про історичні оцінки минулого українського народу, зроблені автором у його книзі. Виступи названих відступників від національної ідеї, а до того і войовничих малоросів у боротьбі проти “українського буржуазного націоналізму” з позицій великодержавства, вказують, що П. Шелест, — жертва місництва, не одинокий. Місництво прокидається і на економічному відтинку відносин України, Прибалтійських країв і Грузії з імперським центром. Партійна знать (большевицьке дворянство), керуючи економікою України за т. зв. демократичним централізмом, вгрузаючи в місцеві національні потреби, під впливом клімату національного починає недоцінювати, а то й занедбувати вимоги централізму і стає поблажливим до потреб місцевих, національних.

Виявляє себе “родич націоналізму” — при складанні плянів, а зокрема при розміщенні трудових резервів, протиставляючися денационалізаційній політиці центру, яка здійснюється через переміщення русских з нерусскими в національних республіках. Має місце місництво і при заготовлях та в багатьох галузях легкої промисловости. На сторінках імперської преси набуло розголосу місництво грузинського дворянства. Спритні грузинські вельможі зуміли, поруч з пляновими завданнями, організувати виробництво одяжі та інших речей і спеціальну сітку для розповсюдження виробленого. Тканину для позаплянового виробництва комбінатори з партійними квитками набували в Прибалтійських республіках, очевидно ж, поза пляном, але за плянами місцевими.

В Україні місництво знаходить вияв у організації виробництва міжколгоспної промисловости, як і в цілій системі заготівлі сільсько-господарської продукції і матеріалів для промисловости. В Україні, Грузії і Прибалтійських країнах під час обміну партійних квитків, що триває другий рік, всевладний ханат ЦК КПСС тихо перетрушує командний корпус “розуму, совісті і чести”, як називають тепер там партію. В перетрусці визбуваються запідозрених у місництві, яке, родичаючись з націоналізмом, посилює його, а він же найбільша загроза і небезпека для більшовицького великодержавства.

За брежнєвського володіння, з посиленням курсу політики єдинодержавства, загострилася боротьба двох протиставлених сил в

¹²⁾ П. Ю. Шелест “Україно наша Радянська”, Київ, 1970.

Україні: московського великодержавства і української національної ідеї. Властиво боротьба між ними ніколи не припинялася за більшовицької влади в Україні. Під імперським пресом в післявоєнні роки в глибині народній, захищеній від “очей і вух” імперської сторожі, визривала синтеза збройно-політичної боротьби нації 40 років, з увиразненою державницькою програмою та боротьбою державницького періоду, що продовжувалась і після більшовицького завоювання України. Ніби у відповідь на загострену русифікаційну політику ханату партії Шестидесятники полум'яним словом і мужньою громадською поведінкою започаткували новий етап національно-політичного становлення, за окресленням В. Мороза “національного відродження”. Пробиваючи окупаційну кригу, своєю мужньою поставою до національної ідеї вони відродили віру в національне Я, тому цей етап є “найглибиннішим з усіх духових процесів. Це явище багатоплянове і багатопшарове, воно виявляється у тисячах форм. Національне відродження є процесом, що має практично наближені ресурси, бо національне почуття живе в душі кожної людини — навіть тієї, яка, здавалося б, давно умерла духово”¹³⁾.

**

Програмово національно-політичне становлення — зрізничковане, ще не зформоване в єдину політичну програму, але своєю природою, політичним характером воно самотньо-українське, національне. Український рух спротиву багатогранний і різноманітний. Рухом спротиву охоплюється широке коло людей — різних в суспільному житті націй, а всіх їх єднає національна ідея. В обороні її боротьба за неї витворює національну єдність у різноманітності, — відбувається національно-політичне становлення.

Національна ідея заперечує великодержавний т. зв. інтернаціоналізм з політикою обмосковлення і русифікації та нищення всього, що не кориться уніфікаційному тискові єдиногодержавства. Об'єднані національною ідеєю сили нації змагаються за повноту суверенного державного і культурного життя нації; за повноту її суверенного внеску всіх творчих виявів у вселюдську скарбницю. Національна ідея, об'єднуючи національні сили в боротьбі проти більшовицького єдиногодержавства, обороняючи всебічний розквіт творчого національного генія, не вбиває і не витісняє, а “капіталізує” безмежжя інших благородних людських ідей, і, збагативши їх у національному кліматі, повертає світові.

Через націю, через свій нарід людина належить до людства. Це нинішнє дещо нагадує двадцять роки, коли в обороні завойованої державности національні сили, розриваючи духові зв'язки з Московською Патріярхією в церковному житті, через великого Митрополита Василя Липківського проголошували, що “нація є неодмінною клітиною для найповнішого пізнання Христової науки”. Тому відданість національної ідеї, всебічне пізнання через за-

¹³⁾ Валентин Мороз “Замість останнього слова”, “Український Вісник”, ч. 6.

глиблення в неї веде до найкращого пізнання і розв'язки глибинних соціальних і духових проблем, що забезпечує всебічний розвиток нації і людини, її духового розвитку і добробуту. “Тисячолітні зусилля найкращих і найшляхетніших з людського роду пішли на те, щоб культивувати в людських грудях енергію людського духа.

Дух, що тіло рве до бою,
Рве за поступ, щастя й волю ¹⁴⁾

Не матерія, яка у більшовиків є підвалиною всього, а “енергія духа виражає справжнє ество людини”. Духова енергія творить смисл життя людських поколінь.

Політична філософія людей національно-політичного становлення в Україні далека від марксо-ленінського діалектичного матеріалізму, на якому ханат всевладної партії будує московський соціалізм, спираючись на ненависть у класовій боротьбі. Дуже помиляються, в моєму переконанні, ті з нас, що звідціля єднають український рух спротиву з марксизмом і ленінізмом чи національним комунізмом, які базуються на ненависті людей у класовій боротьбі. А Валентин Мороз твердить, що на ненависті ще ніхто нічого не збудував. Розважаючи над проблемами людини і духового середовища, в якому формується людяність, Євген Сверстюк доводить, що “не можна жити на догмах ненависти, бо в людині живе щось вище за це”.

**

*

Вільну людину з національним хребтом, що його виробляли предки наші всією історією, В. Мороз протиставить в політичній філософії національного становлення бездушним роботам чи гвинтикам, яких витворює система більшовицького великодержавства за “замортизованими догмами” класової боротьби. Бездушному автоматів, що є ідеалом більшовицької тоталітарної системи, протиставиться творчу людину, творця громадської думки. Деградууючому суспільству людей автоматів, роботів, суспільству позбавленої національної структури, безгромадської думки Є. Сверстюк протиставить національну спільноту, в якій національна людина (а не мітична абстракція — “советський человек”), здобувши національний хребет, утверджує місце нації під сонцем. Громадська думка в національній спільноті, витворена вільними людьми, буде національною совістю, честю і порядністю. “Перед народом — як перед Богом” — говорить Є. Сверстюк.

А В. Мороз, глузуючи з слизькохвостих скептиків” і “вчених поросят”, що дозволили відчужити себе від нації, каже: “Знаю твердо: щасливі ті, що мають Бога”. Бо: “немає Бога — немає людей” — так говорить український нарід. В. Мороз почув це вперше від жінки на Поліссі, а пізніше, вже потім прочитав у модерного європейського філософа. Глибоким демократизмом, народністю проіннятий світогляд українського національно-політичного ста-

¹⁴⁾ Євген Сверстюк “Собор у риштованні”.

новлення — український націоналізм, з яким воює більшовицьке великодержавство, посилено шукаючи за брежнєвського володіння підтримки в руському народі.

Національним гуманізмом насичена повість Є. Гуцала “Передчуття радості”. Головний герой повісти, Антін Урсак об’їздить ровером приміські села. В одному селі натрапив він на похорон, ховали запеклого розбійника, який всім надокучив. За злочинство, як розповіла Антонові бабуся, “хтось його зарубав сокирою посеред ночі”. Вбивці не шукатимуть, бо злочинець того заслужив: “туди йому й дорога, царство йому небесне”. Люди задоволені, що позбулися злочинця (“туди йому й дорога”), але зі слізьми ідуть за труною, — плачуть за людиною (“царство йому небесне”). Бабуся, плачучи, говорила: “Хоч кожне йому такого кінця зичило, а шкода, людини завжди жалко”. Автор повісті через головного героя, висловлюючи жаль за вмираючою людиною, говорить: “І мені те було шкода, мабуть старенька мала слухність”. Йому шкода, коли людина, заплутавшись у відносинах (а їх витворюють люди), втрачає людське, перекреслюючи себе. А вона “не має права визбрати його (людського) в себе, бо це злочин перед самим собою”.

На засадах людяности формується політична думка, визначаючи відносини між людиною і нацією. Злочин робить той, хто дається відчужити себе від нації. “І перед кожним з нас стоїть альтернатива: бути сином свого народу, або лукавим наймитом і мародером” — говорить Є. Сверстюк до відступників національної ідеї...

Національно-політичне становлення (рух спротиву) в його легальному вияві, почавши з оборони національної культури і прав людини, набрало національно-державницького характеру. Включаючи що далі то ширші кола української молоді, воно оформилося в політичну програму, відмінну від протирежимних опозиційних течій етнічної Росії. Російські опозиційні рухи при всій різноманітності домагаються поліпшення, усунування існуючої системи імперського комплексу ССРСР. Всі вони, почавши від академіка А. Сахарова і кінчаючи “демократичною програмою народів Росії, України і Прибалтійських країн”, домагаються реформ більшовицької імперії. Академік А. Сахаров в обох своїх зверненнях до уряду, вказуючи на банкрутство совєтської системи, домагається реформ згоди, щоб зберегти неподільність імперського комплексу ССРСР.

**

*

У “Програмі Демократичного Руху народів Росії, України і Прибалтійських країн” говорить про боротьбу проти комуністичної диктатури КПСС, вказується на необхідність боротися за перебудову, зреформування системи ССРСР, але не чіпається імперських підвалин його, єдиногодержавности ССРСР. Відомий російський дисидент Жорес Медведєв, аналізуючи стан опозиційних рухів і течій в сучасній Росії, вказує на пов’язаність руських демократичних сил з Національно Трудовим Союзом, який у своїй антикомуністичній діяльності обороняє єдиногодержавство ССРСР. Характеристичним для

різноманітних опозиційних течій в етнічній Росії є те, що у своїй протикомуністичній діяльності вони не завважають гостроти національної проблеми. Мов би не бачать жорстокости політики єдиногодержавства з її маренням злити нерусські нації з “великим русским народом”.

Виятком є А. Амальрік і А. Солженіцин. У своїй праці “Чи проіснує ССРСР до 1984 року” історик А. Амальрік передбачає розвал імперії ССРСР, від якого відійдуть штучно включені в імперське твориво національні формації. Письменник А. Солженіцин, обороняючи національні літератури, висловлює в “Нобелівській лекції” свій протест проти уніфікаційної політики єдиногодержавства. “За останній час, — говорить письменник — модним стало говорити про нівелювання націй, про зникнення народів в казані сучасної цивілізації”. Не називаючи кремлівських уніфікаторів, він вказує на вандалізм нівеляційних заходів сучасної кремлівської політики, бо “Зникнення націй збіднило б нас не менше, як те, коли б всі люди стали подібними один до одного, в один характер, в одно обличчя. Нація — це багатство людства, це узагальнені його особистості: найменша з них несе свої особливі барви, таїть у собі особливу грань Божого помислу”. Натавровуючи жорстокість політики переслідування і боротьби з національними літературами, лауреат Нобелівської нагороди говорить: “Але горе тій нації, у якої література переривається втручанням сили: це — не просто порушення “свободи преси”, це — замкнення національного серця, екзекуція над національною пам’яттю”¹⁵⁾.

Брутальна політика ханату імперської партії з її нинішньою атмосферою расизму до нерусских націй своїми розмірами перевищує гітлерівський расизм. Додаючи оливи до національних проблем в імперському царстві, вона розбурхує національну гордість, спираючись на яку, політичні елементи українського національно-політичного становлення об’єднуються в державницьку силу. В противагу до зрізничкованих опозиційних рухів у етнічній Росії, які домагаються поліпшення стану в тоталітарній імперській системі ССРСР, сили українського руху спротиву змагаються в боротьбі з єдиногодержавством за кардинальну перебудову імперського комплексу, який мають заступити національні держави з демакратичним укладом життя. Політичні сили українського руху спротиву в його національно-політичному становленні, в противагу до русских опозиційних течій, не відкидають революційної боротьби в імперії.

Євген Сверстюк у своїх глибокодумних міркуваннях про дійсність в Україні, ніби поправляючи ідеаліста Канта, так говорить про покликання революції: “Хай великий ідеаліст Кант не вірив у революційне удосконалення умов для людини — революція вже ж таки покликана усунути зігнилі і фіктивні підпори, хисткі і потоптані закони, усунути здичавіли від сваволі безвідповідальних людей, нагромадження кривд і беззаконня, — для того, щоб збуду-

¹⁵⁾ Александер Солженіцин, “Нобелівська лекція”, Нью-Йорк, 1972.

вати справжні міцні опори для відродження людини—для прищеплення їй ідеалів добра і справедливості, для полегшення вибору її свободної волі”¹⁶⁾.

**
*

На початку 70-их років національно-політичне становлення в Україні, хоч і не стало масовим політичним рухом, але мало широкий засяг дії з дуже високим рівнем політичної думки, що спирається на глибинну національну філософію народу, викарбовану в історичній боротьбі націй за державну волю. Поза урядовими міністерствами й органами преси появилася українська преса “Самовидаву” з її національно-політичною думкою і зарисами політичної програми української державности. Після появи “Програми Демократичного Руху народів Росії, України, Прибалтійських народів” українські сили виступили рішуче проти нового великодержавства, прикритою демократичною фразеологією.

В “Українському Віснику” ч. 3 вміщено було редакційну заяву, в якій “з усією відповідальністю” заявлено, “що українські демократичні кола у складанні і схваленні цього документу участі не брали і не мають з ним нічого спільного”. А в п'ятому числі “У. В.” ще рішучіше підкреслено шлях і відмінність українського руху спротиву від російських опозиційних течій, в яких розв'язка національних проблем подібна до політики більшовицького єдинодержавства”¹⁷⁾.

З матеріалів, що пробиваються за кордони московського царства, виглядає, що в лави українського спротиву включилися поважні інтелектуальні сили, які знаходять підтримку в різних станах населення України. Українська молодь, хоч і змушена часто говорити мовою старшого брата, думає думу українську, не за партійними критеріями, а за національною ідеєю, за правдою національною. Ці думи в “Літературній Україні” за 18 вересня 1973 названо “Всупереч життєвій правді”, бо в деяких літературних творах в думках молоді виразно чується переважання національних інтересів над клясовою боротьбою, яка вже давно стала логікою вчорашнього дня”¹⁸⁾.

З тих думок, а їх не всилі уловити і припинити чи замкнути кагебівська сторожа імперії, родяться демонстрації молодих біля пам'ятників Шевченкові і Франкові в річниці велетнів національного духа. Тими думками запліднюється поетичні гуртки і товариства охорони пам'яток культури та історії.

Боротьбу з українською національною ідеєю посилено після 24 з'їзду КПСС, на якому було запрограмовано два наступи: “Мирний наступ” у зовнішній політиці під миротворним туманом і наступ єдинодержавства на залишки союзности в імперському комп-

¹⁶⁾ Є. Сверстюк “Собор у риштованні”.

¹⁷⁾ “Український Вісник”, ч. 3, 5.

¹⁸⁾ “Літературна Україна”, 18 вересня 1973, Юрій Ярмиш, “Всупереч життєвій правді”.

лексі СРСР для перетворення його в унітарну державу советського народу. В травні 1971 р., на Шостому з'їзді письменників України проголошено анатему національній ідеї. П. Загребельний, накреслюючи за кремлівським камертоном “Нові обрії Радянської прози” (тема доповіді на з'їзді) для України, продиктував, що українським письменникам “абсолютно неприпустимо повторення безглузлого, засудженого марксистською наукою міфа про національну ідею”.

Заборонаю згадувати ідею в літературі мали на увазі відчужити національну літературу від нації, а замість національної батьківщини, найбільшої реальності в світі, накинути абстракцію “отечества”. Для цього літературним яничарам довелося фальшувати і “марксистську науку”, твердячи, що вона буцім то засудила національну ідею. Хоч марксизм не засуджує національної ідеї, а В. Ленін з його “непомилністю” вважав національну ідею переважливим елементом у формуванні національно свідомості. Видно, та свідомість дуже дошкулює більшовицькому великодержавству за брежнєвського володіння, коли для боротьби з нею доводиться фальшувати і “непомильного” стратега імперського великодержавства — В. Леніна.

Січневий розгром 1972 р., а перед ним низка судових розправ (переважно закритих, на яких слухачами були “очі і вуха державні” — кагебівська псарня) свідчить не про силу кремлівської влади — ханату ЦК КПСС, а про лють. Оскаженіле КГБ, під кермою Андропова, на яких спирається брежнєвщина, жорстоко розправилася з національними силами українського руху спротиву. Біля півтори сотки людей ув'язнено, відчужено від народу, понад 30 осіб суворо засуджено. Після усунення П. Шелеста прийшли зміни в керівництві комуністичної партії України, перетрушується партійне дворянство, бо дехто з нього втратив критерії великодержавства.

В московському царстві сваволі і беззаконства імперські держиморди завжди боялися творчої мислі людини. Імперська державна мудрість здавна знає генеральну лінію: не пущать, а умертвлять. За більшовицької влади від людей мислі почали вимагати каяття, відчуження від своїх національних ідеалів, щоб убивати віру в людей, у потребу боротьби. Арешти і розправи загамували розвій національно-політичного ставлення, але КГБ не досягнуло свого наміру. Під слідчими тортурами і розправами люди не згиналися, за кількома вийнятками, а незламною постановою підтримують віру в те, що з нинішнім лихом треба боротись.

Переважливим, на мою думку, в нинішньому етапі визвольної боротьби в Україні є те, що люди визбуваються плоскої одномірності і починають бачити корінь лиха в московсько-більшовицькій системі єдинодержавства. Засуджений В. Мороз, вказуючи на незнищимість національного відродження, підкреслює, що імперські греблі, збудовані партією для утримання національних спільнот в імперському комплексі єдинодержавства, хоч і міцні ще, але не зможуть виконувати свого призначення, бо “вони стоять на сухому.

Весняні води (національного відродження) проминули їх і знайшли свої нові русла”¹⁹).

В тих “руслах”, під кригою посиленої реакції єдинодержавства, люди шукають нових форм боротьби з системою більшовицької сатанії. В квітні м. р. перший секретар ЦК КПУ В. Щербицький заявив, що “деякі літератори відходять від актуальних питань сучасности, проявляють національну обережність і відступають від партійних критеріїв”. Новий намісник в Україні, виступаючи на пленумі ЦК КПУ, лаяв літераторів і письменників за те, що вони занедбують партійні критерії і сповзають на порочні позиції “самобутности” у насвітленні історичного минулого українського народу.

Двох знаних яничарів випустило партійне керівництво для України на оборону “партійних критеріїв” від націоналізму, який за окресленням журналу ЦК КПСС “Агітатор”, є вибуховою силою, що загрожує єдності московського царства²⁰). В. П. Чередниченко, що давно спеціалізується на пропагандивній лайці “буржуазного націоналізму”, “отечественний” вогонь скеровує проти “підривної діяльності “українських буржуазних націоналістів” з-зовні, з-за кордону”. Звідтіля, твердить В. Чередниченко, українські націоналісти намагаються створювати вороже наставлення до Радянського Союзу, навіть використовують маоїстів, як називає автор керівництво КНР²¹).

А урядовий критик акад. М. Шамота вимагає від критиків і письменників “конкретно відображувати історичне життя в літературі”. Вказуючи на “неконкретність”, яку яничар з титулом академіка бачить в тому, що дехто з письменників твердить, що “возз’єднання”, як офіційно називають загарбання України, українського народу з російським “поклато кінець процвітання України”, М. Шамота домагається посиленого партійного підходу в насвітленні життя. Бідкаючись, що таке розуміння має місце в насвітленні історичних подій, слизькохвостний академік вимагає від авторів посиленого клясового підходу. “Клясовий підхід не дозволить тлумачити історичний акт возз’єднання українського народу з російським у тому дусі, ніби він поклав кінець процвітання України”.

“Отечественний” критик бачить небезпеку для “нової історичної спільности”, що її намагаються витворити за брежнєвською доктриною, в ідеалізації національного життя народу. А ідеалізація, за твердженням М. Шамоти, охоплює широке коло явищ. Обурений з такого стану академік пригадує 20-ті роки. Тоді в жорсткій боротьбі московського більшовизму з українською національною ідеєю, “коли питання стояло “хто кого”, в національних республіках і зокрема на Україні клясово-ворожі впливи часто знаходили свій вияв у націоналістичних збоченнях і гаслах”.

¹⁹) “Літературна Україна”, 20 травня, 1971.

²⁰) В. Мороз, “Замість останнього слова”.

²¹) “Агітатор”, ч. 18, 1973.

Порівняння теперішньої напруги в Україні до 20-х років дуже промовисте. Клясовий інтернаціоналізм з старшобратньою опікою русского народу, на який спирається брежнєвська політика єдиного державства, з вимогою все в житті оцінювати через клясові партійні критерії, залишається на поверхні життя, не зачіпає глибин національних, вони не приймають тих критеріїв, відкидають їх. В багатьох явищах життя “ідеалізування бере верх”, твердить М. Шамота. Це обурює вченого малороса-перекінчика. Бо коли дух “всепрощення, замилювання, ідеалізації бере верх”, тоді “величезна організаторська й ідейно виховна робота комуністичної партії в галузі літератури і мистецтва залишається не оціненою з належною повагою і розумінням”.

Адміністративно-політичний механізм для виховання і перевиховання крутиться багато на порожньому ході, без наслідків. Урядового критика обурює те, що на сторінки літературного журналу пробиваються думки, в яких автори шукають мудрости життя не в партійних критеріях, а в глибині віків, в історії народу:

У глиб віків мій погляд
У старовині
Шукаю мудрости.
Серед туманних здогадів, предметів,
думок і постатей
Шукаю ту єдину
найголовнішу істину,
Яка життя давала
далеким предкам
І нам нащадкам дасть.
 (“Дніпро”, 1971, Ф. 9, стор. 116).

В пошуках “найголовнішої істини” народжується те, що так непокоїть літературного яничара. Він з обуренням каже, що “сучасні автори наукових розвідок і мемуаристики немов би беруть під сумнів уже не тільки слушність багатьох критичних оцінок, даних у партійних документах того часу, але і доцільність заходів, які тоді вживалося партією²²⁾. Січневий розгром не спинив національно-політичного становлення в Україні, а загамувавши його, зайшов у соціальні глибини життя. Щодо заходів партії, про які говорить урядовий критик, то вони стали більше витонченими, жорстокішими в боротьбі з українським націоналізмом, як і інших поневолених націй. Посилення клясового расизму, як його урядово окреслюють “партійними критеріями”, неминуче приведе до радикалізації боротьби в нових її формах.

В нинішній боротьбі більшовицького великодержавства проти сил українського національного політичного становлення, подібно до того, як було в 20-их роках, так само стоїть питання: “хто ко-

²²⁾ В. П. Чередниченко “Антирадянщина — основний напрямок підривної діяльності укр. буржуазних націоналістів”, Український Історичний журнал, Ч. 3. 1973 р.

го”? Л. Брежнєв і його ханат не даром же підкреслюють, що український націоналізм є непримиренним ворогом кремлівського єдиногодержавства з його маренням про злиття націй.

Українська спільнота у вільному світі не залишається осторень від змагань і боротьби в Україні. Ми не можемо дивитись з-за воріт “на національно-політичне становлення в Україні, бо всі ми і кожний з нас є частиною нації, якій загрожує загибля великодержавства. Наше буття як національної спільноти без духовного пов’язання з Батьківщиною втрачає зміст і межу. Через духову пов’язаність з Батьківщиною виробляється наша індивідуальність як частини свого народу, і кожен стає людиною в людстві. В моєму переконанні альтернатива, що її ставить життя перед українською людиною на Батьківщині, так само є зобов’язуючою і перед кожним членом української спільноти у вільному світі.

“І перед кожним з нас, — говорить Є. Сверстюк, — альтернатива бути або сином свого народу, або його лукавим наймитом і мародером”. Звідцілья випливає завдання: в суспільно політичній праці всебічно підтримувати національно політичні і культурні сили, що об’єднані національною ідеєю, обороняють самобутність нації, борючись за утвердження її державности на українській землі. “Треба врятувати духовну спадщину, бо геній народу зів’яне: треба врятувати самий нарід, бо спадщина пропаде. Для добра мого краю доведеться мені кожну мить діяти в цьому напрямі всією силою моєї любові” (Сент-Екзюпері) ²³).

**

Іноді можна почути помилкові думки про відполітизування нашого суспільно-політичного життя, мовляв, головне зберегтися. Ю. Смолич у своєму довгому патяканні про СКВУ вважає такі голоси “близькими до можливого реалістичного розуміння проблеми для українців поза Україною суцільних ²⁴). Відполітизування суспільно-політичного життя в моєму переконанні є прямою дорогою до перекреслення української спільноти у вільному світі. Не уявляємо спільноти, яка б могла жити вегетаційним життям для самозбереження. Живемо в часах, коли ціла планета в миротворному тумані є вкрита нервовою сіткою мін і політичних вулканів, які клекочуть, готові вибухнути. Хоч Україну й зведено до стану колоніальної провінції в імперському комплексі СРСР, але своєю політичною вагомістю вона є не тільки клекочучим вулканом в імперії, а й міжнародною проблемою. А це визначає і завдання суспільно-політичної діяльності української спільноти у вільному світі.

Уніфікатори нашої Батьківщини дуже б хотіли звести життя українське у вільному світі до вегетації, їх дуже непокоїть наша суспільно-політична діяльність. Про неї вони виписують всяку всячину, щоб відчужити нас — “буржуазних націоналістів” від духовного зв’язку з українським народом. Видно, що наша суспільно-

²³) М. Шамота “За конкретно-історичне відображення життя”.

²⁴) Євген Сверстюк “Собор у риштованні”

політична діяльність, з якої ми самі часто невдоволені, знаходить відгомін серед поневолених українських людей, коли сторожа імперська приділяє стільки уваги боротьбі з українським націоналізмом у вільному світі. Від якогось часу посилено нападливі виступи в пресі проти Другого СКВУ і поодиноких його діячів.

Згаданий раніше Ю. Смолич, довголітній кагебівський “опікун” над українцями у вільному світі, майстер для ширення кагебівської отрути через т. зв. культурні зв’язки, виступив у “Літературній Україні” з довгою статтею-памфлетом про Другий СКВУ. В кінці нудної штапованої писанини підтопаний “стриж” чужого “отечества” твердить, що своєю писаниною хоче прислужитись “радянським діячам культури, працівникам ідеологічного фронту”, щоб “розвінчати й затаврувати провокаційний міф про начебто можливе співіснування ідеологій”. А поруч і разом з тим він виконує і друге замовлення “очей і вух” політики ханату ЦК КПСС в Україні. Описуючи чорними фарбами шанованого українцями Діфенбейкера, літературний яничар Ю. Смолич намагається посіяти серед нас недовір’я до політичних діячів у світі, які доброзичливо із зрозумінням ставляться до визвольної боротьби українського народу.

Для того він пише: “А втім будьмо об’єктивні: до українських націоналістів пан добродій Діфенбейкер взагалі ставиться з чималою дозою іронії. Так, наприклад, коли в музеї Києво-Печерської Лаври, де він захоплювався роботами українських різьбарів, хтось з журналістів запитав, чи займаються українці в Канаді різьбою по дереву, на це містер Діфенбейкер, посміхнувшись, відповів: “Вони різуть один одного — це м’якше”.

**

В роздумах про завдання спадає на думку, що в нашій історії за пасивність, перецікування і лінивість предків наступні покоління розплачувалися недолею і честю. Серед завдань української спільноти я б наголосив конечну потребу плекати, розвивати і формувати дещо занедбану в нас громадську думку, без якої немає повноцінного і конструктивно творчого життя в громадах в цілій спільноті. Маємо створити такий стан в суспільному житті української спільноти, щоб громадська думка стала найвищою морально-етичною інстанцією нашого буття, совістю спільноти, з якою всі мають рахуватися. Занепад громадської думки приводить до розладування морально етичних нормативів, без яких немислима й спільнота, що спирається на мужніх людей і совісних людей тверезого глузду і міцних принципів. Такі люди не бояться відповідати за щось більше, а не тільки за свої справи.. Громадська думка має стати регулювальником різноманітного складного суспільного життя спільноти, вчасно порушуючи життєві питання, вчасно подаючи знак тривоги.

Спираючись на громадську думку, спільнота забезпечить розвиток національних громад, піднесе культурний рівень громадського життя. Низька культурна стеля в нашому громадському

житті, на мій погляд, спричинює чимало негараздів, на які часто нарікаємо. Мусимо подумати і над структуральною побудовою життя української спільноти. Репрезентативна структура, за якою організується суспільне життя, була доброю для свого часу, а нині вона потребує перебудови, реформи з тим, щоб охопити всіх українців, а не лише через репрезентації тих, що входять до організацій. Громада має стати підставовою клітиною життя національної спільноти в країні її поселення. До громади мають входити, бути членом її всі українці, що проживають в якійсь місцевості чи місті. Звичаявим, зобов'язуючим кожного має бути правило, що нема української людини поза громадою.

Вже на першому СКВУ були здорові думки про облік українців у вільному світі. Облік чи перепис поживавить громадське життя, стане тією клейковиною, яка скріпить громадян, а через них і національні спільноти в різних країнах поселення. Здається мені, що перепис пригорне всіх, що досі стояли осторонь, до громад. Спираючись на організовані громади, суспільно-політичні проводи країн разом з СКВУ розв'яжуть завдання, що їх висуває перед спільнотою життя. Миром, громадою кликав Т. Шевченко обух на ворога сталити, щоб збудити волю. В кожній країні, а зокрема в США громади виконують величезні культурно-соціальні завдання.

Про нашу молодь ми чимало говоримо, але проблема молоді в усій повноті стоїть перед українською спільнотою у вільному світі. До розв'язки проблеми треба ставитись серйозно, з повагою до молоді і надією на неї. Мусимо поставити суспільні проблеми перед молоддю в усій складності для того, щоб підготувати людей, які мають взяти їх на свої плечі. Позбавлена можливості бути співучасником у розв'язуванні проблем, які висуває життя перед українською спільнотою, молодь самотужки не підготує себе добре продовжувати працю попередників. Перед нами завдання залучити нашу молодь до конструктивної праці у спільноті. Молодь мусить знати, що наші проблеми є її проблемами і ніхто їх, крім неї, не розв'яже. А щоб їх розв'язувати, треба доростати в національному кліматі української спільноти, а не з поспіхом будувати спрощену модель світу, з надією, що вона забезпечить комфорт без зусиль.

Без духовного і творчого напруження не можна утримати людину на сподіваному рівневі. Духова спадщина старшого покоління не завжди вистачальна для нашої молоді, але в ній як у комплексі відбувається духовне становлення молоді. Наша національна спадщина, це гніздо, без якого не обходиться ні один птах. Умови, в яких доводиться розвивати суспільно-політичну діяльність, далеко складніші, як були вчора. Живемо в часи великих технічних змін і переоснащень. Відбуваються великі зміни у взаєминах між людьми. Організуючи суспільно-політичну діяльність української спільноти, нам треба уникати традиційних позицій струса з захованою під крилом головою, не тікати від проблем, а братись розв'язувати їх. Смуга історії, яку переживає Україна, з нею й ми, вимагає напруження нашого розуму, всіх душевних сил і людських талантів, щоб у духовому рості збільшувати моральний

авторитет, здобувати престиж і гідно відстоювати своє місце під сонцем, пам'ятаючи, що для добра Батьківщини і національної спільноти маємо діяти всією силою нашої любови.

Ворожість, ненависть, підозри, групова-провінційна заїлість, породжена обмеженістю, здискредитували себе докраю. Протиставмо їм силу любови всеукраїнської, проїнятою національною ідеєю. Піднесення культурного життя в громадах допоможе подолати антигромадські і антиорганізаційні нахили і створити високу громадську національну мораль, виробили в собі вищу силу духа. Здійснимо це тоді, коли будемо дивитись на світ, в якому іде змаг України за державну волю, відкритими всеукраїнськими очима, а не з-за провінційного плоту.

“На світі можна жити без етальонів,
— говорить Ліна Костенко.
По різному дивитися на світ:
Широкими очима,
Крізь пальці,
У квартиру,
З-за воріт.

Від того світ не зміниться ні трохи.
А все залежить від людських зіниць —
З широких відіб'ється вся епоха,
У звужених — збіговисько дрібниць”.

Петро Саварин

МЕТОДИ ЗБЕРЕЖЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ СУБСТАНЦІЇ І РОЗВИТОК КУЛЬТУРНО-СУСПІЛЬНОГО ЖИТТЯ УКРАЇНЦІВ У КРАЇНАХ ЇХНЬОГО ПОСЕЛЕННЯ

Світлий Конгресе!

Ніхто не може стати перед таким збором, як цей, без глибокого зворушення і великого почуття відповідальності за те, що скаже, за те, чого не скаже, а найбільше за те, в чому помилиться. Я не маю ілюзій, бо я не Мойсей, якому дано вивести свій народ з неволі, звичайний собі член української спільноти, та й то недосконалий. Подати методи збереження української національної спільноти і розвитку культурно-суспільного життя українців у країнах їхнього поселення за 45 хвилин річ ледве чи можлива. Вітшаю себе тим, що відповісти на питання, як зберегтися меншості у морі іншомовних більшостей, неможливо під час одного конгресу навіть такому поважному зборові, як цей. Я буду щасливий, як словами бл. п. Івана Сирника, “коли питання, які висуну, зродить нові думки щодо справ, від яких залежить наше майбутнє”. Час дозволяє тільки на загальні висновки з деякими прикладами, а їх треба буде продискутувати на конгресі і розробити опісля людям, які мають на те кращі дані за мене.

Особисто — я вірю в СКВУ. Інакше я б тут не був. Українці поза межами України стоять постійно перед великою небезпекою, небезпекою втрати національної субстанції, фізичної і духової. На мою думку, саме цій небезпеці був присвячений I-ий СКВУ, який був тільки організаційним, і цей наступний, який, як знаємо, має бути частинно організаційним, а частинно вже й дискусійним. Я вважаю, що сьогодні ми робимо другий крок на шляху до вершинної координації і консолідації наших сил поза Україною з метою зберегти себе фізично і духово у вільних країнах світу. Песимісти, вказуючи на наші втрати, скажуть, що такий конгрес не має сенсу, але я вважаю чудом те, що ми тримаємося так, як тримаємося, і взагалі що ми стільки здобули, а не те, що ми стільки втратили! В організації, в методах, способах — велика сила, але ще більша сила таки в духовій сфері. Цей конгрес — це живий доказ, що духу нам не бракує.

Народ-нація — це в першу чергу люди, далі — історія, минуле, яке їх нерозривно в'яже і врешті територія, земля. Нам, поза межами України, бракує одного складника — території, та на щастя він не головний. В модерні часи високої мобільності і високорозвинених засобів комунікації без цього чинника можна обійтись. Прикладом можуть послужити жиди, які тисячі років існують без території. А втім, ми маємо територію в країнах нашого поселення, яку ми здобули своїм потом і кров'ю так, як і наші співгромадяни. В країнах нашого поселення ніхто не вбиває нас, не нищить наших церков, не панує над нами ні батою, ні наганом, словом — ми не “чайка при битій дорозі”, а вільні люди і здебільшого маємо ті самі можливості, що й інші. Що початки були тяжкі — це правда, але вони вже за нами. А втім, початки в цих країнах ледве чи можна рівняти до періоду монгольських навал на наші рідні землі, чи до часів татарсько-турецького лихоліття, не згадуючи вже про плянований геноцид чи асиміляційні тиски під окупаціями Росії, Польщі, Мадярщини чи навіть Румунії. А ми їх пережили. Хтось, десь, якимось способом передавав вічний вогонь новим поколінням, і як не як, є нас під сучасну пору понад 50 мільйонів у світі. Не рахуючи яких 10 мільйонів українців, які живуть в СССР поза Україною, у вільному світі є нас майже два і пів мільйона, дуже поважне число, достатнє, щоб втриматися.

Мішані подружжя — наша загибель. Мені бракує слів, щоб висловити весь трагізм ситуації, в якій знайдемося поза межами України, якщо не зупинимо або хоч не сповільнимо мішаних подруж. Мольбами, просьбами, грозьбами, всякими можливими способами. На мою думку — збереження фізичної субстанції чи не важливіше за збереження культурної ідентичності, і над затратою її треба так плакати, як плакав Христос над долею Єрусалиму. Кому доведемо спадщину нашу, коли фізично розпливемося? Мішані подружжя — це властиво самогубство народу, рішальний крок до денационалізації. Культуру часто можна відродити, посилити чи поширити, але як повернути тих, які фізично втопляться в чужі крові? Тому мішані подружжя треба осудити, процесові мішаних

подруж скрізь і завжди протиставлятися, а подружжям українців з українцями треба сприяти чи то через подружні бюро типу “МЕТА”, чи всякі референтури, резолюції, проповіді, кампанії, студії і т. п. Наші релігійні і громадські проводи, наша ціла спільнота не має більшої проблеми, як саме проблему мішаних подруж, і повинна на них звернути найбільшу свою увагу, бо інакше все інше, що ми робимо — на довшу мету не має сенсу. На жаль, у нас досі немає взагалі нічого на тему, як зарадити цьому лиху, тобто — як не допускати до мішаних подруж, а водночас — як відноситися до них, коли вони заіснують. (Ради Бога — їх ніяк не можна “відписувати“!) А є велика література на ту тему в жидів, є чимало статистичних даних, які доводять, що й розводи у мішаних подружжях частіші. Чей же є вже численні бюро, які служать порадами подружжям, що мають клопоти, то чому б не закласти скрізь бюр, які б знайомили хлопців і дівчат. Звичайно, найбільш природний спосіб — слати дітей до українських організацій, брати їх скрізь зі собою, до родини, приятелів, знайомих, до церкви, на всякі весілля, концерти, табори і т. д., і хай би там самі знайомилися зі своїми, але потрібно і бюр. Виразно скажу: подружні бюро не є жадна нечесть, навпаки — життєва konieczність для українців у розсіянні. Реасумуючи, зачитую Сент-Екзюпері:

“Треба врятувати духову спадщину, бо геній народу зів’яне; треба врятувати самий народ, бо спадщина пропаде”.

А тепер про другу велику проблему нашого сьогодення: українську мову. Забуття української мови — теж апокаліптичний гріх, а перше і найголовніше завдання батьків — дати своїм дітям знання рідної мови.

Чому? А тому, що в мові — наше походження і водночас — наше призначення. Мова — це міст між минулим і майбутнім народу, де б він не жив, плід серця, мислі і волі народу, отже джерело його життя, в яких обставинах він не жив би. Взагалі мова — це найбільший твір людського генія, найважливіший елемент культури, найбільший організатор творчої енергії життя. Українська мова — це ключ до семи замками замкненого сезаму української душі, чародійний талісман, вічне свшан-зілля, що запахом своїм не дозволяє нам забути рідної матері, з крові й кости якої походимо. Зберегти повноцінну українську культуру в іншій мові — неможливо, а хто перестає жити хлібом рідної мови, культури, традицій тощо — раніше чи пізніше гине. Тільки в мові — краса минулих віків, надія майбутніх. Без неї — нікому не зрозуміти душі нашого народу, його давньої слави, його талантів. Але... червону руту — мову не легко знайти новим поколінням серед іншомовних співгромадян, хоч шукати її мусимо, бо тільки вона гарантує людську гідність, пошану і безсмертність. Що ж робити, щоб її, ту мову, той найгеніяльніший елемент культури зберегти? Хо прищеплює дитині перше слово? Мати! А чи є внас який підручник на цю тему? На жаль — немає. Є підручники на всякі теми, але на тему мови — як на диво — немає. Це зле! Такий підручник треба якнайскоріше випрацювати і масово поширити серед матерів. В такому підруч-

нику треба подати до відома матерів, в чому вся суть мови, відколи її треба вживати, як вживати, де, яким способом тощо. Різними мовами. Іншими словами — нам треба подбати, щоб матері не грішили супроти мови, а що її найкраще вивчити зі слуху, то щоб від коліски вкладали її в уста, серце і мозок своїх дітей як найбільший скарб, найбільший масток, їх придане на все життя. Я не сумніваюся, що найбільше завдання матерей і жіночих організацій — саме передати новим українським поколінням знання рідної мови, і що інші завдання бліднуть супроти цього завдання.

Як не дивно, але як кожна людина, так і народи — мають душу. І та душа мусить говорити. Культура — це мета існування народу мовою, піснями, мелодіями, рухами, одягами, звичаями, традиціями, навіть кольорами. Народні надбання, на яких базується культура, найбільш характеристичні, бо вони сягають до джерел постановня народу, торкають самих основних, первісних тонів у серці народу, їх не втрачаємо до смерти. Мистецький хист українців дуже багатий, а наша культура надзвичайно велика формою і змістом. Нам бракує соків рідної землі, її материнського дотику, але ми маємо в достатній мірі її духові соки, щоб не тільки жити, але й творити нові культурні цінності, розвиватися. З нами чудова українська мова, пісні, танки, звичаї, традиції, церкви. На місцях, де не можемо творити природних фізичних спільнот — можемо творити спільноти української віри, духову українську спільноту. В часи найбільшого фізичного і культурного поневолення, якого будь-коли зазнав наш народ, культура, праця над нею та для неї набирає фундаментального значення. Тому культурними діячами, письменниками, мистцями, музиками, співаками, журналістами, балетмейстерами, нашими вченими, зокрема тими, що працюють в ділянках українознавства, мусимо над усе дорожити, уможливлювати їм їхню працю, бо без них ми блукатимемо мертвими колодами по світі.

Це ми мусимо робити тимбільше тому, що наша культура на рідних землях — у смертельній небезпеці, і на нас, українців поза межами України, лежить святий обов'язок зберегти її для світу, а на країнах, в яких живемо, лежить обов'язок підтримати нас у тому. Це тому, що в останній аналізі культури — багатство всього людства, а смерть одної з культур збіднює цілу світову спадщину. Це правда, яку треба довести до свідомости наших співгромадян, пояснити словами англійського поета Джана Дона: “Немає людини, яка була б островом, вповні самою в собі; кожна людина є куском континенту, часткою суходолу: тож якщо грудку забере море, Європа стає меншою, так якби стала меншою й хата твоїх приятелів або твоя власна; смерть всякої людини збіднює мене, бо я частина людства; і тому ніколи не йди довідатись, по кому дзвонить дзвін — він дзвонить по тобі”.

Я вважаю, що так, як свобода, і культура — неподільна. Як державі дозволити на смерть чи заник одної з культур і лишитися культурною? Як людям вбити все людське у душі і лишитися

людьми? Людяність і історія вимагає не тільки толеранції, але й повної підтримки всіх культур.

Недавно посол до федерального парламенту, д-р Павло Євчук, промовляючи на “українському дні” у Вегривілі (Алберта) і ствердивши, що наші діди і батьки поселилися в Канаді задля (головно) землі і волі, з’ясував проблему нашого культурного збереження дуже проникливо, а водночас з подивугідною простотою ось як: “Чимало з нас змінили свої чесні батьківські імена, багато з нас перейшло до інших церков, багато перейшло на іншу розмовну мову. Виникає питання; чи це не зависока ціна... за ту волю?... за ту землю?... І взагалі, чи потрібна така ціна в ХХ-му сторіччі? Коли людина віддає своє батьківське ім’я, свою церкву, свою мову, вона, властиво, віддає свою душу, а тоді — що зостається їй? І чому таке робити? І чому витворювати обставини, які спонукують людей іти на самогубство?” Глибокі, тривожні питання! Питання, які вимагають відповіді як від окремих людей, так і від спільнот і країн, у яких ми живемо.

На велику нашу увагу заслуговує принцип багатокультурності, який у жовтні 1971 р. проголосив прем’єр П. Е. Трудо в Канаді. На мою думку — це історична подія колосального значення для всіх меншин світу. Багатокультурність — це принцип майбутнього, північна зоря заблуканої людини, єдиний, що дозволить їй зостатися людиною. Почалося від Алберти, де принцип “єдності в різnorodності” відомий давно. Він визнає, що єдність в різnorodності більше побажана, ніж асиміляція, т. зв. америкаський “мелтінг пот”. Ще 1946 р. був в Алберті проголошений “Акт щодо розвитку культури”, а згодом навіть створене міністерство культури, чи не перше в Канаді. Для прикладу наведу цитату з “Білої книги” колишнього прем’єра Алберти (тепер сенатора) Ернеста Менінга: “Загально кажучи, є два способи досягнути єдність у державі, народи якої різняться між собою та багатьма оглядами. Є теорія “мелтінг пот-у”, підхід, який змагає до повної асиміляції під одним загальним знаменником. Це в результаті дає “єдність в однородності”. Альтернатива є в мозаїчному підході, який дозволяє групам задержати всі свої питоменності, а при тім єднає їх на ґрунті спільної лояльності і заінтересувань. Це дає “єдність в різnorodності”, мозаїку багатьох народів в одній державі. Така мозаїка переважає в Алберті, і в результаті наша спільнота збагатилася скарбами багатокультурності, здержуючи водночас єдність набагато сильнішу, ніж у решті Канади. Канада теж повинна прийняти засаду “єдності в різnorodності” на якнайширшу скалку, бо вона — найбільш побажана розв’язка і найлегша до здійснення”.

Що ті самі принципи тепер прийняло ЮНЕСКО — заслуга частинно й Канади, яку на міжнародній конференції 1970 р. у Венеції репрезентував міністер культури з Алберти, А. Головач. Тому велике наше завдання в цю пору те, щоб такі принципи були визнані по всіх країнах, де живуть українці. СКВУ повинен зокрема простудіювати все те, що досі зроблено в Алберті й Канаді, бо, на мою думку, вони вчинили революцію в справах культури та

меншостей на цьому континенті. Йдеться про творче життя і використання всіх культурних і людських ресурсів. В Алберті були на ту мету вже 2 конференції, а “Шкільний акт” дозволяє на навчання української мови від першої до дванадцятої класи, з українською викладавкою мовою навчання від 1 до 3 класи (з одною тільки годиною англійської), а від 4 до 12 класи на 50%. Едмонтонська українська громада саме тепер готується почати експериментальні класи передшкілля, щоб у 1974 р. почати перші класи школи, справжньої двомовної школи на державний кошт. Звичайно, є вимоги, а саме: а) запотребування, тобто — учні, б) підручники і вчителі, в) заінтересування батьків, і г) фінансова і моральна допомога батьків. Хай нас Бог милує, коли не допишемо, маючи в Едмонтоні стільки українських церков, організацій, населення і перший поза Україною закон.

Я думаю, що існування одиниць і народів, різnorodність культур — вповні згідні з волею Творця. А якщо так, то як нам стати колись перед лицем Всевишнього зі змарнованими талантами, без рідної культури? Багатомовність і багатокультурність — це скарби, якими треба користатися зокрема на американських континентах, бо тут різnorodність була від початку: всі мови і культури, за винятком тубільних, звідкілясь прийшли, і нема навіть більшости. Антея, героя грецької мітології, сина Геї, богині землі, і Посейдона, бога моря, ніхто не міг перемогти, бо, торкаючись матері землі Геї, він черпав з неї безмірну силу. Аж нарешті могутній Геракл зумів його перемогти, підняв високо вгору і не дозволив торкнутися землі, аж поки міцними руками не задушив його в повітрі. Оце мітичне оповідання завжди приходиться мені на думку, коли думаю над збереженням української фізичної і духовної субстанції поза межами України. Вірю, що тільки в дружненні українців з українцями, у спорідненні з українською духовністю, культурою, історією, церквою і всім тим, що творить українство, зможемо встоятися в іншомовних країнах. Врешті, щоб бути собою, вірними своїм предкам і зберігати свою кров і спадщину — не конче жити на рідній землі. Жиди, знову пригадую, живуть близько 2000 років поза межами Ізраїля, і не тільки що не пропали, але й добилися власної держави.

А все таки — деякі питають — чому нам не асимілюватися, точніше — в ім'я чого зберігати нашу національну субстанцію? Відповідь коротка і ясна: в ім'я спадщини. За нами тисячолітня релігійна традиція, за нами ще старша, бо корінням своїм сягає у трипільську добу, культура, за нами “Руська правда”, яка появилася ще перед “Магна карта”. За нами теж велике національне мистецтво та повна героїзму історія. Такі гасла, як “воля, рівність і братерство”, принципи демократії, розвинулися були на нашій Запорізькій Січі ще далеко перед французькою революцією, наша жінка мала рівні права з чоловіком ще тоді, коли жінки інших країн були невільницями. І як такої спадщини відцуратися? І чому первні такої спадщини не перецепити на новий ґрунт, не вкласти в скарбницю тих країн, в яких ми тепер живемо? Тому я свято перекона-

ний, що наш найбільший обов'язок зберегти нашу національну субстанцію в країнах поза межами України. Тим, які думають, що наш найбільший обов'язок нести поміч Україні, я ставлю питання: яка користь буде Україні з того, якщо ми фізично чи і духовно засимілюємося? Давно нам пора випрацювати “філософію” нашого життя в нових країнах, бо без такої ми не тільки не допоможемо Україні, але й самі пропадемо. Що запише літописець: що їмо, працюємо, що повні банки наших грошей, а душі наші спрагнені поживи справжньої, цілющої води рідного слова і живущого хліба української культури і релігії? Молоха гроша, золоте теля мамони — треба скинути з престолів наших, а поставити туди ідею. Поневолена Україна бажає від нас допомоги, і їй треба по змозі допомагати, немає сумніву, але бажає в першу чергу, щоб ми самі втрималися так, як і мати, яка хоче допомоги від своїх дітей, але передусім хоче, щоб ті діти жили.

Маємо мікрофони, джети, телефони, комп'ютери, хмародери тощо, технікою своєю сягнули до Місяця, а тепер сягаємо зір, але що діється з нами всередині? Де наше почуття любови рідних, вірності крові й костям предків, пошани до церкви, мови, культури народу, з якого походимо? Що з нашими моральними і духовними цінностями? Згідно з останньою статистикою, українці у Канаді за останні 10 років “зросли” за 470 тисяч до 580 тисяч, що є відрадіним фактом, але чому вживання рідної мови впало? Чому так жажливо ширяться мішані подружжя? Це мабуть є й по інших країнах. І тому конечно зразу щось робити, я б казав, почати змаг за ренесанс українства в країнах нашого поселення, а коли йдеться про Канаду, то створити тут заповідник Української мови й культури в світі.

Що потрібно, щоб зберегтися? В першу чергу — нам треба добре зорганізованих, високого рівня центральних проводів по країнах нашого поселення. Нам треба провідників ідеалістів, характерних і відповідальних, а одночасно висококваліфікованих, які б збирали довкола себе “віруючих” в ім'я невмирущого народу нашого, який за всяку ціну мусить зберегтися в країнах поселення, а при тім і говорити за народ свій, якому силою закрили уста. “Мойсея” Івана Франка треба нам студіювати, треба, щоб кожний інтелегент тримав його на своїм столі, поруч із “Кобзарем”, щоб учитися з нього, що значить “служба для народу”. Задовольнивши щоденні потреби, не гарбаймо ні для себе, ані для своїх дітей. Для нас — прийде пенсія, а діти хай собі заробляють, бо людина й так часто не цінить того, чого не здобула важким трудом сама. (Кільки приходять до мене піонерів і кажуть: “Дав би весь свій масток, щоб тільки діти повернулися до мене і до української громади”. Проте колись, у погоні за мастком — занедбував дітей і не був для них прикладом ні в праці для громади, ні в жертвовності.

Такі центральні організації, як УККА, КУК, СУБ і т. д., проробили колосальну роботу, і їм належить повна підтримка. Їх треба пристосувати до часів і завдань, але обов'язково утримувати і фінансувати, бо національна база — найкраща база не тільки то-

вариського, соціального співжиття, але й організаційного. Життя не терпить порожнечі, і коли не буде наших організацій, то наші підуть у чужі.

Щождо СКВУ, то він, як репрезентант, організатор і координатор тих центральних представництв, з певними окремими завданнями, які стосуються цілості, теж мусить мати повну моральну і матеріальну підтримку всіх українців, в усіх країнах поселення, за принципами, які повинні бути устійнені на цьому конгресі. Українство в країнах нашого поселення стояло і далі буде стояти на таких інституціях, як рідні церкви, рідні школи, народні доми і т. д., і там, де їх немає, їх треба зорганізувати, а де їх забагато, там їх треба з'єднати. У нас забагато організацій з тим самим членством. Державної допомоги треба домагатися і її використовувати, але якщо чогось дійсно бажаємо, мусимо за нього заплатити і то добре самі. Тут треба ствердити, що наші піонери були далеко більш жертвни, ніж їхні діти і внуки. А це погано. В жидів досі обов'язує “десятина” — добра практика, яку варто і нам застосувати. Китайці теж мають добрий звичай: з певних нагод дають гроші на одну чи іншу справу і щасливі, що можуть стільки дати. Ми теж повинні давати: з нагоди народин, іменин, подружніх ювілеїв, христин, а теж — смерти. Тут ми зокрема дуже грішимо, бо дуже мало наших людей лишає в заповітах щось на громадські, культурні чи церковні цілі.

Величезну функцію у збереженні національної субстанції виконують наші церкви. Їм належить вся наша підтримка і співпраця в першій мірі. З радістю підкреслюємо, що між нашими церквами є в основному співпраця і мир, а це велика ласка Божа. Колись її не було. Тепер наші владики стають поруч до молитви, взаємно собі допомагають, себе шанують і змагають до патріяршого завершення. Однак і нашим церквам загрожує страшна небезпека: дедалі більше вірних відпливає до чужих церков, і в більшості не творять своїх одиниць. Участь наших владик у цьому конгресі каже, що церкви розуміють цю небезпеку також. Покійний посол до федерального парламенту Канади, Антін Глинка, вважав, що ми скрізь повинні ставити хрест поруч тризуба, і я з цим годжуся. Народ — церква — це одне. До Бога можна тільки пройти через любов ближнього, а що той ближній — це в першу чергу ближній по крові і душі, то значить, що немає взагалі питання “Бог чи батьківщина”, бо вони нерозривні. Всім нашим церквам, а зокрема обидвом головним, треба змагати до повного завершення, а водночас до повної співпраці. Церкви наші повинні бути заступлені в цілій вертикальній побудові нашого життя, а не лише внизу чи на верхах. Чому, напр., церкви не заступлені в УККА, КУК, СУБ і т. п.? Об'єднані, завершені, співпрацюючі зі собою церкви і світські організації — це запорука нашого збереження.

Дві тисячі років тому римський політик Катон висловив свої погляди на політику, які я хочу зацитувати на самому початку моїх уваг на цю саму тему. Ось вони:

“Дехто каже, що звичайні люди не повинні мішатися до політики — відважна і нечесна думка, що може тільки вродитися в голові тирана або раба. Казати, що звичайні люди не мають нічого спільного з політикою, значить твердити, що звичайні люди не повинні впливати на своє власне щастя чи долю; що люди не повинні інтересуватися, чи вони будуть одягнені чи голі, нагодовані чи голодні, неграмотні чи вчені, охоронювані чи знищені”.

Я навів цю цитату, бо вона не втратила свого значення і глибокого змісту досі. Мало того, я б сказав, що сьогодні вона ще важливіша, ніж була 2000 літ тому. Понад 1000 літ тому наш літописець Нестор записав, що наші предки, втомлені анархією, післали послів до варягів з проханням “прийдіть і володійте нами”. Особисто я думаю, що це легенда, проте ця легенда знаменито характеризує нас і нашу вдачу: ми однаково вперто поборюємо свою власну владу, як і владу чужинців, які силою нами заволоділи. Недовір'я до всякої влади в нас таке велике, що у висліді ми досі не маємо власної держави. Але в останніх часах ми починаємо змінюватися і є надія на краще.

На питання, чи брати нам участь в політичному житті країн нашого поселення, відповідь коротка: без найменшого сумніву. Тут знову нагадую два фактори: перший — ми є поселенці на континентах поселенців і тому двері в політичне життя нам так само відкриті, як і іншим групам, і другий, не менш важливий — без уваги на наше вікове бездержав'я ми маємо світлі державницькі традиції. Коли нпр., був президент США з голляндців чи німців, то може бути й з українців. Ми маємо повний доступ на самі верхи. Хто нас, крім власного лінєвства, браку відваги і амбіції, не допускає? Не ждім, щоб нам давали, не нарікаймо, що нас не шанують, з нами не рахуються, а берім самі. Нічого, абсолютно нічого не стоїть нам на перешкоді сягнути по керівництво держави в країнах нашого поселення. Мало того, я не маю сумніву, що ми поки не досягнемо повної рівності з нашими співгромадянами, поки не доб'ємся найвищих позицій — тобто керівництва державою. Йдеться про свідомий гін до участі в політичному житті країн, у яких ми живемо, з одночасним збереженням власної ідентичності. Творім українське гетто, але гетто духу, а в практиці — включаємося в політику, бо інакше життя минатиме нас, як минало на рідних землях, сягаймо верхів, бо тільки з верхів видно всі дороги і які найкращі дороги в майбутнє.

Канада може тут послужити як модель. У Канаді ми добилися досі найбільших успіхів, а доказом того понад 150 послів українського роду, сенаторів, міністрів. Сама Альберта має під цю пору 12 послів українського роду в легіслятурі на 75, в тім 2 міністрів і одного заступника “спікера”, між ними першу жінку-українку, п-і Катрусю Чічак. Я вважаю, що успіхи українців у Канаді ми завдячуємо у великій мірі саме нашій участі в політичному житті, і не сумніваюся, що коли вони будуть ще більші, то й наше майбутнє буде краще. Отже не диво, що королева Єлисавета недавно казала, що хоче бути королевою не тільки англосаксів, але й інородців. Са-

мозрозуміло, що потрібно більше наших людей, які б кандидували, але й потрібно теж наших людей, які б підтримували. І в цьому, здається, все лихо: наш народ не хоче “мішатися” до політики. мовляв, це якщо не дуже то брудна, то трохи нечиста справа. Це може, чого доброго, пошкодити навіть у підприємстві, наробити ворогів. Зрештою, ніби чим наш кращій? Досі велика більшість наших політиків вийшла прямо самотужки, і як треба дивуватися, яким чудом вони вийшли, хоч раз уже хто вийде, то наші до нього йдуть, як по свячене. В майбутньому нам треба йти в політику свідомо й відкрито.

Як тоді із СКВУ і політикою? На мою думку, СКВУ повинен брати участь у політиці, бо остаточно ціле життя — це політика, але в політиці громади країн, в яких ми живемо, а не українських політичних еміграційних партій. СКВУ не сміє бути ніякою політичною партією ні центром, але коли йдеться про контакти з політичними світами країн, у яких ми живемо, в наших справах, як громадян тих країн, то вони конечні. СКВУ повинен, на мою думку, бути теж у контакті з українськими політиками чи політичними партіями, прямо для взаємної інформації, але під умовою, що ті політичні партії здобудуться на якесь центральне представництво. СКВУ повинен зокрема розглянути можливості українців на міжнародньому форумі, в Об'єднаних Націях і ЮНЕСКО, але тільки в таких справах, як культура, мова, людські права тощо. В тих же справах СКВУ може час-до-часу теж забирати голос, навіть коли йдеться про український народ на рідних землях, завжди пам'ятаючи, що він орган українців поза Україною, громадян різних країн, і мета його інтереси тих українців-громадян у першу чергу і збереження їхньої фізичної і духової субстанції.

СКВУ повинен координувати українську та іншомовну інформацію про нас у країнах нашого поселення. Є безліч різних засобів комунікації та інформації, та на жаль, в нас ці сектори дуже занедбані. Не маємо ні радіостанцій, ні кінопродуцентів (за винятком КАНУКР), ні телевізій, ні навіть газет мовами країн, в яких живемо. Я далі вважаю, що нам конечна хоч одна газета англійською мовою для тих, які з різних причин по-українському не читають, хоч би на те тільки, щоб з ними тримати зв'язок, з надією колись їх переконати що треба українську мову таки вивчити і вживати. Треба також англомовної газети, щоб інформувати англійський світ про нас, наші проблеми і надбання. Жиди мають одну газету англійською мовою вже понад сотню років у Канаді. СКВУ може теж плекати особисті зв'язки. Особисті зв'язки дуже важливі, і аж дивно стає, що ми собі цього досі не усвідомили. Я хочу тим сказати, що офіційні дороги — часто найдовші дороги, і що навіть найбільші правди життя треба проповідувати, якщо хочемо, щоб їх пізнали інші. Очевидно, щоб інформувати інших, треба бути самим добре поінформованими. Пора нам усім перегорнути сторінки нашої історії, познайомити з нею наших дітей, придбати бібліотеки. Пора теж ту історію мати іншими мовами, де речі — всіма головними мовами світу. Де історія України, української літератури, ми-

стецтва тощо різними мовами? Де історії наших поселень у світі, принаймні мовами тих країн, у яких ми живемо? Канада вже дещо має, але досі де історія наших поселень у США, Бразилії, Аргентині, Австралії? Народ без історії — не народ. Де переклади Енциклопедії Українознавства на мови німецьку, французьку, еспанську чи навіть китайську? Як це так, що немає нікого з наших багатих людей, щоб дав ,скажімо, 100 тисяч доларів на таку справу? Де наші меценати типу Семиренка чи Юрковського?

Коли йдеться про українську науку в світі, то тут можна говорити тільки про такі наукові установи, як: НТШ, УВАН, УВУ УТГІ тощо. Вони мають дуже світле минуле, але не мають доросту, який може прийти тільки з покоління, що тут виростає і працює при університетах країн нашого поселення. На мою думку, його можна приєднати при двох умовах:

1. коли рівень української науки буде далі на такому високому рівні, що буде їх притягати,

2. коли буде моральна і фінансова підтримка української спільноти.

На жаль, такою підтримкою не можемо похвалитися, хоча Гарвард, який виріс на наших очах, доводить, що при вмілій організації і на добру ціль можна викресати з нашої громади чимало вогню. Ключеве становище в цьому ділі мають наші професори. Треба б тільки зорганізуватися, зробити плян і почати діло. Ніхто в теперішньому часі не має кращих умов праці, як саме професори. Тому часто прикро стає, коли подумати, скільки їх нічим не спричиняються до розбудови нашого наукового життя. Такі центри, як Гарвард, повинні постати і в інших країнах, зокрема в Канаді. Знаємо, що КУК проробив заходи, щоб скликати з'їзд усіх українських канадських професорів саме з метою подумати над центром українських студій у Канаді, але вислід усе ще непевний. А далі, Шевченківські фонди повинні бути створені в усіх країнах нашого поселення, а при всіх університетах, де є українці, повинні бути введені Шевченківські лекції. Казали в нас колись, що тільки наука виведе нас на кращі шляхи, тому треба СКВУ звернути на неї окрему увагу, координуючи працю наукових установ (через комісію).

Може б так УВУ перебрав на себе студії українців у країнах їхнього поселення взагалі, справді одно з великих і потрібних завдань.

СКВУ, подуманий як координаційний чинник українців поза межами України, зокрема їх центральних представництв, повинен бути діловим тілом, при ньому повинні бути референтури науки, шкільництва, церков, мистецтва, подружніх справ, громадських організацій, організацій професіоналістів і підприємців тощо. При ньому повинна б теж стало працювати якась дослідно-плянувальна комісія, завданням якої було б студіювати наші поселення і давати поради, що треба централізувати, а що ні, де діяти одинцем, а де спільно і т. п. Тим, які скажуть “ще один провід, ще одна надбудова”, я відповім: це все залежить від нас. СКВУ буде точно таким,

яким ми захочемо, щоб він був. Проводити — це не служити і не панувати, а вдосконалювати свою спільноту, вести її вгору. Провідники мусять знати більше, розуміти більше і робити більше, але зате повинні мати повне довір'я і повну матеріальну і моральну підтримку своєї спільноти. Центральні проводи в поодиноких країнах конечні, але варто комусь думати і за всі країни, варто, щоб хтось спрямовував наші серця і розум в одному напрямі, в ім'я всіх. Якщо захочемо, то СКВУ буде тим зв'язковим, координатором і репрезентантом нашої спільноти поза Україною, чи хоча б своєрідним експериментом, щоб навчитися керувати самими собою, а якщо ні — то будемо далі тупцювати на місці. Ми фантастичні індивідуалісти. Ми знані з “солом'яного вогню”, невитривалости, непослідовности. Часто теж говоримо одне, у що інше віримо, а ще що інше робимо. Як писав колись Шекспір: “Світ — це одна велика сцена, а люди — актори”. Як заграємо свою ролью — буде залежати від нас. Я тільки хочу вірити, що у системі вільного спілкування, без примусу, насилля і терору, наш геній повинен заблиснути у повній своїй красі й величі. Треба нам тільки проснутися душею, повернутися до праісторичних джерел, до історичного коріння нашого буття, відгребти елементи, якими ми можемо зчудувати світ. Ми зазнали в цьому сторіччі таких струсів духового, суспільного і політичного характеру, від яких похитнулася віра не лише в людину, але й у Бога. Однак квіт і овоч закладений ще в зерно людини на зорі появи її предків, і треба те зерно тільки огріти теплом наших сердець і мислі. Політично ми ще не оформлені, але лишимо це завдання нашому народові на рідних землях. У країнах нашого поселення використаємо наше оформлення історичне, культурне і релігійне, згадати тільки головні. Якщо захочемо, то дозволимо СКВУ ті форми тільки поліпшити і розвинути, і навіть те оправдає його існування. Врешті, як я вже згадав, СКВУ може керувати акцією запровадження принципів багатокультурности в країнах, де їх ще не заведено, проголошення і закріплення їх у законах і конституціях, за зразком Канади. Світ — готовий, і ЮНЕСКО може прийти з допомогою теж. Міг би СКВУ й мобілізувати нас на змаг за збереження, за вищий рівень нашого культурного життя, студіювати наші поселення чинавіть зміювати їх переселенням з таких країн, як Польща, Румунія, Югославія тощо.

Сер Вільфрід Льюїс, один з прем'єрів Канади, у свій час сказав, що “Канада — це найвільніша країна світу”. І це правда. І те саме можна сказати про одну з її провінцій, Алберту. Але чи це значить, що навіть у такій країні, як Канада, чи такий провінції, як Алберта, щось прийшло легко? Хто так думає, той помиляється. Навіть у Канаді був, є і буде асиміляційний тиск. Навіть у Канаді мало що не дійшло до розрухів, коли французькі канадці почали свою т. зв. “тиху революцію”. Навіть у Канаді треба було багато заходів, заки прем'єр Трудо проголосив багатокультурність. Закони людських прав давно вже включали свободу мови, релігії, зібрання і т. п., але принцип багатокультурности був новим, і треба було починати все наново. Заплянована нова канадська консти-

туція включає вже принцип багатокультурності, але — до затвердження її ще далеко. А треба буде, щоб не тільки її затвердили, але щоб принципи багатокультурності були загарантовані всіма конституціями світу, щоб всі держави світу підтримували всі культури з державних фондів. Це тому, що збереження національної ідентичності, рідної мови й культури тощо не має нічого спільного і не стоїть на перешкоді доброму громадянству країни, в якій живемо. Політична лояльність не менша через те, що люди плекають те, що рідне. Якщо англійці, французи, жиди можуть плекати все, що рідне, то чому в нас це мало б бути гріхом? Людність якраз у толеранції до інших, саме в тому, щоб дати іншим право бути собою, бути іншими, інакшими, право не тільки на життя, але й розвиток.

Повертаючись до Алберти, задля прикладу треба згадати, що й там не приходилося легко, заки уряд проголосив принцип “єдності в різnorodності”, “багатокультурність”. Хочу тільки звернути увагу на те, що едмонтонський відділ КУК і КУПіП діяли завжди спільно, одним комітетом, який випрацював чимало меморандумів (“бріфів”), і що політики українського роду прийшли з допомогою, як і ціле українське громадянство. За часів попереднього уряду ми мали по нашому боці міністра культури і послів Василя Томина, Олексу Гордея, Миколу Мельника, Сеніча та інших КУПіП вів акцію через свій окремий комітет у справі багатокультурності, який включав проф. Манолія Лупула, адвоката Лаврентія Дікура, Василя Костапа, Романа Осташевського, голову КУК адв. Ярослава Росляка та вашого сьгоднішнього промовця. Хоч уряд соціального кредиту не був перевибраний, проте новий консервативний уряд не міг зігнорувати пороблених заходів: скликав другу конференцію багатокультурності. Не міг зігнорувати наших вимог тому, що багато з нас займають видні місця в його партії, тому що 12 послів українського роду, між ними 2 міністри, а з них д-р Альберт Гоголь, член кабінетного комітету для справ освіти і міністер праці, якому українська спадщина дуже дорога, заступник “спікера” Василь Дячук, знана діячка з ЛУКЖК Катруся Чічак, знаний з праці БУК адв. Юліян Козяк. Коли б ми мали таких людей у всіх легіслатурах Канади, в усіх парламентах країн, в яких ми живемо, чи уявляєте, як ми стояли б? Чи розумієте, яка це сила, коли суспільні провідники працюють рука-в-руку з українцями послами так, як це є в Алберті? Коли послы висилають одного зі своїх колег як представника на СКВУ в особі п. Івана Батюка? Спротив був, є і буде: шовіністів, з одного боку, а з другого іншомовних громадян, які засимілювалися і тепер не терплять тих, які не хочуть іти їхнім шляхом. До речі, ті другі часто гірші, ніж ті перші. Коли, напр. в 1958 р. уряд Алберти проголосив запровадження української мови в середніх школах (X, XI, і XII класах), то якийсь, мабуть наш власний “Іван без роду”, дуже протестував в місцевому щоденнику, підписавшись словами “один, який змінив своє ім’я”. Він радив: “Якщо ти в Римі, то поведься, як римлянин”; начебто, коли зайде до коров’ячої стайні, то повинен мукати, як корова. Місцеві газети теж ставили опір, кидаючи в

в очі такі нісенітниця, як “балканізація” Канади, наче б то політична лояльність має щось спільне з мовою і культурою людини. Але все нічого не допомгло. На кінець визнано, що кожна людина має природне право говорити з рідною матір’ю рідною мовою і берегти в своїй душі те, що їй рідне.

Немає і не потрібно інтернаціонального есперанто, а навпаки хай живе воля, соціальна справедливість, свобода культурної та національної ідентичності, гуманізму взагалі — музики майбутнього справді вільної людини і людства, хоч і як вона видається далекою. Хто, зрештою, може протиставитися філософії повноцінного життя в країнах, в яких ми живемо, навчаючись “чужого”, а при тім “не цураючись” свого? Йдеться чей же про філософію життя в різних країнах на принципах християнства, демократії і багатокультурності і про ідейність тих, які хочуть зберегтися, бо остаточно без ідеалів — навіть найкращі методи не допоможуть. І так, як дорога до Бога, так до збереження нашої фізичної і духової суті в країнах нашого поселення — завжди вела, веде і буде вести під гору. Мало того. Я ще й думаю, що кожна генерація має святий обов’язок не тільки передати все те, що вона сама одержала, але й побільшити свою спадщину так, як у притчі про євангельські таланти. Того вимагає історія, ненароджені ще наші нащадки.

І тому шлях у майбутнє — не легкий, але ним пройдуть успішно тільки ті, які сповнені віри у свій народ і його призначення. Треба буде багато зрозуміння і почуття відповідальності, серця і розуму. Український пророк Шевченко глядить на нас із своєї високої могили над Дніпром, глядів і в той час, коли писав до нас, “ненароджених”. Проте, наказу свого не міняє: “і чужого научайтесь, свого не цурайтесь!” Не міняє теж погрози: “бо хто матір забуває, того Бог карає”, ні свого безсмертного заповіту. Перед нами й безконечні можливості, але використання їх залежить від нас. Невидна рука Господня післала нас на нові континенти. Хіба можете припустити, що так, без пляну, Божий літописець мовчки сидить з пером у руці і записує у книзі буття нашого народу всі факти? Чи хочемо, щоб він писав далі, чи щоб замкнув книгу нашого буття і відклав перо? Ось питання, яке стоїть перед українцями у світі! Чи приймемо визов призначення, чи ні? Чи виконаємо наші зобов’язання щодо майбутніх поколінь? Я вірю, що українці в світі житимуть і розвиватимуться, як і в те, що Україна одного дня осягне свою самостійність! І тому, ще раз цитуючи Сент-Екзюпері, повторю його словами: “Треба врятувати духову спадщину, бо геній народу зів’яне; треба врятувати самий народ, бо спадщина пропаде. Для добра мого краю доведеться мені в кожному мить діяти в цьому напрямі всією силою моєї любові”.

**СТУДІЙНІ СЕМІНАРИ, СТВЕРДЖЕННЯ,
ПІДСУМКИ, РЕЗОЛЮЦІЇ**

ПРАВИЛЬНИК СТУДІЙНИХ СЕМІНАРІВ 2-го КОНГРЕСУ СКВУ

1. Студійні семінари відкривають керівники, призначені Підготовчою Комісією 2-го Конгресу СКВУ.
2. Із складу учасників семінарів вибирають двох секретарів для списання перебігу дискусії та її висновків.
3. Керівники семінарів представляють доповідачів та керують дискусією.
4. Керівники семінарів складають звіт з праці на пленарній сесії 2-го Конгресу СКВУ (не більше 5-ти хвилин).
5. Керівники семінарів входять у склад Резолюційної Комісії 2-го Конгресу СКВУ. Вони відповідальні за те, щоб пропозиції резолюцій, що випливають з доповіді чи дискусії, були передані на розгляд резолюційної комісії.
6. Керівники семінарів разом із секретарями відповідальні за виготовлення письмового звіту з праці студійних семінарів. Ці звіти разом з текстами доповідей повинні бути передані до Секретаріату 2-го Конгресу СКВУ перед його закінченням.

Сенатор **Павло Юзик**

ОБОРОНА ПРАВ ЛЮДИНИ В УКРАЇНІ НА ФОРУМАХ МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

Комісію Прав Людини при Секретаріаті Світового Конгресу Вільних Українців зорганізовано в часі діяння Президії Секретаріату в Канаді, в половині 1969 року. Коли ж ідеться про початок акції Секретаріату СКВУ в обороні основних прав людини в Україні, то вона в'яжеться з діяльністю представників Секретаріату СКВУ в часі відзначування 20-річчя з дня схвалення Об'єднаними Націями Загальної Деклярації Прав Людини у Тегерані 1968 року. Секретаріат СКВУ у Тегерані репрезентували президент СКВУ о. митрат д-р Василь Кушнір і голова Пресово-інформаційної комісії СКВУ д-р Михайло Сосновський. Комісію Прав Людини очолив сенатор Павло Юзик.

З уваги на те, що якраз в тому часі в Україні посилювалися переслідування українських культурних працівників та інтелектуалістів, Комісія Прав Людини відразу почала займатися збиранням матеріалів, які засвідчували б про політику репресій в Україні та порушення основних прав людини, щоб відтак на базі достовірних документів перевести відповідну інформативну та оборонну акцію на міжнародньому форумі.

На початку 1970 року Комісія опублікувала англійською мовою зібрані матеріали про порушення прав людини в Україні. Ці матеріали були передані з відповідними супровідними листами до Комісії Прав Людини ООН, до генерального секретаря ООН — У Танга, Амнесті Інтернешенал, а також передалі на адреси урядів держав, де знаходяться українські поселення, і на адреси всіх представництв держав в Об'єднаних Націях. Окремі заходи перевела

Комісія у зв'язку з апелем засудженого Лева Лукіяненка та співв'язнів до Комісії Прав Людини ОН, які просили охорони перед знуцаннями з політичних в'язнів советської поліції в контаборах та інформували про систематичне затроювання харчів.

На п'ятій пленарній сесії Секретаріату СКВУ в січні 1972 року Комісія Прав Людини була реорганізована і уконституювалася у такому складі: сенатор Павло Юзик — голова, Йосип Лисогір — заступник, д-р Михайло Сосновський — секретар, митрополит Максим Германюк, митрополит Мстислав Скрипник, пастор Володимир Боровський, Ігнат Білінський, інж. Мирослав Болюх, д-р Василь Іваницький, проф. д-р Петро Кондра, Микола Плав'юк, д-р Святомир Фостун, о. Володимир Ханейко — члени. Спеціальним дорадником Комісії став о. митрат д-р Василь Кушнір. У тому ж самому часі рішено оформити постійне бюро Комісії у Нью-Йорку, вважаючи за конечне поширити працю Комісії.

Упродовж 1972 року Комісія продовжувала діяти в загальному пляні оборони прав людини в Україні. На жаль, з уваги на брак фондів не можна було зорганізувати праці Комісії відповідно до наміченого пляну, і у висліді організаційні роботи не вийшли поза вступну початкову стадію. Все таки у висліді особистих заходів голови Комісії сенатора Павла Юзика та з допомогою Комітету Українців Канади, заініційовано організацією Міжнародного Комітету Оборони Прав Людини, що його очолив кол. канадський прем'єр міністрів Джон Діфенбейкер. Цей Комітет включився в акцію оборони українських в'язнів в ССРСР, тісно співпрацюючи з Комісією Прав Людини Секретаріату. Комісія втримувала безпосередні контакти з окремими міжнародними установами, а в першій мірі з Комісією Прав Людини ОН, представникові якої були не тільки передані відповідні документи, але й окремо з'ясовані випадки порушення прав людини в Україні.

Широка інформативна і протестна акція була проваджена в половині 1972 року на міжнародньому форумі в обороні українських в'язнів. Зібрана документація була переслана в липні 1973 року Амнесті Інтернешенел, Міжнародній Асоціації Юристів, Міжнародньому Бюрові Праці та Комісії Прав Людини ОН. Одночасно акцію провів зі свого боку Комітет під головуванням Джона Діфенбейкера, інтевеніюючи у різних державних чинників та на міжнародньому форумі в справі арештованих. Крім того, голова Комітету Джон Діфенбейкер та сенатор Павло Юзик провели в Європі заходи, щоб нав'язати ділову співпрацю з видатними діячами західноєвропейських країн та Великої Британії на відтинку оборони основних прав людини.

Праця Комісії Прав Людини була предметом ширшої дискусії на шостій пленарній сесії Секретаріату СКВУ в січні 1973 року. Розглянувши звіт доповіді голови сенатора Павла Юзика, сесія визначила окремий бюджет для Комісії і схвалила такі напрямні праці Комісії:

1. Комісія має продовжувати свою працю по лінії оборони прав українського народу на форумах міжнародних організацій,

піддержуючи акції Міжнародного Комітету Оборони Прав Людини, організованого Дост. Джоном Діфенбейкером.

2. Комісія заініціює у співпраці з центральними крайовими репрезентаціями окремих країн нашого поселення організацію крайових комісій прав людини, які діятимуть у загальній системі Комісії Прав Людини Секретаріату СКВУ.

3. Комісія Прав Людини у своїй діяльності має звертати також увагу на факти порушування прав української людини в країнах поселення та ініціювати у погодженні з центральними репрезентаціями потрібні акції.

4. Комісія Прав Людини має перевести всю потрібну підготовку для використання відзначування 25-річчя проголошення Загальної Декларації Прав Людини під кутом оборони прав українського народу в ССРСР.

5. Комісія Прав Людини має розглянути можливість видання англійською мовою повного перекладу всіх випусків самвидавного "Українського Вісника".

Намічений плян тільки частинно був реалізований, бо також і в 1973 не почастило розв'язати питання фінансування праці Комісії, яка мусіла обмежитися до спорадичних реагувань в міру можливості на такі чи інші факти порушування прав людини, зокрема щодо засудів цілого ряду українських дисидентів на довголітнє ув'язнення і заслання. Однак не втримувано ніяких безпосередніх контактів з міжнародними організаціями, тому що не маємо відповідного апарату.

Комісія вважала, що оборонна акція, яку веде установа "Смолоскип" (розповсюдження летючок і петицій англійською мовою заслуговує на піддержку; на цю широку акцію призначили суму 2,000 доларів. Професор Пітер Реддавей у Лондоні, Англія, погодився зредагувати тематично перші 4 томи "Українського Вісника" для публікації англійською мовою і йому вислано 350 англійських фунтів на переклад і редагування, та сума покриває тільки частину всіх видатків на цю справу. Рішено дати фінансову допомогу для поширення книжки англійською мовою "Фермент в Україні" Майкла Бровна (Лондон, Англія).

Секретаріат СКВУ вислав кілька меморандумів до О.Н. Ми свідомі, що подібну акцію провадять інші українські угруповання. Центральні українські установи в кількох країнах — КУК, УККА і інші — та українські студентські організації — СУСК, СУСТА, ЦеСУС і інші — видали брошури та вели кампанію протесту підписами людей. Це також робили академічні угруповання. Міжнародна установа, Світова Організація Свободи, яку очолює д-р Деніс Квітковський, почала широку акцію. Очевидно, що координація потрібна, якщо хочемо успіху.

Подajući до відома українського громадянства цей звіт із своєї діяльності, Комісія свідомо того факту, що це звідомлення далеко незадовільне і що не були використані ті можливості, які є у розпорядженні української спільноти за межами України, щоб справу систематичної оборони прав української людини поставити

на належній висоті. Програма праці не була виконана з незалежних від Комісії причин. Реакція на дотеперішні заходи Комісії з боку позаукраїнських чинників, позитивне наставлення до таких чи інших оборонних починів Комісії на відтинку тих міжнародних установ, які безпосередньо цікавляться справами пошанування у світі основних прав людини та поборюють порушення цих прав, — засвідчують, що для того роду діяльності є місце і потреба, не зважаючи на ненадто сприятливий для нас політичний клімат у світі під сучасну пору. Найважливішим фактором є те, що у всіх країнах є люди та організації, які болять незадовільним станом на відтинку прав людини у світі, і з цими людьми та організаціями нам треба якнайтісніше співпрацювати.

За весь час своєї діяльності Комісія Прав Людини дещо промостила шлях на цьому відтинку. Започатковану працю треба продовжувати систематично, головню на форумі О. Н., із бюро в Нью-Йорку, яке мусить бути забезпечене потрібними фондами.

ЗВІТ

Студійної Комісії СКВУ на тему “Оборона прав людини в Україні на форумах Міжнародних Організацій”

Доповідач: сенатор **Павло Юзик**

Керівник семінара: д-р **Денис Квітковський**

Вислухавши залучену до цього звіту доповідь, яка накреслила коротко історію постанов, склад, завдання і дію Комісії Прав Людини при СКВУ, і після запитів та дискусій присутніх біля 150 делегатів і гостей, більшість присутніх висловилося:

1. За координацію плянування і дії всіх організацій, які мають за завдання оборону прав людини в Україні, в тому розумінні, щоб наші дії не дублювалися, не заперечували одна одну й тим самим не вичерпували непотрібно нашу енергію і наші засоби.

2. За врахування в наших діях в обороні прав людини не тільки поодиноких осіб, висоти і виміру кари, але всієї української нації як історично-духової цілоти, бо борці за свободу в Україні не змагаються тільки за індивідуальну свободу, але за свободу української нації взагалі.

3. За мобілізацію світової opinio для оборони людських і національних прав України.

4. За невикористовування акцій оборони прав і свобод української людини і української нації для партійних або групових інтересів.

5. За заангажування до цієї гуманітарної праці якнайбільше жінок і молоді.

6. За створення постійного комітету і апарату для акції оборони прав української людини і нації.

7. За шукання фондів на ведення акцію оборони прав і свобод України шляхом окремих збірок серед українців і навіть неукраїнців. Завжди найдуться меценати для такої шляхетної мети.

АНАЛІЗА РУХУ СПРОТИВУ В УКРАЇНІ

Рух спротиву в Україні добре відомий серед українського суспільства, хоч часто факти є подавані через призму певних поглядів. Одначе, щоб його краще зрозуміти, треба докладніше ознайомитися з тлом, на якому цей спротив проходив та із системою, в якій він постійно міцніє. Тому почну від оцінки радянського суспільства, але дещо відмінним способом, як це прийнято серед нашого загалу. Ця оцінка радянського суспільства і системи базована на поглядах деяких західних і китайських марксистів. Для нас також повинно бути цікавим, як на розвиток подій в Радянському Союзі дивляться прихильники тієї самої ідеології, хоч і відмінної інтерпретації.

Перш за все вони відкидають твердження радянських ідеологів, що все в радянській системі прекрасне та що недотягнення різного роду — це вина одиниць, а не системи. На їхню думку, СРСР (подібно як США) не може більше сховати свого імперіалістичного відношення до малих народів і країн ні всередині, ні на зовнішньому відтинку. Вже в 1956 р. Мао Тсе Тунг говорив про існування т. зв. “суперечностей в серцях людей” і додав, що навіть “соціалістичні суспільства розвиваються внаслідок суперечностей між продуктивними силами і продуктивними відносинами”. У системі продукції — це суперечності, що протиставляються робітникам. Знову в системі власності — це суперечності, які існують між тими, що мають якусь контролю над засобами виробництва, і тими, що його не мають. Що більше, один із світил цієї ідеології передбачає можливість, чи радше неминучість, боротьби між людьми навіть тоді, коли суспільство стане безкласовим. А кожному відомо, що радянське суспільство не є безкласове. Навпаки, це суспільство стратифікації, яке розвивається швидким темпом. Небезпідставно М. Джілас і інші говорили й говорять про “нову клясу”, нову упривілейовану верству в Радянському Союзі. Радянська система — це бюрократична система крайнього типу, яка перевершила своєю екстремністю всі інші країни т. зв. соціалістичного бльоку. Вона повна конфліктів чи “антагоністичних суперечностей”. Не дарма протестують селяни. Не дарма все частіше й частіше страйкують робітники. Не дарма нова технологічна інтелігенція воює з закостенілою клясою бюрократів. А боротьба народних мас всіх національностей за свою самобутність і культуру проти російського шовінізму — це один з найглибших конфліктів Радянського Союзу.

Висновок з цього простий: не тільки національні революції назрівають, але (і це треба підкреслити) навіть справжня пролетарська революція — це щойно справа майбутнього .

Так твердять деякі західні марксисти. Чи варто нам прислухатися до їхнього голосу? Нам здається, що так. У сучасній “бізне-

совій” гарячці, в яку втоплені обидві найбільші імперіяльні потуги світу, виглядає, що власне на долю “лівиці” припаде обов’язок відіграти роль совісти світу. Також західня лівиця духово близька радянським і частині українських дисидентів. Можна сказати б, що вони говорять спільною мовою. А це означає, що проблемам опозиції в Радянському Союзі буде віддаватися дещо уваги і в майбутньому, навіть у зматеріялізованому Заході.

А тепер придивімся рухові спротиву погляду індустріального моделю суспільства. Головна теза проponentів цього погляду твердить, що сьогодні не комунізм, але індустріалізм, індустріалізація є маривом, яке ходить по світі й приводить до величезних суспільних перемін. Цей модель суспільства нам добре знайомий. Ми живемо в індустріалізованому суспільстві. Які ж його головні ціхи? Згадаймо хоч декілька з них. Позиція робітника скріплюється. Сьогодні легше роздобути капітал, ніж робітника. Приріст населення сповільнюється, що в свою чергу веде до важливих демографічних перемін. Приходить емансипація жінки. Спостерігається велика мобільність населення, яке залишає село й утікає до міста. Освіта й виховання характеризуються спеціалізацією і політехнізацією. Усе це веде до змін у правній системі, і врешті також приведе до змін у сфері влади. Пліуралізація населення приводить до певних вимог населення, які мусять бути задовольнені. Радянський Союз не ізольований від цього роду перемін.

Очевидно, не все гаразд з індустріальним суспільством. Розвиток технології уможливило творення засобів контролю над людиною, про який в минулому ніхто навіть не мріяв. В парі з цим існують можливості резистансу, які я назвав би “технологією протесту”, про що також можна було тільки мріяти в минулому. І тому протест в Україні чим раз важче й важче здавити. Про це варто пам’ятати.

Одначе ще важливішим моментом є вплив модернізаційного процесу на національну свідомість людей. Пригляньмося до цієї проблеми, не впадаючи ні в апокаліпсу, ні в параною.

Як знаємо, радянська наука й політика підкреслює, що з дальшим економічним розвитком, чи “модернізацією”, національне питання буде повністю розв’язане в Радянському Союзі. На їхню думку, чим більше різниць в побуті, освіті, клясовій структурі і т. д., тим буде більше непорозумінь. І навпаки. Такий висновок випливає з марксистської клясової інтерпретації національних конфліктів. Це треба завважити хоч би й тому, що це офіційна партійна лінія, що визначає рамки, в яких дискутується національні проблеми в СРСР, і тому має деякий вплив на саме життя.

Одначе, треба підкреслити, що модернізація, тобто підвищення рівня технічної освіти, урбанізація, суспільна диференціація, починає змінювати практичні імплікації цієї доктрини. Наприклад, в минулому під гаслом “диктатура пролетаріату” можна було легко оправдати російське панування. Зробити це тепер — важче, бо сьогодні зовсім легко можна довести, що кожний народ має свою

власну робітничу клясу, технічну й культурну інтелігенцію й тому — самозрозуміло — йому не потрібно росіян. Такі питання стоять сьогодні на денному порядку в цілому СРСР, а головню в Україні.

Сьогодні саме життя доводить, що доктрина про нівелиацію національних різниць та антагонізмів є фальшивою в добі модернізації. Наприклад, технологія перекладу стоїть так високо, що читати твори чужих авторів своєю рідною мовою не справляє жодних труднощів. Перепис населення СРСР з 1970 року виявив ясно, що росіяни не в силі приборкати штиками всіх неросіян. Правда, балтицькі республіки, деякі частини України й Молдавії і навіть частини Центральної Азії переживають загрозливий період напливу росіян. Проте етнічний баянс у столицях советських народів поволі хилиться в користь неросіян. Можливості росіян протиставитися цьому рухові обмежені. Зрештою, вони проходять подібні переміни. Навіть мовна русифікація — не кажучи вже про психологічну — мусить ще дуже далеко йти, щоб серйозно загрозити існуванню окремих народів. Якщо досі не вдалося зліквідувати чверть мільйона кримських татар, то як можна розраховувати на повну ліквідацію українців? Коротко кажучи, модернізація збільшує, а не зменшує потенційну й фактичну масу, в якій шукають підтримки неросійські опоненти в СРСР. Це спеціально видно в Україні, де всі верстви населення, в більшій або меншій мірі, заангажовані в русі спротиву. І в цьому теж лежить важлива різниця між дисидентством в загальному (яке займається і є зв'язане з проблемою легітимізму, тобто розходиться з офіційною лінією щодо політики, використання влади, прав і обов'язків панівної та підлеглої верстов населення) і національною опозицією, яка в додатку до вищенаведених завдань ставить собі ще за мету осягнення справедливости.

Сенс щодо існування справедливости чи брак її, тобто існування несправедливости, є тим мірилом, яким треба оцінювати глибину й інтенсивність національного опору. З другого боку, концепція справедливости — це релятивне поняття. Відчування людини, чи її трактують справедливо, чи ні, залежне ще теж від перспективи. У цьому саме і є сук справи, бо дуже часто покращання ситуації, об'єктивно кажучи, відчувається як посилення експлуатації чи переслідування. Наприклад, реабілітація кримських татар, якщо сприймати це явище об'єктивно, є покращанням їхньої ситуації. Але заборону вернутися до Криму вони відчувають набагато гостріше.

У централістичній системі, наприклад, в СРСР, навіть явний розвиток окремих національностей в різних ділянках життя можна змінити або сповільнити наказом згори. Це всім добре відомі речі. Одначе, не можна вважати, що для такого роду рішень нема ніяких границь.

Все ж таки найбільша загроза існує з боку росіян. Проф. Р. Шпорлюк в одній із своїх праць назвав це “російською проблемою” Радянського Союзу. Немає двох слів, що Політбюро і ЦК партії СРСР вже віддавна схильні до проросійського курсу в Радянському Союзі. Але при цьому треба також зазначити, що в СРСР існують

групи, які незадоволені повільним темпом русифікації. Вони також з цієї причини стоять в опозиції до партії.

Розглядаючи загальний стан в СРСР, спробуємо тепер насвітлити рух спротиву в Україні.

Перше, що впадає в вічі, це той факт, що рух спротиву в Україні, як і в цілому СРСР, не можна вбрати під одну покривку. Українські опоненти режиму борються з таким самим завзяттям за індивідуальні, як і національні права. У ніякому разі не можна їх усіх називати націоналістами, як це дехто з нас робить, на велику радість КГБ і на шкоду рухові спротиву. Треба також підкреслити, що власне національні домагання є у якійсь мірі цією руху спротиву між росіянами, і тим самим і між українцями, але помилково було б твердити, що рух спротиву в Україні — це ніщо інше, як вияв українського націоналізму. Рух спротиву в Україні є такий многогранний, як є суспільство, що його породило. Він охоплює всі верстви і класи суспільства, різні ідеології і політичні концепції, починаючи від ледь реформаторів до скрайніх націоналістів. Сьогодні частіше й частіше говориться про справжню пролетарську революцію в границях СРСР. Було б дивним, якщо серед українців не було б таких людей, які схилилися б до цих поглядів. Цікавою компіляцією для підтвердження цього явища є праця д-ра Б. Левицького, одного з найчільніших українських советологів. Він зробив класифікацію знаних дисидентів за національними і республіканськими критеріями (що дуже не сподобалося російським шовіністам з-під стягу НТС, які твердили, що найбільше терплять росіяни) і прийшов до висновку, що українці і жиди — це дві найбільші групи між в'язнями. Українці є у майже всіх дисидентських групах СРСР, за винятком хіба "руситів" чи інших подібних груп, які заступають російську шовіністичну правіцю.

Ці персональні зв'язки з усіма групами, які лише треба вітати, не перешкодили українським дисидентам зрозуміти вагу своєї власної ролі і дії. В Україні вони не були задоволені з видань "Самвидаву" з центра, і тому створили свою власну літературу "Самвидаву", з "Українським Вісником", який був рівний з "Хронікою". Українські дисиденти виразно заявили, що вони бажають репрезентувати українські справи самостійно, й відмовили права іншим говорити в їхньому імені, хоч немає сумніву, що "Звернення демократів Росії, України і Прибалтики" було напевне написане з участю українців.

Ця постава ні в якому разі не означає ізоляції українського руху спротиву в усіх його відмінах від руху опору в інших республіках СРСР, включно з Росією. Як доказ цього ми бачимо важливий зворот в настанові чільних представників російських дисидентів, як Сахарова і Солженіцина, щодо українського руху опору. Ніхто хіба не буде заперечувати користи для української справи, яка стала внаслідок інтерв'ю Сахарова й Солженіцина з західньою пресою. Три роки тому на конференції в гамільтонському університеті говорилося про замовчування російськими дисидентами національного питання. Сьогодні цього говорити вже не можна.

Одною з найважливіших точок у програмі українських дисидентів є їхнє ставлення до меншин в Україні і до народів, які борються за свої національні права. Постава українських дисидентів до жидівського питання і до вимог кримських татар дозволяє нам в західному світі бути гордими за наших земляків. Їхня постава — це постава державницька, і вона каже, що в Україні національні питання мусять бути розв'язані справедливо.

Але як справа виглядає на майбутнє? Ми вже сьогодні спостерігаємо поляризацію в колах дисидентів. Це нормальна річ. Україна — високо розвинена країна. Її суспільство й інтелігенція — високо здиференційовані. Така поляризація думок, такий вахляр опіній, які існують в колах дисидентів, творчі думки й багатство ідей — робить їх привабливими і зрозумілими для всіх, навіть для російських дисидентів, не згадуючи вже про Захід. Тому треба вірити в остаточний успіх українських і інших радянських дисидентів. Це боротьба за свою державу. Правда, вона не буде такою, якою багато знас хотіли б її бачити. Проте, вона буде державою українського народу, незалежно від її суспільного устрою.

СТВЕРДЖЕННЯ І РЕКОМЕНДАЦІ СЕМІНАРА, ПРИСВЯЧЕНОГО РУХОВІ ОПОРУ В УКРАЇНІ

Доповідач: проф. П. Потічний
Керівник семінара: Осип Зінкевич

1. Ми стверджуємо, що з поповненням молодими професійними силами українська політична еміграція підходить до подій в Україні й інтерпретує їх більше раціонально і менше емоційно.

В західному світі групи різного ідеологічного і політичного спрямування підходять до оцінки руху опору в Україну з гуманітарних позицій, зате лівиця і західні марксистки звертають дуже основну увагу на події в Україні, широко наświetлюють питання опозиційних рухів в ССРСР, а в тому й національних, а це є дуже болючим для советських керівників ССРСР і хоч до деякої міри зупиняє тотальний терор сталінського типу.

2. Ми стверджуємо, що советське суспільство не є безкласовим суспільством, а советська система є бюрократичною системою екстремного типу, яку можна класифікувати як державний капіталізм, побудований на повній експлуатації людини, що доводить до внутрішніх конфліктів на економічній, соціальної і політичній базі. В національних республіках і зокрема в Україні до цих протиріччів долучується національне питання і боротьба за політичні права проти московського центру.

4. Суспільно-економічні переми в ССРСР дають підставу для справжньої соціальної революції, а в національних республіках — для боротьби також за національні й політичні права, а це є в повній гармонії і в згоді з принципами боротьби кожного народу за свою свободу.

5. Зріст технічної та культурної інтелігенції як і українського професійного робітництва розкриває та заперечує політичну нівеляцію національної проблеми в Україні советським режимом і скріплює боротьбу за справедливість, національні права й індивідуальну свободу.

6. Український рух опору пов'язаний з усіма опозиційними рухами в ССРСР, а це вважаємо за позитивне явище. Розуміючи потребу співпраці з іншими національностями в ССРСР, український рух опору вважає важливим бути речником цілості проблем в Україні, виступає в її імені і для цього створив свою окрему, нецензурну самвидавчу літературу.

Будучи речником України, цей рух відмежувався від "Демократичного Руху" демократів Прибалтики, Росії й України, виходячи з позицій інтересів українського народу й універсальних змагань за індивідуальну свободу й людську гідність.

Український рух опору вважає себе також відповідальним за національні меншини в Україні, виходячи з державницьких позицій, обороняючи право жидів на виїзд до Ізраїлю і на їхній свободний і культурний розвиток в УРСР, а також бореться за право кримських татар повернутись до Криму і відновити Кримську Татарську Республіку в межах України.

7. СКВУ стверджує, що рух опору в Україні охоплює всі шарки життя української нації широким вахлярем, від боротьби за справедливість і національні права, від боротьби з легальних позицій почерез напівлегальні аж до підпільних. Це дає нам право оптимістично дивитися на майбутнє України і зобов'язує нас давати тому рухові опору і повну моральну підтримку.

О. Зінкевич

РЕЛІГІЯ ТА ЦЕРКВА В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ

Положення після Другої світової війни. Чотири основні фактори визначили церковно-релігійне обличчя України після Другої світової війни: (1) спонтанне відродження релігійного життя на сх. українських землях під час німецької окупації в рр. 1941-43, після майже повного знищення більшовиками всіх церковних організацій в межах “старої” УРСР; (2) приєднання до УРСР західньо-українських земель з їх численними й добре організованими греко-католицькими й православними парафіями та сектантськими громадами; (3) крутий зворот у радянській церковній політиці з вибухом німецько-радянської війни та пов’язані з тим концесії для Російської Православної Церкви й деяких інших “патріотичних” релігійних груп у заміну за їхню безумовну піддержку внутрішньої й зовнішньої політики Кремля; в рамках цього нового модусу вієнці “патріотичним” церквам влада дозволила затримати чи перебрати від “нелояльних” релігійних груп церкви й монастирі, що були відкриті під час німецької окупації; (4) боротьба режиму проти національно-релігійної самобутності українського народу, спрямована зокрема проти національних церков — Української Греко-Католицької Церкви і (відновленої в 1942 р.) Української Автокефальної Православної Церкви: у цій боротьбі більшовицька влада сперлась на централізовану Російську Православну Церкву, до якої насильно прилучено парафії обох українських церков.

Ці фактори надали повосенній релігійній ситуації в Україні деякі специфічні прикмети, які не тільки вирізнили УРСР як головний об’єкт церковної політики та антирелігійної пропаганди Кремля, але й вельми утруднили послідовну реалізацію цієї політики в республіці. Одною такою специфічною прикметою була найбільша у цілому СРСР концентрація релігійних установ на терені УРСР. Хоч в Україні жило лише 19 відсотків населення Союзу, в ній опинилося більше як половина всіх парафій (біля 7000 із 13500) та монастирів (38 із 69) Російської Православної Церкви під кінець 50-их рр. В лоні УРСР, на долю її “нових” західних областей (з менше чим 20 відсотків населення республіки) припало 60% всіх чинних православних церков та вдвічі вищий відсоток віруючого населення (50—60%), чим в інших областях УРСР. В той же час (кінець 50-их рр.) на території республіки діяла більше як половина всіх “зарєєстрованих” в СРСР сектантських релігійних громад, в тому біля 50% усіх громад євангельських християн-баптистів та адвентистів, як теж 66 % п’ятидесятників.

Другою характерною прикметою релігійного положення в УРСР було існування поруч Російської Православної Церкви, низки менших релігійних організацій — не тільки сектантських (в тому й “нелегальних” єговістських громад), але й “катакомбної” Ук-

раїнської Греко-Католицької Церкви в Галичині й на Закарпатті. До повноти картини треба додати ще й польські римо-католицькі парафії (132 чинних церкви в 1961 р.) — формально без власного єпископа, як теж прибл. 80—90 кальвіністських громад серед мадярської меншини на Закарпатті та з два десятки єврейських релігійних громад.

Інтенсивна антирелігійна кампанія, яку розгорнув в 1959—64 рр. Хрущов, привела до насильного закриття щонайменше половини всіх православних церков в УРСР та ліквідації 30 із усіх 39 монастирів, як теж розв'язання двох (київської та волинської) із трьох православних духовних семінарій в Україні. Вже в 1962 р. повідомила радянська преса, що в східноукраїнських областях zostались чинними лиш по 20—30 православних церков; тільки в Галичині втрати Російської Православної Церкви були пропорційно меншими, бо влада, мабуть, побоювалася скріпити таким чином “підпільну” Греко-Католицьку Церкву. В той же час закрито “адміністративним порядком” не менше 50% усіх сектантських громад (це привело до значного збільшення т. зв. “незарєєстрованих” громад) та стільки ж синагог і римо-католицьких церков. Не зважаючи на такі втрати, УРСР і далі залишилась головною базою організованого життя в СРСР, зокрема зросла вага західніх областей, де тепер сконцентрована величезна більшість уцілілих православних парафій. Внаслідок сильнішого атеїстичного тиску по містах 89% відсотків храмів, що уникнули закриття за Хрущова, знаходяться сьогодні по селах. Ці обставини не могли не вплинути на характер Російської Православної Церкви в УРСР.

Православна Церква. — Хоча ніхто не скасував автономії, наданої Всеросійським Собором в 1918 р. Православній Церкві в Україні, від останньої війни вона формально й практично трактована була як інтегральна частина Російської Православної Церкви. Від серпня 1921 р. вона має положення “Екзархату”, але титул “(Патріяршого) Екзарха України”, який з того часу носять київсько-галицькі митрополити, не визначав компетенції останніх над іншими єпархіями України. Засяг повновластей, делегованих Патріярхії “Екзархом України”, значно різнився в окремі періоди. Усі єпархії тепер безпосередньо підпорядковані Московській патріярхії, а єпархіяльні архирейі по черзі беруть участь у сесіях Святішого Синоду в Москві (постійним членом якого є Київський митрополит).

Під сучасну пору Екзархат включає 18 єпархій, в яких діє прибл. 2500-3000 церков із ще менш численним духовенством. Найбільше церков — не тільки поміж єпархіями УРСР, але і в усій Російській Православній Церкві — у Львівсько-Тернопільській єпархії (1777 на початку 60-их рр., тепер коло 800); сильні теж у цьому відношенні Івано-Франківська та Волинська єпархії. Найменше церков у Кримській єпархії. Чотири єпархії (Сумська, Лугансько-Конецька, Дніпропетровська-Запорізька та Хмельницька) вже від років необсажені єпископами. Ще більше, ніж в Росії,

церкві в Україні не вистачає священників, щоб обсадити всі церкви та заступити померлих чи “знятих з реєстрації” служителів культу. Єдина духовна семінарія в Україні (одеська) з її 75 чи 80 питомцями та відведені українцям місця в московських і лінгградських духовних школах та на заочних богословських курсах далеко не відповідають потребам церкви в УРСР; хоч число бажаючих поступити в духовні семінарії кількакратно перевищує встановлену режимом “квоту”, влада відмовляється відкрити раніше ліквідовані богословські школи. Із 16 уцілілих в СРСР монастирів 9 продовжує існувати в Україні, з того два чоловічі (в Почаєві й біля Одеси) та сім жіночих (Покровський та Фльорівський в Києві, в Олександрівці, Мукачеві, Чумалеві, Корці та Золотоноші).

Від 1966 року пост екзарха України займає митрополит (раніше архієпископ) Філарет (Денисенко) — представник нової “генерації” єпископів РПЦ, які повністю виховались у радянських умовах, користуються довір’ям влади та маніфестують свою повну лояльність до режиму частими виступами з піддержкою радянської зовнішньої і внутрішньої політики. Народжений 1929 р., Філарет — це, мабуть, наймолодший ієрарх, якого колинебудь призначили на київський митрополичий престіл, та перший українець на цьому престолі в РПЦ від початку 19-го ст. Усвідомлюючи той факт, що тепер основною базою православної церкви в УРСР є найбільш національно свідомі західні області (зокр. “воз’єднані” силою кол. греко-католицької єпархії) та що 9/10 усіх чинних церков тепер по селах, де ще найсильніша українська стихія — та намагаючись протидіяти впливам нелегальної греко-католицької церкви, Філарет сприяв деякій “українізації” православної церкви в республіці. У висліді нових єпископських свячень (в останні роки — з правила у Києві) та переміщень єпископат Екзархату став переважно український (12—14 із 16 єпископів — українці), з них більшість (9) це уродженці Зах. України) в тому 3 колишні греко-католицькі священники).

В другій половині 1968 р. Екзархат відновив публікацію свого місячника **Православний вісник** (закритого в 1962 р. в розгарі хрущівської антирелігійної кампанії) і з того ж року став видавати церковні календарі укр. мовою. Тоді ж і видав Екзархат перший молитвослов українською та церковно-слов’янською (з укр. вимовою) мовами — очевидно, для “воз’єднаних” вірних у Зах. Україні. В грудні 1969 р. відкрито в Києві український Філіал Відділу Зовнішніх Церковних Взаємин Московської Патріархії на чолі з митр. Філаретом, якому, мабуть, делеговано як відання переважно українськими своїм складом патріяршими парафіями в Півн. Америці та Аргентині, так і особливу відповідальність за протидію впливам Української Православної та Української Католицької Церков на чужині. В 1970 р. новопосвяченого (Уманського) вікарія Київ. митрополита, єп. Макарія (Свистуна) призначено управляючим парафіями Московської Патріархії в Канаді (з осідком в Едмонтоні) та тимчасово завідуючим патріяршими парафіями в США (що не ввійшли в склад Американської Автокефальної Православ-

ної Церкви). Ці потягнення (які були синхронізовані з новими репресіями проти “катакомбної” Греко-Католицької Церкви в Зах. Україні), як теж часті подорожі закордон митр. Філарета та його співробітників безсумнівно відзеркалюють намагання Московської патріархії “воз’єднати” або хоч політично неутралізувати Українську Православну Церкву в країнах української діаспори та підірвати — шляхом “єкуменічних” контактів з Ватиканом — позиції Української Католицької Церкви закордоном, акція якої за створенням Українського Католицького Патріярхату не могла не заалармувати як Москву, так і Київ.

Греко-Католицька Церква. — Насильне “воз’єднання уніятів” в 1946 р. (в 1949 на Закарпатті) не припинило, помімо широких репресій, чинного і пасивного спротиву російському православ’ю в Зах. Україні. Впродовж низки років чимало греко-католиків продовжували бойкотувати “воз’єднані” храми та “навернених” священників, а певний відсоток їх (зокр. міська інтелігенція) став відвідувати польські римо-католицькі костьоли. В багатьох місцевостях осиротілі церкви залишились закритими, зокрема через відмову вірних прийняти православного священника (в одній Івано-Франківській області було 175 таких церков до 1956 р.). Велика частина населення продовжувала користуватись рідкими услугами уцілілих “нелегальних” греко-католицьких священників — тих, які збереглись від неминучого арешту й депортації втечею у підпілля чи формальним переходом на світську працю. Тасмно посвячених єпископів та генеральних вікаріїв залишив арештований єпископат на чолі здесяткованої “катакомбної” церкви.

Число й активність нелегального “уніятського” духовенства значно зросли від 1956 р. у зв’язку з поворотом у Зах. Україну тих “упорствующих” священників (в тому й двох єпископів — Івана Лятишевського та Миколая Чарнецького), які закінчили терміни їхнього ув’язнення, чи скористали з посталінських амністій. Загальні сподівання в Галичині в рр. 1956-57, що “десталінізація” приведе до реабілітації й легалізації Греко-Католицької Церкви, причинились до того, що низка “воз’єднаних парафій відмовилась від православ’я, домагаючись “перереєстрації” як греко-католицькі Але в 1957 р. ці сподівання розвіялись під ударом нової “анти уніятської” кампанії режиму.

Треба думати, що бажання ізолювати й здеморалізувати підпільну Греко-Католицьку Церкву було одним з мотивів драматичного звороту у відношенні Москви до Ватикану від початку 60-их рр., коли режим Хрущова не тільки одобрив висилку обсерваторів Московської патріархії на II Ватиканський Собор, але й звільнив (у 1963 р.) з довголітнього ув’язнення первоієрарха Греко-Католицької Церкви митр. Йосифа Сліпого й дозволив на його виїзд з СРСР. Ступневе покрацання стосунків між Москвою й Ватиканом не принесло ніяких пільг для греко-католиків. Навпаки, зростаючий тиск на “упорствующих уніятів” привів в 1968 р. — можливо, у зв’язку з легалізацією Греко-Католицької Церкви в Чехословач-

чині — до нових репресій супроти нелегальних священиків; в низки священиків проведено обшуки, skonфісковано релігійні предмети, деяких потягнуто на поліційні допити з побоями, обложено адміністративними карами. В січні 1969 р. КГБ арештувало таємного греко-католицького єпископа Василя Величковського та двох священиків, яких засуджено на три роки ув'язнення за порушення “законів про культу”. (Після закінчення терміну ув'язнення єп. Величковському дозволено виїхати закордон з початком 1972 р.; фізично заломаний тюремним режимом владики Василь помер в Канаді в 1973 р.) Характерно, що Св. Престіл вже роками втримується від публічного засудження більшовицького переслідування Української Греко-Католицької Церкви в переконанні, що таке засудження не поліпшить долі цієї церкви, а лише зірве інші заходи Ватикану щодо СРСР та його сателітів.

Серед пастви “катакомбної церкви” в Зах. Україні діє кілька сотень нелегальних священиків (майже всі вони формально влаштовані на світській праці) та щонайменше один єпископ. В нелегальних умовах продовжують діяти монаші чини, як чоловічі, так і жіночі. Вплив цієї церкви проникає і в нутро офіційної Рос. Православної Церкви, між якої зах. українським духовенством ще чимало греко-католиків “по внутрішньому переконанні”. На периферії, чи то поза канонічними межами Греко-Католицької Церкви діє від 1956 р. т. зв. “нео-уніятська” есхатологічна секта “покутників” (зокр. на території Івано-Франківської обл.), члени якої займають крайнє націоналістичні позиції, зовсім відкидаючи радянську систему. З початком 70-их рр. на оборону Греко-Католицької Церкви виступили українські дисиденти, поміщуючи в самвидавньому “Українському Вісникові” матеріали про переслідування владою греко-католицьких священиків та вірних. Зокрема помітний був виступ Валентина Мороза у його “Хроніці опору”, в якій російський наступ на греко-католицьку церкву він кваліфікував як наступ на національну самобутність галицьких українців.

Інші релігійні групи. — Формальна “ліквідація” Греко-Католицької Церкви, характер стосунків між Московською патріархією та режимом і хрущівська антирелігійна кампанія спричинилися до зростання впливів інших християнських церков (в радянській термінології “сект”) в Україні. Останні виявилися більш відпорними на адміністративні обмеження та переслідування релігії, чим традиційній церкві, успішніше пристосували методи своєї діяльності до радянських умов і виявились більш агресивними у поширюванні своїх релігійних учень.

Найчисленнішою з цих “нетрадиційних” релігійних груп в Україні виявилася Церква Євангельських Християн-Балтистів, в складі якої нараховують три четвертини усіх “сектантів” в УРСР. Вона особливо скріпила свої впливи по містах і в промислових районах республіки (нпр. у Донбасі), як теж і на Волині. На чолі Церкви стоїть Всесоюзна Рада ЄХБ, а республіканську організацію ЄХБ очолює Старший пресвітер на Україну (тепер Н. Н. Мельни-

ков), якому підлягають обласні старші пресвитери й ради. Як і в інших республіках СРСР, найбільш непримирима частина євангельських христин-баптистів відокремилася з початком 60-их рр. від офіційної Всесоюзної Ради ЄХБ через її вислужництво владі та її “добровільні” заходи обмежити релігійно-проповідницьку діяльність. Популярно відомі як “ініціативники”, ця опозиційна течія оформилася у невизнану і переслідувану владою окрему організацію на чолі із Радою Церков ЄХБ, яка має відносно найсильнішу базу на Волині, в Києві й Одесі та в Донбасі. Найбільш радикальне крило “ініціативників” організувало Раду Родичів Ув'язнених ЄХБ на чолі з киянкою Л. М. Вінс, матір'ю двічі репресованого секретаря Ради Церков. Рада Родичів, помимо постійних поліційних переслідувань, збирає й оприлюднює дані про арешти, суди та долю в ув'язненні членів РЦ ЄХБ в СРСР, число яких дійшло до 644 в 1972 р.

Також діють в Україні п'ятидесятники — чи то їхнє радикальне крило, яке відмовилося приступити до офіційної церкви ЄХБ через несприємливі умови такого членства, і продовжують існувати нелегально. На легальній стопі (хоч позбавлені від 1960 р. центрального керівництва) діють в УРСР Адвентисти сьомого Дня та деякі інші менші християнські релігійні групи. Особливих переслідувань зазнають Свідки Єгови, нелегальну організацію яких влада трактує як підривну політичну групу, кермовану антирадянським центром в США.

Соціологічні дослідження в УРСР у половині 60-их рр. показали, що т. зв. “сектанти” (особливо “нелегальні”) мають пересічно молодше віком членство та вищу пропорцію чоловіків і робітників, чим Православна Церква. В протиположності до останньої, “секти” постійно зростають коштом не лише православних (38.8%) та греко-католиків (22.5%), але й безвірників (25.2%).

“Сектанти” не користуються популярністю серед дисидентської української інтелігенції, мовляв, через байдужість до національних стремлінь та “релігійний фанатизм”, хоч стійкість та жертвенність в'язнів-“сектантів” по тюрмах і концтаборах викликає загальне признание.

Влада і релігія. Як і в інших союзних республіках, релігійна діяльність та церковні організації суворо обмежені радянськими законами про “культи” та публікованими й таємними адміністративними інструкціями. Від останньої війни державний апарат для контролю релігійно-церковних справ повністю централізовано: на місце республіканських органів створено в 1943 р. при Раднаркомі СРСР Раду для Справ Релігійних Культів (тобто неправославних) — обі установи тісно зв'язані з апаратом державної безпеки. З кінцем 1965 р. обі ці Ради злучено в єдину Раду для Справ Релігій на чолі з В. Куроедовим. До Ради Міністрів УРСР прикріплений (але незалежний від неї) “Уповноважений Ради для Справ Релігій” “по

УРСР” (тепер К. З. Литвин) з відповідальним апаратом, а в кожній області подібний “уповноважений” прикріплений до Облвиконкому.

Радянське законодавство обмежує діяльність церков до відправлення в храмах служб і треб та забороняє релігійним організаціям займатись поза церквою місіонерською і проповідницькою діяльністю; зовсім заборонене церквам навчання релігії молоді нижче 18 р. та притягання її до участі в богослужбах і всяка культурно-освітня, харитативна чи громадсько-політична (за винятком “патріотичної”) праця. Церква не має від 1918 р. права на власність храмів та утвари, які держава за відповідним “договором” дає в користування т. зв. “двадцятки” і їхніх виконавчих комітетів (зі складу останніх виключене від 1961 р. духовенство), які займаються господарсько-фінансовими справами парафії (під контролем місцевих органів влади), “наймають” і “звільняють” “служителів культу” і т. п. Як “двадцятки”, так і священики (вкл. з єпископатом) підлягають обов’язковій “реєстрації” державною владою, без якої їм не вільно почати діяльність. Розривом “договору” на оренду храму чи “зняттям з реєстрації священика чи “двадцятки” влада може кожночасно припинити легальне існування парафії.

Органи державної влади (посередньо навіть і апарат Ради для Справ Релігії) сприяють антирелігійній пропаганді та атеїстичному вихованню — зокрема адміністративно-фінансовими засобами (“знімання з реєстрації”, відбирання церков, надмірні податки), перепонами у виконуваних релігійних обрядів, дискримінацією супроти бажуючих вступити до духовних семінарій і т. п.). Антирелігійну роботу в УРСР унапрямує і координує ЦК КПУ (зокр. Відділ пропаганди), як безпосередньо через партійний апарат, так і через Комсомол, профспілки і інші масові організації. Особливу роль в цьому відношенні відіграє республіканське Т-во “Знання”, в склад якого рекрутують інтелігенцію, зокр. вчителів, для пропагандивної роботи, в тому й антирелігійної. Т-во видає антирелігійний місячник “Людина і Світ” (від 1961 до 1964 р. він звався “Войовничий атеїст” та різні атеїстичні брошури й книжки, влаштовує доповіді, конференції й виставки. Зростає число антирелігійних музеїв в УРСР (в самій Івано-Франківській області їх тепер 10), різних вечірніх “університетів атеїзму”, антирелігійних курсів і т. п. В системі комсомольської політосвіти діє 1800 гуртків “Войовничого атеїста” з 44 тис. членів.

Всі ці широкозакресні й коштовні антирелігійні заходи не винаються надто великими успіхами. Що більше, треба думати, що вони спричинилися до зростання зацікавлення релігією, зокр. українською національно-релігійною традицією, мистецтвом й філософією серед сучасної молоді інтелігенції в УРСР. Далеко поважнішою проблемою, ніж войовничий атеїзм, для релігійних організацій в УРСР є релігійний індивідуалізм, секуляризація, яка однак ще більше захитує основами пануючої “політичної релігії” — комунізму.

ПІДСУМКИ

із Студійно-Церковного Семінара, що відбувся в п'ятницю, 2-го листопада 1973 року, згідно з програмою Другого Світового Конгресу Вільних Українців

Учасники Семінара заслужали удокументовану доповідь проф. Богдана Боцюркова на тему "Релігія та Церква в сучасній Україні". Підсумовуючи думки, висловлені у доповіді й дискусії, треба ствердити, що:

I. Порушуючи свої т. зв. "Конституційні гарантії" свободи сумління, комуністичний режим в СРСР послідовно веде антирелігійну політику, яка виявляється у таких формах:

а) поступневе обмеження легальних можливостей для релігійного життя шляхом адміністративного закривання церков, арештування священиків і членів місцевих релігійних громад, ліквідації монастирів та духовних семінарій;

б) дискримінація проти віруючих в політичному, професійному, економічному й культурному житті та по школах і університетах;

в) неперебірлива й демагогічна пропаганда проти релігії й Церкви, зокрема в системі освіти, при одночасній забороні церквам відповідати на фальшиві закиди і образи.

II. В той же час, ігноруючи свій власний принцип відокремлення Церкви від держави, комуністичний режим вміщується у всі сфери церковно-релігійного життя, намагаючись зробити релігійні організації слухняним знаряддям своєї політики, обсадити керівництво цих організацій колаборантами, а то й агентами режиму і заставити їх самих обмежувати релігійну діяльність та гасити релігійний ентузіазм і жертвенність віруючих.

III. Церкви, як теж групи духовенства і вірних, які відмовилися стати слухняним знаряддям такої політики, комуністичний режим поставив поза законом та жорстоко їх переслідує.

IV. В поневоленій Україні, враз з цією політикою державного атеїзму та політичної маніпуляції слухняних церковних кіл, поєдналася політика русифікації Церкви і послідовне нищення всіх виявів національно-релігійної самобутності українського народу. Обираючи своїм знаряддям Російську Православну Церкву, комуністичний режим — порушуючи власні закони та міжнародні гарантії людських прав — поставив поза законом Українську Автокефальну Православну Церкву і Українську Греко-Католицьку Церкву, а їх церквам і пастві насильно накинув зверхність Московської патріархії. Подібним шляхом накинено українським еванге-

ликам-баптистам централізований контроль коляборантської Все-союзної Ради Євангельських Християн Баптистів у Москві.

Вже більше як чверть століття продовжується переслідування загнаної в катакомби Української Греко-Католицької Церкви.

В світлі вище сказаного пропонуємо Другому Світовому Конгресові Вільних Українців:

(1) Висловити удокументований протест проти переслідування релігії і Церков в Україні на адреси: Об'єднаних Націй, урядів країн української діаспори, Світової Ради Церков і Національних Рад Церков, Святішого престолу і Національних Католицьких Єпископських Конференцій, Вселенського Патріярха, інших патріярхів і всіх Автокефальних Православних Церков, Світового Союзу Баптистів та керівних органів інших Церков і релігійних організацій.

(2) Доложити зусиль для якнайширшої інформації вільного світу про переслідування Москвою Українських Церков та вірних шляхом міжнародних і крайових конференцій на цю тему, публікації відповідної світовими мовами документації, висвітлювання Українських Церков під большевиками в окремих книжках, у пресі, радіо й телевізії.

(3) Для цієї справи покликати до життя і забезпечити відповідними фондами окрему постійнодіючу Комісію СКВУ. До співпраці з нею слід притягнути як українських, так і чужинецьких знавців церковної справи в Україні. Такій Комісії слід теж нав'язати ділову співпрацю з тими міжнародними і крайовими установами й організаціями, які борються за здійснення прав людини в СРСР, в тому зокрема права на свободу релігійного віровизнання та віровчення.

Другий Світовий Конгрес Вільних Українців клонить свої голови над могилами відомих і невідомих ісповідників віри Українських Православної, Греко-Католицької та Євангельсько-Баптистської Церков у непожитній вірі в неминучу перемогу Христової Правди в Україні.

мгр. Іван Базарко **проф. Богдан Боцюрків** **о. Володимир Івашко**
голова Студійної референт секретар Комісії
Комісії

РУСИФІКАЦІЯ ВИЩИХ УЧБОВИХ ЗАКЛАДІВ УКРАЇНИ

Доповідь д-ра М. Ю. Богатюка на семінарній сесії 2-го СКВУ

У всіх ділянках культурного життя українського народу проходить нищівна і тотальна русифікація, яка собою охопила також університети та інші вищі учбові заклади України.

Виховно-освітня політика ВУЗ-ів України формулюється в Москві Радою Міністрів ССРСР та ЦК КПСС. Міністерство вищої і середньої спеціальної освіти ССРСР, з допомогою урядових агенств та міністерств, керує усіма справами вищої освіти в Україні. Міністерство освіти ССРСР рішає про курси, які викладаються у всіх ВУЗ-ах цілого ССРСР, і регулює всі важливі адміністративні справи кожного з них.

Русифікація України — всеосяжна. Москва, а не Київ, рішає про “творення, реорганізацію та закриття” ВУЗ-ів України. Професорський склад ВУЗ-ів України призначає Міністерство освіти ССРСР, у висліді чого тільки 10% усіх докторів і звичайних та надзвичайних професорів ССРСР вчать у ВУЗ-ах України; в Росії їх біля 75 відсотків із загальної кількості.

В Україні діє 139 ВУЗ-ів (в тому 8 університетів) з 860,000 студентів; в цілому в ССРСР є 824 вищі учбові заклади з 4,600,000 студентів. З метою підготовки для революційної роботи у вільному світі, в ССРСР під цю пору студіює понад 35,000 “студентів” з 135 країн світу, з чого на вищих учбових закладах України перебуває 7,500 “студентів” з 109 іноземних країн.

Русифікація вищих учбових закладів України набрала жахливих форм. Викладачі ВУЗ-ів України між собою та з студентами розмовляють, переважно, російською мовою. Подавляюча більшість викладів на ВУЗ-ах України російською мовою. Підручники, термінологія, оголошення, плякати, все урядування — також російською мовою. Процес цей — не стихійний, але скерований свідомо на русифікацію не тільки освітньої системи України, але й усіх державних установ та цілого культурного життя України.

До ВУЗ-ів України допускається менший відсоток українців, ніж відсоток росіян, в порівнянні з їхнім чисельним станом в Україні. Вияви студентських патріотичних почувань у ВУЗ-ах України — переслідуються. Мистецькі та інші форми вияву українського духа — не дозволяються і фізично знищуються. Університети та інші вищі учбові заклади України називаються іменами росіян, які ніколи не мали, ані тепер не мають жодного відношення ні до України, ні до української науки, що є глумом над українською “суверенністю”.

Правила вступу до ВУЗ-ів України складаються в Москві. Міжвідомчі видання, які появляються українською, російською або обидвома мовами, появляються дуже низькими тиражами і таким чином сильно обмежують коло читачів. Кандидатські і докторські

дисертації пишуться, у більшості випадків, російською мовою. В Україні найбільшого переслідування і русифікації зазнають українські суспільні науки.

Серед українських професорів та студентів вищих учбових закладів України регулярно проводяться чистки, цькування та арешти, жертвами яких падають найсвідоміші одиниці. Це, у свою чергу, викликає обурення з боку українського громадянства та відповідну реакцію, про що згадується у публікаціях українського самвидаву та у розмовах з численними відвідувачами з-за кордону.

Русифікатори вихваляють російську мову відкрито і наївно, як “світову мову”, “мову зв’язків і співпраці між народами”, з допомогою якої “світова література стане доступною для українського народу”. “Великий російський народ” і його “інтернаціоналізм” вихвалюються без кінця. Очищення української мови від русизмів нап’ятовують російські апологети в Україні як “тенденційні намагання архаїзувати лексику модерної української мови і навмисне ведення її до примітивізації та скеровування її на шляхи діялектичного провінційного розвитку”.

З усіх вищезгаданих спостережень, зроблених на основі доступних джерел та інформації, можемо зробити тільки один висновок, а саме, що майбутність української науки, вищих учбових закладів України та українських суспільних наук зокрема, є у великій загрозі. А в цій серйозній ситуації завдання, перед якими стоїть сьогодні українська вільна наука у діяспорі, аж дуже пророчисті та першорядної важливості.

Д-р Микола Ю. Богатюк

професор Економіки
Ле Мойн Каледж
Сіракюз, Н. Й.

Д-р Богдан Стебельський

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КУЛЬТУРНОГО ЖИТТЯ УКРАЇНСЬКОЇ СПІЛЬНОТИ

Завдання Ради для справ культури при Секретаріаті СКВУ

Вступ

Тому, що на ролі і методи праці Ради для справ культури є різні погляди, вироблені обставинами життя, досвідом праці і знанням проблематики, треба у вступі подати декілька роз'яснень.

Рада для справ культури, як і всі інші Ради (церков, наук, виховання, молоді, студентства і т. п.), як тож і Секретаріат СКВУ та навіть сам Конгрес СКВУ є тільки репрезентаційним, координуючим та стимулюючим виявом завершення організованого суспільного життя українців у країнах вільного світу.

Ані СКВУ, ані його Секретаріат, ані Ради не є державними інституціями, що диспонують ексекутивною влади та фондами і можуть ними диспонувати в такій мірі, щоб плянувати, кермувати та розв'язувати згори ті всі проблеми, що стоять перед українською спільнотою в її організованих виявах духового і матеріального життя.

Однак тому, що СКВУ, Секретаріат, а також Ради при Секретаріаті є тільки організаційним завершенням громадського життя, спертого тільки на моральному авторитеті, можуть і повинні репрезентувати, координувати та стимулювати усі прояви життя, що охоплюють їх діяльність в українській організованій спільноті.

Щоб СКВУ, Секретаріат і Ради могли здійснити своє завдання, сперте на авторитеті та довірі громадянства, здобути не лише моральну, але й матеріальну піддержку-підставу діянню, вони мусять будувати свою структуру на найширшій демократичній основі —будові організації знизу.

Тому на місце централізованих комісій, що не мали крайових підбудов, мусіли постати в першу чергу Ради, організовані на Крайових Радах, а Крайові Ради на складових організаціях.

В жадному випадку делегати, що входять у Ради при Секретаріаті СКВУ, чи Крайових централь не повинні бути покликувані згори, а делеговані складовими організаціями. Лише за таких передумов може бути збережене довір'я, моральні основи громадської праці, авторитет вищих органів СКВУ і матеріальна база їх діяльності. Така форма організаційної системи забезпечить у репрезентації кваліфікованість делегатів, усуне протекціоналізм і припадковість, що часто закрадаються при наказних комісіях і референтурах. Всяку наказність громадянство, заступлено в організаціях, не респектує і не піддержує ані морально, ані матеріально.

Рада для справ культури при Секретаріаті СКВУ, як подає звіт її голови, проф. д-ра Миколи Степаненка, має іменованих представників Ради у всіх майже країнах. Цей стан зумовлений обста-

винами відсутности Крайових Рад, творення яких треба стимулювати згори. Власне, іменовані представники мали б приспішити творення Рад при Крайових Центрах. Покищо, за час існування каденції СКВУ (першого покликання), постала Крайова Рада лише в Канаді. Ради для справ культури при інших крайових центрах треба щойно ініціювати. І це є першочергове завдання Ради для справ культури при Секретаріаті СКВУ. Аналогічно, покликання членів Ради при КУК має своє виправдання в тому, що за винятком письменників і образотворчих мистців, інші галузі мистецтва не організувались у професійні організовані клітини і своїх представників дати не могли (музика, театр, радіо, балет, фільм, телевізія і т. п.). Тепер завданням Ради для справ культури при Секретаріаті СКВУ та при Крайових Центрах є приспішено завершити організаційну систему в низах, щоб дістати найближчу до оперативности та справжніх кадрів культурних працівників репрезентацію у своїх Радах, а через них оживити творчу працю у всіх ділянках культурного життя.

Не завершивши організаційної системи Крайових Рад для справ культури, Рада при Секретаріаті СКВУ буде апелювати до порожніх стін, диригуватиме на порожній сцені, координуватиме порожні крісла.

Рада для справ культури СКВУ приймає, що проблеми української культури українців у діаспорі не є відірваним явищем від проблем культури українського народу в Україні.

Будучи віткою великого дерева українського народу в Україні, українці у вільному світі живуть і житимуть соками коріння спільного дерева, якими є тисячолітні традиції духових надбань народу, його самобутня культура, що постійно зберігається народом і постійно розвивається.

Майбутність духовного життя українців у діаспорі у великій мірі залежить від духового зв'язку з народом на Батьківщині, в Україні. Ця фраза потребує уточнення, бо Україна — формально “суверенна держава” — є колонією Москви, і всякі формальні з нею пов'язання є пов'язанням з окупантами, а не з народом. Йдеться про пов'язання з народом, з його культурою.

Коли продовжувати порівняння України і українського народу з деревом, а живі його покоління з кроною і українську спільноту у країнах вільного світу з віткою тієї крони, то в тій аналогії насувається нам образ московського садівника, який постійно обрубє природні галузки, що виростають з дерева, та нащиплює штучно галузки з іншого дерева іншого гатунку. І коли окупанти царського режиму обмежувалися тільки до відрубання галузок крони нашого національного дерева, то окупанти радянського режиму тієї ж Москви не вдовольняються обрубанням галузок дерева, а прищеплюють галузки зі свого на нашому. Висновок з цієї картини, тут залученої, полягає на тому, щоб вітка нашої спільноти в країнах вільного світу, втягаючи соки з коріння спільного дерева українського народу і соків його культури та рідного ґрунту — України, не нащеплювала на собі добровільно там нажи-

тих на українському дереві чужих йому галузок, нащеплених з московського дерева.

Бо може прийде такий час, час катастрофи, який готують Україні, що залишиться незрубаною тільки вітка українського дерева в країнах вільного світу, і залишиться живим дерево та коріння; тоді, після пережитої катастрофи, крону дерева оживити можна буде не лише молодими паростками, але й галузками нашої вітки, що збереже чистоту гатунку дерева.

Завдання української культури саме тому лежить у чистоті її характеру та здібності далі розвиватися, а передумовою духового життя, духової суверенності народу і гарантією політичної боротьби за суверенність державну. Українці в діяспорі узалежнені від цих процесів, бо їх духове життя, їх ідентичність, їх навіть фізичне національне існування органічно пов'язані з усім народом, з народом в Україні.

Із цих завдань можна вивести наші культурні вимоги та наші культурні завдання як народу і української спільноти в країнах вільного світу зокрема. Українська Православна Автокефальна Церква в Україні — розгромлена в 20-их роках, Українська Католицька Церква — в 40-их. Українська наука і мистецтво були ліквідовані у незалежних індивідуальних і національних виявах у 30-их роках, а після “відлиги” у 60-их і 70-их роках. Українська мова, усунена з урядових постів адміністрації та високого шкільництва, підлягає постійно московізації, втрачаючи не лише лексичні і фонетичні властивості, але теж морфологічні та синтактичні. Українська мова завмирає по містах, а скалічена московізацією служить до імперських послуг т. зв. “зближення культур” і остаточної мети — “злиття націй”.

Українську культуру ліквідується в Україні від претекстом боротьби клас, боротьби “пролетарської” культури з традиціями “буржуазних” культур. Українську культуру винищується як залишки традицій буржуазної культури. Навіть фолкльор і народне мистецтво зазнають прищеплювання форм пролетарської культури, що означає московської культури на практиці. Всі вияви індивідуальності та національних стилів немосковських культур у СРСР ліквідується методом “соціалістичного реалізму”, що усуває національні стилі під протекстом “формалізму”.

Українська спільнота в діяспорі різниться тим від спільнот державних народів, що теж перебувають в діяспорі, що держави вільних народів допомагають своїм одноплемінникам готовим культурним продуктом. Навіть такі вільні держави, як Канада, свою англосакську культуру відживляє у Великій Британії, а французьку з Квебеку у Франції. Кожного року скріпляються культурні зв'язки італійців з Італією, німців з Німеччиною, еспанців з Іспанією, а жидів з Ізраїлем. Навіть контакти поляків з Польщею скріплюють мовно і культурно взагалі цих останніх, бо Польща не знає процесу московізації ані культурної деправації. Офіційні контакти українців з Україною, перешколювання учителів і студентів і т. п. є процесом того ж гатунку, що відбувається в Україні з

цілим народом, нащеплювання московської культури українським культурним процесам, наближуванням до московських з тенденцією злиття націй.

У висліді того офіційна “українська культура”, як офіційна “українська держава” займаються ліквідацією української культури і державности методами дуже рафінованими, для необізнаних з підсоветським життям людей непомітними, справжня українська культура в Україні вишколеними деправаторами, а на еміграції анальфабетами в культурних проблемах чи ностальгією розложеними аматорами, що не розрізняють московської підрібки від форм української культури та імпортують дуже часто в опакуванні української культури московську отруту і халтуру.

Ідентичність української спільноти в країнах вільного світу, що виявляється через культуру, як бачимо, має тернистий шлях до здійснення та подвійні завдання, бо не лише відносно спільноти в діяспорі, але, рівночасно, відносно народу в Україні. У деяких випадках мусить зберегти чистоту не лише української культури в минулому і здорові паростки в сучасному, що їх там ворог стинає, але навіть щодо мови, яка там переходить операцію московізації.

Свою роль українська спільнота в діяспорі може здійснити лише через глибоке самопізнання, через вивчення характеру своєї культури, через вивчення своєї самотності у найвищих і найкращих формах її вияву. Бо лише тоді ідентичність буде виліковувати комплекс меншовартости та буде розвивати гордість на свою національну окремішність.

Низький рівень інтерпретації чи ілюстрування нашої культури серед освічених мас суспільства сприяє комплексові меншеартости. Цей процес помітний серед тих поколінь еміграції, культурна ідентичність яких обмежувалася переважно до народних звичаїв та матеріальної культури (одягу та харчування), в культурі яких фолкльорні елементи переважали над виявами духової культури.

Основою усвідомлення національної ідентичности завжди було, є і буде почуття окремішности і неповторности. Підкреслювання нашої відмінности, навіть при найбільшій непрактичності її втримування, оплачується при ствердженні своєї ідентичности. Навіть поверховно такі маловажні і навіть оспорювані прагматистами наші особливості, як відмінний календар, а з цим і термін свят, роблять нас іншими, усвідомлюють українця у відмінності від його оточення та у пов'язанні з його племінниками по крові і культурі.

Хоча б пригадати такі відмінності нашого обряду на західних землях, як польські різдвяні свята і українські, розділено двома тижнями часу, або форми архітектури церков українських та польських костьолів на Краківському та люблінському пограниччі чи українських білених хат і московських чорних на пограниччі Курщини і Вороніжчини на наших східних землях. Жадної форми, яка визначає окремішність і самотність нашої культури, не можна без основної і глибшої причини усувати, аргументуючи зміну єдиним аргументом, що зміна полегшує нам життя, що це нам

практично. Це відноситься в такій мірі і до наших імен чи прізвищ, яких міняти чи пристосовувати ніколи не можна, хоч би від того були користі матеріального значення. Для нас найважливішими мусять бути наші духові користі, наші національні.

У висліді сказаного прийдемо до обговорення усіх ділянок духового культурного життя, що формує свідомість національну, національний світогляд і почуття окремішности.

Церква. Треба звернути увагу відповідних чинників на потребу координації усіх ділянок культури, а зокрема виявів культури, що сконцентровані біля Церкви. Біля Церков виявляється не лише зміст та форма віри, але її обряди, що зберігають дуже важні культурні традиції. Ці традиції закріплюються формами церковно-національних стилів: архітектури, скульптури, малярства, рукописного, друкованого і живого слова, музики, що зберігається в церковних співах, в асимільованих Церквою дохристиянських колядах і щедрівках, великодних гаїлках, писанках і т. п.

Обі українські Церкви поступово перейшли з церковнослов'янської на українську мову. Отже, і українська мова сьогодні стала ще одним скарбом наших Церков, як ключовий чинник національної культури.

Беручи до уваги ці культурні атрибути наших Церков, Рада для справ культури повинна бути в найтісніших зв'язках з Радою Церков спільно розглядати та стимулювати найкориснішу їх розв'язку.

Українська мова є одною мовою одного українського народу, одначе молитви, чи радше мова їх і літургійних книг різняться в наших Церквах не лише правописом, але навіть текстами — цілими фразами. Спільна наша молитва обох Церков — “Отче наш” не може бути читана спільно католиками та православними у спільних українських школах, бо переклади з церковнослов'янської мови в обох церквах є різні. Потрібна уніфікація в духовому житті українців, коли хочемо національної ідентичности та почуття окремішности відносно чужого оточення. Почуття окремішности поодиноких груп одного народу розбиває його духову єдність, його самотність і стає на шляху його самопізнання — його ідентичности.

Архітектура Українських Церков, малярство українських Церков, подібно як мова, повинні наближатися постійно до спільного знаменника українських культурних традицій. Треба постійно стирати чужі впливи в українському обряді чи то з часів латинізації на західних землях України, або на еміграції, чи з часів московського православ'я, яке затирало і тепер намагається ліквідувати культурну окремішність української православної Церкви та її традицій.

Українські Церкви на рідних землях, як Православна, так і Католицька, зберегли національні культурні традиції у візантійському стилі Київської Русі та в стилі ренесансу і барокко Козацької України. В наших часах нових стилів архітектури, малярства

і музики Церкви повинні зберегти тяглість традицій стилями нашої сучасності. Самобутність нашої культури мусить дати відбиток на модерному мистецтві нашого часу, щоб продовжувати свій характер. Ніяка сучасність не забезпечить собі майбутнього, як повністю відкине минуле. Не зважаючи на потреби нового стилю і матеріялу, наші Церкви мусять зберегти ті основні риси, що характеризують самобутність нашої культури.

Щоб досягти тієї мети, церковні чинники, що є відповідальними за споруджування і прикрашування церковних святинь, повинні консультуватися з найбільшими мистецькими і культурними авторитетами нашої спільноти, покликати журі, оголошувати конкурси, давати нагоду виявлятися мистецьким силам і тією дорогою контролювати ділянку культурних виявів, що неконтрольована заростає бур'янами антимистецького пустоквіття, безстилевости та просякання чужої духовости.

Церковна музика повинна повертатись до українських традицій та позбуватись малохудожніх впливів, що наверстувалися через латинізацію чи московізацію наших Церков. Треба впливати, щоб високого рівня українська церковна музика не лише повернулася до наших Церков, але щоб вона плекалася на всіх доступних їй місцях в програмах концертів світських імпрез нашої спільноти.

В останніх часах наші Церкви змагають до організаційного завершення та організаційної автономії у формі патріархату. Треба радіти цією тенденцією. Рівночасно треба дбати, щоб це не була лише адміністративного характеру тенденція, а в першу чергу культурного і національного.

Адміністративна автономія наших Церков узалежнена від різних чинників, культурна залежить включно від нас, нашої свідомости і волі. Це відноситься не лише до обряду, мови, шкільництва, яким опікується Церква, молоді, яку вона виховує, але всіх ділянок культури, які вона контролює.

Наука. Це друга ділянка духового життя нації, що формує свідомість-ідентичність національної спільноти. Рада для справ науки напевно займеться своїми проблемами і видвигне завдання, які треба здійснити. Але, подібно як у питаннях проблем Церкви, так і науки, культура, що є ширшим поняттям духового життя спільноти, включає в обсяг своїх виявів і Церкву і науку.

На відміну до справ української Церкви на Батьківщині, яка організаційно ліквідована, чи то Православна українська, чи Католицька, вірні яких формально підчинені московській Церкві, і фронти виразно визначені, на відтинку науки українській науці залишено формальну автономію, за параваном якої ведеться політика аналогічна, як на відтинку церковному: фальсифікація фактів і постійна тенденція до московізації, під кличем дружби народів та інтернаціоналізму до злиття націй у московському морі, т. зв. совєтському народі у його спільній батьківщині ССРСР.

Українознавство заступлене советознавством. Історію українського народу пересувається з часів його формування в дійсто-

ричних часах у період його пізньої і недавньої визвольної боротьби — козаччини, а й ту боротьбу мотивується та зводиться методом марксизму та вульгарного соціологізму до класової боротьби не так з окупантами нашого народу, як радше до конфліктів поміж козацькою біднотою і селянством і козацькою старшиною. Київську Русь приписується московському народові, а з нею всю культурну спадщину тієї доби, її джерел. Це відноситься не лише до історії України, але в такій же мірі до археології, антропології, історії літератури та всіх мистецтв.

Рівночасно наука у країнах вільного світу попала в полон московських впливів, московських наукових інституцій, їх інформацій, підручників та статистик. Дезінформація та дискримінація української науки трудна до поборювання в країнах вільного світу, бо московська пропаганда вдягає тогу українських наукових інституцій, як Академія Наук УРСР чи видань університетів УРСР. У висліді студіюча українська молодь на високих школах країн її проживання є наражена на шкідливі впливи московської лже-науки, чи просто пропаганди, що має свої наслідки у формі москвофільства і радянофільства. Цей стан, стан дискримінації української науки і деправації нашої молоді на чужих університетах, вимагає спеціальної уваги у формі боротьби за власні українські університети та за катедри українознавства при державних університетах, що були б не лише фундовані українською спільнотою, але теж нею контрольовані.

Рада для справ культури повинна співдіяти з Радою для справ науки, щоб питання українських університетів, українознавчих кафедр та чужих університетів з українознавчими предметами, як теж середнєшкільних українознавчих курсів і Рідних Шкіл поставити на службу скріплення національної ідентичности, зглиблення власної культури, зглиблення національної солідарности та пов'язання з українським народом, з його інтересами в країнах поселення, а головно в Україні, батьківщині усіх українців.

Аналогічна співпраця повинна існувати поміж Радою для справ культури та науковими товариствами, що діють на громадських засадах, вільні від чужих фінансів і диктатів, можуть творити незалежну, справжню вільну українську науку.

В цій ділянці культури важливим чинником її організації і плекання є музеї, бібліотеки та архіви.

Державні музеї, бібліотеки та архіви в Україні, під впливом московської культурної політики, багато перлин української думки і таланту враховують в арсенал виявів буржуазної культури. Вони, коли не знищені, заховані у "фондах" і недоступні для дослідників. Це відноситься до експонатів історії, літератури, мистецтва, культури взагалі. В цю категорію вкладається все, що говорить про українську самобутність та окремішність в культурі. Тому і тимбільше обов'язок українців у діяспорі закріпляти наші здобутки минулого, для запліднення творчої снаги в сучасному і майбутньому — завдання не лише архівів, але в такій же мірі музеїв і бібліотек.

Рада для справ культури повинна координувати працю наявних інституцій, стимулювати творення нових та інспірувати їх працю.

Наростання цих інституцій знизу і у великому розпорошенні та в аматорських формах вимагає організування матеріальної бази та централізації, а головне вивчення обставин і доброго планування.

Мистецтво. Як наука організує свідомість, так мистецтво організує почуття. Світогляд людини — це гармонійне поєднання свідомості та почувань. Не повинно бути конфлікту між свідомістю і почуваннями у національному світогляді українця. Треба піддержувати мистецтво, що розвиває високі естетичні смаки, а рівночасно моральну силу і національні почування.

Література — найближча своїми засобами до формування всіх чинників світогляду. Вона єднає емоційні чуттєві елементи сприймання із розумовими. Отже, наближається до науки, хоч діє в іншій сфері вияву, організуючи почуття, формує світогляд.

Від поезії, найбільше індивідуально-інтимного характеру літератури, через прозу до драми, яка біля себе концентрує всі форми мистецтва і діє на глядача зором і служово, словом, звуком, кольором і формою на сцені театру. Ніякий жанр літератури не має такого широкого поля вислову та безпосередності контакту, як драма.

Театр відіграв в історії формування національної свідомості в Україні першорядну роль, а зокрема в часі заборони друкованого слова. Перед театром велике завдання у формуванні ідентичності українців і діаспори.

Завдання офіційної літератури в Україні бути “інженером душ”. Досягнення цієї мети веде через методу “соціалістичного реалізму”. Методом відкидає суб’єктивний погляд мистця на світ. Він мусить бачити світ через окуляри програми партії, яка будує соціалізм і формує світогляд і мораль совєтської людини. Психологічний конфлікт іде по лінії позитивного і негативного героя. Позитивним героєм може бути лише совєтська людина, що служить партії. Негативний герой — ворог народу, “що стає на дорозі реалізації програми партії. Під “народом” треба розуміти комуністичну партію.

Ця совєтська література є плодом хворобливої дегенерації суспільного ладу, а через нього виявів культури та присудом смерті для вільного творчого вияву мистця. В умовах диктатури вимирають таланти, а множаться кар’єристи кон’юнктури.

Ми спиняємося довше над положенням в Україні чи переводимо постійні паралелі поміж станом культури в Україні та української культури в країнах вільного світу, бо живий наріз є у постійному контакті духових виявів та впливів. Йдеться про те, щоб культурні процеси українців у діаспорі були вільні від тих диктатів, які затроюють культурне життя українців на Батьківщині.

Малярство менше моралізує, а справжнє малярство розвиває головно естетичні почування у сфері зорового сприймання. **Музика**, здається, найдалше висувається поза свідомість. Діє у сфері почувань і з усіх мистецьких виявів доходить найглибше, говорить на тих глибинах почувань, у які жадне інше мистецтво не сягає. Музика у своїй абстракції форм слухового характеру сперта на ритмі, хоч він у якійсь мірі притаманний усім видам мистецтва, але в жодному так маніфестаційно, як у музиці і балеті ритм не виступає. У визначенні стилю чи то індивідуальности людини, чи цілих народів ритм грає чи не найважливішу ролью.

Балет або радше **танок** характеризує темперамент народу у його расово-біологічному типі і теж визначається ритмом.

Отже, в цілому беручи, характер народів визначає мистецтво і визначає головно в почуваннях, формованих не лише свідомістю, але й підсвідомістю, що впливає з психіки раси.

От чому кожна нація, що хоче такою бути, подібно як кожна індивідуальність повинна зберігати чистоту свого мистецтва та досконалі його мистецькі форми, щоб ними себе розуміти і відчувати.

Що повинна в цій ділянці культури чинити Рада для справ культури при Секретаріаті СКВУ?

В першу чергу допомагати консолідації творчих сил в організаційних рамках письменників, образотворчих мистців, діячів театру, балету, музики і т. п. Співпрацювати зі СКВОРадою і Радою для справ науки та Радою Церков.

Спільно треба стимулювати видання найкращих досягнень української поезії, прози, драми, музичних творів та національної культури, що гідно репрезентувала б нашу культуру, що входила б у шкільні підручники та посібники, що виперла б з ринку літературну халтуру і советську отруту. Але про це у наступній частині.

РАДА для справ КУЛЬТУРИ

НАШІ ЗАВДАННЯ. В першу чергу — завдання організаційні! Завершити свою підбудову, щоб діяти на твердих основах і не висіти в повітрі. Ніяке координуюче тіло не може обійтися без клітин, які треба пов'язувати координацією. Вже існують у різних ділянках мистецтва в різних країнах різні форми праці різних організованих клітин, що діють. В деяких ділянках вони аж переорганізовані, в інших недоорганізовані, або поле лежить зовсім облогом.

1. Найкраще організаційно пов'язані в низах і на вершинах — Церкви, хоч остаточне завершення Церков патріархатом не здійснене ні в Католицькій, ні в Православній Церквах.

2. Українська наука ще не завершила своєї організації в окремих товариствах як цілість. НТШ завершує свої крайові Товариства Головною Радою. УВАН такої ще не створила, і тільки в Канаді при КУК існує Наукова Рада, що завершує науковий світ

української Канади спільною репрезентацією і що вже готова увійти до Світової Ради для справ науки, або до Ради для справ культури при Секретаріаті СКВУ. В Америці такого завершення ще нема, ні в Європі, ні в Австралії.

3. Літературний відтинок діяльності вже оформлений у професійному об'єднанні письменників "Слово" та в Асоціації Діячів Української Культури — АДУК, що, крім письменників, об'єднує мистців і діячів культури всіх родів мистецтва та науки. Є ряд журналів і збірників, у яких письменники друкують свої твори.

4. Діячі театру і сцени об'єдналися недавно в Об'єднання Мистців Української Сцени — ОМУС. Це об'єднання діє на Америку і Канаду і має перспективи охопити діячів української сцени в Європі і в Австралії.

5. Образотворче мистецтво зарепрезентоване на американському терені Об'єднанням Мистців Українців Америки — ОМУА, а на канадському — Українською Спілкою Образотворчих Мистців — УСОМ. Крім цього, існують різні приватні галерії картин, що виконують ролі популяризаторів мистецтва та посередню ролі поміж мистцями і глядачами, як видавництва поміж письменниками і читачами.

Організації образотворчих мистців світовим об'єднанням не завершені, хоч організаційно в країнах свого перебування виявили велику творчу працю. Об'єднаними силами мистців-українців у Детройті була організована виставка світового формату, участь у якій взяли мистці усіх країн поселення нашої спільноти. Але це була перша і остання спроба спільних сил українських мистців у діяспорі.

6. Працівники української преси об'єднані в Спілці Українських Журналістів — СУЖ, що об'єднує СУЖ Америки і СУЖ Канади. СУЖ у Європі ще не пов'язана у світову організацію журналістів. СУЖ є професійною організацією журналістів, а не видавців чи видавництв.

Є, однак, ряд ділянок культурної праці, в яких проявляється жива діяльність, але культурні діячі тих ділянок чи колективи діячів не пов'язані одні з одними. Існують хори, оркестри, музичні інститути, вони виступають перед спільнотою, збагачують її духовне життя, однак прикріплені до окремих організацій, професійно не пов'язані між собою.

7. Музика, балет-танок, фільм, радіо і телевізія — це ділянки, що вимагають організаційного оформлення та ініціативи Рад для справ культури в усіх країнах їх дії.

Ані хорів, ані інструментальні одиниці, що плекають українську музику, не мають своїх завершенень не лише світового характеру, але й теж крайового. Немає професійного об'єднання українських музик і композиторів, ані крайового, ані світового характеру. Ще гірше положення у ділянці українського балету і танку. А вже зовсім зле в ділянках телевізії, кіно і радіо. Кінопродуценти і керівники радіопередач ще в пеленках. Дуже мало між ними діячів культури і мистецтва. Переважно це аматори без фахової освіти.

ти або, ще гірше, комерсанти, що українською культурою не зацікавлені і несвідомо пропагують чужу халтуру.

Тим часом засоби комунікації, передачі мистецтва, якими є телевізія, кіно і радіо, не дозволяють залишити їх без уваги згори. Коли бракує діячів культури — організаторів знизу, їх треба шукати вгорі. Тим більше, що це ділянки, які не дістали фахових сил зрядів останньої еміграції, а напливають з поколінь народжених у країнах поселення і потребують допомоги організаційної, а рівночасно національно-політичної.

РЕЗОЛЮЦІЇ ПЛЕНАРНОЇ СЕСІЇ РАДИ ДЛЯ СПРАВ КУЛЬТУРИ

Пленарна Сесія Ради для справ культури відбула свої наради 1 листопада 1973 р. і обміркувавши доповідь д-ра Богдана Стебельського, пропонує 2-му Конгресові СКВУ резолюції, зредаговані комісією в складі проф. д-р Микола Степаненко, Володимир Ласовський і д-р Богдан Стебельський.

1. Увійти в контакт з Радою Українських Церков і запропонувати чи звернути увагу на потребу:

- а) зберігати українську мову в українських церквах,
- б) узгодити тексти, що можуть бути спільними в молитвах і Богослужбах визнавців усіх українських віросповідань,
- в) школити кандидатів на священників на українських університетах або українських високих духовних школах,
- г) вивчання кандидатами на священничий сан не лише історії української церкви і обряду, але церковного мистецтва (архітектури, малярства, музики),
- г) приготувати священників до праці не лише душпастирів, але теж культурних діячів і опікунів культури в своїй спільноті, яку духовно очолюють,

д) при будові церков і їх прикрашуванні дбати, щоб були розписувані конкурси, покликувані журі спеціалістів, а бодай консультація з найавторитетнішими мистецькими чинниками, що можуть допомогти порадами чи опініями.

2. Увійти в контакт з Радою Української Науки (якщо така постане) для спільного стимулювання найважливіших виявів наукової праці діячів української культури та знайдення організаційних форм діяльності:

- а) стимулювати творення предмету української культури в українських університетах, на катедрах українознавства в чужих університетах, де це можливо,
- б) опрацьовувати не лише історію української культури, але її філософію, а головню критерії оцінки української культури для широких мас споживачів культури.

в) для студій джерел української культури на катедрах українознавства плекати предмети антропології, археології і етнографії.

3. Бути в постійному контакті із Світовою Координаційною Виховною Радою, щоб допомогти у виховній системі українського шкіль-

ництва та організацій української молоді. Предмет української культури є важливим засобом здійснення виховного ідеалу:

а) дбати про підручники предмету української культури,

б) допомагати у вихованні молоді силами діячів української культури,

в) співпрацювати з українською молоддю в клітинах її праці, включаючи майбутніх adeptів науки і мистецтва в різні ділянки праці.

4. Бути в постійному контакті з Світовою Спільнотою Українських Журналістів, щоб популяризувати завдання української культури для розвитку духового життя української спільноти. Українська культура як неподільна власність цілого народу повинна дістати піддержку всієї преси без огляду на релігійні чи інші определения органів преси .

5. Розвиток культури кожного народу спирається на збереження традицій та пам'яток культури, а рівночасно, виходячи з них, на творенні нових ідейно і стилевих виявів культури.

а) потрібно стимулювати творення, концентрування і збагачування музеїв, архівів і бібліотек та галерій, що не лише зберігали б, але запліднювали в творчі вияви культурних діячів і підносили б культурний рівень спільноти — потрібні крайові центри української культури в кожній країні поселення українців.

б) Рівночасно треба стимулювати творчість нових цінностей та досягнень через координацію праці існуючих організацій чи об'єднань та стимулювання творення тих, що ще не існують, а їх покликання оживить ділянки культури, які треба оживити.

в) Через реєстрацію існуючих організацій діячів української культури, а навіть окремих осіб-творців, неохоплених організаціями, прискіпити процес культурного життя та впливати на його вияви.

6. Література — ділянка мистецтва, що контактується книжкою, пресою та живим словом. Вона зберігає мову, ключ до культури і самобутности народу. Треба піддержувати засоби, якими вона діє:

а) пропагувати українську книжку і пресу,

б) творити і поширювати гуртки книголюбів,

в) впливати на усвідомлення потреби літературних премій та конкурсів, щоб популяризувати добру книжку, добру літературу та добрих авторів.

г) підтримувати літературні клуби, що влаштовують авторські вечори письменників і дають нагоду для розвитку художнього слова в читанні літературних творів.

7) Театр — ділянка мистецтва, що потребує великої уваги для відродження функції, що виконує у кожній розвинутій культурно спільноті. Майже не існує (хіба за малими виїмками) професійний театр:

а) Треба стимулювати відродження театру, починаючи від шкільного віку дітей, від аматорських гуртків театру молоді.

б) Потрібний новий театральний репертуар, що віддзеркалював би ідеї, час і стиль нашої української і світової сучасності.

8. Фільмові, телевізії та радіопередачам потрібно присвятити увагу, не лише як мистецтву, але й засобам комунікації.

а) Потрібно впливати на творення об'єднань фахівців цих ділянок та координації діяльності цих ділянок

б) потрібна українізація цих ділянок і висока освіта діячів цих ділянок, щоб мистецькі і національні досягнення були успішними.

9) Образотворче мистецтво діє в крайових організаційних формах найсистематичніше, але відсутні виставки міжкрайового, світового характеру.

а) Стимулювати світового формату виставки, бодай з нагоди Конгресів СКВУ.

б) Створити постійну галерію українського мистецтва в країні найчисленнішого скупчення українців.

10) Музика — впливати на об'єднання в професійні організації існуючі хорові і музичні інструментальні ансамблі, інститути і школи.

а) Стимулювати плянову продукцію музичної літератури для шкіл і концертів.

б) Впливати на хорові та іншого музичного жанру фестивалі, що посилювали б розвиток цього мистецтва від низу до вершин.

11) Балет і танок, як і всі інші вияви мистецького життя потребують:

а) організаційного пов'язання в професійні об'єднання, щоб через них підносити високу клясу та всі вияви цього мистецтва. Тут, як в ділянці музики і театру ще велике поле організаційної праці.

б) Потрібні фестивалі не лише для змагання за мистецтво, але й чистої стилу українського танцю, яка була б корегована мистецькими комісіями фахівців.

в) Впливати на творення шкіл і курсів балету і танку.

12. При Раді для справ культури створити видавничий центр для видання:

а) Історії української культури,

б) Історії українського мистецтва,

в) Історії української музики,

г) Чорну книгу про московське нищення української культури. Названі видання повинні вийти, крім української, різними світового обширу мовами.

г) Видавати журнал для обговорення проблем і хроніки усіх ділянок культури.

13. Для реалізації плянів і праці Ради для справ культури при Секретаріаті потрібно покликати фінансову комісію, завданням якої створити одномільйоновий фонд української культури.

14 Живемо в часі, коли культура українського народу є найважливішим елементом визначення національної відрубності та свідомості української спільноти. Те саме відноситься до українського

народу на рідних землях. Саме тому ліквідація національної відрубності та самостійності українців в Україні переводиться на відтинку нищення української культури.

Асиміляція українського народу в країнах вільного світу відбувається головно відсутністю організаційного культурного життя у всіх клітинах української спільноти, а ця відсутність у нерозумінні ролі культури в житті кожної спільноти.

Культурний фронт за збереження української людини, а молоді в першу чергу, в Україні і в діяспорі є найважливішим фронтом. Коли програємо перемогу на цьому відтинку, програють всі інші світоглядіві, політичні і навіть економічні, бо програємо і затратимо душу українця.

Здобути волю і державність України можна лише в умовах збереження та виховання української людини. Боротьба за українську культуру — це боротьба за життя народу і його майбутнє!

Мик. Степаненко,

Керівник семінара і голова
Ради для справ культури

Данило Струк

ПРОБЛЕМА ЗБЕРЕЖЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В МОЛОДОГО ПОКОЛІННЯ

(Доповідь виголошена на студійному семінарі 2-го СКВУ
в суботу, 3 листопада 1973 р. в Торонті)

Розглядаючи проблему збереження української мови молодого покоління, нам треба найперше замислитися над питанням кінченості вживання української мови молодою людиною. Варто б хоч раз “теоретично” призадуматися над тим еніґматичним “пощо”, що так часто появляється на устах нашої молоді, коли їй наказують говорити по-українському, бо тільки знайшовши відповідь на те “пощо”, зможемо старатися забезпечити збереження української мови в молодого покоління.

Щоб хоч частинно відповісти на це питання, треба тверезо проаналізувати всі ті стандартні відповіді, якими ми стараємося задовольнити нашу молодь. Ці відповіді в загальному діляться на дві категорії: емоційні і раціональні. Емоційних відповідей набагато більше, і трапляються вони значно частіше. Це відповіді на зразок: “Ти мусиш говорити по-українському, бо ти українець, бо твої батьки українці, бо твій народ у неволі, бо бабця інакше не розуміє, бо так роблять усі чемні українські діти і т. д.”. До часу, коли дитина ще не вирішила ставити серйозного спротиву своїм батькам, нормально всі ці відповіді задовольняють потреби, і дитина надалі говорить українською мовою. Коли, натомість, приходить той час неминучого спротиву, то ці “аргументи” перестають діяти, і молода

людина, яка обдумує своє життя, бачить зовсім ясно, що по-українському говорити не приносить нічого, крім приємності батькам, проти яких вона тепер виступає. Тоді така молода людина послідовно відкидає один за одним усі ці емоційні відповіді, мовляв: “Я народжений в Канаді і я канадець. Мені тут української мови не потрібно ні до життя, ні до праці, ні до приємності. Факт, що мої батьки українці і що я українського походження — це незалежне. Чи це означає, що коли я не говоритиму по-українському, то я перестану мати українське походження? Крім того, люди ірландського походження не говорять по-кельтському, дуже мало жидів говорять єврейською мовою, не всі люди французького походження говорять по-французькому. Що то допоможе моєму народові, що знаходиться в неволі, якщо я тут у Канаді говоритиму по-українському? Я маю товаришів, які є українського походження, вже третя генерація в Канаді, і вони не говорять по-українському, а все ж таки кажуть, що вони українського походження, і навіть гордяться тим і т. д.”

На такі контраргументи батькам дуже важко відповісти, і вони або здаються, або вдаються в емоційний шантаж, тобто: “якщо ти мене любиш, то ти це зробиш для мене”, або стараються всіма способами “переконати” молоду людину т. зв. раціональними аргументами, що говорення українською мовою чи пак знання української мови таки конче і корисне для життя.

І тут виривають такі аргументи, як “Україна є сорокміліонова нація з тисячолітньою культурою. Це тепер важлива хліборобська та разом індустріальна країна, без якої Радянському Союзу годі обійтися. Знання української мови простелить тобі шлях у дипломатичні кола Канади. Раніше чи пізніше світ муситиме числитися з Україною, і тоді ті, що володіють українською мовою, будуть дуже потрібні. Без знання української мови ти не можеш дійти до української літератури, а українська література, зокрема в поезії, одна з найбільш цікавих у світі. І накінець, коли постане незалежна українська держава, вона потребуватиме різних професійних людей, і твоїм обов'язком вивчити українську термінологію своєї професії, щоб ти зміг прислужитися Україні, коли вона тебе покличе, і т. д.”. У той сам час тій молодій людині ті самі батьки кажуть, що на Україні страшна русифікація, що в містах і по професіях майже виключно панує російська мова, що якщо так буде ще пару десятків років, то українська мова взагалі зникне на Україні. Не треба бути аж надто вдумливою молодою людиною, щоб зорієнтуватися, що одне за другим не тримається купи. Бо якщо в Україні перестають говорити по-українському, то чому людина народжена в Канаді, яка працює, живе й розвивається в Канаді, повинна продовжувати говорити мовою, яка вневдовзі ввійде на список мертвих мов світу. У цьому немає багато сенсу, і така молода людина перестає говорити українською мовою поза межами кухонної домашньої розмови.

І це приводить нас знову до того кардинального питання: чому потрібно говорити по-українському? Як видно з повищого, відпо-

відь на це питання дуже трудна. Всі наші емоційні аргументи розбиває холодний аргумент утилітарности, всі наші раціональні аргументи нищить жорстокий факт занепаду української мови на Україні.

Отож відповідь мусить бути така, що зможе встоятися проти незаперечних аргументів з погляду утилітарности уживання української мови в діаспорі і на Україні. І тільки тоді, коли ми зможемо дати задовільну відповідь нашій молоді, зможемо розраховувати на те, що вона продовжуватиме вживати українську мову не тільки тоді, коли вона під батьківським доглядом, але й тоді, коли вона опиниться в самотійних обставинах чи і сама перебере на себе обов'язки батьків.

І тут приходимо до того великого парадоксу, що відповідь є в тому, що немає відповіді. Так, немає відповіді на ті питання молоді "пощо і чому говорити по-українському". Немає відповіді на їхні аргументи, що знання української мови не конечне ні для кар'єри, ні для життя, ані навіть для визволення України. І коли ми хочемо, щоб наша молодь у майбутньому говорила по-українському, то ми мусимо їй признати рацію. Ми мусимо сказати правду. А правда в тому, що без знання української мови в світі можна зовсім добре обійтися. Коли ми це признаємо, коли ми не побоїмося цього сказати прямо ввічі, ми вже виграли. Ми виграли, бо ми здобудемо в нашій молоді респект. Нічого так не гнітить молоду людину, як гіпокрізія, як те, що її батьки їй говорять явну неправду. Натомість сказавши правду, сказавши молоді, що так, утилітарне знання української мови не оправдується ніякими аргументами, ми можемо тоді їй сміло сказати, що говоримо тою мовою не тому, що вона велика, світова, потрібна, а тому, що вона НАША. Говоримо нею тому, що ніхто нам не має права заборонити цього робити, що вона — частина нас так, як і наше походження, що якщо ми хочемо справді себе знайти в цьому скомплікованому світі, ми мусимо знати, звідки і чого торкає наше коріння, з якого джерела витікає наша психіка. Отож говоримо по-українському тільки тому, що ми хочемо, що ми хочемо знати себе, а без знання свого походження не можна збагнути свого "я", а без знання української мови не можна добитися до духових скарбів нашого походження. Бо хоч наша література не найбагатша в світі, хоч наша словесність не найбільш приваблива в світі, то в тій словесності, у тій літературі скриваються первні нашої душі, а дорога до пізнання тих первнів веде тільки через знання мови. І тому, коли ми сьогодні питаємо себе, чи буде наша молодь у майбутньому говорити по-українському, то мусимо здати собі справу з того, що буде, АЛЕ тільки тоді, коли ми перестанемо ложно оправдувати потребу знання української мови, а звернемо увагу на те, що в сьогоднішньому космополітичному світі, що сьогодні в час, коли у прискоренім темпі життя губиться індивід і, щоб зблянсувати себе, кожний у розпуці старається определити себе, кожний нуртується в коріннях свого походження. І коли вкажемо нашій молоді цей шлях до самопізнання, тоді вона, відчуваючи потребу самопізнання, сама схо-

че говорити по-українському, сама схоче вивчати українську мову. А ця охота сильніша за всі наші аргументи, і тільки вона може нам гарантувати, що наступні покоління таки говоритимуть по-українському і в діяспорі, і в Україні, і що вони робитимуть це не задля практичних благ, а задля чогось багато більш тривкого і кінцевого в житті сьогоднішньої людини з а саме задля психічної стабільності, що приходить від точного самопізнання і опреділення.

РЕЗОЛЮЦІЇ СЕМІНАРА

“Проблема збереження української мови в молодого покоління”

1. Семінар уважає, що збереження українського молодого покоління при українській нації є важливою ролею батьків, а українській молодій матері потрібна допомога виховними семінарами, підручниками і іншим методичним матеріалом.

2. Семінар уважає, що основним чинником у збереженні української мови є побіч родини й церква, українське дошкільне виховання, як допоміжний чинник українським батькам у засвоюванні рідної мови і культури їхніми дітьми. Дошкільне виховання є основою шкіл українознавства в національному вихованні української людини.

3. Семінар звертається з проханням до українського духовенства, батьків, українських жіночих і інших організацій дати моральну і матеріальну піддержку українському дошкільному вихованню, щоб уможливити його професійний рівень, передумову успішного національного виховання.

д-р І. Глинка

ЗБЕРЕЖЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ СУБСТАНЦІЇ В ДІЯСПОРІ

Доповідь на семінарній сесії 2-го Світового Конгресу вільних українців в Торонто 3-го листопада 1973 року

Завданням цієї доповіді є доповнити в де чому головну доповідь адвоката Петра Саварина, яку ми вислухали на пленарній сесії, і разом розпочати загальну дискусію, зосереджуючи нашу увагу над питанням збереження української національної субстанції в діяспорі. Підсумки доповіді і дискусії повинні б потім стати основою для схвалення пленумом Конгресу відповідних резолюцій чи постанов.

В обмеженому часі, призначеному для цієї доповіді, задумаємось над деякими тільки головнішими аспектами нашої теми, а саме над такими точками:

1. Важливість нашої теми,
2. Сприятливість атмосфери нашої доби,
3. Континуїтет історичного процесу,
4. Деякі думки, пов'язані з концепцією континуїтету історичного процесу,
5. Демографічна політика для українців у діяспорі, і
6. Підсумки і висновки.

Важливість теми

Насамперед годиться підкреслити велику важливість нашої теми. Збереження української національної субстанції в діяспорі, — це збереження нас самих.

Уявім собі образ каменярів Івана Франка. Уявім собі, що ми п'ядь за п'яддю таки пробили ту гранітну скалу і вимостили широкий і рівний шлях. І здавалось би, що ми нарешті досягнули щастя.

Але як соромно було б, коли б не було кому тим шляхом іти, бо через недбалість ми втратили назавжди наших синів і дочок, наших внуків і правнуків, і не залишилось кому далі нести Богом призначену місію українського народу.

Ми ніколи не сміємо забувати, що коли ми укладаємо будь-які пляни, чи то особистого, чи громадського характеру для виконання, то ці пляни обов'язково повинні включати питання, хто буде це робити, як нас не стане. Всяке інше плянування це непроцєнна, хоча й виліковна, ментальна короткозорість.

Одним словом, збереження української субстанції це для нас *conditio sine qua non* у всіх наших міркуваннях.

Сприятливість атмосфери сучасної доби

Ясно, що успіх наших змагань до самобутности може залежати, в більшій чи меншій мірі, від оточення, в якому ми зараз знаходимося в країнах нашого поселення. Але треба признати, що доба, в якій ми сьогодні живемо, дає нам найкращі можливості бути собою, кращі як будь-коли в історії, якщо ми цього дійсно хочемо і до цього будемо серйозно змагати.

Пригадаймо собі нову політику культурного плюралізму Канади; пригадаймо собі великий поступ муринів та інших меншостей в Америці; пригадаймо собі радієві й телевізійні програми шотландською і валійською мовами у Великобританії, і пригадаймо собі ряд видань, опублікованих на цю тему, та зацікавлення питанням культурного плюралізму як предметом університетського навчання і дослідів. Ніколи в історії обставини для нас в діяспорі не були більш сприятливі, щоб бути собою. Тепер можна дістати навіть фінансову допомогу з урядових джерел для наших потреб.

Перед нами стоїть визов. Є всі дані для збереження української національної субстанції. Осягнення нашої мети є в наших руках.

Континуїтет історії

Історики мають різні підходи до студії історії та до її інтерпретації. В контексті нашої теми для нас надзвичайно важливо за своїти собі концепцію континуїтету історичного процесу та практично застосувати цю концепцію в змаганні до нашої спільної мети — до самозбереження.

Концепція континуїтету історії містить в собі три органічно пов'язані елементи.

Перший елемент нам усім добре відомий, а саме, що історія — це рекорд нашого минулого — те, що було, що вже не вернеться, і чого ми ніяким способом не можемо змінити.

Наша минувшина — це тільки одна частина історії в її цілості. Ми, що живемо в нашій добі, теж є частиною історії, хоч ми зараз є свідками її. Це становить другий елемент континуїтету історичного процесу. Тому, що ми є учасниками історії нашої доби, ми можемо мати деякий вплив на хід сучасних історичних подій. І тому для нас особливо важливий цей другий елемент.

Як добре знаємо, прийде час, коли нас не стане. Але хід історії не закінчиться, він буде продовжуватись і після нас. Ця частина історії нашого майбутнього становить третій елемент історичного континуїтету і є безперервним і органічним продовженням попередніх двох елементів.

Як ми приймемо цю концепцію тяглости чи континуїтету процесів історії, тоді наше призначення, як особисте, так і організаційне, в ролі посередників у цьому процесі між першим і третім елементами, стане багато ясніше.

Тарас Шевченко, хоч як він любувався славним минулим української історії, то він бачив багато глибше і точно розумів цілість історичного процесу. У своєму посланні він звертається до мертвих і живих і ненароджених земляків в Україні і не в Україні. Всі три елементи історичного процесу тут включені, і тільки в цьому контексті можна зрозуміти, чому Шевченко звертається до вже мертвих.

Між іншим, Шевченкові слова в цілості охоплюють тему, над якою ми сьогодні замислюємось.

Деякі думки пов'язані з концепцією континуїтету історичного процесу

Тему концепції континуїтету історичного процесу можна розвинути досить широко і глибоко. Але сьогодні ми зупинимось тільки над деякими важливішими точками.

Хоч процес історії має свій початок в сивій давнині, він не має кінця. Тому історія в правильній інтерпретації дає нам ілюзію вічності. Володимир Сосюра охопив цю думку ось такими словами:

Любіть Україну у сні й наяву

.....
Без неї — ніщо ми, як порох і дим,
Розвіяний в полі вітрами...

.....
Всім серцем любіть Україну свою, —
І вічні ми будемо з нею.

Ця ілюзія вічності дає нам основну причину для наших зусиль досягнути цю вічність через збереження нашої української субстанції.

Ми часто звертаємо увагу на традицію нашого народу як на один із засобів для нашого самозбереження. Придивімся до змісту самого слова “традиція”. Це слово походить з латинського кореня “традіціо”, це точно передавання. Це слово ще раз звертає нашу увагу, що суть традиції не є в збереженні наших українських прикмет, але в передаванні їх. Знову тут пов’язуються три елементи історичного процесу. Головне тут пригадати, що мусимо обов’язково старатися, щоб було кому передати наші надбання. Без заporуки, що буде кому передати наше надбання, слово традиція стає тільки порожнім висловом.

Так само слово “культура”, теж з латинського кореня, що означає культивувати чи плекати. Це слово далі підкреслює, що суть культури не є тільки в збереженні, але радше в плеканні із заporукою, що колись добре жниво буде для цілого українського народу в Україні і не в Україні. Тут знову важливо підкреслити, що на нас наложений обов’язок збереження прийдешніх українських поколінь в країнах нашого поселення, яким ми зможемо передати нашу культуру — культуру наших батьків.

Демографічна політика для українців у діаспорі

Немає сумніву, що найбільшою загрозою для нашого самозбереження як спільноти з українським обличчям і духом в країнах нашого поселення є асиміляція через мішані подружжя наших синів, дочок, наших внуків і правнуків, якщо їх ще можна ідентифікувати. Тому якраз ми присвятили так багато уваги концепції континуїтету історичного процесу.

Теж немає сумніву, що процесові асиміляції сприяє розсіяння чи розпорошення українського населення в чужому оточенні. Цікаво, що в деяких околицях в західній Канаді, де українське населення творить переважаючу більшість, загрози від асиміляції не тільки що немає, але навпаки — українці асимілюють там інші національності в нашу користь. Але там, де ми розпорошені, ми вже понесли дуже разую втрати, і це ставить нас перед запитом: який вигляд перед нами встоятись надалі?

З демографічної точки зору ясно, що ми мусимо подумати над підсиленням кількох головніших центрів нашого поселення в діяс-

порі. Як приклад, можна згадати, що більш як 85 відсотків жидівського населення Канади сконцентровано в чотирьох містах: Монреал, Торонто, Вінніпег і Ванкувер. Це не сталось випадково, або раптово, але протягом довшого часу. Очевидно, така свідома концентрація сприяє їхньому етнічному, культурному і релігійному самозбереженню.

При цьому з приємністю хочу відмітити, що Президія СКВУ минулого року поставилась прихильно до проєкту створення бюро посередництва українських подруж. Цей позитивний і цікавий крок впливає зі стану нашого розпорошення. Він може бути допоміжним фактором нашої демографічної політики.

Демографічний підхід, як один із засобів для розв'язки проблеми збереження української національної субстанції в діаспорі, має цікаві і практичні можливості впливати на дальший хід нашого життя-буття в країнах нашого поселення. Цю тему можна б розробити докладніше. Але в рамках призначеного часу і з уваги на те, що на цю тему одна змоїх доповіді була вже опублікована ("Український Голос", 7. 3. 73), ми не будемо повторюватися, а радше залишимо цю тему для загальної дискусії.

На кінці для нас залишається тільки підсумувати вже сказане.

Підсумки і висновки

1. Самозбереження — це перший закон природи — *survival is the first law of nature*. Ми повинні приділити цьому законіві найвищий пріоритет в нашому родинному, громадському і церковному житті.

2. У змаганні за самотність, сучасна доба дає нам більше сприятливі обставини, як будь-коли в історії людства. Ми повинні прикласти найбільше зусиль, щоб використати цей пригожий клімат.

3. Ми завжди мусимо мати на увазі питання, що буде, як нас не стане. Для цього треба засвоїти собі концепцію континуїтету історичного процесу. Треба вповні зрозуміти звернення Тараса Шевченка: до мертвих і живих і ненароджених земляків в Україні і не в Україні.

4. Треба розуміти українську традицію і культурні надбання в контексті континуїтету історичного процесу. Ми є посередниками цього процесу.

5. Ми мусимо задуматись над практичним застосуванням демографічної політики для самозбереження. Треба підсилити головні центри нашого поселення. Також треба вважати заходи посередництва в українських подружжях як позитивний крок в цьому напрямі.

6. Ідентифікуючи себе з Україною, з усіма культурними прикметами українського народу, словами Сосюри: Ми будемо вічні з нею.

РЕЗОЛЮЦІЇ СВІТОВОЇ ВИХОВНО-ОСВІТНЬОЇ СЕСІЇ СКВОР,
що відбулася в рамках
ДРУГОГО СВІТОВОГО КОНГРЕСУ ВІЛЬНИХ УКРАЇНЦІВ,
28—31 жовтня та 1 листопада 1973 р.

1. Сесія схвалює доповнити ширшою інтерпретацією дефініцію українського виховного ідеалу, що її прийняла 1-ша Сесія СКВОР. Необхідно спопуляризувати ідею координації українського освітнього відтинка, тобто ідею СКВОР, у пресі.

Пророблену працю Науково-дослідної комісії Сесія вважає доцільною і корисною; тому треба поширити її на кожну країну української діаспори, а її матеріяли допоможуть увести в життя Українську Виховну Систему.

2. Сесія закликає представників організацій-членів СКВОР поживавити активність і співпрацю на їх терені. Сесія вважає необхідним створити у СКВОР комісії праці для поодиноких ділянок виховання і навчання. До праці у цих комісіях закликаємо не тільки вчительські організації, але й фахівців окремих ділянок.

3. У реалізації виховного ідеалу Сесія вважає, що першою справою є упорядкування відтинка релігійного виховання; з тим зв'язані такі основні проблеми: 1) програма навчання релігії в школах, 2) виготовлення відповідних підручників, 3) вишкіл відповідних учителів-катехитів і світських учителів, де немає священиків.

а) У зв'язку з повищим Пленум Сесії стверджує необхідність покласти у виховно-освітню систему українську християнську основу, закріплену в нашому народі ще з княжої доби, яка забезпечує живучість нашому народові.

б) Пленум зобов'язує провід СКВОР звернутися до українських церков з проханням якнайшвидше дати шкільництву програму навчання релігії українською мовою та програму релігійного виховання у молодечих організаціях.

4. Для успішної дії СКВОР Пленум вважає необхідним, щоб у Президії СКВУ був її представник. Цього вимагає характер дії СКВОР і важливість виховно-навчальної проблематики.

5. В осідку СКВУ (чи там, де буде більшість членів проводу СКВОР) необхідно створити оперативний осередок для справ української освіти і шкільництва. Крім того, одночасно в окремих країнах повинні розгорнути свою діяльність крайові КВОР-и. Створення сітки крайових відповідників й уможливлення їх дії. Сесія визнає справою першої ваги. Їй повинні ми присвятити якнайбільше уваги та засобів.

6. СКВОР повинна діяти за пляном ближчого і дальшого майбутнього. Найважливішими треба уважати такі справи: 1) усучаснення програм навчання й уніфікацію там, де це можливе і доцільне; 2) уніфікація шкільної системи та її належне упорядкування; 3) уможливити учителям допомогу у формі постачання навчальними посібниками, досвідом учителів і виховників в окремих

країнах і ділянках; 4) про успіхи культурно-освітньої праці окремі країни повинні обов'язково звітувати найменше один раз у році.

7. Вишкіл кадрів для виховно-освітньої діяльності — це особливо пекуча проблема. Тому треба поширити всі досі практиковані форми вишколу у кожній країні. Треба створити при УВУ педагогічний інститут, в якому була б змога вишколювати не тільки учителів, але й фахівців окремих ділянок загальногромадського життя (інструктори табірництва, канцелярські сили, редакційні техніки тощо).

8. Сесія вважає потрібним закінчити справу узгодження правопису і дати його до вжитку школам і редакціям.

9. В організаційну схему шкільництва треба увести досвід з Німеччини щодо заочного навчання предметів Українознавства, як також інтернату та виховних інститутів-гуртожитків для студентів, що успішно діють в Канаді.

10. Сесія доручає КВОР організувати доповняльні до середньо-шкільної системи курси українознавства академічного типу, щоб у них була змога дати старшій молоді знання про Україну на вищому рівні, а зокрема знання про сучасну Україну.

11. Сесія вважає, що необхідно створити українську середню школу, щоб забезпечити кадрами провідників нашого шкільництва та виховання.

12. Пекучою справою є випрацювання системи підручників і вишкіл учителів для навчання дітвори й молоді, яка не говорить українською мовою. Охоплення цієї дітвори і молоді системою українського шкільництва і виховання — це наше “бути чи не бути”!

13. Сесія закликає працівників пера, поетів, письменників посилити свою творчість у напрямі заспокоєння потреб дітвори й молоді, даючи їй літературу з сучасною і зрозумілою тематикою і проблематикою. З другого боку, культурно-освітні працівники й учителі завжди повинні цікавитися плеканням культури українського друкованого слова, а дитячої книжки зокрема.

14. Щоб забезпечити ефективність у праці, заспокоєння потреб діаспори у шкільництві та культурно-освітній і виховній праці, необхідно забезпечити школам відповідну матеріальну базу, як також дати їм організаційну оперативність у формі покликання до життя Централі Рідних Шкіл у системі СКВОР.

15. Щоб забезпечити розвиток і ефективність праці українського шкільництва, треба ввести в життя “Рідну Школу” як централю українського шкільництва, виховання й освіти в українській діаспорі.

16. Треба прийняти напрямні української виховної системи як основу нашого шкільництва, виховання і освіти в діаспорі, доручити реалізувати їх у практичній дії, доповнюючи їх новим досвідом і вимогами, що приносить життя.

17. Сесія дошкілля вважає основою виховання української людини українське дошкілля — українські світлички, що в них дитина вже від третього року живе в українському оточенні, плекаючи українську духовість.

18. Сесія дошкілля вважає, що наші дитячі світлички для ефективного виконання свого завдання мусять мати: а) зрозуміння батьків; б) відповідне до сучасних вимог приміщення і його вивінування; в) відповідно до завдання вишколений учительський персонал; г) зрозуміння і піддержку українського громадянства як в матеріальному, так і моральному аспектах.

19. Тому Сесія дошкілля закликає українські родини всіх країн нашого поселення, а головню матерів подбати, щоб кожна українська родина стала членом Української Виховної Системи, підставовою клітиною якої є українська дитяча світличка.

20. Сесія, свідомо ваги і відповідальности українських жіночих організацій у виховній дії, закликає складові організації СФУЖО й інші жіночі організації чи шкільні установи посилити організацію дитячих світличок і курсів учительок дошкілля в країнах свого поселення.

21. Сесія закликає організації, членів Світової Ради Дошкілля і Крайових Осередків Дошкілля підтримати Світову Раду Дошкілля своєю співпрацею і матеріальною допомогою, яка уможливить координаційну і програмово-видавничу діяльність Світової Ради Дошкілля.

ПРОЄКТ “ВИХОВНОГО ІДЕАЛУ УКРАЇНЦЯ В ДІЯСПОРІ”

д-ра Івана Головінського, проф. Рутгерс Університету

“Українець, народжений поза межами України, в духовому й в етнічному аспектах є в першу чергу українцем, пов’язаним історичними вузами з країною своїх предків.

Як рівноправний громадянин країни поселення його батьків, в ім’я загальнолюдської справедливости й оборони гідности людини він доложить усіх зусиль, щоб український народ мав змогу свобідно розвиватися на своїх рідних землях у своїй власній державі. Щоб допомогти Україні, він доложить усіх зусиль, щоб зберегти сильною українську національно-етнічну субстанцію поза межами України.

З цією метою він буде в першу чергу зберігати й плекати українську мову як видимий знак і зв’язок національної тотожности. Він доложить усіх зусиль, щоб його особистість і характер розвивалися на українських вартостях і традиціях в противагу деструктивним течіям діалектичного матеріялізму, клясової ненависти й боротьби, нігілізму та анархізму”.

Українця повинні характеризувати такі прикмети:

1. Любов до магірньої української мови й культурних надбань,
2. пошанівок національної і особистої гідности інших українців,
3. християнська толеранція як антитеза клясовій боротьбі,
4. етично-моральні вартості як антитеза сучасним течіям матеріялізму, атеїзму і нігілізму,
5. пошанівок і толеранція до культур країн нового поселення.

НАПРЯМНІ УКРАЇНСЬКОЇ ВИХОВНОЇ СИСТЕМИ

Генеза:

Українська Виховна Система у такому змісті і в такій формі, як оце її подаємо, це дуже своєрідний документ нашої доби, на який спромоглася українська спільнота в діяспорі в журбі за виховання і майбутнє українського покоління сьогоднішнього і завтрашнього часу. УВСистема — це продумана синтеза української національної педагогіки, яка в різних історичних умовах життя нашого народу не мала змоги ні проявити себе відповідно, ні послідовно діяти на збірний український національний організм.

Початки формування УВСистеми сягають ще 1958 р., коли то доволі динамічне й широкоумандатоване Об'єднання Українських Педагогів Канади започаткувало ряд педагогічних конференцій, а їх провідним лямотивом була журба за сучасне і майбутнє української молоді, журба за українську школу, культуру, за майбутнє української національної спільноти. Таких конференцій відбули українські педагоги Канади в м. Торонто п'ять, а під час 3-ої конференції у травні 1958 р. з участю представників Шкільної Ради УККА із США, прийняли резолюцію про потребу створення Української Виховної Системи, якої додержувалися б усі українські рідні школи і всі виховні інституції. У цій резолюції м. і. сказано:

“Основна українська національна субстанція, що живе на українських землях чи на примусовому переселенні поза ними, не може розвивати ні передавати молодшому поколінню свої справжні, вартісні духові надбання і скріплювати національне почуття української спільноти в Україні чи поза нею.

Тому на українську спільноту у вільному світі покладена відповідальність за те, щоб справжні, нефальшовані культурні вартості, що їх український народ придбав упродовж свого існування, виявляти, удосконалювати й передавати новим поколінням.

Це можна осягнути тільки при співдії, за обдуманим пляном усіх чинників суспільного життя. Вони мали б обов'язок організувати доцільні, свідомі виховні дії, стосуючи форми, які цьому процесові пособляли б. Справа не в механічному шаблоні для одиниць, установ, організацій, але в чітко видвигнених і насвітлених основних і суттєвих для української культури й духовости вартостях, які через глибший зв'язок з українством дали б тверді основи життю нашої спільноти.

Ця резолюція стала наріжним каменем під будову тієї синтези, яка остаточно оформилася в оцей доволі важний документ нашої доби під назвою “Українська Виховна Система”.

Критична аналіза “Напрямних УВСистеми” М. Семчишина була поміщена у чотирьох числах щоденника “Свобода” за 10, 11, 12 і 13-те травня 1972.

Виховна Система

У 1959 р. на 4-ій Конференції в Торонто обрано спеціальну комісію для виготовлення проєкту системи, а на 5-ій конференції у 1961 р. зачитано перший нарис УВСистеми і тоді затверджено її теоретичні основи такого змісту:

- а) основою УВС є християнський і національний світогляд,
- б) рідна мова є передумовою національного виховання,
- в) українська культура є основним змістом УВСистеми.

Тоді теж намічено завдання на відтинку родини, школи і молоді. Дальшими розвитковими етапами було 5 окремих конференцій (чи сесій), організованих Комісією УВС у рр. 1964-67, а кожна з них своїм прицілом мала саме ті складові компоненти Системи, тобто українську культуру, школу, дошкілля, молодь і т. д. Усі ці підготовні заходи завершилися виготовленням т. зв. **схеми**, у якій в 6-ох розділах з'ясовано завдання, мету й зміст УВС, запроєктовано формулу на визначення українського виховного ідеалу, а для виготовлення остаточного проєкту притягнуто до співпраці 20 організацій.

І врешті у листопаді 1967 р. у рамках I-го СКВУ відбулася Світова Виховно-освітня Сесія, яка всеціло стояла під знаком УВС і яка закінчилася прийняттям т. зв. **стверджень**. У цих ствердженнях видвигнуто три основні тези:

- I. теза — про збереження національної субстанції в Україні й на еміграції,
- II. теза — про потребу здійснювання українських виховних процесів, спертих на українській культурі,
- III. теза — про потребу такої координації, яка гарантувала б необхідну виховну дію.

Всі ці три тези увійшли остаточо у проєкт під назвою: “Напрявні Української Виховної Системи”, при чому уточнено поняття українця у діаспорі — тобто **у к р а ї н с ь к и й в и х о в н и й і д е а л**.

Тоді теж встановлено тимчасову, а згодом постійну Світову Координаційну Виховно-освітню Раду, яка в умовах чужини мала б стати своєрідним міністерством для справ освіти й виховання з цілою мережею краєвих і льокальних Рад, а “Напрявні УВС” мали б стати дороговказом у її праці.

Але на жаль, УВСистема залишилась тільки документом без будь-якої спроби застосування її у скоординованій формі. Це сталося з двох причин:

- 1) За шість років від першого СКВУ ані СКВОР, ані Краєві Вих.-освітні Ради не спромоглися на відповідну координацію, яка уможливила б практикування УВС. Бо аж вліті 1973 р. КВОР-а в США видала брошуру п. н. “До спільної дії наших виховних чинників”, де, крім загальних настановчих статей, поміщено теж “Правильник” для місцевих координаційних осередків.

- 2) Другою причиною неуведення у практичну дію “Напрявних УВС” було те, що Науково-дослідна Комісія СКВОР-и виріши-

ла провести всебічну аналізу тез УВС, прийнятих на першому СКВУ. На доручення комісії таку аналізу провів проф. Мирослав Семчишин (з Чикаго), який поробив ряд поправок, доповнень і скорочень та наново відредагував оригінальний текст УВС і під час двох конференцій Науково-дослідної Комісії СКВОР-и у листопаді 1972 і в травні 1973 подав новий зревізований проєкт УВС.

Під час останньої конференції Н. Д. Комісії у травні 1973 р. референтові доручено внести ще деякі доповнення і уточнення, і в результаті теперішній проєкт є вже третьою з черги версією УВС-системи, при чому, це треба відмітити, головна ідея, основний зміст і принцип УВС залишилися без будь-яких змін.

I. Визначення терміну:

Під терміном “Виховна Система” розуміємо точно означений вид виховної практики. Виховна Система — це синтез виховних дій, які мають визначену мету, при чому як мета, так і засоби, що ведуть до її здійснення, спираються на провідні ідеї української національної педагогіки.

Виховна Система вміщає в собі як теоретичні принципи, так і практичні заходи. Це добір доцільно зорганізованих виховних заходів, тобто форм і метод, які мають довести до наміченої виховної мети.

II. Напрямні УВС:

1. УВС-система приймає духовні вартості за рушійно-творчу силу як одиниці, так і спільноти.

Спираючись на ідеалістичному світогляді і християнсько-етичних основах та на відповідному інтелектуальному розвитку, УВС прагне розвинути, збагатити і закріпити типові для українського народу культурні надбання.

Отже основою УВС є українська національна культура, створена українським народом впродовж його довговічного існування. Українська культурна спадщина має відігравати у виховному процесі передову роль, а завдання виховників — вчинити цю культуру першорядним виховним матеріалом.

2. Для нашої суспільності в діяспорі дуже важливим є духовий зв'язок української людини з українською зорганізованою громадою, бо завдяки цьому вона (українська людина) краще збереже своє національне обличчя та сильніше проявлятиме і розвиватиме свої культурні зацікавлення. Отже УВС повинна змагати до якнайширшого охоплення українських людей у діяспорі і включати їх в український культурний процес. Це шлях до усупільнення української людини і до її загальноукраїнської національної інтеграції.

3. УВС спрямовує всю увагу на українську людину, всебічно розвинену, приготовану як слід до вимог сучасного життя і до культурного оточення, серед якого вона проживає. В програмі своєї дії УВС ставить наголос на:

а) інтелектуальне виховання. Його мета — здобути загальну і професійну освіту, необхідну для особистого і суспільного життя. Отже здобути найкращу освіту, зайняти найвищі становища у науковому, політичному, економічному чи взагалі в професійному житті країни свого поселення повинно бути амбіцією кожного молодого українця поза межами України.

б) Національне виховання: українці в діаспорі повинні суворо зберігати свою національну самобутність, змагати до всебічного засвоєння української національної культури, шанувати і продовжувати традиції нашого народу, які є основою українського патріотичного виховання. А щоб брати активну участь в українському культурному процесі, кожна українська людина вже від раннього дитинства повинна засвоювати собі основні знання з українознавства, бо це в майбутньому допоможе їй в інформативній праці про Україну.

в) Релігійно-моральне виховання: воно в поєднанні з національним має довести до релігійної і моральної зрілості та виплекати гуманний світогляд.

г) Суспільно-громадське виховання, яке формує готовість до громадської співдії та сприяє культурі здорових суспільно-громадських інстинктів.

4. Визначаючи свою мету, УВС визнає теж потребу фізичного здоров'я і естетичного виховання молоді як важливих елементів у розвитку особистості і психічних диспозицій.

5. У здійснюванні виховної мети велику роль відіграє виховник, який повинен вміло організувати дії вихованців, спрямувати в відповідному напрямі їхню активність і продумано та планоно керувати виховним процесом.

6. Остаточною виховною метою, наближеною до ідеалу, повинна бути українська всебічно освічена людина, повноцінний громадянин, вірний своїм предкам, активний член української спільноти, пов'язаний духовними вузлами рідної культури, зокрема мови, творчий, з настановою збагачувати духові вартості українського народу як для материка-України, так і для країни, в якій проживає.

III. Тези про організацію виховної праці

Успіх у досягненні визначеної мети у великій мірі залежить від справної організації виховних дій та від впливу на молодь таких виховних осередків, як родина, Церква, школа, організації молоді, культурно-освітні товариства і т. п.

а) Родинний дім: це основна, ключова позиція у самоідентифікації молодої людини, бо в родинному домі прищеплюємо їй основи групової і суспільної приналежності та родинні і національні традиції. Родинний дім — це перша і найважливіша школа рідної мови. Здорове родинне середовище запобігає відчуженню і денационалізації. Тому УВС звертає особливу увагу на правильне виховання як запоруку тривкості української громади. Значить, відповідальність батьків в тому аспекті дуже велика. У своєму ви-

ховному впливанні на дітей батьки мусять в першу чергу виплекати і утвердити в дитині почуття етнічної спільноти, тобто її національного походження, та не допустити до забуття своєї культурної спадщини, яка творить основу національного виховання.

Паралельно з культурно-національним повинно йти релігійно-моральне виховання. Батьки повинні прикладати всіх зусиль для того, щоб їхні діти вже змалку розуміли і практикували принципи християнської етики і ті всі родинні і суспільно-національні традиції, які творять фундамент української національної культури.

Проживаючому в іншомовному та іншокультурному середовищі, яке інколи негативно діє на психіку і ментальність українських дітей, українські батьки мусять вчинити усе можливе, щоб саме родинний дім став першою школою християнської моралі, відповідно продуманого національного виховання і громадських чеснот. Українська дитина в домі своїх батьків повинна одержати не тільки усе їй потрібне до дальшого самостійного життя, але теж ту необхідну духову поживу, яка не дозволить їй пропасти у чужому морі. У своєму виховному впливанні на дитину батьки, зрозуміло, не сміють забувати про те, що їхня дитина перебуває теж в іншокультурному середовищі, а навпаки: вони повинні цікавитися тим середовищем, вміти віднайти в ньому здорові і будуючі первні і відповідною духовою поставою до дітей вміти їм звернути увагу на негативи того середовища і ці негативи відповідно неутралізувати чи усувати. В порозумінні з церковними, шкільними чинниками, як теж при допомозі молодечих організацій, змагати до розумного, продуманого, поєднання — до симбіози типових елементів українського виховання з напрямними і провідними ідеями іншокультурного виховання, репрезентованого школою і суспільними інституціями даної країни.

Родинний дім, отже, має основну відповідальність за формування такого психічного і духового росту молоді, який уможливить їй стати як повноцілим і творчим українцем, так і добрим громадянином країни свого замешкання.

2. Церква: В українському виховному процесі Церква займає передове місце. Крім своєї надприродної ролі, вона сповняє важливу роль у щоденному-земному житті людини. До таких її завдань належить не тільки проповідувати слово Божої правди, але в умовах життя сучасної людини, священники як речники Церкви повинні стати дорадниками у складних справах родинного чи суспільного життя.

В житті української спільноти, позбавленої власної державності, а на Батьківщині ще й рідної української Церкви, Церква мусить стати заборолом проти денационалізації та чинником збереження національної самобутності.

Репрезентована своїм єпископатом (а то й священниками), Церква силою свого виняткового авторитету мусить активно виявляти своє провідництво в національно-суспільних справах (а в тому і у духовних), а священники повинні стояти в передових рядах українських громадських і культурних діячів. Чи це будуть пара-

фіяльні панотці, чи катехити, чи навіть сестри-вчительки в парафіяльних школах, вони мусять втримувати тривкий і активний контакт з громадою, жити її життям, перейматися її ідеалами, прислухуватися до її потреб громадських та національних.

В умовах чужини роля Церкви, її проводу і всього духовенства повинна проявлятися:

1. у збереженні української духовости;
2. у збереженні і плеканні чистоти українського обряду;
3. у закріпленні української мови в літургійних відправах;
4. у плеканні українських традицій, української культури і української мови у всякого типу школах, які є під церковною юрисдикцією;
5. в порозумінні з батьками, школою і виховниками молоді змагати до близької співдії у всіх справах, що стосуються виховання.

3. Школа:

а) В історії українського народу школа завжди виконувала важливу життєву функцію. Таку ж саму важливу ролю у житті української спільноти поза межами Батьківщини виконують українські рідні школи, саме тепер, коли на Рідних землях школи стали інструментом комуністичної системи з усіма наслідками філософії і практики комуністичного матеріалізму і безбожницького, антинаціонального виховання. Це приневлює українців у вільному світі звернути особливу увагу на молодь та відповідно піклуватися нею так, щоб наша молодь могла стати гарантом збереження, плекання і дальшої розбудови українських культурних надбань та забезпечила дальший їх розвиток. Цю переважливу ролю мають виконати систематичні, плянові і доцільні дії українського зорганізованого шкільництва з усіма його підбудовами (дитячі садки) чи надбудовами (всякого типу вищі школи).

б) Завдання української школи в умовах діаспори не сміє обмежуватись тільки до самого навчання. В українській школі, в умовах чужини, українська молодь не тільки має засвоїти собі найважливіші інформації з різних ділянок українознавства, але мусить теж включитися у глибше розуміння українських культурних вартостей, відповідно їх сприйняти, перейнятися ними та формувати на них свій національний український світогляд. Це абсолютна передумова участі молоді у нашому дальшому культурному процесі у всіх його відгалуженнях. А в цьому процесі релігійні, моральні, пізнавальні, естетичні та інші ідеали стають тими завданнями, які спонукують до безупинної праці на національно-культурному ґрунті. Ця своєрідна реалізація національної культури та її продовжування молодим поколінням є особливим процесом. Маємо бо до діла з двома світами, які взаємно переплітаються та витворюють нову особистість у вихованця. Одним з цих світів є українська національна культура, а другим притаманна вихованцеві його власна ідивідуальність. А коли врешті культурні

вартості вихованець глибоко засвоїть, вони стануть його особистим світом, його душевою власністю.

Але асиміляція української культури не сміє бути статичною, Молодь, присвоївши собі активно культурні вартості свого народу, має відповідно користуватись ними, розбудовувати їх та у відповідній формі передавати наступним поколінням. Це не статична мета, а динамічна. Всі вартості, поняття чи ідеали, які кермують життям старшого покоління, є для молодого покоління тільки матеріалом, при допомозі якого це молоде покоління розвине свої власні ідеали.

в) Українська школа у діаспорі має дати українській молоді не тільки певний обсяг знань. Школа має виховати її і вчинити повноцінним членом національної спільноти, має не тільки вишколити ум, але і виховати серце та вчинити молодь здібною діяти в інтересах української спільноти.

Тому кожна українська громада повинна подбати про те, щоб її молодь у дошкільному і шкільному віці була забезпечена відповідними українознавчим навчанням; основний обов'язок батьків посилати до рідних шкіл своїх дітей, а доступ до таких шкіл не сміє бути нічим обмежений.

Перебування українців у різних країнах з різними системами шкіл викликає потребу продуманої і корисної сітки українських чи українознавчих шкіл. Спільною основою для всіх українських шкіл є:

1. дошкільля з садочками чи світличками для дітей до 4-ох років життя;
2. підготовна кляса для дітей від 5 до 6 року життя;
3. чотирилітня школа.

Цей елементарний вишкіл повинен закінчитись у 10—11 році життя, і після цього молодь обов'язково повинна закінчити неповно-середню школу, тобто кл. 5—8, а якщо можливо; то і повну середню школу (кляси 9—11). Творення таких чи інших шкіл залежатиме від умов даного поселення української спільноти, від фінансових спроможностей і наявності вишколених учителів. Організування вищого типу шкіл чи бодай курсів є теж дуже побажане.

г) У системі українознавчого шкільництва поважну ролью відіграє шкільна адміністрація, а предметом її діяльності є:

1. педагогічні справи; 2. господарські; 3. персональні.

Педагогічні справи охоплюють устійнення шк. системи, шкільні програми, підручники, методичні інструкції, пед. нагляд.

Господарські — це охоплення шк. майна, оплати, фінансування школи і т. п.

Персональні — це підбір учителів, їх кваліфікація, винагорода іт. п.

Батьківські комітети, які повинні існувати при школі для допомоги шк. адміністрації, творять громадський ресорт.

В організації школи важливу ролью відіграє теж учнівський правильник, який нормує відношення учнів до школи, до учителів.

Він теж містить правила внутрішньої дисципліни, класних самоуправ і т. п.

В цілому між директором — учителями — батьківським комітетом і учнями повинен існувати близький і дружній контакт, а співпраця школи з домом, Церквою, і громадськістю даного терену — це справа першорядної ваги і її ніяк не вільно занедбувати.

4. Організації молоді:

Одним з важливих моментів розвиткового процесу молоді — це шукання нових контактів і зв'язків з ровесниками. Це є і джерело прикметних рис суспільного життя дозріваючої молоді. Це шукання контактів може мати ось які форми:

а) індивідуальні-приятельські зв'язки, б) шукання опори в якійсь сильній індивідуальності (культ провідника), в) єднання в групи чи в окремі організації. Значення цих фактів як для виховних процесів, так і для самих організацій молоді ставить перед провадами цих організацій особливе завдання. Виникає потреба так керувати життям молоді, щоб не прийшло до дисгармонії, а то й відкритої ворожнечі між молоддю і старшими, а в парі з цим щоб не були здавлені чи знівечені такі важливі елементи молодечого духа, як самостійність, ініціатива чи взагалі активність.

Першорядне завдання організації молоді даного терену — створити відповідальне культурне оточення, а метах такого оточення така:

а) допомога батькам — школі — Церкві та усій спільноті у їх виховних зусиллях; б) спрямовування притаманної молоді енергії у позитивному напрямі, тобто приготувати її до свідомої, активної і жертвовної служби для українського народу, служби спертої на громадські дисципліні і честі.

в) розбудження корисних замилювань та поширювання скалі зацікавлень і світогляду, при чому особливу увагу треба звертати на проблеми, пов'язані з сучасним положенням українського народу.

Програма і праця організацій молоді повинні спиратися на: духовому зв'язку з українськими національно-культурними цінностями і на вірі в ці цінності і на активному відношенні до них.

Ці елементи разом з програмою, засобами і методами творять цілість; вони формують обличчя членства організації молоді та виєлімінують почуття меншевартости.

Організації молоді не повинні бути самоціллю і претендувати на якусь виключну ролю у вихованні молодого покоління. Вони повинні бути тільки додатковим чинником у виховному процесі, що його здійснює батьківський дім, школа чи Церква. Цілі і методи праці організацій молоді даного терену можуть бути різні, проте їх праця повинна бути пляново і доцільно скоординована.

Координація співпраці і співжиття повинна йти шляхом:

а) теоретично-виховним (спільні виховного змісту наради тощо)

б) практичним (користування спільними площами, бібліотеками, і т. д.)

в) національно-маніфестаційним: спільні громадські імпрези, публічні маніфестації і т. д.

Культурне оточення:

Як біологічне середовище, так і культурне оточення у великій мірі впливає на поведінку вихованців. І перше і друге вимагають, щоб дії людини були пристосовані до потреб і способу життя.

Кожне оточення має свої вартості, які кожна людина, зокрема молода, свідомо і доцільно або несвідомо і випадково признає та адоптує. З позитивним культурним оточенням молода людина зустрічається на терені школи, шкільних чи пришкільних або їм подібних молодечих організацій, клубів, гуртків самодіяльності, спортових товариств тощо. Так же само молодь може дуже легко підпасти під вплив негативного оточення даного культурного осередку, зокрема по великих міських центрах, бож відомо, що серед сучасної молоді існують шкідливі тенденції, які можуть поважно відбитися на фізичному чи моральному здоров'ї молоді. Отже українська культурна робота над молоддю може зустрітись з поважними перешкодами, з нівеляційними діями культурно сильнішого середовища, і цього факту ніякий виховник не може переочити чи ігнорувати. Що більше, молодь, не маючи вироблених критеріїв вартості, потрапить дуже швидко захопитись ідеями і впливами, які будуть різко суперечити нашим виховним принципам.

Цей факт заставляє виховників молоді вміло протидіяти шкідливим діям негативного, а то й вкрай шкідливого оточення, а одним з різних способів у вихованні молодих характерів є спрямування молоді на самочинну активізацію всередині своєї національної громади, як от: організування драматичних гуртків, хорових ансамблів, видавання власної преси, виступи в радіо чи в телевізії. Тому робота українського виховника молоді в українських організаціях мусить бути ефективна, атрактивна і відповідно керована при тісній співпраці усіх інших до виховної дії покликаних чинників. Оберігання молоді від шкідливого товариства поганих хлопців чи дівчат на терені школи, оберігання від отрути великоміських вулиць не сміє сходити з пляну виховної праці, а формою такого позитивного впливання повинні стати розмови, гутірки, дискусії і приклади.

IV. Програма виховної праці

1. Програма праці навчальних і виховних організацій чи інституцій (тобто шкіл і організацій молоді) повинна.

- а) бути пристосована до життя;
- б. брати до уваги психологію віку виховання;
- в.) мати за основу культуру свого народу.

Щоб виховна програма була життєва, тобто виходила з потреб життя і підготовляла до життя, вона мусить вводити молодь у коло проблем того життя, з яким вона зустрічається або зустріне у майбутньому. Це передовсім стосується організацій молоді, які повинні користуватися таким виховним матеріалом, який відповідає

би психічному і фізичному розвитку дитини, тобто вихованця у даному періоді його життя. Отже в культурному аспекті виховна програма повинна включати такий матеріал, щоб вихованець міг ознайомитися з культурними надбаннями свого народу, засвоїти їх і пережити глибоко, бо в майбутньому це дозволить йому не тільки пам'ятати про своє національне походження і не цуратися його, але ще більше, вчинить його гордим із свого походження, і він гідно оборонятиме справи українського народу.

2. Особливі умови життя українців поза межами Батьківщини ставлять особливі вимоги щодо змісту програми праці. Культура, що є основою національного виховання, займає передове місце, а виховна праця мусить мати два аспекти:

а. ми вчимо вихованців користуватися вже наявними культурними надбаннями;

б. дбаємо, щоб вони співдіяли в дальшому розвитку цих надбань. Отже програма виховної праці мусить так бути складена, щоб вони — вихованці брали не тільки пасивну, але й активну участь у національній культурі: щоб вони мали можливість поступово вrostати у цю культуру і причинялися до її розвитку та старалися включити її у загальнолюдську культурну скарбницю.

3. Різновидні надбання культури нашого народу повинні стати у руках виховників першорядним засобом виховання характерів молоді та формування їх особистості. Вони — ці надбання невичерпне джерело духової поживи у розвитку і закріпленні прикмет психічних, інтелектуальних, релігійно-моральних, суспільних, естетичних та національно-державницьких. Ця спільна духовна пожива, яку молодь одержує від виховників чи сама її здобуває, має зцементувати її в одну свідому громаду, забезпечити постійність і споєність у дальших діях та підняти до висоти сильного характером і свідомого своїх завдань громадянина-українця.

4. Основні форми виховної праці повинні бути пристосовані до різnorodних форм активності вихованця і до його віку, як от шкільна і позашкільна активність, ігри, забави і т. п., при чому необхідно зберігати пропорцію у підборі тих чи інших виховних засобів. Вибір виховної дії і спосіб її застосування мусить базуватися на самочинних зацікавленнях вихованця, або може бути накинений згори самим виховником. Методи праці повинні бути якнайбільш природні, тобто такі, які запевняють якнайкращі успіхи, при чому виховники завжди мусять мати на увазі природний розвиток вихованця і йому відповідно сприяти. Ця вимога накладає на виховника обов'язок вміло і продумано складати пляни виховних дій та успішно кермувати виховною роботою. Координація виховної роботи з батьківським домом і школою є тут дуже важливим імперативом.

V. Тези про здійснення української виховної системи:

1. Успішність УВСистеми буде запевнена тоді, коли передумовою виховної праці стане відповідне виховне середовище, яке відпо-

відало б за виховну працю перед громадою. Принцип виховного середовища має особливе значення саме тепер, коли українська молодь під тиском неприхильних нам обставин чи дії інших культурних середовищ може втратити тривкий зв'язок із своєю громадськістю чи національною групою взагалі та розгубитись у чужому морі.

2. Здійснення УВС буде можливе тільки при повній співпраці і координації виховних організацій та при підтримці всієї громади. Таку необхідну координацію може забезпечити тільки відповідно продумана локальна, краєва і міжкраєва координація, схему і засяг праці якої визначить Світова Координаційна Виховно-Освітня Рада відповідними правильниками.

СЕСІЯ МОЛОДІ І СТУДЕНТСТВА

на зборах в рамках Другого Світового Конгресу Вільних Українців 1—4 листопада 1973 р. в Торонті, Онт., Канада, продискутувала дві теми: а) “Українська мова і культура”, б) “Неукраїномовна українська молодь та включення її в українські молодечі організації”.

Дискутантими першої теми були: Данило Дудар (УКЮ), і Андрій Семотюк (СУСК). Дискутанткою другої теми була Галина Гринь (СУСК).

Після обширної дискусії молоді, студентства і старших громадян сесія прийняла такі резолюції:

1. Доручається новообраній Управі СКВУ звернутися до українських молодечих організацій на еміграції з закликом посилити акцію для включення більше української молоді до цих організацій, зокрема включаючи ту українську молодь, яка майже цілком вито відокремлена від українського зорганізованого життя.

2. Доручається новообраній Управі СКВУ звернутися до українських Крайових Централь, як напр. УККА, КУК та інші, щоб вони присвятили більший відсоток своїх бюджетів для українських рідних шкіл, видавати більш приступні виховні підручники для тих шкіл та натиснути на самі школи українознавства, щоб вони підвищили рівень навчання, бо ми, українська молодь, уважаємо, що цей рівень, який існує тепер, є невиважаючим для збереження та дальшого розвитку української освіти.

3. Доручається новообраній Управі СКВУ створити комісію для перевірки можливостей застосування модерних засобів комунікації (телевізія, радіо тощо), яких вживається сьогодні для вивчення мов в більших етнічних скупченнях.

4. Доручається новообраній Управі СКВУ подбати про видання підручників для вищих класів шкіл українознавства, як інформували б про сучасний стан України та українського народу в ділянках культури, літератури, політики, економіки тощо.

5. Закликається студентів до участі в доповнюючих студіях українознавства, щоб поповнити склад вчительського збору українознавчих шкіл.

6. Закликається студентів і молодь включитися у збірку фонду (Рідної Школи) і організувати установу, що буде продукувати фільми для телевізії, прозорки, шкільні підручники.

Мусимо додати, що ми дуже розчаровані наставленням цього конгресу до молоді та взагалі до прогресивних думок. Концепт узгодження, висловлений в статуті СКВУ, це тільки спосіб збереження статус кво самоназначених батьків народу, які нас ніби то хоронять від т. зв. небезпечних впливів, тенденцій та дійсного світу. Бачимо тут парадокс: з одної сторони осуджуємо тоталітарність, а з другої сторони застосовуємо, за заслоною узгодження, докладно ті самі методи.

Навіть факт, що конгрес голосував над проектом статуту сьогодні вранці, без офіційно узгодженої зміни порядку нарад 2/3 голів пленуму конгресу, а не тепер на пленарній сесії, це доказ закулісових рішень, які вказують на недовір'я проводу СКВУ супроти делегатів. Тяжко повірити, що присутні делегати зібралися тут, щоб тільки печаткували рішення т. зв. батьків народу, які засідають за головними столами та є членами почесних президій.

Ще раз підкреслюємо, що такий спосіб ведення цього конгресу — це образа гідності кожного з нас. Факт, що провід СКВУ не допустив до значних змін в статуті, означає, що ми не зможемо ефективно застосувати нові принципи, аж за десять літ — СКВУ залишається тільки символічним тілом, а не став провідним чинником українського народу в західному світі.

За президію сесії молоді та студентства,

Аскольд Лозинський

Мирон Спольський

**УЧИТЕЛЬСЬКИЙ ДОРІСТ І МЕТОДИКА НАВЧАННЯ
УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ — доповідач мгр. Рома Франко**

Резолюції:

1. Присутні делегати і гості підкреслюють, що проблема вчительського доросту мусить стати від сьогодні найважливішою справою всіх наших дій.

2. До проведення в життя повищого потрібно ділової співпраці відповідних професійних сил.

3. За скоординування дій в діяспорі повинні відповідати: Шкільна Світова Рада та Світове Об'єднання Українських Педагогів в рамках СКВОР-и (Світової Координаційної Виховно-Освітньої Ради).

4. Методика праці:

I. СКВОР-а подбає про вишколювання нових педагогів та про піднесення кваліфікацій українських педагогів;

II. СКВОР-а видаватиме професійний журнал для українських педагогів у вільному світі;

III. СКВОР-а і надалі досліджуватиме історію і методику української педагогіки;

IV. Звертаємося до СКВУ розглянути можливості:

А. Введення навчальної української мови в державних школах і університетах у різних країнах нашого поселення. Прикладом повищих дій може стати можливість використання наявних законів двомовного навчання в державних школах США.

Б. Створення міжнародних таборів інтенсивного навчання української мови, використовуючи урядові дотації.

В. Можливість створення та практичного проведення українських вчительських курсів в УВУ, УКУ та в подібних наукових установах, фінансування яких повинен покрити хоч частинно уряд даних держав.

5. Делегати і гості з жалем стверджують, що не дійшло до видання підручника правописної практики, та закликають СКВУ в новій каденції доложити всіх зусиль до успішного завершення початого діла.

6. Про фінансування видавничої діяльності та професійних дій повинен подбати окремий фінансовий комітет з рамени СКВУ.

7. Закликаємо СКВУ звернутися до крайових представництв з проханням уможливити відповідними засобами, як наприклад вечірніми курсами, привернення членів та дітей мішаних подруж до української мови та громади.

Юрій Кульчицький

голова

Богдан Голинський

секретар

Д-р Михайло Сосновський

РОЗБУДОВА УКРАЇНСЬКОЇ І ЧУЖОМОВНОЇ ІНФОРМАЦІЇ В КРАЇНАХ НАШОГО ПОСЕЛЕННЯ У СИСТЕМІ СЕКРЕТАРІАТУ СКВУ

семінарійна доповідь, виголошена під час 2-го Конгресу СКВУ, що відбувся 1—4 листопада 1973 р. в Торонті

Виконуючи за час минулої каденції Секретаріату СКВУ обов'язки голови Пресово-інформаційної Комісії, мені доводилося не тільки мати справу з українською та іншомовною пресою і засобами масової комунікації в загальному, але також ініціювати випрацювання проєкту української централізованої пресово-інформаційної служби у системі Секретаріату СКВУ. З незалежних від Комісії причин не було можливості провести в життя вже опрацьований плян, а діяльність Комісії була обмежена до інформування про працю і пляни Секретаріату СКВУ та про справи, що їх Секретаріат вважав за доцільне довести до відома і уваги нашого громадського загалу. На нашу думку, однак, в черговій каденції керівні органи СКВУ повинні прикласти більше уваги питанню пресово-інформаційної служби на українському і позаукраїнському відтинку, враховуючи наші поточні потреби в діаспорі, а також потреби нашого народу в Україні.

Практика останніх шести років показала, що konieczність існування української централізованої пресово-інформаційної служби, якщо ми хочемо втримувати систематичний і постійний контакт між країнами нашого поселення і коли хочемо, щоб українська громада в діяспорі була своєчасно і об'єктивно інформована про події і факти, які заторкують окремі аспекти її життя, а також життя українського народу на українських землях. Це правда, що ми маємо в кожній майже країні поселення нашу пресу, в деяких країнах існують україномовні радіоавдиції, маємо нашу пресу мовами країн поселення, але мусимо згодитися з тим, що в кожному випадку наявні в нас засоби масової інформації є якоюсь мірою “льокального” характеру. Найбільш, однак, недоліком є брак в нас справжнього пресового агентства, яке б постачало наші пресові органи та наші радіомовлення потрібним інформаційним матеріалом, який охоплював би цілу нашу діяспору.

Плянуючи організацію такого агентства, чи пресово-інформаційної служби в системі СКВУ, Комісія розіслала була усій напій пресі і керівництвам інших засобів масової комунікації спеціальний запитник в цій справі. Одержані відповіді підтвердили нашу оцінку ситуації. З другого боку, використання нашою пресою в цілій діяспорі пересиланих, навіть обмежених щодо обсягу, інформацій Комісією преси та інформації, а також бажання такі інформаційні матеріали з українського життя в різних країнах поселення і в Україні одержувати — очевидно, має свою вимову.

Пресово-інформаційна Комісія поробила деякі підготовчі заходи і розплянувала систематичне збирання інформацій з України і про Україну, а також про їх поширювання, вважаючи це за одне з головних своїх завдань. Обслідування цього відтинка діяльності виявили konieczність і реальність того роду праці, не зважаючи на зв'язані з цим труднощі, коли йдеться про доступність джерел інформації. У підготовчу роботу був заангажований між іншими відомий наш журналіст і редактор Зенон Пеленський, який приготував такі матеріали для українського тижневика у Мюнхені “Християнський Голос”. Він також опрацював був цілу програму такої інформаційно-довідкової служби на українському крайовому відтинку з урахуванням можливостей використання конкретних даних також і на позаукраїнському інформаційному відтинку та у праці самого Секретаріату СКВУ.

Тут треба відразу додати, що водночас були роблені заходи, щоб започаткувати працю комісії дослідів положення в Україні, матеріали якої могли б бути також відповідно використовувані Пресово-інформаційною Комісією. З уваги на фінансову трудну ситуацію ми мусіли всі ці заходи і проєктування припинити.

Схема пресово-інформаційної служби в системі СКВУ

Засадничо йдеться тут про розбудову української інформаційної служби, чи пресово-інформаційного агентства, в системі Секретаріату СКВУ одночасно в таких чотирьох напрямках:

а) На відтинку української діаспори з охопленням всіх країн нашого поселення;

б) На відтинку України і у пов'язанні з усім тим, що діється на українських землях в умовах ССРСР, а також на відтинку ССРСР, де живуть українці вже за кордонами Української ССР;

в) На відтинку українських поселень у країнах т. зв. соціалістичного блоку: Польщі, Чехо-Словаччині, Румунії, Югославії;

г) На позаукраїнському відтинку.

Так подумана пресово-інформаційна служба мала б за завдання збирати інформації і їх поширювати відповідно до потреби та обставин всюди там, де на того роду інформаційний матеріал було б запотребування. Очевидно, пропонуючи того роду заходи, ми ані не “відкриємо Америку”, ні не з'являємося на “незаораному полі”. На зазначених відтинках працюють наші газети, існують навіть пресові чи інформаційні бюро, які того роду інформації збирають і поширюють. Згадаємо, наприклад, Українську Інформаційну Службу в Лондоні, Видавництво “Смолоскип” у Балтіморі, Дослідне бюро “Пролог” у Нью-Йорку. Всі вони, однак, або працюють несистематично, або у пов'язанні з діяльністю якогось одного середовища, або спеціалізуються в одному напрямку. Також ніяке центральне представництво країни поселення не має власної пресово-інформаційної служби, не рахуючи ад гок видаваних комунікатів при якійсь нагоді. У такій ситуації, очевидно, й не приходить до розуму говорити про зв'язки з джерелами інформації на українському і позаукраїнському відтинку, чи, наприклад, про те, щоб мати своїх кореспондентів при урядах якщо не всіх країн поселення, то принаймні важливіших (США, Канада, Австралія, Великобританія, Німеччина, Аргентина), чи при міжнародній організації Об'єднаних Націй, членом якої є також і Українська ССР.

Збирання і поширення інформації

Коли йдеться про українську діаспору, то по суті організація на цьому відтинку пресово-інформаційної служби не є справою надто складною. У випадку започаткування такого агентства в системі СКВУ існує можливість одержування потрібного матеріалу з різних країн нашого поселення, що стосується всіх аспектів українського життя на місцях. Для поширювання одержаних і опрацьованих матеріалів з доповненням матеріалами, що стосуються безпосередньо праці Секретаріату СКВУ, Пресово-інформаційна Комісія мусить публікувати свій бюлетень для преси та радіо. Того роду практику Комісія з успіхом стосувала у минулій каденції. Її треба тільки поширити й удосконалити та зробити максимально всеохоплюючою, коли мова йде про діаспору.

Набагато складніша справа з інформаціями про події і життя в Україні та на відтинку українських поселень у країнах соціалістичного табору. Як ми вже відзначали, доступ до джерел інформації в цих країнах утруднений, а то й неможливий. Знову ж закордонні кореспонденти, які працюють в ССРСР, звичайно обмежені до

Москви і найближчої околиці і тільки при спеціальних нагодах мають змогу відвідати іншу частину країни. Силою факту, джерелом інформації мусить бути в першу чергу совєтська преса, радіо, різні інші публікації, які треба вивчати, аналізувати і коментувати, що вимагає специфічної методи праці. З нашої точки зору не йдеться тут про такий чи інший конкретний факт, навіть не про скорість самої інформації, а про з'ясування і наświetлення певних процесів, тенденцій, ситуацій тощо. Конкретні факти на цьому відтинку у більшості мають служити як ілюстративний матеріал.

Чи не найскладнішою, однак, в нашій ситуації є справа передавання інформацій в Україну і до наших земляків в Польщі, Румунії, Югославії, Чехо-Словаччині. Існують такі засоби масової інформації, як спеціальні радіопередачі в усі ці країни радіостанціями "Голосу Америки", "Голосу Канади", з Риму і Ватикану, є іншого роду радіостанції, як "Вільна Європа" чи "Свобода". Всі вони мають за завдання передавати до країн під совєтською контролею і до самого ССРСР правдиву інформацію, що у значній мірі покривається з нашими цілями і чого, безперечно, не можна випускати з нашої уваги. З другого боку, однак, знаємо, що ці радіопередачі є подумані по лінії інтересів держав, які їх фінансують, і ці держави визначають політику цих радіопередач. У випадку таких радіостанцій, як "Вільна Європа" і "Свобода", які числяться приватними корпораціями, тільки субсидіованими американським урядом, то їхня доля залежить від кожного чергового асигнування фондів, що у не меншій мірі має вплив на їхню політику.

Очевидно, ідеальним було б, коли б наша громада в діаспорі могла дозволити собі на самостійне фінансування радіопередач в Україну за власним пляном і під кутом власних інтересів. Це питання окреме і його тут тільки заторкую, але, маючи нашу світову громадську централю, ми повинні мати його також на увазі у загальній схемі організацій пресово-інформаційної служби.

Позаукраїнська інформаційна служба

На цю тему внас багато говориться і дискутується в пресі, дещо в цьому напрямку робиться, але до сьогодні ми на цьому відтинку не зуміли нічого путнього добитися. На мою думку, небагато успіхів досягнемо, якщо взагалі якісь успіхи будуть, надсилаючи чужій пресі і радіо та телевізії наші пресові комунікати чи бюлетені. У першу чергу, ми не маємо передумов для успішного конкурування на відтинку постачання інформації, а крім того інформації з українського життя в діаспорі не належить до матеріалу, на який є попит.

Загальну іншомовну інформацію треба розбудовувати, виходячи із справді оригінальних позицій, вносячи щось справді нове і інтересне для читача чи слухача. Практика показує, що під цим оглядом існують реальні можливості, але вони можуть бути використовувані не стільки українським пресово-інформаційним осеред-

ком, а окремими видатнішими українськими журналістами і публіцистами, які хочуть на цьому відтинку спеціалізуватися і у висліді власних зусиль зуміли здобути собі місце на сторінках чужомовної преси. Таких людей в нас не багато. Їх маємо серед наших науковців молодшої генерації, якь вже мають публікації у чужих видавництвах та у чужих наукових журналах на українські теми, а також і серед журналістів в США, Канаді, Німеччині. Незалежно від цього, до того роду інформаційної служби треба притягати також не-українців, що вже в нас було з успіхом практиковано і що треба продовжувати.

Враховуючи специфіку країн Західного Світу, в нашій оцінці інформаційна українська служба на позаукраїнському відтинку повинна зосереджуватися в руках центральних крайових репрезентацій, які могли б достосувати її до місцевих вимог і потреб. В них існуватимуть також можливості прислужувати до співпраці місцевих працівників пера не-українців. Коли ж ідеться про Секретаріат СКВУ, то його Пресово-інформаційна Комісія повинна подбати про видавання добре редагованих інформаційних бюлетенів трьома-чотирма важливішими мовами, які були б присвячені всім тим проблемам, що ними цікавиться і займається Секретаріат, і які повинні бути доведені до відома на зовнішньому відтинку. Це зокрема буде важливе у випадку меншої чи більшої активності Секретаріату СКВУ чи однієї з його комісій на форумі ОН, де того роду інформаційний матеріал у додатку до персональних контактів сповнятиме свою позитивну роль.

Фінансові засоби

Всі наші дотеперішні пляни розбивалися з уваги на брак фінансових засобів. Мусимо усвідомляти собі, що того роду діяльність в нашій ситуації мусить бути дефіцитна. Комісія провела опитування між нашими видавництвами, щоб дістати дані, чи вони готові платити за одержуваний матеріал. Тільки частина годилася покривати кошти, але інші хоч хотіли діставати матеріали, заявляли, що в них немає засобів оплачувати пресове агентство.

Висота коштів буде, очевидно, залежати від розмірів намічених і реалізованих плянів. Все таки, на мою оцінку потрібний мінімум для започаткування того роду праці буде між 25-30,000 доларів річно, і таку приблизно суму повинна взяти до уваги бюджетова комісія СКВУ.

Семінар: “Розбудова української і чужомовної інформації в країнах нашого поселення”

Загальні принципи

1. Пресово-інформаційна служба СКВУ має за завдання інформувати: а) про пляни і працю Секретаріату СКВУ; б) про різ-

ні аспекти українського життя в діаспорі; в) про українське життя і ситуацію в Україні та соціалістичних країнах, де живуть українці; г) про такі всі факти і події на позаукраїнському відтинку, які мають відношення до українського життя.

2. Пресово-інформаційна служба СКВУ має за завдання подбати про пересилання таких інформацій в Україну, які мають значення та інтерес для українського народу і його змагань за державне визволення.

3. Пресово-інформаційна служба СКВУ має за завдання наладнати ефективне поширювання інформацій про українські проблеми на міжнародному форумі.

4. Пресово-інформаційна служба СКВУ є фінансована у загальній системі бюджету СКВУ.

СХЕМА ПРЕСОВО-ІНФОРМАЦІЙНОЇ СЛУЖБИ СЕКРЕТАРІЯТУ СКВУ

Пресово-Інформаційна Комісія

I. Організація інформаційного матеріалу

на відтинку діаспори	з України і ССРСР	з соціалістич- них країн	поза україн- ський відтинок
-------------------------	----------------------	-----------------------------	--------------------------------

II. Форми і методи поширювання інформацій

інформаційна служба для діаспори	на Україні і у соціалі- стичних краях	на позаукраїнському відтинку
— пресові бюлетені для української преси країн поселення	— користування українськомовними радіопередачами з різних держав	— публікація інформаційного бюлетеню важливішими мовами
— співпраця з інформаційними осередками крайових централь і організацій	— організація власних радіопередач в Україні та до інших країн	— співпраця на базі існуючих чужомовних періодиків
— пресова і радіова інформація мовами країн поселення	— плянове використання культурного і наукового обміну між ССРСР і західними країнами.	— публікації, коментарі українських авторів в чужомовній пресі
— спеціальні видання і за різних нагод		— залучування чужих авторів до української інформаційної служби — спеціальні ад хок видання для зовнішнього світу

Торонто, 3 листопада 1973

М. Сосновський

Резолюції пресово-інформаційної Комісії II СКВУ

1. II СКВУ стверджує, що засоби інформації, які в Україні є в розпорядженні панівного режиму, не поширюють правди серед українського народу про його власне життя, а також про події у вільному світі. Тим більша відповідальність спадає на органи української інформації у вільному світі поширювати цю правду в Україні та за її межами.

2. II СКВУ доручає Секретаріатові СКВУ зорганізувати у своїй системі пресово-інформаційну службу, яка має розгорнути свою діяльність на внутрішньому і зовнішньому відтинку.

3. Діяльність пресово-інформаційної служби має бути згідно до потреб і вимог фінансована в рамках бюджету Секретаріату СКВУ.

СТВЕРДЖЕННЯ І РЕЗОЛЮЦІЇ (АДУК)

Члени “Асоціації Діячів Української Культури” (АДУК), зібрані на своїй Конференції, що у зв'язку з 2-им СКВУ відбулася в Торонті 30-31 жовтня і 1 листопада 1973 р., схвалили такі ствердження і резолюції:

1. Український народ в умовах поневолення під цю пору не може свobodно розвивати свою культуру і вільно нею користуватися. Він теж не має достатніх умов зберігати вже здобуті цінності культури в минулому, щоб існувала природна постійність культурного розвитку.

2. Самостійна думка і вільна творчість українського народу можуть розвиватися сьогодні лише поза межами впливів ворога — Москви. Вони є обмежені тим, що таланти народу народжуються та існують переважно в основній масі народу в Україні. Тому то еміграція не має всіх потрібних умов нормально продовжувати урвану нитку культурної творчості цілого народу.

3. Не зважаючи на цю обставину, завданням культурно-творчих сил українців на еміграції є зберігати природну й органічну лінію розвитку української культури, щоб на базі збереження вартостей плекати й розвивати духовий клімат для національного світогляду, що ідейно наснажує український народ у боротьбі за самостійність і державність.

4. З уваги на особливі суспільні функції культури, усе зорганізоване українське суспільство в діаспорі повинно моральною та матеріальною опікою допомагати кадрам української самостійницької науки, літератури і мистецтва не тільки розвинути фронт боротьби з московським наступом на духове існування, на його культурну самобутність, на його історичну минувшину з її літературою і мистецтвом, але теж стати основним чинником у збереженні національного обличчя української людини в діаспорі та врятувати її від загублення і дегенерації.

5. Творчість мистця і вченого спирається не лише на свободі творчості, але й на відповідальності за її роль та позитивний вплив на зглиблення моральних засад національної спільноти, від-

повідальності за організацію її національного почуття, за розвиток національної думки, що скріплює національні духові сили народу, його культуру.

6. Мистецтво, яке не може знайти виразу, що був би матеріалом особистих і водночас і збірних переживань, шукає шляхів до самотньої людини або до маси. В першому випадку воно є досвідом таким приватним, що тратить можливість висловлювання великої людської репрезентативності і стає парнасівською капличкою, а в другому апелює до збірноти таким способом, що не доходить до глибини особистих мотивацій і стає пропагандою або агітацією. В обох випадках тратить свою великість. Ця великість може бути правдиво визнана і пережита в національному середовищі, в якому проблема одиниці і збірноти є розв'язана у формі творчого вияву.

7. Досліджуючи науку й мистецтво з національного становища, хочемо шукати в них не те, що їх лучить і уподібнює до науки і мистецтва інших народів, але те, що становить про їх власне обличчя, що дає нам пізнати не правду й ідеал загальнолюдський, але правду й ідеал нашого народу.

8. Прояви нігілізму, прояви шкідливі для моралі, шкідливі для християнського і національного світоглядів — це безпосередні союзники московських і “нових традицій”, що знеособнюють культурно націю, ослаблюють її духово, чинять її нездібною до боротьби за визволення. Тому засобами критики належить їх нещадно поборювати.

9. Перед українським суспільством в діяспорі стоїть велике й важливе завдання посилити культурну працю в широкому значенні цього слова, збільшити її обсяг і також піднести її рівень. Всі чинники релігійно-громадського і культурного життя мусять активно співпрацювати в реалізуванні тієї “місії”, пам'ятаючи про те, що щоб українська культура могла сповнити свою національну функцію, треба в програмі культурної праці ставити не мінімальні, а максимальні постуляти. Бо тільки у сприятливому кліматі українських культурних вартостей може розвиватися вартісна українська людина, свідомо свого призначення і обов'язків супроти свого оточення і своєї рідної нації.

10. Політика московської боротьби з “буржуазними традиціями” в культурі поневолених народів — це народовбивство в площині духа, таке як штучний голод і переселювання народів в площині біологічної війни. Тому мусимо всіма засобами поборювати московську фальшиву теорію клясового поділу культур народів, призначених на знищення.

11. Основна передумова успішної культурної дії й успішного культурнотворчого процесу в діяспорі — це змагання до централізації культурного життя і поборювання нездорових тенденцій роздріблювання культурного фронту.

Президія Конференції АДУК

НАША УЧАСТЬ У ПОЛІТИЧНОМУ ЖИТТІ КРАЇН НАШОГО ПОСЕЛЕННЯ

Студійний семінар, відбутий в рамках Другого Світового Конгресу Вільних Українців від 1-го до 4-го листопада в Торонто, Канада; продискутувавши доповідь п. Мирона Куропаса на тему “Наша участь у політичному житті країн нашого поселення”, прийняв такі ствердження:

1. Головними завданнями політичної дії українців у країнах їхнього поселення мусять бути:

- а) Збереження української ідентичности,
- б) підтримування змагань українського народу до визволення.

2. Для всецілого осягнення виставлених цілей є необхідним спрямовувати акцію за індивідуальне включення українців в урядову структуру країн нашого поселення на чужині, а саме:

- а) Політичні партії,
- б) Державний апарат,
- в) Наукові установи.

3. Акція в тому напрямку повинна бути пристосована до специфічних обставин даних країн, а до того є необхідним:

а) Пропагування і підтримка дії українськими установами і надбудовами,

б) Здобування ключевих позицій у визначних політичних партіях, державному апараті, дипломатії, наукових інституціях і т. п.

в) Координування акції при виборчих кампаніях за голосуванням за прихильними нашій справі кандидатами, особливо українцями.

г) Вдержувати постійний контакт з іншими етнічними групами, які є нам приязні, для співдії у відповідних моментах.

4. На базі вищенаведених тез Студійний Семінар звертається до Секретаріату СКВУ з дорученням створити комісію відповідного прослідження і дії в тому напрямку.

інж.-арх. **Олександр Хам**
керівник семінара

Семінар: “Українська наука у вільному світі”

(Торонто, субота — 3 листопада 1973 р.)

Референт: проф. д-р **В. Янів** Керівник дискусії: проф. д-р **В. Омельченко**

РЕЗОЛЮЦІЇ

1. Українська наука, як складова частина національної культури, є невід’ємним та істотним чинником у змаганнях народу за сповнення найвищих ідеалів.

2. Це тісне пов'язання проявляється зокрема на Рідних Землях, де саме наші інтелектуалісти стоять у перших рядах невпинної боротьби за нашу духову самобутність та політичну суверенність.

У відчутті єдності змагань за тотожні ідеали клонимо голову перед геройською поставою наших Колег, — свідомі, що завданням української науки за межами України є стати продовженням процесів в Україні, як теж широко інформувати зовнішній світ про ті процеси.

3. Констатуючи посилення наступу окупаційного режиму на українських інтелектуалістів, як вияву рафінованого геноциду, що є запереченням основних прав людини та потоптанням гарантуючої їх хартії, якої 25-ліття саме відзначаємо,

присутні на СКВУ представники Української вільної науки, а зокрема представники наукових установ, заступлених на Конгресі (Наукового Товариства ім. Шевченка, Українського Вільного Університету, Української Вільної Академії, Українського Історичного Товариства, Української Американської Асоціації Університетських Професорів) протестують проти всіх форм геноциду, а зокрема проти переслідування українських інтелектуалістів за вияв їх свободної думки.

Присутні представники названих Установ звертаються до Комісії охорони прав людини при Об'єднаних Націях з гарячим апелем до негайної протидії, закликаючи одночасно всі інші наукові установи прилучитися до того протесту.

4. З огляду на те, що розвиток української науки на Рідних Землях є обмежуваний і що — зокрема — не є свідним виявом вільної думки українських творців як природного виразника українського народу, українській науці на чужині припадає першорядна функція. Насамперед має вона змагати до посиленого досліду у тих ділянках, які є свідомо занедбані чи тенденційно насвітлювані в Україні для того необхідно пильно вивчати стан науки на Рідних Землях для виявлення всіх недоліків та прогалин і для стимулювання відповідними виданнями чи організаційними потягненнями посилення праці на Рідних Землях (як приклад: видавання ЕУ, а згодом АЕУ приневолило режимні чинники в Україні дати дозвіл на підготовку УРЕ). Рівночасно припадає українській науці на чужині важлива роля інформувати про стан науки на Рідних Землях чужинецький науковий світ та спонукувати його до відповідної співдії в дослідках у занедбаних ділянках.

5. Коли завданням української науки на чужині є інформація зовнішнього світу про розвиток науки в Україні, тоді вона має одночасно й протилежне завдання: інформувати українські наукові центри про розвиток науки в країнах поселення. Для розгорнення тих завдань необхідно плекати міжнародні зв'язки, організувати міжнародні зустрічі, цикли викладів у співдії з чужими науковими установами (на зразок сковородинських вечорів, організованих УВУ), інтернаціональних семінарів, а зокрема слід змагати до видавання відповідних науково-інформативних публікацій, як теж

дбати, щоб всі українські видання мали чужомовні резюме для їх належного поширення.

6. Окремі завдання української науки на чужині лежать у площині утримання української національної субстанції.

З погляду утримання при українстві молодшої генерації зокрема велике значення має належний престиж наших наукових установ, витворений динамікою дії, далекосяжними плянами та справжніми досягненнями (виданнями, виступами на чужих форумах, організацією міжнародної співдії тощо).

7. Для піднесення престижу установ важливе утримання при них якнайбільшої кількості активних дослідників. Тому при наголошенні ваги дослідницьких праць в ділянці українознавства (у його пов'язанні із слов'янознавством, советологією та сходознавством) та при стимулюванні організованих дослідів в названих ділянках, в рамках установ, не слід занедбувати притягнення до співдії українських дослідників з усіх ділянок знання (отже не тільки гуманістичних, але й технічно-природничих наук). З цього погляду дуже важлива співдія українських наукових установ (типу академій, університетів чи інститутів) з професійними об'єднаннями українських науковців (зокрема з Українською Американською Асоціацією Університетських Професорів).

Зокрема слід подбати про притягнення до співдії молодшої генерації наших дослідників з усіх галузей знання.

8. Для скріплення престижу наших наукових установ необхідна об'єктивна оцінка їх праці та їх досягнень: рецензування видань у фахових журналах, відгуки на виступи поодиноких науковців на міжнародних форумах, надавання статуту для наших високошкільних установ тощо. Тому треба звернути увагу на вміщування інформацій про наше наукове життя в чужих наукових публікаціях — при притягненні до того чужинецьких визначних сил. При тому є потрібна взаємна співдія і допомога всіх наших установ.

Одночасно з розгорнутою працею на зовнішньому відтинку потрібна внутрішня інформація про неї в українських публікаціях, тобто точна реєстрація всього зробленого — чи то групово, чи то індивідуально. З цього погляду дуже важлива співдія українського наукового осередку з українською пресою чи об'єднанням українських журналістів; при тому треба однак пам'ятати, що молодше покоління наших стандартних органів не читає, і для молодшого покоління треба придумати спеціальні засоби інформації.

9. Подібно, як інформація про українські наукові досягнення повинна дістатися до чужих наукових органів, так само українська книжка (видана нашими науковими установами) повинна дійти до всіх фахових бібліотек та інститутів у світі. З цього погляду дуже важливе завдання Товариства Українських Бібліотекарів, і співпраця наших наукових установ з ним, а не менше важливе також створення української центральної висилкової станиці з відповідними каталогами та зв'язками.

10. Для утримання нашої національної субстанції дуже важливе утримання мови, і з цього погляду на найвищому ступені ду-

же важливі мовні курси при УВУ (з його високошкільними літніми курсами українознавства), Гарвардські курси українознавства, Курси НТШ, але зокрема важливий вишкіл учителів, і тому треба докласти окремих старань, щоб при УВУ створити повне чотири—шістьсеместральне педагогіюм.

Аналогічно потрібно вишколу суспільно-громадських діячів з широким знанням не тільки методики праці, але й українознавчих предметів. Зокрема важливий вишкіл нашого Духовенства всіх віровизнань, щоб воно мало, крім богословського знання, основні відомості з усіх ділянок українознавства.

11. У розсіянні спеціальна роля припадає підручникам, і з цього погляду дуже важливе співдія наших високошкільних установ із СКВОР.

12. Для належного виконання всіх тих завдань необхідна відповідна координація праці, і тому одним з найактуальніших під цю пору завдань є створення координаційного осередка — Світової Наукової Ради Вільних Українців, зложеної з представників всіх наших наукових установ — академій, університетів, інститутів, наукових видавництв, при співучасті представників професійних об'єднань наших науковців, педагогічних централей тощо.

13. Секретаріат СКВУ, як найвища українська громадська централей у діяспорі, має допомоги — морально та матеріально — у здійсненні намічених цілей, зокрема у педагогічній діяльності наших високошкільних установ, що змагають до утримання національної субстанції (педагогіюм, студія суспільно-громадської праці, богословські курси), а все наше громадянство повинно при тому запевнити на здійснення плянів відповідні фонди.

Андрій Качор

ГОЛОВНА МЕТА УКРАЇНСЬКОЇ КООПЕРАЦІЇ У ВІЛЬНОМУ СВІТІ

Головна доповідь, виголошена на Кооперативній Конференції, що відбулася в рямках Другого СКВУ у Торонті, 31 жовтня 1973 року.

Пане Голово! Світла Президіє!

Високоповажані Пані і Панове, представники українських кооператив у вільному світі та Шановні Гості, учасники нашої конференції!

Перш усього, зараз на вступі, хочу заявити, що мою доповідь я приготував на виразне бажання голови Кооперативної Комісії при Секретаріаті Президії СКВУ п. О. Плешкевича та Управи Товариства Української Кооперації (ТУК) в ЗСА і за згодою Української Кооперативної Ради в Канаді. На цьому місці складаю їм мою щире подяку за такий великий вияв довір'я до моєї скромної особи. Буду пробувати, хоч до деякої міри, це довір'я виправдати, знаючи, що Ви Ш. Кооператори, у дискусії виправите всі мої недоліки в

цій т. зв. програмовій доповіді п. н. “Головна мета української кооперації у вільному світі”.

Рівночасно, хай буде мені вільно, в імені “Кооперативної Громади” у Вінніпегу передати Вам, Шан. Подруги і Друзі, дружній привіт і побажання якнайкращих успіхів у наших нарадах. “Кооп. Громада” репрезентує українську кооперацію в Західній Канаді і є складовою частиною Української Кооперативної Ради в Канаді, яку тепер очолює голова Координаційного Комітету Українських Кредитових Кооперативів у Торонті, п. Василь Ситник.

Приступаючи до самої доповіді відразу хочу сказати, що тема доповіді дуже широка й складна та важка до повного з'ясування. І тому я обмежуся тільки до трьох питань, які, на мою думку, дуже важливі та на які, ми, українські кооператори у вільному світі повинні дати ясну відповідь самі собі та українській організованій громаді. Питання ці звучать:

1. Хто ми і кого репрезентуємо?
2. Яка наша програма і мета нашої праці?
3. Головні засоби нашої праці, щоб намічену мету досягнути?

Зачнемо від першого питання, яке є найосновнішим питанням у цій доповіді і поспробуємо дати на нього нашу відповідь.

1. Хто ми і кого репрезентуємо

Від правильної відповіді на це запитання залежатиме і наша програма та напрям нашої праці у всіх країнах нашого поселення в діаспорі.

Наша відповідь може бути різна, залежно від нашої теперішньої настанови до нашого побуту у вільному світі та від нашого розуміння самої суті кооперації. Ми можемо на це питання дати дуже коротку і дуже загальникову відповідь, але можемо дати основну і довшу.

Коротка відповідь може звучати: Ми, кооператори, є тими, що вірять, як казав Ш. Жід, що “кооперація — це не тільки шильд — це зоря”, тобто нова суспільно-громадська, або точніше громадсько-економічна ідея, яка має свою програму, свою мету, свою ідею і ми цю ідею і цю програму хочемо практично реалізувати разом із іншими кооператорами світу.

Свою відповідь можемо скріпити історичними фактами і казати, що ми є пересемниками ідей предтеч кооперативного руху і назвати Роберта Овена (1771—1858), Шарля Фуріє (1777—1837), або сказати, що ми в споживчій кооперації репрезентуємо ідеї рочдельських ткачів-піонерів (1844), в продукційній ідеї Філіпа Бюше (1796—1865), Люї Бляна (1811—1882), чи в кредитовій кооперації ми є носіями ідей Германа Шульце-Деліча (1808—1883), або Фрідріха Вільгельма Райфайзена (1818—1888). І, даючи таку відповідь, ми не будемо далеко від правди.

Ми маємо право й на іншу відповідь, яку нам накидають і яку дехто з нас приймає за правильну. Ми можемо обстоювати думку,

що ми є представниками частини великого й модерного сучасного кооперативного руху країн нашого нового поселення у вільному світі, тобто США, Канади, Австралії, Аргентини, Бразилії, або кооперативи на основі демократичних законів тих країн.

І тут, ми знову можемо покликатися на Альфонса Дежардена (1854—1920) в Канаді і США, на Едварда А. Філене (1860—1937) і його велику роллю в розбудові кредитової кооперації в США. Ми можемо шукати основоположників і творців кооперативного руху в інших державах нашого поселення і твердити, що ми, як нові громадяни тих держав є рівночасно і репрезентантами кооперативних ідей тих держав, чи країв.

І ця відповідь буде вірна і для багатьох кооператорів задовільна, але вона не заспокоює нашого сумління, нашої національної совісті, вона не буде повною відповіддю для правдивих українських кооператорів.

Чому? — спитаєте.

І тут приходимо до цього основного питання, на яке мусимо дати дуже чітку, ясну і всім зрозумілу відповідь: “Хто ми і кого ми справді, у вільному світі, репрезентуємо?”

Наша відповідь, на мою скромну думку, повинна звучати:

Ми, українські кооператори, зібрані на Кооперативній Конференції в рямах Другого Світового Конгресу Вільних Українців, є представниками українських кооператив у вільному світі, основаних українцями добровільно для потреб поодиноких українських громад, організацій, Церков, або інших національних скупчень, використовуючи широкі демократичні права країн нашого поселення, репрезентуємо собою тут, на цій Конференції і в країнах нашого побуту, вільну українську кооперацію, народжену й оформлену в самобутній український кооперативний рух на рідних землях і перещеплену, в такій же формі, в різні вільні країни нашого поселення в діаспорі.

Тим одначе ми не відкидаємо твердження, що ми є частиною великого кооперативного руху країв нашого поселення, країв нашої теперішньої державної приналежності, ми тільки до того твердження додаємо, що в тому крайовому кооперативному русі ми є репрезентантами української спільноти, української етнічної групи, або коротко українців у такій чи іншій державі, які в світовому кооперативному русі витворили свій власний, український національний кооперативний рух і цей рух ми тут репрезентуємо.

Іншими словами, ми є переселниками і носіями відвічних традиційних форм громадської самопомоги українського народу в його побуті й житті від зарання його історії.

Ми є носіями тих ідей, їх із західноєвропейських держав, в другій половині минулого, або цього сторіччя перещеплено на український ґрунт і примінено до вимог українського життя.

Згадаймо тільки перших наших предвісників і піонерів кооперативного руху, таких як: Дмитро Пильчиков (1821—1893), Микола Баллін (1829—1904), Микола Зібер (1844—1888), Віктор Козлов (1842—1920), Григорій Галаган (1819—1888) і багато інших на

східньоукраїнських землях, або о. Стефан Качала (1815—1888), о. Данило Танячкевич (1842—1906), Володимир Навроцький (1850—1883) і інші, тут неназвані, на західньоукраїнських землях, які перші кинули клич, після знесення панщини і кріпацтва: “Лицем до народу, до органічної праці”. Вони вказували на кооперацію, як один із засобів, що мав допомогти українському народові, в тому часі, прийти до національної і соціальної свідомості, допомогти визбутися господарських злиднів і при допомозі кооперативної організації дійти до економічної, а далі і політичної сили.

Ці ідеї далі розвивають такі кооператори, як Микола Левитський, відомий в Україні “артільний батько” (1859—1934), Василь Доманицький (1877—1910), Христофор Барановський (1874—1941), світової слави економіст і кооператор Михайло І. Туган-Барановський (1865—1919), а в Галичині інж. Василь Нагірний (1847—1921), д-р Теофіль Кормош (1861—1927), д-р Кость Левицький (1859—1941), Кость Паньківський (1855—1915), д-р Євген Олесницький (1860—1917), о. Остап Нижанковський (1862—1919) і багато, багато інших передових просвітянських, політичних і громадських діячів, що допомагали з кооперації створити національно-економічний рух.

Не буду переповідати історії та ролі кооперативного руху в часі творення української державности. На передових місцях державно-творчої праці бачимо таких кооператорів, як Михайло Туган-Барановський, Христофор Барановський, Борис Мартос, Кость Мацієвич, С. Остапенко, Володимир Коваль, О. Мицюк, М. Стасюк, С. Бородаєвський, П. Н. Пожарський, Ф. Крижанівський, П. М. Тимошенко, д-р Кость Левицький, д-р Степан Баран, ред. Андрій Жук і багато інших.

Не буду називати передових діячів української кооперації в Західній Україні, які після першої світової війни, під проводом Ревізійного Союзу Українських Кооператив у Львові, що його очолював інж. Юліян Павликовський, зуміли створити, або закріпити й на ново оформити діяльність таких кооперативних централей, як “Народня Торговля” у Львові, що обслуговувала мережу споживчих кооператив, “Центросоюз” у Львові — централю для сільськогосподарської кооперації, “Центробанк” у Львові обслуговував кредитову кооперацію і “Маслосоюз” у Стрию, а відтак у Львові, був центром молочарської кооперації.

Осяги тих централей, як і осяги низових кооператив у Галичині, подібно як і осяги “Дніпросоюзу”, “Українбанку”, “Централу” і “Кооцентру” в Києві, в часі нашої державности, були великі, імпазантні, моральні і матеріальні. А були великими тільки тому, що українська кооперація була побудована на суто національному принципі. І це слід нам тямити.

Весь цей імпазантний, національно-кооперативний, рух большевики знищили, матеріальні добра загарбали, залишився тільки український кооператор з морально-ідейним надбаням, якого ворог не міг знищити, як не міг і не може знищити національної душі народу.

Цей морально-ідейний дорібок, кооперативний досвід, знання й охоту до праці українські коператори привезли з собою у цей новий вільний світ, де знову почали свою працю.

І тому ми мусимо бути свідомі, що ми тільки продовжуємо кооперативну працю, яку започаткували наші попередники на українських землях і що ми є представниками саме цього українського кооперативного руху; ми цей рух репрезентуємо перед другими народами, серед яких живемо; ми цей рух маємо далі зберігати і розбудовувати, як один із важливих засобів нашого національного буття. І ми, і тільки ми, перед українською організованою громадою і перед українською історією відповідальні за цей рух і його національне обличчя у майбутньому, в своїх країнах.

Якщо ми, на основі повищого ствердження, згідні з тією концепцією нашої ідентичності в кооперації, тобто ми погодилися з тією відповіддю на питання, хто ми і кого репрезентуємо, то тепер, послідовно, треба нам з'ясувати собі, і українській громаді, серед якої і для якої працюємо, мету і завдання нашої праці, тобто накреслити нашу програму.

2. Наша програма, або напрям нашої праці

Сьогодні не треба вже нікому доказувати, що кожний політичний, культурно-освітній, релігійний, або суспільно-господарський рух має не тільки право, але й обов'язок сказати своїм прихильникам і послідовникам: хто він, чого він хоче, якими шляхами прямує до своєї мети і яка користь буде з цієї дії, яку цей рух хоче проводити.

Кооперація, як суспільно-господарський рух, вже при своєму народженні проголосив свою програму. Мала свою програму й українська кооперація на рідних землях, має її вона також у вільному світі, хоч може ще не зовсім ясно і з'ясовану і подану офіційно, що так скажу, до публічного відома нашої громаді.

Нім одначе спинимось над нашою кооперативною програмою, хочу коротко відмітити, що нам, кооператорам, наша громада робить часом кривду, порівнюючи нас з організаційного боку, з будь-яким політичним середовищем, або політичною партією, мовляв, кооператори також "хочуть мати голос" в громадських справах і тому організуються в різні об'єднання, ради, громади, або союзи...

Що кооператори організуються — це правда. Але ми організуємося зовсім з іншою метою, з іншою, якщо хочете, програмою. Кожна політична організація, кожна політична партія, у своїй проргамі, звичайно, дуже багато обіцяє зробити для народу, але аж тоді, коли... прийде до влади. Зате до часу нім це станеться, вона може багато обіцувати, може багато плянувати і за ці обіцянки, чи пляни вона перед ніким фактично не відповідає. Вони кажуть, ми це зробимо і чекають... на вибори, чи якусь іншу сесію... І це зрозуміло, бо ціль політичної організації, або партії уложити свою програму так, щоб якнайскорше серед народу здобути "демо-

кратичну більшість” і відтак далі нічого не робити, бож перебравши владу треба “панувати” чи “володіти” цим народом, або державою.

Інша справа з кооперацією. Поодинокі кооперативи, чи навіть їх надбудови-союзи, не можуть у своїх програмах фантазувати, планувати щось нереальне, бо така фантазія в господарській установі кінчиться фінансовою втратою, а то й руїною цілої установи, або руху.

Метою кооперації є морально і матеріально допомагати своїм членам поліпшити їх добробут, скріпити їхню господарську базу, потрібну їм для заспокоєння їх матеріальних і духових потреб, щоб вони могли краще і певніше взяти свої господарські та культурні справи в свої власні руки.

Щоб цю свою мету кооперація могла виконати, вона в основу своєї програми мусить поставити позитивні і реальні господарські услуги своїм членам, своїй громаді, своєму народові. Гаслом її праці є служити, а не панувати. А завданням кооперативних надбудов, у формі рад, громад, союзів чи інших об'єднань є допомагати поодиноким кооперативам цю свою службу якнайкраще виконати.

Це є та різниця між нашим кооперативним, а будьяким політичним рухом і про цю різницю нам слід тямити і своє оточення в цьому усвідомити.

І тому кооперативна програма мусить бути жива й реальна, як живим і реальним є саме життя, може бути захоплююча, одначе ніколи не може виходити, як казав колись І. Франко, “поза межі можливого”.

Я не збираюся, отут, проголошувати якусь нову програму максимум, чи мінімум нашого кооперативного руху в діяспорі, бо це мають, і повинні, зробити наші кооперативні провідники у своїх країнах, відповідно до їх реальних можливостей. Я порушую цю проблему тільки тому, що у зустрічі з деякими провідниками, керівниками, або відповідальними працівниками наших кооперативних установ можете почути, порушуючи це питання, зовсім некооперативну відповідь, а саме; пощо ломити собі голову якоюсь програмою для наших кооператив у вільному світі, коли ціла наша програма і мета нашої діяльності схоплені в наших кооперативних статутах. Вистачить тільки придержуватися тих статutowих постанов і наші кооперативи своє призначення виконують.

Це може і правда, коли міряти наше життя тільки потребами одної громади, парафії, установи, одного спонзора... Але це не буде правдою для цілого нашого кооперативного руху, якщо ми себе вважаємо таким рухом. Таке розуміння кооперації звело б наш кооперативний рух справді до звичайних торговельних, або промислових, кредитових, чи іншого рода господарських підприємств, нічим із собою не пов'язаних. Ми загубили б кооперативну ідею і не виправдали б себе нічим ні перед нашим народом, ні перед нашою історією...

На вступі цієї доповіді, за Ш. Жідом, ми погодилися, що кооперація — це зоря, нова глибока суспільна ідея співжиття і спів-

праці людини з людиною, людини з громадою, громади з громадою, а далі народу з народом, держави з державою, згідно з християнською засадою любови ближнього...

До речі, ідея кооперації у формі унормованого співжиття і співпраці людини з людиною зродилася вже на початку світу, ще в раю, коли Бог сотворив Адама і дав йому до співжиття і співпраці Єву... Вони разом і згрішили. Це був, мабуть, перший “кооперативний гріх”. І за цей гріх вони разом, солідарно, були покарані... Але відтак, смертю Христа, вони, і цілий рід людський, були, знову солідарно, Богом помилувані.

І так цілими віками людина шляхом солідарного гуртування знаходила кращу спроможність творчої праці. Кооперація, як ідея, в нових часах вимагала і вимагає від своїх ісповідників творення не тільки власного добробуту, добробуту своїх членів, але також і тут її суть — творення добробуту загалу, тобто для свого найближчого і дальшого оточення, для цілої спільноти і цей добробут хоче творити способом чесним, благородним, який підносить її ісповідників на вищий ступінь моральної досконалости. Працюючи в коперації, людина часто забуває про себе, а починає думати про других і так стає громадянином...

І тому великою помилкою було б думати, що кооперативна організація — це виключно господарське підприємство, замкнене само для себе, із своїм маленьким статутним призначенням. Більш правдивим є те, що кооперативна крамниця, кооперативна каса, або кооп. банк — це в першу чергу духовий твір, а шойно в другій мірі господарський.

Одна, дві, або більше кооператив не пов'язаних з собою одною національною, або соціально-господарською ідеєю не творять ще суспільно-громадського руху і в громадському житті вони не відіграють жодної ролі.

“Разом за новий світ”! — це ідейне гасло-клич кредитової кооперації у вільному світі на 1973 рік. “Разом за новий український світ”! — таке гасло-дороговказ маємо ми, українські кооператори, проголосити, як першу, й найголовнішу точку нашої кооперативної програми.

Разом за новий світ — це була ідея перших піонерів, простих ткачів, основоположників першої споживчої кооперативи в містечку Рочдель (1844 р. в Англії). Разом за новий господарський світ — стало основою програми і праці основоположників кредитової кооперації Ф. В. Райфайзена, Германа Шульце-Деліча. Такий, а не інший мотив привів до створення кооперативної школи солідаристів, на чолі із славним професором Ш. Жідом.

Разом за новий український, національно-соціальний світ — було основою кооперативної програми наших перших кооперативних піонерів на рідних землях до Першої світової війни, це гасло було стимулом праці української кооперації в добу нашої державности в рр. 1917—20, в добу найбільшого розквіту нашої кооперації на східноукраїнських землях і найбільш активного тоді, суспільно-громадського і державотворчого, руху.

Під подібним, а змістом рівнозвучним, гаслом українська кооперація на західноукраїнських землях вела свою працю між двома світовими війнами. Цим гаслом, що його кинув провідник цього руху, інж. Ю. Павликовський, було: “В об’єднанні власних сил — до добра й краси”! Кооператори того часу розуміли, що одинцем, навіть кооперативи нічого не досягнуть, бо рятунок народу перед національною, соціальною і господарською скрутою лежить у руках того ж народу, якщо він зуміє себе зорганізувати до збірної акції самопомоги і співпраці для добра цілого народу.

Реалізуючи це гасло — “В об’єднанні власних сил до добра й краси” — українські кооператори того часу удуховлювали свою господарсько-кооперативну працю, тобто не вважали її ціллю самою для себе, але засобом, сильним засобом, що веде до загальної, всеукраїнської мети. Тільки в той спосіб український кооператор віддавав данину своїй праці для добра й краси цілого народу. А добром народу, український кооператор вважав все те:

“Що скріплює націю як самостійну етнічну цілість серед других народів;

“Що помагає її самостійному господарському і культурному розвитку;

“Що підносить її духову і матеріальну творчість і ступінь задоволення її моральних і матеріальних потреб;

“Що скріплює тугість народу і внутрішню гармонію у співпраці громадянства;

“Що допомагає народові у творенні власної культури і цивілізації як вислідної духового наставлення праці народу”.

Маючи таку настанову, коли хочете програму, українська кооперація в Західній Україні, між двома світовими війнами, дійшла до великого розцвіту, набрала великої сили і тому була могутнім чинником у розбудові нашого цілого національного життя.

На сторожі цієї кооперативної програми стояв Ревізійний Союз Українських Кооператив у Львові, найвища ідейно-ревізійна централь українського кооперативного руху на Галицькій землі.

З тою настановою прийшли ми у нові країни вільного світу, де знайшли ми місце для свого поселення і пригожий ґрунт для нашої кооперативної праці. І ми ту працю зачали, майже в кожній країні нашого нового поселення, ми маємо вже гарні успіхи, може найкращі з поміж усіх ділянок нашого організованого громадського життя. Ми навіть не відкинули програми наших попередників з рідних земель, але ми її ще й не зуміли заклімалізувати в своїх країнах поселення. Ми ще не зуміли повністю самоорганізуватися в один одноцілий український кооперативний рух у вільному світі.

Ми пробували це робити, але робили це ще не переконливо, якимось не дуже серйозно, більш декларативно...

Маймо відвагу сказати собі правду. Ми досі головну увагу звертали на господарсько-технічні проблеми нашої праці, а саме: ми журилися ростом наших грошових оборотів, баянсовими сумами нашого майна, ростом торгів у харчових кооперативах, або рос-

том ощадностей і сумою позичок у кредитівках, ми змагалися за кількість членів, ми бездоганно налаждали наше книговедення, ми навіть зуміли впровадити в нас внутрішню строгу контролю книг, майна і кооперативного діловодства... І в цій роботі ми так загрузили, що просто забули про цю другу частину нашої праці, чи нашої програми, цієї найбільш суттєвої, про наладження наших взаємин між поодинокими кооперативами, на пов'язання цих кооператив одною спільною ідеєю, одною спільною національно-кооперативною програмою, бо щойно тоді ми зможемо з поодиноких кооператив створити справжній український кооперативний рух, українську кооперацію у вільному світі, з власним кооперативним проводом, з власною кооперативною надбудовою у формі якогось ідеологічно-координаційного власного центру.

Іншими словами, ми далі не можемо працювати як це було досі, кожна кооператива, або кожна країна сама для себе, але маємо плянувати свою працю як один суцільний суспільно-громадський рух. Практично наша кооперативна програма повинна складатися з двох головних частин, а саме:

а) перша частина має бути спільною для цілого нашого кооперативного руху у всіх країнах вільного світу;

б) друга частина має бути пристосована до крайових, або місцево-локальних потреб.

У першій частині нашої спільної програми треба показати нашим членам і нашій організованій громаді головну мету нашої праці, яку можемо з'ясувати такими словами: Українська кооперація в діяспорі змагає до об'єднання моральних і матеріяльних власних сил народу, щоб своєю організованою господарською діяльністю допомогти тому ж народові створити в країнах свого поселення, новий кращий український світ, який знову ж своєю організованою моральною і матеріяльною силою зможе допомагати українському народові на рідних землях досягнути його найвищу мету добра й краси — повну власну державність і повну суверенність.

І це була б суть цілої нашої програми, бо над деталями спинятися не треба, вони всім зрозумілі.

Оцим можемо закінчити другу частину доповіді. А маючи загальний начерк програми нашої праці, можемо ще коротко спинитися над засобами нашої праці, тобто начеркнути шляхи реалізації нашої програми. Це буде, мабуть, найлегша частина для доповідача, але найважча для її виконавців, тобто для нас усіх тут зібраних і неprisутніх, але відповідальних за реалізацію наших постанов.

3. Головні засоби нашої праці

Загально говорячи, нашими засобами праці може бути все те, що допомагає нам досягнути нашу намічену мету. Одначе мусимо знову тямити, що українська кооперація, впродовж своєї історії, ні коли не вживала, і тепер не повинна вживати, неетичних засобів; ми ніколи не схвалювали середньовічної засади, що "ціль виправ-

дує засоби”, бо ми розуміли і розуміємо, що не можна робити людям добра при допомозі зла.

Однаке ми свідомі, що живемо в такому зматеріалізованому світі, в якому часом важко розрізнити ціль життя і праці людини від засобів. Ми, кооператори, все вважали, що капітал і гроші — це тільки засоби, які нам потрібні для праці для народу. Але ми бачимо, що в країнах нашого поселення, часто і в нашому середовищі, де капітал часто стає володарем людини і не він служить людині, але людина служить йому і величає його своїм “богом”.

На щастя, ми, кооператори, вміємо ще відрізнити засоби від цілей, бо ми знаємо, що вся наша кооперативна праця — це тільки один із засобів допомогти своєму народові бути повновартним народом серед других народів.

І тому я не буду спинятися над засобами нашої щоденної праці, бо вони нам відомі. Я тільки згадаю, що змінився терен нашої праці — з рідних земель ми перещепили нашу кооперацію в різні країни вільного світу — а в парі з тим і деякі засоби нашої праці мусять бути інші, відповідні до нових умовин, до нового світу.

Терен нашої праці дуже великий — США, Канада, Австралія, Аргентина, європейські та інші краї — а всіх українців на тому терені небагато, около два мільйони і їх охопити організаційно дуже важко, важче, як це було в Україні. І тому на організаційно-освідомну і комунікаційну працю треба звертати дуже велику увагу.

Одним із найважливіших наших завдань є організувати масово членство і тут треба уживати різних засобів, щоб наш засяг праці був якнайширший, щоб ми захопили, на терені своєї праці, якнайбільшу кількість нашого населення. Це ми зможемо осягнути, якщо станемо на загально-національній базі, мобілізуючи всіх українців до нашої співпраці, без огляду на їх релігійні, суспільні, культурні, політичні, господарські, чи якісь інші різниці, щоб з них створити одну національно-кооперативну родину, яка нашу ідею прийме за свою і буде користати з усіх наших послуг з користю для себе і для добра цілої нашої громади. Розв'язуючи позитивно проблему членства, ми рівночасно розв'язуємо проблему збірки фондів, проблему масової ощадности, позичок і взагалі проблему нашого росту і нашої сили.

На останній, третій з черги, всеканадійській конференції кредитових кооператив у Ванкувері, що відбулася в липні ц. р. один з головних бесідників-доповідачів дуже коротко, але вірно з'ясував нашу перевагу над банками і приватними фінансовими компаніями. Він сказав: “Банки і фінансові компанії мають гроші, вони сильні фінансово, але вони дуже слабкі ідейно, бо вони взагалі не мають ідеї”...

“Ми, тобто кредитова кооперація, маємо ідею і... можемо мати багато грошей”, проблема тільки в тому, щоб ми цю нашу ідею вміли показати людям і практично її примінювали в нашій роботі.

І тут приходимо до найважливішого питання, до найважливішого засобу нашої праці, а саме як найкраще і найпевніше цю нашу ідею передати нашій громаді. І тут приходимо до висновку, що навіть

найкраща кооперативна, з найбільшим числом членів і великим майном, не відіграє поважнішої ролі в нашій громаді, якщо вона буде стояти сама, одинцем і не буде з другими кооперативами співпрацювати над поширенням і поглибленням кооперативних ідей в цілій нашій спільноті.

Це вже давно зрозуміли всі кооператори світу, це зрозуміли провідники нашого кооперативного руху на рідних землях, це зрозуміли і представники українських кооператив у вільному світі.

З тою метою твориться в 1949 році "Кооперативна Громада" у Вінніпегу, як перша спроба такого об'єднання кооперативних сил для спільної ідеологічно-координаційної праці.

З тою самою метою і з тих самих мотивів у 1957 році засновано в Торонті Координаційний Комітет Українських Кредитових Кооператив, а рівночасно, того ж самого року, починає діяти Товариство Української Кооперації (ТУК) в Нью-Йорку, а тепер у Чикаго.

Були спроби, в 1959 році, на окремому Кооперативному З'їзді представників названих вище об'єднань створити одну українську кооперативну централю для США і Канади. З різних причин до створення такої централі не дійшло.

Останньою спробою для розв'язки цього питання була скликана Кооперативна Конференція, така як сьогодні, в часі Першого Світового Конгресу Вільних Українців у Нью-Йорку, в дні 15 листопада 1967 року, тобто рівно шість років тому назад.

Конференція ця, на мою думку, була вдала, бо учасники цієї конференції реально оцінили ситуацію і схвалили одногосно, що: завданням української кооперації у вільному світі є служити своєму народові і працювати для свого народу.

А далі схвалено дві короткі, але дуже важливі резолюції, які допомогли нам розв'язати проблему нашої самоорганізації в цілій діаспорі. Вони звучали:

1. З метою зберігати, плекати й розвивати кооперативну ідею у всіх країнах нашого поселення, при допомозі українських кооперативних підприємств, що стоять на службі нашого народу в діаспорі, рекомендуємо в кожній країні вільного світу, де діє окреме українське крайове представництво й де зорганізовано хоч 3—4 українські кооперативи, створити для них при крайовому представництві ідеологічно-організаційну кооперативну надбудову у формі "Кооперативної Ради".

2. Крайові Кооперативні Ради, для завершення своєї координаційної кооперативної праці в цілій діаспорі, створять свою надбудову при Секретаріаті СКВУ у формі Світової Української Кооперативної Ради".

2. Крайові Кооперативні Ради, для завершення своєї координаційної кооперативної праці в цілій діаспорі, створять свою надбудову при Секретаріаті СКВУ, у формі Світової Української Кооперативної Ради, із завданням ідейного проводу, обліку наших господарсько-кооперативних сил у вільному світі та репрезентації українського кооперативного руху на міжнародних кооперативних конгресах.

Щоб цю постанову перевести практично в життя, треба було знову цю проблему обговорити з Президією Секретаріату СКВУ, яка доцінюючи вагу кооперативної організації, рішила, окремою постановою, створити при Президії Секретаріату окрему Комісію для справ кооперації.

Постанову цю зроблено 10 травня 1969 року і про неї повідомлено українські кооперативи та українське громадянство окремим пресовим комунікатом з датою 10 червня 1969 року.

Цю Кооперативну Комісію — про її склад і працю буде мова в окремому звіті голови — перших два роки очолював інж. А. Качор, а останні чотири роки дир. О. Плешкевич.

Завданням цієї Кооперативної Комісії було:

1. Нав'язати організаційний контакт з українськими представництвами в тих країнах, де такі представництва зорганізовані і при їх допомозі, або безпосередньо при допомозі української преси відшукати українські кооперативи у країнах вільного світу та нав'язати з ними кореспонденційний зв'язок, користаючись допомогою СКВУ та усіх українських крайових централей.

2. Започаткувати облік українських кооператив у вільному світі та поінформувати українську громаду про працю тих кооператив.

3. Підготувати ґрунт для створення Кооперативних Рад у тих країнах, де діють українські кооперативи.

І це було все, що Кооперативна Комісія при Секретаріаті СКВУ мала й повинна була зробити.

Ця підготовча праця, на мою думку, вже закінчена. У США роллю Кооперативної Ради перебрало на себе Товариство Української Кооперації (ТУК), що було стверджено на окремій кооперативній конференції українських кооператив у США, 20 вересня 1969 року, що відбулася на "Верховині".

У Канаді, рекомендації КООП. Конференції, в рямках СКВУ у 1967 році, розглянув окремий Кооперативний З'їзд, під час IX Конгресу КУК, що відбувся 12 жовтня 1968 р. Там обговорено і схвалено таку Кооперативну Раду створити, доручаючи це завдання виконати "Кооперативній Громаді" у Вінніпегу і Координаційному Комітетові Українських Кредитових Кооператив у Торонто.

Названі об'єднання перевели відповідні підготовчі праці і на 10-му Конгресі Комітету Українців Канади, в неділю 10 жовтня 1971 р., відбулася ще одна Кооперативна Конференція канадських українських кооператив і на цій історичній Кооперативній Конференції створено Українську Кооперативну Раду з метою координувати і спільно плянувати працю українських кредитових кооператив у Канаді. Осідком Української Кооперативної Ради в Канаді обрано Торонто.

Після цього, знову кореспонденційним шляхом, оформлено першу Президію і Контрольну Комісію цієї Ради, що сталася в листопаді 1972 року.

Маючи формально існуючих дві Крайові Кооперативні Ради, США і Канада, і присутніх представників наших кооператив з Австралії, Аргентини і інших країн, де такі Ради, треба сподіватися по сьогоднішніх нарадах, будуть покликані до життя, можемо сьогодні зробити остаточний крок і нашу Кооперативну Комісію при Президії Секретаріату СКВУ перемінити, в зовсім автономну, але в рамках СКВУ, Українську Світову Кооперативну Раду, як ідеологічно-координаційний центр вільного українського кооперативного руху у вільному світі.

Завданням Української Світової Кооперативної Ради було б, подібно як і Крайових Українських Кооперативних Рад, в першому етапі своєї праці зробити облік наших сил у всіх країнах вільного світу, ствердити їх національну ідентичність і пов'язати їх ідеологічно в одну національно-кооперативну цілість.

Це вона може досягнути при допомозі живого, писаного і друкованого слова, використовуючи всі принагідні можливості для спільних нарад, конференцій, або конгресів, а рівночасно тримати постійний зв'язок з крайовими Радами при допомозі обіжників, бюлетенів, або спільного кооперативного журналу, бо щойно пов'язані одною ідеєю в одну цілість, ми зможемо себе назвати українською кооперативною у вільному світі.

Деталі організаційної та ідеологічно-культурної праці намітить провід Української Світової Кооперативної Ради і тому над цією проблемою не буду спинятися .

На тому свою доповідь закінчую і вибачаюсь, що може я не виправдав ваших надій, що може не порушив усіх болючих проблем нашого спільного кооперативного життя, що може занадто оптимістично оцінюю наш рух. Я тільки пробував пригадати старі істини і коротко з'ясувати Шановним Друзям-Кооператорам, хто ми і кого репрезентуємо серед чужого нам оточення, яка наша головна ціль і засоби нашої праці та вказати на нашу відповідальність перед власною совістю, перед нашою громадою і перед нашою історією за оформлення нашого кооперативного життя у вільному світі в один суцільний, національно-український кооперативний рух.

Сподіюсь, що Шановні Друзі Кооператори мене зрозуміли, порушені мною проблеми передискутують, доповнять, справлять, а як треба то може й вилають, але остаточно вирішать, як нам бути, як себе оформити, щоб ми не тільки матеріально, але й морально-духово були сильні, об'єднані одною ідеєю та свідомі нашої національно-кооперативної відповідальності, а коли це питання вирішимо позитивно, в чому я особисто не маю жодного сумніву, то будьмо певні, що в дружній співпраці, в спільних змаганнях, ми своє завдання служби українському народові виконаємо.!

Пам'ятаймо, що наша сила в нас самих! Отож будьмо мужні, працьовиті та відповідальні, а успіхи наші народ сам оцінить і до історії запише.

ПОСТАНОВИ СВІТОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ УКРАЇНСЬКОЇ КООПЕРАЦІЇ У ВІЛЬНОМУ СВІТІ

На 2-гому конгресі СКВУ — 31 жовтня 1973 року в Торонті

Під час Другого Світового Конгресу Вільних Українців в Торонті 31-го жовтня 1973 р. з ініціативи Кооперативної Комісії при СКВУ відбулася Світова Конференція представників української кооперації у вільному світі з участю представників Канади, США, Австралії, Аргентини і Великобританії.

На цій Конференції заслухано програмової доповіді інж. Андрія Качора п. н. "Головна мета Української Кооперації у вільному світі" та дискусії над нею, звітів голови Кооп. Комісії СКВУ дир. О. Плешкевича, звітів усіх крайових представників, відчиту докторанта економічних наук Романа Сенькова на тему "Монетарні реформи і українська фінансова політика", присланої доповіді д-ра Я. Гарасимова на тему "Напрявні українського кооперативного руху" — та підсумків загальної дискусії до питання української кооперативної економічно-господарської політики у вільному світі.

Резолюційна Комісія в складі: інж. А. Качор, інж. Р. Бігун, п. Іван Равлюк, п. В. Куций і п-і Стефанія Бубнюк — подала проєкт резолюцій, що по короткій виміні думок схвалено одногосно і передано Президії СКВУ до схвалення на загальному Пленумі.

Резолюції конференції українських кооператорів у вільному світі

Ми, представники українських кооператив у вільному світі, учасники і повноправні делегати на II СКВУ, зібрані на окремій Кооперативній Конференції, у висліді проведених нарад стверджуємо і постановляємо:

1. Українська кооперація у вільному світі, оформлена на суто національній базі, є перемником і носієм ідей понад 100-літньої праці українського кооперативного руху на рідних землях України, що його московсько-більшовицький окупант знищив, а надбання цього руху загарбав і включив у свою господарську систему, в якій нема місця на вільну демократичну кооперацію.

2. Українські кооператори у вільному світі відновили кооперативну діяльність, zorganizували в різних країнах вільного світу низку українських кооператив, що стали складовою частиною великого кооперативного руху, однак не асимілювалися, а задержали свою українську ідентичність, що за мету своєї господарської діяльності постановили: службу українській громаді, а далі і всій українській спільноті у вільному світі.

3. Українська Кооперація у вільному світі, доцінюючи значення організаційної сили Крайових Представництв, голосами своїх представників висловлює свою готовність морально і матеріально підтримувати їхню загальну громадську діяльність, а зокрема культурне життя в своїх країнах поселення. Рівночасно апелюємо до

наших Крайових Проводів і всієї української спільноти більше користати з услуг української кооперації.

Кооперативна Конференція відбула в рамках 2-го СКВУ, висловлює подяку попередній Президії Секретаріату СКВУ за моральну підтримку нашої праці і допомогу у створенні Кооперативної Комісії при Секретаріаті СКВУ з метою зберегти духові та матеріальні надбання українських кооператив у вільному світі.

Реасумуючи повищі ствердження, учасники Кооперативної Конференції одноголосно схвалили:

1. Просити Президію Секретаріату СКВУ більше уваги присвячувати професійно-становим і господарсько-кооперативним проблемам української спільноти у вільному світі. Упорядкування тих справ нашого життя і включення їх в систему Крайових Централь і в систему СКВУ допоможе всім розв'язати всі інші проблеми нашого загально-національного і культурного життя.

2. Апелюємо до всіх українських кооператив у діаспорі, щоб вони свою національну ідентичність виявили організацією своїх національних Крайових Центрів у формі Українських Крайових Кооперативних Рад, ставали їх членами і спільно виступали як одностійкий український кооперативний рух.

3. Створити Українську Світову Кооперативну Раду та включити її в систему СКВУ як ідеологічно-координаційну надбудову української кооперації в діаспорі.

4. Представника Української Світової Кооперативної Ради включити до Пленуму Президії Секретаріату СКВУ на рівних правах міжкrajових надбудов інших установ і організацій, що творять цей Пленум.

5. Звертаємося з проханням до української преси у вільному світі частіше і ширше інформувати українську спільноту про працю української кооперації, як також зобов'язуємо проводи Українських Крайових Кооперативних Рад потрібні інформації українській пресі постачати.

6. Вкінці закликаємо українську спільноту у вільному світі, наші церковні і національно-громадські організації, наших купців і промисловців та всіх наших професіоналістів більше користати з услуг української кредитової кооперації, яка єдина може стати національною фінансовою потугою у вільному світі та допомогти в розбудові приватних і громадських різнородних підприємств і установ, що творитимуть нашу національну господарську силу в поодиноких країнах нашого поселення у вільному світі.

За Резолюційну Комісію Української Світової
Кооперативної Конференції в рамках 2-го СКВУ

інж. Андрій Качор
голова

інж. Роман Бігун
секретар

Омелян Плешкевич
голова Кооп. Комісії СКВУ
і Кооп. Конференції

РЕЗОЛЮЦІЇ

Інженерів-українців

учасників Другого Світового Конгресу Вільних Українців

Інженери учасники Другого Світового Конгресу Вільних Українців приєднуються до всіх Товариств і Організацій та піддержують резолюції схвалені на Конгресі.

Інженери шлють гарячий привіт інженерам, науковцям та студіюючій молоді на рідних землях в повному признанні за їхню стійкість в обороні прав нашого народу.

Інженери стверджують і засуджують експлуатацію багатств України і її висококваліфікованих наукових таланів для чужих інтересів.

Інженери осуджують переміщення українських інженерних та наукових сил поза межі України як втрату для повного розвитку країни.

Інженери стверджують великий брак української наукової і технічної літератури в Україні.

Інженери закликають студіюючу молодь включуватися в ряди українського зорганізованого життя та в членство професійних товариств.

СВІТОВИЙ З'ЇЗД УКРАЇНСЬКИХ ЖУРНАЛІСТІВ

У рамках II-го Світового Конгресу Вільних Українців відбувся в четвер, 1-го листопада 1973 р. перший з'їзд українських журналістів у вільному світі у присутності коло 100 учасників. З'їздом керувала президія у складі: ред. З. Пеленський — голова, ред. В. Дідюк — заступник голови, ред. М. Шкавритко — секретар.

З'їзд організувала Федерація Спілок Українських Журналістів Америки і Канади, а господарем з'їзду була Спілка Українських Журналістів Канади. В програмі з'їзду відбувся панель про стан української преси у вільному світі, модератором якого був ред. В. Дідюк, а членами пані Христина Сеньків, ред. З. Снилик, ред. О. Матла і Я Заяць. Панелісти в загальному порушили такі питання: п-і Х. Сеньків: завдання української преси, що має протидіяти асиміляції, і правдива інформація про українське життя. Ред. З. Снилик: про стан української преси в Америці, тираж, видання і видавці, редакції та читачі. Ред. О. Матла з'ясував стан української преси в Канаді, а Я. Заяць порушив цілу низку проблем, як: фінанси, кореспонденти, участь молодих у нашій пресі, мова і вигляди на майбутнє. Над порушеними темами відбулася активна і на високому рівні дискусія, яка опісля стала матеріалом для прийняття відповідних резолюцій.

На з'їзді покликано до життя Світову Федерацію Українських Журналістів, схвалено її статут і обрано першу управу у такому

складі: письменник Н. Ріпецький — президент, ред. Іван Кедрин-Рудницький — заступник президента, чотири заступники президента зарезервовані для представників Спілок Українських Журналістів Німеччини, Великобританії, Австралії і Південної Америки, ред. М. Гавриш — секретар ред. В. Дідюк — касир і пані О. Кузьмович — член управи. З'їзд вітали: від Централі КУК — д-р Я. Кальба, екзекутивний директор; видавець Іван Тиктор; голова Літературного фонду ім. Івана Франка і видавництва "Екран" в Чикаго — ред. А. Антонович й інші, представники окремих країн. З'їзд вшанували своєю присутністю Президент УНР в екзилі М. Лвицький, голова Проводу Українських Націоналістів О. Штуль-Жданович і інші визначні представники нашого журналістичного, суспільно-громадського і політичного життя. По вичерпанні програми прийнято резолюції, які мають стати напрямними дальшої діяльності Світової Федерації Українських Журналістів у Вільному світі, щоб таким чином допомогти хоч трохи нашим поневоленим братам в Україні у змаганнях за збереження своєї мови та культурних надбань українського народу, який у тяжких обставинах цілковитого московського поневолення змагається за своє повне визволення. По закінченні своїх нарад учасники-журналісти брали дуже активну участь у всіх працях II-го Світового Конгресу Вільних Українців.

Статут Світової Федерації Українських Журналістів

НАЗВА ФЕДЕРАЦІЇ:

Світова Федерація Українських Журналістів

АНГЛІЙСЬКА НАЗВА:

World Federation of Ukrainian Journalists.

МЕТА ФЕДЕРАЦІЇ:

а) координувати працю Спілок Українських Журналістів в тих країнах, де вони існують, створити там, де вони не існують, і взагалі координувати працю українських журналістів у всьому вільному світі;

б) репрезентувати Спілки і членів назовні у справах, що узгоджені управами наявних Спілок і одобрені рештою членів;

в) дбати про дружню співпрацю усіх українських журналістів;

г) лагодити конфлікти в наслідок різниці поглядів на важливі принципи справи українського життя;

г) спрямовувати зусилля української преси на допомогу українському народові в його боротьбі за визволення.

ПІДСТАВИ ДІЯЛЬНОСТІ ФЕДЕРАЦІЇ:

а) Кодекс етики українського журналіста, схвалений Другим З'їздом українських журналістів Америки й Канади у Торонті, 6-го листопада 1966 р.;

б) Статути наявних Спілок.

УПРАВА ФЕДЕРАЦІЇ:

Управа Федерації складається з

- а) голови,
- б) 3-ох заступників голови,
- в) секретаря,
- г) скарбника,
- г) члена Управи.

Першу Управу обирають Управи наявних Спілок (Канада, США і Німеччина).

Час каденції — два роки

УХВАЛИ УПРАВИ:

Федерація схвалює свої рішення звичайною більшістю членів Управи. Важливі принципи питання Управа вирішує за порозумінням з Управами наявних Спілок і після консультації з членами Федерації країн, де діють українські журналісти, хоч свої Спілки не створили.

РЕЗОЛЮЦІЇ

Світового З'їзду Українських Журналістів, що відбувся 1 листопада 1973 р. в рамках II-го СКВУ

1. Світовий З'їзд Українських Журналістів та в усьому і якнайгостріше засуджує сучасний московсько-комуністичний режим в Україні, зокрема засуджує ведену ним русифікацію і переслідування українських діячів культури. З'їзд закликає всіх журналістів не тільки всебічно інформувати своїх читачів про події в Україні, але й бути ініціатором акцій в обороні репресованих в Україні. Вільна українська преса повинна звертати увагу на те, що подорожі наших людей в Україну, висилання пачок, за які советські урядові чинники стягають неймовірно високі мита, закуп советських виробів та видань і підтримування виступів мистців, поетів і письменників з СРСР газетними оголошеннями і похвальними ми рецензіями — безпосередньо або посередньо скріплюють політично і економічно московського займанця. Розуміючи шляхетні спонуки, якими керуються українські відвідувачі України чи ті, які хочуть допомогти своїм рідним в Україні, посилаючи їм пачки, вільна преса повинна освідомлювати цих наших людей, щоб вони робили це у випадках крайньої потреби.

З'їзд підкреслює потребу такого інформування про події в Україні, зокрема про рух спротиву, щоб українська громада мала якнайповніший і правдивий їх образ. Треба остерігатися, щоб цими нашими інформаціями і коментаріями не шкодили землякам і не давати в руки ворогові аргументів для репресій супроти цих відважних людей.

Вільна українська преса повинна :

а) бути оборонцем і речником ідеї української національної окремішності на нових землях поселення, зберігаючи українську ідентичність в етнічному, культурному й політичному характері;

б) подавати всебічну інформацію про наших людей і середовища, які поза Україною розвивають українську самобутність і активно обстоюють ідеал української державности і соборности:

в) поборювати всі концепції, які послаблюють серед нашої громади дух спротиву московському займанцеві чи сприяють асиміляції українців у чужомовному оточенні.

2. З'їзд закликає всіх українських журналістів глибоко вивчати політично-соціальні й культурні процеси, що відбуваються на українських землях і в країнах поселення, щоб мати правильні критерії для об'єктивних оцінок нашого народу на рідних землях і нашої громади в діаспорі.

3. В інформуванні читачів про стан справ в Україні вільні журналісти повинні остерігатись безкритичного передрукування советських матеріялів, які можуть дезорієнтувати читача, доводити до конфліктів між пресою та українськими політичними й громадськими середовищами і викликати недовір'я до нашої преси.

4. З'їзд звертає увагу на те, що у 1973-му році сповняється 40 років від часу Великого Голоду, штучно зорганізованого Москвою в Україні. Тому ці сумні роковини треба використати для всебічного наświetлення не лише цього нечуваного в історії України голоду, яким знищено понад 7 мільйонів наших селян, а й усіх стосованих супроти українського народу Москвою методів геноциду.

5. У наступному, 1973 році сповняється сота річниця від дня заснування Наукового Товариства ім. Шевченка. Цю річницю українська вільна преса повинна використати, щоб підкреслити не тільки великі заслуги тієї установи для української науки та культури ,але й конечність плекати й збагачувати українську науку як основу духової сили нашого народу.

6. З'їзд стверджує з жалем, що в українській вільній пресі щораз частіше трапляються випадки грубого порушення принципів кодексу етики українського журналіста. З'їзд таврує, зокрема, передрукування вісток і навіть статей з інших газет із скреслюванням прізвища авторів, з промовчуванням джерела чи перекручуванням змісту передрукованої вістки чи статті.

7. З'їзд поновлює заклик попередніх двох З'їздів Журналістів не критикувати наших громадських установ чи окремих осіб без докладного попереднього перевірення фактів і додержуватися у критичних чи полемічних заввагах пристойного тону. З'їзд пригадує всім колегам, що порушення кодексу етики українського журналіста підриває повагу до українського журналістичного стану, який мусить стояти на сторожі громадської моралі, і тим самим унеможливорює українській вільній пресі виконувати ти її високу місію.

8. З'їзд апелює до всіх видавців наших часописів, щоб вони ратифікували кодекс етики українського журналіста. Для кращого

формулювання й уточнення деяких постанов того кодексу створити окрему комісію з наших Спілок.

9. З'їзд визнає надзвичайно важливу справу, щоб забезпечити тривалість української вільної преси — заохочувати та залучувати нашу молодь до праці в українській пресі. Для практичного проведення цього в життя З'їзд пропонує:

а) всебічно підтримувати українське шкільництво в різних його формах як найкращий спосіб національного виховання і доповнення знання української мови, що його молодь мусить набувати у своєму батьківському домі і в українському середовищі;

б) покликувати до українських часописів молодих людей, зацікавлених журналістикою, на працю практикантів, на літні місяці або цілорічно;

в) створити стипендійний фонд для цих практикантів у наших часописах, які не можуть дати достатньої матеріальної винагороди;

г) приймати до СУЖА і СУЖК молодих людей, що бажають працювати як журналісти, звільняючи їх при їхній матеріальній неспроможності від обов'язку сплачувати членські внески і не вимагаючи від них визначених статутом журналістичних кваліфікацій;

г) подбати про організацію семінарів для молодих членів Світової Федерації Українських Журналістів, щоб допомогти їм у набуванні досвіду при писанні дописів і статей українською мовою.

Президія З'їзду

ПРОМОВИ АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ:

ВЕЛЬМИДОСТОЙНОГО ДЖОН ДЖ. ДІФЕНБЕЙКЕРА,
кол. Прем'єр-Міністра Канади, Голови Міжнародної Комісії
Оборони Прав Людини (на багатовидній маніфестації)

ДОСТОЙНОГО МАРК ЛЯЛЬОНДА,
Міністра Федерального Уряду для справ здоров'я і суспільної опіки
(на бенкеті)

ДОСТОЙНОГО ВІЛЬЯМ ДЖ. ДЕЙВІСА,
Прем'єра Провінції Онтаріо (на бенкеті)

ДОСТОЙНОГО РОБЕРТА ВЕЛЬША,
Провінційного Міністра Суспільної Опіки
(на провінційному полуденку)

NOTES OF A SPEECH

by

THE RT. HON. JOHN G. DIEFENBAKER, P.C., Q.C., M.P.,

at

**The Second World Congress
of Free Ukrainians**

Maple Leaf Gardens

Toronto, Sunday, November 4, 1973

Ukrainians have every reason for pride in their history, which in the perspective of years has been an epic of liberty and ethnic survival. Freedom in the Ukraine has been a fitful experience. Over the centuries it would be secured for short periods and then lost for generations. Indeed, the Ukrainian race can claim to be among the world's most enduring and persistent fighters for freedom.

Canadians of Ukrainian origin have made tremendous contributions in all fields of endeavour and all walks of life – in agriculture, in education, the arts, in the Senate and in public life are areas which come to mind.

Too many people in the western world are in danger of being carried away by the hope that we in the western world no longer have anything to fear because the thinking is that the U.S.S.R. has changed its direction. This is the period of a new detente, and however desirable the attainment of that objective may be, it is one that is deeply fraught with danger. In consequence of the rapprochement, there has been a weakening apparent in the bonds that hold together the western nations in N.A.T.O. As an example, the United States of America is giving consideration in Congress to the reduction of its forces in Europe.

What are the innermost views of the Soviet Party Leader, Leonid Brezhnev? Are they other than those which he pretends to believe in his public declarations when seeking the good will of the Western countries? It should not be forgotten that he is being widely quoted as having told European leaders under the domination of the U.S.S.R. that a detente with the west is a temporary tactic to purchase time while the U.S.S.R. builds up its military supremacy. We shall soon find out which course the Kremlin is taking as it joins in the 35 Nation Conference on Security and Co-operation in Geneva. The western nations are united in their desire to end the cold war, but if the U.S.S.R. reveals in the deliberations at the Conference that its alliances shall continue under control, then there will be second thoughts by the western world.

On several occasions I have spoken out against the Soviet harassment of its intellectual dissidents, but I have found that it is a subject that is being shoved under the carpet by the Foreign Offices of the western democracies. The campaign of denunciation and destruction of intellectuals has been intensified in the last two or three years. Today it is epitomized in the stands of the physicist, Andrei Sakharov, the father of the Soviet hydrogen bomb, and the great novelist, Alexander Solzhenitsyn, who have spoken out, calling for intellectual freedom and human rights for their country. Sakharov recently meeting with foreign press men in Moscow impressed on them the importance of the western nations ending the relaxation of tensions between east and west until, as evidence of the Soviet desire for peace, there will be democratic reforms in the Soviet Union. What the intellectuals are contending for is "liberty in the traffic of men and ideas".

In the last three years there has been a long list of intellectuals who have become "psychiatric prisoners" who have been committed to indeterminate sentences in insane asylums where, to use the words of one who has suffered, Valentyn Moroz, in a letter which was smuggled out: "This is a place where terror reigns supreme. Every effort is made to kill a man's human feelings."

Leaders like Sakharov and Solzhenitsyn, having such towering reputations, cannot be imprisoned or sent to special Soviet mental hospitals because of the Kremlin's fear of a bitter reaction from large segments of the people of the U.S.S.R.

Canada should speak out in the U.N. against the tyrannical repressions reminiscent of the Stalin days, and has not done so. A writer, Vladimir Maksimov, has warned West Germany of its new detente with Moscow in these words:

"Only the Almighty can know what price in blood we will pay for the diabolical games of the blockheads of modern diplomacy."

Solzhenitsyn, speaking to the western press, deplored the timidity of the west in meeting what he called "a sudden revival of barefaced barbarity with nothing but concessions and smiles."

Canada has not spoken out at the U.N. since September 1960. When the Prime Minister was asked why he did not complain when on his visit to Kiev, he was reported to have said that he did not do so because he feared he might be met by the argument that in Canada we have the F.L.Q.

Fearless speaking out at the U.N. will get results because world public opinion influences all nations. Cardinal Slipyj, that towering tribune of freedom, when on a recent visit to Canada, publicly thanked me and added that after my protest at the U.N. he and thousands of others in remote camps in Siberia felt ameliorating changes being applied to them beginning a week or so thereafter.

The west must speak out. The souls of men who love freedom in the U.S.S.R. must not be permitted to be destroyed because leaders of the western world will not make their voices heard because they are afraid that in doing so the Kremlin might be annoyed.

The wrongs that are being committed must be revealed in all their stark injustice. The arbitrary arrests, the secret trials, the deportations, the denials of freedom of opinion and freedom of thought and of conscience and religion, the denials of peaceful assembly and of association, cannot be condoned.

I should add that last year I accepted the invitation extended to me on behalf of the World Congress of Free Ukrainians, to be Founder and Chairman of an International Human Rights Defence Committee, which statesmen and lawyers of international renown will join to examine and make public almost unbelievable invasions of Human Rights, not only in the Ukraine, but in all Soviet dominated countries. It has been a difficult task in view of the attitude of the Western nations.

BIOGRAPHICAL NOTES

THE RIGHT HONOURABLE JOHN GEORGE DIEFENBAKER,
P.C., Q.C., B.A., M.A., LL.B., LL.D., D.C.L., F.R.S.C., D. Litt., D.S.L., M.P.

The Right Honourable John G. Diefenbaker was born on September 18th, 1895, in Grey Country, Ontario, the son of William Thomas Diefenbaker and Mary Florence (Bannerman) Diefenbaker. He is a fourth-generation Canadian. His maternal great grandparents, George Bannerman and his wife Kildonan, Sutherlandshire came to the Red River Settlement with the Selkirk Settlers in 1812, and in 1816 migrated to Upper Canada.

At the age of eight accompanied his family to the Northwest Territories. Attended Collegiate in Saskatoon. Graduated from the University of Saskatchewan in 1915 with a Bachelor of Arts degree. In 1916 received Master of Arts degree and a Bachelor of Laws degree in 1919 from the University of Saskatchewan, of which he is now Chancellor.

Was Conservative Candidate in the federal election in Prince Albert in 1925 and 1926 elections, and provincially in Prince Albert in 1929 and 1938. In 1936 chosen leader of the Conservative Party in Saskatchewan and resigned in 1940.

Elected to the House of Commons as Member of Parliament for Lake Centre in 1940 and re-elected in the General Elections of 1945 and 1949. In 1953, was elected for the Prince Albert Constituency and was elected and has been re-elected in the elections of 1957, 1958, 1962, 1963, 1965, 1968 and 1972.

In December 1956, at the National Progressive Conservative Party Convention held at Ottawa was chosen as leader of Her Majesty's Loyal Opposition during the Fifth Session of Canada's 22nd Parliament from January to April 1957.

In the General Election of June 10, 1957, the Conservative Party was elected and Mr. Diefenbaker was elected Prime Minister of Canada; sworn into office on June 21, 1957. His government was re-elected on March 31, 1958 with the largest number of members in Canada's history, and again re-elected on the election of June 18, 1962. After the General Election of April 8, 1963 the Progressive Conservative Party reverted to the role of Her Majesty's Loyal Opposition and he continued as Leader of Her Majesty's Loyal Opposition in the House of Commons, from which he officially resigned on September 25, 1967.

In June 1957, he was sworn of the Privy Council of Canada; in September 1957 the Queen appointed him to Her Majesty's Most Honourable Privy Council (Imperial) of which there are only two Canadians now living, the Right Honourable Louis St. Laurent being the other one.

In 1943, was Chairman of the Ottawa Conference of the Empire Parliamentary Association, when, for the first time in history, Members of the United States Senate and House of Representatives joined in such a Conference.

Mr. Diefenbaker attended the United National Organization meeting in San Francisco in 1945 as legal advisor of the Progressive Conservative representative of the Canadian Delegation; a Member of the Canadian Delegation to the Seventh Session of the United Nations General Assembly in September 1957 and again in September 1960.

Recipient of the Prime Minister of Israel Levi Eshkol Medal (1967) and of the Shevchenko World Award presented in 1967 by the World Congress of Free Ukrainians for his contribution to Freedom. In 1970 the Ukrainian Canadian Committee presented him with a Gold Medal in recognition to his stands on freedom internationally and his devotion to the right of captive nations to self-determination. In 1972 Mr. Diefenbaker was presented with the Princess Olga Medal by the Women's Ukrainian Association of the United States for the Defence of the Four Freedoms of Ukraine. In 1969 the Canadian Council of Christians and Jews gave him the Human Relations Award. In 1970 was given the 50th Anniversary Silver Medal of the Lithuanian Canadian Community for his contribution to the Baltic peoples.

Mr. Diefenbaker holds 32 honorary degrees. He has been awarded the degree of LL.D. from McMaster University, Dartmouth College, McGill Uni-

versity, St. Mary's University (Halifax), Wesleyan University, the University of British Columbia, the University of New Brunswick, Laval University, the University of Punjab, the University of Delhi, the University of Toronto, the Royal Military College, the University of Montreal, Michigan State University, Princeton University, Assumption University, Queen's University, Ottawa University, Dalhousie University, Wayne State University, Memorial College, Miami University (Oxford, Ohio) and Waterloo Lutheran University.

Holds the honorary degree of D.C.L. from the University of Saskatchewan, Acadia University, Bishop's University, the University of Western Ontario, Mount Allison University and Depauw University.

Holds an Honorary Doctorate of the Humanities of Oklahoma University, an Honorary Doctorate of Sacred Letters from Victoria College, Toronto, an Honorary Doctor of Letters (Litt.D.) of Dropsie College (Philadelphia), and is an Honorary Fellow of Bar Ilan University, Israel.

An Honorary Fellow of the Royal Society of Canada, a Fellow of the Royal Society of Arts, and Honorary Fellow of the Royal Architectural Institute of Canada and of the Professional Engineering Institute of Canada. Holds an Honorary Life Membership in the National Trust of Scotland.

A Member of the Scottish Rite (33°) of the Masonic Order, and of the Order of Scotland; is past Honorary Grand Master of the Order of De Molay in Canada and the United States, and is now Honorary Grand Master of De Molay for Canada.

Veteran of World War I, overseas 1916-1917 he invalided home with rank of Lieutenant. Sometime Honorary Colonel of the North Saskatchewan Regiment. Awarded a 50 year Membership Award in the Royal Canadian Legion, including therein his Membership with the Great War Veteran's Association, which began in 1917. The Laval West Branch of the Royal Canadian Legion in 1972 renamed its branch "The Rt. Hon. John Diefenbaker Branch 216".

An Honorary Member of the Dambuster 617 Squadron R.A.F., (1972).

Member of the B.R.O.E; Life Member of the Kinsmen Clubs of Canada and of Kiwanis. A former Honorary Chairman of the Canadian Council of Christians and Jews.

In 1919, Mr. Diefenbaker was called to the Bar of Saskatchewan. Is also a Member of the Bars of British Columbia, Alberta and Upper Canada. In 1929 he was created as King's Counsel (Sask.) 1929, and Queen's Counsel (Ontario) 1958. An Honorary Life Member of the Canadian Bar Association for many years and was Vice President of the C.B.A. for Saskatchewan 1939-1942. An Honorary Bencher of Gray's Inn, London, England; of the Law Society of Upper Canada, and of the Law Society of Saskatchewan. Holds Honorary Membership of the Illustre Nacional Colegio de Abogados conferred on him by the Bar of Mexico in 1961.

Mr. Diefenbaker is an Honorary Chief of the Cree Indians (Chief Eagle); of the Alberta Cree Indians (Chief Great Eagle); of the Sioux (Chief Walking Buffalo); and of the Kainai Chieftains (Chief Many Spotted Horses).

Mr. Diefenbaker was married to Edna Mae Brower of Saskatoon on June 29, 1929 (Deceased 1951). On December 8, 1953, he married Olive E. (Freeman) Palmer, B.A., LL.D., D.C.L., of the 11th generation in North America, being a direct descendant of Elder Brewster and Richard Warren of the Mayflower Company 1620.

NOTES FOR AN ADDRESS

by the Honorable

MARK LALONDE

The Second World Congress of Free Ukrainians

Four Seasons Sheraton Hotel

Toronto, Ontario

November 3, 1973

I am happy to be here this evening and pleased to have the honour of speaking to so many distinguished guests and delegates to The Second World Congress of Free Ukrainians.

On behalf of the Prime Minister and the Government of Canada, I say to each of you, Welcome, Bienvenue, Bitamo. This is the first time your Congress has met in Canada. We hope that you have been successful in your deliberations here and, when you leave, that you will take away with you fond memories of Toronto, and Canadian hospitality.

Our hosts, The Canadian Ukrainian Committee, are to be congratulated for the excellent work they have done in planning this large gathering of people of Ukrainian origin from so many parts of the world.

The Committee is also to be thanked for its tireless efforts to make Canadians more aware and more appreciative of the Ukrainian contribution to our national life.

Numbers alone are only part of the story, but since the first Ukrainian immigrants set foot in this country in 1891, our Ukrainian population has grown to more than half a million and now is our fifth-largest ethnic group.

Over the years, you have greatly enriched Canadian life. You have made important contributions to our agriculture and our public life, to business and industry, to education, architecture and the arts. Countless Canadians from other backgrounds have learned to appreciate and to love Ukrainian cooking, music and dancing. We have started to understand the meaning and significance of some of your national customs and celebrations. Some of us have been introduced to Ukrainian writers in translation, including your national poet, Schevchenko. And we recognize how much poorer Canada, and the world, would be were it not for the work of artists as talented as William Kurelek and Leo Mol, Stephen Staryk and Georgia Fiala. In the popular arts, millions of Canadians have enjoyed the performances of such entertainers as Juliette, Ivan Romanov and Ed Ewanko, to name only a few. The town of Dauphin, Manitoba, is becoming famous as the home of Canada's National Ukrainian Festival. And right here, the Ukraine pavilion is one of the most popular with thousands of visitors during the Toronto Caravan. All told, I think that very few Canadians today are completely unaware of the continuing vitality of Ukrainian culture in this country, or of how deeply the Ukrainian contribution has marked our national life.

When I said I am happy to be here this evening, it is because I appreciate this opportunity of outlining Canada's multicultural policy which we believe to be unique in the world – and also of mentioning to this audience some of the programs that have been developed under this policy. I think the Federal Government's enthusiasm is clearly illustrated by the fact that we have allocated \$10 million specifically for multiculturalism over and above your other programs in support of cultural activity, such as the Canada Council, National Museums, the National Gallery and the National Art Centre, to mention only a few. Some of you will already be familiar with much of what I am going to say. Indeed, some of you here helped with the development of this policy through your briefs and submissions to The Royal Commission on Bilingualism and Biculturalism. But I hope you will bear with me for the benefit of the other members of the audience and, in particular, the delegates from outside Canada.

The mandate of The Royal Commission on Bilingualism and Biculturalism was to "enquire into and report upon the existing state of bilingualism and biculturalism in Canada and to recommend what steps should be taken to develop the Canadian Confederation on the basis of an equal partnership between the two founding races, taking into account the contribution made by the other ethnic groups to the cultural enrichment of Canada."

But how was it possible for a Royal Commission to speak of Canada as a bicultural country? More than a quarter of our population – about 28 percent – is of ethnic origin other than English and French. As someone has noted, every single person in Canada is now a member of a minority group. Linguistically, our origins are about one-third English, one-third French, and one-third neither. We have more than two hundred newspapers published in languages other than English and French – more than thirty of them in Ukrainian. We have quite large and well defined ethnic neighborhoods in some of our cities, as well as visible concentrations of ethnic groups in some of our rural areas. What about the people still coming to the country? And surely our native peoples wanted to know why they were not included among the "founding races."

The place of all the so-called "other ethnic groups" in a bicultural society was obviously a question that had to be answered, and Volume IV of the Royal Commission's report dealt with "the contribution by other ethnic groups to the cultural enrichment of Canada and the measures that should be taken to safeguard that contribution."

It was the view of the Royal Commission, shared by the Government and, I'm sure, by all Canadians, that there could not be one cultural policy for Canadians of British and French origin, another for the native peoples, and yet a third for all others. Canada has two official languages, but we have no official culture. Nor does any ethnic group take precedence over another. No citizen or group of citizens is other than Canadian. All should be treated fairly.

The Royal Commission was guided by the belief that adherence to one's ethnic group is influenced not so much by one's mother tongue or origin as it is by one's sense of belonging to a group, and by what the Commission called the group's "collective will to exist." The Government shares that belief.

The individual's freedom would be hampered if he were locked for life within a particular cultural compartment by the accident of birth or language. It was felt vital, therefore, that every Canadian, whatever his ethnic origin, must be given a chance to learn at least one of the two languages in which his country conducts its official business and its politics.

The policy that commended itself to the Government, then, was a policy of multiculturalism within a bilingual framework. That policy was announced by Prime Minister Trudeau just about two years ago, on October 8th, 1971. As the Prime Minister said at the time, "A policy of multiculturalism within a bilingual framework is basically the conscious support of individual freedom of choice. We are free to be ourselves. But this cannot be left to chance. It must be fostered and pursued actively. If freedom of choice is in danger for some ethnic groups, it is in danger for all. It is the policy of

this government to eliminate any such danger and to 'safeguard' this freedom." It is worth noting that the new policy was supported by all the political parties in the House of Commons, and that four of the Canadian provinces have since initiated their own multicultural policies.

But what do we mean when we speak of multiculturalism in the Canadian context? Probably the best way to explain the policy is to outline its main objectives. The overriding objective is to encourage the development of a society in which individuals and groups have an equal chance to develop and express their cultural identity as an integral part of Canadian life. And in order to achieve that general goal it was felt necessary to pursue five secondary objectives. They are: To assist the development of all of Canada's cultures to the extent that the various cultural groups demonstrate a desire and an effort to continue to develop, and a capacity to grow and contribute to Canada; To help the members of all cultural groups to overcome the barriers to full participation in Canadian society; To promote creative encounters and interchange among all Canadian cultural groups in the interests of national unity; To sensitize the members of Canada's majority groups to the cultural diversity of the country and to the contributions of the minority groups to Canadian life; To assist immigrants in acquiring at least one of Canada's official languages and becoming full participants in Canadian life.

The programs we have started under this policy have been designed to increase all Canadians' awareness of our cultural diversity by making its reality much more visible than it was. The activities of our Canadian Identities Program cover most of the fields of cultural expression and involve the major federal cultural institutions. The Canadian Identities Program includes, for instance, twelve regional folk festivals that will culminate every year in the National Folk Art Festival in Ottawa at the height of the tourist season. It includes a series of regional theatre festivals, for which groups will be able to produce plays in their ancestral languages, or in English or French. It is our hope that the best of these productions will be able to tour the major cities across the country. We are also sponsoring a playwriting competition for works that express some aspect of Canada's multicultural reality.

We know that there has been some excellent writing about Canadian life in languages other than English and French. We intend to make funds available for the translation of such works so that they will be accessible to all Canadians. We all recognize how crafts that are deeply rooted in a cultural heritage can open doors to the understanding of that culture. A good example of this may be seen in the way that Canadian Eskimo sculptures and prints have given us insights into the quality of Eskimo life and a heightened appreciation of Eskimo traditions. We are going to survey the entire field of ethnic crafts in Canada to determine whether a market exists for their distribution and sale. We also want to encourage more participation in craft activities rising out of a cultural heritage, and we will be commissioning a series of books on those crafts in Canada.

The very fine dinner we have enjoyed this evening reminds us that one of the most pleasant ways of getting acquainted with another culture is through its food and drink. We will be commissioning a book on the culinary arts in Canada, to describe the part that food plays in different groups' ceremonies and festivals.

The National Film Board of Canada is now producing a series of twenty half-hour films on Canada's ethnic and cultural groups. And to supplement that program, the Film Board will also be producing a series of half-hour documentaries on intercultural relationships in Canada. It seems to me that there are any number of lively and colorful events across the country that should become better known to all Canadians. The Dauphin Festival of Ukrainian-Canadians, Kitchener-Waterloo's Oktoberfest, the Chinese New Year in Vancouver, Mosaic in Regina and Heritage in Saskatoon — all of these, and more, are "natural" film subjects. The Film Board will be discussing ways of achieving the widest possible distribution of all their films produced under the Multicultural Program with the Canadian Broadcasting Corporation.

Besides producing films, the Film Board has also undertaken an extensive "versioning" program, and by the end of this year it will have more than 100 films available in 23 languages. As these films are completed, we will again work closely with the Film Board to see that they have the widest possible distribution and use.

Canada's other cultural agencies, such as The Museum of Man, The National Library and The Public Archives, are expanding their programs to include more visible evidence of the contributions that our ethnic groups have made to the country's development.

We are also expanding and enriching our Multicultural Studies program. One of its very important parts is the Academic Histories project, under which sixteen histories of ethnic groups in Canada have already been commissioned, and seven more will be commissioned within the next few months. When these volumes are completed, they will give us — in some cases for the first time — accurate historical accounts of our ethnic minorities' participation in the settlement and development of Canada.

As the histories are finished, they will be published in the hope that our universities and high schools will make use of them, and the information they contain will also be used in other ways. Some of these might be filmstrips, videotapes, and shorter, easier-to-read versions for the elementary schools, where there has been a shortage of accurate information. We also hope to publish popular versions of the books and audiovisual materials that will interest adult Canadians.

We are also deeply concerned with developing a higher level of ethnic studies in our academic institutions. And to this end, we are creating an Ethnic Studies Advisory Committee along with a program of Visiting Professors. The Advisory Committee will be made up of eminent scholars in the field of ethnic studies, and will provide a coordinating service for other scholars. One of its tasks will be to develop a newsletter to assist scholars and researchers in keeping informed about current developments in the field. We see the Committee stimulating interest in ethnic studies in Canada, and also serving in an advisory capacity to the federal government for our own research needs. We will begin the program of Visiting Professors of Ethnic Studies in the 1974-75 academic year. These scholars will be selected on the basis of their academic excellence and expertise, and they will be asked to serve at various Canadian universities. Through placing these outstanding scholars in various parts of Canada, instead of concentrating them

in one institution, we hope to stimulate academic interest in ethnic studies on a much broader front and also give more students an opportunity to study under them.

We are now engaged in a research program in five of our metropolitan areas, studying the role that ancestral languages play in retaining a culture. We will be expanding this study to some of our smaller centres and rural areas, as well. Other future projects include a study of the attitudes of majority groups toward minorities, and an examination of why some people today deliberately drop any identification with their cultural heritage.

We are continuing and expanding our program of grants, which makes funds available to ethnic and cultural groups for projects that express their cultures here in Canada, and also supports the development of multicultural centres. The most recent grants under this program were announced by the Minister of State for Multiculturalism on October 3rd – 22 grants totalling more than \$79 thousand. We are also making grants to groups who want to develop textbooks and other teaching aids for ancestral languages. Those of you who are concerned about the teaching of your language to your children are undoubtedly aware of the shortage of language texts written in a Canadian context. We hope that such teaching aids will prove valuable in the part-time schools and, if they meet the standards of the provincial departments of education, that they may be used in the public schools as well, in the provinces where ancestral languages are taught within the school system.

In closing, let me say just a few more words about languages. Languages have two functions. They are a means of communication and they are the vehicle of a culture. Governments can, of course, support languages in either or both of these roles. But in Canada, the term “official” is applied to languages only in their communications sense. An overwhelming number of Canadians use either French or English in their day-to-day communications with each other and with their governments. And it is only for this very practical reason – not because of some rationalization about races – that these two languages have an official character in Canada. French and English are neither superior nor more precise than any other language. They are simply used more in Canada.

The other use of language, language as a vehicle of culture, is not recognized officially and does not need to be. Language in this sense is practically synonymous with culture, and in this sense it deserves the support of the government because its survival guarantees the cultural richness, diversity and strength of the country.

Most of us are familiar with the term “the Canadian mosaic”, a term we sometimes use in contrast to another term, “the American melting pot”. But perhaps the word “mosaic” is an unfortunate choice to describe the reality of Canada. It suggests a number of bright pieces cemented into place for all time, something static and unchanging, something with the relationships of its parts firmly fixed. The reality of Canada is different. It is dynamic. It is not just the *image* of a tree. It is more. The reality of Canada is like a *living* tree – rooted firmly in the past, but growing in the present and branching out toward the future.

The Canadian Ukrainian community represents one of the strongest, healthiest, and most dynamic branches of Canada's multicultural reality. This gathering is evidence of that. And now, like all of you, I'm sure, I look forward to the program of entertainment that is to follow.

BIOGRAPHY OF MARC LALONDE

Born in Ile Perrot, Quebec, in 1929, the Honourable Marc Lalonde was elected Member of Parliament for Outremont, Quebec, during the general election held on October 30, 1972. On November 27, 1972, the Prime Minister, the Right Honourable Pierre-Elliott Trudeau, chose him to occupy the portfolio of Minister of National Health and Welfare in the new Cabinet.

Mr. Lalonde was previously Political Adviser to Prime Minister Lester B. Pearson in 1967-68 and Principal Secretary to Mr. Trudeau from 1968 to 1972. In 1959-60, he had been Special Assistant to the Honourable E.D. Fulton, then Minister of Justice.

Mr. Lalonde obtained his B.A. from the Collège de Saint-Laurent in 1950, his Bachelor of Law from the University of Montreal in 1954 and his Master degree in Law in 1955.

From 1955 to 1957, he studied economics and political science at Oxford, proceeding to the Master's degree. He was awarded scholarships by the Rotary Foundation, the Mackenzie King Foundation and the Canadian Bar Association (Lord Bennett Scholarship).

In 1950-51, he was President of the Young Catholic Students of Montreal and Executive Secretary of the Canadian Association of Youth Movements. He was also President of the Association of Law Students of the University of Montreal and was the delegate of the students of the University of Montreal at the World University Service Seminar in India in 1953.

From 1957 to 1959, Mr. Lalonde taught business law and economics in the Faculty of Law at the University of Montreal. Subsequently, from 1960 to 1966, he was associated with the Law Firm of Gélinas, Bourque, Lalonde and Benoit.

He was also lecturer in administrative law at the Doctorate level at the University of Ottawa and the University of Montreal. He has practised administrative law, business law and company law, and has been an adviser to several Royal Commissions, among others the Norris Commission and the Royal Commission on Piloting.

He has been a member of the Boards of Directors of various companies, member of the Council of the Institute of Public Law of the Faculty of Law of the University of Montreal and of the Canadian Citizenship Council, Vice-President of the Canadian Institute of Adult Education, member of the Canadian Institute of Public Affairs and the Montreal Chamber of Commerce. He has also been a member of the Broadcasting Committee set up by the Federal Government in 1964.

Mr. Lalonde is married and has four children. Since 1960, the Lalonde family have lived in the Côte-Des-Neiges area.

REMARKS BY
The Honourable
WILLIAM G. DAVIS
Premier of Ontario

Saturday, November 3RD, 1973
Four Seasons Sheraton Hotel, Toronto

Second World Congress of Ukrainians

On Thursday my colleague, the Solicitor General of Ontario, the Honourable John Yaremko, Q.C., welcomed to the Legislature a delegation from your presidium and again on Friday he and the Honourable Robert Welch, Provincial Secretary for Social Development, welcomed many of you to the luncheon that the Government of Ontario was pleased to host.

Ladies and Gentlemen, I now re-echo their words and extend a very warm welcome to all of you, and especially to those delegates who have travelled from far distant countries, as well as from the United States and from other parts of Canada. It is my hope, and most certainly my expectation, that you will be made to feel very much at home during your brief stay among us.

I think it is fitting that this, your second World Congress should be held in Toronto, Toronto is a city that is multicultural in its composition, its character and its outlook. Toronto is also a city that boasts of a strong and active Ukrainian community.

People of Ukrainian descent have long been a distinct and vital part of Canadian social, political and economic life. The first settlers arrived late in the last century and brought with them the energies and talents that Canada, as a young and vast country, so desperately needed. And I might add that Canadians of Ukrainian origin have never let this country down since – either in time of war or time of peace.

When I say that Ukrainian Canadians have been a distinct part of the life and advancement of this country, I use the word “distinct” in a very positive sense.

To those of you from countries other than Canada, I should stress that we here have always been deeply conscious of the Canadianism of Ukrainian Canadians. They chose Canada, they have helped build Canada, they have fought and given their lives for Canada.

But I should also point out that we have also been deeply conscious of their awareness of having a Ukrainian heritage and culture. Nor has there ever been any doubt as to their determination to preserve and develop that heritage and culture within the broader framework of Canadian life . . . a determination that was not always that easy to maintain in a country that for many years historically thought in terms of biculturalism rather than multiculturalism.

Determination and tenacity, however, are obviously ingrained qualities in the Ukrainian character, and particularly so in times of adversity. Over the years I have met Canadians of Ukrainian birth – and I’m sure this experience could be duplicated in any country to which Ukrainians have gone and become citizens of – who came here with nothing, or next to nothing, to become citizens of this vast country.

They are now successful men and women in whatever their profession or vocation. They are where they are today by virtue of hard work, intense study and an enormous sense of pride in personal achievement. They bring these same qualities to bear on Canadian life generally – and believe me, we are all of us the better for it.

It is substantially through the efforts of the Ukrainian Canadian community that Canada today has a third dimension to it.

As participants in the World Congress of Ukrainians, I realize that one of your continuing concerns is the preservation or restoration of human rights, as we understand the term and practise it in Canada. I am not in a

position to address myself in detail to the international ramifications of that question, but, as an individual, I can clearly state where my sympathies lie.

It would be my wish, and, I believe, the wish of every Canadian, that every person in every part of the world enjoy the same personal liberties and opportunities that we enjoy here in Canada and in Ontario. I share with you the concerns you have over the plight of your relatives and countrymen in the Ukraine.

As a Canadian, I am also concerned that the voice of Canada be loud, clear and unequivocal in its defence of human rights wherever they are threatened or abused.

We have a proud history of human rights legislation in this Province going back to 1944 when the Ontario Legislature passed the Racial Discrimination Act.

It should be noted that this Act came into force four years before the United Nations' Universal Declaration of Human Rights was passed and then ratified by Canada. Thereafter, Ontario's successive human rights laws drew much of their inspiration from that United Nations' document, and culminated with the proclamation in 1962 of the Ontario Human Rights Code. Quite appropriately, that proclamation took place on June 15th, which is Magna Carta Day.

Most of the liberties that we in Canada and in Ontario take for granted today had to be solicited and obtained from the governmental power, as was done in Magna Carta in the first place; the right to individual liberty, the right to religious freedom and the right to be represented in Parliament in the manner in which some of your presidium were able to witness last Thursday in the Legislature of Ontario. We should never forget these things, and I can assure you that the Government of Ontario intends to remain in the vanguard of human rights legislation in Canada, as it has been in the past.

This Government's policy in the field of human rights legislation has helped to bring about tremendous changes in the attitudes of people and widened greatly the opportunities available to all persons regardless of their background.

Similarly, Ontario intends to establish decisively as public policy the preservation of the multicultural heritage of this Province and intends to strengthen and protect the multicultural harmony that has traditionally been a vital part of our history and a key element in our development.

Indeed, I would like to state to you tonight, clearly and unequivocally, my Government's policy on multiculturalism – a policy that has not been arrived at overnight or lightly, but one which has been developing since 1969. In 1969, at the second Constitutional Conference, this administration stated it in eleven succinct words – namely, and I quote, "Canada should be a bilingual country while maintaining its multicultural character".

It is the latter part of that statement which I wish to underline this evening. The position of this Government is already well established in relation to the first part, and we are just as resolved to encourage the preservation and development of this Province's multicultural heritage.

In Ontario we now have almost as many Ukrainian Canadians as any two Western Provinces, which traditionally have been considered the seat of Ukrainian Canadians in Canada. In Ontario there are more Canadians of German origin than in Bonn, more of Italian origin than in Florence; and in

Toronto alone there are more Canadians of Greek origin than in Sparta. We have in our midst fifty-four ethno-cultural groups, speaking a total of seventy-two languages. Multiculturalism, then, is an acknowledged fact of our way of life in Ontario.

What I am saying to you tonight will be of interest for all ethno-cultural groups and I would hope that my message tonight goes far beyond this gathering.

This Government believes that every ethno-cultural community in Ontario has the right to develop its own cultural identity as it wishes, within a Canadian setting. This is a fundamental cornerstone of our commitment to a policy of Multiculturalism.

It is an outgrowth of the basic freedom of self-expression that is guaranteed by Ontario law. But there is much more to it than that: the cultural diversity of this country and this Province has over the years proved itself to be a positive benefit to the development of this nation as a whole:

It has given to its citizens a sense of identity; it has inspired them to high achievements in all areas of endeavour.

It has moulded together a nation of tremendous, diverse human resources, and Canada and this Province are the better for it.

It is a policy, therefore, worthy of our Province and of its citizens.

A necessary corollary to the above commitment is the fact that the Government of this Province takes upon itself a shared responsibility together with the various ethno-cultural communities for the continued cultural development of the various communities and ethno-cultural groups. This is not a light obligation, but it is one that must be carefully considered in the light of the many financial and other responsibilities that it imposes. Nevertheless, as a statement of principle, it is one we adopt and hope to be able to implement with concrete programs in the future.

My own assessment is that the concept of multiculturalism has yet to be broadly and fully appreciated as being a key element in the development and preservation of an overall Canadian character.

We in Canada share this continent with the most powerful nation in the world – a nation that also possesses and exports what is possibly the most pervasive English-speaking culture in the world. Because of our proximity, its impact on Canada has been enormous and has been a very real cause for concern on the part of many hundreds of thousands of Canadians, irrespective of their ethnic background. I suggest that our commitment to multiculturalism in this country can become a very positive counterforce which can ensure that we, as Canadians, retain and develop our own indigenous cultural identity and life style. It can provide a bulwark that is at once both Canadian in its makeup and cosmopolitan in its variety.

As I have indicated, our commitment to multiculturalism as a policy and statement of principle dates back to 1969, and it was given further impetus in June of last year when the province sponsored the Heritage Ontario Congress, which Mr. Welch described to you in some detail yesterday.

The Heritage Ontario Congress was an unprecedented forum. It brought together a truly representative cross-section of the population of this Province for the exchange of ideas on a wide variety of issues. It resulted

in a comprehensive report of the proceedings, in which 1,500 people participated and provided a distillation of the many recommendations of the Government that emanated from three days of intense discussion. I acknowledge the great contribution made by those of Ukrainian origin who participated both as members of the Advisory committee and in the Congress.

Since that historic gathering in June of last year, a number of the recommendations have been reflected in Government policy and Government action . . . the most recent being the establishment and appointment of a new Ontario Advisory Council on Multiculturalism.

This Council is charged with the responsibility of advising the Government of Ontario, through the Cabinet Committee on Social Development chaired by Mr. Welch, concerning policies and programs with direct implications for Ontario's cultural communities. This field includes the Ministries of Education, Colleges and Universities and Community and Social Services – all vital instruments in the actual implementation of cultural policies. The Advisory Council will be our continuing liaison with Ontario's ethno-cultural groups.

Other positive things are about to happen. They are based on a very intensive and practical analysis of the recommendations that stemmed from the Heritage Ontario Congress, and I take this opportunity to mention some of them.

The Ontario Government intends to expand its program of fostering cultural interaction, cultural sharing and communication by Ontario's constituent communities. This is what might be termed the intercultural aspect of multiculturalism, and I consider it to be vital to the overall strengthening of the Canadian character and the national framework in which we exist.

The Ontario Government shares the very keen concern expressed by the various ethno-cultural groups in Ontario to preserve for their children knowledge of the language of their parents and grandparents and of their community, and is aware of the importance attached to language as an essential aspect of multiculturalism.

The Government intends in the area of education to extend its existing secondary school third languages program and encourage the introduction of any third language at the Grade 9 and 10 level, so that students will have a minimum of four years' of study of a language of their choice.

The Government intends to formally indicate – though this is already being done in practice – that in the appointment of persons to agencies, boards and commissions, it endorses the principle of broad representation of qualified people from the many cultural communities in Ontario, and further that it intends to keep this principle in mind when making future appointments.

I am pleased to let you know that an outstanding example of this was confirmed this week by my Government in the appointment of the Honourable Michael Starr, as Chairman of the Ontario Workmen's Compensation Board.

The Ontario Government intends to initiate a citizenship development program to advise people of their rights and responsibilities as residents of this Province.

The Ontario Government also intends to carry out a general study to ascertain the current status of Canadian citizens and non-citizens under provincial law. Part of this study will be to determine the number of Ontario residents who are not Canadian citizens, as well as to earnestly ascertain the reasons or impediments behind their not acquiring Canadian citizenship and thereby develop means to encourage newcomers to acquire Canadian citizenship.

Finally, and most importantly, the Government intends to look for guidance from its Advisory Council on Multiculturalism on further policies and programs. We will look forward to the advice of this Council as to the direction in which we should proceed in implementing our multicultural policy, and as to the detailed programs that we should undertake in the quest for a multicultural Ontario.

We are moving with what I would call deliberate speed in these matters, because we have no intention of promising programs we can't deliver, or establishing programs we would not be able to sustain over a period of time. However, our resolve is firm, and our commitment to a policy of multiculturalism is unequivocal.

As I've indicated, we already enjoy a multicultural society in Ontario. It is an acknowledged fact of our social, political and economic life. We intend to preserve it and build upon it, so that Ontario will continue to be a vibrant community of many peoples who possess not only a deep and abiding allegiance to Canada, but a genuine understanding and respect for one another as well.

In conclusion, I would like to wish you every success during the remainder of this international conference, and to express my appreciation at being given the opportunity of meeting with you this evening and addressing you on some of the fundamental social issues with which my Government is dealing.

Thank you very much.

ADDRESS BY
the Honorable
ROBERT WELCH, Q.C., LL.D.
M.P.P. for Lincoln
Provincial Secretary For Social Development
to
Second Ukrainian World Congress
Four Seasons Sheraton Hotel
Toronto, Ontario

Friday, November 2, 1973

12:00 Noon

MULTICULTURALISM AND THE VALUE OF CULTURAL FREEDOM

In beginning remarks this afternoon, may I say how pleased and honoured I am to be able to take part in the proceedings of this Second Ukrainian World Congress. I have been very much impressed by the special activities which have been arranged to coincide with your meetings this week, and must express at this time my own personal congratulations to those who have been involved in organizing the events of both this Congress and our Ukrainian Week here in Toronto.

As well, may I extend the warm greetings of Ontario to those who have come to this Congress from outside the province and our nation. I have been told that many of you have travelled several thousand miles to take part in this week's program, and I hope that all of you will find your stay in our provincial capital a most enjoyable and memorable experience.

No matter where we were born or where we live today, there are certain ties which allow people to identify themselves one with another on a truly international scale. Sometimes these ties relate to religion or language, sometimes to political philosophies or tastes in music. One of the most powerful of these bonds, however, comes from the recognition of shared historical and cultural traditions, a common identification with the past which expresses itself in a common identification with the present.

Within Canada, more and more attention is now being directed to those bonds of common identification which unite Canadians together. Whether we talk about the Canadian frontier spirit of the past or the destiny of greatness which Canada holds out for the future, we are able to discern a strong and powerful unity of purpose which keeps our people together and helps us to overcome individual differences in times of crisis.

It is because of the strength of this unity that Canadian society is now developing a tolerance and appreciation for cultural differences beyond that which has ever existed before. Although cultural diversity has always played a significant part in Canadian life, it is only within the last decade that the merits of cultural pluralism have entered public discussion, and only within the last few years has the concept of multiculturalism been seriously entertained as a foundation for government policy.

As an elected representative and member of the Executive Council of Ontario, it is a source of great personal satisfaction that I have been associated with many of the events in recent years which contributed to this shift in public awareness and government policy. It was only four years ago – at a time when I was Minister of Citizenship – that the premier of Ontario, John Robarts, officially rejected the Federal Government's stated policy on biculturalism. In a statement which was to prove prophetic for all of Canada, Mr. Robarts accepted the principle that Canada was a nation with two official languages – English and French – but rejected any policies or approach which would threaten the multicultural fabric of life in Ontario within this bilingual context.

It was also during this period that my own department added to its staff the first person in the Ontario Government assigned full-time responsibilities to investigate the implications of multiculturalism for new program initiatives – an employee, incidentally, who was himself of Ukrainian descent here in Canada.

It was particularly encouraging, then, when the Canadian delegation to the UNESCO conference in Venice, 1970, stated for the first time to an international body that Canada was a bilingual but multicultural nation. As a member of that delegation to the first conference in which cultural policy was considered a matter of international priority, I can assure you that the significance of this shift in public policy was by no means overlooked by the participants.

It was from the background of this 1970 conference and the position taken by the Canadian delegation that an international UNESCO symposium was held last year in Ottawa on cultural and linguistic diversity. When these meetings were over, I think all of us came away with a much better understanding of the esteem in which Canada's policies of social and cultural diversity are held around the world – an esteem which would seem to be echoed again this week by your choice to hold this Second World Congress here in our provincial capital.

Some developments, of course, were simply off-shoots of our acceptance of multiculturalism as an underlying principle. As Minister of Education in 1971 I was able to publicly announce government approval for the introduction of language courses extending beyond language options previously available at the senior level in the Ontario school system. And in January of 1972 I had the honour of outlining, in a speech to the Ukrainian Alumni Association at the St. Vladimir Institute the many ways in which our school system could be helpful in serving the multicultural nature of the province.

It was in June of 1972, however, that Ontario was able to achieve its most impressive success in this area. Following a number of local meetings across the province, and in large measure due to the commitment of my cabinet colleague here today, John Yaremko, a major congress entitled Heritage Ontario was held in Toronto in which over 1,500 participants from various cultural backgrounds and both official language groups met together for three days of intensive discussion and dialogue. For the first time representatives of distinct ethnocultural groups could hear and discuss the concerns of other communities across the province without lifting a telephone or taking a single step, and the impact of this experience is still being expressed by many participants more than a year later.

Following Heritage Ontario, and consistent with the evolutionary nature of Ontario's response to changing needs and aspirations, the Government of Ontario decided to establish a permanent channel of communication for Ontario's cultural communities to bring new concerns and recommendations to its attention, and only last week I had the honour of announcing the membership of the first Ontario Advisory Council on Multiculturalism, which presently includes two members of Ukrainian background. This Council will become the focal point for input to the provincial government concerning such matters as multiculturalism and inter-group relations, and will report annually through me or my successor as provincial Secretary for Social Development to the Legislature of this province.

Although the content of the evolution I have just summarized may be known to many of you from Ontario, I am sure that those from outside the province will be quick to recognize the significant advances which these developments represent. Whereas a decade ago very little was heard about many cultural groups aside from their contributions to our folk arts, today it is impossible to pick up a paper or browse through a library without coming across references to the ways in which our many cultural threads have been woven together to create our present social fabric. Today's acceptance of a variety of cultural traditions expresses itself in our approaches to fashion, to theatre, to movies or dance, to the foods we eat and the restaurants we frequent, in fact to almost every facet of our present way of life.

It is only natural, then, that we should ask ourselves: "Where do we go from here?" Knowing of the significant shifts in public awareness and policy which have already taken place, it would be folly to assume that things will stay as they are. And yet it is equally impossible to accurately predict the specific direction in which future change will take place.

With all due apologies, then, for those who find greater security in clinging to what *is* rather than in speculating on what *might be*, I would like to take just a moment out this afternoon to think aloud about some themes with obvious relevance to this Congress. To begin with, it seems evident that the experience of Ontario in preserving and encouraging a pluralistic expression of cultural traditions will be of increasing interest to other parts of the world in the years ahead, especially where new states are only now achieving independent nationhood, or where existing nations are experiencing major immigration as part of their development process. As international gatherings devote increasing attention to the implications of various models for cultural expression and development, Ontario will undoubtedly play an important role as a living example of cultural pluralism.

Similarly, Canada's experience in preserving national unity over such an enormous expanse of geography and amongst such a diverse population will have very special lessons to offer. All jurisdictions must ask themselves how much diversity they can sustain without losing their own identity, but in Canada this question is particularly pressing in view of the demands of geography and communication. If we are to knowingly and deliberately build a future for Canadians which guarantees the greatest freedom for individuals and communities, we must endeavour to maintain the basic integrity of the social system through which these very freedoms are protected; and this can only come about through preserving a strong sense of unity and identity as Canadians.

It is this challenge – the challenge of accepting other people's points of view without weakening the integrity of our own – on which I would suggest the future of multiculturalism in this province and this nation rests. If in the years ahead, multiculturalism is narrowly defined by Canadians as a justification to focus only on our own individual backgrounds, then we will undoubtedly cut ourselves off from each other and aggravate the very tensions and conflicts which a policy of multiculturalism is intended to overcome. If, on the other hand, we see in this concept an opportunity to enrich

our own lives through the experience of others, then we will surely come to a new understanding of what cultural pluralism is all about, and discover the deeper significance of what is meant by unity in diversity.

I hope that when many of you return to your own homes in other parts of the world, you will give some thought to the challenges which are now uppermost in our minds here in Ontario, and attempt to relate them to your own experience. In turn, I hope that the discussions taking place this week will give those of us in Ontario an opportunity to learn more about what is going on elsewhere in the world, so that we may cherish what is truly unique about our own success to date, and gain greater insight into where we might go in the future.

It is this exchange of insights – this dialogue in terms of individual human experience – which gives meaning to a congress such as this, and which makes it such an honour for me to take part in your program. On behalf of all of us in the Ontario Government, may I invite you to share with us the outcome of your discussions, and help us to maintain our world leadership position in the area of individual liberties and cultural freedoms. Surely this is a goal worthy of entire nations, and I commend you as individuals for your dedication and sacrifice to this highest of ideals.

ЗВЕРНЕННЯ І КОМУНІКАТ УКРАЇНСЬКИХ ЦЕРКОВ

ЗВЕРНЕННЯ

Владик Українських Церков і провідників Українських баптистського і євангельського об'єднань, учасників Другого Світового Конгресу Вільних Українців, до братів і сестер в Україні та у вільному світі.

Дорогі брати і сестри!

Українці вільного світу зібралися через своїх представників з усіх сторін вільного світу на своєму Другому Світовому Конгресі в Торонті на те, щоб виявити і зміцнити свою національну і культурну єдність та спільно намітити пляни праці для дальшого збереження і зміцнення своєї національної української ідентичности в різних країнах світу та для несення належної помочі своїм братам і сестрам в поневоленій Україні. Глибока і щира любов до всього, що для нас рідне і святе, та невідступна журба про долю поневоленої Церкви й українського народу на землях України звели нас усіх разом, щоб ми, як живі і невіддільні члени Українського Народу, могли успішно виконати наші завдання в його обороні.

Ми, ієрархи Українських Церков і представники Українських Баптистського і Євангельського Об'єднань, що відповідальні перед Богом і Українським Народом за духовне добро нашого народу, беручи активну участь в нарадах цього Конгресу, користуємо з цієї великої нагоди, щоб звернутися до Вас з цим братерським словом.

Найперше, якнайщиріше вітаємо всіх наших Братів і Сестер в Україні і клонимо свої голови перед ними за їх мужню оборону Божих прав Христової Церкви й Українського Народу.

Жорстокий ворог Христової Церкви й України вживає всіх своїх сил, щоб зломити саму душу Українського Народу і поневолити його духово, національно і політично раз назавжди. Для цієї мети він уживає всіх своїх могутніх засобів в ділянці виховання — пресу, радіо, телевізію — і всіх форм соціальної, економічної та політичної пресії.

Але даремні його зусилля. Бож Христос сказав до горстки своїх учнів, що мали звести переможну боротьбу з тодішнім поганським римським світом: "Кріп'ється, Я переміг світ!". Він сьогодні каже Вам теж: бодріться, бо з Моєю ласкою та поміччю Ви зможете також перемогти всі сили зла і зломити тяжкі кайдани неволі.

Дорогі Брати і Сестри! З Вами Бог і всі люди доброї волі. Ми всі разом, українці вільного світу, уважаємо своїм обов'язком бути Вашим речником перед народами вільного світу. В наших щоденних молитвах, трудах і жертвах ми завжди пам'ятаємо про Вас і молимо Всевишнього, щоб Він приспішив радісний день повної свободи для Христової Церкви та Українського Народу на землях України.

Ми також твердо віримо, що в занепаді духових і моральних вартостей в сьогоднішньому світі Ваша незломна постава в обороні релігійно-національних ідеалів є не тільки виявом тієї животвор-

чої сили, що здобуде свободу Христовій Церкві й Україні, але і запише золотими літерами найкращі сторінки історії цивілізованого світу.

Ми також щиро вітаємо з цієї великої нагоди всіх наших Братів і Сестер у вільному світі і одним голосом кличемо всіх провідників нашого національного, культурного і політичного життя об'єднати всі свої духові сили і засоби для досягнення спільної всім нам українцям мети, а саме: свободи Христової Церкви та Вільної, Суверенної і ні від кого Незалежної Української Держави.

Благодать Господа нашого Ісуса Христа, любов Бога і Отця і Причастя Святого Духа нехай буде з усіма Вами.

**Максим Германюк, Архiepіскоп Вінніпегу, Митрополит для українців католиків Канади,
Ніль Саварин, Єпископ Едмонтонський
Ізидор Борецький, Єпископ Торонтський
Андрій Роборецький, Єпископ Саскатунський
Михаїл Руснак, Єпископ-Помічник Торонтський,
Апостольський Візитатор для словаків,
Василь Лостен, Єпископ-Помічник
Філадельфійський,
Єфрем Кривий, Єпископ Курітібський, Бразилія.**

**Мстислав, Митрополит УПЦеркви у США,
Михаїл, Архiepіскоп, Первоієрарх УГПЦ в Канаді,
Іов, Архiepіскоп УПЦ Південної Америки,
Андрій, Архiepіскоп УГПЦ в Канаді,
Марко, Архiepіскоп УПЦ у США,
Борис, Єпископ УГПЦ в Канаді,
Орест, Єпископ УАПЦ в Європі
Константин, Єпископ УПЦ у США.**

Д-р Лев Жабко-Поталович, Пастор, Всеукраїнське Євангельсько-Баптистське Братство,

Володимир Вагрій, Президент Українського Євангельського Об'єднання в Півн. Америці,

Володимир Боровський, Пастор, Секретар Консисторії Української Євангельської Реформованої Церкви в екзилі.

Це звернення прочитав після Соборного Молебня в неділю, 4 листопада 1973 р., митрополит УКЦеркви в Канаді Максим Германюк, архiepіскоп Вінніпезький.

КОМУНІКАТ ТРЬОХ ЦЕРКОВ-МИТРОПОЛІИ

31-го жовтня і 1-го листопада 1973 р. в Торонті, Онтаріо, Канада, відбувся Собор Єпископів і представників вищих церковних управлінь трьох Митрополій Української Православної Церкви —

Української Греко-Православної Церкви в Канаді, Української Православної Церкви у США і Української Автокефальної Православної Церкви в Європі, в якому взяли участь від УГПЦеркви в Канаді: Первоієрарх-Впреосв. Архієп. Михаїл, Впреосв. Архієп. Андрій, Преосв. Єпископ Борис, Прот. Д. Лучак — гол. президії Консисторії, Архипресв. д-р С. Савчук — заст. голови президії Консист., Прот. С. Кіцюк — секретар президії Консист., Митр. Д. Фотій — член Консисторії.

Від УПЦеркви у США і УАПЦеркви в Європі: Первоієрарх Впреосв. Митрополит Мстислав, Впреосв. Архієп. Марко — заст. Митрополита, Впреосв. Архієп. Іов — Півд. Америка, Преосв. Єпископ Орест — Європа, Пресв. Єпископ Константин, Протопресв. А. Селепина — голова консисторії, Протопресв. Ф. Білецький — заст. голови Митроп. Ради, Протопресв. О. Мицик, свящ. С. Сергійчук — Аргентина, д-р К. Варварів, д-р А. Жуковський, мгр. В. Дідович.

Собор обміркував ряд важливих справ з життя Української Православної Церкви у вільному світі та виніс такі постанови й резолюцію, які подаємо до загального відома:

П о с т а н о в и :

1. Собор Єпископів і представників вищих церковних управлінь трьох Українських Православних Митрополій, а саме — УПЦ у США, УГПЦ в Канаді та УАПЦ в Європі, що відбувся 1-го листопада 1973 року в Торонті, однодушно стверджує, що ці Митрополії становлять одну українську православну церкву у вільному світі, зовнішнім виявом чого являється Собор єпископів і представників вищих церковних управлінь згаданих Митрополій, який відбувається щонайменше раз у рік, або в міру потреби.

2. Уважаючи зв'язки наших Митрополій із вселенським православ'ям за корисні, Собор Єпископів і представників вищих церковних управлінь трьох Митрополій — УПЦеркви в США, УРПЦ в Канаді й УАПЦеркви в Європі, який відбувся 1-го листопада 1973 р. в Торонті, заявляє, що врасмовідносини з Царгородською Патріярхією, як традиційним центром вселенського православ'я, залишаються на базі повної автокефалії Української Православної Церкви у вільному світі.

Р е з о л ю ц і я :

Собор Єпископів і представників вищих церковних управлінь трьох Українських Православних Митрополій — УПЦ у США, УГПЦ в Канаді і УАПЦ в Європі, запізнавшись із опублікованим у пресі комунікатом у справі покликання до життя Ради Українських Церков у вільному світі, ствердив доцільність створення такої установи та що для остаточного й успішного заснування такого діла є необхідним відбутися далі консультації з авторитетними чинниками Українських Церков у вільному світі.

Дух братньої згоди й духовної спільноти та любови Церков у Канаді, у США і Європі знайшов своє святе виявлення й освячення у спільній Святій Літургії, яка була відправлена 4-го листопада 1973 р. в катедрі св. Володимира в Торонті всіма Владиками й духовенством, які щиро вірять у те, що їх духовне єднання дасть кращу змогу нести далі діло Боже і краще послужити своєму багатостраждальному народові у всьому світі.

Ми, учасники Собору, члени представництв трьох Митрополій Української Православної Церкви, пастирі та вірні благаємо Милосердного Господа поблагословити наш почин спільного діяння на поширення істин нашої Прадідної Церкви, на захист її від ворогів та безбожжя і на поглиблення в душах вірних її святих навчань.

З тим благанням до Господа Бога, зі святою вірою у провід Духа Святого, ми кличемо всіх віруючих наших Церков прийняти з любов'ю та довір'ям ці наші заходи і всім разом благати Милосердного Бога про Його дальшу опіку, провід та благословення над всіма нами.

Первоієрарх УПЦ у США і УАПЦ в Європі:
Митрополит Мстислав

Первоієрарх УГПЦ у Канаді:
Архієпископ Михайл

Секретарі: Протопресв. **С. Біляк** і Прот. **С. Кіцюк**

ПРИВІТИ

ЙОСИФ КАРД. (Сліпий - Коберницький - Дичковський) Верхов.
Архиеп. Українців, Митрополит і пр.

Ватикан, дня 17 вересня 1973 р.

До Світлого Підготовчого Комітету II-го Світового
Конгресу Вільних Українців, Торонто, Канада.

Слава Ісусу Христу!

Світлий Комітете!

Дуже дякую за запрошення на II-й Конгрес СКВУ. На жаль,
умовини є того роду, що я не можу приїхати, а наш канадський і
американський Єпископат нехай забере голос в справі участі в
Конгресі СКВУ.

В Христі Господі

† Йосиф В. А.

* * *

Український католицький митрополичий ординаріат у Філадельфії
Злучені Стейти Америки.

15 жовтня 1973 року

До Світлої Президії Другого Світового Конгресу
Вільних Українців, Торонто, Онтеріо, Канада.

Світла Президіє:

Від Владики, Преосвященого Кир Ізидора одержав запрошен-
ня до участі в Другому Світовому Конгресі Вільних Українців, що
відбудеться в Торонті, в днях 1—4 листопада 1973.

Слідкуючи в українській пресі за звітуванням про працю тепе-
рішнього Секретаріату СКВУ, з приємністю доводиться ствердити,
що вона проходила пляново, згідно з наміченнями на Першому
Конгресі, зокрема, якщо йшлося про оборону людських прав на-
шого поневоленого народу. Вірю, що Світла Президія й Делегати
Другого СКВУ своєю єдністю і солідарністю задокументують перед
світом непохитну волю українського Народу жити вільним життям
та відповідно запротестують проти переслідувань в Україні, що їх
в останні часи переводить комуністичний режим на наших землях.

Не перестаю молити Бога, щоб Другому Світовому Конгресові
вдалося об'єднати всі українські творчі сили, як на громадській ба-
зі, так і в політичній площині, бо тільки міцно об'єднані зможемо
дати потрібну допомогу воюючій Україні, а українській спільноті
у Вільному світі забезпечити релігійно-церковний і культурно-громадський розвиток.

З найкращими побажаннями, щоб Другий Світовий Конгрес Вільних Українців відбувся якнайбільш ділово й успішно, проявляючи в усьому нашу єдність, шлю як запоруку усього цього — Архисрейське благословення та

залишаюся відданий в Христі Господі,

† Амврозій

Митрополит
Філадельфійський Архiepіскоп

* * *

Београд, Югославія

4 серпня 1973

Шановний Секретаріат СКВУ

Щиро дякуючи за ласкавого листа й запрошення до Торонта на II Конгрес СКВУ мушу вже заздалегідь повідомити Вас, що для мене не буде можливим приїхати туди з приводу недавнього тяжкого автомобільного нещастя, в якому я був тяжко поранений, так що декілька місяців треба буде лікуватися.

З пошаною та привітом і побажанням всього найкращого остаюсь

† Гавриїл Букатко, архієп.

* * *

Апостольський візитатор українців у Західній Європі

Рим, дня 21 вересня 1973.

Вельмишановний і Дорогий Пане Президенте,

У відповідь на Вашого цінного листа з дня 18 липня ц. р. маю честь висловити мою сердечну подяку за ласкаве запрошення до участі в Другому Світовому Конгресі Вільних Українців, що відбудеться в днях 1—4 листопада ц. р. в місті Торонто, в Канаді.

Рад би я цілим серцем скористати з ласкавого запрошення і взяти активну участь у Вашому Конгресі, що тут на чужині за п'ять років своєї благословенної діяльності виявив себе як свого роду всеукраїнський парламента. З незалежних від мене причин не маю однак змоги зголосити мою участь; на це не дозволяє мій похилий вік і стан мого здоров'я. Зате мило мені запевнити Вас і Хвальну Президію СКВУ про мої гарячі молитви до Всемогучого і Всемилоствитого Бога про щедрі Божі ласки й блага Божого благословення для праць і постанов Конгресу, зокрема в справах, що відносяться до добра Святої Церкви і до нашої страдальної Батьківщини України.

На завдаток найбагатшого Божого благословення пересилаю для Хвальної Президії і для всіх Шановних Учасників Другого Конгресу СКВУ моє з цілого серця Архипрейське благословення на все добре —

відданий у Христі Господі брат і слуга

† Іван, Архiepіскоп, Апостольський Візитатор

* * *

До Хвальної Президії Другого Світового Конгресу Вільних Українців в Торонті, Канада.

Торонто, 20 жовтня 1973 року

Світлий Конгресе!

“Зруйновані Божі храми, осквернений церковний посуд, потоптане все святе, святителі стали поживою для мечів... Села наші бур'янами позаростали, велич наша покорена, краса наша загигає, багатство наше попало в користь іншим, плоди праці нашої погани забирають, бо земля наша попала у володіння інноплеменників. Поганьбили нас ті, що живуть тепер в околицях землі нашої, по-міхом ми стали ворогам нашим, бо ми навели на себе гнів Господній...”

Такими словами оплакував недолю українського народу в часах татарського лихоліття Володимирський владика Серапіон, що власними очима бачив наїзд татарських орд хана Батия, як вони руйнували “Матір Руських Городів” — Київ у всю українську землю.

Описані вище події діялись сім сторіч тому, але досьогодні вони заховалися в пам'яті нашого народу, у його літописах і письмових пам'ятниках видатних мужів того часу, яким дорогою була наша Мати, Русь-Україна. Упала Київська Держава, а сто років згодом Галицько-Волинське королівство, внаслідок наїзду ворогів.

І коли здавалося, що понад українською землею перелетів ангел смерти, Рідна Церква взяла провід народу в свої матірні руки і з великим відданням та жертвами провадила його до нового відродження.

І в сьогоднішніх часах всенародьої руїни наша Церква стоїть на чолі нашого народу після наїзду московської безбожної навали, що зруйнувала в 1917-1920 роках нашу відроджену Українську Державу.

Большевицьке ярмо гірше за татарське, бо татари не вбивали живої душі народу; не вбивали без суду владик, священників і мирян та не знущалися з них довгими роками в тюрмах і невілнничих таборах, як це вже більше ніж півсторіччя роблять безбожники з нашими Братами і Сестрами в Україні.

Всім нам ясно, що большевицький безбожний режим не воляється лише нищенням національно-культурних і матеріальних надбань українського народу, але змагає до повного знищення його індивідуальности і свідомости, його Богом-даної місії на Божому світі.

Від наших Братів з України чуємо голос розпуки: “Нам замкнули уста! Ви, наші Браття у вільному світі, голосіть правду про нашу кривду! Подайте нам помічну руку!...”

**
*

Браття і Сестри! Делегати Другого Світового Конгресу Вільних Українців у Торонті! Чи маємо замкнути очі й вуха на цей крик розпуки? Ми, Ваші Владики з усіх сторін світу, у проводі з нашим Блаженнішим Патріярхом Кир Йосифом I, що недавно відвідував наші церковні громади, пересилаємо Вам наш сердечний привіт та Архисрейське Благословення. Ми хочемо запевнити Вас, що в наших моліннях до Святого Духа благатимемо, щоб Він просвітив Ваші уми і Ваші серця та надхнув Вас добрими і спасеними думками.

Водночас прохаємо Вас задуматись над важливими справами та винести корисні постанови. У першу чергу хочемо звернути Вашу увагу, що українці живуть у різних країнах поселення, немов малі острови серед великого моря. І не в усіх тих країнах діють однакові режими: одні мають більше зрозуміння наших національних аспірацій і потреб, а інші менше.

Є країни, де єдиним виявом українства являються тільки наші церкви. Наші добрі миряни сходяться там із своїми дітьми хоч раз у тиждень на спільну Богослужбу та ісповідують Бога своєю рідною мовою, у своєму рідному обряді та згідно із своїми національними традиціями. Їхні народжені на чужині діти учаться у своїх церквах Божого закону.

Тимто просимо Вас, щоб Ви плянували і здійснювали свою працю в дуже тісній злучі із своєю Рідною Церквою. Є нашим бажанням, щоб при Головному Проводі СКВУ, його Голові чи Генеральному Секретареві постійно перебували уповноважені нашої Української Католицької Церкви, яких виделегує Синод Українських Католицьких Владик чи наш Блаженніший Патріярх, як і інших наших Українських Церков.

**
*

Говорячи про “велику політику”, не можемо забувати чи недоцінювати інших пекучих справ, як, наприклад, велику загрозу денационалізації та асиміляції наших молодих людей у країнах нашого нового поселення. Коли звернемо на це нашу пильну увагу і знайдемо успішну зараду, врятуємо для народу тисячі молодих людей; інакше швидко прийде час, що втратимо наше молоде покоління, без якого наші великі національно-релігійні ідеали і наш дотеперішній народній дорібок підуть у забуття, бо не буде кому понести їх грядучим поколінням.

Це пекучо-важлива справа і вона мусить бути позитивно вирішена з огляду на екстремізаційну політику і плянові намагання большевицького режиму в Україні нищити український народ.

**

Ми є свідками екуменічних з'їздів і розмов представників різних народів та віроісповідань, що засідають при одному столі. Українці, що не становлять одного релігійного моноліту, на жаль, ще й досі не почали взаємного екуменічного діалогу.

Отож маємо надію, що терен СКВУ міг би бути добрим місцем для таких початкових розмов, що в майбутньому спричинилися б до більшого взаємного розуміння та евентуального об'єднання, якого ми всі щиро бажаємо.

Врешті, в обличчі важкої дійсности на Рідних Землях, наша Помісна Католицька Церква з її Блаженнішим Патріярхом і Синодом Українських Католицьких Владик репрезентує перед усім культурним світом нашу "Мовчазну Церкву" в катакомбах, наших численних мучеників та ісповідників.

Тому взиваємо Вас усіх, делегатів та учасників 2-го Конгресу СКВУ, представників нашого громадського, наукового, культурно-національного та економічного життя, наших рідношкільних учителів, університетських професорів, а зокрема провідників і виховників наших молодечих організацій, як також провідників наших різних політичних угруповань дійти до взаємного порозуміння як діти нашого одного великого і славного українського народу та наладнати тісну і творчу співпрацю! Великий час вимагає великих людей! Маємо в Бозі надію, що 2-ий Світовий Конгрес Вільних Українців спричиниться до зміцнення всіх ділянок багатогранного життя нашої спільноти на наших нових поселеннях та в нашій Рідній Україні.

Пересилаємо Вам усім наше Архисрейське Благословення і бажаємо якнайкращих успіхів у працях 2-го Світового Конгресу Вільних Українців.

† Ізидор

Єпископ Торонтонської Єпархії

* * *

Мельборн, 19 вересня 1973 р.

Слава Ісусу Христу!

Високоповажаний Пане Президенте!

Дуже дякую за запрошення на II СКВУ, але на жаль, з огляду на душпастирські обов'язки й на велику віддасть та зв'язані з тим кошти, не зможу прибути.

На Ваші руки складаю найсердечніші побажання для всіх організаторів, а відтак для всіх учасників Конгресу, і молю Всемогучого й Милосердного Бога, щоб за молитвами Пресв. Богородиці — Цариці України, за молитвами всіх покровителів Українського Народу, дав Вам багато сил, мудрости у цій важній і відповідальній праці, якою є приготування й переведення Конгресу. Щоб Дух Святий, “що всюди є і все наповняє”, надхнув всіх учасників Конгресу почуттям великої відповідальности за добро народу і братолюбіє, щоб цей II Конгрес став ще одним сильним заборолом для збереження української спільноти, та щоб став джерелом і надхненням у наших змаганнях для добра цілого українського народу.

В днях II СКВУ, напевно ціла наша спільнота буде думками з Вами і будемо молити Всевишнього про обильне благословення для учасників Конгресу.

Щиро Вас здоровлю, всіх членів Президії, і благословлю з цілого серця

в Христі відданий

† Іван, Єп. Ап. Екзарх
для українців в Австралії,
Новій Зеландії і Океанії

* * *

Буенос Айрес, 16 жовтня 1973 р.

Преосвященніший Владика
Кир Ізидор Борецький
Єпископ Торонтський, Канада

Слава Ісусу Христу!

Ваше Преосвященство,

Преосвященніший Владико:

Дуже дякую за ласкаві інформації у зв'язку з Другим Світовим Конгресом Вільних Українців.

На Ваші руки, Преосвященніший Владико, засилаю Хвальний Президії Конгресу, усім Достойним Учасникам мій щирий привіт, мої найкращі побажання зі запевненням про молитовний спомин за успіх Другого Світового Конгресу Вільних Українців.

Остаюсь з найглибшою пошаною і християнським привітом

† Андрій

Єпископ Українців в Аргентині

Куритибська Українська Єпархія Св. Івана Христителя

Куритіба, 11-го жовтня 1973 р.

До Всесвітлої Президії
II Світового Конгресу Вільних Українців
в Торонто, Канада

Дякуючи за запрошення взяти участь у Другому Світовому Конгресі Вільних Українців, вітаємо його світлу Президію, Шановних Репрезентантів Українських Інституцій і всіх Учасників.

З глибини душі бажаємо Всесвітньому Конгресові щонайкращих успіхів в його важливих працях для українського народу й для консолідації його поселення по різних континентах.

З цієї рідкісної і неоціненної нагоди нехай Всевишній пошле своє небесне світло й свою божественну благодать.

З почуттям глибокої пошани остаємось Вам віддані назавжди в Ісусі Христі.

† Йосип Р. Мартинець, ЧСВВ
Єпарх

† Єфрем В. Кривий
Єпп. Помічник

* * *

Апостольська Єкзархія для Українців візантійського обряду
в Німеччині

14 серпня 1973 р.

До Хвальної Президії
Секретаріату Світового Конгресу
Вільних Українців

Хвальна Президіє,

Дякую за повідомлення і запрошення на Другий Конгрес СКВУ, який відбудеться в Торонті від 1-го до 4-го листопада ц. р. На жаль, не можу прибути на Конгрес СКВУ і з того приводу прошу прийняти найкращі побажання для успішного переведення Конгресу і пересилаю Архисрејське Благословення всім учасникам Конгресу.

Бажаю Божих ласк і остаюсь в Христі

† Платон
Єпископ
Апостольський Єкзарх

Чикаго, 29 серпня 1973 р.

До Хвальної Управи
Світового Конгресу Вільних Українців

Слава Ісусу Христу!

Вельмишановний Пане Президенте!

Сердечно дякую за Вашого ласкавого листа, в якому повідомляете мене про Другий Конгрес СКВУ, що відбудеться від 1-го до 4-го листопада ц. р. в Торонто, Канада.

Ваша праця на добро нашої української спільноти у Вільному світі та для нашої Батьківщини України заслуговує на велике признання і похвалу.

З цієї радісної нагоди прохаю прийняти мої найщиріші побажання великих успіхів у Ваших нарадах та щедрих Божих ласк для усіх його учасників.

Благословення Господнє на Вас!

Остаюся щиро відданий в Христі Господі

† Ярослав

Єпископ Єпархії св. Отця Николая

* * *

Єпископська Канцелярія Української Католицької Митрополії
Філадельфія, США

24 серпня 1973 р.

Світовий Конгрес Вільних Українців
Секретар: Вп. п. Д-р Святомир М. Фостун
49 Лінден Гарденс
Лондон, Велика Британія.

Слава Ісусу Христу!

Високоповажаний Пане Докторе:

Дуже радію, що Вп. п. Президент Мгр. Антін Мельник і Ви докладаєте всіх зусиль щоб належно зорганізувати Другий Світовий Конгрес Вільних Українців в Торонто, Канада.

Сердечно дякую Вам за ласкавого листа з 20-го липня ц. р. і у відповідь подаю до ласкавого відома, що приймаючи Ваші запитання, буду старатися взяти особисту участь в запланованому Конгресі. Але вперед я мушу порозумітися з Преосвященним Єпископом Кир Ісидором Борецьким, на території Єпархії якого Конгрес буде відбуватися, і коли не буде ніякої перешкоди з огляду на Архиепархіяльну діяльність, радо загощу до Торонта в листопаді цього року, щоб, як це Ви гарно пишете в своєму листі, “заманіфестува-

ти єдність і солідарність Української Церкви з українськими організованим національним життям у вільному світі”.

Бажаю з глибини душі успішного переведення Конгресу і з тої нагоди засилаю Вам, всьому Проводові, організаторам, всім працівникам і учасникам Конгресу моє Архидієрейське Благословенство та остаюсь

з Християнським Привітом

† Василь
Єпископ помічник
Генеральний вікарій

* * *

Українська Автокефальна Православна Церква в США

26 жовтня 1973 р.

З ласки Божої Архидієпископ Григорій, Зверхник Української Автокефальної Православної Церкви на чужині.

До Високої Президії і всіх Делегатів 2-го Світового Конгресу Вільних Українців моє Архипастирське привітання.

Наша Мати Україна, як та “Рахіль” (Матф. 2, 18) плаче за дітьми своїми, що живуть на рідних землях і жорстоко караються ворогом за те, що вони бажають національної свободи, бажають плекати свою рідну мову, звичаї, культуру і триматися своєї Церкви. Вона плаче і за тими своїми дітьми, котрі вийшли у вільний світ — на Волю і тут, замість братньої любови, сіють ворожнечу поміж собою, забувають свою мову, звичаї, Церкву і розпорюються серед чужинського оточення. Хто ж розважить і зменшить материнські страждання нашої Матері України? Лише ми з Вами, коли усвідомимо свою відповідальність за долю і волю своєї нації.

Питання самозбереження Української нації на чужині і в радянській імперії є питанням нашого буття. Тут у вільному світі добиваймося в Об’єднаних Націях прав людини для Українського народу на Рідних землях. Через уряди країн нашого поселення добиваймося протестів проти релігійного переслідування і русифікації нашого народу і розбудувуймо своє національне життя та будуймо центри Української культури й використовуймо всі можливості для навчання дітей своєї мови. Бережимо Церкву як криницю національної і християнської свідомости. Бережимо молодь свою і зменшуймо мішані подружжя.

Я вірю, що 2-ий СКВУ зробить багато для нашого самозбереження і розвитку нашої національної культури.

Вітаючи Президію і Всіх Делегатів СКВУ, я в молитвах буду просити Благословення Всевишнього на Вашу плідотворчу працю.

З надією на все добре залишаюсь,

† Григорій
Архидієпископ

Українська Православна Церква в Америці

1 листопада 1973 р.

До Другого Світового Конгресу
Вільних Українців
Торонто, Онтаріо, Канада

Слава Ісусу Христу!

Світлий Конгресе!

Українська Православна Церква в Америці і Канаді, яка знаходиться в Юрисдикції Вселенського Патріярха Царгородського, шле Вам сердечний привіт та щирі побажання якнайкращих успіхів у Вашій тяжкій праці. Молимо Духа Святого, щоб був з Вами і провадив Вас по дорозі спокою і радості та об'єднував Вас в думках і нарадах. Бажаємо, щоб рішення Ваші були якнайбільше зрівноважені і ділові та щоб стали радістю всього нашого народу під сонцем.

Нехай Благословенство Великого і Доброго Господа спічне на всіх Вас Учасниках цього великого Конгресу.

Ваш в Господі Нашім Ісусі Христі

† Андрей, Єп.

* * *

Апостольський Екзархат для українців католиків у Великобританії

24-го жовтня 1973 р.

До Хвальної Президії
Другого Світового Конгресу Вільних Українців
Торонто, Канада

Слава Ісусу Христу!

Хвальна Президіє,

Прийміть мою щирю подяку за Вашого листа з 19-го липня ц. р., в якому Ви запрошусте мене на Другий Світовий Конгрес Вільних Українців, що відбудеться 1-го до 4-го листопада ц.р. в Торонто, Канада.

По довшій задумі — що і нехай буде маленьким виясненням моєї спізненої відповіді — я дійшов до висновку, що я не матиму змоги скористатися з Вашого ласкавого запрошення.

Та хоча й не особисто, я буду присутній словами мого спеціального Привіту, який я вислав вже до Хвальної Президії 12-го ц. м.

Коли ж ідеться про зарепрезентування нашої Української Католицької Церкви, то я не маю сумніву, що Її якнайгідніше зарепрезентують інші наші присутні Владики.

Бажаючи повторно успішного проведення Другого Світового Конгресу Вільних Українців, остаюсь

з любов'ю в Христі,

† **Августин, ЧСВВ, ЄПІ.,**

Апостольський Екзарх

* * *

Апостольський Візитатор українців у Західній Європі

Рим, дня 21 вересня 1973 р.

**До Хвальної Президії
Світового Конгресу Вільних Українців
на руки Президента ВП Пана мгр-а А. Мельника
у Лондоні.**

Хвальна Президіє,

Прошу прийняти сердечну подяку за ласкаве запрошення до участі в Другому Конгресі СКВУ, що відбудеться в Торонті, Канада, 1—4 листопада ц. р. Не маючи змоги прибути на Конгрес, пересилаю оцим моїм листом найкращі привітання для Хвальної Президії і для всіх Шановних учасників та запевняю про мої молитви за Боже благословення і поміч для всіх праць і подвигів, на більшу славу Богу, на благо святої Церкви й на добро та втіху нашого українського народу й нашої любої Батьківщини України. В єдності сила народу!

З висловами найглибшої пошани остаюсь

відданий у Христі Господі

о. прелат Мирослав С. Марусин

Апостольський Візитатор

Управа Ради Українських Євангельських Церков в Канаді

2 листопада 1973 р.

До пана Миколи Плав'юка, Генерального Секретаря
Світовий Конгрес Вільних Українців
Шератон Готель, Торонто.

Вельмишановний Пане Плав'юк:

В імені Ради Українських Євангельських Церков в Канаді прошу прийняти від нас щирі побажання благословення Божого в праці Конгресу, а в будучині осягнення цілей, що їх Світовий Конгрес Вільних Українців має на меті. Слово Боже наказує нам всім: "Бувай мужній, і стіймо твердо за наш нарід і за міста Бога нашого, а Господь учинить, що Йому до вподоби". 2 Самуїла 10:12.

За Управу Ради Українських Євангельських Церков в Канаді

М. Фесенко
Президент

В. Кучер
Секретар

* * *

Протоархимандрит Чина Св. Василя Великого

Рим, 25 жовтня 1973 р.

До Хвальної Президії
Світового Конгресу Вільних Українців
Торонто, Канада

Вельмишановна Громадо, Український Парляменте,

Промислом Божого Провидіння від довгих століть Василіянський Чин поділяє повністю історичну долю і недолу Українського народу в Батьківщині, а під сучасну пору є і частиною Української Діаспори, даючи радо і щиро свою працю, труд і жертву для духовного блага цілої Української Спільноти в світі. Це його природна і Божа місія, а одночасно і честь.

Тому Василіянський Чин прийняв з вдовolenням і схваленням скликання другої Сесії-Асамблеї Світового Конгресу Вільних Українців під сучасну пору, коли і проблеми, і потреби, і труднощі зростають і зумовляють та визначають життя і працю української Громади та ставлять на порядок дня справу її ідентичности та збереження української національної субстанції.

Василіянський Чин, страдаючий у Батьківщині і діяльний у Діяспорі, засадничо прийме резолюції, постанови і рекомендації Конгресу, погоджені наполегливим трудом, великим досвідом і розумом організацій, спільно обдумані і вирішені в світлі загальної ситуації в світі та буття української людини в ньому, з збереженням природної і моральної свободи думки і волі.

Отож, пересилаючи цю загальну заяву, вітаємо цілу Українську Вільну Громаду в її представниках, оту оперативну, ідеологічну і громадську Конституванту Української Діяспори, з побажанням повного успіху в запланованій програмі та її майбутнього здійснювання. Окрема Делегація-Представництво буде спільно з Вами обдумувати на цій Асамблеї те, що українській людині сьогодні на потребу і що вона може зробити. Не маючи іншої спромоги виявити нашої солідарності, єдності і співпраці, ми вислаємо наших Представників, заявляючи одночасно нашу солідарність і єдність з Представництвом Української Католицької Церкви на Конгресі, бо уважаємо, що наша чернеча діяспора в світі потребує такого вияву нашої думки.

Тож думайте сміло, глибоко і далекоглядно нашу народну думу в цілій її ширині; плянуйте відважно і далеко на благо цілого Українського Народу.

А в тому часі, духом об'єднані з Вами всіма, молитимемо в наших обителях Бога, щоб благословив праці Конгресу, щоб дав мудрість Провідникам, єдність і взаємне благовоління Учасникам-Делегатам, щоб уміло, мудро і успішно поєднали різноманітність думок і плянувань, многогранність проблем і складність обставин в єдності мислення, програм і дій.

З глибокою пошаною до цілого Конгресу і його Світлої Президії,

з християнським привітом остаємось щиро віддані у Господі

о. Ісидор І. Патрило, ЧСВВ
Ген. Секретар

о. Атанасій Г. Великий, ЧСВВ
Протоархимандрит

* * *

Протоігуменат О.О. Редemptористів, Вінніпег, Манітоба

30 жовтня 1973 р.

Другий Світовий Конгрес Вільних Українців
Торонто, Канада

Світлий Конгресе:

Через надмір праці в наслідок понад двомісячної відсутности з Канади з причини моєї участі в міжнародній Генеральній Капітулі Отців Редemptористів, не можу особисто взяти участі в II-му Світовому Конгресі Вільних Українців. Одначе радо й охотно переси-

лаю привіт Світлому Конгресові з сердечним побажанням благословенних успіхів і знаменних досягнень у нарадах, виборах та в резолюціях.

Переглядаючи програму II-го Конгресу, з великим задоволенням завважив, що Конгрес намітив собі продискутувати актуальні й речеві питання. Це дає оправдану надію, що напрямні, які будуть намічені Конгресом для української спільноти, будуть на правду життєдайними засадами для здорового культурного, духовного й національного життя тої ж спільноти. Радію з цього щасливого вироблення конгресової програми. Уважаю, що таке позитивне наставлення необхідне для оправдання дії СКВУ.

Маю надію, що намічена програма буде виконана не в душі будь-якого партикуляризму, але радше в атмосфері надхненої візії на будуче. Тоді досягнення II-го СКВУ дійсно будуть джерелом плідних напрямних для української спільноти в її змаганнях здорово й корисно розвиватись на різних континентах свого поселення в усіх відтинках нашого життя.

З християнським привітом

о. М. Гринчишин, ЧНІ.,
Протоігумен

* * *

Головна Управа Ради Українських Євангельських Церков у Канаді

1-го листопада, 1973 р.

II-гий Конгрес СКВУ
у Торонті, Онтеріо, Канада

Світлий Конгресе:

Рада Українських Євангельських Церков у Канаді має велику приємність привітати всю Управу, всіх делегатів і всіх гостей Конгресу на вільній канадській землі й в нашому Торонті та бажає світлому Конгресові Божого благословення в його праці і в його стараннях для добра, визволення і кращої долі нашого українського народу.

Хай же сам Господь Ісус Христос з'єднає наші серця в щирій праці для Нього й для сповнення наших молитов і наших мрій, щоб ми всі разом могли допомогти в створенні суверенної й незалежної української держави.

За Головну Управу Ради Українських Євангельських Церков у Канаді:

З. Речун-Панько
пастор

Колегія Св. Андрея у Вінніпегу

22 жовтня, 1973

Секретаріят
Світового Конгресу Вільних Українців
на руки д-ра С. Фостуна,
Лондон, Англія.

Світлий Секретаріате!

З нагоди Другого Світового Конгресу Вільних Українців Деканат Богословського факультету Колегії Св. Андрея у Вінніпегу, в імені свого Сенату, Професури і студентів радо вітає Конгрес і бажає йому успіху в переведенні його програми для добра української справи в світі.

З братнім привітом,

За Деканат Богословського факультету,

Протопресвітер **С. Герус**, декан

* * *

Провінційний Заряд Сестер Служебниць в Бразилії

Прудентополіс, 22 жовтня 1973 р.

До Всесвітлої Президії Другого Конгресу СКВУ
в Торонто, Канада

З нагоди Другого Конгресу СКВУ, в імені Провінційної Управи Сестер Служебниць Пренепорочної Марії в Провінції Святого Архангела Михаїла в Бразилії, вітаємо Президію, всіх Делегатів і Учасників Конгресу і складаємо побажання найкращих успіхів і Божого Благословення у всіх його працях і засіданнях на благо Українського Народу і Католицької Української Церкви.

З належною пошаною і з християнським привітом,

с. Марія Корчагін, С. П. М.
Провінційальна Настоятелька

с. Регіна Онушкевич, С. П. М.
Провінційальна Секретарка

Прудентопіль, Парана, Бразилія.
20-го жовтня

До Другого Конгресу Вільних українців
у Торонто, Канада

Слава Ісусу Христу!

Хвальний Зборе!

Оцим вітаємо Вас усіх та просимо Всевишнього Господа й Пресвяту Богородицю ласк і опіки та духа премудрости на Ваше таке світле починання.

Хай діяння Ваші окрилять надією наш поневолений народ в Україні та сумежніх краях, як теж оживлять і прив'яжуть до свого рідного тих, що в Україні не суцї.

Ми ж з великою радістю та говінням слідкуємо за Конгресом і будемо старатись у нашій силі та можності ідеї та постанови його впроваджувати в життя у засязі нашого простру діяння.

Хай усміхнеться наша Мати Україна й обійме вольними руками суцїх у нїй і поза нею діток!

З Богом дружньо
“Праця” та “Місіонар”

о. Василь Зінько, ЧСВВ.

о. Володимир Бурко, ЧСВВ

* * *

Привіт від Міської Ради м. Торонта

Торонто, 2-го листопада 1973 р.

Хвальна Президіє!
Достойні Делегати 2-го Світового Конгресу
Вільних Українців!

Вітаю від щирого серця Президію, Делегатів і учасників 2-го Світового Конгресу Вільних Українців і висловлює при тому невимовну радість з того, що СКВУ ,як репрезентативне тіло української діаспори, відбуватиме свої наради у нашому Торонті, в місті, якого Міська Рада вирішила з цієї нагоди відмітити конгресовий час як український тиждень.

Рішення Міської Ради виразно свідчить про добру славу української громади та про вплив українців в нашому місті.

Конгрес Вільних Українців — це символ єдности українського народу у світі. Це найвище координаційне тіло, якого завданням є зберігати і розвивати громадське, культурне, політичне і релігійне життя українців у вільному світі, і одночасно це найсильніше забороло українства у вільному світі і джерело збереження його національної ідентичности.

Живу надією, що доповіді, дискусії і семінари відбуті в конгресовому часі допоможуть знайти розв'язки для пекучих проблем, перед якими стоїть українство в розсіянні, і я переконаний в тому, що всі складові організації СКВУ прикладуть усіх старань для того, щоб рішення і резолюції 2-го СКВУ не залишилися тільки мертвими буквами на папері.

Нам треба подбати про те, щоб СКВУ постійно зростав у своєму престижі як серед чужого довкілля, так і серед нас самих.

На форумі дій СКВУ не має бути місця для імпровізацій та непрофесійної, доривочної праці.

СКВУ може і мусить стати українським державним центром світового масштабу і знайти визнання у цілому світі.

Ми мусимо стреміти до того, щоб в сусідстві Об'єднаних Націй в Нью-Йорку постав постійний центр СКВУ, який гідно репрезентував би наш голос в обороні поневолених братів і сестер наших в Україні.

Не сміємо теж забути, що сучасна ситуація, в якій знайшовся український народ, вимагає, щоб СКВУ і всі його складові частини станули одностайним фронтом у змаганнях за Український Київсько-Галицький Патріярхат та за зближення і співпрацю Українських Церков.

Бажаю успішного завершення нарад і остаюсь

з належною пошаною

Василь Бойчук
радний міста Торонта

* * *

СОЮЗ УКРАЇНЦІВ У БЕЛЬГІЇ
Сприяння Українській Національній Раді
Головна Управа м. Льєж

Бельгія, Лієж, 24.10.1973 р.

До Світлої Президії II-го Світового Конгресу
Вільних Українців, Торонто, Канада.

Світлий Конгресе!

Пересиласмо наші найкращі привітання делегатам II-го Конгресу СКВУ та бажаємо добрих успіхів у працях Конгресу, який має ціль — прийти з допомогою українцям в Україні та українцям замешкалим в країнах Вільного Світу.

Остаємось з пошаною до Вас

За Головну Управу Союзу Українців у Бельгії:

М. Мальований
Т. в. о. Голови

О. Скаба
Секретар

КОМІТЕТ УКРАЇНЦІВ КАНАДИ

Відділ Торонто

1 листопада 1973

До Президії Другого Світового Конгресу
Вільних Українців, Торонто, Онт.

Світла Президіє!

З нагоди Другого Світового Конгресу Вільних Українців Управа Комітету Українців Канади — Відділ в Торонті засилає Делегатам і Учасникам сердечний привіт.

За Управу Комітету Українців Канади

Відділ в Торонті

Д-р. П. Глібович
голова

Д-р. В. Муж
секретар

* * *

ПЛАСТ — Організація Української Молоді

Пластова Станиця Торонто

Торонто, 29-го жовтня 1973 р.

До Хвальної Президії 2-го Світового Конгресу
Вільних Українців, Торонто.

Старшина Пластової Станиці в Торонто wraz з пластовою молоддю щиро вітають Президію, Делегатів і Учасників 2-го Світового Конгресу Вільних Українців — та бажають успішного завершення нарад для запевнення кращої долі українському народові.

Вітаємо Всіх пластовим привітом

СКОБ!

За Станичну Старшину:

пл. сен. Ігор Велигорський
станичний

Ярослав Хоростіль
секретар

СПІЛКА УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ В КАНАДІ
Осередок в Судбурах

29 жовтня 1973 р.

До Президії Світового Конгресу Вільних
Українців, Торонто, Онт.

Хвальна Президіє!

В імені Управ і всього членства ОУВФронту в Судбурах, Онтаріо дозвольте привітати всіх делегатів і учасників Другого Світового Конгресу Вільних Українців і висловити якнайщиріші побажання успіху в нарадах і праці Конгресу.

Бажанням наших організацій і всього українства в світі є, щоб Конгрес став насправді об'єднуючим і координуючим чинником всіх дій української діаспори.

В обличчі грядучих подій віримо, що учасники Конгресу внесуть добро української справи понад всі інші другорядні міркування.

Щастя Вам Боже у Вашій благородній праці!

І. Давидяк — голова

Р. Хомицький — секретар

* * *

СОЮЗ УКРАЇНСЬКИХ ВЕТЕРАНІВ В США

Головна Управа

Чикаго, 1-го жовтня 1973 р.

До Президії Другого Конгресу СКВУ

Висока Президіє!

Центральні Керівні Органи Союзу Українських Ветеранів Америки та все його членство вітають учасників Другого Конгресу СКВУ і бажають їм одностайности в виборі рішень, а зокрема бажають успіху у віднайденні правильних перспектив на шляху здійснення ідей двох Великих Січнів, залишених нам у спадщину державними традиціями нашої доби.

Ми віримо, що рішення й напрямні, схвалені Другим СКВУ в душі наших державних традицій, стануть і для всіх інших поневолених народів промінюючими дороговказами у боротьбі, що йде між державними традиціями волелюбних народів і державними традиціями імперіялістичних держав.

Бож цілість усього, в тім і духово-релігійного, національно-культурного й суспільно-громадського життя кожного народу ста-

новлять у своїй синтезі державні традиції, без яких ніякий нарід не міг би вдержатися на висоті державної нації, але скотився б до стану етнографічного племені.

Тож у глибокій переконанні, що всі постанови Другого Конгресу СКВУ будуть співзвучними з нашими вищезгаданими державницькими настановами, ми, українські ветерани, засилено ці наші найсердечніші побажання.

З українським вояцьким привітом!

За Головну Управу СУВА:

Майор **Микола Личик**
Секретар

Полковник **Василь Рудецький**
Голова

За Головну Контрольну Комісію:

Майор дипл. інж. **Юрій Артюшенко**
Голова

* * *

1 листопада 1973 р.
Бавнд-Брук, Н. Й., США.

Об'єднання Українських Православних Сестрицтв в США

До Хвальної Президії II-го Світового Конгресу
Вільних Українців

Об'єднання Українських Православних Сестрицтв в США сердечно вітає 2-ий Конгрес Вільних Українців і бажає успіхів в його праці.

В часі, коли жіноцтво всього світу змагається за свою рівноправність, українське жіноцтво від віків, ще від княгині Ольги, стояло і стоїть плече о плече з чоловіками. В боротьбі за існування, за збереження своєї держави, за утвердження своєї української ідентичності українська жінка завжди була в лавах борців. Своїх нащадків вона виховувала в засадах християнської моралі, несла допомогу слабім і підтримувала духово немічних. Українська Православна Церква завжди була з своїм народом і сьогодні поза межами рідного краю вона підтримує святий вогонь великої любови до нього. Українське Православне жіноцтво, об'єднане навколо свого духового проводу, своєю присутністю на цьому Конгресі стверджує свої обов'язки жінки-громадянки.

Щастя Вам Боже у Вашій праці!

О. Селепина
Голова

1 листопада 1973 р.

Другому Світовому Конгресові Вільних Українців

Світлий Конгресе!

Маємо шану вітати Другий Світовий Конгрес Вільних Українців від організацій Українського Визвольного Фронту в Австралії й Новій Зеландії.

Життя виказало важливість виконаної праці Секретаріату Першого Світового Конгресу Вільних Українців, так дуже потрібної для нас в діяспорі і для нашого народу в Україні!

Бажаємо ділових нарад, успішного переведення наміченої програми та повних успіхів у всіх задумах і діях!

В обличчі теперішнього політичного і воєнного напруження кличемо всіх українців і всі Українські з'єднання — згуртувати ряди і всім своїм єством причинитися до прискіпшення визволення і усамостійнення нашої Батьківщини! Не прогануймо нагоди, яка може кожної хвилини наспіти!

Під проводом нашої Світової Централі — будьмо готові!!!

**Головна Управа Української Антибольшевицької Ліги
в Австралії й Новій Зеландії**

Мирослав Шевчик
секретар

інж. Северин Григорців
голова

* * *

**Братство кол. вояків 1-ої Української дивізії
Української Національної Армії**

Головна Управа

2 листопада 1973 р.

**До Хвальної Президії Другого Світового Конгресу
Вільних Українців “Фор Сізонс Шератон” готель
Торонто, Канада**

Хвальна Президіє!

Головна Управа Братства кол. Вояків 1-ої Української Дивізії Української Національної Армії вітає Другий Світовий Конгрес Вільних Українців та бажає якнайбільших успіхів в душі єдності всіх українців у діяспорі.

З дружнім вояцьким привітом

д-р Р. Дращиньовський — голова

Р. Гасцький — секретар

УКРАЇНСЬКА РЕВОЛЮЦІЙНО-ДЕМОКРАТИЧНА ПАРТІЯ

Центральний комітет

15 жовтня 1973 року

До Секретаріату СКВУ

ПРИВІТАННЯ

Від імени Секретаріату ЦК УРДП шлемо найсердечніший привіт усім учасникам Другого Конгресу Вільних Українців, що з'їхалися з різних кінців світу в трагічну річницю в житті українського народу — голоду 1933 року.

Кожний з нас, що пережив ті страшні голодові часи, що пам'ятає мученицьку смерть мільйонів наших братів, сестер і дітей, не повинен забувати про свій священний обов'язок перед ними. Цим обов'язком є: до останнього подиху нашого життя свідчити перед вільним світом про жахливі наслідки комуністичного панування над українським народом, про терор, русифікацію, концетраційні табори та інші знущання.

Комуністичний окупант України — спричинник жахливого 1933 року ще й тепер тримає нашу Батьківщину в лебетах безбожного нелюдського комунізму. Поки цей режим існує в Москві — загроза повторення жахливих років на Україні існує далі.

Тому наша боротьба має бути боротьбою проти комуністичного режиму за звільнення українського народу та за створення вільної і незалежної держави українського народу, в якій наш нарід міг би мати свою волю і своє право.

Роля СКВУ — це інформувати чужинців про Україну та її стремління. Але рівночасно перед всіма нами стоїть не менша проблема, якщо не більша, яка є нам під силу і виконання — це сповільнення асиміляції української суспільності поза межами України. Наші школи українознавства, молодечі організації об'єднують дуже мале число української молоді. Багато старших і молоді відійшло в пасив, перестали цікавитися українськими проблемами. Підручники в школах українознавства не завжди відповідають потребам — зтяжкі та недоступні для молоді. Нам потрібно звернути максимальну увагу на молодь, яка має бути продовжувачами ідей старших, наших українських ідей, нашої праці.

Тому будьмо джерелом освідомлення чужих і своїх і добрим українським прикладом і дороговказом для молоді і старших!

З найкращими побажаннями і привітом,

Олексій Коновал — Генеральний Секретар ЦК УРДП

30 жовтня 1973 р.
Вінніпег, Манітоба

Телеграма:

Світовий Конгрес Вільних Українців
Торонто, Онтаріо

Президія Української Вільної Академії Наук в Канаді сердечно вітає Світлий Конгрес, і щирими побажаннями найкращих успіхів в його великій історичній місії. Щастя Боже!

За Президію УВАН:

Д-р **І. Любинський** — генеральний секретар

Д-р **М. Мандрика** — діючий президент

* * *

Мюнхен, 10 жовтня 1973 р.

До Світлої Президії II-го Світового Конгресу
Вільних Українців у Торонто

Як колишній довголітній головний секретар крайового Товариства “Рідна Школа” у Львові та живий ще член Останньої Президії цього ж товариства, почуваюся до милого обов’язку з глибини душі привітати II Світовий Конгрес Вільних Українців та висловити його учасникам мої найщиріші і найкращі побажання, можливо якнайбільших успіхів та загальних осягтів, для добра і потреб усієї української громадськості поза межами України, а цим самим і для цілого Українського Народу!

А втім хочу заважити, що зокрема справа національного виховання української молоді, що живе у різних країнах світу, у любові для рідного народу, особливо до його мови — це те, що є перше на нашу національну потребу, бож саме воно є запорукою існування української спільноти поза межами України взагалі. Цей мій голос пов’язаний з незабутньою подією ще з вересня 1939 р., коли то Красна Армія зайняла Львів. Кілька днів після того голова “Рідної Школи”, проф. Іван Галущинський, скликав, не без поважного ризику, членів Президії Головної Управи “Рідної Школи” на таємне засідання. Відкрив його короткою, зворушливою промовою, в якій між іншими сказав: улягаючи насиллю, ми припиняємо нашу діяльність, однак ніяке насилля не всилі позбавити нас постанови надалі плекати рідношкільну ідею і в міру можливості працювати для неї. Через подання руки Голові кожний з членів Президії заявляв, що ці слова є для нього голосом національної совісті, моральності, зобов’язання на майбутнє! А після того з почину заступника голови о. кан. Юлія Дзеровича присутні змовили молитву: “Під Твою милість прибігаєм, Богородице...”.

Такого переживання ніколи не забувається! І саме з цього випливає моє побажання.

Д-р **Мирон Коновалець**

Учасник Листопадового Чину у Львові, учасник Міжпартійної Наради у Львові у грудні 1934 р. у справі скликання Всеукраїнського Світового Конгресу, Довголітній гол. секретар Т-ва "Рідна Школа".

* * *

Український Християнський Робітничий Рух З. Т. в Німеччині

ГОЛОВНА УПРАВА В ЕССЕНІ

Хвальна Президіє, Світлий Конгресе Вільних
Українців поза межами Батьківщини!

Головна Управа УХРР в Німеччині вітає II Світовий Конгрес і бажає йому успішних нарад.

Нехай Ваш Конгрес, а за ним і всі Світові Конгреси та З'їзди Українців, проходять під гаслом боротьби і праці за Визволення України.

Щастя Вам Боже,

К. Кушлик

голова Головної Управи УХРР

* * *

Карпатський Дослідний Центр

Дня 1 листопада 1973.

До Світлої Президії Другого Світового Конгресу
Вільних Українців у Торонті, Онт., Канада

Світлий З'їзде,
Хвальна Президіє,
Вельмишановні й Дорогі Пані й Панове:

Карпатська Україна вітає Вас!

Нехай Всемогучий дасть Вам сили й здоров'я щасливо діждатися хвилини, коли наш народ буде в радості й гаразді жити у своїй вільній Соборній Україні!

Нехай ділові наради Другого Конгресу з'єднають всіх українців у Вільному Світі до братньої й дружньої співпраці на честь і славу України!

З дружним привітом:

Юліян Ревай

Українська Центральна Шкільна Рада в Австралії

1.XI. 73.

Хвальній Президії 2-го Конгресу СКВУ
Торонто, Канада.

Хвальна Президіє, Світлий Конгресе!

Українська Центральна Шкільна Рада Австралії вітає Вас в імені 22-ох шкіл, 153-ох учителів і 1349 учнів Рідних Шкіл та їхніх Батьківських Комітетів.

Об'єднання всіх творчих сил нашого загалу хай буде головною темою дискусій і ціллю досягнення Конгресу. Просимо Вас про належну увагу Рідного Шкільництва, яке заслуговує на опіку й до допомоги кожної української людини.

З пошаною до Вас:

Теодор Пасічинський
голова

Софія Ваврик
секретар

Орденська Рада Ордена Залізного Хреста Армії
Української Народньої Республіки

Нью-Йорк, 1-го листопада 1973 р.

До Хвальної Президії Другого Конгресу СКВУ
Торонто, Онтаріо, Канада.

Високодостойні Пані і Панове!

Від імени Орденської Ради Ордена Залізного Хреста Армії Української Народньої Республіки вітаємо сердечно Вас і всіх ВП. Учасників Другого Конгресу СКВУ та бажаємо Вам якнайкращих успіхів у Ваших нарадах на добро і славу всіх Вільних Українців і всієї Української Нації.

Зокрема бажаємо, щоб цей Другий Світовий Конгрес Вільних Українців здійснив вповні покладені на нього сподівання та довів до цілковитого внутрішнього замирення всіх творчих сил України та об'єднання їх в один свідомий свого післанництва моноліт з метою продовжувати спільно з іншими народами, що караються в жажливій большевицько-московській тюрмі народів, безкопромисову тотальну боротьбу за визволення.

Щасти Вам, Боже!

З найглибшою до Вас пошаною,

В. Більовицук, майор
голова

І. Винник, майор
секретар-скарбник

УКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНО-ДЕМОКРАТИЧНИЙ
СОЮЗ У КАНАДІ

Торонто, 16-го жовтня 1973 р.

До Другого Світового Конгресу
Вільних Українців, Торонто, Онтаріо, Канада

Світлий Конгресе!

Головна Управа Українського Національно-Демократичного Союзу в Канаді засилає сердечне привітання Другому Світовому Конгресу Вільних Українців, який відбудеться в Торонті, Канада 1—4 листопада 1973 р.

Головна Управа УНДС бажає якнайліпших успіхів у всіх Ваших нарадах.

Сподіваємося, що Другий СКВУ з'єднає українців розпоросених по всіх державах вільного світу і приведе до кращої співпраці нашого громадянства та допоможе зберегти українську духовість, особливо серед нашої молоді

З правдивою пошаною,

За Головну Управу УНДС:

Павло Волосевич
голова

д-р **Зоя Плітас**
секретар

* * *

ТОВАРИСТВО УКРАЇНСЬКИХ ВИСОКОШКІЛЬНИКІВ
В АРГЕНТИНІ

Буенос-Айрес, 25-го жовтня 1973 р.

До Хвальної Президії Другого Світового Конгресу
Вільних Українців, Торонто, Канада

Вельмишановні Панове!

Світовий Конгрес Вільних Українців II, це ще один доказ, що українська нація є зрілою нацією і що поза різними політичними, релігійними і територіальними розбіжностями вміють, у слушний момент, виступити суцільно і об'єднано, як це буває у висококультурних народів.

Благаємо Всевишнього, щоб Конгрес відбувся щасливо та щоб висновки із запланованих студій і дискусій та їх пізніша реалізація принесли належну користь нашому народові, нашій справі і всім українцям на еміграції.

Вітаємо Вас із цим великим почином і прохаємо передати наш щиросердечний привіт всім учасникам цього Світлого Конгресу. За Управу Товариства Українських Високошкільників в Аргентині

Д-р. Василь Похияк
(Віце-президент)

Мгр. Олег Яхно
(Президент)

Проф. Рожа Азаркевич
(Секретар)

* * *

ІНСТИТУТ КАТЕХИТОК СЕРЦЯ ІСУСОВОГО

Прудентопіль, 20 жовтня 1973 р.

До Хвальної Президії II-го Світового Конгресу
Вільних Українців в Торонто, Канада

Інститут Катехиток Серця Ісусового в Прудентополі, Парана, Бразілія, Вітає II-ий Світовий Конгрес Вільних Українців і всіх його учасників в Торонто, Канада та бажає щедрого Божого благословлення й щонайкращих успіхів у всіх його переважливих працях.

За Головну Управу Інституту Катехиток Серця Ісусового і всі Колегії ім. Св. Ольги у Бразілії, Аргентині й Парагваю.

З пошаною,

Надія Шульган
Гол. Директорка Інституту КСІ

Віра Лозова
Секретарка

* * *

УКРАЇНСЬКИЙ ТЕХНІЧНО-ГОСПОДАРСЬКИЙ ІНСТИТУТ

Мюнхен, дня 21 жовтня 1973 р.

До Хвальної Президії 2 Світового Конгресу
Вільних Українців — СКВУ, Торонто, Канада

Вельмишановні Пані і Панове!

В імені Ректорату і Сенату Українського Технічно-Господарського Інституту вітаю повним серцем Другий Світовий Конгрес Вільних Українців і бажаю творчих й успішних нарад. Серед цих нарад повинні і мусять бути обговорені і завершені відповідними постановами також культурні потреби всієї української еміграції, зокрема її Високих Шкіл. Високі Школи, об'єднані в Домі Української Науки в Мюнхені, знаходяться під сучасну пору в особливо

важкому становищі і без спільного зусилля з СКВУ не зможуть перемогти об'єктивних труднощів. Хай почуття спільної долі викличе в усіх учасників 2 Конгресу зрозуміння потреб, завершене відповідним чином.

Ростислав Єндик
Ректор

* * *

УКРАЇНСЬКА ВІЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК

1 листопада 1973 р.

До Світлої Президії Другого Світового Конгресу
Вільних Українців

Світла Президіє!

Як один з тих небагатьох, що ще залишаються живими, членів Української Центральної Ради, маю щастя і честь привітати Світовий Конгрес як важливий історичний крок в неугасній боротьбі за державну суверенність Українського Народу і як невмирущий символ Вільної України у вільному світі.

Від щирого серця бажаю Вам, провідникам великого об'єднаного світового українського руху, провідницької мудрости, братерської згоди й єдності та найбільших і найкращих досягнень у Вашій велетенській боротьбі за визволення з неволі нашого багатострадалного народу і його Соняшної, найкращої в світі, Землі.

З глибокою пошаною

М. Мандрика

* * *

УКРАЇНСЬКО-АМЕРИКАНСЬКИЙ ОСЕРЕДОК "ТРИЗУБ"

Фінікс, Арізона, 29 жовтня 1973 р.

З'їзд Світового Конгресу Вільних Українців
Торонто, Канада!

Організація "Тризуб" в Фініксі вітає Великий Світовий З'їзд Вільних Українців в Вільному Світі та бажає Вам багато успіхів в такій важкій праці, яку Ви на свої плечі берете.

Нехай та Ваша праця буде корисна для української спільноти в діаспорі і хай піднесе національний дух нашого народу на рідних землях нашої бездоленої України.

За управу:

А. Івасів
голова

В. Литвинишин
секретар

УКРАЇНСЬКА РАДІО ПРОГРАММА ВАСИЛЯ ШАРВАНА

Боффало, 1 листопада 1973 р.

До Президії 2-го Світового Конгресу
Вільних Українців, Торонто, Канада

Достойна Президіє,

Керівник і всі працівники української щоденної радіопроеграми Василя Шарвана в Боффало, Н. Й., вітають делегатів і всіх учасників 2-го Світового Конгресу Вільних Українців. Нехай Всевишній благословить всі Ваші об'єднані конструктивні рішення, які приспішать визволення українського народу з-під московсько-большевицького ярма і відновлення Української Самостійної Держави!

Щасти Боже!

Василь Шарван

Керівник укр. радіопроеграми

Цей привіт проголошено на хвилях етеру в суботу,
3 листопада 1973 року.

* * *

РАДІОПРОГРАМА "ПІСНЯ УКРАЇНИ"

Торонто, 29 жовтня 1973 р.

До Світлої Президії Другого Світового Конгресу
Вільних Українців

Від імени Дирекції та всіх співробітників Української Щоденної Радіопроеграми в Торонті — Пісня України — шлемо всім учасникам Другого СКВУ наші щиросердечні привітання і бажаємо Вас успішної творчої праці, скерованої на збереження нашої національної субстанції у вільному світі та на визволення України з комуно-московського ярма.

Вітаємо хвальну Президію СКВУ, усіх дорогих гостей з усіх кутків вільного світу, вітаємо наших Владик, отців та пастирів, наших високих провідників і віримо, що Другий Світовий Конгрес Вільних Українців залишиться великою вікопомною датою у переможному марші вільного Українського Духа до найвищої цілі кожного доброго українця — створення своєї незалежної, вільної Української Держави.

Другий Світовий Конгрес Вільних Українців відбувається в дуже відповідальний і небувалий у світовій історії час. Боротьба між силами добра і зла, між світлом і темрявою, між силами волі і комуно-рабського тоталітаризму доходить до кульмінаційного

пункту, і лише динамічний, далекозорий, державно-мудрий провід вільного українства може забезпечити місце Вільної Соборної Української Держави на майбутніх мапах нашої планети.

На вільних українців наші брати і сестри в Україні дивляться як на своїх посланців на волі, то ж подбаймо про те, щоб в усіх нарадах і рішеннях СКВУ ми гідно репрезентували, обороняли життєві інтереси Українського народу, поневоленого світовою комуністичною змовою.

Хай Милосердний Господь буде Провідником і Дорогоказом в усіх працях СКВУ, тоді ми певні, що і в нашій Україні від Сяну до Кубані засяє зірка Святої Волі, якої спраглися брати і сестри в Україні.

Щасти Вам, Боже!

Прокіп Наумчук

Керівник радіопрограми "Пісня України"

* * *

СПІЛКА ВИЗВОЛЕННЯ УКРАЇНИ В АВСТРАЛІЇ

Хвальній Президії II-го Світового Конгресу
Вільних Українців, Торонто, Канада

Дорога Президіє, Вельмишановні Делегати і Гості!

В зв'язку з тим, що КУ Спілки Визволення України в Австралії трохи запізно одержала запрошення до участі в Світовому Конгресі Вільних Українців, сталося так, що я як делегат, замість поїхати на Конгрес до Канади, виїхав на місячний відпочинок до Фіджі, бо вже не міг анулювати оплачену наперед подорож.

Однак не зважаючи на це, я віддав через КУ СВУ в Австралії мій голос представникам Головної Управи СВУ.

Отже дозвольте мені, з далекої Фіджійської землі, з острова Таї поздоровити 2-ий Конгрес Вільних Українців та побажати великого успіху в його переведенні та актуальних постанов і рішень, які змобілізують українську спільноту в могутню, динамічну, дисципліновану лаву патріотів-соборників, з покликанням Органів Управління, що стануть Головною Квартирою ідеологічної і визвольної політики Українського народу на рідних землях і чужині перебуваючого.

З Богом за Україну!

Василь Буряк
делегат на СКВУ

COMMUNIQUE

The Second Ukrainian World Congress

Metro Council names a Ukrainian Canadian Memorial Park

Metro Toronto Council has paid tribute to Metro's Ukrainian community by unanimously designating a parkland site in the city's west end as a "Ukrainian Canadian Memorial Park."

The move was announced Saturday by Acting Metro Chairman Dennis Flynn, mayor of Etobicoke, when addressing Metro — sponsored luncheon of the Second Ukrainian World Congress in the Four Seasons Sheraton Hotel. He received a standing ovation from the 900 delegates which represent 280 organizations from 22 countries of the western world.

Mayor Flynn said the new park, located at Eglinton Ave. W. and Scarlett Rd., pays tribute to Canadians of Ukrainian background who sacrificed their lives in the service of Canada's armed forces. A memorial cairn will be placed in the park, one of Toronto's most scenic locations, by the Eastern Council of the Ukrainian Canadian Committee.

Mr. Flynn spoke of his association with the Ukrainian Canadian community since his years as secretary of the Community Folk Arts Council of Metropolitan Toronto.

The real purpose of a country, he said, is found in realities of Toronto citizens who speak 80 different languages as their second language and "inter-react and reach out to each other in a constant effort to share their culture with others."

"This is a process that makes Canada stronger and richer," he added.

The four-day congress ends Sunday in Maple Leaf Gardens with an address by the Right Honorable John G. Diefenbaker. Delegates will also take part in an ecumenical service and be entertained by choir and dance groups.

David Crombie
Mayor

CITY OF TORONTO - PUBLIC NOTICE

"UKRAINIAN WEEK"

NOVEMBER 1ST TO 4TH, 1973.

On behalf of the Council of the Corporation of the City of Toronto, it is my pleasure to proclaim November 1st, to November 4th, 1973, as "Ukrainian Week" in the City of Toronto on the occasion of the Second Ukrainian World Congress.

We welcome this opportunity to pay tribute to our many citizens of Ukrainian descent who have contributed to the cultural richness and benefit of all our citizens and we are proud that the Second Ukrainian World Congress will be held in Toronto.

We wish to take this opportunity to welcome the thousands of visitors from all parts of the World here to participate in the Ukrainian World Congress, November 1st to 4th, 1973.

A handwritten signature in cursive script that reads "David Crombie".

M a y o r.

Mayor's Office,
City Hall, Toronto.
October 26, 1973.

HUR A. LINK
governor

STATE OF NORTH DAKOTA

EXECUTIVE OFFICE
BISMARCK

October 26, 1973

Dear Friends:

Greetings to the North Dakotans and the many other persons of Ukrainian descent who are gathered in Toronto for the Second World Congress of free Ukrainians November 1-4.

Dr. Anthony Zukowsky, President of the North Dakota State Branch and National Vice President of Ukrainian Congress Committee of America will lead the delegation from North Dakota and represent more than 25,000 citizens in our state of Ukrainian descent. In North Dakota we have the oldest Ukrainian settlement in the United States.

My personal best wishes for a very successful meeting.

Sincerely yours,

ARTHUR A. LINK
Governor

AAL:kk

WILLIAM N. BODDY
ACCOUNTANT AND AUDITOR

TELEPHONE: 531-7222
531-3208

W. N. BODDY, A.P.A. - PUBLIC ACCOUNTANT
DR. M. O. MALECKYJ, ACCOUNTANT-CORPORATE

1699 DUNDAS ST. WEST
TORONTO, ONT. M6K 1V2

To the Members of Presidium of
World Congress of Free Ukrainians

Sirs:

We have examined the Balance Sheet of the Organizing Committee of the 2nd World Congress of Free Ukrainians as at February 15, 1974 and Statement of Income & Expenses for the period ended on that date. Our examination included a general review of the accounting procedures and such tests of accounting records and other supporting material as we considered necessary in the circumstances.

In our opinion the accompanying Balance Sheet and the Statement of Income & Expenses as at that date present fairly the financial position of the Organizing Committee according to the best of our information and explanations given us and as shown by the books of account of the Committee.

Yours truly,

William N. Boddy
WILLIAM N. BODDY
Accredited Public Accountant

Toronto, Ontario.
February 19, 1974.

Financial Sub-Committee

Chairman: *Yusuf Anyuk*

Members: *Blahynsky*
Elizaveta

R. W. Louwanchuk
N. F. Schumacher

Office Manager

Onelona
Tarascovyy

Auditing Sub-Committee

Chairman: *M. H. Havel*

Members: *Artur*

A. H. Kuzko
E. S. Sutherland
Rene Kir

V
 CNCP TELTOR TNA*
 SHERSEASON TOR
 OTMT21(021913) MNC675
 M CAJ302(1825)(1-048973A306)PD.11/02/73 1824
 ICS IPMNAWA WSH
 10148 CAN GOVT NFWASHINGTON DC 121 11-02 543P EST
 PMS DR ANTHONY ZUKOWSKY
 SECOND WORLD CONGRESS OF FREE UKRAINIANS
 FOUR SHERAONS SHERATON HOTEL
 123 QUEENS ST N
 TOR ONT CAN
 BT

I WELCOME THIS OPPORTUNITY TO SALUTE THE SECOND WORLD CONGRESS OF FREE UKRAINIANS AND TO EXTEND MY BEST WISHES TO ALL OF YOU WHO ARE GATHERED TOGETHER IN SUPPORT OF CAUSE OF FREEDOM THE PLIGHT OF THE UKRAINIANS AND OTHER PEOPLES IN THE SOVIET UNION WHO ARE DENIED THE RIGHT TO LIVE ACCORDING TO THEIR RELIGIOUS AND CULTURAL TRADITIONS IS, I BELIEVE, A PROPER CONCERN OF THE AMERICAN PEOPLE, WHO KNOW THE TRUE VALUE OF INDIVIDUAL LIBERTY. YOU CAN COUNT ON MY CONTINUED BEST EFFORTS TOWARD A U. S. POLICY ON EAST-WEST RELATIONS WHICH INSISTS ON PROGRESS TOWARD HUMAN RIGHTS, AND YOUR STRONG SUPPORT OF SUCH A POLICY IS INVALUABLE TO ME IN THESE EFFORTS WITH WARM REGARDS.

HENRY M JACKSON U.S. SENATOR

SHERSEASON TOR

721P EST
 CNCP TELTOR TNA*
 SHERSEASON TOR

SHERSEASON TOR
 CNCP TELTOR GTPO35 NOV 01 2104EST
 MMB356
 M CA0303(1908)(1-047893A305)PD 11/01/73 1907
 ICS IPMNAWA WSH
 10098 CAN NL GOVT NFWASHINGTON DC 72 11-01 623P EST
 DR ANTHONY ZUKOWSKY PRESIDENT, DLR SAT NOV 3
 UKRANIAN CONGRESS FOUR SEASONS SHERATON HOTEL
 123 QUEEN ST WEST
 TORONTO ONT CAN
 BT

MY GREETINGS AND GOOD WISHES TO MY FRIENDS AT THE SECOND WORLD CONGRESS OF FREE UKRAINIANS. YOUR GATHERING IS AN IMPORTANT EVENT WHICH SIGNALS TO MEN AND WOMEN OF ALL NATIONALITIES THAT THOSE WHO LOVE AND CHERISH FREEDOM ARE WILLING TO BE HEARD. THE UKRANIAN PEOPLE HAVE ALWAYS WAGED A VALIANT STRUGGLE TO PRESERVE THEIR FREEDOM AND THEIR CULTURAL IDENTITY. I WISH YOU WELL IN ACHIEVING THESE GOALS
 U.S. SENATOR HUBERT H HUMPHREY
from Minnesota

CANADIAN NATIONAL • CANADIAN PACIFIC
TELECOMMUNICATIONS
 CANADIEN NATIONAL • CANADIEN PACIFIQUE

OAA784
 AA785(021719) MMA752 *Delivered by H.H.* 361-100 (TIME) 11/02/73
 M CAN230(1713)(1-044496A306)PD 11/02/73 1711
 ICS IPMNAWA WSH
 10133 CAN GOVT NFWASHINGTON DC 98 11-02 450P EST
 PMS DR ANTHONY ZUKOWSKY UKRAINIAN CONGRESS COMMITTEE OF AMERICA INC
 FOUR SEASONS SHERATON HOTEL 123 QUEEN ST WEST
 TORONTO ONT CAN
 ATTN: Room 1519
 DELIVER

BT

DEAR DR. ZUKOWSKY:
 MY CONGRATULATIONS TO THE SPONSORS, PARTICIPANTS, AND GUESTS OF THE SECOND WORLD CONGRESS OF FREE UKRAINIANS. YOUR ACHIEVEMENT IN FOCUSING WORLD ATTENTION ON EXAMPLES OF REPRESSION IS OF GREAT HELP IN THE EFFORT TO CREATE A WORLD WHEREIN ALL PEOPLE CAN LIVE IN DIGNITY AND JUSTICE. YOUR DEDICATION ON BEHALF OF THE BASIC HUMAN RIGHTS OF THE UKRAINIAN PEOPLE IS DEEPLY APPRECIATED BY FREEDOM-LOVING MEN AND WOMEN THE WORLD OVER. MY DEEPEST THANKS AND BEST WISHES TO EACH OF YOU. MAY YOU ENJOY ALL HAPPINESS AND SUCCESS IN THE COMING YEARS. WITH WARMEST PERSONAL REGARDS

WALTER F MONDALE
U.S. Senator from Minnesota

SHERSEASON TOR
CMCP TELTOR GTF366 NOV 01 1518EST
MWB266
M CAA149(1448)TI-028180A305)PD 11/01/73 1442
ICS IPMUAWA WSN
11049 GOVT BUWASHINGTON DC 41 10-31 404P ESTO
PMS DR ANTHONY ZUKOWSKY PRES
UCCA STATE BRANCH OF NORTH DAKOTA
UCCA NATL VICE PRESIDENT FOUR SEASONS SHERATON
123 QUEEN STWST
TORONTO CANADA

PLEASE EXTEND MY BEST WISHES TO ALL THOSE ATTENDING THE
SECOND WORLD CONGRESS OF FREE UKRAINIANS. THE 25,000 UKRAINIAN-
AMERICANS IN NORTH DAKOTA HAVE MADE AN OUTSTANDING CONTRIBUTION TO
OUR STATE, AND I SALUTE THEM AND YOU AS YOU MARK THE 55TH ANNIVERSARY
OF THE UKRAINIAN NATIONAL REVOLUTION. I SALUTE YOU FOR YOUR
DEDICATION TO FREEDOM. BEST REGARDS
QUENTIN M BURDICK *us senator*
from N. Dakota

SHERSEASON TOR

CANADIAN NATIONAL • CANADIAN PACIFIC
TELECOMMUNICATIONS
CANADIEN NATIONAL • CANADIEN PACIFIQUE
61158 (12 67)

QAD614
QAD615(311624) MMA200
M CAF317(1619)(1-037843A304)PD 10/31/73 1618
ICS IPMUAWA WSN
11049 GOVT BUWASHINGTON DC 41 10-31 404P ESTO
PMS DR ANTHONY ZUKOWSKY PRES
UCCA STATE BRANCH OF NORTH DAKOTA
UCCA NATL VICE PRESIDENT FOUR SEASONS SHERATON
123 QUEEN STWST
TORONTO CANADA

BT

PLEASE EXTEND MY GREETINGS AND BEST WISHES TO ALL ATTENDING
THE SECOND WORLD CONGRESS OF FREE UKRAINIANS I APPRECIATE
THIS OPPORTUNITY TO RENEW MY PLEDGE OF CONTINUED SUPPORT
FOR ENSLAVED UKRAINIANS AND IN THE CAUSE OF FREEDOM EVERYWHERE
MARK ANDREWS US CONGRESSMAN FOR NORTH DAKOTA.

0*
SHERSEASON TOR
CNCPT TELTOR GTFZ45 OCT 31 2111EST
MMB119
M CAE410(2028)(2-223400E304)PD 10/31/73 2028
7033544034 NL TDWT ALEXANDRIA WA 143/145 10-31-0826P-EST
ICS 14MMTZZ CSP
PMS/DR WALTER DUSHNYCK DELEGATE
2ND UKRAINIAN WORLD CONGRESS 4 SEASONS HOTEL
TORONTO ONT CAN

BT
DEAR DELEGATES OF THE 2ND UKRAINIAN WORLD CONGRESS: I DEEPLY
REGRET MY INABILITY TO BE WITH YOU IN PERSON AT THIS MEMORABLE
2ND UKRAINIAN WORLD CONGRESS. AN IMPORTANT REVIEW PROCESS AND
SCHEDULED TESTIMONY IN THE US CONGRESS PRECLUDES MY PRESENCE.
I AM, HOWEVER, IN COMPLETE SPIRIT WITH YOU, YOUR OBJECTIVES
AND WORK.
THIS PERIOD OF HISTORY DEMANDS THE BEST EFFORTS EACH OF US CAN
DEVOTE TO THE CAUSE OF FREEDOM, UKRAINE'S INDEPENDENCE AND THE
CAPTIVE NATIONS. THIS CONGRESS CRYSTALLIZES SUCH EFFORTS, AND
THE UCCA WILL ASSURADELY PLAY ITS PROPORTIONATE ROLL FOR ITS
SUCCESS. THE ELUSIONS OF DETENTE AND PEACEFUL COEXISTANCE HAVE
ALREADY BEEN SHOWN IN THE MIDEAST. WE WHO KNOW FROM Hitory
CAN PREDICT MANY MORE. THIS IS WHY WE MUST BE FULLY PREPARED,
GROW IN STRENGTH AND SOLIDARITY, AND PRESS FORWARD OUR GOALS.
WITH YOU IN THE SUCCESS OF THIS CONGRESS AND OUR COMBINED EFFORTS
FOR THE CHALLENGING FUTURE. SINCERELY,
LEV E DOBRIANSKY PRESIDENT UKRAINIAN CONGRESS COMMITTEE OF
AMERICA

CANADIAN NATIONAL • CANADIAN PACIFIC
TELECOMMUNICATIONS
CANADIEN NATIONAL • CANADIEN PACIFIQUE
61188 (12-67)

0AA791
0AA792(021725)
TDAD145 CRT TORONTO ONT 2 419P EST
A MELNYK PRES WORLD CONGRESS OF FREE UKRAINIANS FOUR SEASONS, DLY PAID
SHERATON HOTEL QUEEN AND BAY ST TORONTO ONT

BT
ON BEHALF OF CANADIANS OF POLISH DESCENT IT IS WITH GREAT PLEASURE
WE WELCOME YOUR DELEGATES TO THE SECOND WORLD CONGRESS OF FREE
UKRAINIANS. WE WISH YOU MUCH SUCCESS IN YOUR DELIBERATIONS AND
JOIN YOU IN THE HISTORICAL TASK OF STRIVING FOR FREEDOM OF OUR
BROTHERS AND SISTERS NOW UNDER SOVIET DUMINATION
CASIMIR BIELSKI PRESIDENT CANADIAN POLISH CONGRESS.

СТАТУТ

СВІТОВОГО КОНГРЕСУ ВІЛЬНИХ УКРАЇНЦІВ

I. НАЗВА І ЗАВДАННЯ

§1. Назва:

СВІТОВИЙ КОНГРЕС ВІЛЬНИХ УКРАЇНЦІВ (скорочено СКВУ)
WORLD CONGRESS OF FREE UKRAINIANS
CONGRES MONDIAL DES UKRAINIENS LIBRES
CONGRESO MUNDIAL DE UCRANIOS LIBRES
WELTKEAGRESS DER FREIEN UKRAINER
CONGRESSO MUNDIAL DOS UCRANIANOS LIVRES

§2. Завдання Світового Конгресу Вільних Українців:

- а) давати всяку можливу допомогу українському народові в його змаганнях за волю і державну незалежність,,
- б) змагатися за здійснення прав українського народу згідно з Універсальною Деклярацією Прав Людини,
- в) координувати діяльність своїх членів згідно з постановами Першого й чергових Конгресів СКВУ,
- г) зберігати українську національну ідентичність та плекати і передати з роду в рід українську мову, культуру і традиції.

II. ЧЛЕНИ СКВУ

§3. Членами Світового Конгресу Вільних Українців є:

- а) Українські крайові центральні репрезентації,
- б) Міжкрайові надбудови українських крайових організацій,
- в) Українські крайові організації.

§4. а) Членами-основниками СКВУ є організації-учасники Першого Конгресу СКВУ.

б) Нових членів СКВУ приймає пленум Секретаріату, від постанов якого прислуговує право відклику до Конгресу.

в) З причин передбачених цим статутом і з інших важливих причин пленум Секретаріату може припинити у членських правах, а навіть виключити з членства СКВУ. Від постанов пленуму Секретаріату прислуговує в тих випадках право відклику до Конгресу СКВУ.

III. УКРАЇНСЬКІ ЦЕРКВИ І СКВУ

§5. Українські Церкви (віровизнання): Українську Католицьку Церкву, Українську Православну Церкву та Українські Про-

тестантські Віросповідні Централі заступають в СКВУ їхні делеговані представники.

IV. ОРГАНИ СКВУ

§ 6. Світовий Конгрес Вільних Українців має такі органи:

а) Конгрес, б) Секретаріят, в) Контрольну Комісію.

V. КОНГРЕС СКВУ

§7. Конгрес є найвищим законодавчим органом СКВУ. Конгреси відбуваються щоп'ять років.

Конгрес приймає постанови і резолюції згідно із своїм правильним.

У Конгресах беруть участь:

- а) Українські Церкви,
- б) Українські крайові центральні репрезентації,
- в) Міжкrajові надбудови українських крайових організацій,
- г) Українські крайові організації,
- г) Члени Секретаріату і Контрольної Комісії СКВУ останньої каденції.

У Конгресах беруть також участь особи, запрошені Президією Секретаріату, на основі постанови пленуму Секретаріату.

Пленарна сесія Секретаріату, не пізніше ніж рік перед кінцем своєї каденції, визначає час і місце наступного Конгресу, а також кількість делегатів для членських організацій, названих у §7, а) — г).

VI. СЕКРЕТАРІАТ СКВУ:

§8. Секретаріят СКВУ діє як:

- а) Пленум і
- б) Президія.

Секретаріят приймає свої постанови згідно із своїм правильним.

§9. а) Пленум Секретаріату планує діяльність СКВУ і вирішує про неї в часі поміж Конгресами.

б) У склад пленуму Секретаріату входять такі члени: п'ять представників, яких делегують Українські Церкви, а саме два від Української Католицької Церкви, два від Українських Протестантських Віросповідних Централей; по п'ять представників від крайових центральних репрезентацій із США, Канади, Європи; по два представники з Австралії, Аргентини і Бразилії та з інших країн українського поселення, якщо вони створять свої крайові центральні репрезентації: по одному представникові від міжкrajових надбудов українських організацій та установ; по два представники СФУЖО, СКВОР-у і ЦЕСУС-а та уступаючий президент СКВУ.

в) Секретаріат очолюють: президент СКВУ, заступники президента СКВУ (по одному з країн, поданих у §9-му, а саме з Канади, США, Європи, Австралії, Аргентини, Бразилії та представниця СФУЖО), генеральний секретар, скарбник, вільний член президії, уступаючий президент СКВУ і по одному представникові від Української Католицької Церкви та від Української Православної Церкви, як також один представник від Українських Протестантських Віросповідних Централь.

§10. а) Пленарні наради Секретаріату відбуваються один раз в році. Окремі пленарні наради Секретаріату відбуваються для підготовки програми чергового Конгресу, не пізніше ніж шість місяців перед реченцем Конгресу.

б) Надзвичайні пленарні наради Секретаріату відбуваються на вимогу одинадцяти членів Секретаріату, зголошену письмово президентові.

§11. У склад Президії Секретаріату, в місці осідку Президії СКВУ, входять: президент, заступник президента, представниця СФУЖО в характері другого заступника президента, генеральний секретар, скарбник, один вільний член і по одному представникові від Української Католицької Церкви та Української Православної Церкви, як також один представник від Українських Протестантських Віросповідних Централь.

§12. а) Президія Секретаріату виконує постанови Конгресів і пленумів Секретаріату.

б) Пост президента СКВУ може займати та сама особа не довше ніж дві каденції.

в) Крайові центральні репрезентації повинні в міру можливості делегувати до Секретаріату нових людей.

§13. Заступники президента з-поза місця осідку Президії, в розумінні з Президією Секретаріату, репрезентують СКВУ у своїх країнах.

§14. Президія Секретаріату узгіднює важливі справи з членами Секретаріату з-поза місця осідку Президії Секретаріату кореспонденційним шляхом.

§15. На узгіднену пропозицію крайових центральних репрезентацій Конгрес схвалює на час каденції місце осідку Президії Секретаріату.

§16. а) Кандидатів на членів Секретаріату зголошують Номінаційній Комісії крайові центральні репрезентації, а саме: по п'ять кандидатів від Канади, США та Європи; по два від Австралії, Аргентини, Бразилії та інших країн поселення українців, які вже

мають свої крайові центральні репрезентації: по одному представникові від міжкрайових надбудов українських крайових організацій та установ; по два кандидати від СФУЖО, СКВОР і ЦЕСУС та п'ять кандидатів від Українських Церков.

б) Номінаційна Комісія пропонує Конгресові до схвалення список кандидатів, поданих під: а) цього ж параграфу, з визначенням керівних становищ у Секретаріаті, як теж подає список кандидатів до Контрольної Комісії, поданих у §22-му а).

§17. Номінаційна Комісія складається з 12-тьох членів, яких визначають крайові центральні репрезентації найпізніше до трьох місяців перед реченцем відбуття Конгресу, а саме: по два члени від Канади, США і Європи та по одному від Австралії, Аргентини і Бразилії, як також по одному від СФУЖО, СКВОР-у і ЦЕСУС-а.

§18. Секретаріат покликує до діяльності в рамках СКВУ ради і комісії для ведення поодиноких важливих ділянок українського національного, громадського і економічного життя. Вони діють на основі окремих правильників, потверджених пленумом Секретаріату. За свою діяльність вони відповідають перед Секретаріатом. Ради обирають свої управи на окремих сесіях. Представники рад і комісій беруть участь у нарадах пленумів Секретаріату з правом голосу у своїх справах, а на запрошення беруть участь як референти поодиноких ділянок в нарадах Президії Секретаріату.

§19. Члени Секретаріату втрачають свій мандат у наслідок:

а) резигнації, б) смерті, в) відкликання з важливих причин своєю, тобто десигнуючою організацією.

На опорожнене місце дотичний член СКВУ в порозумінні з десигнуючою організацією призначає до Секретаріату іншу особу.

§20. Фінанси Секретаріату складаються із:

а) загального оподаткування українців у вільному світі на потреби СКВУ, за узгідненням з центральною репрезентацією даної країни,

б) щорічних вplat усіх членів СКВУ за нормою, яку устійнює Секретаріат,

в) добровільних пожертв і дотацій.

Пленум Секретаріату схвалює на пропозицію скарбника щорічний бюджет. Невплачення бюджетового зобов'язання впродовж двох років припиняє дану організацію у членських правах і по-бавляє її права участі в органах СКВУ та в черговому Конгресі СКВУ.

§21. Секретаріат діє як координаційна надбудова суспільно-громадських організацій. Про заплановані акції СКВУ на зовнішньому відтинку щодо завдань, поданих у §2, а), Секретаріат інформує українські політичні середовища.

VII. КОНТРОЛЬНА КОМІСІЯ СКВУ

§22. а) Контрольна Комісія складається із сімох членів: по одному з Канади, США, Європи, Австралії, Аргентини, Бразилії і Венесуелі та двох заступників: по одному з Канади і США, яких пропонують Номінаційній Комісії відповідні крайові центральні репрезентації.

б) Контрольна Комісія уконституовується на своїх перших сходинах.

в) Контрольна Комісія проводить контролю фінансів і діловодства Секретаріату щороку перед пленарними нарадами Секретаріату.

Для важности контролі конечна участь принаймні трьох членів Контрольної Комісії або двох її членів і одного заступника.

г) У випадку смерті, резигнації чи відкликання члена Контрольної Комісії з важливих причин десигнуючою організацією, дочична крайова центральна репрезентація призначає до Контрольної Комісії на вільне місце іншого члена чи заступника.

VIII. ЗАГАЛЬНА ПОСТАНОВА

§23. Конгресові Комісії і Секретаріат СКВУ приймають свої постанови за узгідненням.

IX. ЗМІНИ СТАТУТУ СКВУ

§24. Зміни цього статуту вимагають узгіднення з усіма членами СКВУ на основі пропозицій, які зголошено Президії Секретаріату не пізніше одного року перед Конгресом СКВУ та які пленум Секретаріату запропонує Конгресові.

Цей статут СКВУ схвалив II-ий Конгрес СКВУ на останній пленарній сесії в Торонті дня 3-го листопада 1973 р.

За Статуту Комісію II-го Конгресу СКВУ:

д-р **Юліян Пелех** — голова

мгр. **Володимир Кліш**
секретар

мгр. **Євген Мастикаш**
секретар

За Президію II-го Конгресу СКВУ:

мгр. **Ярослав Білак**
голова

Мирослава Підгірна
секретар

СПИСОК ЧЛЕНІВ СЕКРЕТАРІАТУ СКВУ
ОБРАНИХ НА ДРУГОМУ СВІТОВОМУ КОНГРЕСІ
ВЛІЙНИХ УКРАЇНЦІВ

4 листопада 1973 р. в Торонті, Канада

I. ПРЕЗИДІЯ СЕКРЕТАРІАТУ

О. митрат д-р Василь Кушнір (Вінніпег) — президент СКВУ.

Заступники президента: Микола Плав'юк (Грімзбі) — 1-ий заступник, Стефанія Савчук (Торонто) — 2-ий заступник (як голова СФУЖО), Василь Кирилюк (Торонто) — 3-ій заступник, Юрій Шимко (Торонто) — генеральний секретар, д-р Франко Мартинюк (Гамільтон) — скарбник, проф. д-р Юрій Даревич (Торонто) — член Президії.

Представники Українських Церков: Впреосв. митрополит Максим Германюк (Вінніпег) — представник Української Католицької Церкви, Впреосв. митрополит Мстислав Скрипник (Савт Бавнд-Брук) — представник Української Православної Церкви, пастор д-р Лев Жабко-Потапович (Вілмінгтон, Дел., США) — представник Українських Протестантських Віросповідних Об'єднань.

II. ЧЛЕНИ СЕКРЕТАРІАТУ

Крім 10-ох членів Президії, до Пленуму Секретаріату СКВУ входять ще такі члени (згідно із статутом, §/96 і 9/в):

1. США

Йосип Лисогір — заступник президента; представники країни: о. Володимир Базилевський, Ігнат Білінський, проф. Іван Вовчук, проф. д-р Богдан Гнатюк, проф. д-р Матвій Стахів; представники міжкrajових надбудов: д-р Степан Ворох — Головна Управа Українського Лікарського Товариства Північної Америки, проф. д-р Ервард Жарський — СКВОР, д-р Денис Квітковський — Координаційна Рада ІСНО, д-р Юрій Криволап — Центральний Комітет ОДУМ, mgr. Ірина Пеленська — Головна Управа СФУЖО, проф. д-р Петро Стерчо — Головна Рада НТШ, mgr. Богдан Футала — Головна Управа ТУСМ-у, mgr. Андрій Чорнодольський — Головна Управа ЦЕСУС-а, д-р Іван Марченко — Головна Управа Спілки Визволення України (СВУ).

2. Канада

Представники Українських Церков: Преосв. єпископ Ісидор Борецький (Торонто) — представник УКЦеркви, Всесв. о. архипресвітер Семен Савчук (Вінніпег) — представник УПЦеркви; представники міжкrajових надбудов: мгр. Теодосій Буйняк — Центральний Комітет СУМ-у, Юрій Веретельник — Головна Управа ЦЕСУС-а, проф. д-р Всеволод Ісаїв — Головна Пластова Булава Конференції Українських Пластових Організацій (КУПО), д-р Роман Малащук — Головна Управа Світового Українського Визвольного Фронту (СУВФ), д-р Мирослав Малецький — Головна Управа Братства Колишніх Вояків 1-ої Дивізії УНА, о. прот. Тимофій Міненко — Світова Координаційна Виховно-Освітня Рада (СКВОР).

3. Європа (КОУГЦУ)

Мгр. Антін Мельник, Мюнхен, Німеччина — заступник президента; представники країн: мгр. Омелян Коваль — Бельгія; д-р Святомир Фостун — Великобританія; д-р Михайло Брик-Дев'ятиницький — Голляндія; інж. Осип Мельникович — Франція.

4. Австралія

Мгр. Микола Цюрак — заступник президента, мгр. Зенон Ростек — представник країни.

5. Аргентина

Василь Косюк — заступник президента, Володимир Котульський — представник країни.

6. Бразілія

Микола Гец — заступник президента, інж. Олександр Чечко — представник країни.

II. КОНТРОЛЬНА КОМІСІЯ

Члени: Святослав Фроляк (Торонто, Канада), д-р Сергій Наклович (КОУГЦУ — Європа), інж. Микола Сліпченко (Аргентина), Олег Шиманський (Бразілія), інж. Венедикт Васюк (Венесуеля), інж. Северин Григорців (Австралія), мгр. Іван Базарко (США); заступники: Юрій Дашко (СУСК — Канада), Квітка Семанишин (СУСТА — США).

СТВЕРДЖЕННЯ, ПОСТАНОВИ І РЕЗОЛЮЦІЇ

ДРУГОГО СВІТОВОГО КОНГРЕСУ ВІЛЬНИХ УКРАЇНЦІВ

I

Другий Конгрес СКВУ — проаналізувавши ідейні принципи й громадські заложення Першого Конгресу СКВУ, його постанови й резолюції — стверджує:

а) що вони всі витримали пробу часу, а тому повинні надалі залишитися зобов'язуючими для українського суспільства в країнах вільного світу;

б) що вони створюють платформу координації дії на громадському відтинку, яка може стати базою для здійснювання нашої визвольної концепції, а тому українське суспільство у вільному світі повинно її всіма силами підтримувати та розбудовувати.

У зв'язку з тим Другий Конгрес СКВУ з радістю підкреслює, що в усіх проявах українського суспільного життя у вільному світі є вже виразна печатка домінуючого впливу української самостійницької верстви, яка не шукає порозуміння чи співпраці з ворогом, але послідовно змагає до здобуття Української Самостійної Соборної Держави, спираючись на власні сили свого народу, на свідомість його авангардного становища й передової ролі як найважливішого чинника в процесі національно-державного визволення всіх поневолених московським імперіалізмом народів.

Другий Конгрес СКВУ вважає, що українська національна спільнота у вільному світі, не зважаючи на внутрішні роздрібнення й недостачі, є насправді досить міцно споеною всередині, вона просякнена й опанована ідеями українського самостійництва, що є органічною еманациєю українського народу. Це дає цій спільноті величезні можливості для розгорнення ще інтенсивнішої громадської дії на базі координаційної платформи СКВУ.

II

Другий Конгрес СКВУ відбувається саме в часі, коли Москва особливо скріпила в Україні свій денаціоналізаційний, русифікаційний тиск, намагаючись здійснювати творіння єдиного “советського народу”. До цього вона змагає головню викорінюванням в українців відпорности та інстинкту самооборони, отже розторощуванням основ української культури.

Другий Конгрес СКВУ гостро засуджує московських тиранів і народовбивців за нечуване в історії людства катування захисників прав нації і людини в “психлікарнях”, в тюрмах і концтаборах найсуворішого режиму, і звертається до світової opinio з закликом на захист жертв жорстокої деспотії.

Другий Конгрес СКВУ вважає, що в'язнення і переслідування Москвою українських культурних діячів, борців за національні та людські права, за свободу духової творчости та релігійних переко-

нань — зобов'язує всю українську національну спільноту у вільному світі стати на захист борців в Україні і включитися в боротьбу з окупантом, жертвуючи на цю справу свій час, здібності, гроші, а передусім координуючи свої зусилля в світовій громадській надбудові, якою є Світовий Конгрес Вільних Українців.

Другий Конгрес СКВУ особливо підкреслює, що Україна, а з нею українське суспільство в вільному світі, змагає до визволення, а не до злагодження режиму чи компромісу з окупантом. Советська система посилює гніт, але з її ліквідацією не скінчиться гніт національний і насильство московського імперіялізму над правами людини і нації. Тому розв'язку проблеми визволення України не можна зводити до питання т. зв. демократизації імперії, як це роблять захисники московських дисидентів і західні демократії.

III

Другий Конгрес СКВУ вважає однією з найосновніших проблем, що стоять перед українським суспільством у країнах вільного світу, проблему збереження національної ідентичності (індивідуальності), отже боротьбу з добровільною денаціоналізацією, мішаними подружжями, боротьбу за національне обличчя української молоді.

У цей час, коли окупант нищить усі вияви українства в Україні, — тут, навіть серед широких мас українців, які вважають своє перебування поза межами батьківщини місією, виконуваною для української визвольної справи, виявляються вже деякі ознаки віддалення від українства, охота достосуватися до чужих культурних творів. А тим часом, коли ми маємо позицію української справи в світі уґрунтувати, а водночас зберегти ті культурні цінності, що загрожено в Україні — мусимо ми й наші діти бути віддано, наскрізь, чітко й національно українськими. Мусимо бути не всихаючою галуззю народу, але живою і сильною частиною цього народу, незаступним органом в організмі нації.

У зв'язку з тим Другий Конгрес СКВУ зобов'язує Секретаріят СКВУ основно розробити методичку здійснювання цих завдань для житку всіх крайових Централь.

IV

Другий Конгрес СКВУ, як виразник національних стремлінь українського суспільства в країнах вільного світу, стверджує, що найсильнішим стимулом до його починань на допомогу українському народові в Україні є захопливий приклад молодого покоління України, яке відродилося, виступило на захист національного традиціоналізму, національної героїки життя, справжньої релігійності, гуманізму, правдивої Людини, першости духового над матеріальним.

Другий Конгрес СКВУ, сповнений гордості, любови й подиву для всіх тих, які борються з усякими засобами панування мос-

ковських окупантів над українським народом, які поборюють концепцію “совєтського народу”, перемішання народів і людей, які виступають проти воюючого безбожництва, проти соцреалізму, колективізації, колоніальної індустріалізації, проти русифікації мови й культури — пересилає їм братній привіт, грімке “слава” й урочисте зобов’язання, що твердо прагнемо стояти тут, на допоміжному фронті визволення України, не шкодуючи ні часу, ні сил, ні матеріальних засобів.

* * *

Ми, уповноважені делегати крайових репрезентацій, установ і організацій українських поселень у країнах вільного світу, зібравшись 1, 2, 3, і 4-го листопада 1973-го року на цьому нашому Другому Світовому Конгресі Вільних Українців в гостинному місті — Торонті, провінції Онтаріо в Канаді, яка править за приклад усім іншим країнам своєю увагою, респектом та видатною моральною і матеріальною підтримкою для збереження, розвитку і збагачення традицій і культур своїх етнічних складових частин, спільно й одностайно стверджуємо і постановляємо:

Тому, що за останніх шість років від Першого Конгресу СКВУ загальна міжнародна ситуація не тільки не поліпшилась, але й виразно погіршилась для справи українських визвольних змагань, і

тому, що в тому часі також положення і доля нашого українського народу на рідній не своїй землі під комуно-московською окупацією ще більше погіршились в наслідок посиленого народобивного походу ворога проти української духовости, як і самої субстанції українського народу, в наслідок посиленої русифікації, безправних арештів, засудів і запроторювань до в’язниць, каторжних таборів та психіатричних закладів українських інтелектуалів з повним запереченням і нехтуванням найосновніших людських прав, охоплених Загальною Деклярацією Людських Прав і також визнаних на папері конституцією СРСР, як і

тому, що стан і розвиток українських поселень в країнах вільного світу вимагає нашої дальшої уваги та збільшених зусиль,

Тому ми, Другий Світовий Конгрес Вільних Українців, урочисто і одностайно постановляємо:

1. Потвердити і схвалити знову ті всі основні принципи і напрямні та зобов’язання, що їх був схвалив Перший Світовий Конгрес Вільних Українців у його маніфестах, зверненнях і резолюціях. Зокрема потверджуємо і схвалюємо резолюції, щоб:

1. Усіма нашими силами і засобами, в рамках законів країн нашого поселення, допомагати українському народові в його змаганнях до волі і незалежності, до відновлення своєї самостійної, соборної і народоправної Держави.

2. Вживати всіх потрібних заходів, щоб для цих справедливих змагань українського народу здобувати прихильність і допомогу народів та урядів країн нашого поселення. Другий Світовий Конг-

рес Вільних Українців при цьому ще зокрема постановляє всіма своїми силами і засобами мобілізувати опінію країн свого поселення та світу на оборону людських прав, так брутално заперечуваних комуністсько-московським режимом в окупованій ним Україні.

3. Демаскувати і поборювати прикривану тепер облудою миролюбності імперіалістичну політику червоної Московії в світі і зокрема у відносинах з країнами нашого поселення. Україна була першою, що впала жертвою комуністсько-московської облуди і опісля агресії, як пізніше впали такою ж жертвою численні інші країни і народи. Наш національний і людський обов'язок вимагає, щоб ми це довели до відома та врятували від підступного комуністсько-московського розбишництва і опісля неволі сьогодні ще вільні країни і народи.

4. Зберігати, плекати, розвивати і затіснювати наш духово-культурний зв'язок з нашим волелюбним і нескореним, але поневоленим українським народом.

5. В наших українських поселеннях у країнах вільного світу зберігати, плекати і розвивати наші національні, історичні, культурні та церковно-релігійні традиції та збагачувати ними духово-культурно скарбницю країн нашого поселення і світу.

6. Усіма нашими силами і засобами сприяти розвитку наших Церков та громадських, наукових, виховних, молодечих, студентських, робітничих, професійних, допомогово-харитативних, господарсько-економічних, письменницьких і всіх інших наших установ і організацій, бо вони забезпечують духову і матеріальну базу нашого існування, діяльності і розвитку.

7. Активно підтримувати консолідаційні зусилля для налагодження співпраці всіх наших центральних, крайових і місцевих установ і організацій та угруповань, уважаючи це за одну з головних передумов як нашого дальшого існування та розвитку в країнах нашого поселення, так і нашої допомоги змаганням нашого українського народу. В тому дусі "дусі СКВУ", Другий Світовий Конгрес Вільних Українців з радістю та новими надіями вітає щойно довершене об'єднання трьох митрополій в одну Українську Православну Церкву у Вільному Світі, як і вітає виявлені в останньому часі нові заходи і можливості дальшої консолідації наших політичних сил.

8. Для успішного виконання цих і подібних завдань, Другий Світовий Конгрес Вільних Українців зокрема доручає своєму новообраному Секретаріатові та його Президії:

Встановити постійне бюро Оборони людських прав в осідку Об'єднаних Націй в Нью-Йорку та забезпечити його відповідними кваліфікованими силами і фондами.

Встановити відповідну інформаційну установу, яка дбала б про постійне і кваліфіковане інформування світу про Україну, українські змагання і українські позиції, як також подбала б про постійне інформування українського народу про наше життя, пра-

цю і розвиток та змагання у вільному світі, що було б можливе тільки при допомозі окремих радіопересилань СКВУ в Україну.

* * *

Тому, що в 1945 році, після закінчення Другої світової війни, уряд теперішньої Польщі видав закон, на основі якого насильно виселено понад 250.000 українців з Лемківщини, Надсяння, Холмщини й Підляшшя, і до сьогодні цей надзвичайно несправедливий закон не був відкликаний;

тому, що українці, насильно вивезені і без засобів до життя, були розселені по так зв. "відзисканих землях";

тому, що ці насильно виселені українські родини є постійно виставлені на національні, релігійні й політичні переслідування;

Другий світовий конгрес Вільних Українців доручає президії Світового Конгресу Вільних Українців поробити заходи через уряди країн нашого поселення у вільному світі і перед Об'єднаними Націями, щоб:

1. До Народної Польської Республіки, на терени, де колись жили українці, і на терени, де їх насильно переселено, вислати Комісію Міжнародного Червоного Хреста для точної перевірки їхнього положення, як також для перевірки і ствердження місць-могил масового народоббивства українців у роках 1944 - 1945 (Павлокома 365 осіб, Берізка 250 осіб, Пискоровичі 1000 осіб та інші місцевості, де відбувалися масові народоббивства).

2. Уряд теперішньої Польської Народної Республіки відкликав закон про заборону повороту виселених українців та дозволив їм повернутися до своїх сіл і міст і дав можливість вільного національного і релігійного розвитку.

3. Уряд теперішньої Польської Народної Республіки перестав нищити українські церкви на Лемківщині, Надсянні, Холмщині і Підляшші;

4. Відповідні чинники Польської Народної Республіки відкрили можливість відновлення українського католицького єпископату в Перемишлі.

5. Звернути увагу польським чинникам у вільному світі, щоб вони не ускладнювали українсько-польських взаємин через претенсії до історично-етнографічних українських земель.

Другий Світовий Конгрес Вільних Українців доручає Президії СКВУ видати заяву про своє становище до насильницької та проти волі українського народу доконаної окупації українських етнографічних земель, підкреслюючи, що теперішній стан на цих землях Президія СКВУ вважає за тимчасовий і переходовий.

Другий Світовий Конгрес Вільних Українців рішуче засуджує виступи безвідповідальних осіб у пресі чи де інде, які в імені співпраці з сусідами пропагують українському народові зректися цих чи інших українських етнографічних земель.

РЕЗОЛЮЦІЇ СФУЖО

1. Українське організоване жіноцтво в рамках Світової Федерації Українських Жіночих Організацій, зібране на II-му Світовому Конгресі Вільних Українців, висловлює перед цілим світом найрішучіший протест проти беззаконних арештів і переслідувань культурних діячів, зокрема жінок і жінок-матерів в Україні та вимагає їхнього звільнення і повернення до родини в Україну.

2. З нагоди 25-річчя проголошення Універсальної Деклярації Прав Людини звертаємося до голови Комісії Прав Людини і її членів та до делегатів теперішньої Генеральної Асамблеї, щоб вони вплинули на уряд СРСР перевірити вироки засуджених, зокрема жінок, і звільнити їх з ув'язнення та повернути їх в Україну.

3. Звертаємося до жіночих організацій у вільному світі та до жінок державних мужів, щоб вони вплинули на своїх чоловіків, щоб ці у взаєминах з СРСР вимагали припинення переслідування членів родини політичних в'язнів, перестали змушувати їх до засуджування вчинків арештованих та відречення від них.

* * *

Другий Світовий Конгрес приймає в принципі, як документи цього Другого СКВУ, усі запропоновані поодинокими Радами, Комісіями, панелями і репрезентаціями резолюції і заклики, які не суперечать "духові СКВУ", себто його головним принципам, та доручає новообраному Секретаріатові покликати окрему Редакційну Комісію, яка б ці документи відповідно впорядкувала і оформила та в можливо найкоротшому часі передала Секретаріатові на остаточне схвалення і проголошення.

ЗВІДОМЛЕННЯ

Фінансово-бюджетової Комісії Другого СКВУ

Вельмишановний Пане голово!
Високопреподобні й Всечесні Отці!
Високоповажні Пані й Панове, Делегати й Делегатки!

Мені припала честь скласти звіт про роботу Фінансово-Бюджетової Комісії, обраної на першій пленарній сесії Другого СКВУ для виконання повних завдань Конгресу. Комісія мала одне засідання, що складалося із двох сесій, і діяла під кермою її голови, проф. д-ра Богдана Т. Гнатюка, заступників голови — мгра. Омеляна Ковалья, мгра. Івана Іванчука та дир. Омеляна Плешкевича. Секретарями були пані мгр. Уляна Дячук і Ваш звітодавець.

Комісія, у складі 15-ох учасників, працювала інтенсивно близько чотирьох годин і ґрунтовно передумувала потреби фінансувати діяльність СКВУ і джерела цих фінансів. У загальному стверджено, що слава Богу, українці у країнах вільного світу піднесли свої фінансові доходи до такої мири, що без труду повинні б зреалізувати запропонований Комісією річний бюджет у сумі 100,000 дол. Немає змоги входити тут у деталі, тому я дозволю собі тільки дати підсумки пропозиції Комісії, які ближче з'ясовані в протоколі засідання Комісії.

По ґрунтовній і всебічній дискусії Комісія прийшла до висновку, що бюджетову суму на рік 1974-ий треба було б призначити на ось такі ділянки праці СКВУ:

1. На працю бюро Президії СКВУ: оплата персоналу, приміщення, канцелярських потреб тощо	35%	35,000.00 дол.
2. На бюро СКВУ в осідку Об'єднаних Націй	25%	25,000.00 дол.
3. Праця Рад і Комісій СКВУ, преси й інформацій	30%	30,000.00 дол.
4. Пленарні сесії СКВУ	10%	10,000.00 дол.
	Разом витрат	100,000.00 дол.

Якщо мова про придбання фінансових засобів для ведення праці СКВУ, Фінансово-Бюджетова Комісія розглядала постанови статуту щодо обов'язку кожної членської організації платити членський внесок, як також інші джерела фінансових надходжень, зокрема дотацій та безпосередні датки до каси СКВУ. Фінансова Комісія прийшла одноголосно до висновку, що під сучасну пору необхідно ще залишити дотеперішні методи фінансування СКВУ, базовані в основному на розметі бюджетової суми на поодинокі країни, тобто на їх центральні репрезентації, які налагоджують збірки накладених на них квот найдогіднішими для їх обставин методами. У висліді того Комісія пропонує бюджетові надходження на 1974-ий рік у ось такому виді:

1. Залишка готівки з Другого СКВУ		25,000.00 дол
2. До каси СКВУ повинні в платити в 1974 р.:		
а) США, УККА	44% т. т.	33,000.00 дол.
б) Канада, КУК	33% т. т.	24,750.00 дол.
в) Європа, КОУГЦУ	10% т. т.	7,700.00 дол.
г) Австралія і Н.Зеландія	7% т. т.	5,250.00 дол.
г) Аргентина, УЦР	3% т. т.	2,250.00 дол.
д) Бразилія, ОБКК	2% т. т.	1,500.00 дол.
е) Венесуела, УГВ	1% т. т.	750.00 дол.
Разом впливів		100,000.00 дол.

Фінансово-Бюджетова Комісія рекомендує новообраному Секретаріатові СКВУ розглянути в черговій каденції і по змозі провести у життя, якщо реальна дійсність на це дозволить:

а) Встановити висоту членського внеску для кожної категорії членства СКВУ, як от для крайових репрезентацій, міжкрайових надбудов крайових організацій і т. п. Почуваємося до обов'язку пригадати постанови статуту СКВУ в цій справі;

б) Розглянути шляхи здобуття дотацій на потреби СКВУ від окремих осіб, підприємств, організацій тощо, як також шукати шляхів здобути фінансові засоби з добровільних датків тощо, безпосередньо від громадян, які підтримують СКВУ;

в) Розглянути реальні можливості створення постійного Фонду СКВУ в сумі кількох мільйонів доларів, з інвестиційних прибутків якого можна було б у майбутньому фінансувати бодай частинно діяльність СКВУ.

В імені Фінансово-Бюджетової Комісії ставлю внесок на прийняття тут поданого бюджету та рекомендацій Комісії.

За фінансово-бюджетову комісію:

д-р **Богдан Гнатюк**, в. р.

голова

д-р **Петро Стерчо**, в. р.

секретар

ПРОТОКОЛ

II-го Світового Конгресу Вільних Українців

що відбувся в Торонті, Канада, в приміщеннях готелю “Фор Сізонс — Шератон” від 1-го до 4-го листопада 1973 року.

Першим пунктом II-го Конгресу СКВУ була величава дефіляда українських молодечих організацій міста Торонта перед учасниками Конгресу та внесення прапорів на залю нарад.

Конгрес відкрив голова СКВУ в останній каденції, мгр. Антін Мельник з Мюнхену, Німеччина, о год. 7.30 увечорі і попросив Впреосв. митрополита Мстислава провести молитву. В короткому слові, після молитви, митрополит Мстислав проголосив радісну вістку пр об'єднання Українських Православних Церков у вільному світі. Після офіційного відкриття обрано Президію Конгресу у складі:

голова: — Ярослав Білак (УНО),

секретарі: — Мирослава Підгірна (СУМ), Христина Болюбаш (Пласт), Тетяна Вовк (ОДУМ), Ярослав Лозовчук (СУМК).

Як почесних членів Президії і рівночасно як заступників голови Конгресу запрошено таких осіб:

мгр. Микола Цюрак (СУОА), Австралія, д-р Петро Кондра (КУК), Канада, Йосип Лисогір ((УККА), США, Микола Гец (УВКК), Бразилія, Степан Мудрик (КОУГЦУ), Європа, Василь Косюк (УЦР), Аргентина, Стефанія Савчук (СФУЖО), Канада.

Далі слідували привіти від Українських Церков:

1) Впреосв. митрополит Максим від Української Католицької Церкви,

2) Пастор д-р Лев Жабко-Потапович від Українського Баптистського Об'єднання,

3) Добродій Володимир Багрій від Українського Євангельського Об'єднання Північної Америки.

Всі вони підкреслювали важливість єдності і велику надію, яку наш народ на Рідних Землях покладає на нас і на наше маніфестаційне зібрання. Всі вони висловили надію, що наступний Конгрес відбудеться вже в суверенній, ні від кого незалежній Українській Державі.

Від Союзу Українських Організацій в Австралії і Новій Зеландії вітав Конгрес мгр. Микола Цюрак, який підкреслив важливість втримування живого контакту з українською спільнотою в інших країнах. Василь Косюк вітав Конгрес і передав братній привіт від імени зорганізованої української спільноти в Аргентині. Від Українсько-Бразильського Координаційного Комітету і 150.000-ої української громади в Бразилії вітав Конгрес Микола Гец. Від скоординованих в КОУГЦУ громадських організації Європи склав привіт Степан Мудрик з Німеччини. Йосип Лисогір вітав присутніх від УККА і всіх делегатів на Конгрес з Америки. При кінці д-р Петро Кондра, як господар і голова Централі КУК, вітав Конгрес, а особ-

ливо тих, які приїхали з далеких сторін. Голова нарад також привітав усіх учасників Конгресу і покликав голову Статуткової Комісії д-ра Юліяна Пелеха до відчитання проєкту правильника нарад Конгресу. Було побажання, щоб роздати всім присутнім копію цього правильника.

Д и с к у с і я :

Инж. Роман Галібей (УККА) : просить вияснення щодо “узгіднення пропозиції і проєктів у протилежності до голосування звичайною більшістю голосів.

Голова : Всі проєкти змін правильника мусять бути спрямовані до Комісій. Зговорення чи узгіднення мусить бути в Комісіях, а потім узгіднена на Комісіях зміна мусить бути передана на пленумі Конгресу під голосування загалу делегатів.

Миرون Утриско (США) : просить пояснення 18-го параграфу, що каже “делегати і учасники, які мають дорадчий голос”.

Голова : це відноситься до делегатів, крім намічених членів Комісій, які на Комісіях не можуть мати рішального голосу, але можуть причинитися до праці Комісії і мають на Комісіях дорадчий голос.

Д-р Барвінський (Карпатський Союз Північної Америки) : не можемо приймати правильника тому, що багато його ще не мають на руках і ще не обговорені поодинкі деталі правильника.

Д-р Юліян Пелех (вияснення) : На основі пар. 23 нового статуту мусить бути “узгіднення”. Делегати на пленумі мають право прийняти чи відкинути проєкти Комісій.

Голова : пропонує прийняти новий правильник, щоб могли більш демократичним способом провадити наради.

Мая Грудка (ОУА) : Чому не покликано до привіту голови СФУЖО?

Голова : цей запит тепер не на місці. Після того пропонує відкласти прийняття правильника і статуту до наступного дня по полудні. Голова в цьому місці просить вибачення, що не попросив до виголошення привіту шановну голову СФУЖО, Стефанію Савчук, і тепер просить її до привіту і до почесної Президії Конгресу. Після того Стефанія Савчук виголосила привіт і зайняла місце в Президії.

Далі голова Організаційної Комісії Конгресу, Микола Плав'юк, відчитав склад конгресових Комісій :

В е р и ф і к а ц і я н а К о м і с і я :

голова — д-р Ярослав Кальба (Канада)

члени — мгр. Іван Базарко (США), мгр. Іван Геврик (Канада), інж. Северин Григорців (Австралія) д-р Омелян Кушпета (Голляндія), Оксана Микитюк (Канада) д-р Сергій Наклович (Австрія), інж. Микола Сліпченко, (Аргентина), Любослава Шандра (США)

Статутова Комісія:

голова — д-р Юліян Пелех (Канада)

члени — Ярослав Гаврилів-Бояр (США), інж. Роман Галібей (США), адв. Іван Карасевич (Канада), інж. Андрій Качор (Канада), mgr. Володимир Кліш (Канада) mgr. Євген Мастикаш (Канада), ред. Степан Мудрик (Німеччина), Христина Навроцька (США), д-р Матвій Стахів (США), інж. Микола Цюрак (Австралія), Євгенія Янківська (Канада)

Фінансово-Бюджетова Комісія:

голова — д-р Богдан Гнатюк (США)

члени — д-р Осип Бойко (Канада), mgr. Уляна Дячук (США), mgr. Іван Іванчук (Канада), mgr. Омелян Коваль (Бельгія), інж. Роман Кравців (США), Лев Куделя (США), Ірина Павликовська (Канада), Теодор Пасичинський (Австралія), дир. Омелян Плешкевич (США), дир. Іван Равлюк (Англія), дир. Василь Ситник (Канада), д-р Петро Стерчо (США).

Пресово-Інформаційна Комісія:

голова — ред. д-р Михайло Сосновський

члени — ред. Юрій Венгльовський (Австралія), інж. Леоніда Вертипорох (Канада) ред. Василь Дідюк (Канада), ред. Ілля Дмитрів (Англія), ред. Володимир Леник (Німеччина) Марія Полос (Аргентина) Віра Смерека (Англія), д-р Богдан Футей (США)

Резолюційна Комісія:

голова — ред. Антін Драган (США)

члени — проф. Іван Вовчук (США), Микола Гец (Бразилія), д-р Ізидор Глинка (Канада), Г. Гринь (Канада), Роман Зінько (Аргентина), Богдан Зорич (Канада) Юрій Коваленко (Франція), ред. Зенон Пеленський (Німеччина), Микола Свідерський (Австралія), mgr. Уляна Целевич (США).

Номінаційна Комісія:

голова — Юрій Гвоздулич (Канада)

члени — Петро Башук (Канада), ред. Ігнат Білинський (США), Мирослав Болнох (Австралія), mgr. Микола Дідович (Німеччина), ред. Володимир Косик (Франція), Василь Косюк (Аргентина), Йосип Лисогір (ЗША), Стефанія Савчук (Канада).

Із залі студенти вносять прохання до Підготовчої Комісії прийняти студентів як членів Комісій. Централь СУСК також вимагає цього права для своїх членів.

Ред. Омелян Тарнавський (СУЖК, Канада) пропонує від журналістів створити додаткову Комісію для господарсько-кооперативних справ. Цю пропозицію голова відхилює тому, що Кооперативна Рада щойно відбула свій з'їзд і покликання такої Комісії було б тільки своєрідним повторенням цього кооперативного з'їзду.

Инж. Дмитро Григорчук (США) від Товариства Українських Інженерів Америки підтримує внесок студентів і апелює визнати їх представників як рівноправних членів Комісії.

Микола Плав'юк годиться прийняти пропозиції додаткових членів до Комісій від студентів, але тільки як делегатів від студентської Централі ЦЕСУС.

Голова пропонує делегатам затвердити цю загальну пропозицію, щоб прийняти студентів до Комісій, з тим, що ЦЕСУС собі застерігає право пропонувати чи іменувати цих своїх членів до Комісій.

Ще порушено низку технічних справ:

- 1) постаратись на завтрішній день два прапори (український і канадський),
- 2) ресстрація продовжатиметься на другий день,
- 3) подбати, щоб ще сьогодні був оголошений список приміщень, де відбудуться завтрішні семінари і сесії.

Згідно з програмою наступний пункт — це звіти членів Президії попередніх трьох каденцій. Звітують по порядку три голови СКВУ за останніх шість років:

- 1) о. митрат д-р Василь Кушнір (Канада) за роки 1967-68,
- 2) Йосип Лисогір (США) за роки 1969-1971,
- 3) мгр. Антін Мельник (Німеччина) за 1971-1973, тобто по сьогоднішній день.

Слідуює звіт д-ра Михайла Марунчака (Канада) в заступництві голови Контрольної Комісії, Юліяна Ревая (США). Звітує він, що відбулось сім контроль, одна при кожній пленарній сесії. Хоча вживано різні системи, всі книги були зразково ведені. Всі три Президії скромно вели працю без великих фінансових видатків, а передусім під час останньої каденції за 1972-73 рр. Докладний письмовий звіт Контрольної Комісії буде переданий Президії Конгресу.

Далі звітує ред. Ігнат Білинський — голова Програмової Комісії II-го Конгресу СКВУ.

Праця Комісії: — приготовано проєкт звернення II-го Конгресу до українців в Україні і поза її межами, — внесено протест до Об'єднаних Націй, — створено Комітет Прав Людини при СКВУ.

Микола Плав'юк, голова Організаційної Комісії II-го Конгресу СКВУ, звітує:

— в склад Комісії входили: мгр. Євген Мастикаш, д-р Осип Бойко, Юрій Карманін, д-р Богдан Стебельський, д-р Юліян Пелех, о. Тимофій Міненко, ред. Василь Солонинка і Петро Микуляк.

— від липня 1973 р. затруднено Омеляна Тарнавського й Андрія Бандеру як постійних працівників канцелярії Організаційної Комісії.

Запити і дискусія:

Мгр. Андрій Чорнодольський (ЦЕСУС) пропонує перенести дискусію над звітами на черговий день з огляду на малу кількість присутніх. Голова не погоджується з тим. Неприсутні не чули звітів і не будуть мати над чим дискутувати. Любослава Шандра (США). Неприсутні вийшли з власної волі. Отже ж вони свідомо втратили право голосу. Мирон Спольський (СУСК, Канада) підтримує внесок мгр. А. Чорнодольського.

Голосування виявило, що пропозиція перепала і дискусія над звітами продовжується.

Арсен Степанюк (Український Національно-Демократичний Союз, Канада) : запит до мгр-ра А. Мельника — Чи була співпраця з ексильним урядом УНР?

Мгр. А. Мельник пояснює, що СКВУ — це координуюча громадська надбудова і може співпрацювати з українськими політичними чинниками, оскільки це в інтересі українського загалу.

Василь Іващук (Товариство Української Кооперації, США) :

а) критикує, що всі звіти дуже загальникові, а не порушують конкретних справ,

б) відносно фінансових справ, пропонує покликати фінансових спеціалістів, щоб створити комісію для оглядин нових форм і вишукування нових джерел фінансування праці СКВУ.

Олександр Калинник (СВУ, США) вважає, що у минулій каденції СКВУ замало зроблено у справі реальних заходів проти русифікації в підсоветській Україні; діяльність обмежено тільки до виготовлення меморандуму в тій справі. Пропонує, щоб наступна Президія СКВУ зорганізувала масові протестаційні маніфестації в усіх країнах нашого поселення у справі русифікації.

Інж. Андрій Качор (Канада) пропонує, щоб на майбутнє звіти на Конгрес СКВУ були своєчасно надруковані, щоб громада мала нагоду ознайомитися з працею СКВУ.

Д-р Василь Маркус (Українська Католицька Асоціація Преси, США) вважає, що низка секторів не була відповідно зорганізована і використана. Наприклад, Рада Культури існувала тільки на папері і не проявила жадної дії. Сектор зовнішньої інформації цілком занедбаний. Треба активізувати Ради і Комісії, зв'язані з СКВУ. Також підкреслює, що є певні питання загальноукраїнського характеру, де СКВУ мусить зробити певні рішення і кроки політичного характеру.

Меланія Гураль (Українське Вільне Козацтво, Канада) підкреслює потребу звернути більшу увагу на Україну і на поневолений український народ.

Відповіді:

Мгр. А. Мельник пояснює, що через зріст значення своїх складових частин зростає теж значення СКВУ. Але СКВУ — це координаційне тіло і в наслідок цього факту не може мішатися до діяль-

ности своїх складових організацій та установ. Щодо т. зв. визволь-нополітичної акції СКВУ на міжнародньому терені, уважає, що найважливіша роля СКВУ й українців у вільному світі взагалі — це викликати реакцію і симпатію в чужинецьких колах і мобілізувати їх, щоб вони робили відповідні заходи в обороні прав нашого народу на Рідних Землях і загалом у країнах під комуністичним режимом. Погоджується, що різні недоліки в праці СКВУ були, але не було змоги більше діяти через брак фінансів. Президія Секретаріату СКВУ мала до розпорядження тільки 8.000.00 дол. на рік.

Голова відкладає справу уділення абсолюторії керівним органам СКВУ на черговий день по полудні.

II-га пленарна сесія, п'ятниця, 2-го листопада 1973 р. по полудні

Відкрив сесію голова Президії, мгр. Ярослав Білак.

Мгр. А. Чернодольський (ЦеСУС) заявляє, що молодь незадоволена, що на залі нарад вчора увечорі було присутніх не більше як 150 учасників. Чи можна такий Конгрес трактувати серйозно?

Голова відбирає дальше слово промовцеві і приступає до пункту програми: уділення абсолюторії. Инж. А. Качор (Канада) пропонує прийняти звіти членів Президії. Д-р Матвій Стахів (НТШ, США) підтримує. Ю. Веретельник (ЦеСУС, Канада) вимагає провести голосування.

Голова ставить пропозицію під голосування.

Більшість голосує за нею. Студенти демонстративно стримуються від голосування.

Відбувається дискусія над легальністю пропозиції члена Контрольної Комісії д-ра М. Марунчака, уділити абсолюторію керівним органам СКВУ у відсутності голови Контрольної Комісії, Юліяна Ревая. Инж. А. Качор (Канада) забирає слово у формальній справі. Якщо звіти членів Президії пленум Конгресу вже прийняв, то хоч голова Контрольної Комісії не присутній, пленум Конгресу має право уділити абсолюторію уступаючим органам СКВУ. Пропонує уділити абсолюторію. Проф. Аркадій Жуковський (Франція) підтримує цю пропозицію. Голова ставить під голосування. Великою більшістю голосів пропозиція уділити абсолюторію уступаючим органам СКВУ проходить. Стримуються 20 студентів.

З огляду на те, що Верифікаційна Комісія ще не вповні готова до звіту, приступлено до наступного пункту програми, а саме до звітів керівників семінарів.

Проф. Аркадій Жуковський (Франція), керівник семінара "Русифікація університетів і вищих навчальних установ в Україні", подає звіт, в якому підкреслив, що в усіх видах життя в Україні проходить явна русифікація. На приблизно 35.000 студентів в Україні понад 7.000 є чужинці. Розговорна мова є російська. Відсоток випустників українського роду менший ніж інших. Українські видання виходять малим тиражем. Відбуваються регулярні чистки, переслідування й арешти. Письмовий звіт із перебігу семінара передасть пізніше.

Після цього звіту йде дискусія над проектом статуту.

Ю. Веретельник (ЦеСУС) пропонує обрати двох студентів до Номінаційної Комісії, а саме мгр. А. Чернодольського (США) і Геню Керик (Канада).

Голова на підставі існуючого статуту не може дати цієї пропозиції під голосування.

Ю. Веретельник (ЦеСУС) пропонує звернутися в цій справі до Конгресу, найвищого законодавчого тіла, щоб Конгрес вирішив цю справу. Марія Бек (США) вважає, що статут обмежує кількість Комісій, але до Номінаційної Комісії треба б включити делегатів від молоді навіть, якщо б це мало означати, що два члени Комісії мали б зрезигнувати, а свої місця відступити молоді. Голова пояснює, що членів Комісії назначили відповідні організації. Якщо б прийняти пропозицію Юрія Веретельника і Марії Бек, в такому випадку відповідні організації мусили б відкликати своїх представників і передати звільнені місця в Комісії молоді.

Д-р Володимир Янів (УВУ, Німеччина): Постійно нарікаємо, що існує розрив між старшим громадянством і молоддю. Тут маємо вияв бажання студентів співдіяти, а ми чомусь заслонюємось статутними постановами.

Голова заявляє, що хоч як співчуває молоді, він мусить дотримуватися постанов статуту.

Ігнат Білинський (УККА, США) вважає, що студенти повинні задоволитися тим, що є пропозиція прийняти двох студентів до Президії Конгресу СКВУ.

Інж. Дмитро Григорчук (Товариство Українських Інженерів Америки, США) пропонує закрити дискусію.

Ред. Василь Левицький (Об'єднання Українських Письменників "Слово", Канада) зазначує, що ми вже були на цьому Конгресі свідками порушення статуту СКВУ, бо пропозицію на уділення абсолюторії уступаючим керівним органам СКВУ має внести Контрольна Комісія, а не делегат із залі. Тому треба і можна молоді піти на уступки.

Інж. Микола Семанишин (СУМА, США): На цьому Конгресі ми порушили також постанови правильника Конгресу, а саме при виборі Президії Конгресу, бо — згідно з правильником — має бути тільки три секретарі, а не чотири, як це ми обрали. Тому пропонує дати делегатам молоді й студентів доступ до Номінаційної Комісії без права голосу.

Голова пояснює, що це право має кожний учасник Конгресу. Після дальшої дискусії на цю тему жодної розв'язки не знайдено.

Після закінчення цієї дискусії голова скористав з нагоди, щоб відчитати декілька привітів для Конгресу, які надіслали: проф. Лев Добрянський, голова УККА — США; Апостольський візитатор в Європі, Всесв. о. Мирослав Марусин з Риму; Колегія св. Андрея у Вінніпезі, за підписом о. С. Геруса; АБН в Австралії за підписом інж. С. Григорцева; Рада Ордену Залізного Хреста за підписом В. Білшовчука.

Далі проф. Петро Стерчо (США) звітував про семінар п. н. "Колоніальний визиск України Москвою", подаючи такі висновки:

1) Україна по своїй суті є ніщо інше, як російська колонія, бо всі важливі рішення робляться у Москві.

2) Україна під економічним оглядом — це визискувана колонія. Приблизно 40% доходу вивозять з теренів України. За це Україна в заміну нічого не отримує. Формований в Україні капітал вивозять закордон. Існує також визиск людських ресурсів, бо вивозять з теренів України найкращих українських інтелектуалів, культурних і наукових діячів. Вони тоді не працюють з користю своєму народові, але чужим. Зокрема підкреслено брутальну роль Москви відносно сільського господарства.

3) Коштом українських селян відбувається прогрес і економічний та мілітарний розвиток комуністичного режиму в СРСР.

Друкований звіт буде переданий.

Є пропозиція, щоб доповіді і звідомлення із семінарів кінчалися конкретними практичними висновками. По змозі треба створити комісію і видати семінарійні доповіді та висновки окремою брошурою. Ред. Олекса Калинин (СВУ, США) зауважує, що через брак часу дискусія на семінарі була обмежена. Взагалі не було заторкнено справ кінофільмів. Пропонує додати до матеріалів семінарів матеріяли з усіх проявів русифікації.

Юрій Веретельник (ЦеСУС) повертається до справи репрезентації молоді в Номінаційній Комісії. Уважає, що участь молоді в Статутівій Комісії творить прецедент до наслідування.

Голова далі твердить, що статут цього не дозволяє.

Голова Програмової Комісії, ред. Ігнат Білінський (УККА, США) відчитує проєкти меморандумів, а саме "Звернення II Конгресу СКВУ до українського народу на Рідних Землях" і "Звернення II Конгресу СКВУ до українців у вільному світі", які Конгресом одногослосно прийняв.

В дискусії щодо звернень забирали голос:

Роман Дебрицький (Союз Українських Воєнних Інвалідів, Європа), який звернув увагу на те, що неправильно згадувати тільки одне прізвище Петра Шелеста, коли немає в цьому зверненні жадної згадки про наших героїв. Також думає, що краще не оправдувати голодової облоги.

Ред. Олекса Калинин (СВУ, США) пропонує включити до тексту звернення згадку про те, що Москва практикує ґеноцид, вивозячи нашу молодь поза територію України. Радить подати цифрові дані про те.

Олексій Шевченко (ОДУМ, США) звертає увагу на те, що обидва звернення треба мовно і граматично справити.

Микола Шаповал (СУМ, Аргентина) має дві завваги.

1) Чому у зверненні не згадано про ситуацію Українських Церков на Рідних Землях?

2) Треба додати до звернення до українців у діаспорі про брак священничих покликань і про потребу плекати глибоке релігійне виховання.

Галина Люнінецька (Крайова Шкільна Рада, США): Немає у зверненні до українців у діаспорі згадки про рідне шкільництво. Ред. І. Білінський запевняє, що будуть ще різні зміни до першого проєкту цих обидвох звернень. Все подано дуже загально, і всього, очевидно, не можна включити. Просить, щоб усі додаткові пропозиції чи доповнення до звернень подати на письмі.

Голова пропонує оплесками в засаді одобрити обидва звернення. Конгрес прийняв пропоновані проєкти звернень з тим, що додаткові пропозиції й додатки розгляне Розюлюційна Комісія.

Після того були два звіти із семінарів: “Роля молодого покоління”, за який звітує проф. Константин Савчук (США) і “Оборона Прав Людини”, за який звітує д-р Денис Квітковський (США). Обидва звіти будуть передані на письмі.

В дискусії над цими звітами Богдан Футала (ТУСМ, США) звертає увагу, щоб уважати на прізвища, подані в матеріалах семінарів у зв'язку із захалявною літературою, бо деякі активісти руху опору, задля власної оборони, не признаються перед советською владою до своєї участі в цьому русі.

Звітує ред. Осип Зінкевич (США) із семінара п. н. “Рух спротиву в Україні” і відчитує наступні висновки учасників цього семінара:

— Сучасна українська молодь у вільному світі інтерпретує рух спротиву в Україні більш реалістично, а менш емоційно.

— Радянське суспільство не є безклясове, а радше є воно колосальною бюрократичною системою.

В національних республіках ССРСР, а передусім в Україні, далі існує “національне питання” чи “національна проблема”.

— Зріст технічної й культурної інтелігенції, як і професійних працівників зміцнює боротьбу.

— Український рух спротиву має пов'язання з іншими рухами спротиву. Він говорить в імені українського народу і тому створив свій самвидавний журнал “Український Вісник”.

— Український рух спротиву відповідальний також за національні меншості на території України.

В дискусії взяв слово ред. Ілля Дмитрів (СУБ, Англія), який вважає, що тема семінарної доповіді не була відповідно опрацьована. Самий спротив збуто кількома реченнями, а презентація теми була з погляду, як західні комуністи і марксистид підходять до спротиву. Не взято під увагу підхід тих советологів, які інтерпретують ситуацію в ССРСР не з марксистського боку. Також вважає, що емоційність і раціональність повинні йти в парі, тому протиставиться пунктові ч. 1 у висновках ред. О. Зінкевича, який звучить: “інтерпретує рух спротиву більш реалістично, а менше емоційно”, де йде мова про теперішню молодь у діаспорі.

З огляду на те, що зала нарад пленуму мусіла бути звільнена перед 6.00 год. по пол., вирішено не починати нового пункту програми. Закінчено III Пленарну Сесію о год. 5.20 по полудні.

IV Пленарна Сесія, субота 3-го листопада, год. 8.30 вранці

Доповідь адвоката Петра Саварина (Едмонтон) на тему: "Методи збереження української національної субстанції і розвиток культурно-суспільного життя українців у країнах їхнього нового поселення". Текст доповіді у прилозі.

Після доповіді відбулася дискусія над проєктом статуту.

Роман Припхан (Венесуеля) домагається, щоб Статутова Комісія визнала рівноправність Венесуелі і її представника. Стефанія Савчук (СФУЖО, Канада) підкреслює вклад жіноцтва в підготовці проєкту статуту впродовж останнього півроку. Радить прийняти проєкт статуту і передати всі пропонувані під час дискусії зміни постійній статутівій комісії. Голова дав змогу ще й іншим дискусантам висловитися у справі проєкту статуту, а тоді закрити дискусію і дав проєкт справленого статуту під голосування. Велика більшість голосувала за проєктованими змінами статуту. Текст схваленого статуту у прилозі до протоколу.

Мгр. А. Чорнодольський (ЦеСУС, США) у формальній справі:

Не можна голосувати у справі прийняття проєкту нового статуту СКВУ без звіту Верифікаційної Комісії.

Голова признав мгр. Чорнодольському рацію і покликає до звіту д-ра С. Яр. Кальбу (КУК, Канада), голову Верифікаційної Комісії. Звідомлення Верифікаційної Комісії, яка працювала в складі:

Д-р С. Ярослав Кальба (Канада) — голова

д-р Ярослав Бернадин (США) — заступник голови, д-р Омелян Кушпета (Голляндія) — секретар, мгр. Іван Геврик (Канада) інж. Северин Григорців (Австралія), Любослава Шандра (США), мгр. Іван Базарко (США), інж Микола Сліпченко (Аргентина), Оксана Микитюк (Канада), д-р Сергій Наклович (Австрія)

Комісія устійнила число зареєстрованих делегатів на кінець 2-го листопада 1973 р.:

	делегати	студенти	преса	гости
Канада	189	23	7	
США	168	12	3	
Великобританія	19			
Аргентина	20			
Австралія	13			
Німеччина	11			
Франція	5			
Бельгія	3			
Голляндія	1			
Бразилія	2			
Венесуеля	1			
Нова Зеландія	1			
З-поза США і Канади		7		
Разом	433	42	10	489

Додаткових делегатів, зареєстрованих 3-го листопада — 38.
Разом зареєструвалось:

471 делегат
10 представників преси
42 студенти — як гості
489 інших гостей
1012 учасників Конгресу разом

В додатку Комісія ствердила, що реєстрація не проведена вповні у згоді з постановами Пленарної Сесії Секретаріату СКВУ з січня 1973 р., бо крім делегатів крайових громадських організацій і крайових громадських централей і понадкрайових надбудов організацій і установ, зареєстровано теж як делегатів деяких представників місцевих відділів крайових організацій.

Представник з Венесуелі у формальній справі: Якщо Верифікаційна Комісія прийняла його як делегата, чому Статутова Комісія не визнає у проєкті статуту організації, яку він заступає, тобто “Української Громади у Венесуелі”?

Голова вважає, що проблема в тому, чи можна зарахувати “Українську Громаду у Венесуелі” до групи центральних крайових репрезентацій. Звертається до д-ра С. Яр. Кальби, щоб перевірити повноважності шановного представника.

Д-р С. Яр. Кальба твердить, що п. Припхан є єдиним делегатом з Венесуелі, представником єдиної української організації у Венесуелі. В такому випадку всі органи Конгресу повинні цей факт прийняти до відома.

Жадних поправок чи зауваг щодо звіту Верифікаційної Комісії не було, і цей звіт Конгрес прийняв. Знову проведено голосування над новим проєктом статуту. Більшість делегатів голосує за проєктом нового статуту. Студенти з принципу стримались від голосування.

V-та пленарна сесія, субота, 3-го листопада 1973 р.,

2.00 — 5.00 год. по полудні.

Д-р Юліян Пелех (Канада), без жадних поправок до проєкту нового правильника Секретаріату СКВУ, пропонує правильник прийняти. Секретар Статутової Комісії, мгр. Євген Мاستикаш (Канада), відчитує проєкт нового правильника.

Д и с к у с і я:

Василь Мизак (Товариство Правників Українців у США) пропонує змінити пункт 17, де йде мова про представлення списку особового складу комісій. Проєкт зміни підтримала Христина Навроцька (Союз Українок Америки). Відбулось голосування. Правильник прийнято із зміною.

Голова Статутової Комісії, д-р Юліян Пелех (Канада) пропонує зняти з порядку нарад прийняття правильника Секретаріату і перенести його до схвалення на нарадах Пленуму Секретаріату, який компетентний сам схвалити свій правильник.

Д-р Володимир Савчак (ЗША) у формальній справі: Не можемо цей пункт зняти з денного порядку, але можемо уповноважити Пленум Секретаріату вирішити справу схвалення свого правильника.

Голова запевняє, що інтенція Статутової Комісії була та сама.

Христина Навроцька (Союз Українок Америки) піддержує внесок голови Статутової Комісії. Голосування виявило, що пропозиція пройшла звичайною більшістю голосів. Остання пропозиція Статутової Комісії була, щоб разом винятково всі три уступаючі голови СКВУ увійшли до Президії.

Ред. Антін Драган (США), речник Резолюційної Комісії, пропонує, щоб у принципі прийняти всі додаткові резолюції із семінарів, які не йдуть всупереч духові СКВУ. Президія СКВУ пізніше мала б їх розглянути. Любослава Шандра (США) підтримує цей внесок. Голова Статутової Комісії, д-р Юліян Пелех (Канада), пропонує, щоб Президія Секретаріату СКВУ покликала окрему редакційну комісію. Також уважає, що конечно треба окремо відчитати і прийняти першу загальну резолюцію, бо вона стосується додаткових резолюцій, ще не опрацьованих Резолюційною Комісією. Ред. Антін Драган відчитує всі опрацьовані резолюції.

Голова пропонує оформити пропозицію, щоб Конгрес засадничо прийняв резолюції Резолюційної Комісії і доручив новій Президії створити окрему Комісію, яка розглянула б і оформила б проекти поодиноких резолюцій, які мала б затвердити Президія. Проф. Петро Потічний (Канада) підтримує цю пропозицію, але уважає, що в останній редакції повинно бути спеціальне наголошення на підтримку домагань прав національних меншин в Україні, передусім жидів і кримських татар.

Михайло Гринюк (СУМ, Великобританія): Не вживати терміну “культурний зв'язок з Україною”, а замінити його терміном “волелюбний і духовий зв'язок з Україною”.

Д-р Денис Квітковський (США) радить не покликатись у резолюціях на конституцію ССРСР, бо в такому випадку це вказувало б, що ми її визнаємо.

Наталія Бащук (АДУК, Канада) пропонує замінити слово “етнічний! словом “національний” у відношенні до національних меншин у країнах нашого поселення.

Пастор Володимир Боровський (Українське Євангельське Об'єднання, США) просить виразно згадати в резолюціях про переслідування євангеліків і баптистів в Україні.

Ред. Антін Драган (США) запевняє, що всі важливі справи, які обговорено на конгресових семінарах і які передано Резолюційній Комісії, будуть включені в резолюції. Просить не повторюватись.

Голова пропонує прийняти резолюції з можливістю додатків під голосування. Пропозиція пройшла одноголосно.

Далі продовжуються звіти з відбутих семінарів.

Проф. Едвард Жарський (США) звітує про семінар п. н. "Проблема збереження української мови". В своєму звіті проф. Жарський вказує, що основними чинниками, помічними для збереження української мови, є родина, церква, дошкілля, шкільництво і молодечі організації. Висловлює прохання про матеріальну і духову підтримку рідного дошкілля.

Мирон Спольський (СУСК, Канада) був покликаний звітувати за семінар молоді. Семінар молоді працював над двома темами: а) українська молодь і культура, б) проблема української молоді, яка не говорить по-українському. Мирон Спольський відчитав резолюції цього семінара.

Д-р Михайло Сосновський (США) звітував за пресово-інформаційний семінар. Цей семінар ствердив загальні принципи діяльності української преси: а) описувати різні аспекти українського життя, пов'язувати їх із ситуацією в Україні, опубліковувати потрібні того роду матеріяли тощо, б) пересилати відповідні інформації в Україну, в) налагодити на міжнародному форумі проблему поширення відповідних інформацій про Україну й українське життя в діаспорі, г) існує потреба, щоб Секретаріат СКВУ матеріально забезпечив таку пресову діяльність.

За семінар "Проблеми розвитку культурного життя української спільноти" звітував д-р Микола Степаненко. Всі ділянки культури були в праці семінара заторкані. Резолюції передано Резолюційній Комісії.

Д-р Володимир Янів (Німеччина) звітував за семінар "Українська наука у вільному світі". В першій мірі семінар висловив своє відчуття єдності з боротьбою українського народу за своє визволення. Українське шкільництво мусить прилучитися до продовження процесу в Україні, треба інформувати світ про цей процес та вносити протести проти всіх форм геноциду в Україні, а передусім проти переслідування українських інтелектуалів. Українському шкільництву і науковим чинникам взагалі припадає роля дослідів у всіх ділянках, занедбаних чи заборонених в Україні. Українській науці в діаспорі припадає роля інформування світу про стан науки України, зокрема українознавства, та інформування українського середовища про чужинецькі наукові досягги. Окремі завдання української науки: а) втримати національну субстанцію, б) притягати до українських наукових товариств науковців з усіх ділянок, а головню молодші наукові сили, щоб була якась постійність праці. Мусить бути об'єктивна оцінка діяльності чужих наукових інституцій, установ, журналів тощо. Мусить бути також реєстрація справжніх досягнень наших наукових сил, досягнень, винаходів. Підкреслено співдію високошкільних установ у рамках СКВОР та висунуено пропозицію створити одне центральне тіло української науки, яке включило б усі наукові установи, видавництва тощо.

Звіт фінансово-бюджетової Комісії представлено в двох частинах. Вступне слово забрав д-р Богдан Гнатюк (США), а обширний звіт представив д-р Петро Стерчо (США). Через широкий діяпазон діяльності СКВУ потрібне постійне бюро Президії Секретаріату СКВУ та постійне бюро інформації на терені Об'єднаних Націй в Нью-Йорку, тому потреба більшого бюджету для СКВУ.

Загально бюджет на один рік діяльності СКВУ становить 100,000.00 дол. Надвишка з прибутків над витратами II Конгресу СКВУ буде цього року приблизно 25,000.00 дол., так що залишається зібрати ще на бюджет 75,000.00 дол. Це можна зробити через оподаткування, дотації та загальні збірки.

Справа фінансування СКВУ — це справа центральних установ кожної країни. Проф. Стерчо подає проєктоване оподаткування нашого суспільства у вільному світі із заміткою, що це є тільки умовно, а країни пізніше договоряться з Президією Секретаріату про докладне оподаткування. Вкінці в імені Фінансово-бюджетової Комісії пропонує схвалити на 1974 рік такий бюджет:

1) Надходження

США — 44%	33,000.00
Канада — 33%	24,750.00
Європа — 10%	7,500.00
Австралія	
і Нова Зеландія — 7%	5,250.00
Аргентина — 3%	2,250.00
Бразилія — 2%	1,500.00
Венесуеля — 1%	750.00
	75,000.00

2) Видатки

Праця Президії — 30% бюджету
Праця бюро в осідку ООН — 25% бюджету
Видатки на працю Комісій і Рад — 35% бюджету
Видатки на річну пленарну сесію Секретаріату СКВУ — 10% бюджету.

Дискусія над бюджетом

Григорій Рибчак (США) уважає, що намічене оподаткування для США не є завелике і що ці фонди легко можна буде зібрати.

Проф. Володимир Василенко (СУБ, Великобританія) сподівається якогось поважного датку від кооператив.

В. Радчук (Українська Стрілецька Громада, Канада) уважає, що 45% бюджету замало для праці всіх Комісій і Рад.

Инж. Дмитро Кузик (Асоціація Українців Америки) пропонує прийняти проєктований бюджет і дальшу дискусію припинити.

Роман Мицик (Товариство Української Кооперації, США) заявляє, що в підготові Конгресу його Товариство склало понад 10,000.00 дол. на організаційні цілі II Конгресу СКВУ.

Андрій Дзюбанівський (СУМ, Канада) вважає, що 100,000.00 дол. — це дуже скромна сума.

Після закінчення дискусії над звітом Фінансово-бюджетової Комісії звіт прийнято одногосно.

Мгр. Христина Кульчицька (США) звітувала за працю семінара “Учительський доріст і методика навчання української мови”. Семінар розглянув можливості влаштування учительських педагогічних курсів при УВУ й інших наукових установах. Була мова також про правописний практичний журнал. Вся ця діяльність в Україні, зокрема українознавства, та інформування українського середовища про чужинецькі наукові досяги. Окремі завдання української науки: а) втримати національну субстанцію, б) притягати до українських наукових товариств науковців з усіх ділянок, а головню молодші наукові сили, щоб була якась постійність праці. Мусить бути об’єктивна оцінка діяльності чужих наукових інституцій установ, журналів тощо. Мусить бути також реєстрація потребує фінансів. Секретаріят СКВУ повинен звернутися до крайових репрезентацій за фінансовою допомогою для реалізування цих справ.

Володимир Панчук (СУМ, Німеччина) підносить питання української гімназії у вільному світі та апелює підтримати цю справу.

Мгр. Омелян Коваль (Бельгія), керівник семінара на тему “Участь молодого покоління, зокрема професіоналістів, в українському громадянському житті”, звітує про працю цього семінара. Підхід здебільша був соціологічний. Розглянено причини, чому молодь не включається масово в наявні установи й організації. Висновок був, щоб творити нові організації чи секції при існуючих професіональних організаціях для молоді верстви нашого суспільства, яка з часом буде вирішальна, децидуюча в нашому громадському житті. Роля наших молодечих організацій — це виховувати нашу молодь і вкорінювати в неї амбіцію і національну свідомість, щоб наші професіоналісти були українцями і тілом, і душею, не тільки іменем. Треба зміцнити всі чинники до нашої диспозиції (школи, “мас-медія” тощо), щоб українську культуру піднести на відповідний рівень. Є певна небезпека в наслідок урядової допомоги для наших проєктів. Щоб зміцнити почуття окремішності й самопочуття, ми повинні більше орієнтуватись на власні сили. 1/3 частина нашого заробітку повинна йти на національно-громадські цілі. Мусимо також зміцнити наші ідеологічні основи. Молодь є в пошукуванні твердої основи нашого громадського життя. Треба це їй подати. Мусимо закріпити самі норми нашої настанови, підкреслювати, толерантність та єдність. Висновок був такий, щоб прийняти ці засади як напрямні в наших суспільно-громадських і молодечих організаціях. Також існує потреба оформити напрямні для праці з нашими фермерами і робітниками.

О. Володимир Гавліч (Василіянський чин, США) вважає, що пропонувати творення нових організацій шкідливо. Це власне спонукало поділ між старою і новою еміграціями. Треба включатись

в уже існуючі організації. Треба також додати і підкреслити потребу нового священничого dorocry і покликань.

Микола Шаповал (СУМ, Аргентина) звертає увагу на те, що слова “фарма” і “мас-медія” не є українськими. Як свідомі українці, затривожені станом української мови серед українських громад у діяспорі, чому не вживати натомість “хутір” та “масові засоби комунікації”.

Голова закриває дискусію над цим звітом.

Пропозиція із залі, щоб Президія Конгресу СКВУ вислала телеграми з подякою канадським урядовим чинникам за гостинність, виявлену учасникам Конгресу. Голова запевняє, що члени Пресової Комісії вже працюють над такими телеграфами.

VI пленарна сесія, неділя 4-го листопада 1973 р., год. 8.35 вранці

Сесію відкрив голова, Ярослав Білак, інформуючи, що на початку будуть звіти з трьох семінарів, які не мали змоги раніше подати своїх звітів:

- 1) “Збереження української національної субстанції”.
- 2) “Наша участь у політичному житті країн нашого поселення”.
- 3) “Церковно-релігійні проблеми України”.

Мирон Спольський (СУСК, Канада) у формальній справі: Номінаційна Комісія не допускає на залю своїх нарад делегатів, які не є членами Комісії.

Голова заявляє, що засідання Номінаційної Комісії має бути відкрите для всіх бажаючих брати в ньому участь і доручає передати це Номінаційній Комісії.

Кличе до слова д-ра Ізидора Глинку, який звітує за семінар “Збереження української національної субстанції”. Далі мгр. Іван Базарко (США) звітує за семінар п. н. “Церковно-релігійні проблеми України”.

М. Спольський (СУСК, Канада) подає до відома, що Номінаційна Комісія далі не допускає на залю своїх нарад бажаючих бути там присутніми делегатів.

Голова Я. Білак каже, що зараз буде інтервенювати у цій справі. Просить до слова представника семінара “Наша участь у політичному житті країн нашого поселення”. Звітує Олександр Хам (Аргентина).

Після того звіту голова Я. Білак проголошує перерву.

Після перерви д-р С. Ярослав Кальба (КУК, Канада) подає до відома, що Верифікаційна Комісія не могла подати кількості зареєстрованого духовенства з огляду на спосіб реєстрування. Просить оплесками вітати і скласти подяку всім членам духовенства — учасникам Конгресу.

Потім прочитано висліди і підсумки з'їздів Українського Лікарського Товариства і Північної Америки і Товариства Української Кооперації.

До звіту Номінаційної Комісії покликано її голову, ред. Ігната Білинського (УККА, США), який подає компромісову листу керівних органів СКВУ у складі:

о. д-р **Василь Кушнір** — президент

Члени Президії від Українських Церков:

а) від Української Католицької Церкви: митрополит **Максим**

б) від Української Православної Церкви: митрополит **Мстислав Скрипник**, його заступник о. д-р **Семен Савчук**

в) від Українських Протестантських Об'єднань: пастор д-р **Лев Жабко-Потапович**

Заступники президента:

Іосип Лисогір (США), мгр. **Антін Мельник** (Європа), інж. **Микола Цюрак** (Австралія), **Василь Косюк** (Аргентина), **Микола Гец** (Бразилія), **Стефанія Савчук** (Канада), **Василь Кирилук** (Канада, генеральний секретар — **Юрій Шимко** (Канада), скарбник — д-р **Франко Мартинюк** (Канада), вільний член — мгр. **Євген Мастикаш** (Канада),

Члени:

д-р **Святомир Фостун** (Великобританія), мгр. **Омелян Коваль** (Бельгія) (інж. **Осип Мельникович** (Франція), д-р **Михайло Брик-Дев'ятницький**, (Голляндія), ред. **Ігнат Білинський** (США), д-р **Богдан Гнатюк** (США), д-р **Матвій Стахів** (США), проф. **Іван Вовчук** (США), **Володимир Котульський** (Аргентина), мгр. **Зенон Ростек** (Австралія), інж. **Олександр Чечко** (Бразилія), мгр. **Ірина Пеленська** (СФУЖО, США), мгр. **Андрій Чернодольський** (ЦеСУС, США), **Юрій Веретельник** (ЦеСУС, Канада), д-р **Юрій Даревич** (Пласт, Канада) мгр. **Теодосій Буйняк** (СУМ, Канада), д-р **Юрій Криволап** (ОДУМ, США), **Богдан Футала** (ТУСМ, США) д-р **Роман Малащук** (СУВФ, Канада), д-р **Степан Ворох** (УЛТПА, США), д-р **Іван Марченко** (СВУ, США), д-р **Петро Стерчо** (НТЦ, США) д-р **Мирослав Малецький** (Братство кол. Вояків 1 УД УНА).

Контрольна Комісія:

адв. **Святослав Фроляк** (Канада) — голова

Юрій Дашко (Канада) — заступник, д-р **Сергій Наклович** (Австрія); двох представників США подасть пізніше УККА, інж. **Микола Сліпченко** (Аргентина), **Олег Шиманський** (Бразилія), інж. **Северин Григорців** (Австралія); евентуальне місце для Венесуелі.

Д-р **Петро Кондра** (КУК, Канада) заявляє, що немає узгодження між членами КУК щодо складу делегації КУК до керівних органів СКВУ. Бажає, щоб місцем осідку керівних органів СКВУ на найближчу каденцію було на терені США.

Із залі є пропозиція, щоб в наслідок браку погодження щодо персонального складу керівних органів СКВУ обирати їх на пропозицію із залі, бо Конгрес є найвищим законодавчим органом СКВУ. **Юрій Шимко** (Канада) заявляє, що не приймає кандидатури на генерального секретаря в такому складі, бо вважає, що в такій си-

туації не зможе виконати вповні своїх обов'язків. Мгр. Євген Мас-тикаш (Канада) також кандидатури не приймає в такому складі.

Голова заявляє, що у висліді заяви д-ра Петра Кондри, голови Централі КУК, і резигнацій відчитана листа членів керівних органів СКВУ здекомплектована.

Чути голоси проти способу позакулісового домовлення. Ці особи уважають, що Конгрес мав би обрати Президію парламентарним способом. СУСК і ОДУМ також відтягають своїх представників із Секретаріату. Д-р Василь Маркусь (США) пропонує, щоб Номінаційна Комісія знову почала наради над скомплектуванням нового списку керівних органів СКВУ.

О. д-р Василь Кушнір (Канада) проголошує, що він кандидатури на президента не приймає.

Д-р Петро Кондра каже, що не було узгодження щодо цілої листи, а не тільки щодо головства. Тому звертається до УККА перебрати керівні органи СКВУ до США.

Голова по кількох хвилинах перериває дискусію і за 19-тим параграфом правильника, який каже, що всі праці комісій приймається більшістю голосів, передає справу знову в руки Номінаційної Комісії, яка має знову засісти і, беручи до уваги волю Конгресу, виготовити нову листу керівних органів СКВУ.

Ред. І. Білинський (США) у формальній справі: Комісія дістає директиви від крайових центральних представництв. Без їхньої згоди Номінаційна Комісія є безсильна. Тому радить, щоб делегати КУК зійшлися і узгіднили одну листу.

Голова закриває сесію з огляду на те, що за кілька хвилин у "Мейпл Ліф Гарденс" починається маніфестаційна частина Конгресу. Всі учасники нарад пленуму Конгресу відходять на Конгресову Маніфестацію.

Після Маніфестації голова відкриває VII-му пленарну сесію. Д-р Петро Кондра (КУК) має слово, в якому знову пропонує, щоб керівні органи СКВУ перейшли до США на терен УККА.

Мгр. Микола Цюрак (Австралія) : Однозгідним виявом Австралії є, щоб Канада була місцем осідку Секретаріату СКВУ на найближчу каденцію. Уважає, що таких сприятливих обставин, як у Канаді, немає ніде. Якщо на перешкоді цьому стоїть статут, то треба статут змінити.

Степан Мудрик (Німеччина) підкреслює великий вклад Європи в підготовку Конгресу і твердо стоїть на тому, щоб дотримуватися принципу узгодження.

Ілля Дмитрів (СУБ, Англія) : Якщо члени КУК справді не можуть дійти до узгодження, то підтримує пропозицію голови КУК, щоб у цій ситуації УККА перебрав Секретаріат СКВУ на свій терен.

Ред. Ігнат Білинський (США) заявляє, що Номінаційна Комісія не може нічого вирішити, з чим не згодні країни. Тому, якщо КУК не може виставити однозгідної листи, УККА мусить рятувати ситуацію. УККА волів би, щоб Канада згодилась прийняти Секретаріат, але якщо КУК відмовляється, нічого іншого не залиша-

ється, як тільки перебрати Секретаріят СКВУ до США на чолі з Йосипом Лисогором. (Тут подана листа США).

Ред. Омелян Тарнавський (Спілка Українських Журналістів Канади) запитує, чи всі особи, відчитані на листі Номінаційної Комісії, дали свою згоду. В додатку питається, чи ця листа була тільки подана до відома, чи відбудеться голосування.

Голова вносить процедуральну заяву, що згідно з пунктом 19-им правильника всі проєкти і пропозиції прийняться звичайною більшістю голосів. Якщо більшість відкидає відчитану листу, справа повертається знову до Номінаційної Комісії. Голова грозить, що якщо цей ним запропонований проєкт сьогодні перепаде, він перерве з'їзд на довше неозначений час. До часу скликання продовження цього Конгресу знову буде урядувати останній Секретаріят, який звітував на цьому Конгресі. Аскольда Лозинський (США) у формальній справі: Чи не має в такому випадку урядувати Президія, обрана Конгресом, бо останній Секретаріят вже не існує.

Голова заперечує. Останній Секретаріят має продовжувати своє урядування.

Роман Припхан (Венесуеля) пропонує, щоб справу виборів повернути до Номінаційної Комісії, поки не буде узгодження. Андрій Чорнодольський (ЦеСУС, США) запитує, чи всі складові організації УККА згодні на таку листу. Заявляє, що ЦеСУС не готовий виступати в такому складі.

Ред. Омелян Тарнавський (СУЖК, Канада): Якщо КУК не може знайти узгодження, чи Номінаційна Комісія зверталась до Європи, щоб склад керівних органів СКВУ був там зформований?

Любослава Шандра (США) пропонує відкинути пропоновану листу, бо УККА також не узгіднила її. Пані Л. Шандри, наприклад, ніхто не питає, чи вона згідна увійти в склад Секретаріату СКВУ.

Марія Квітковська (Український Золотий Хрест, США) піддержує думку п-ї Шандри.

Михайло Гринюк (СУМ, Великобританія) у формальній справі: Чи всі, які тепер виступають, є делегатами Конгресу? Теодор Пасичинський (Австралія) підтримує думку Омеляна Тарнавського. Якщо далі не можна буде узгіднити листи, зголосить готовість в імені СУОА прийняти Секретаріят СКВУ до Австралії.

О. д-р Володимир Гавліч (США) звертається з проханням знайти якусь розв'язку, бо з такої нашої незгоди наші вороги користаються. Просить в ім'я добра справи прийняти зачитаний склад, а за два роки скликати надзвичайний Конгрес. Йосип Лисогір (США): У відповідь американським делегатам, які ображені, що ніхто не звертався до них за узгідненням, заявляє, що вчора був зголошений і відбувся "кавкус" УККА, на якому мав бути присутній кожний делегат.

Юрій Карпінський (Смолоскип, США) подає до відома, що жадного голосування на "кавкусі" не було. Радше це були інформаційні сходи.

Михайло Цап (США): Якщо США готові прийняти Секретаріят, хай делегати зійдуться і спільно це вирішать.

Ред. Ілля Дмитрів (СУБ, Англія) вважає, що існує тенденція щоб Конгрес не закінчився успішно вибором відповідних осіб. Пропонує, щоб ті, що зрезигнували з листи, передали справу своїх резигнацій проводам своїх організацій, щоб вони назначили інших представників до керівних органів СКВУ.

Д-р Богдан Футей (УККА), США) повідомляє, що делегати УККА вчора мали два засідання — одне ширше, опісля засідання ексекютиви УККА, яка рішила, що як члени КУК не дійдуть між собою до узгіднення, тоді ексекютива УККА згодиться Секретаріят СКВУ прийняти на свій терен. Д-р Богдан Футей пропонує, щоб поставити листу під голосування.

Мгр. Євген Мастикаш (Канада) пропонує, щоб відкинути листу. Голова заперечує, бо правилом є, що спершу відбувається голосування над першою, а потім над другою пропозицією.

Ред. Ігнат Білинський (УККА, США) пояснює, що поодинокі країни і міжкрайові організації зголошували своїх кандидатів до СКВУ. Ніхто, очевидно, не подавав, що буде працювати тільки в такому чи іншому складі. У Номінаційній Комісії сиділи представники Європи, але ніхто з них не зголосив, що був готовий прийняти Секретаріят СКВУ до своєї країни.

Із залі є питання щодо можливості голосування над двома кандидатами з Канади на президента СКВУ, тобто Миколи Плав'юка і д-ра Святослава Фроляка.

Ред. Ігнат Білинський (УККА, США) повідомляє, що таких кандидатів офіційно не було, бо складові організації КУК не могли на цих кандидатів погодитися.

Микола Плав'юк (Канада) твердить, що раніше було вирішено, що осідком СКВУ буде Торонто.

Мгр. Євген Мастикаш (Канада) також твердить, що на засіданні Секретаріату в Оттаві 31-го жовтня ц. р. устійнено, що осідком СКВУ на найближчу каденцію буде місто Торонто.

Ред. Ігнат Білинський (УККА), США) заперечує тому, що Конгрес не схвалив остаточного місця осідку СКВУ на чергову каденцію.

Голова погоджується із становищем ред. Ігната Білинського. Уляна Целевич (ОЖ ОЧСУ, США) пропонує нарешті устійнити, хто є повноправним делегатом.

Ольга Цвик і д-р Модест Мицик (УНО, Канада) висловлюються проти голосування над листом, аргументуючи, що Австралія висловилася проти такої листи. Отже, узгіднення немає. Мгр. Анрій Чорнодольський (ЦеСУС, США) просить голосувати по делегаціях.

Деякі делегати з Австралії виступають і заявляють, що вони не згодилися на вето Австралії щодо назначення місця осідку Секретаріату СКВУ на терені США (Венгльовський, Лисенко та ін.). Мгр. Микола Цюрак (Австралія) каже, що є спеціальний орган, який говорить за управу СУОА, у складі чотирьох осіб.

Голова дає листу Номінаційної Комісії під голосування. Більшість делегатів голосує проти листи, і тому ця листа не проходить.

Після цього голосування відбувається дискусія щодо закриття Конгресу.

Дир. Іван Равлюк (СУБ, Великобританія) пропонує, щоб КОУГЦУ спробував скласти листу на основі осідку Секретаріату СКВУ в Європі.

Ред. Володимир Леник (Німеччина) квестіонує проведення голосування над листом Номінаційної Комісії та справу передачі голосів неприсутніх делегатів присутнім під час голосування.

Голова відповідає, що за статутом такої передачі голосів немає.

Юрій Шимко (Канада) подає формальну пропозицію провести ще одне голосування з проханням до ексекютиви КУК знайти в цій справі конкретну розв'язку. Щоб це виконати, пропонує одногодинну перерву.

Д-р Володимир Янів (УВУ, Німеччина) вважає, що справа виборів повинна піти назад до Номінаційної Комісії, згідно із статутом.

Василь Косюк (Аргентина) апелює докласти всіх зусиль, щоб успішно закінчити Конгрес і не споневірити великої ідеї СКВУ. Д-р Матвій Стахів (НТШ, США) підтримує формальну пропозицію перевірки повноважень делегатів.

Адв. Петро Саварин (Канада) вважає, що справу виборів керівних органів СКВУ слід завернути до Централі КУК, щоб склали нову листу. Також вважає, щоб подати до загального відома, котра організація затримує узгодження.

Павло Дорожинський (Пласт, США) пропонує, щоб Централі КУК у своїй листі виставила двох кандидатів на президента СКВУ і щоб таку листу передати Конгресові під голосування.

Мгр. Омелян Коваль (Бельгія) вважає, що це був би скандал, якби ми перервали сесію Конгресу. Делегати поз'їжджалися з далеких сторін, здебільша на громадський кошт, і тому наше завдання — продовжувати наради Конгресу, поки не знайдеться позитивна розв'язка.

Микола Шаповал (СУМ, Аргентина) згідний з мгр. Омеляном Ковалем. Це був би великий сором вертатись до Аргентини з нерозв'язаною справою виборів керівних органів такої установи, як СКВУ.

Микола Гец (Бразилія) запевняє, що якщо цей Конгрес закінчиться без виборів керівних органів, то на наступний Конгрес ніхто не приїде.

Митрополит Мстислав запитує, чому Верифікаційна Комісія не подала кількості делегатів від духовенства. Підреслює цінність СКВУ і можливості використання витвореної тепер ситуації нашими ворогами. Вносить прохання не брати під увагу індивідуальні, групові чи партійні погляди й інтереси, але добро загалу. Особисто, він заявляє свою підтримку для Канади очолити СКВУ, бо тут існують всякі можливості й великий потенціал людей.

Д-р Петро Кондра (КУК) оголошує, що скликає наради Екзекутиви КУК у справі остаточного узгіднення листи кандидатів до керівних органів СКВУ.

Ред. Ігнат Білинський (УККА, США) повідомляє, що далі існує список керівних органів, який виготовила Екзекутива УККА, бо Президія КУК не могла дійти до узгіднення своєї листи. Інж. Теодор Кудлик (Великобританія) пропонує, щоб знову провести голосування над листом УККА.

О. Володимир Гавліч (США) апелює до сумління представництва. Церква, він вважає, дала повчальний приклад сьогоднішньою спільною відправою з участю всіх віровизнань. Тому ми не сміємо від'їхати сьогодні без вибору нових керівних органів СКВУ.

Делегат з Австралії пропонує на президента СКВУ митрополита Мстислава.

Юрій Веретельник (ЦеСУС, Канада) домагається, щоб Номінаційна Комісія подала під голосування дві листи або двох кандидатів на президента.

Голова знову пригадує, що другий раз над тією самою листом голосувати не вільно.

Роман Дебрицький (Німеччина) звертається до Номінаційної Комісії з вимогою таки виготовити для Конгресу листу керівних органів СКВУ і дати її під голосування. Мусимо завершити цей Конгрес СКВУ успіхом.

Роман Вжесневський (Пласт, Канада) пропонує апелювати до відповідних чинників, які досі не зуміли дійти до порозуміння та згоди, щоб устійнити одну повну листу кандидатів до керівних органів СКВУ і вимагати від них відступити від свого впертого становища та нарешті в ім'я загального добра дійти до згоди.

Зірка Гайворон (Канада) підтримує становище студентів. Уважає, що громадські діячі відповідальні перед цілою спільнотою, і тому ті, як стримують узгіднення, повинні відверто виступити перед громадою і подати свої причини.

Д-р Бора (Українське Лікарське Товариство Північної Америки) пропонує вичерпати вповні дискусію на цю тему і дозволити Номінаційній Комісії відійти на дві години для остаточного виготовлення і перед'явлення Конгресові однієї комплектної узгідненої листи кандидатів до керівних органів СКВУ, яку делегати могли б проголосувати.

Інж. Теодор Кудлик (Великобританія) піддержує думку провести знову голосування на вимогу загального збору. Степан Мудрик (Німеччина) заявляє свою підтримку для о. д-ра Василя Кушніра як президента СКВУ. Він не розуміє поведінки таких кандидатів на пост президента СКВУ, які, не маючи симпатії у делегатів та їхньої підтримки, далі вперто обстоюють свою кандидатуру і роблять закиди якомусь докладно не названому "загадковому середовищу", що воно робить перешкоди Номінаційній Комісії, щоб дійти нарешті до узгіднення та виготовити для Конгресу одну узгіднену листу кандидатів.

Ред. Ілля Дмитрів (СУБ, Великобританія) вважає, що якщо є дві кандидатури на пост президента і якщо на них нема узгодження, обидва кандидати повинні уступити.

Пан Стецюра апелює, щоб прийти до якогось рішення, бо бачить, що є конкретні намагання дати до використання советській пресі, яка цікавиться перебігом і вислідом Конгресу, такі матеріали, що були б шкідливі для нашої загальної національної справи у вільному світі. Цей форум української світової еміграції вимагає подати до відома, хто є власне чинником такої компромітації.

Анатолій Білоцерківський (Український Робітничий Союз, Канада): Якщо Президія КУК довела до цієї ситуації, нехай тепер скаже, хто з її складових організацій до цього спричинився. Юрій Веретельник (ЦеСУС, Канада) вважає, що суть проблеми лежить у нереальності засади узгодження. Тому пропонує тимчасово не зважати на постанови правильника Конгресу, щоб уможливити вибір президента на пропозицію із залі.

Любослава Шандра (США) підтримує цю пропозицію.

Д-р Петро Кондра (КУК) запевняє, що КУК ніколи не мав і не має інтенції пошкодити СКВУ. Відповідні старання щодо виготовлення для Конгресу однієї узгодженої листи кандидатів Централі КУК зробила, але без уваги на це узгодженої листи немає. В такому випадку уступаючий Секретаріят СКВУ залишається правосильним, поки не відбудуться перевибори. Від Централі КУК буде в цій справі співпраця і надалі.

Ред. Ігнат Білинський (УККА, США) відповідає на закиди Номінаційної Комісії. Пояснює, що кандидатів на листу до керівних органів СКВУ делегували центральні представництва. З Канади був поданий тільки один кандидат на президента СКВУ в особі о. д-ра Василя Кушніра. Із США був поданий тільки один кандидат— Йосип Лисогір.

Голова відповідає на пропозиції тимчасового полагодження трудної ситуації, в якій опинився Конгрес у справі виборів нових керівних органів СКВУ. Справа завішання правильника нарад Конгресу відпадає, бо в тій справі були голоси “проти”, а таке рішення мало б бути однозгідне.

Митрополит Мстислав щиро дякує за висунення його особи як кандидата на президента СКВУ і заявляє, що він евентуально погодився б бути обраним до Секретаріату СКВУ авторитетним збором. Спільно із владикою Максимом Германюком висуває таку листу Президії СКВУ:

о. митрат д-р Василь Кушнір — президент

заступники президента: Микола Плав'юк, Стефанія Савчук (від СФУЖО), Василь Кирилюк, генеральний секретар — Юрій Шимко, скарбник — д-р Франко Мартинюк, член — д-р Юрій Даревич.

Митрополит Максим заявляє підтримку вищеподаної листи. Уважає, що це був би великий сором розійтись без вибору Президії. Хоча свідомий того, що ця листа не відповідає 100% всім,

все ж таки це, мабуть, найкраща розв'язка. Просить Конгрес прийняти цю листу.

Присутні делегати оваційно прийняли цю спільну заяву обидвох Впреосв. митрополитів і спонтанно відспівали пісню-молитву "Боже, нам єдність подай", як вияв солідарности і віри в саму концепцію СКВУ.

Ред. Ігнат Білинський (УККА, США) запевняє, що Номінаційна Комісія погодиться на цей запропонований склад Президії СКВУ і подасть його Конгресові під голосування, якщо Президія КУК його формально внесе на сходах Номінаційної Комісії.

Голова проголошує на 10 хвилин перерву для узгодження цієї листи на терені Централі КУК і Номінаційної Комісії.

Після 10-хвилинної перерви наступає черговий звіт Номінаційної Комісії. Ред. Ігнат Білинський (УККА, США) проголошує, що Президія КУК нарешті узгоднила листу кандидатів до Президії СКВУ так, як її прочитав митрополит Мстислав. Одноголосно прийнято цю листу в такому складі:

Президент СКВУ — о. митрат д-р **Василь Кушнір**

заступники президента — Микола Плав'юк (УНО, Канада), Стефанія Савчук (СФУЖО, Канада), Василь Кирилук (СУС, Канада), генеральний секретар — Юрій Шимко (ЛВУ, Канада), скарбник — д-р Франко Мартинюк (Союз Українських Канадських Ветеранів, член — д-р Юрій Даревич (Канада)

представники Церков — Митрополит Максим Германюк, Канада, від Української Католицької Церкви митрополит Мстислав Скрипник, США, від Української Православної Церкви пастор д-р Лев Жабко-Потапович, США, від Українських Протестантських Об'єднань.

Голова Номінаційної Комісії висловив щирю подяку нашим владикам за їх дороговкази й допомогу при виборі нових керівних органів СКВУ.

Всі присутні заспівали обидвом владикам гучне "Многая Літа".

Голова Ярослав Білак, кінчаючи свої функції, склав подяку всім комісіям, які працювали впродовж Конгресу, секретарці, яка протоколувала на всіх сесіях, і всім тим, які в який-небудь спосіб допомогли провести наради Конгресу. Я. Білак попросив ще вибачення, якщо він у веденні нарад Конгресу когось особисто вразив чи в когось способом ведення нарад Конгресу викликав незадоволення тощо.

Останній пункт програми — це було слово новообраного президента СКВУ, о. митрата д-ра Василя Кушніра. В своєму слові о. д-р Василь Кушнір запевнив, що так, як він дотепер віддано працював для української громади, так і надалі буде працювати. Він вірить, що Бог допустив усі труднощі цього Конгресу, щоб кристалізувались наші серця і душі. Без уваги на свій поважний вік о. д-р Василь Кушнір висловлює бажання навести безпосередній контакт між країнами нашого поселення і в цій каденції відвідати всі українські громади у вільному світі.

Вкінці присутні довгими оплесками подякували голові мгр. Ярославі Білакові за вмiле й справедливе проведення нарад.

Закінчено 4-денні сесії II Конгресу СКВУ спонтанним відспіванням національного гимну “Ще не вмерла Україна” о годині 10-ій вечора.

Мирослава Підгірна, в. р.

Секретар Президії II Конгресу СКВУ

Ярослав Білак, в. р.

Голова II Конгресу СКВУ

СПИСОК ДЕЛЕГАТИВ ТА УЧАСНИКІВ ДРУГОГО
СВІТОВОГО КОНГРЕСУ ВІЛЬНИХ УКРАЇНЦІВ

А В С Т Р А Л І Я

БОЛЮХ Мирослав — Союз Українських Організацій в Австралії
ВЕНГЛЬОВСЬКИЙ Юрій — ОУКОА, редактор журналу “Церква і Життя”.
ГРИГОРЦІВ Северин — Українська Антибольшевицька Ліга
ГРУДКА Мая — Союз Українок в Австралії
ГОЯН Михайло — П. А. (Аделаїда) С. У. О.
ЖУКІВСЬКИЙ Анатоль — Камберра, Українська Громада
ЗАЛЕСЬКА Ірина — Союз Українок в Австралії
КОГУТ Зоя — Союз Українок в Австралії
КОЛОМИЄЦЬ Ждан — СУМ, Центральна Управа
ЛЕСІВ Михайло — Союз Українських Організацій в Австралії і
Новій Зеландії
ЛИСЕНКО Степан — Кооператива “Дністер” в Мелборні
ТОМАШЕК Богдан — Нова Південна Валія
ЦЮРАК Микола — Союз Українських Організацій в Австралії

А Р Г Е Н Т І Н А

БАНДУРА Оля — Союз Українок Аргентини, Головна Управа
БОРЩЕВСЬКИЙ Петро — Українська Центральна Репрезентація
ВЕРБИЦЬКИЙ Володимир — Українська Центральна Репрезен-
тація
ВИННИЦЬКА Богдана — Педагогічна Рада
ГАЛАТЬО Осип — Українська Центральна Репрезентація
ГЕРАСИМЕНКО Анна — Союз українок Аргентини, Головна
Управа
ЗІНЬКО Роман — Українська Центральна Репрезентація
ІВАНІК Юрій — Т-во “Відродження”
КАЧОР Богдан — Українська Центральна Репрезентація
КОСЮК Василь — Українська Центральна Репрезентація
КРІМСЬКАЯ Тетяна — У.Н.Р.
КУРЛІЕЦЬ Клава — Педагогічна Рада
ПОЛОЗ Маруся — Українська Центральна Репрезентація
РЕГЕЙ Іван — Т-во “Відродження”
СЕРГІЙЧУК, о. Степан — Українська Центральна Репрезентація
СЛІПЧЕНКО Микола — Українська Центральна Репрезентація
СТРИГА О. — СУМ, Центральна Управа
ФЕДИЩАК Андрій — Т-во “Просвіта”, Централія
ФІЛЬ Леонід — Т-во “Відродження”
ХАМ Олесь — Т-во “Відродження”

БЕЛЬГІЯ

- ЗЕЛЕНИЙ П. — Головна Рада українських громадських організацій у Бельгії
КОВАЛЬ Омелян — Головна Рада українських громадських організацій у Бельгії
РОЖКА Йосиф — СУМ, Центральна Управа

БРАЗІЛІЯ

- ГОРАЧУК ОЛЬГА — Хліборобсько-Освітній Союз
ГЕЦ Микола — Українсько-Бразильський Координаційний Комітет

ВЕЛИКОБРИТАНІЯ

- БАБИЦЬКИЙ Василь — Т-во Сприяння Українській Національній Раді
БОГАТИРЕЦЬ о. митр. О. С. — Українська Автокефальна Православна Церква
БОНДАРЕНКО Василь — Об'єднання Українців у Вел. Британії
ВАСИЛЕНКО Володимир — Союз Українців у Вел. Британії, Централя
ГАРГАЙ Богдан — СУМ, Крайова Управа
ГРИНЮК Михайло — СУМ, Крайова Управа
ДЕРЕМЕНДА Ярослав — СУМ, Крайова Управа
ДМИТРІВ ІЛЛЯ — Союз Українців у Вел. Британії, Централя
ДРАБАТ Григорій — Союз Українців у Вел. Британії, Централя
ДЯКІВСЬКА Віра — Організація Українських Жінок
КОСТЮК Андрій — Об'єднання Українців у Вел. Британії
КУДЛИК Теодор — Об'єднання кол. вояків українців у Вел. Британії (ОБВУ)
МАРЧЕНКО Богдан — Спілка Українських Учителів і Виховників (СУУВ)
ОВЧАРИК Іван — Кооператива “Нова Фортуна”
РАВЛЮК Іван — Союз Українців у Вел. Британії
СМЕРЕКА Віра — Т-во українських жінок ім. О. Теліги
ФОСТУН Святомир М. — КОУГЦУ
ХОМ'ЯК Володимир — Об'єднання Українців у Вел. Британії
ЮРКІВ Борис — СУМ, Крайова Управа

ВЕНЕСУЕЛЯ

- ПРИПХАН Роман — Українська Громада в Венесуелі

ГОЛЛЯНДІЯ

- КУШПЕТА Омелян — Об'єднання Українців у Голляндії

НІМЕЧЧИНА

- ГРИНЬОХ, о д-р Іван — Закордонне Представництво УГВР
ДЕБРИЦЬКИЙ Роман — Союз Українських Воєнних Інвалідів

ДІДОВИЧ Володимир — ЦПУЕН
ЛЕНИК Володимир — ЦПУЕН
МАКСИМОВИЧ Володимир — “Рідна Школа”
МЕЛЬНИК Антін — КОУГЦУ
МУДРИК Степан — ЦПУЕН
ПАНЧУК Володимир — ЦПУЕН
ПЕЛЕНСЬКИЙ Зенон — ЦПУЕН
ФІГОЛЬ Атанас — Наукове Т-во ім. Т. Шевченка
ШУПЕР Роман — СУМ, Крайова Управа

Н О В А З Е Л Я Н Д І Я

КРЕХОВЕЦЬ Олег — Українська Громада

К А Н А Д А

БАБЯК Степан — Об'єднання кол. вояків УПА
БАЗИЛЕВИЧ Анатоль — Українське Католицьке Об'єднання
ім. митр. Шептицького
БАРАБАШ Мирон — Ліга Визволення України
БАРДИН Ігор — Академічне Т-во “Зарево”
БАШУК Наталія — Комітет Українок Канади, Централя
БАШУК Петро — Комітет Українців Канади, Централя
БЕЗХЛІБНИК Василь — Світовий Український Визвольний Фронт
БІГУС Мирослав — Братство кол. вояків 1-ої УД УНА
БІЛАК Ярослав — Українське Національне Об'єднання, Президія
БІЛИК Софія — ОЖ ЛВУ — Головна Управа
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ Анатоль — Український Робітничий Союз,
Виконавчий Комітет
БІЛАШ Б. Н. — Українська Вільна Академія Наук
БЛАШКО Варвара — Рада Євангелицьких Церков у Канаді
БОДНАР Данило — Українське Католицьке Юнацтво
БОДНАРЧУК Іван — Об'єднання Українських Письменників
“Слово”
БОЙКО Орест — Українське Католицьке Юнацтво
БОРЕЦЬКИЙ Ісидор — єпископ — Українська Католицька Церква
БОЦЮРКІВ Богдан — Українське Національне Об'єднання,
Президія
БУЙНЯК Теодосій — Спілка Української Молоді, Центральна
Управа
ВАКУЛОВСЬКИЙ Вадим — ОДУМ, Центральний Комітет
ВАЛЕР Микола — УРДП
ВАХ Анна — Комітет Українців Канади, Централя
ВЕРЕТЕЛЬНИК Андрій — Т-во Української студіюючої молоді і
українського студентства
ВЕРЕТЕЛЬНИК Юрій — Центральний Союз Українського
Студентства
ВЕРИГА Василь — Братство кол. вояків 1-ої УД УНА
ВОЛОСЕВИЧ Павло — Український Національно-Демократичний
Союз

ВЖЕСНЕВСЬКИЙ Роман — Крайова Пластова Старшина
ГАВРИШ Микола — Спілка Українських Журналістів Канади
ГВОЗДУЛИЧ Юрій — Комітет Українців Канади, Централя
ГЕВРИК Іван — Український Народний Союз, Головний Уряд
ГЕРМАНЮК Максим, митрополит — Українська Католицька
Церква
ГЛИНКА Ізидор — Комітет Українців Канади, Централя
ГОРБАНЬ Марія — Крайова Пластова Старшина
ГОРОХОВИЧ Антоніна — Крайова Пластова Старшина
ДАРЕВИЧ Юрій — Конференція Українських Пластових
Організацій
ДАШКО Василь — Об'єднання Кол. вояків УПА
ДЕРКАЧ Михайло — Союз Бувших Українських вояків
ДЕРШКО Степан — Об'єднання Українських Ветеринарних
Лікарів
ДОБРЯНСЬКИЙ, о. Роман — Українська Католицька Церква
ДЖУЛИНСЬКИЙ Орест — Крайова Пластова Старшина
ДЗЮБАНІВСЬКИЙ Андрій — СУМ, Крайова Управа
ДІДЮК Василь — Український Народний Союз, Головний Уряд
ДУБИЛКО ІВАН — СУЖЕРО
ДУДА ЗЕНОН — Суспільна Служба Українців Канади
ДУМИН Зенон — Спілка Визволення України
ДУНЕЦЬ Марія — Український Золотий Хрест
ДУТКЕВИЧ ЄВГЕН — Українське Технічне Т-во
ЗВАРИЧ Зеновій — Т-во Української Студіюючої Молоді ім. М.
Міхновського
ЗОРИЧ Богдан — Український Народний Союз, Головний Уряд
ЗОРИЧ Ярослава — ОУК, Централя
ІВАНЧУК Іван — Комітет Українців Канади, Централя
ІВАСИКІВ Мирослав — Український Визвольний Фонд
ІВАСЬКІВ Йосафат, пастор — Євангелицько-Баптистське
Об'єднання Канади
ІВАШКО, о. Володимир — Українське Католицьке Юнацтво
КАРМАНІН Юрій — Ідеологічно Споріднені Націоналістичні
Організації
КАРАСЕВИЧ Іван — Об'єднання Українських Канадських
Професіоналістів і Підприємців
КАРАСЕВИЧ Йосиф — Комітет Українців Канади, Централя
КАЛАТА Омелян — Український Робітничий Союз
КАЛЬБА С. Ярослав — Комітет Українців Канади, Централя
КАЧОР Андрій — Комітет Українців Канади, Централя
КІСЬ Володимир — Молодь Українського Національного Об'єд-
нання
КЛИМЦІВ Степан — Братство кол. вояків 1-ої УД УНА
КЛІШ Володимир — Ліга Визволення України, Головна Управа
КОВАЛЕВИЧ І. Роберт — пастор, Українське Євангелицьке
Об'єднання
КОВАЛИК Олександра — СКВОР
КОВАЛЬСЬКА Олександра — Координаційний Комітет Ораніза-

цій Канади і Америки за Патріярхат УКЦ
 КОГУСЬКА Наталія — Союз Українок Канади, Централя
 КОЗАК Іван — Т-во кол. вояків УПА
 КОЗАК Михайло — Українське Євангелицьке Об'єднання, П. А.
 КОЛІСНИК Роман — Братство кол. вояків 1-ої УД УНА
 КОНДРА Петро — Комітет Українців Канади, Централя
 КОРОЛИЩИН Мирон — Союз Гетьманців Державників у Канаді
 КОСТІВ Константин — Українське Євангелицько-Баптистське
 Об'єднання
 КОСТИНЮК Нестор — Т-во Українських Самостійників (СУС)
 КОШАРНИЙ Віктор — СУЖЕРО
 КРАВС Катерина — ЛУКЖ — Головна Управа
 КРИВИНЮК Ірина — ОЖ ЛВУ, Головна Управа
 КРИВОРУЧКО Анатоль — Академічне Т-во “Зарево”
 КУЗАН Юліян — СКВОР
 КУЛИК Микола — Т-во кол. вояків УПА
 КУРИЛІВ Анна — Український Золотий Хрест
 КУЧЕР Володимир — Українське Євангелицьке Об'єднання
 КУШНІР, о. Василь — Комітет Українців Канади, Централя
 КУШНІР Омелян — Координаційний Комітет Організацій Канади
 і Америки за Патріярхат УКЦ
 КУШПЕТА Микола — Координаційний Комітет Організацій
 Канади і Америки за Патріярхат УКЦ
 ЛЕВИЦЬКИЙ-СОФРОНІВ Василь — Об'єднання Українських
 Письменників “Слово”
 ЛИПОВЕЦЬКИЙ Микола — Об'єднання Т-в сприяння УНРаді
 ЛУЦЬКИЙ Юрій — Українська Вільна Академія Наук (УВАН)
 МАКАР Володимир — Т-во кол. вояків УПА
 МАКАРИК Ірина — Спілка Українських Журналістів Канади
 МАКОГОН ЯРОСЛАВ — Молодь Українського Національного
 Об'єднання
 МАКСИМІВ Роман — Український Визвольний Фонд
 МАЛАЦУК Роман — Ліга Визволення України, Головна Управа
 МАЛЕЦЬКА Кароліна — Об'єднання Українських Педагогів
 МАЛЕЦЬКИЙ Мирослав — Братство кол. вояків 1-ої УД УНА
 МАРУНЧАК Михайло — Комітет Українців Канади, Централя
 МАСТИКАШ Євген — Українське Національне Об'єднання,
 Президія
 МАЦЕНКО Павло — Комітет Українців Канади, Централя
 МИХАЙЛОВСЬКА Анна — Український Золотий Хрест
 МИЦАК Модест — Українське Національне Об'єднання, Президія
 МНЕНКО, о. Тимофій — СКВОР
 МОРОЗ Григорій — СУЖЕРО
 МОРОЗ Микола — Центральний Союз Українського Студентства
 МОСПАНЮК Антін — Об'єднання Ветеринарних Лікарів
 МУХАЇР Іван — Спілка Визволення України
 НЕБЕЛЮК М. — Об'єднання Ветеринарних Лікарів
 ОКІПНЮК Володимир — Українська Народна Поміч, Головна
 Екзекутива

ОЛИНИК ВОЛОДИМИР — Т-во Українських Самостійників
 (СУС)
 ОНИЩУК Тая — Крайова Пластова Старшина
 ОСТАШЕВСЬКИЙ Роман — Координаційний Комітет Організацій
 Канади і Америки за Патріярхат УКЦ
 ПАВЛИК А. — Комітет Українців Канади, Централа
 ПАВЛИКОВСЬКА Ірина — СФУЖО
 ПАЛІЄНКО Василь — Конференція Українських Пластових
 Організацій
 ПАУШ С. — Союз Українців Самостійників, Централа
 ПЕДЕНКО Віктор — ОДУМ, Центральний Комітет
 ПЕЛЕХ Юліан — Т-во правників українців П. А.
 ПИШКАЛО Іван — СУЖЕРО
 ПІДГАЙНИЙ Богдан — Братство кол. вояків 1-ої УД УНА
 ПІДГІРНА Мирослава — СУМ, Крайова Управа
 ПІДЛІСНИЙ Микола — СУЖЕРО
 ПІДСКАЛЬНИЙ о. Віталій — Чин Св. В. Великого, Канадська
 Провінція
 ПЛАВ'ЮК Микола — Комітет Українців Канади, Централа
 ПЛІТАС Зоя — Український Національно-Демократичний Союз
 ПОТОЦЬКА Стефанія — ЛУКЖ, Головна Управа
 ПОТІЧНИЙ Петро — Об'єднання кол. вояків УПА
 ПРИШЛЯК Ярослав — Світовий Український Визвольний Фронт
 РАДКЕВИЧ Іван — Союз бувших Українських Вояків
 РОГАТИН Тарас — Молодь Українського Національного Об'єд-
 нання
 РОДАК ПЕТРО — Український Робітничий Союз
 РОЄНКО Віктор — Об'єднання Т-в Сприяння УНРаді
 РОМАНИШИН Олег — Центральний Союз Українського Сту-
 дентства
 РОМАХ Михайло — Ідеологічно Споріднені Націоналістичні
 Організації
 РОМАНЧУКЕВИЧ Олег — Центральний Союз Українського
 Студентства
 РОМАНЧУКЕВИЧ Роман — Українське Технічне Т-во
 РОСОХА Степан — Братство Карпатських Січовиків
 РУМАК Олег — Т-во Української Студіюючої Молоді
 ім. М. Міхновського
 САВАРИН Петро — Об'єднання Українських Канадських Профе-
 сіоналістів і Підприємців
 САВЧУК Віра — Союз Українок Канади
 САВЧУК Михайло — Український Визвольний Фонд
 САВЧУК Стефанія — СФУЖО
 САВЧУК, о. С. В. — Українська Греко-Православна Церква
 САГАЙДАКІВСЬКИЙ Олексій — Крайова Пластова Старшина
 САМЧУК Улас — Об'єднання Українських Письменників "Слово"
 СИМЧИЧ Віра — Комітет Українців Канади, Централа
 СЛОГАН Йосиф — Об'єднання Українських Канадських Профе-
 сіоналістів і Підприємців

СОКОЛИК Ярослав — Українське Технічне Т-во
СОЛОНИНКА Василь — Ліга Визволення України, Головна
Управа
СОЛОНИНКА Марія — ОЖ ЛВУ, Головна Управа
СОСНА Олександр — Т-во сприяння УНРаді
СОХАНІВСЬКИЙ Володимир — Конференція Українських Пласто-
вих Організацій
СТАДНИК Григорій — Союз Гетьманців Державників у Канаді
СТЕБЕЛЬСЬКИЙ Богдан — Наукове Т-во ім. Т. Шевченка
СТЕПАНЮК А. — Український Національно-Демократичний Рух
СУХОВЕРСЬКИЙ Микола — Комітет Українців Канади, Централя
ТАРНАВСЬКИЙ Омелян — Світова Федерація Українських Жур-
налістів
ТЕЛИЧКО К. М. — Союз Українських Самостійників, Централя
ТЕМНИК Юліан — Українська Стрілецька Громада
ТЕРШАКОВЕЦЬ Юрій — Українське Лікарське Т-во П. А.
ТИМЦІВ Степан, пастор — Українське Євангелицько-Балтистське
Об'єднання
ТКАЧЕНКО Люба — Суспільна Служба Українців Канади
ТОПЕР Едвард — Об'єднання Українських Канадських Профе-
сіоналістів і Підприємців
ТОРОШЕНКО Юрій — Т-во Українців Самостійників (СУС)
ТРАЧУК Василь — Українська Стрілецька Громада
УХАЧ-РУДКО Володимир — Централя Суспільної Служби
Українців Канади
ФЕДАК Михайло — Об'єднання кол. вояків УПА
ФЕГОН Теодор — Спілка Визволення України
ФІГОЛЬ Микола — СУМ, Крайова Управа
ФРОЛЯК Святослав — Об'єднання Українських Канадських Про-
фесіоналістів і Підприємців
ХАРКО Степан — Централя Суспільної Служби Українців Канади
ХОМА Іван — Об'єднання кол. вояків УПА
ХАРЧЕНКО Олександр — ОДУМ, Центральний Комітет
ЦВИК Ольга — ОУК, Централя
ЦУРКОВСЬКИЙ Роман — Українське Лікарське Т-во П. А.
ЧАЙКОВСЬКА Люба — Комітет Українців Канади, Централя
ЧУМАК Ярослав — Централя Суспільної Служби Українців
Канади
ШЕБЕЦЬ Михайло — Українська Стрілецька Громада
ШЕВЧУК, о. Дмитро — Українська Католицька Церква
ШЕВЧУК Віра — Союз Українок Канади
ШИМКО Юрій — Світовий Український Визвольний Фронт
ШКУРГІЙ Захар — Союз бувших українських вояків
ШЛАПАК Іван — Союз бувших українських вояків
ШУЛГА Антін — Братство Українців Католиків (БУК)
ШИМКО Василь — СУЖЕРО
ЮЗИК Павло, сенатор — Український Народний Союз, Головна
Екзекутива
ЯНКІВСЬКА Євгенія — СФУЖО

ЯНШЕВСЬКА ГАННА — Союз Українок Канади
ЯНШЕВСЬКИЙ Василь — Конференція Українських Пластових
Організацій
ЯНЧЕВСЬКИЙ Віктор — Союз бувших Українських Вояків
ЯРЕМОВИЧ Антін — Комітет Українців Канади, Централя
ЯРЕМЧУК Степан — Союз Українських Самостійників, Централя

С Ш А

АНТОНОВИЧ Марко — Українське Історичне Т-во
БАГРІЙ Володимир — Українське Євангелицьке Об'єднання Пів-
нічної Америки
БАЗАРКО Іван — Екзекутива УККА
ВАЗИЛЕВСЬКИЙ, о. Володимир — Українська Православна
Церква в Америці
БАКАД Володимир — Український Інститут Америки
БАЛАБАН Остап — Український Інститут Америки
БАРАНОВСЬКИЙ Роман — Асоціація Українців в Америці
БАРТКІВ Павло, пастор — Всеукраїнське Євангелицько-
Баптистське Об'єднання
БЕК Маруся — Т-во Сприяння УНРаді
БЕРНАДИН Ярослав — Союз українців-католиків “Провидіння”
БІГУН Микола — Український Визвольний Фонд
БІЛЕЦЬКИЙ, о. Федір — Українська Православна Церква в США
БІЛИК Олександр — ЗУАДК
БІЛИНСЬКИЙ Ігнат — Екзекутива УККА
БІЛЯК о. Степан — Українська Православна Церква в США
БОГАТЮК Микола — Н.Т.Ш.
БОМЧУК Осип — Конференція Українських Пластових
Організацій
БОРОВСЬКИЙ Володимир, пастор — Українське Євангелицьке
Об'єднання, П. А.
БУКШОВАНА Стефанія — Об'єднання Прихильників УНРади
БУРАЧИНСЬКА Лідія — Союз Українок Канади
ВАРВАРИВ Кость — Українська Православна Церква в США
ВЕРГАН Василь — Український Робітничий Союз,
Виконавчий Комітет
ВИНАР Богдан — Українська Вільна Академія Наук
ВИННИК Іван — Екзекутива УККА
ВІХАР Степан — Український Робітничий Союз, Виконавчий
Комітет
ВОВЧАК Стефанія — Союз Українців Католиків “Провидіння”
ВОВЧУК Іван — Екзекутива УККА
ВОЙТОВИЧ Петро — Український Олімпійський Рух
ВОРОХ Степан — Українське Лікарське Т-во П. А.
ГАЛАМАЙ Степан — Союз Українців Католиків “Провидіння”
ГАЛІБЕЙ Роман — Екзекутива УККА
ГАНОВСЬКИЙ Євген — Спілка Української Молоді Америки

ГАРБУЗЮК Олекса, — пастор, Всеукраїнське Євангелицько-
 Баптистське Братство
 ГАСЮК Богдан — Академічне Т-во “Зарево”
 ГВОЗДА Іван — Світова Федерація Лемків
 ГНАТЮК Богдан — Екзекутива УККА
 ГОЛОВІНСЬКИЙ Іван — Координаційна Освітня Рада УККА
 ГАВЛІЧ, о. Володимир — Чин Св. Василя Великого
 ГОЙ Петро — Т-во Українських Бібліотекарів
 ГУДЗОВСЬКИЙ Анатолій — ДОБРУС, Головна Управа
 ГУДЗАК Олександр — Українське Лікарське Т-во П. А.
 ДАНИЛЕВИЧ Роман І. — Українське Католицьке Академічне
 Об'єднання
 ДЕНИСЮК Микола — Українська Католицька Асоціація Преси
 ДЗЮБА, о. Василь — Українська Автокефальна Православна
 Церква
 ДОБРЯНСЬКИЙ Лев — Екзекутива УККА
 ДРАГАН Антін — У.Н.С., Голова Екзекутиви
 ДРАЖНЬОВСЬКИЙ Роман — Братство кол. вояків 1-ої УД УНА
 ДУЗІЯНІВСЬКИЙ Василь — Центральний Союз Українських
 Студентів
 ДУШЕНКО Степан — Українське Вільне Козацтво, Генеральна
 Управа
 ДУШНИК Володимир — Екзекутива УККА
 ДУШНИК Марія — УНС, Головна Екзекутива
 Д'ЯЧУК Уляна — УНС, Головна Екзекутива
 ЖАРСЬКИЙ Є. — Світова Координаційна Виховно-Освітня Рада
 ЖЕНЕЦЬКИЙ Степан — Спілка Українських Журналістів
 Америки
 ЖУКОВСЬКИЙ Антін — Екзекутива УККА
 ЗАРИЦЬКИЙ Мирон — Український Інститут Америки
 ЗІНКЕВИЧ Осип — Український Олімпійський Рух
 ІВАНЧУК Василь — Т-во Української Кооперації (ТУК)
 КАЛИНИК Валентина — Спілка Визволення України
 КАЛИНИК Олександр — Екзекутива УККА
 КАЛЬБА Мирослав — АДУК
 КАНДЮК Марта — Організація Української Молоді “Пласт”
 КАРКУСЬ Андрій — “Смолокип”
 КВІРМБАХ Олена — Український Музичний Інститут у Чикаго
 КВІТКОВСЬКИЙ Денис — Ідеологічно Споріднені Націоналістичні
 Організації
 КВІТКОВСЬКА Марія — Український Золотий Хрест
 КВІТКОВСЬКИЙ Остап — Академічне Т-во “Зарево”
 КЕДРИН-РУДНИЦЬКИЙ Іван — Світова Спілка Українських
 Журналістів
 КОВАЛЕВИЧ Іван—пастор, Українське Євангелицьке Об'єднання
 КОВАЛЬЧИН Михайло — Т-во кол. вояків УПА
 КОЗАК Іван — Об'єднання кол. вояків українців в Америці
 КОЗІЙ Марія — Академічне Т-во “Зарево”
 КОМАРНИЦЬКИЙ Володимир — Карпатський Союз

КОНСТАНТИН — єпископ, Українська Православна Церква
КОРЕНЕЦЬ Ганна — Координаційна Виховна Рада УККА
КРАВЦІВ Роман — Союз Українців Католиків “Провидіння”
КРИВОЛАП Юрій — ОДУМ, Центральний Комітет
КРОТЮК Сергій — Союз Ветеранів Українського Резистансу
КРУПКА Л. — Український Золотий Хрест
КРУПКА Роман — Український Визвольний Фонд
КУДЕЛЯ Раїса — Організація Державного Відродження України,
Центральна Управа
КУЗИК Дмитро — Асоціація Українців в Америці
КУЗЬМОВИЧ Євгенія — Спілка Української Молоді Америки,
Крайова Управа
КУЛЬЧИЦЬКА Марія — ОЖ ООЧСУ, Головна Управа
КУЛЬЧИЦЬКИЙ Євген — Організація Державного Відродження
України
КУЛЬЧИЦЬКА ХРИСТИНА — Екзекутива УККА
КУРОПАСЬ Степан — Організація Державного Відродження
України, Центральна Управа
КУШНІР Михайло — Світовий Український Визвольний Фронт
ЛАСОВСЬКА Мирослава — Об’єднання Мистців Америки
ЛЕВЕНЕЦЬ Володимир — ООЧСУ, Головна Управа
ЛОЗИНСЬКИЙ Аскольд — Т-во Українських Студентів
ім. М. Міхновського
ЛОЗИНСЬКИЙ Євген — Об’єднання Українців Америки
“Самопоміч”
ЛИСОГІР Йосиф — Екзекутива УККА
ЛЮБНЕЦЬКИЙ Юрій — Об’єднання Українських Педагогів
в США
ЛЮБОВИЧ-СТАРСОЛЬСЬКА Уляна — Об’єднання Українських
Письменників “Слово”
МАЗУР Володимир — Українська Народна Поміч, Головна
Екзекутива
МАНАЦЬКИЙ Євстахій — Об’єднання Українців Америки
“Самопоміч”
МАРКО — архієпископ, Українська Православна Церква
МАРКУСЬ Василь — Українська Католицька Асоціація Преси
МЕЛЬНИК Дементій — Союз земель Соборної України
МИЗЯК Василь — Т-во Правників Українців в США
МИЦІК Роман — Т-во Української Кооперації (ТУК)
МСТИСЛАВ — митрополит, Українська Православна Церква
в США
МУШИНСЬКА Адріяна — “Смолоскип”
МУШИНСЬКА Валентина — Український Золотий Хрест
МУШИНСЬКИЙ Михайло—Організація Державного Відродження
України, Центральна Управа
НАВРОЦЬКА Христина — Союз Українок Америки
НАЗАРЕВИЧ Юлія — Об’єднання Українських Педагогів в США
НИЧАЙ Володимир—Ліга Американців Українського Походження

НИКОНЧУК Ананій — Українська Народна Поміч, Головна
Екзекутива
НОВОСІЛЬСЬКИЙ Іван — Т-во Правників Українців в США
ОЛЕКСИН Іван — Український Робітничий Союз, Виконавчий
Комітет
ОМЕЛЬЧЕНКО Василь — Екзекутива УККА
ОРЕСТ — єпископ, Українська Православна Церква в США
ОСТРОВЕРХА Михайло — Спілка Українських Журналістів
Америци
ПАВЛЕНКО Іван — ОДУМ, Центральний Комітет
ПАЛІДВОР Василь — Об'єднання Українців в Америці,
“Самопоміч”
ПАЩАК, о. Патрикій — Чин Св. Василя Великого
ПЕЛЕНСЬКА Ірина — СФУЖО
ПЕТРЕНКО Галина — Об'єднання Українських Православних
Сестрицтв
ПІДСКАЛЬНИЙ, о. Віталій — Чин Св. Василя Великого
ПЛЕШКЕВИЧ Омелян — Т-во Української Кооперації (ТУК)
ПОЛЩУК Іларіон — Союз Ветеранів Українського Резистансу
ПОМІРКО Володимир — Об'єднання Українських Ветеринарних
Лікарів
ПОНОМАРЕНКО Василь — Асоціація Українців в Америці
ПРОНЬКО Ярослав — Український Робітничий Союз, Виконавчий
Комітет
ПОПОВИЧ Маруся — Академічне Т-во “Зарево”
ПРОЦИК Володимир — Академічне Т-во “Зарево”
ПУШКАР Володимир — Світове Т-во “За патріархальний Устрій”
УК Церкви
П'ЯТКОВСЬКИЙ Іван — пастор, Всеукраїнське Євангелицько-
Баптистське Братство
РАК Ярослав — Координаційна Виховно-Освітня Рада УККА
РЕВАЙ Юліян — Екзекутива УККА
САВЧАК Володимир — ООЧСУ, Головна Управа
САВИЦЬКИЙ Юрій — Українське Лікарське Т-во П. А.
САВЧУК Степан — Українська Православна Ліга в США
СЕЛЕПИНА, о. Артем — Українська Православна Церква в США
СЕМАНІШИН Микола — СУМА, Крайова Управа
СЕМАНІШИН Квітка — Екзекутива УККА
СЕМЧИШИН Мирослав — Об'єднання Українських Педагогів
у США
СИДОР-ЧАРТОРИЙСЬКИЙ Микола — Спілка Українських
Журналістів Америци
СКІРА ІВАН — Братство кол. вояків 1-ої УД УНА
СМИК Юрій — ОДУМ, Центральний Комітет
СМУК Юрій І. — Ліга Американців Українського Походження
СОКОЛИК Андрій — Світовий Український Визвольний Фронт
СОКОЛИШИН Олександр — Т-во Українських Бібліотекарів
у США

СОХАН Володимир — Український Народний Союз, Головна
Екзекутива
СТАНИСЛАВ Василь — Союз Ветеранів Українського Резистансу
СТАХІВ Матвій — Екзекутива УККА
СТЕПАНЕНКО Галя — Об'єднання Українських Православних
Сестрицтв
СТЕПАНЕНКО Микола — УРДП, Центральний комітет
СТЕРЧО Петро — Екзекутива УККА
СТЕЦИК С. — Світова Координаційна Виховно-Освітня Рада
ТАРНАВСЬКИЙ Остап — Об'єднання Українських Письменників
“Слово”
ТЕЛЮК Іван — Український Народний Союз, Головна
Екзекутива
ТРОХИМЕНКО Марта — Українсько-Американська Асоціація
Університетських Професорів
УТРИСКО Мирон — Т-во “Бойківщина”
ФЕДОРЕНКО Євген — ОДУМ, Центральний Комітет
ФЕРЕНЦЕВИЧ Юрій — Конференція Українських Пластових
Організацій
ФІЛІМОНЧУК Антін — ОДУМ, Центральний Комітет
ФЛИС Іван — Українська Федеральна Кредитова Кооператива,
Нью-Йорк
ФУРМАНЕЦЬ Дмитро — Союз Ветеранів Українського Резистансу
ФУТАЛА Лев, — Українська Народна Поміч, Головна Екзекутива
ХАРКЕВИЧ Мирослав — Координаційний Комітет Українських
Організацій Канади і США за Патріярхат УКЦеркви
ХАРИНА Марія — СФУЖО
ХАРИНА, о. Мирослав, Екзекутива УККА
ЦЕЛЕВИЧ Уляна — ОЖ ООЧСУ, Головна Управа
ЧАЙКІВСЬКИЙ Богдан — Об'єднання Прихильників Визвольної
Боротьби України
ЧОРНОДОЛЬСЬКИЙ Андрій — Центральний Союз Українського
Студентства
ШАНДРА Лютослава — Союз Українок Америки
ШЕБУНЧАК Богдан — Український Визвольний Фонд
ШЕВЧЕНКО Алексій — ОДУМ, Центральний Комітет
ШУЛЕШКО П. — Українська Вільна Академія Наук.
ЯРЕМЧУК Григорій — Братство “Броди-Лев”

Ф Р А Н Ц І Я

ЖУКОВСЬКИЙ Аркадій — Українська Автокефальна Православ-
на Церква
КОВАЛЕНКО Юрій — Український Центральний Громадський
Комітет у Франції
КОСИК Володимир — Український Центральний Громадський
Комітет у Франції
КУБІЙОВИЧ Володимир — Наукове Т-во ім. Т. Шевченка
ШТУЛЬ Данило — Організація Української Молоді у Франції

ПРЕСА І РАДІО

НА СВІТОВОМУ КОНГРЕСІ ВІЛЬНИХ УКРАЇНЦІВ

Українські газети і журнали:

Боднарчук Іван — “Український Голос”, Вінніпег, Манітоба
Верган Василь — “Народна Воля”, Трентон, США
Дідюк Василь — Спілка Українських Журналістів Канади
Длябога Ігор — “Свобода”, Джерзі Ситі, США
Драган Антін — “Свобода”, Джерзі Ситі, США
Зінько, о. Василь ЧССВ — “Праця” і “Місіонар”, Бразилія
Їжик, о. Семен — “Поступ”, Вінніпег, Манітоба
Книш Ірина — “Жіночий Світ”, Вінніпег, Манітоба
Когуська Наталія — “Жіночий Світ”, Вінніпег, Манітоба
Любович Уляна — “Наше Життя”, Філядельфія, США
Маренець Павло — “Українське Народне Слово”, Пітсбург,
США
Матла Олександр — “Гомін України”, Торонто, Онтаріо
Окопний Максим — “Українець в Австралії”, Мелборн,
Австралія
Осташевський Роман — “Українські Вісті”, Едмонтон, Канада
Савчук, о. д-р С. В. — “Український Голос”, Вінніпег, Канада.
Снилик Зенон — “Свобода”, Джерзі Ситі, США
Сосновський Михайло “Свобода”, Джерзі Ситі, США

Радіопрограми (українські):

“Пісня України”, щоденна українська програма, Торонто,
Канада
Українська щоденна радіопрограма В. Шарвана, Боффало,
США

Фільмування:

Кіностудія Ярослава Кулинича, Йонкерс, Н. Й., США
Авраменко-фільм — Нью-Йорк, США
Солук-фільм — Голівуд, Ка, США

Окрім української преси, радіо і фільмування, численну участь у Конгресі брала місцева англомовна преса, радіо і телевізія, як також і преса етнічних (національних) груп. Всі вони під час Конгресу і після його закінчення позитивно про нього звітували.

**У зв'язку з Другим СКВУ посадник Торонта
дав совстам лекцію волі і людяности**

Під час Другого Світового Конгресу Вільних Українців з кінцем минулого тижня посадник цього міста дав Валентині Семенівній Шевченко, президентові т. зв. Українського т-ва дружби і культурних зв'язків із чужими країнами, багатомовну лекцію волі і людяности, що мало широкий відгомін в канадській пресі, радіо і телевізії. Посадник Торонта Дейвід Кромбі одержав датованого 29 жовтня і написаного на формулярі якоїсь "Канада — СССР Асоціації" листа від згаданої Валентини Семенівної Шевченко, в якому сказано:

"Наша група туристів із Советської України вже десять днів відвідує Канаду. Ми мали багато зворушливих та цікавих зустрічей із представниками всіх прошарків громадянства, громадськими лідерами, репрезентантами міських і провінційних урядів в Монтреалю, Вінніпегу, Едмонтоні і в Торонті. Ці контакти допомагають розвивати зв'язки дружби і культурної співпраці між СССР і Канадою та допомагають закріплювати мир у світі. Згідно з нашою програмою наша група мала відвідати Міську Раду Торонта 29-го жовтня. Проте, ми довідались, що Бюро Посадника проголосило "Український Тиждень", офіційальне відкриття якого має відбутися сьогодні. Цей тиждень присвячений так званому "Другому Конгресові Вільних Українців". В той спосіб власті міста виявляють свою солідарність із деякими колами, активність яких скерована проти детанту та взаємного порозуміння між Канадою і Советським Союзом. В таких обставинах наша група, яка репрезентує Українське товариство дружби та культурних зв'язків із зарубіжними країнами, вважає наші відвідини в Раді Міста за неможливі".

На цього листа посадник міста Торонта Дейвід Кромбі відповів 31-го жовтня. В його листі, заадресованому до Валентини Семенівної Шевченко, дослівно сказано:

"Дякую Вам за листа з 29-го жовтня, в якому сказано, що Ви вважаєте за неможливу Вашу візиту в Міській Раді. Як я розумію, Ви противитесь проголошенню моїм бюро "Українського Тижня" на честь Другого Конгресу Вільних Українців. Дозвольте запевнити Вас, що місто Торонто завжди практикує відзначування, коли тільки може, традицій своїх багатьох культурних, мовних і національних груп. Це практика, яку я маю намір продовжувати. Соціальна і культурна гармонія, яка існує в Торонті, є — на мій погляд — прикладом, що нам його можуть позаздрити інші народи. Особисто, я завжди вважав, що помиляється той, хто не хоче змагатись у спорті тому, бо не любить інших змагунів. Як у спорті, так і в житті.

Вкінці, дозвольте запевнити Вас, що відповідальність за зміну в плянах несете Ви, а не місто Торонто чи бюро його посадника.

П. С. "Нехай процвітає сто квітів і нехай сперечається тисяча сердець". Мао Тсе Тунг".

**ЗУСТРІЧІ
БЕНКЕТ
МАНІФЕСТАЦІЯ**

УКРАЇНСЬКИЙ ВЕЧІР У ФЕДЕРАЛЬНОМУ КАНАДСЬКОМУ ПАРЛЯМЕНТІ В ОТТАВІ

Однією з найбільш супровідних імпрез з нагоди недавно відбутого Другого Конгресу СКВУ був “Український вечір” у Федеральному канадському Парляменті в Оттаві в середу, 31 жовтня 1973 р. Напередодні “Українського вечора” в одному із приміщень Парляменту відбувся дводенний пленум Секретаріату СКВУ.

Очолили цей “Український вечір” і були господарями канадські українські парламентаристи, а саме: сенатор Павло Юзик і члени Палати Репрезентантів — д-р Гарві Андре, Петро Маснюк, Дан Мазанковський, Ілля Нездолий, Степан Папроцький, Василь Скорейко і д-р Павло Євчук.

“Український вечір” складався з трьох частин: Пресової конференції; т. зв. зустрічної “коктейл-парті”, при якій взаємно ознайомились численні учасники вечора, і нарешті вечері, або, як у Канаді ми звикли трохи перебільшено називати, “бенкетом”.

У пресовій конференції взяли участь представники інформаційних агенцій міжнародного характеру, як “Ю-Пі-Ай” (Юнайтед Пресс Інтернешенел), “Сі-Бі-Сі” (Кен. Бродкестінг Корпорейшен), “Сі-Пі” (Кенедієн Пресс), “Ес-Бі-Ен” (Стандарт Бродкестінг Ньюз), “Садерн Ньюз”, “Оттава Джорнел” і кореспонденти великих канадських газет центрального значення.

Під час пресової конференції, що її відкрив і нею керував ред. мгр. Роман Мельник з Оттави, пояснення на запити кореспондентів давали: митрополит Української Католицької Церкви в Канаді Максим Германюк, голова Організаційного відділу II-го Конгресу СКВУ Микола Плав'юк, голова Комітету Українців Канади (КУК) проф. д-р Петро Кондра, член Секретаріату СКВУ із США Йосип Лисогір та інші.

У “коктейл-парті” взяли участь, крім українців, 104 канадці, американці та й інші, нерідко члени акредитованого в Оттаві дипломатичного корпусу. Упродовж майже години велася оживлена загальна гутірка. Сен. Павло Юзик та його колеги, послали канадського Парляменту українського роду, пильно знайомили, зокрема чужинців, із заокеанськими українськими учасниками Конгресу.

Серед визначних канадців з політичного світу, що взяли участь у “коктейл-парті”, потім у бенкеті, були: міністер закордонних справ уряду Канади Мічел Шарп, міністер юстиції Отто Лянґ, міністер для справ багатокультурности д-р Станлей Гайдаш і міністер для справ споживачів і корпорацій Герб Грей. Брала також участь: спікер Палати репрезентантів Люсієн Лямору і спікер Сенату, пані Мюрієль МекКвін Фергусон. Також були лідер Прогресивно-консервативної партії й офіційної опозиції Роберт Стенфільд і лідер Нової демократичної партії Дейвід Люїс. Усіх було на прийнятті 62 канадських послів і 15 сенаторів.

З позаканадських представників політичного світу були м. ін. присутні: представниця амбасадора США в Канаді, пані Надія

Ошей, амбасадор Федеративної Республіки Німеччини, д-р Рупрехт фон Келлер і представник британського Високого комісара для Канади, Малколм Корротерс. Особистим представником канадського прем'єр-міністра П'єра Трудо був на вечорі шеф його канцелярії Мартін О'Коннелл.

Бенкет відкрив сенатор Павло Юзик. Промовець коротко з'ясував історичне виникнення та громадсько-політичне значення світової організації українців — СКВУ, другий конгрес якої саме починається й триватиме чотири дні в Торонті. Сенатор Юзик підкреслив бажання канадських парламентаристів українського роду, господарів цього вечора, цією своєю ініціативою заманіфестувати єдність канадців українського роду з усією українською спільнотою у діаспорі, а також з усім українським народом в Україні та в інших країнах під комуністичним режимом.

Присутніх членів Секретаріату СКВУ офіційно вітали від канадського уряду міністр юстиції Отто Лянґ, а від Парляменту спікер Палати репрезентантів Люсієн Лямору. Міністр Лянґ вказав на істотно важливе значення українців у політичному й економічному житті Канади. Останнього часу окремо важливим стає внесок українців у культурне й мистецьке життя Канади, при чому особливо видатним стає цей вклад у сфері образотворчого і народного самодіяльного мистецтва. За словами міністра Лянґа, українська національна група в Канаді перебуває на передовому фронті змагання за здійснення концепції багатокультурності Канади. Не без деякого жалю міністр Лянґ, людина німецького походження, заявив, що в аспекті збереження рис національної тотожності і самобутності українська канадська спільнота набагато випередила найчисленнішу після англосактів і французів німецьку етнічну групу, яку міністр Лянґ назвав “забутою меншістю”.

Спікер Палати репрезентантів Люсієн Лямору, тепло вітав членів Секретаріату СКВУ від імени членів обох Палат Парляменту Канади. Також він підкреслив великий внесок української спільноти в загальне канадське національне життя. Промовець підкреслив, що слід розцінювати як велику честь обставину, що Світовий Конгрес Вільних Українців відбувається саме в Канаді.

З українського боку відповідно до призначення і завдань близького Другого Конгресу СКВУ промовляли президент Комітету Українців Канади (КУК), проф. д-р Петро Кондра, і член Секретаріату СКВУ із США, віцепрезидент СКВУ Йосип Лисогір. Останній вказав на спільність українців із канадцами у боротьбі за здійснення однакових ідеалів свободи, справедливості та пошанування прав людини скрізь у всьому світі, зокрема ж сьогодні в Радянському Союзі і країнах московської комуністично-імперіалістичної орбіти.

Під час бенкоту були мистецькі виступи солістки, меццо-сопрано Марійки Чолій, і танцювального ансамблю Петра Марунчака з Монтреалю. Упродовж вечора грав інструментальний ансамбль з Монтреалю “Рушничок”

Українська громадськість Канади загально визнала “Український вечір” в Оттаві як досі найуспішніше політично-громадське досягнення групи українських парламентаристів у Канаді. Цей вдалий вечір помітно прислужився до поглиблення пошани неукраїнського світу до всього українського народу.

УРЯДИ ОНТАРІО І ТОРОНТО ГОСТЯТЬ УЧАСНИКІВ СКВУ ПІ ПРИЙНЯТТЯМИ

“...Я вважаю, що це зовсім правильно, що ви вибрали Торонто для відбуття Другого Світового Конгресу Вільних Українців”, — заявив Вілліям Дейвіс, прем'єр провінції Онтаріо, на вступі своєї промови під час бенкету в суботу 3-го листопада, в готелі “Four Seasons Sheraton”. “Торонто — це місто, яке є багатокультурне своїм виглядом, характером і складом населення”.

В цій атмосфері “етнічності” і “багатокультурності”, з наголосом на українську присутність, відбувалися усі імпрези, пов'язані з Другим Світовим Конгресом Вільних Українців, що відбувся тут від 1-го до 4-го листопада 1973. Багатомовною пригадкою пошани до українства та символом гостинності міста і провінції для учасників Конгресу був синьожовтий прапор, який повівав на ратуші міста — до речі, одному з багатьох чудових зразків модерного архітектурного мистецтва в цьому місті — безпосередньо напроти готелю, в якому відбувалися наради. Синьо-жовтий прапор, символ вільної України, був піднесений на машт напередодні Конгресу після того, як посадник міста Дейвід Кромбі проголосив дні Конгресу “Українським Тижнем”.

“Онтаріо — це живий приклад культурного плюралізму, який поглиблює зміст та окрашує форму многогранного життя нашої країни”, — твердив Роберт Белш, провінційний міністер суспільного розвитку, під час прийняття в п'ятницю 2-го листопада, на якому уряд провінції Онтаріо гостив понад 1,000 делегатів та учасників Другого СКВУ. “Політика багатокультурності, проголошена офіційно федеральним урядом в 1971-му році”, — говорив міністер Белш, — “знаходить свій вислів в багатьох програмах, які вже проводяться в життя в цій та інших провінціях Канади”.

Міністер Белш, як і опісля прем'єр Дейвіс, федеральний міністер Марк Ляльонд та Деніс Флін, посадник передмістя Етобікок, підкреслювали у своїх промовах велике значення політики багатокультурності, яка дозволяє всім етнічним групам зберігати, плекаати і розвивати свої культурні надбання, свою мову, мистецтво і традиції. Як конкретний приклад застосування цих засад політики посадник Флін повідомив численно зібраних гостей на прийнятті, влаштованому в суботу 3 листопада міськими властями Торонта, що частина парку на передмісті Етобікок буде перезвана на “Український Канадський Парк”, присвячений канадцям українського походження, які служили в рядах канадських збройних сил. Міс-

цевий Відділ Комітету Українців Канади, — заявив посадник Флін, — може поставити в цьому парку відповідний пам'ятник.

Слід відмітити, що кожний з-поміж неукраїнських промовців на прийняттях і на бенкеті починав свою промову коротким привітом по-українськи, що віддзеркалювало їхню повагу до українства і атмосферу, в якій відбувався Конгрес та пов'язані з ним імпрези.

Прийняття в п'ятницю відкрив Богдан Онищук, голова Провінційного Відділу КУК, а проводив ним Іван Яремко, прокуратор провінції Онтаріо. Вступні та кінцеві молитви перевели архієпископ Марко з Української Православної Церкви в США й єпископ Ісидор Борецький з Української Католицької Церкви в Канаді. В мистецькій програмі виступало жіноче вокальне тріо “Троянда”.

Суботнішній обід відкрив д-р Петро Глібович, голова Відділу КУК в Торонті, а проводив програмою Юрій Шимко. Серед великого числа політичних діячів та репрезентантів етнічних груп були присутні українські члени міської ради Торонта — Едвард Негрич та Василь Бойчук. Єпископ Борецький відкрив прийняття молитвою, а єпископ Борис з Української Греко-Православної Церкви в Канаді відмовив кінцеву молитву. Дівоче вокальне тріо “Калина” заповнило коротку мистецьку програму.

В короткому заключному слові віце-президент СКВУ Йосип Лисогір в імені Конгресу подякував управі міста за гостинність.

Доповіді на Зустрічах (полуденках), Бенкеті і Величавій Маніфестації, оригінально в англійській мові, надруковані на сторінках 283—305.

ПРОГРАМА БЕНКЕТУ

“Фор Сізонс — Шератон” Готель

субота, 3-го листопада 1973 р. Початок о год. 7.30 в вечері

ПРОГРАМА БЕНКЕТУ

МОЛИТВА.

ВЕЧЕРЯ.

ПРЕДСТАВЛЕННЯ ГОСТЕЙ.

ПРИВІТИ.

ПРИВІТ ВІД ФЕДЕРАЛЬНОГО УРЯДУ КАНАДИ
ДОСТОЙНИЙ МАРК ЛЯЛЬОНД

Міністер для справ здоров'я і суспільної опіки

ПРОМОВА: ДОСТОЙНИЙ ВІЛЬЯМ ДЖ. ДЕЙВІС
Прем'єр Провінції Онтаріо

МИСТЕЦЬКА ПРОГРАМА:

1. Вічний Революціонер — сл.: І. Франко, муз.: М. Лисенко
2. Верховино, світку ти наш —
сл.: К. Устиянович, муз.: М. Лисенко
3. Стоїть гора високая — сл.: Л. Глібів, обр.: Л. Туркевич

Хор “Веснівка” при Свято-Миколаївській Церкві

Диригентка: Квітка Зорич-Кондрацька

Акомпаньямент: Зеня Кушпета

ЗАКЛЮЧНЕ СЛОВО новообраного Президента СКВУ

МОЛИТВА

Господар бенкету: проф. Василь Янішевський

БЕНКЕТ

“Моїм щирим бажанням як також бажанням кожного канадця є, щоб кожна людина в кожній частині світу вітшалася тими правами, якими ми вітаємося тут у Канаді. Я поділяю з вами ваші уболівання над долею ваших братів і сестер в Україні і вважаю, що голос Канади в обороні людських прав повинен бути ясний, голосний і недвозначний”, — заявив прем'єр провінції Онтаріо у своїй промові під час бенкету, що відбувся в суботу 3-го листопада в рамках Другого Світового Конгресу Вільних Українців в Торонті. Понад 2,000 осіб, серед них делегати та учасники Конгресу, представники федерального, провінційного та міського урядів Канади, парламентаристи, консули Іспанії, Західньої Німеччини, Голландії, США, владики Українських Церков, представники різних етнічних груп та багато місцевих громадян взяли участь у бенкеті, що його відкрив президент Комітету Українців Канади д-р Петро Кондра та яким проводив проф. Василь Янішевський, Митрополит М. Германюк, віддзеркалюючи дух багатокультурности, провів молитву українською, англійською та французькою мовами. Після представлення гостей за подвійним почесним столом — серед них колишнього прем'єр-міністра Канади та члена федерального парламенту Джона Г. Діфенбекера з дружиною, міністра багатокультурности д-ра Стенлі Гайдаша з дружиною, сенатора Павла Юзика з дружиною, посла Павла Євчука, провінційного прокуратора Івана Яремка з дружиною, міських суддів Роборецького і Соломона та інших — д-р Кондра представив головного промовця, Марка Ляльонда, федерального міністра здоров'я і суспільної опіки, який репрезентував уряд Канади та прем'єра Еліота Трудо особисто.

З'ясувавши коротко історію українського поселення в Канаді і відмітивши вклад українців в розбудову цієї країни, міністер Ляльонд подав обширний огляд політики багатокультурности та її застосування в практиці. “Основною ціллю цієї політики є створення суспільности, в якій одиниці та групи матимуть нагоду проявляти та розвивати свою культурну ідентичність як складову частину всеканадського життя”, — говорив міністер Ляльонд, дефініюючи цю політику та вчисляючи ряд програм, які уряд поступово проводить в життя. Нав'язуючи до питання мов, міністер Ляльонд, який до цього часу промовляв англійською мовою, перейшов на французьку, стверджуючи, що “французька та англійська мови не є ані кращими, ані більш точними від інших мов. Їх прямо вживається частіше в Канаді. Мова є фактично однозвучна з культурою і як така заслуговує на підтримку уряду тому, що її збереження є запорукою культурного багатства, різноманітности та сили держави”. Міністер Ляльонд, який, як і прем'єр Дейвіс, започаткував свою промову привітанням українською мовою, закінчив своє слово побажанням успіхів делегатам та проводіві Другого Світового Конгресу Вільних Українців.

Про завдання і працю Світового Конгресу Вільних Українців говорив мгр. Антін Мельник.

В мистецькій частині програми бенкету виступав дівочий хор при Свято-Миколаївській церкві в Торонті під диригентурою Квітки Зорич-Кондрацької, який виконав три пісні.

Серед численних привітів, які наспіли на Конгрес, проф. Янішевський відмітив телеграми від сенаторів Міннесоти Гюберта Гомфрі та Волтера Мондейла, сенаторів стейту Північної Дакоти Мілтона Янга та Квентіна Бурдіка, як також від губернатора цього стейту Артура Лінка. Серед великого числа визначних особистостей професор Янішевський відмітив присутність проф. Володимира Кубійовича, голови Європейського НТШ, та проф. Володимира Янева, ректора Українського Вільного Університету.

Кінцеву молитву провів пастор д-р Лев Жабко-Поталович, почесний голова Всеукраїнського Євангельсько-Балтистського Об'єднання у вільному світі.

Після бенкету відбувся бал в просторій залі готелю "Four Seasons Sheraton".

ПРОГРАМА МАНІФЕСТАЦІ ЗА ВОЛЮ УКРАЇНИ

Неділя, 4-го листопада 1973 р. — “Мейпл Ліф Гарденс”

Початок: год. 11.30 вранці. Учасників Маніфестації понад 15 тисяч осіб.

1. Вмарш членів Українських Молодечих Організацій: МУНО, ОДУМ, Пласт, СУМ, СУМК, УКЮ і Літунські Кадети.
2. Піднесення прапорів і Національні гимни — грає “Батурин”, оркестра Осередку СУМ, Торонто, диригент — Василь Кардаш.
3. Апелль Молодечих Організацій: а) Святковий наказ, б) Запалення вічного вогню, в) Пошана поляглих за Волю України.
4. Соборний Молебень: відправляють Ієрархи Української Католицької Церкви і Української православної Церкви при співучасті Пасторів Євангельських Об'єднань. Співають: хор Катедри св. Володимира, Торонто, диригент — Нестор Олійник, і хор Свято-Миколаївської Церкви, Торонто, диригент — Іван Ковалів.
5. Відкриття: Микола Плав'юк, голова Організаційної Комісії 2-го Конгресу СКВУ.
6. Представлення головного промовця: Достойний Іван Яремко, міністер провінції Онтаріо.
7. Промова: ВДостойний Джон Дж. Діфенбейкер, колишній прем'єр-міністер Канади, голова Міжнародної Комісії Оборони Прав Людини.
8. Капеля Бандуристів ім. Тараса Шевченка, Дітройт, диригент — Григорій Китастиий.
“Через поле широкеє” — обрядова пісня, муз.: П. Гончарів, соліст: Петро Гончаренко
“Карпатські Січовики—сл.: І. Багрянний, муз.: Г. Китастиий
“Ой, видно село” — сл., муз. і обр.: Л. Лепкий
“Ой, у полі жито” — народна пісня, обр.: М. Шевчук
“Грай, кобзарю” — козацька пісня, муз.: Г. Китастиий.
“Веснянка”, танцювальний ансамбль ОДУМ-у, Торонто, керівник — Микола Балдецький.
“Козачок” — народний танок.
10. “Прометей”, чоловічий хор Осередку СУМ, Торонто, диригент — Василь Кардаш, акомпаньямент — Марта Кравців-Барабаш.
“Гайдамацька пісня — сл.: Т. Шевченко, муз.: К. Стеценко
“Слава героям” муз.: Б. Сметана
11. “Калина”, танцювальний асамбль МУНО, Торонто, керівник — Семен Джуган
“Гопак” — народний танок

12. “Діброва”, хор Осередку СУМ, Торонто, диригент — Василь Кардаш, акомпаньямент — Галя Безхлібник
 “Пливе човен” — народні слова, муз.: М. Лисенка
 “Кличе спалена пісня” — сл. О. Богачук, муз.: В. Чинч, обр. В Кардаш, соліст — Микола Маскулка
13. Ансамблі Осередку СУМ, Торонто: хори “Прометей” і “Діброва” та оркестра “Батурич”, диригент — Василь Кардаш
 “Вставай, Україно” — сл.: за М. Бославом, мел.: О. Е. Садовський, обр і інструм.: В. Кардаш.
14. Слово новообраного голови СКВУ.
15. Проголошення Маніфесту 2-го Конгресу СКВУ.
16. “Боже Великий, Творче Всесвіту” — сл. і муз. Р. Купчинський, обр. і інстр. В. Кардаш.

Заповідачі: Ярослав Білак і Ігнат Білинський

Координатор програми: д-р Микола Купшета.

Декорації: Володимир Беднарський.

* * *

Джон Г. Діфенбейкер, член канадського парламенту та колишній прем'єр-міністр Канади, який в 1960 році вперше на Форумі Об'єднаних Націй видвигнув питання свободи і права українського народу на національне самовизначення, закликав українців до протестів та безперервної акції в обороні людських прав, потоптаних режимом, який репрезентує імперію неволі і рабства.

Джон Діфенбейкер був головним промовцем під час багатолюдної маніфестації в Мейпл Ліф Гарденс в неділю 4-го листопада, що відбулася в рамках Другого Світового Конгресу Вільних Українців та яка була завершенням чотироденного збору понад тисячки учасників з 22-ох країн та чотирьох континентів вільного світу.

Понад 15,000 осіб були свідками соборного Молебня, відправленого владиками вже об'єднаної Української Православної Церкви у Вільному Світі, Української Католицької Церкви та Світового Українського Євангельсько-Баптистського Об'єднання, в сослуженні понад 30 священників та при співучасті хорів українського православно-собору св. Володимира в Торонті під диригентурою Нестора Олійника та святомиколаївської католицької церкви під керівництвом проф. Івана Ковалева. На закінчення Молебня владика Максим Германюк, митрополит Української Католицької Церкви в Канаді, відчитав спільне звернення українських церков у вільному світі до українського народу на рідних землях, підтримуючи його змагання до волі і незалежності. Крім владики Максима, звернення підписали: єпископи Української Католицької Церкви — Ніль Саварин, Ісидор Борецький, Андрій Роборецький, Василь Лостен, Єфрем Кривий та Михаїл Руснак: владика Української Православної Церкви у Вільному Світі — митрополит Мстислав, митрополит

Михайл, архієпископи Йов, Андрей, Марко, єпископи Борис, Орест і Константин; та пастори Українського Євангельсько-Баптистського Об'єднання — д-р Лев Жабко-Потапович, Володимир Багрій і Володимир Боровський

Маніфестацію започаткував вхід членів українських молодечих організацій СУМ, СУМК, Пласт, ОДУМ, МУНО, УКЮ, юних кадетів Канадського Летунства та танцювальних ансамблів “Веснянка” (ОДУМ Торонто) і “Калина” (МУНО Торонто), в числі понад 1,000 юнаків і юначок, які заповнили арену цього великого критого стадіону. Після піднесення прапорів та відіграння національних гимнів оркестрою “Батури” Осередку СУМ в Торонті під диригентурою Василя Кардаша, відбувся апель молоді, кульмінаційною точкою якого було запалення вічного вогню під високо піднесеним гербом вільної України, в пошані поляглим за її волю.

Микола Плав'юк, голова Організаційної комісії СКВУ П, офіційно відкрив маніфестацію та попросив міністра провінції Онтаріо Івана Яремка до представлення головного промовця, Джона Діфенбейкера, якого вхід на сцену зібрані привітали трихвилинною овацією.

“Сучасна Україна промовляє до нас сьогодні устами нових, хоробрих, катованих але нескорених діячів”, — говорив Дж. Діфенбейкер, який також очолює Міжнародну комісію Оборони Прав Людини. Переплітаючи свою промову цитатами з творів Тараса Шевченка та сучасних переслідуваних діячів культури, Дж. Діфенбейкер засудив мовчанку західного світу, який “шукає беззмістовної детанті з режимом, руки якого в крові мільйонів невинних людей”. “Протестуйте, протестуйте, протестуйте”, закликав Дж. Діфенбейкер зібраних українців на Другому Світовому Конгресі, “і правда знову встане і воля знову оживе”.

Під оплески присутніх о. митрат д-р Василь Кушнір вручив Дж. Діфенбейкерові пропам'ятну золоту нагороду в признанні за його активність, “як борця за людські права, особливо за його оборону людських прав українського народу під советським режимом”. В церемонії вручення нагороди брали участь д-р Павло Євчук член Канадського парламенту, та Дейвід Кромбі, мейор Торонта, цей останній з гордістю виступаючи в українській вишиваній сорочці, яку він одержав від Організаційної комісії в навечер'я конгресу, під час проголошення “Українського Тижня” в Торонті.

Мистецьку частину програми започаткувала Капеля Бандуристів ім. Тараса Шевченка з Детройту, виконуючи п'ять пісень під диригентурою Григорія Китастого. Гостинним солістом капелі був баритон Михайло Мінський. Капеля закінчила свій виступ могутнім “Реве та стогне Дніпр широкий” до останньої стрічки якого, на вказуючий жест маестра Китастого, долучилася маса зібраних учасників маніфестацій.

Танцювальні ансамблі “Веснянка” і “Калина”, хори осередку СУМ в Торонті: “Діброва”, “Прометей та оркестра “Батури” — усі під диригентурою В. Кардаша чергувалися у своїх виступах на відкритій сцені стадіону.

З промовами українською мовою виступали: Микола Лівницький, президент УНР в екзилі, і Ярослав Стецько, голова проводу Організації Українських Націоналістів та голова Українського Державного правління. З уваги на обмежений час — стадіон треба було залишити найпізніше о 4 год. по полудні — М. Плав'юк подав до відома, що “не можна попросити до слова проф. Гадзінського, представника Українського Гетьманського Руху, і Олега Штуля-Ждановича, голову Проводу Українських Націоналістів, і вибачився перед ними і перед учасниками маніфестації.

Маєстатичним “Боже Великий, Творче Всесвіту” у виконанні ансамблів осередку СУМ в Торонто під батугою В. Кардаша, який підхопили учасники, закінчено маніфестацію в Мейпл Ліф Гарденс.

Проведенням маніфестації займалися поодинокі комісії під проводом д-ра Б. Стебельського, д-ра М. Кушпети та д-ра М. Бігуса. Заповідачами були проф. Ю. Даревич, М. Плав'юк та Ігнат Білинський.

Ілюстрації

СЕКРЕТАРІАТ СВІТОВОГО КОНГРЕСУ ВІЛЬНИХ УКРАЇНЦІВ

ПРЕЗИДІЯ

Всесвітліший отець митрат
д-р **ВАСИЛЬ КУШНІР**
президент СКВУ

МИКОЛА ПЛАВ'ЮК
1-ий заступник президента

СТЕФАНІЯ САВЧУК
голова СФУЖО
2-ий заступник президента

ВАСИЛЬ КИРИЛЮК
3-ій заступник президента

ЮРІЙ ШИМКО
генеральний секретар

Д-р **ФРАНКО МАРТИНЮК**
скарбник і керівник
фінансового сектора

Д-р **ЮРІЙ ДАРЕВИЧ**
член Президії і керівник
Інформаційної Служби
СКВУ

ЧЛЕНИ СЕКРЕТАРІАТУ

Високопреосвященніший
митрополит
МАКСИМ GERMANIUK
представник Української
Католицької Церкви

Високопреосвященніший
митрополит
МСТИСЛАВ СКРИПНИК
представник Української
Православної Церкви

Високодостойний пастор
Д-р ЛЕВ ЖАБКО-
ПОТАПОВИЧ
представник Українських
Віросповідних
Протестантських Об'єднань

Зліва: д-р П. Кондра, М. Плавюк, о. д-р В. Кушнір (президент), митр. Мстислав,
mgr. Ю. Шимко, сенатор П. Юзик.

Прем'єр Онтаріо, дост. В. Дейвіс, мгр. А. Мельник, міністер І. Яремко і о. д-р В. Кушнір.

КОНГРЕСОВИЙ БЕНКЕТ

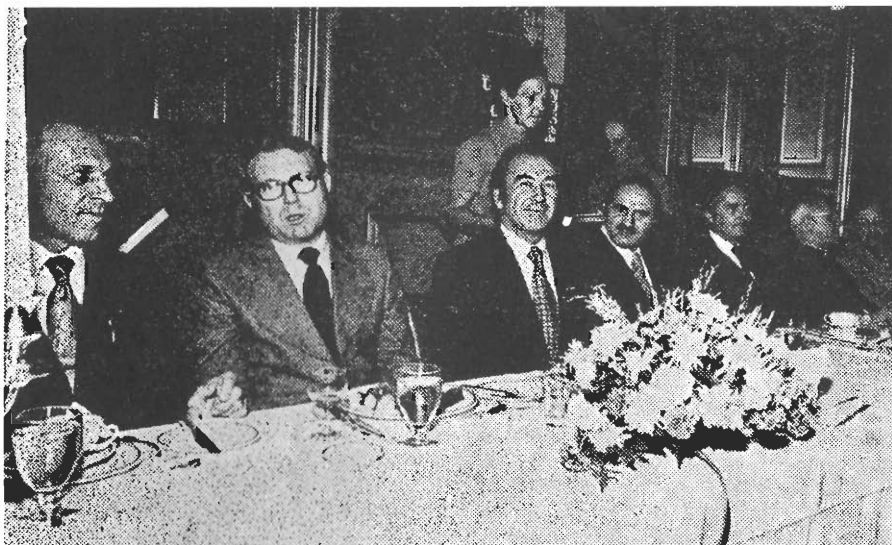
(Головний стіл)

Говорить адв. Б. Онищук — голова Провінційного КУК

Загальний вид на бенкетову залю.

Частина гостей за почесним столом під час бенкету у федеральному канадському парламенті в Оттаві в середу, 31 жовтня 1973 р. Зліва направо: голова Централі КУК у Вінніпезі, д-р Петро Кондра; федеральний міністер юстиції, дост. Отто Лянґ; дост. сенатор Павлю Юзик; тодішній президент СКВУ, мгр. Антін Мельник; голова парламенту, Люсієн Лямуру; Впреосв. митрополит Максим Германюк і федеральний міністер для справ багатокультурности, дост. д-р Стенлі Гайдаш.

Під час прийняття з нагоди "українського вечора" в Оттаві (зліва направо): міністер закордонних справ Канади, дост. Мічел Шарп; дост. сенатор Павлю Юзик; лідер Прогресивно-консервативної партії й офіційної парламентарної опозиції, дост. Роберт Стенфілд (видно тільки його голову), і голова Відділу КУК в Оттаві, Юрій Гірняк.

Вісім Владик Української Православної Церкви і сім Владик Української Католицької Церкви із своїм численним духовенством разом із Пасторами Українських Протестантських Віроповідних Об'єднань відправляють в неділю, 4-го листопада 1973 р. в ареші "Мейпл Ліф Гарденс" соборний молебень подяки. Оце вперше в історії нашого народу, з нагоди II-го Конгресу СКВУ, Духовники всіх трьох українських християнських віровизнань стали при одному престолі до спільної відправи за краю до краю українського народу.

ПРЕДСТАВНИКИ КАНАДСЬКИХ УРЯДОВИХ ЧИННИКІВ ПІСТЬМИ 2-го КОНГРЕСУ СКВУ.

Посадник Торонта, Дейвід Кромбі, в одержаній з нагоди II-го Конгресу СКВУ від українців Торонта в подарунку вишиваній сорочці, стоїть на сцені найбільшої спортової арени Торонта "Мейпл Ліф Гарденс", біля кол. прем'єр-міністра Канади, вельми достойного Джона Діфенбекера, головного промовця на національній маніфестації, в якій взяло участь понад 15,000 учасників.

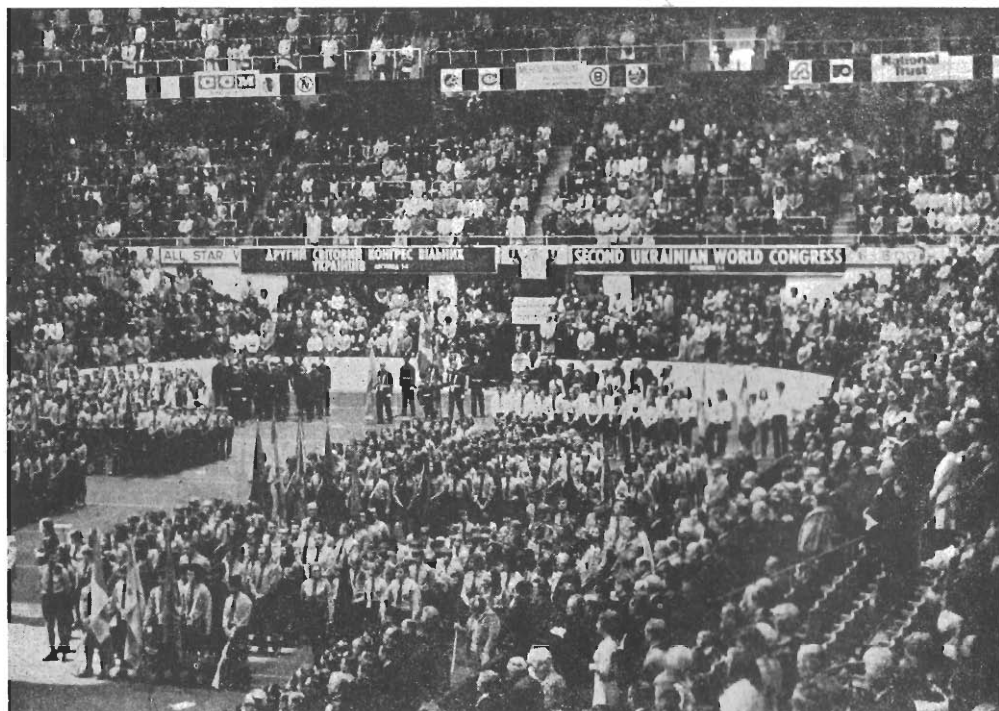
В суботу, 3 листопада увечері, відбувся в найбільшій бенкетовій залі Торонта в готелі "Фор Сізонс Шератон" конгресовий бенкет, програмою якого проводив проф. Василь Яцишевський. У бенкеті взяло участь понад 2,000 учасників, в тому близько два десятки Владик УКЦеркви, УПЦеркви та голов Українських Протестантських Об'єднань, декілька міністрів канадського федерального і онтарійського провінційного урядів, 12 консулів, представники литовського, латвійського і словацького світових конгресів, численні представники нашого культурно-наукового, суспільно-політичного, громадського та професійно-економічного життя з цілого вільного світу, численні представники української і чужоземної преси. Під час цього бенкету виголосили промови — в імені федерального уряду дост. міністер Марк Ляльонд (вгорі), а від уряду провінції Онтаріо дост. прем'єр Вілліям Дейвіс (внизу).

Делегація II-го Конгресу СКВУ на офіційних відвідинах в кабінеті прем'єра уряду провінції Онтаріо, дост. Вілліяма Дейвіса, в п'ятницю, 2 листопада 1973 р. Зліва направо: керівник української радіо-програми з Боффало, США, Василь Шарван; ред. С. Мудрик, Мюнхен, Німеччина; голова Централі КУК з Вінніпегу, д-р Петро Кондра; тодішній президент СКВУ, мгр. Антін Мельник; Впресов. Митрополит Максим Германюк; прем'єр провінції Онтаріо, дост. Вілліям Дейвіс; голова Відділу КУК в Торонті, д-р Петро Глібович; міністер провінційного онтарійського уряду, дост. Іван Яремко; перший і теперішній президент СКВУ, о. митрат д-р Василь Кушнір; члени Президії СКВУ, д-р Богдан Гнатюк і мгр. Омелян Коваль та голова КУК на провінцію Онтаріо, адв. Богдан Онцшук.

НАЙВЕЛИЧАВІШИЙ ДЕНЬ 2-го КОНГРЕСУ СКВУ

Неділя, 4-ого листопада 1973 р., була найвеличавішим днем з цілої програми 2-го Конгресу у присутності понад 15.000 учасників. Того дня в найбільшій спортивній залі Торонто в часі від год. 11.30 до 3.30 по пол. відбувся дуже добре підготований і проведений імпозантний апель понад 500 уніформованих членів всіх наших молодечих організацій і відділу українських літунських кадетів (на великій світліні внизу на арені бачимо частину учасників апелю). — Після того Ісрархія і численне духовенство наших 3-ох християнських Церков відправили в наміренні українського народу соборний молебень подяки (дивись теж стор. 14), що став справжньою історичною подією і залишив на всіх учасників незабутні враження. — Вкінці відбулася величава т. зв. національна маніфестація з прегарною мистецькою програмою. Головним промовцем був вельми достойний Джан Діфенбейкер. У програмі маніфестації взяли м. і. участь духова оркестра Осередку СУМ в Торонті "Ватурин" під мист. керівництвом мгр. В. Кардаша (внизу зліва) і славна Капеля Бандуристів ім. Т. Шевченка з Дітройту із своїм диригентом, маестром Г. Китастиєм (внизу зправа половина членів Капелі).

Вмарш молодечих організацій.

Капеля Бандуристів ім. Т. Шевченка з Дітройту. Диригент маестро Г. Китастий.

Загальний вид на маніфестацію.

Мистецькі ансамблі Осередку СУМ в Торонті, Мистецький керівник мгр. В. Кардаш.

ПОЯСНЕННЯ ДО СКОРОЧЕНЬ НАЗВ ОРГАНІЗАЦІЙ,
ВЖИВАНИХ У КНИЗІ

- АБН — Антибольшевицький Блок Народів
АДУК — Асоціація Діячів Української Культури
Б-во к. Вояків І УД УНА — Братство кол. Вояків Першої Української Дивізії Української Національної Армії.
Б-во УСС — Братство Українських Січових Стрільців
ВКС — Братство Карпатських Січовиків
ВУК — Братство Українців Католиків
ВО УНРади — Виконний Орган Української Національної Ради
ГРУГОБ — Головна Рада Українських Громадських Організацій в Бельгії
ДОБРУС — Демократичне Об'єднання Колишніх Репресованих Українців з-під Советів.
ДЦ УНР — Державний Центр Української Народної Республіки в екзилі
ЗУАДК — З'єдинений Українсько-Американський Допомоговий Комітет
ЗЧ ОУН — Закордонні Частини Організації Українських Націоналістів
ІДВ — Інститут Дослідів Волині
ІСНО — Ідеологічно Споріднені Націоналістичні Організації
КОУГЦУ — Координаційний Осередок Українських Громадських Центральних Установ
КРУОА — Координаційна Рада Українських Організацій в Австрії
КУВС — Комісія Української Виховної Системи
КУК — Комітет Українців Канади/Комітет Українок Канади
ЛВУ — Ліга Визволення України
ЛПУ — Ліга Православних Українців
ЛУК — Ліга Українців Католиків в Америці
ЛУКЖ — Ліга Українських Католицьких Жінок
ЛУП — Легія Українських Повстанців
МУН — Молоді Українські Націоналісти
МУНО — Молодь Українського Національного Об'єднання
НТШ — Наукове Товариство ім. Шевченка
НФШ — Народна Фундація ім. Шевченка
ОбВУА — Об'єднання б. Вояків Українців Америки
ОДВУ — Організація Державного Відродження України
ОДУМ — Об'єднання Демократичної Української Молоді
ОЖ ЛВУ — Об'єднання Жінок Ліги Визволення України
ОЖ ООЧСУ — Об'єднання Жінок Організації Оборони Чотирьох Свобід України
О ОУН(з) — Однотумці Організації Українських Націоналістів (закордоном)
ОПВБУ — Об'єднання Прихильників Визвольної Боротьби України
ОПДЛ — Об'єднання Працівників Дитячої Літератури
ООЧСУ — Організація Оборони Чотирьох Свобід України

ОУВ — Об'єднання Українців у Великій Британії
 ОУВФ — Організації Українського Визвольного Фронту
 ОУГ — Об'єднання Українців у Голляндії
 ОУЄБЦ — Об'єднання Українських Євангельських Баптистських Церков
 ОУЖБ — Об'єднання Українських Жінок у Великій Британії
 ОУК — Організація Українок Канади
 ОУН — Організація Українських Націоналістів
 ОУП — Об'єднання Українських Педагогів
 ОУФ — Об'єднання Українців у Франції
 ПАВНА — Приятелі Антибольшевицького Бльоку Народів Америки
 ПУН — Провід Українських Націоналістів
 СБУВ — Союз бувших Українських Вояків у Великій Британії
 САУС — Союз Аргентинсько-Українського Студентства
 СВУ — Спілка Визволення України
 СВУР — Союз Ветеранів Українського Резистансу
 СГД — Союз Гетьманців Державників
 СЗСУ — Союз Земель Соборної України
 СКВОР — Світова Координаційна Виховно-Освітня Рада
 СПВУ — Союз Політичних В'язнів України
 СРСС — Світова Рада Суспільної Служби
 ССУК — Суспільна Служба Українців Канади
 СУ — Союз Українок
 СУА — Союз Українок Австралії (Америци) Аргентини
 СУБ — Союз Українців у Великій Британії
 СУВФ — Світовий Український Визвольний Фронт
 СУЖА — Спілка Українських Журналістів Америки
 СУЖЕРО — Союз Українських Жертв Російсько-Комуністичного Терору
 СУЖК — Спілка Українських Журналістів Канади
 СУЖН — Спілка Українських Журналістів Німеччини
 СУК — Союз Українок Канади
 СУК “Провидіння” — Союз Українців Католиків в Америці “Провидіння”
 СУКВ — Союз Українських Канадських Ветеранів
 СУКІП — Союз Українців Купців, Промисловців
 СУМ — Спілка Української Молоді
 СУМА — Спілка Української Молоді Америки
 СУМК — Союз Української Молоді Канади
 СУОА — Союз Українських Організацій Австралії
 СУС — Союз Українців Самостійників
 СУСК — Союз Українського Студентства Канади
 СУСТА — Союз Українських Студентських Товариств Америки
 СУСТЕ — Союз Українських Студентських Товариств Європи
 СФУЖО — Світова Федерація Українських Жіночих Організацій
 ТОУК — Товариство Об'єднаних Українських Канадців
 ТУБА — Товариство Українських Бібліотекарів Америки
 ТУК — Товариство Української Кооперації

ТУСМ — Товариство Української Студіюючої Молоді ім. Міхновського
УААУП — Українсько-Американська Асоціація Університетських Професорів
УАЛ — Українська Антибольшевицька Ліга в Австралії і Новій Зеландії
УАПЦ — Українська Автокефальна Православна Церква
УБК — Українсько-Бразилійський Клуб
УВАН — Українська Вільна Академія Наук.
УВУ — Український Вільний Університет
УВФ — Український Визвольний Фонд
УГОА — Українська Гетьманська Організація Америки
УГПЦ — Українська Греко-Православна Церква
УЄОПА — Українське Євангельське Об'єднання Північної Америки
УЗХ — Український Золотий Хрест
УІВІ — Український Інформаційно-Видавничий Інститут
УККА — Український Конгресовий Комітет Америки
УКЮ — Українське Католицьке Юнацтво в Канаді
УКТ — Українсько-Канадське Товариство Прихильників Визвольної Боротьби України
УКЦ — Українська Католицька Церква
УЛТПА — Українське Лікарське Товариство Північної Америки
УНДС — Український Національний Демократичний Союз
УНД — Український Народний Дім
УНС — Українська Національна Єдність
УНП — Українська Народна Поміч
УНО — Українське Національне Об'єднання
УНР — Українська Народна Республіка
УНРада — Українська Національна Рада
УНС — Український Народний Союз
УПЦ — Українська Православна Церква
УРО — Українська Робітнича Організація
УРС — Український Робітничий Союз
УСГ — Українська Стрільцька Громада/Українська Студентська Громада
УСЦАК — Українська Спортова Центральна Америка й Канади
УТТ — Українське Технічне Товариство
УХР — Український Християнський Рух
УЦР — Українська Центральна Репрезентація
ЦЕСУС — Центральний Союз Українського Студентства
ЦПУЕ — Центральне Представництво Української Еміграції
ЦПУЕН — Центральне Представництво Української Еміграції в Німеччині
ЦУСА — Центральна Українського Студентства Австралії

ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК

Цей покажчик не включає імен і прізвищ делегатів та учасників Конгресу. Листа делегатів та учасників подана по країнах на стор. 389 — 400.

- Августин, єпископ, 322
Авраменко - фільм, 401
Азаркевич, Рожа, 338
Андрей, архієпископ, 321
Андрій, архієпископ (Кушак), 308, 309
Андрійчук, о. прот., 125
Андрушків, В., 119, 120
Андрушко, В., 120
Андрущенко, У., 116, 119
Антонович, А., 277
Артушенко, Юрій, 331
Атаманюк, К., 125
Атаманюк, Л., 125
Багрій, Володимир, 16, 19, 308, 364, 414
Базарко, Іван, 4, 22, 26, 146, 153, 211, 355, 365, 373, 379
Базилевич, Володимир, о., 354
Балдецький, Микола, 412
Бальцар, П., о. ЧСВВ, 125
Бандера, Андрій, 12, 108, 144, 367
Баранюк, 124
Барвінський, 365
Бахман, М., 127
Бачинський, Володимир, о. прот. 95, 107
Башук, Наталія, 375
Башук, Петро, 27, 74, 366
Берега, О., 119
Беднарський, Володимир, 413
Безручко, Г., 68
Безхлібник, Галя, 412
Бек, Маруся, 370
Березовський, Д., 112
Бернадин, С., 119, 120, 373
Бернадин, Я., 153
Бігун, Роман, 257, 274
Бігун, Надія, 120
Бігус, Богдан, 12, 415
Білак, Ярослав, 15, 26, 353, 364, 369, 379, 387, 388, 413
Білаш, Б., 77, 111, 113, 133
Білецький, Ф. о. прот. 309
Білінський, Ігнат, 4, 9, 27, 55, 73, 82, 93, 107, 149, 150, 194, 354, 366, 367, 370, 371, 372, 380, 381, 383, 385, 386, 387, 413, 415
Білінський, М., 129
Білоцерківський, Анатолій, 386
Біляк, Степан, о. прот. 310
Більовчук, В., 336, 370
Бобровський, Ю., 112
Богачевська, Анна, 120
Богайчук, І., 120
Богатюк, Мотря, 116
Богатюк, Микола, 22, 212, 213
Бойко, Осип, 11, 26, 108, 366, 367
Бойчук, Василь, 328, 408
Болюбаш, Христина, 15, 364
Болух, Мирослав, 27, 84, 150, 194, 366
Бонк, Іван, 132
Бора, 385
Борецький, Ізидор, єпископ, 12, 108, 308, 316, 317, 355, 408, 413
Борис, єпископ, 308, 309, 408, 414
Боровський, Володимир, пастор, 19, 110, 150, 194, 308, 375, 414
Боцюрків, Богдан, 22, 103, 104, 203, 210, 211
Бравн, Майкел, 151, 195
Бругман, Гендріх, 103
Брук-Девятницький, 355, 380
Бубнюк, Стефанія, 274
Будкус, Зігман, 104
Буйняк, Теодосій, 355, 380
Букатко, Гавриїл, архієпископ, 108, 113
Бумба, 124
Бурдік, Квентін, сенатор, 411
Бурко, Володимир, о., 327
Бурчинська, Лідія, 100, 120
Бур'як, Василь, 341
Бучко, Іван, архієпископ, 103, 314
Буш, Н., амбасадор, 143
Ваврик, Софія, 123, 336

Ваврисюк, М., 124
Вавришин, М., 113
Валига, В., 123
Вальдгайм, Курт, ген. секретар ООН,
37, 104, 105
Варварів, К., 309
Василенко, В., 377
Васюк, Бенедикт, 355
Вашишин, І., 123
Велигорський, Ігор, 329
Великий, Афанасій, ЧСВВ, 103, 324
Величковський, Василь, єпископ, 99,
207
Велш, Р., міністер, 6, 301, 407
Вентльовський, Ю., 27, 366, 383
Верган, Василь, 401
Веретельник, Юрій, 355, 369, 370, 371,
380, 385, 386
Верета, О., 124
Верес, Василь, 401
Верига, Василь, 111, 132
Вертипорох, Леоніда, 27, 366
Вжесневський, Роман, 385
Винницька, М., 124
Витвицький, Андрій, 120
Вовк, Тетяна, 15, 364
Вовчук, Іван, 5, 10, 21, 27, 157, 354,
366, 380
Волосевич, Павло, 337
Волицький, Василь, 111, 112, 133
Ворох, Степан, 354, 380
Гаврилів-Бояр, Ярослав, 26, 366
Гавриш, Микола, 277
Гаєцький, Р., 332
Гайворон, Зірка, 385
Гайдаш, С., міністер, 6; 9, 405, 410
Галібей, Роман, 26, 365, 366
Гамара, О., 112
Ганейко, В., о., 68, 75, 85, 98
Гановський, Євген, 143
Гарбузюк, Олекса, пастор, 18
Гарві, Андре, 405
Гарасимчук, Параня, 21
Гарасимів, 113, 274
Гарасимович, 120
Гвоздецький, Юрій, 27, 360
Гвоздулич, Юрій, 27, 366
Геврик, Іван, 26, 153, 365, 373
Германюк, Максим, митрополит, 9, 16,
18, 58, 72, 76, 78, 108, 109, 110, 150,
194, 308, 354, 364, 380, 386, 387, 405,
410, 413
Герн, Г., 105
Гец, Микола, 15, 16, 20, 27, 354, 355,
364, 366, 380, 384
Глинка, Ізидор, 23, 27, 230, 366, 379
Глібович, Петро, 12, 329, 408
Глушко, Роман, 141
Гнатиків, Б., 111, 112, 116, 132, 133
Гнатюк, Б., 9, 10, 26, 73, 354, 362, 363,
366, 377, 380
Головінський, І., 113, 237
Голинський, Богдан, 112, 250
Голуб, 125
Гончаренко, Петро, 412
Гончарів, П., 412
Горачук, Ілля, 68
Горохович, Т., 132
Гошовська, Д., 124
Грабар, 125
Грабовецька-Телепко, Ярина, 116
Грабовенська, Осипа, 120
Гривняк, А., 124
Григор, Михайло, 139
Григорій, архієп., 320
Григорців, Северин, 26, 123, 150, 332,
355, 365, 370, 373, 380
Григорчук, Дмитро, 367, 370
Гриневич, Ярослав, 141
Гринь, Галина, 27, 248, 366
Гринюк, Михайло, 375, 382
Гриньох, Володимир, 141
Гринчишин, М., о. прот. ЧНЦ, 325
Грицковян, Микола, 141
Грудка, Михайло, 365
Гюберт, Гомфрі, США, сенатор, 411
Гавліч, Володимир, о., 378, 382, 385
Гадзінський, 415
Галан, Володимир, 76, 77, 87, 100, 141,
143
Галат, В., 68
Гела, С., 134
Генгало, О., 112, 116, 120
Герус, С., о. прот., 326, 370
Гной, Оксана, 120
Горієлі, Георгій, 103
Грей, Герб, 405
Гула, Степан, 134
Гулька, 124
Гураль, Меланія, 368
Давидяк, І., 330
Даниляк, Ольга, 69, 77
Данківський, Іван, 141
Даревич, Юрій, 12, 354, 380, 386, 387,
415
Дашко, Юрій, 355, 380

- Лебрицький, Роман, 355, 371, 385
 Ледес-Гаєвська, Лідія, 116, 119
 Дейвіс, В., прем'єр, 6, 295, 343, 407, 409
 Деркач, С., 125
 Джуган, Семен, 412
 Дзюбанівський, Андрій, 378
 Дзюра, М., 68
 Дзямара, Д., 124
 Дибка, Я., о., 146
 Дідюк, Василь, 4, 6, 27, 276, 277, 366, 401
 Дідович, Микола, 27, 309, 366
 Діфенбейкер, Джон, кол. прем'єр-міністер, 6, 10, 99, 102, 150, 151, 194, 283, 410, 412, 413, 414
 Длябога, Ігор, 401, 407
 Дмитрів, Ілля, 27, 366, 372, 381, 383, 386
 Дмитрів, О., 124
 Добрянський, Лев, 57, 75, 370
 Донкевич, І., 124
 Дорожинський, Павло, 143, 146, 384
 Дорошук, К., 124
 Драган, Антін, 10, 27, 366, 375, 401
 Драган, Оксана, 148
 Драган, Роман, 111
 Дrajнговський, Роман, 141
 Дрозд, 124
 Дудко, П. А., 124
 Дудар, Данило, 248
 Дужий, Віктор, 108, 144
 Душник, Володимир, 148
 Дячук, Уляна, 26, 362, 366
 Євчук, Павло, посол, 405, 410, 414
 Євтушенко, Є., 147
 Єлиїв, Я., 134
 Єндик, Володимир, 339
 Жабко-Потапович, Лев, пастор, 16, 19, 308, 354, 364, 380, 387, 411, 414
 Жарський, Едвард, 22, 86, 100, 111, 112, 139, 146, 355, 376
 Жибак, О., 124
 Жичовська, С., 124
 Жуковський, А., 309, 369
 Завадівська, М., 116, 119, 120, 132, 133, 135
 Закидальська, Н., 133
 Залізник, Олена, 63
 Заплітна, Леся, 135
 Захар, Л., 124
 Заяць, Ярослав, 276
 Зелений, Зенон, 111, 112, 132, 134
 Зінкевич, Осип, 22, 201, 202, 372
 Зінько, В., 327, 401
 Зінько, М., 125
 Зінько, Р., 27, 125, 366
 Змій, Антоніна, 120
 Зорич, Богдан, 27, 366
 Зорич-Кондрацька, Квітка, 409, 411
 Зорич, Ярослава, 132, 135
 Їжик, Семен, о., 401
 Йов, архієпископ, 414
 Калинник, Олекса, 371
 Калішінський, О., 132, 133
 Кальба, Ярослав, 26, 153, 154, 277, 365, 373, 374, 379
 Каплун, В., 124
 Кардаш, Василь, 412, 413, 415
 Карасевич, Іван, 26, 366
 Карманін, Юрій, 16, 60, 367
 Карпінський, Юрій, 382
 Караульна, М., 124
 Касен, Рене, 103
 Каспрук, В., 124
 Катеринюк, А., 124
 Качор, А., 26, 63, 361, 272, 275, 366, 368, 369
 Качор, І., 124, 133
 Квітковський, Денис, 22, 195, 196, 355, 372, 375
 Квітковська, Марія, 382
 Кедрин, Іван, 141
 Келембет, Р., 135
 Керик, Геня, 370
 Кирилюк, Василь, 354, 380, 383, 386
 Китастий, Григорій, 412, 414
 Кінасевич, М., 133
 Кіщук, Геня, 309, 310
 Ключас, Юрій, 108, 144
 Книш, Ірина, 401
 Кобилянський, Степан, 148
 Коваленко, Юрій, 27, 366
 Ковалів, Іван, 412, 413
 Коваль, Омелян, 23, 26, 95, 103, 104, 107, 109, 355, 362, 366, 378, 384
 Ковальчин, Михайло, 141
 Козак, Іван, 141
 Козловський, Яків, 133
 Колодій, В., 125
 Кондра, Петро, 9, 12, 15, 16, 94, 108, 150, 194, 364, 380, 381, 385, 386, 405, 406, 410
 Кондра, Степан, 141
 Коновал, Олексій, 333

Коновалець, Микола, 335
 Константин, єпископ, 308, 309, 414
 Королишин, Мирон, 27
 Корнеляк, Платон, єпископ, 318
 Королюк, В., 124
 Корчагін, с. настоятелька СПМ, 326
 Косар, Лев, 12
 Косик, Володимир, 27, 103, 104, 148, 366
 Косюк, Василь, 15, 16, 27, 354, 355, 364, 366, 380, 384
 Котульський, Володимир, 355, 380
 Кошик, Микола, 123
 Кравець, В., 125
 Кривий, Єфрем, єпископ, 308, 318, 413
 Кривіцька, С., 124
 Кривіцький, Й., 124
 Криволап, Юрій, 310, 355
 Крижанівський, П., 124, 125
 Кромбі, Дейвід, мейор, 406, 414
 Кропельницька, Є., 124
 Кубійович, Володимир, 411
 Куделя, Лев, 27, 141, 366
 Кудлик, Петро, 385
 Кузьмович, О., 111, 277
 Кульбичський, Р., 68
 Кульчицька, Христина, 22, 144, 378
 Кульчицький, Юрій, 250
 Кузна, Ю., 134
 Кузик, Дмитро, 377
 Кузів, Іван, 132
 Курілець, К., 124
 Курман, Ілля, 135
 Куропась, Мирон, 23
 Куций, Василь, 274
 Кучер, В., 323
 Кучер, І., 112
 Кушик, К., 335
 Кушнір, Василь, о. прелат, 9, 60, 68, 76, 107, 108, 149, 150, 193, 194, 354, 367, 380, 381, 385, 386
 Кушпета, Зеня, 409
 Кушпета, Микола, 12, 413
 Кушпета, Омелян, 26, 153, 154, 365, 373
 Луцик, Стефанія, 135
 Лучак, Д., о. протоєрей, 309
 Любінецька, Галина, 372
 Любінський, Іван, 334
 Любович, Уляна, 401
 Люїс, Дейвід, лідер НДП, 405
 Лятишевський, Іван, єпископ, 206
 Лянг, Отто, міністер, 206
 Лямору, Люцілн, спікер парламенту, 405
 Ляльонд, М., міністер, 6, 288, 386, 405, 406
 Магас, 68
 Мазанковський, Дан, посол, 405
 Мазурок, Степан, 141
 Макогон, Ярко, 108
 Максимець, М., 135
 Максимів, О., 132
 Малащук, Роман, 355, 380
 Малецька, Катерина, 132
 Малецький, М., 141, 355, 380
 Малкон, Корротес, амбасадор, 406
 Мальований, М., 328
 Манастирський, Іван, 4
 Мандрика, М., 334, 339
 Манило, Д., 334, 339
 Маренець, Павло, 401
 Маркович, П., 124
 Марко, архієпископ, 308, 309, 408
 Маркусь, Василь, 368, 387
 Мартинюк, Франко, 364, 380, 386, 387
 Мартинець, Йосиф, єпископ, 68, 318
 Мартін, О'Каннел, 406
 Марунчак, Михайло, 72, 77, 90, 101, 139, 140, 367, 369
 Марунчак, П., 406
 Марусин, М., апост. візитатор, 322, 332, 370
 Марченко, Б., 126, 128, 129
 Марченко, І., 111, 126, 128, 355, 380
 Маскулка, Микола, 413
 Маснюк, Петро, посол, 124, 405
 Мاستикаш, Євген, 11, 26, 112, 132, 133, 353, 366, 367, 380, 381, 383
 Матла, Олександр, 276, 401
 Мацьків, В., 120, 131
 Мюріел Мек Квін, Фергусон, спікер Сенату, 405
 Навроцька, Христина, 26, 366, 375
 Нагірняк, 124
 Наклович, Сергій, 26, 153, 355, 356, 373, 380
 Наумчук, Прокіп, 341
 Негрич, Едвард, 408
 Нездолий, Ілля, посол, 401
 Никифорук, Сава, 141
 Нитченко, Дмитро, 122
 Німців, М., 123
 Новаківська, 124, 132
 Окопний, Максим, 401
 Олександр, єпископ, 112

- Олесницька, Лідія, 123
 Олійник, Роман, 23
 Олійник, Нестор, 412, 413
 Омельченко, Василь, 23, 258
 Онищук, Богдан, 12, 408
 Онушкевич, Регіна, с. СПМ, 326
 Орест, єпископ, 308, 309, 414
 Осташевський, Роман, 401
 Островський, Михайло, 141
 Ошей, Надія, амбасадор, 406
 Павликовська, Ірина, 27, 366
 Паліів, К., 111, 116, 132
 Панас, Іван, 133
 Панчук, В., 378
 Папроцький, Степан, посол, 401
 Парій, А., 124
 Пасічинський, Теодор, 27, 122, 123, 336, 366, 382
 Пастернак, Х., 119
 Патрило, Ізидор, о. ЧСВВ, 324
 Пац, М., 124
 Пашковська, Н., 135
 Педенко, В., 111
 Пеленський, Зенон, 27, 148, 149, 276, 366
 Пеленська, Ірина, 111, 112, 116, 119, 120, 121, 135, 380
 Пелех, Юліян, 10, 11, 26, 353, 365, 366, 367, 374, 375
 Пенцак, Н., 135
 Пина, 125
 Підгірна, Мирослава, 15, 26, 353, 364, 388
 Плавюк, Микола, 4, 9, 11, 13, 61, 62, 72, 107, 112, 132, 140, 149, 150, 194, 323, 354, 365, 67, 383, 386, 387, 405, 412, 414, 415
 Плахтин, С., 59
 Плешкевич, Омелян, 27, 77, 101, 261, 272, 274, 275, 362, 366
 Плітас, Зоя, 337
 Побідинська, Л., 124, 125
 Полатайко, І., 123
 Поліщук, Іляріон, 141
 Полоз, Марія, 27, 125, 366
 Попадинець, В., 129
 Поритко, Іван, 141
 Постолок, Петро, 141
 Потічний, Петро, 22, 197, 201, 375
 Похіяк, Василь, 338
 Прашко, Іван, єпископ, 317
 Припхан, Роман, 373, 382
 Пришляк, Д., 124
 Прицак, О., 112
 Прокоп, Лада, 120
 Прокопович, Мирослав, 120
 Прус, Я., 124, 125
 Равлюк, Іван, 27, 274, 366, 384
 Радчук, В., 377
 Рак, Ярослав, 87, 111, 112
 Раковський, І., 146
 Ревай, Юліян, 10, 335, 367
 Ревіляк, М., 129
 Реддевей, Пітер, 151, 195
 Речун-Панько, пастор, 325
 Рибчак, Григорій, 37
 Ріпецький, Н., 277
 Ріпецький, С., 124, 413
 Роборецький, Андрій, єпископ, 308, 413
 Роборецький, суддя, 410
 Романишин, Олег, 76, 77
 Ростек, Зенон, 355, 380
 Рубінець, І., 125
 Рудик, І., 125
 Рудецький, Василь, 331
 Рупрехт, фон Коллер, амбасадор, 405
 Руснак, Михайл, єпископ, 308, 413
 Саварин, Ніль, єпископ, 308, 413
 Саварин, Петро, 4, 5, 10, 177, 373, 384
 Савчак, Володимир, 375
 Савчук, Константин, 22, 125, 372
 Савчук, Стефанія, 15, 27, 354, 364, 365, 366, 380, 386, 387
 Савчук, С., о. протопресвітер, 309, 355, 380, 401
 Сакалюк, К., 113
 Самагальська, Л., 111
 Самогулка, Т., 113
 Санейко, Марія, 120
 Сапеляк, Андрій, єпископ, 317
 Свідерський, Микола, 27, 366
 Севериненко, І., 133
 Селепина, Артем, о. протопресвітер, 108, 309
 Селепина, О., 331
 Семанишин, Квітка, 355
 Семанишин, Микола, 76, 80, 101, 108, 112, 143, 144, 147, 238, 370
 Семотюк, Андрій, 108, 144, 248
 Семчук, Ю., 68
 Сендзік, Т., 60
 Сенишин, Амброзій, митрополит, 78, 313
 Сеньків, Роман, 274
 Сеньків, Христина, 276

Сесь, Галина, 128
 Сергійчук, Олекса, 27
 Сергійчук, С. о., 309
 Сирник, Іван, 55, 61, 94, 107, 148, 149
 Ситник, Василь, 27, 262, 366
 Сікорський, Т., 125
 Сірлям, 42
 Скаба, О., 328
 Скакальський, Йов, архієпископ, 68, 308, 309
 Скорейко, Василь, посол, 405
 Скрипник, Мстислав, митрополит, 15, 58, 72, 84, 97, 106, 110, 150, 194, 308, 309, 310, 354, 364, 380, 384, 385, 386, 387, 413
 Скорупський, М., 141
 Скульський, М., 141
 Сліпий, Йосиф, верхівний архієп., 10, 11, 78, 90, 98, 103, 104, 312, 315
 Сліпешка, Тетяна, 123
 Сліпченко, Микола, 26, 153, 355, 373, 380
 Слободян, Ю., 123
 Смерека, Віра, 27, 366
 Смеречинська, Ірина, 120
 Снилик, Зенон, 401
 Созоник, А., 125
 Сокіл, Л., 125
 Соломон, суддя, 410
 Солонинка, Василь, 10, 12, 367
 Солук - фільм, 401
 Сосновський, Михайло, 23, 27, 59, 62, 67, 74, 76, 77, 81, 89, 91, 147, 148, 149, 150, 152, 193, 194, 250, 366, 376, 401
 Спольський, Мирон, 249, 368, 376, 379
 Стахів, Матвій, 9, 26, 73, 354, 366, 369, 380, 384
 Стебельський, Богдан, 11, 23, 78, 111, 112, 132, 135, 224, 314, 367, 415
 Стеблій, Роман, 41
 Степфільд, Роберт, лідер опозиції, 404
 Степаненко, Микола, 23, 63, 69, 77, 100, 214, 224, 227, 376
 Степанюк, Артем, 368
 Струк, Данило, 22, 133, 227
 Стецик, С., 112
 Стецюра, 386
 Стецько, Ярослав, 415
 Стерчо, Петро, 22, 27, 355, 363, 366, 371, 377, 380
 Шашків, М., 124
 Шашків, П., 124
 Тарнавський, Омелян, 12, 132, 149, 367
 Тарнавська, Ірина, 119, 120, 121
 Телеграми: 345, 446, 347
 Телепко, Ірина, 120
 Тесля, Іван, 63, 90, 101
 Тершаковець, А., 146
 Тиктор, Іван, 277
 Тимочко, Д., 124
 Трудо, Ельот, прем'єр-міністер, 85
 Утриско, Мирон, 365
 Федак, М., 113, 134
 Федевич, Р., 123
 Федорчук, В., 103
 Фесенко, М., пастор, 323
 Флин, Деніс, мейор, 407
 Фігус, А., 132
 Філь, Ярослава, 116, 119
 Фостун, Святомир, 75, 84, 95, 103, 105, 107, 108, 110, 141, 148, 149, 150, 194, 319, 326, 355, 380
 Фотій, Д., о. митрат, 309
 Франко, Р., 111, 112, 113, 249
 Фроляк, Святослав, 355, 380, 383
 Футала, Богдан, 38, 355, 372
 Футала, Лев, 110, 141
 Футей, Богдан, 27, 63, 67, 124, 366, 383
 Хам, Олександр, 258, 379
 Ханейко, Володимир, о., 150, 194
 Харина, М., о. шамбелян, 146
 Хома, Іван, 141
 Хоміцький, Р., 330
 Хоростіль, Ярослав, 329
 Хороша-Грегорі, 132
 Хороший, Михаїл, архієпископ, 106, 308, 309, 310
 Цап, Михайло, 383
 Цапюк, М., 123
 Цвик, Ольга, 383
 Целевич, Уляна, 27, 366, 383
 Цюрак, Микола, 15, 16, 26, 84, 112, 354, 355, 364, 366, 380, 381, 383
 Чарнецький, Микола, єпископ, 206
 Чернявський, 125
 Чечко, О., 68, 355, 380
 Чмир, В., 68
 Човган, О., 124
 Чолій, О., 124
 Чолій, Марійка, 406
 Чорнодольський, Андрій, 355, 368, 369, 370, 373, 380, 382, 383
 Чумак, Я., 132
 Шандра, Любослава, 26, 153, 365, 368, 373, 375, 382, 386

Шаповал, Микола, 371, 379, 384
Шарван, Василь, 346, 401
Шарп, Мітчел, міністер, 43, 46, 50, 405
Шевчук, В., 132, 135
Шевченко, Олексій, 371
Шевчик, Мирослав, 332
Шегедин, М., 69
Шиманський, Олег, 68, 355, 380
Шимко, Юрій, 354, 380, 384, 386, 387, 408
Шкавритко, Мирослав, 276 6
Шкамбара, М., 135
Шкандрій, Б., 11, 126, 128, 129
Шкільник, Іван, 135
Шпорлюк, Р., 199
Шрайбер, М., 105
Штуль-Жданович, 277, 415
Шульгин, Надія, 338
Шульгин, Ростислав, 148
Шуст, Леся, 35
Щербина, Василь, 125
Юзик, Павло, сенатор, 9, 12, 22, 63, 76, 89, 101, 105, 149, 150, 151, 152, 193, 194, 195, 405, 406
Юрчишин, П., 124
Янів, Володимир, 23, 58, 63, 76, 78, 89, 101, 258, 370, 376, 384, 411
Янг, Мільтон, сенатор, 411
Янішевський, Василь, 22, 409, 410, 411
Янківська, Євгенія, 26, 366
Яремко, Іван, міністер, 408, 410, 411
Яросевич, Є., 124
Ярослав, єпископ, 319
Яськевич, Тарас, 148
Яхно, Б., 141
Яхно, Олег, 338
Яцентій, Іван, пастор, 72, 92
Ященко, Д., о., 124
Ящук, Микола, 141

✓

З М І С Т

Вступне слово — Василь Дідюк	5
------------------------------------	---

ПЕРЕДКОНГРЕСОВЕ

Нарада Підготовчого Комітету Другого Конгресу СКВУ	9
Звіт Організаційної Комісії Другого Конгресу СКВУ	11

КОНГРЕС

Відкриття Конгресу

Митрополит Мстислав: Молитва	15
------------------------------	----

Усні привітання:

Митрополит Максим: Привіт Української Католицької Ієрархії	17
Пастор Олекса Гарбузюк: Привіт голови Всеукраїнського Баптистського Братства	18
Пастор д-р Лев Жабко-Потапович: Привіт Всеукраїнського Евангельсько-Баптистського Братства	18
Микола Гец: Привіт Українсько-Бразильського Координаційного Комітету	19
Степан Мудрик: Привіт члена Президії КОУГЦУ	20
Програма	21
Правильник нарад Конгресу СКВУ	24
Склад Комісій Другого Конгресу СКВУ	26
Маніфест Другого Світового Конгресу Вільних Українців	28
Звернення до Українців поза Україною суцях	34
Меморандум до Генерального Секретаря Організації Об'єднаних Націй від СКВУ	37
Меморандум до Міністра Закордонних справ Канади від КУК	43
Меморандум до Міністра Закордонних справ Канади від Українсько-Канадського Університетського Студентського Клубу	46
Меморандум до Міністра Закордонних справ Канади від Світової Конференції Українського Студентства	50

ЗВІТИ:

Микола Плавюк: Звіт Генерального Секретаря СКВУ за 1968-69 рр.	55
Ігнат Білинський: Звіт Генерального Секретаря СКВУ за 1970-71 рр.	73
Звіт Президії Секретаріату СКВУ за 1972-73 рр.	93
Звіт Світової Координаційної Виховно-Освітньої Ради за 1968-1973 рр.	111
Д-р Михайло Марунчак: Комісія дослідів українського життя в сателітних країнах	139
Д-р Володимир Галан: Звіт Координаційної Ради Українських Комбатантських організацій	140
Інж. Микола Семанишин: Світова Конференція Української Молоді	143
Д-р Михайло Сосновський: Комісія преси і інформації Секретаріату СКВУ	147
Комісія прав людини Секретаріату СКВУ	149
Звідомлення Верифікаційної Комісії	153

ДОПОВІДІ:

І. Вовчук: До положення в Україні і завдань української спільноти у вільному світі	157
Петро Саварин: Методи збереження української національної субстанції і розвиток культурно-суспільного життя українців у країнах їхнього поселення	177

СТУДІЙНІ СЕМІНАРИ, СТВЕРДЖЕННЯ, ПІДСУМКИ, РЕЗОЛЮЦІЇ:

Правильник студійних семінарів	193
Сенатор Павло Юзик: Оборона прав людини в Україні на форумах міжнародних організацій	193
Звіт Студійної комісії СКВУ на тему „Оборона прав людини в Україні на форумах міжнародних організацій”	196
Петро Потічний: Аналіза Руху спротиву в Україні	197
Ствердження і рекомендації семінара присвяченого рухові опору в Україні	201
Богдан Боцюрків: Релігія та церква в сучасній Україні	203
Підсумки Студійно-Церковного Семінара	210
Д-р М. Ю. Богатюк: Русифікація вищих учбових закладів України	212

Д-р Богдан Стебельський: Проблеми розвитку культурного життя української спільноти	214
Резолюції пленарної сесії Ради для справ культури	224
Данило Струк: Проблема збереження української мови в молодого покоління	227
Резолюції семінара „Проблема збереження української мови в молодого покоління”	230
Д-р І. Глинка: Збереження української національної субстанції в діаспорі	230
Резолюції Світової Виховно-Освітньої сесії СКВОР	235
Мирослав Семчишин: Напрямні української виховної системи	238
Сесія Молоді і Студентства	248
Мгр. Рома Франко: Учительський доріст і методика навчання української мови (резолюції)	249
Д-р Михайло Сосновський: Розбудова української і чужомовної інформації в країнах нашого поселення у системі Секретаріату СКВУ	250
Резолюції пресо-інформаційної Комісії Другого СКВУ	256
Ствердження і резолюції АДУК	256
Мирон Куропась: Наша участь у політичному житті країн нашого поселення (ствердження)	258
Проф. д-р Володимир Янів: Українська наука у вільному світі (резолюції)	258
Андрій Качор: Головна мета української кооперації у вільному світі	261
Постанови Світової Конференції української кооперації у вільному світі	274
Резолюції Інженерів-українців учасників СКВУ	276
Світовий З'їзд українських журналістів	276
Статут Світової Федерації Українських Журналістів	277
Резолюції Світового З'їзду Українських Журналістів	278
Промови англійською мовою (на маніфестації, бенкеті, полуденках)	281
Звернення і комунікат Українських Церков	307
Комунікат трьох Церков-Митрополій	308
Письмові привіти	312
Комунікат (Рада Метрополітального Торонта)	342
Проголошення Українського Тижня (Мейор Торонта)	343
Привітальні телеграми	344 — 348
Статут СКВУ	349
Список членів Секретаріату СКВУ	354
Ствердження, постанови і резолюції Другого СКВУ	356
Звідомлення Фінансово-Бюджетової Комісії	362
Протокол Другого СКВУ	364

Список делегатів і учасників Другого СКВУ	389
Преса і радіо	401
У зв'язку з Конгресом СКВУ, посадник Торонта відповідає совєтам	402

ЗУСТРІЧІ, БЕНКЕТ, МАНІФЕСТАЦІЯ

Український вечір у федеральному канадському парляменті в Оттаві	405
Уряди Онтаріо і Торонта гостять учасників СКВУ	407
Програма бенкету	409
Бенкет	410
Програма маніфестації за волю України	412
Ілюстрації	419
Список організацій і установ — учасників Другого СКВУ	439
Пояснення до скорочень назв організацій, вживаних у книзі	445
Іменний покажчик	449

TABLE OF CONTENTS

Preface — Wasył Didiuk	5
<i>PRECONGRESS</i>	
Sessions of the Preparatory Committee of the Second Congress of the WCFU	9
Report by the Organizational Committee of the Second Congress of the WCFU	11
<i>CONGRESS</i>	
<i>Inauguration of the Congress</i>	
Metropolitan Mstyslaw: Prayer	15
<i>Welcoming Addresses:</i>	
Metropolitan Maksym	17
Pastor Oleksa Harbusiuk	18
Pastor Dr. Lev Zhabko-Potapovich	18
Mykola Hec	19
Stephan Mudryk	20
Program	21
Guidelines to the Congress of the WCFU	24
Composition of the committees of the Congress	26
Proclamation of the Congress	28
Appeal to the Ukrainian people	34
Memorandum to the Secretary General of the U.N. from the WCFU	37
Memorandum to the Minister of External Affairs from the Ukrainian Canadian Committee	43
Memorandum to the Minister of External Affairs from the Ukrainian Canadian Students Club	46
Memorandum from the World Conference of Ukrainian Students	50
Mykola Plawiuk: Report by the General Secretary of the WCFU for the year 1968-69	55
Ihnat Bilynsky: Report by the General Secretary of the WCFU for the year 1970-71	73
Report by the World Coordinating Educational Council for the year 1968-73	93
	461

Report of the Presidium of the WCFU for the year 1972-73	111
Dr. Mykhailo Marunchak: Committee of the Persecution of Ukrainian culture	139
Dr. Wolodymyr Galan: Report by the Coordinating Council of Ukrainian Combat organizations	140
Mr. Mykola Semanyshyn: World Conference of Ukrainian Youth	143
Dr. Mykhailo Sosnowsky: Committee of the press and information of the Secretariat of the WCFU	147
Human Rights Commission of the Secretariat of the WCFU	149
Report by the Verification Committee	153

REPORTS

I. Wowchuk: Situation in Ukraine	157
Petro Savaryn: Methods of preserving the Ukrainian identity	177

STUDY SESSIONS, AFFIRMATIONS, SUMMARIES, RESOLUTIONS

Guidelines to the study sessions	193
Senator Paul Yuzyk: The defence of human rights in Ukraine in international forums	193
Report by the Study Group of the WCFU on the theme: “Defence of human rights in Ukraine in international forums”	196
Petro Potichnij: Analysis of the dissident movement in Ukraine	197
Affirmations and recommendations regarding the dissident movement	201
Bohdan Bociurkiw: Religion and the church in modern Ukraine	203
Summary of the Studite Church Seminary	210
Dr. M. Y. Bohatiuk: Russification of higher education in Ukraine	212
Dr. Bohdan Stebelsky: Problem of the evolution of the cultural life of Ukrainians	214
Resolution of the Plenary Session of the Council for Cultural Matters	224
Danylo Struk: Problem of the retention of the Ukrainian language among Ukrainian youth	227
Resolutionary session regarding the problem of the retention of the Ukrainian language	230
Dr. I. Hlynka: Retention of the Ukrainian national identity in the diaspora	230
Resolutions of the World Educational sessions SKVOR	235
Myroslaw Semchyshyn: Directions of the Ukrainian educational system	238
Youth and students session	248
Roma Franko: Educational Development and Methods of Teaching the Ukrainian language (resolutions)	249

Dr. Mykhailo Sosnowsky: Ukrainian and foreign information in countries with Ukrainian settlements	250
Resolutions of the Committee on press and information of the Congress	256
Affirmations and resolutions of ADUK	256
Myron Kuropas: Our participation in the political life of countries with Ukrainian settlements	258
Professor Dr. Wolodymyr Janiv: Ukrainian studies in the Free World (resolutions)	258
Andrij Kachor: Primary goal of Ukrainian cooperation in the Free World	261
Resolutions regarding the World Conference of Ukrainian cooperation in the Free World	274
Resolutions of the Ukrainian engineers of the WCFU	276
World Conference of Ukrainian Journalists	276
Statute of the World Federation of Ukrainian Journalists	277
Resolutions of the World Conference of Ukrainian Journalists	278
English language reports (during manifestations, banquets, lunch)	281
Address and press release regarding Ukrainian churches	307
Communique of three municipal churches	308
Written reports	312
Press release (Metropolitan Council of Toronto)	342
Proclamation of Ukrainian Week (Mayor of Toronto)	343
Welcoming telegrams	344 - 348
Statute of the WCFU	349
List of the members of the Secretariat of the WCFU	354
Affirmations decrees, resolutions of the Congress	356
Report of the Financial Budget Commission	362
Protocol of the Second Congress of the WCFU	364
List of the delegates and participants of the WCFU	389
The press and radio	401
In conjunction with the Congress of the WCFU, the Mayor of Toronto responds to the Soviets	402

MEETINGS, BANQUET, MANIFESTATIONS

Ukrainian night at the Canadian federal parliament in Ottawa	405
Social with participants of the WCFU and the governments of Ontario and Toronto	407
Program of banquet	409
Banquet	410
Program of manifestation for the freedom of Ukraine	412
Illustrations	419
List of organizations of the participants of the Second Congress of the WCFU	439
Identification to the abbreviations of the names of the organizations used in the book	445
Name index	449

TABLE DES MATIERES

Introduction

Inauguration du Congrès

Prière — Le Métropolitain Mstyslaw

Salutations — Membres du secrétariat

Programme du congrès

Statuts et règlements du congrès

Commissions du congrès

Proclamation du congrès

Appel au peuple ukrainien

Mémoire à l'O.N.U., mémoire au Ministre M. Sharpe,
Gouvernement du Canada

Rapports

Comité du travail préparatoire

Commission d'organisation

Secrétariat — (Messieurs M. Plawiuk, I. Bilinsky & V. Fostun)

SKVOR — conseil de coordination d'éducation

Commission de recherches: la situation dans les pays satellites

Association d'organisations combattantes ukrainiennes

Conférence mondiale de la jeunesse ukrainienne

Commission d'information et de la presse

Commission de finances et du budget

Commission de la vérification des mandats

Conférences

Situation en Ukraine — I. Vovchuk

Préservation d'identité — P. Savaryn

Séminaires d'études

Principes des séminaires d'études

Défense des droits de l'homme — Senator P. Yuzyk

L'analyse de la dissidence — Dr. P. Potichnyj

Réligion et l'église en Ukraine — Prof. B. Bociurkiw

Russification des instituts d'études supérieures — Prof. M. Bohatiuk

Culture — Dr. B. Stebelsky

Langage de la jeune génération — Prof. Struk

Substance nationale — Dr. I. Hlynka

Fédération mondiale des organisations des femmes ukrainiennes SKVOR
Jeunesse et étudiants — A. Lozynsky, M. Spolsky
L'accroissement des enseignants — Prof. Franko
L'information ukrainienne et étrangère — Dr. M. Sosnowsky
Participation politique — M. Kuropas
ADUK
Etudes supérieures ukrainiennes dans le monde libre — Dr. V. Jarniw
Coopératives ukrainiennes — Ing. A. Kachur
Ingénieures — (résolutions)
L'organisation du Lemkivschyna (résolutions)

Adresses et appels

Front mondial ukrainien de libération, Comité du Congrès ukrainien des Etats-Unis, Comité ukrainien du Canada, L'Union des travailleuses dans la littérature des jeunes, Meta-bureau de mariage ukrainien.

Discours:

L'ancien Premier Ministre du Canada J. G. Diefenbaker,
Le Premier Ministre de l'Ontario W. Davis,
Le Ministre Walsh, le Ministre Fédéral Lalonde.

Salutations: présentées par divers individus et organisations ukrainiennes et non-ukrainiennes
Statut du Congrès mondial des ukrainiens libres

Banquet du Congrès

L'élection des organes directoriaux
Budget
Résolutions générales du Congrès
Procès-verbal du Congrès
Liste des délégués

Manifestation

Divers (reportages dans la presse, la radio, la télévision, les films, communiqués de presse, annonces etc.)

Organisations et bureaux membres du Congrès mondial des ukrainiens libres
Abréviations
Index — noms et sujets
Illustrations

CONTENIDO

Prefacio

Inauguración del Congreso

Oración — Metropolitano Mstyslav

Salutación Por Parte de los Miembros del Secretariado

Programa del Congreso

Reglamento del Congreso

Comisiones Congresionales

Manifiesto del Congreso

Memorandum a las Naciones Unidas y al Ministro M. Sharp en nombre del Congreso, del Comité Ucrainiano Canadiense y de la Juventud Estudiantil

Informes

Comité Organizador

Comité de Programación

Secretariado (Plaviuk, Bilynsky, Fostun)

Consejo Mundial Ucraino de Educación

Comisión Investigadora de los Países Satélites

Consejo de Organizaciones Ucrainas de Ex-combatientes

Conferencia Mundial de la Juventud Ucrania

Comisión de Prensa e Información

Comisión Financiera y de Presupuesto

Comisión Verificadora (Informe en el acta del Congreso)

Ponencias

La situación en Ucrania — I. Vovchuk

Métodos de protección (de la Comunidad) — P. Savaryn

Seminarios

Reglamento

Defensa de los derechos humanos — Senador P. Yuzyk

Análisis del movimiento de oposición en Ucrania — Dr. P. Potichnyi

Religión e Iglesia en Ucrania — Prof. B. Bociurkiv

Rusificación de la enseñanza superior — Prof. M. Bohatiuk

Cultura — Dr. B. Stebelsky

El lenguaje de los jóvenes — Prof. D. Struk

La sustancia nacional Ucrania — Dr. I. Hlynka

Federación Mundial Ucrania de Organizaciones de Mujeres
Consejo Mundial Ucrano de Educación
Juventud y estudiantes — M. Semchyshyn
Pedagogos jóvenes — R. Franko
La información en Ucrania y en otros idiomas — Dr. M. Sosnovsky
Nuestra participación en la vida política — M. Kuropas
Asociación de Activistas de la Cultura Ucrania
La ciencia ucrania en el mundo libre — Prof. V. Yaniv
La cooperación ucrania — Ing. A. Kachor
Ingenieros — (Resoluciones)
Reunión Mundial de Periodistas Ucranios

Llamamientos

Frente Mundial Ucrano de Liberación, Comité Congressional de los
Ucranios en América, Comité Ucrano Canadiense, Unión de
Escritores de Literatura Infantil, Agencia Matrimonial Ucrania
“Meta”

Discursos

Ex-Primer Ministro del Canada — John Diefenbaker, Primer Ministro
de Ontario William Davis, Ministro P. Walsh, Ministro M. Lalonde

Salutaciones por parte de organizaciones y personajes Ucranios
y no-Ucranios

Estatuto del Congreso Mundial de los Ucranios Libres (CMUL)
Cena Congressional
Elección del cuerpo directivo
Presupuesto
Resoluciones generales del CMUL
Actas del Congreso
Lista de delegados

Manifestación pública

Otros asuntos
Lista de miembros del CMUL
Siglas
Indices
Ilustraciones

INHALTSVERZEICHNIS

Einleitung — Wasyl Didiuk

Vorbereitung

Versammlung des Vorbereitungskomitees des Zweiten Kongresses der Freien Ukrainer

Bericht des Organisationskomitees des Zweiten Kongresses der Freien Ukrainer

Kongress

Eröffnung der Kongresses

Gebet — Metropolitan Mstyslaw

Mündliche Begrüssungen

Metropolitan Maksym: Die Ukrainisch-Katholische Hierarchie

Pastor Oleksa Harbuziuk: Oberhaupt der Allukrainischen Baptistenbrüderschaft

Pastor Dr. Lev Zhabko-Potapovich: Allukrainische Evangelisch-Baptistische Brüderschaft

Stephan Mudryk: Mitglied des Presidiums von KOUHZU

Programm des Kongresses

Regeln des Zweiten Kongresses des WKFU

Kommissionen des Kongresses der WKFU

Manifest der Zweiten Kongresses des WKFU

Aufruf an die Ukrainer ausserhalb der Ukraine

Memorandum an den Generalsekretär der Vereinten Nationen

Memorandum an den Kanadischen Aussenminister von dem Kanadisch-Ukrainischem Komitee

Memorandum an den Kanadischen Aussenminister von dem Ukrainisch-Kanadischen Universitätsstudentenklub

Memorandum an den Kanadischen Aussenminister von dem Weltkongress Ukrainischer Studenten

Berichte

Bericht des Generalsekretärs des Weltkongresses der Freien Ukrainer für 1968 - 69 — Mykola Plawiuk

Bericht des Generalsekretärs des Weltkongresses der Freien Ukrainer für 1970 - 71 — Ihnat Bilynsky

Bericht des Präsidiums des Sekretariats des WKFU für 1972 - 73
Bericht des Weltkoordinationsrates für Ausbildung und Erziehung
1968 - 73

Kommission für die Erforschung des Ukrainertums in den Satelliten-
ländern — Dr. Mykhailo Marunchak

Bericht des Koordinationsrates der Ukrainischen Vateranorganisationen
— Dr. Wolodymyr Galan

Weltkonferenz der ukrainischen Jugend — Mr. Mykola Semanyshyn
Presse- und Informationskommission des Sekretariats des WKFU —
Dr. Mykhailo Sosnowsky

Kommission der Menschenrechte des Sekretariats des WKFU
Bericht der Kontrollkommission

Vorträge:

Die gegenwärtige Lage in der Ukraine und die Aufgaben der Ukrainer
in der freien Welt — I. Wowchuk

Methoden der Erhaltung unserer nationalen Substanz und die
Entwicklung des kulturellen und sozialen Lebens der Ukrainer
in den neuen Ländern — Petro Savaryn

Studienseminare, Festlegungen und Resultate
Regeln der Studienseminare

Verteidigung der Menschenrechte in der Ukraine auf dem Forum der
internationalen Organisationen — Senator Paul Yuzyk

Bericht der Studienkommission des Kongresses: Verteidigung der
Menschenrechte in der Ukraine auf dem Forum der internationalen
Organisationen

Analyse des Widerstandes in der Ukraine — Dr. Petro Potichnyj

Beschlüsse und Vorschläge des Seminars über den Widerstand
Religion und Kirche in der Ukraine heute — Bohdan Bociurkiw
Beschlüsse des Kirchenseminars

Russifikation höherer Lehranstalten der Ukraine — Dr. M. Y. Bohatiuk
Probleme der Entwicklung des kulturellen Lebens der Ukraine —
Bohdan Stebelsky

Beschlüsse der vollen Session des Kulturrates

Problem der Erhaltung der ukrainischen Sprache der jüngeren
Generation — Prof. D. Struk

Beschlüsse des Seminars über die Erhaltung der ukrainischen Sprache
der jüngeren Generation

Erhaltung der ukrainischen nationalen Substanz in der Diaspora —
Dr. I. Hlynka

Beschlüsse der Session des Weltkoordinationsrates für Ausbildung und
Erziehung

Richtlinien des ukrainischen Ausbildungssystems — Myroslaw
Semchyshyn

Jugend- und Studentensession

Probleme des Lehrernachwuchses und die Unterrichtsmethoden der
ukrainischen Sprache — Prof. Roma Franko

Informationen in ukrainischer und anderen Sprachen in den Ländern,
die im System des Sekretariats des WKFU sind — Dr. Mykhailo
Sosnowsky

Beschlüsse der Presse- und Informationskommission des Zweiten
Kongresses

Beschlüsse des ADUK

Unsere Teilnahme im politischen Leben der Länder unserer
Niederlassung — Myron Kuropas

Ukrainische Wissenschaft in der freien Welt — Prof. Dr. Wolodymyr
Janiw

Hauptziel der ukrainischen Kredit-Anstalten und Genossenschaften
in der freien Welt — Andriy Kachor

Beschlüsse der ukrainischen Ingenieure, der Teilnehmer am
Weltkongress

Welttreffen der ukrainischen Journalisten

Stand des Weltbundes der ukrainischen Journalisten

Beschlüsse des Welttreffens der ukrainischen Journalisten

Vortrag in englischer Sprache

Aufruf und Bericht der ukrainischen Kirchen

Aufruf der drei Kirchen und Metropolien

Schriftliche Begrüssungen

Presse Freilassung — Toronto Komitee

Verkündigung der ukrainischen Woche — Bürgermeister von Toronto

Telegramme mit Begrüssungen

Statut des WKFU

Namensliste der Mitglieder des Sekretariats des WKFU

Beschlüsse und Resolutionen des Zweiten Kongresses

Bericht der finanziellen und Budgetkommission

Protokoll des zweiten WKFU

Namensliste der Delegierten und Teilnehmer des zweiten WKFU

Presse und Radio

Bürgermeister von Toronto an die Soviets über den Kongress

Sitzungen, Bankett, Kundgebung

Ukrainischer Abend im Parlament in Ottawa

Die Teilnehmer des WKFU wurden bei den Regierungen von Ontario
und Toronto empfangen

Programm des Banketts

Bankett

Programm der Kundgebung für die Freiheit der Ukraine

Lichtbilder und Illustrationen

Liste der teilnehmenden Mitglied-Organisationen des Zweiten
Weltkongresses der Freien Ukrainer

Identifizieren der Abkürzungen

Inhaltsverzeichnis

